

T.C
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

217 NUMARALI MARDİN ŞER'İYYE SİCİLİNİN
TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRMESİ

Mehmet DİLMEN

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Fasih DİNÇ

MARDİN-2020

T.C
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

217 NUMARALI MARDİN ŞER'İYYE SİCİLİNİN
TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRMESİ

Mehmet DİLMEN

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Fasih DİNÇ

MARDİN-2020

T.C.
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Dok. No: MAU-FRM-04-ENSTİTÜ/07

İlk Düz.
Tar.:02/01/2020

Rev. No/Tar.:
00/...

Sayfa: 1/1

TEZ ONAY SAYFASI FORMU

TEZ ONAYI

Enstitümüz Tarih Anabilim Dalı 17751011 numaralı tezli yüksek lisans programı öğrencisi Mehmet DİLMEN'in hazırladığı "217 Numaralı Mardin Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi" başlıklı Yüksek Lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 04/08/2020 Salı günü saat 11:00'de yapılmış, tezin onayına oy çokluğu/oybirliğiyle karar verilmiştir.

Danışman Dr. Öğr. Üyesi Fasih DİNÇ	
Üye Doç. Dr. Oktay BOZAN	
Üye Dr. Öğr. Üyesi Ekrem AKMAN	

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu'nun/...../20.... tarih ve/..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

...../...../2020

Doç. Dr. Ziya POLAT

Hazırlayan:
Birim Kalite Komisyonu

Kontrol Eden:
Üniversite Kalite Komisyonu

Onaylayan:
Üniversite Kalite Komisyon Başkanı

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	v
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
HARİTALAR	x
GRAFİKLER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ	1
I.BÖLÜM.....	7
YÖNETİM VE MEKÂN	7
1.1.İdari Durum	7
1.1.2.İdari Organizasyon	12
1.1.3. İdari ve Adli Yöneticiler.....	14
1.1.3.1. Kaymakamlar	14
1.1.3.2. Naibler	16
1.1.3.3. Diğer Görevliler	16
1.2. Şehrin Genel Yapısı	17
1.2.1. Nahiyeler	17

1.2.2. Karyeler (Köyler)	18
1.2.3. Mahalleler	20
II. BÖLÜM	23
İKTİSAT, SOSYAL YAŞAM VE HUKUK.....	23
2.1. Mardin'in Ekonomik Yapısı	23
2.1.1. Gelirler.....	24
2.1.1.1. Vergi Türleri ve Paylaştırılması	24
2.1.1.2. Vergilerin Toplanma Biçimleri	25
2.1.2. Giderler.....	26
2.1.3. Fiyatlar.....	27
2.1.3.1. Hububat Fiyatları.....	28
2.1.3.2. Et ve Canlı Hayvan Fiyatları	33
2.1.3.3. Diğer Ürünlerin Fiyatları	35
2.1.3. Para	39
2.2. Mardin'in Sosyal Yapısı	41
2.2.1. Müslümanlar.....	41
2.2.1.1. Şehir Halkı.....	41
2.2.1.2. Aşiretler	43
2.2.2. Gayrimüslimler.....	44
2.2.2.1. Süryani Yakubiler.....	46

2.2.2.2. Süryani Katolikler	46
2.2.2.3. Ermeniler	47
2.2.2.4. Keldanîler	47
2.2.2.5. Yahudi Milleti	47
2.2.3. Mardin Aile Hayatı.....	47
2.2.3.1. Vasi Tayini	48
2.2.3.2. Aile'nin Yaşadığı Mekân	50
2.2.3.3. Nikâh Akdi ve Ailenin Oluşumu.....	52
2.2.3.4. Boşanma Durumları	53
2.2.3.5. Günlük Yaşamda Kullanılan Eşyalar	53
2.2.4. Esnaflar.....	54
2.2.5. İhtida Hareketleri.....	58
2.3. Mardin'de Hukuki Uygulamalar.....	59
2.3.1. Mülk Satışı	60
2.3.2. Cinayet-Yaralama Davaları	61
2.3.3. Keşif İşlemleri	62
2.3.4. Alacak- Verecek Davaları	62
2.3.5. Tereke	63
III. BÖLÜM.....	65

217 NUMARALI MARDİN ŞER'İYYE SİCİLİ'NİN TRANSKRİPSİYONU	65
3.1 TRANSKRİPSİYON.....	65
SONUÇ	338
KAYNAKÇA	341
ÖZGEÇMİŞ	346

ÖN SÖZ

Osmanlı devleti ile ilgili yapılan siyasi ve askeri çalışmalar ekseriyetle yerini yerel tarih araştırmalarına bırakmıştır. Son dönemlerde yerli ve yabancı araştırmacıların birçoğu bölgesel araştırmalar üzerinde durarak mahalli yaşam, toplum düzeni, mekân, çevre ve insani etkileşimler üzerine çalışmalarını yoğunlaştırmaktadır.

Yüzyıllar boyunca tarih sahnesinde hüküm süren büyük bir devletin kültürel mirasını barındıran şer'iyye sicilleri, devletin mahalli düzeyde yönetim anlayışını ve halkın gündelik yaşamının tarihsel tasavvurunun yapılabilmesinde önemli bir içeriği barındırdığı bir gerçektir. şer'iyye Sicilleri bölgenin yerel tarihine ışık tutmakla beraber, toplumun içinde bulunduğu sosyo-ekonomik durum hakkında da önemli bilgileri ihtiva etmektedir.

Osmanlı Devleti'nin toplum yaşantısını yansıtan en önemli aynalarından biri olan şer'iyye sicilleri, Osmanlı mahkemelerinin verdiği kararların kaydedildiği defterlerdir. Devletin resmi tutanakları olması hasebiyle birinci elden kaynak olma niteliği taşımaktadır. Sicil içerisinde halkın birbiriyle olan ilişkileri, ekonomiye konu olan malları, ticaret hacmi, evlenmeler, boşanmalar, yerel seviyede etkili olan devlet görevlileri çalışmalarımızda karşımıza çıkacaktır. Ayrıca ilam, hüccet, tereke gibi kadı kararı içeren belgelerin yanında merkezden gönderilen ve kadı tarafından bir örneği mahkeme defterine de kaydedilen emirname türü belgeler de mevcuttur. Bu yüzden mahkeme kayıtları yazıldıkları dönemin sosyal, hukuki, idari ve ekonomik yapısı hakkında bize değerli bilgiler sunmaktadır.

şer'iyye sicilleri, Osmanlı sınırları içerisinde ki şehirlerin yerel tarihi hakkında önemli bilgiler barındırdığından bu alanda bir çalışma yapılması amaçlanmıştır. Tarih aralığı olarak ise Tanzimat Fermanı'nın ilanına denk gelen dönem seçilmiştir. Tanzimat'ın ilanı ile yerelde ne tür değişikliklerin olduğunu ve idari, ekonomik ve sosyal hayata ne denli etki ettiğini anlamak amacıyla H.1263-1267, M.1847-1852 yıllarını ihtiva eden 217 Numaralı Mardin şer'iyye Sicil

defteri çalışma konusu olarak seçilmiştir. Defterin ilk etapta transkripsiyonu yapılmıştır. Elde edilen bilgiler ile diğer kaynak ve telif eserlerden de istifade edilerek sicilin değerlendirilmesi yapılmıştır. Üç bölümden oluşan bu çalışmanın ilk bölümünde Mardin'in idari durumu ve mekan şekillenmesi hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde kentin ekonomik ve sosyal yapısı hakkında bilgiler verilmiştir. Tezin son bölümüne ise sicilin transkripsiyonu eklenmiştir.

Kaynak taramaları ve belge değerlendirmeleri ile çalışmama büyük kolaylık sağlayan Zekai ERDAL hocama, bana sağladığı büyük katkılardan ve üzerimde emeği olan, hiçbir zaman desteğini ve yardımını benden esirgemeyen değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Fasih DİNÇ, Mardin Artuklu Üniversitesi Tarih Bölümü'ndeki bütün kıymetli hocalarıma ve manevi desteğini üzerimden hiçbir zaman eksiltmeyen kıymetli annem Songül DİLMEN' e teşekkürlerimi sunuyorum.

Mehmet DİLMEN

Mardin 2020

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

217 Numaralı Mardin Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi

Mehmet DİLMEN

Mardin Artuklu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Anabilim Dalı

2020: 342 sayfa

Çalışmasını yaptığımız 217 Numaralı Mardin Şer'iyye Sicil Defteri, H.1263-1267, M.1847-1852 yılları arasında Mardin mahkemesine yansıyan kayıtları ihtiva etmektedir. Ankara Milli Kütüphanede 7149 mikro film numarası ile kayıtlı olan sicil aynı zamanda Mardin Artuklu Üniversitesi Kütüphanesinde de bulunmaktadır. Sicilimizde ki kayıtlar çeşitlilik göstermekle birlikte ekseriyetle sosyal konular olan aile yapısı, evlilik, boşanma, tereke ve mehir gibi hükümleri oluştururken, Tanzimat uygulamaları çerçevesinde yeni kurulacak olan idari yapıya dair merkezden gönderilen ferman, emirname ve görevlendirme kayıtlarına dair belgeler de bulunmaktadır. Ekonomik hayata ilişkin de önemli bilgiler içeren sicil defteri; tevzi vergi kayıtları, miras, vakıf, alım-satım, şehirde yapılan harcamalar ve narh hükümleri gibi içerikleri de ihtiva etmektedir.

Çalışmamız 217 Numaralı Mardin Şer'iyye Sicili Defterinin transkripsiyonu ve değerlendirilmesinden oluşmaktadır. Değerlendirmede sicilde geçen hükümler ışığında Mardin'in 1847-1852 yılları arasında sosyal ve ekonomik yapısına ışık tutan hükümlerin her ne kadar mahkemece kaydı yapılmış olsa da söz konusu hükümlerin tarihsel bağlama oturtulması için araştırma kaynaklarına da başvurulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Şer'iyye Sicili, Mardin, Sosyal Yaşam

ABSTRACT

Master Thesis

Transcription and Evaluation of Mardin Court Registry Number 217

Mehmet DİLMEN

Mardin Artuklu University

Institute of Social Sciences

Department of History

2020: 342 Pages

The Mardin Religious Court registry book number 217, which we study on, contains the records reflected in the court of Mardin between H.1263-1267, M.1847-1852. The registry, which is registered with the micro film number 7149 in the national library of Ankara, is also in the library of the Mardin Artuklu University. Although the records in our registry vary, there are also documents regarding the decree, order and assignment records sent from the center regarding the administrative structure to be established within the framework of the reform practices while the family structure, marriage, divorce, estate and mehir are mostly social issues. The registry book which also contains important information about economic life, includes contents such as distribution, tax records, inheritance, foundations, purchases and sales, expenditures made in the city and administrative provisions.

Our study consists of the transcription and evaluation of 217 numbered Mardin Religious Court registry book. In the evaluation, although the provisions that shed light on the social and economic structure of Mardin between the years 1847-1852 were recorded by the court in the light of the provisions in the registry, research sources were also consulted to place the provisions in historical context.

Keywords: Religious Court registry, Mardin, Social Life

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Mardin'e Bağlı Nahiye İsimleri.....	18
Tablo 2: Mardin'e Bağlı Köyler.....	19
Tablo 3: Mardin Mahalleleri	21
Tablo 4: Canlı Hayvan Fiyatları.....	34
Tablo 5: Hububat, Gıda ve Diğer Ürünlerin Fiyat Listesi.....	39
Tablo 6: Tedavülde Olan Paraların Değerlerini Gösteren Liste.....	40
Tablo 7: Aşiret İsimleri	44
Tablo 8: Mutfak Eşyası	54
Tablo 9: Hamam Eşyası	54
Tablo 10: Giyim Eşyası.....	54
Tablo 11: Ziyet eşyaları	54
Tablo 12: Günlük Yaşam İçinde Kullanılan Diğer Eşyalar.....	54
Tablo 13: Kasap Listesi.....	55
Tablo 14: Hamal Esnafının Taşıma Ücretleri.....	55
Tablo 15: Gayrimüslim Neccar (Marangoz) Ustaları'nın Günlük Ücretleri.....	56
Tablo 16: Gayrimüslim Don ve Çarık Ustaları'nın Günlük Ücretleri	57
Tablo 17: Müslüman Neccar (Marangoz) Ustaları'nın Günlük Ücretleri.....	57
Tablo 18: Çırakların Günlük Ücretleri	57
Tablo 19: Diğer Esnaf Teşkilat Mensuplarının Alacağı Ücretler	58

HARİTALAR

Ek 1: Mardin Coğrafyası 7

GRAFİKLER LİSTESİ

Şekil 1: Ekmek Fiyatının Yıllara Göre Dağılımı 29

Şekil 2: Pirinç Fiyatının Yıllara Göre Dağılımı 30

Şekil 3: Nohut Fiyatının Yıllara Göre Dağılımı 31

Şekil 4: Arpa Fiyatının Yıllara Göre Dağılımı 32

Şekil 5: Et Fiyatının Yıllara Göre Dağılımı 33

Şekil 6: Yağ Fiyatının Yıllara Göre Dağılımı 35

Şekil 7: Soğan Fiyatının Yıllara Göre Dağılımı 36

Şekil 8: Tuz Fiyatının Yıllara Göre Dağılımı 37

Şekil 9: Sabun Fiyatının Yıllara Göre Dağılımı 38

KISALTMALAR LİSTESİ

MŞS : Mardin Şer'iyeye Sicili

TDV : Türk Diyanet Vakfı

DİA : Diyanet İslam Ansiklopedisi

ÇEV. : Çeviren

HAZ. : Hazırlayan

ED. : Editör

M: Miladi tarih

H: Hicri tarih

Bkz.: Bakınız

C. : Cilt

S. : Sayı

s. : Sayfa

GİRİŞ

Şer'iyeye sicilleri, Osmanlı mahkemelerinde alınan kararların kayıt edildiği defterlerdir. Bu defterlere kadı sicili, mahkeme kayıtları ve sicillat-ı şer'iyeye de denilmektedir. Ancak yaygın kullanımı şer'iyeye sicili şeklindedir.¹ Şer'iyeye sicilleri Osmanlı Devleti'nin kuruluşunun ardından sınırlarının genişlemesi ile hukuk alanında devletin idari ve adli gücünü halka hissettirerek toplumsal açıdan çıkabilecek kargaşaları düzene oturtmak adına kurmuş olduğu adli sistemin yansımasıdır. XVI. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak, XX. yüzyılın ilk çeyreğine kadar geçen zaman içerisinde mahkemede görüşülen her türlü davaların kayıt altında tutulduğu devletin resmi evraklarıdır.²

Osman Gazi' hükümdarlığı döneminde Osmanlı halkının haklarını korumak amacıyla şer'iyeye mahkemelerinin kurulmasına önem vermiş ve tüm bölgelere kadılar tayin ettirilerek adli sistemin oluşmasını sağlamıştır. I. Murat'ın hükümdarlığı döneminde ise kazaskerlik kurumu ihdas edilmiştir. Bu dönemde en büyük kadılık İznik ve Bursa kadılığı olup³, bu müessesenin başına getirilen ilk kişi Çandarlı Kara Halil'dir⁴. Tanzimat'tan önceki dönemde, yargı gücünü hemen hemen tek başına kullanan şer'iyeye mahkemelerinin yani kadıların yetkileri, II. Mahmut döneminde azaltılmaya başlanmıştır. 1837 yılında İstanbul kadısının makamı Bab-ı Meşihat'taki boş odalara taşınarak ilk defa resmi bir mahkeme binasında görevini yapmaya başlamıştır. Yüzyıllardır sadrazama bağlı olan kazaskerler, Tanzimat Fermanı'nın ardından şeyhülislamlığa bağlanmış; şeyhülislâm da Meclis-i Vükelâya dâhil edilmiştir. 1837 yılında kazaskerlikler birer mahkeme haline getirilmiş ve tüm kadılar da şeyhülislâma bağlanmıştır.⁵

¹ Yunus Uğur, *Şer'iyeye Sicili*, Diyanet İslam Ansiklopedisi, Cilt. 39, İstanbul 2010, s.8.

² Ahmet Kankal; İbrahim Özcoşar; Hüseyin H. Güneş; Ramazan Günay; *252 Numaralı Mardin Şer'iyeye Sicili Belge Özetleri ve Mardin*, İstanbul 2006, s. 7.

³ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilatı*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1988, s. 107.

⁴ Mehmet İpşirli, *Kazasker*, Diyanet İslam Ansiklopedisi, Cilt. 25, Ankara 2002, s.140.

⁵ Gülnihal Bozkurt, *Batı Hukukunun Türkiye'de Benimsenmesi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1996, s. 46.

Şer'i mahkemeler buldukları bölgede zümre, din ve ekonomi ayrımı yapmaksızın bireyler arasında bütün hukukî ve sosyal ilişkilere dair kayıtları devletin resmi tutanağı olan şer'iyeye sicili adı verilen bu defterlere kaydedirdi. Bu defterlere ayrıca merkezden gönderilen fermanların ve emirnamelerin bir sureti de işlenirdi.

Kayıtların konuları çok çeşitli olan bu vesikalar, kadı'nın hükmünü barındıran i'lamlar, kadı'nın kesin hükmü bulunmayan durum tescil kayıt belgesi niteliğinde olan hüccetler, tereke, miras, nafaka, mülk alım-satım, dava zabıtları, vekâlet, senet, taksim, vakfiye, veraset, evlilik, boşanma ve fiyat (narh) belirlemeleri gibi konular hakkında bilgiler mevcuttur. Çözümünde ihtilaf yaratmamak adına bir üst makamdan alınan görüş ve fetva örnekleri ile tayin emirlerine, göreve başlama kayıtlarına, cinayetler, nikâh, yangın, sel, fırtına ve deprem gibi önemli olaylara ait bilgileri de ihtiva etmekteydi.

Merkez tarafından bölgede görevli olan sancakbeylerine, müftülere, kadınlara, defterdarlara, mütesellimlere, voyvodalara, eminlere vs. hitaben yazılan ferman, berat, divan tezkeresi, mektup, vb. resmi mahiyetteki emir talimat, yazışma ve yazı kopyaları sicil defterlerine işlenirdi.⁶

Osmanlı ülkesi içerisinde meydana gelen sorunları çözüme kavuşturmak ve merkezi idarenin emirlerini uygulamak siyasi, hukuki, idari, sosyal ve iktisat yönlerine ilişkin yapısını günümüze ulaştıran önemli bir kaynaktır. Tutuldukları coğrafya da ki toplumların; Siyasi tarihi, kültürel, sosyal, askeri ve iktisadi yapısı hakkında çok önemli bilgileri barındıran “şer'iyeye sicilleri”, şehir tarihi alanında yapılacak olan çalışmalar açısından da çok büyük bir öneme haizdir. Çünkü bunlardan tutuldukları bölgede yaşayan halkın; gündelik yaşamını, giyim ve kuşamını, tüketilen ürünlerin fiyatlarını, pazarları, evlerini, camilerini, kiliseleri, çeşitli müesseselerini, mahalle ve yöreyi, örf ve adetlerini, o dönemin hukuk ve işleyişini, vakfiyeleri, yaşam şekilleri, ödenen vergiler, resmi görevlileri ile olan münasebetlerini gösteren çok değerli bilgiler elde etmemiz mümkün olmaktadır.⁷ Bu

⁶ Said Öztürk, *Askeri Kassama Ait Onyedinci Asır İstanbul Tereke Defteri (Sosyo-Ekonomik Tahlil)*, Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları, No: 7, İstanbul 1995, s. 436

⁷ İbrahim Yılmazçelik, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1995, s. 19

başlıklar altında verilen içerikler göz önüne alındığında tarihsel anlamda sicillerin son derece önemli kaynaklar olduğu anlaşılacaktır.

Şehir düzeni ve bunun alt kolu olan nahiye, karye ve mahallenin mekân, düzen ve teşekkülünün nasıl gerçekleştiği tarihsel süreç içerisinde organizasyonun nedenli ilerlediği hakkında fikir sahibi olunabilir. Mahalli bölgelerinin belirlenmesi, önceleri ikamet edilen veya edilmeyen bölgelerin aydınlatılması, özellikle birkaç yüzyıllık incelemelerde mahalle gibi önemli birimlerin dönemin şartlarına, nüfus ve ihtiyaçlara binaen sınırlarının genişlemesi ve hatta isimlerinin değişimlerine kadar bilgi sahibi olunabilir. Bunun yanı sıra kitlesel hareketliliğe sebep olan aşiret gibi büyük sayıları içinde barındıran oluşumların siyasi etkiyle yer değişimi ve göç kaynaklı yer değişiminin bölgeye etkilerini bu çalışmalardan elde edilecek bilgilerle ortaya koymak mümkündür.

Osmanlı toplumunun sosyo-kültürel çeşitliğine dair zengin kayıtlar içerdiğinden sosyoloji alanında ki araştırmalara da kaynaklık eden şer'iyeye sicilleri, farklı kültür ve inanca ev sahipliği yapan bölgelerde ikamet eden topluluklar hakkında detaylı ve konu içeriği açısından farklı bilgiler sunar. Aynı zamanda kadın ve erkeklerin toplumsal rolleri, evlilik boşanma ve nafaka konusu, erkeklerin eş ve çocuk sayısı, toplumsal statüler incelenerek sosyoloji araştırmalarında kullanılabilir.⁸

İktisat tarihi hakkında yapılan çalışmalarda kullanılan siciller, içinde barındırdığı satış, borç, evlilik, vergi, narh, boşanma, miras ve tereke konusunda tutulan kayıtlar ekonomik düzen hakkında önemli bilgiler sunar. Sicillerden iktisat tarihi çalışmaları için özellikle vergi konusundaki bilgiler, satış kayıtlarında satılan menkulün değeri ve büyüklükleri, o dönemde kullanılan günlük eşyalar ve değerleri, toplumun alım gücünün tespiti, vakıf faaliyetleri gibi konular hakkında bilgi sahibi olunabilir. Ekonomik alanda da dönemin ülke ekonomisini veya bölge durumu hakkında bilgilere ulaşılabilir.⁹

⁸ Hayri Erten, "Sosyolojik Veri Olarak Şer'iyeye Sicillerinin Değerlendirilmesi", *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C.X, S.10 (2000), s.531-546.

⁹ Yunus Uğur, "Mahkeme Kayıtları (Şer'iyeye Sicilleri) : Literatür Değerlendirmesi ve Bibliyografya", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C.1, S.1 2003, s.310.

Şer'iyye sicilleri mimari açıdan da önemli bilgiler içermektedir. Günümüzde var olan veya bugünlere intikal edememiş birçok sanatsal abidenin, camilerin, su kanallarının, saray, han, köprü, hayrat, hamam vs. gibi eserlerin özelliklerini, banilerini, incelenen dönemlerindeki durumlarını ve tamiratları gibi bilgileri ihtiva eder.

Askeri tarih çalışmalarında da kullanılan şer'iyye sicilleri, kaydın tutulduğu bölgede meydana gelen askeri olayları, askerlerin toplanması, sayısı, nereye ve ne şekilde gidecekleri, iaşeleri gibi çeşitli konular hakkında bilgiler mevcuttur. Savaş zamanlarında ordunun ihtiyacı olan erzak ve mühimmatın çeşitleri, parasal değerleri ve sevkiyatı, kullanılacak yolların bakım ve onarımları gibi bilgiler sicillerde geçmektedir.¹⁰

Yukarıda da örneklendirildiği gibi hukuk, iktisat, siyasi, sosyal, askeri, aile ve topluma dair verdiği bilgilerle sosyal tarih alanları başta olmak üzere birçok bilim alanına katkı yapan şer'iyye sicilleri birincil kaynak olarak kabul edilir.¹¹ Sunduğu veriler ışığında şehrin ve hatta bölgenin fiziki, iktisadi ve sosyal yapısını ortaya koyarak araştırmaları dönemsel olarak zihinsel betimlemeye yardımcı olur. Dönemsel ve bölgesel olarak çeşitlendirilerek ve diğer kaynaklarla desteklenerek kullanıldığında tarih yazımına önemli katkıları olduğu görülmektedir.

İnsani ve sosyal yaşantıların dönemin Osmanlı realitesi içerisinde daha anlaşılır ve çağımızın toplumsal yaşantısına, geleneklerin bir tecrübesi olarak entegre edilmesinde şer'iyye sicilleri kapsamlı bir içeriği bünyesinde barındırmaktadır. Lakin bu realite sadece bir sicil çalışmasının ürünü olarak ortaya koyulması pek mümkün değildir. Bunların yanı sıra devletin dönemle ilgili diğer tutanakları, vakıf defterleri, aynı dönemde yazılmış eserler ve seyahatnamelerin tahlili ile daha doğru bilgiler sunulabilir.¹² Tarihsel süreçler dönemin şartlarına, yönetim şekillerine ve sosyal gelişmelere bağlı olarak değişkenlik gösterir. Konu olarak ele aldığımız defter 5

¹⁰ Hasan Moğol, *Şer'iyye Sicilleri Sözlüğü*, Mehter Yayınları, Ankara 1997, s. 10.

¹¹ Mehmet Kayıran, "Şer'iye Sicillerinin Askeri Tarih Bakımından Önemi", *I. Askeri Tarih Semineri*, Ankara 1983, s. 131.

¹² Ahmet Akgündüz, *Şer'iye Sicilleri*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, C. I, İstanbul 1988, s. 11.

yıllık süreç içerisinde gerçekleşen olayları kapsamaktadır. Şehirde oluşan düzen ve intizam diğer resmi kayıtlar ve belgeler ışığında tahlilinin yapılması neticesinde net bir şekilde ortaya koyulabilir. Sicillerin akademik çalışmalarda bir değer kazanabilmesi için defterden elde edilen bilgilerin farklı ikincil kaynaklarla desteklenmesi gerekmektedir. Her ne kadar defterlerden mahkemeye başvuran kişilerin sayıca fazla olduğu düşünülse de bu bireylerin toplumun az bir kesimini, sadece mahkemelik işi olanları temsil ettiği unutulmamalıdır. Değerlendirmeler esnasında bir deftere, bir yıla ve bir bölgeye bağlı kalmaksızın örnekler çeşitlendirmeli ve tarih yazımında kullanılan diğer kaynaklar (kronikler, arşiv vesikalari, seyahatnameler, yazmalar, defterler vb.) ile mukayese ederek ve destekleyerek bir yargıya varılabilir.

Şer'iyye Mahkemeleri; kentin her kesiminin rahatça ulaşabileceği, mülkiyeti ahaliye ait bir konağın resmi makamlarca kiralanmasının ardından toplumun adli ve idari işlerinin görüşüldüğü makamlardı. Aynı zamanda bu mekân kadıların ikamet ettikleri yerlerdi.¹³ Bu makamın işleyişi modern hukuk uygulaması içerisinde dahi rastlanmasına imkân olmayan bir durum da yaşanmaktaydı. Kentin muhtelif bölgelerinde kadıya denk gelindiğinde şikâyetlerin bizzat iletilmesi ve bazı problemlere ayaküstü kararlar vermesi sosyal problemlerde adli makamın işleyişinin en önemli göstergelerindendir. Ayrıca kent içinde rahatlıkla dolaşan adli yöneticilere sorular sorulması ve bilgi alınması adli yöneticilere ne denli rahat ulaşıldığının göstergelerindendir.¹⁴

Şer'iyye sicilleri kadı tarafından kayıt altına alınma şekline göre üç gruba ayrılır. İlk olarak sadece tereke, ilam, vekâlet, hüccet gibi kayıtların bulunduğu defterler. İkincisi sicil-i mahfuz olarak adlandırılan ön tarafa yerel bilgiler olan; evlilik, boşanma, nafaka, borç alacak-verecek, vakıf işlemleri, ev, arsa, bağ ve bahçe gibi mal alım satım tarzı bilgiler, arka tarafına ise merkezden gelen ferman, buyruldu, buyruldu tarzı belgelerin yer aldığı defterlerdir. Üçüncüsü ise kayıt altına

¹³ Ahmet Akgündüz, "İslam Hukukunun Osmanlı Devletinde Tatbiki: Şer'iyye Mahkemeleri ve Şer'iyye Sicilleri", *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, Sayı 14, 2009, s.23

¹⁴ Ekrem Buğra Ekinci, "Tanzimat Devri Osmanlı Mahkemeleri", *Türkler*, C. XIII, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s.1404.

alınırken tarih ve içerik sıralaması dikkate alınmayarak tutulan defterlerdir.¹⁵ İncelemesini yaptığımız şer'iyeye sicilinde tarih ve içerik sıralaması dikkate alınmadan kaydedilmiştir.

Şer'iyeye sicilleri yazı biçimi olarak rika, talik, divan ve karışık hatlarla yazılmaktadır. Yazım sırasında kronolojik sıralama daima göz önünde bulundurulmamaktadır. Sicillerin dili Arapça ve Osmanlı Türkçesi'dir. 15 ve 16. Yüzyıla ait sicillerin önemli bir bölümünün Arapça olarak kaleme alındıkları söylenebilir. Her iki dilde de hukuki terminoloji benzerlik göstermektedir. İstanbul'dan gelen kayıtlar ise bütün mahkemelerde Osmanlı Türkçesi'yle kaydedilmiştir.

Çalışmamıza konu olan defter XIX. yüzyıla ait dava kayıtlarını içermektedir. Defterimizde merkezden gönderilen yazılarda Türkçe'nin kullanıldığı görülmektedir. Vakfiye, alım satım gibi konuları ihtiva eden kayıtlarda ise Arapça ifadeler rastlanmaktadır. Defterde, diğer sicillerde de görülen divani kırmızı dediğimiz yazı kullanılmıştır. Bu çalışmanın konusu olan 217 numaralı Mardin Şer'iyeye Sicili H.1263-1267 (M.1847-1852) yıllarına ait hükümleri ihtiva etmektedir. Sicilin ebadı 26x38 cm. olup 102 varaktan oluşmaktadır. Basımdan kaynaklanan hata sonucu varak 8'in basımı iki defa yapıldığından varak 9'un transkripti yapılmamıştır. Defterin numaralandırma usulü varak sıralamasına göre olup, toplamda 356 adet hüküm bulunmaktadır. Sicildeki belgeler uzunluk ve kısalık açısından birbirine eşit değildir. Belgelerde kâtip tarafından kronolojik sıralamanın takip edilmediği görülmüştür. Birkaç hükümde 1270 yılına ait tarih kaydı bulunmaktadır. Mahkeme kâtipi, kayıtların tutulduğu sicilde yanlış yazılan yerlerin üstlerini çizdiği ve düzenlemeler yaptığı görülmektedir. Kâtip, özellikle vakfiyelerin üst kısmına ayet, hadis ve dua eklemiştir. Sicilde okumayı zorlaştıracak fazla bir tahribat olmadığı birkaç sayfada silinmelerin olduğu görülmektedir. Defterde ayrıca başlık türü ifade eden kısımlarda sülüs hattının da kullanıldığı görülmektedir.

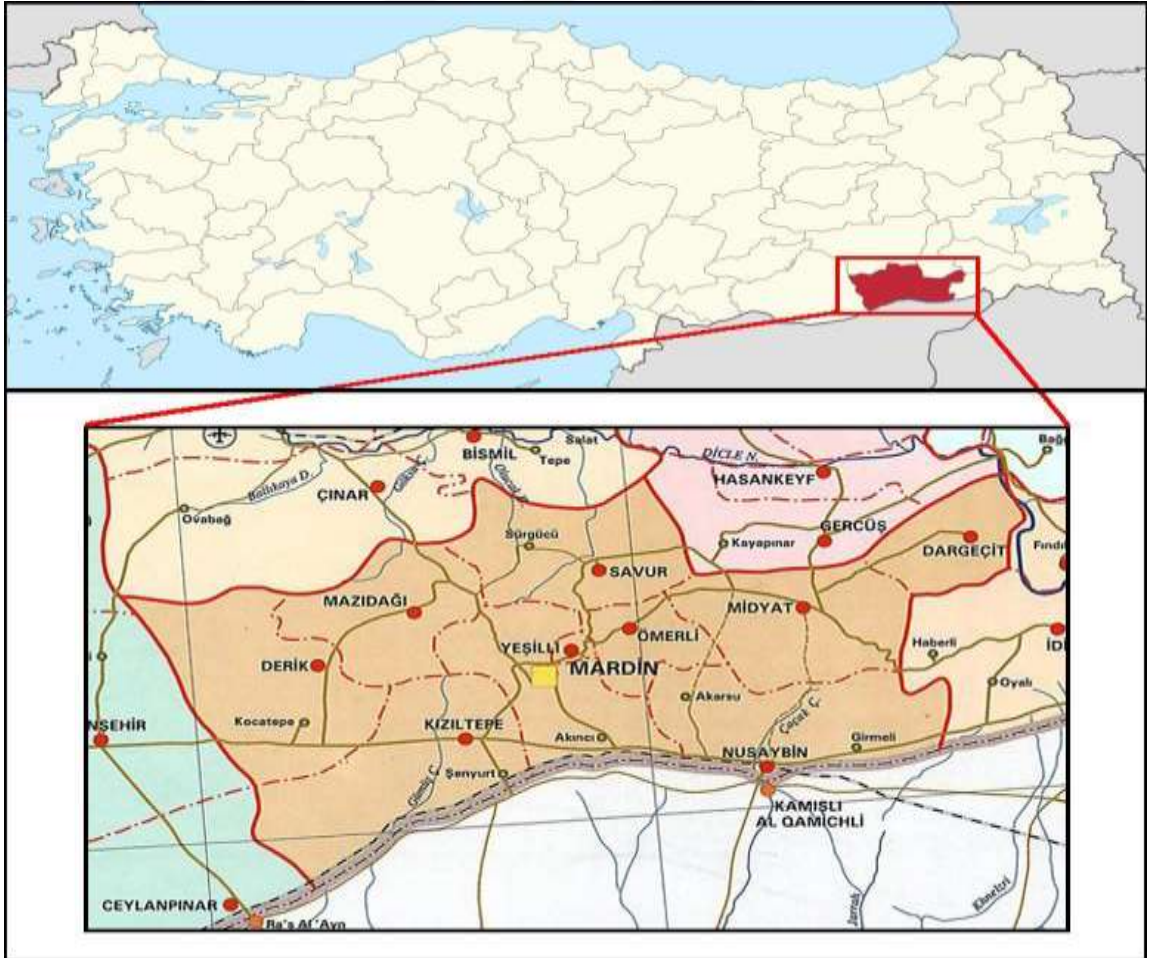
¹⁵ Fethi Gedikli, "Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı Olarak Şer'iyeye Sicilleri", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt 3, Sayı 5, 2005, s.189.

I.BÖLÜM

YÖNETİM VE MEKÂN

1.1.İdari Durum

Mardin kenti, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Dicle ve Fırat havzalarının arasında bulunmaktadır. Doğusunda Nusaybin ve Midyat, batısında Kızıltepe, kuzeyinde Ömerli ve Yeşilli ilçeleri, güneyde ise Suriye topraklarıyla çevrilidir. Mardin merkez ilçenin yüz ölçümü 969 kilometrekaredir. Coğrafi konumu itibariyle Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde $36^{\circ} 55'$ - $38^{\circ} 51'$ kuzey enlemleri ile $39^{\circ} 56'$ - $42^{\circ} 54'$ doğu boylamları arasında yer almaktadır.

Ek 1: Mardin Coğrafyası

Mardin'in idarî yapısı coğrafi mekân olarak Yukarı Mezopotamya'nın etrafında bir kale şehri olarak teşekkül etmiştir. II. yüzyılda Yunanlı Arrianus ve Ptolemaios kaynaklarında Masios Dağı yani Tur Abidin bölgesinden bahsetmektedir. Mardin'den ilk defa doğrudan bahseden yazar IV. yüzyıl Roma tarihçilerinden Antakyalı Ammianus Marcellinus'tur. O, Diyarbakır-Nusaybin yolunun İzale Dağı üzerinden Maride ve Lorne kaleleri arasından geçtiğini kaydeder. Mardin zamanla kendi dönemlerinin askeri ve idari yönleri güçlü Roma ve Bizans gibi devletlerin hâkimiyeti altına girmiştir.¹⁶ Mardin'in coğrafi konum itibari ile geçiş yolları üzerinde bulunması, tarım arazilerine hakimiyeti ve yüksek bir noktada konumlanması şehrin farklı devletler tarafından kontrol altına alınmak istenmesinde ki önemli etkenler olarak gösterilebilir.

Mardin, Artukluların hakimiyetiyle birlikte Türk ve İslam şehri özelliklerinin görüldüğü bir kent haline gelmeye başlamıştır.¹⁷ Mimari tarzı ve teşekkülü itibariyle bir İslam kenti olmamasına rağmen şehrin Müslümanlarca fethi mimari açıdan gelişmesine ve genişlemesine imkân tanımıştır.

Mardin ve çevresinde bulunan bölgelerin Osmanlı Devleti tarafından ele geçirilmesi, Yavuz Sultan Selim'in saltanatı döneminde gerçekleşmişti. Doğu'da hızla yayılan Şiilik söylemleri merkezi iktidarı bu konuda çözüm bulma yoluna sürüklemişti. Bölgede gücü elinde bulunduran Şah İsmail'e karşı sefer hazırlığına girişilmiş ve Çaldıran Zaferi ile Osmanlı Devleti doğu sınırlarında güvenliği sağlamıştır. Aralarında Mardin'in de bulunduğu birçok şehri bu süreç içerisinde kendi sınırlarına dâhil etmiştir. Kısa süre içinde Osmanlı komutanları arasında baş gösteren anlaşmazlık nedeniyle, Mardin tekrar kısa bir süreliğine Safevîlerin kontrolüne geçmiştir. Osmanlı devletinin bölgeyi kontrol altında tutmak istemesi sebebiyle 1516 yılında askeri faaliyetler sonucu Mardin'i kesin olarak hâkimiyeti altına almıştır¹⁸.

¹⁶ Nejat Göyünç, *XVI. Yüzyılda Mardin Sancağı*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1991, s.2-4

¹⁷ Adnan Çevik, "İlkçağlardan Ortaçağın Sonlarına Kadar Midyat ve Yöresi (Tur Abidin)'nin Tarihi Coğrafyası", *Makalelerle Mardin I*, Editör: İbrahim Özcoşar, İstanbul 2007, s. 109-110.

¹⁸ Göyünç, *XVI. Yüzyılda Mardin Sancağı*, s.15-33.

Safeviler'den kurtularak Osmanlı'ya sığınan dönemin önemli adamı İdris-i Bitlisi'nin bölgedeki etkinliğini kullanan Osmanlı, Doğu'da idari açıdan örgütlenmeye başlamıştır. Bölgede önemli bir güç teşkil eden Kürt beyleri ile görüşmeler yapılmış ve idari yapılanma Osmanlı teşkilat yapısına uygun bir birim olarak Diyarbakır Eyaleti adı altında yeni bir düzen oluşturulmuştur. Mardin'de bu eyalete bağlı bir şehir olarak Osmanlı idari sistemi içine girmiştir.

17. Yüzyıla kadar sancak/liva veya kaza hatta “*Amid livasına bağlı bir nahiye*” olarak Diyarbakır Eyaletine bağlılığı devam etmiştir.¹⁹

Mardin, Osmanlı hâkimiyeti altına girdikten sonra yapılan idari taksimatta Diyarbakır'a bağlı bir sancak olarak zikredilse de, diğer sancaklardan farklı olarak yönetilmiştir. Mardin'in idaresi bir sancak beyine değil Diyarbakır Eyaletine bağlı Paşa Sancağı Amid'den valilerce yönetilmiştir.²⁰

Mardin idari açıdan 17. ve 18. yüzyıllarda ara ara Bağdat Eyaleti'ne, 1835'te Diyarbakır'a, 1840 yılında ise bir ara Musul Eyaleti'ne²¹ ve kısa bir süreliğine tekrar Diyarbakır'a bağlandığı görülmektedir. Mardin'in idari taksimatta Bağdat'a bağlanmasındaki esas neden, şehirde ki aşiretlerin eşkıyalık faaliyetleri ve birbirleriyle giriştikleri, bölgeye hâkim olma mücadeleleri Mardin'in idari bağlılığının değişmesindeki sebeplerdir. 1647 yılında Bağdat idaresine bağlanmasında ki temel neden olarak; Sincar aşiretinin bölgede ki eşkıyalık faaliyetleri gösterilir. Milli aşireti ve Yakup Paşazadeler arasında yaşanan çatışmalar neticesinde bölgede düzenin bozulmasından idari işlerin aksamasının önüne geçmek için 1711 yılında Mardin tekrar Bağdat'a bağlanmıştır²²

Mardin'in 17. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren idari açıdan farklı vilayetlere bağlanması sadece aşiretler arası mücadeleden kaynaklandığı söylenemez. Bu geçişlerde Mardin'in jeopolitik konumunun da etkisi büyüktür. Kenti çevreleyen

¹⁹ İbrahim Özcoşar, *Merkezileşme Sürecinde Bir Taşra Kenti Mardin*, Mardin Artuklu Üniversitesi Yayınları, Mardin 2009, s. 19

²⁰ Özcoşar, *Merkezileşme Sürecinde Bir Taşra Kenti Mardin*, s. 19.

²¹ MŞS 217, Varak 93a/2, 11 Muharrem 1264 (19 Aralık 1847) tarihli kayıt.

²² Abdülgani Efendi, (Abdülğani Fahri Bulduk), *Mardin Tarihi*, Yayına Hazırlayan: Burhan Zengin, Başbakanlık Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1999, s.188

tarımsal arazilerin, üretim ve ticari faaliyetlerin denetlendiği bir merkez olduğu gibi, Halep ve Musul gibi önemli ticaret merkezleri ile bağlantılı ticari yolların da kontrol merkezlerinden biriydi. Bu sebeple Mardin, İpek yolu ticaretinin aksamasını önlemek, bu yolların güvenliğinin sağlanması, göçebe aşiretlerin yol açtığı güvensizliği ortadan kaldırmak ve devletin bölge planlamasında yetersiz kalmasından dolayı bu alanın denetim merkezi Bağdat vilayetine bağlanmıştır.²³

Mardin idaresinin, bu üç vilayet arasında sürekli el değiştirmesindeki diğer bir etken ise gümrük vergilerinin bölgedeki güçlü aşiretler tarafından paylaşılmak istenmemesi olarak gösterilebilir. Eyaletler arası rekabet gümrük vergileri sebebiyle 18. yüzyılın sonlarında Bağdat ve Diyarbakır arasında artmıştır. Çalışmasını yaptığımız defterde de buna benzer muhasebe problemleri yaşandığı görülmektedir. Bir vilayetin merkezler arası geçişi, imkânların kısıtlı olduğu dönemlerde büyük sorunlara sebebiyet verebilmekteydi. Yüzyıllar boyunca tüm işlerini kayıt altına alan Osmanlı Devleti birçok araştırmacının takdirini kazanmış olsa da kayıt altına alınan idari, adli ve vergi gibi konular arasında kopukluklara sebebiyet vermesi yönetim işlerinin aksamasına neden olmaktaydı. Bu arada yörede çıkan aşiret isyanları idarî yapıyı da etkilemiş sık değişen durum bir belirsizlik ve idarî yapıda kararsızlık olarak tezahür etmiştir.

Osmanlı devleti kontrol altına aldığı bölgelerin şahsına münhasır bir kültür ve kurumları olan yerleşmiş bir nüfusla karşılaşılıyordu. Asgari seviyede harcamayla bölge hâkimiyetini ele geçirmeye çalışan, sistematik bir plan içinde hareket ederek devletin çıkarlarına ters düşmeyen yerli düzene dokunmayı da tercih etmiyordu.²⁴

Osmanlı bölgede hâkimiyeti sağlarken, bölgenin genetiğine yerleşmiş bir sistemi vardı. Kürt emirlikleri ekonomiyi ve azımsanmayacak bir askeri gücü bünyelerinde barındırmaktaydı. Tarih boyunca birden fazla devlet arasında kalan tampon bir bölge olması emirlerin bir seçim yapma ve daha fazla gücü etkileme imkânı vermekteydi. Emirliklerin çoğu Diyarbakır Eyaletine bağlıydı. Osmanlı idari sistemi içerisinde klasik sancak sisteminden farklı olarak yurtluk-ocaklık yani mutlak

²³ Suavi Aydın, Kudret Emiroğlu, Oktay Özel vd, *Mardin: Cemaat Aşiret Devlet*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2001, s. 175.

²⁴ Abraham Marcus, *Modernliğin Eşiğinde Bir Osmanlı Şehri Halep*, çev. Mehmet Emin Baş, Küre Yayınları, İstanbul 2008, s.35.

bir merkezîyetçilik yerine, bölgeleri özelliklerine göre esnek idare tarzlarında bir yönetim uygulanmaktaydı.

Mardin çevresinde bulunan kentlerde konfederasyon şeklinde örgütlenen Kürt emirlikleri önemli bir güce sahipti²⁵. Bu emirliklerin başında bulunan aşiret reisleri, devletin bölgede resmen tanıdığı ve birçok konuda yardımına başvurduğu kişilerdi. Bunun dışında devletin toplayacağı vergilerde bölge halkının isyan etmesini engelleyerek merkezi idareye kolaylık sağlamaktaydı. Ayrıca merkezi idare doğu sınırındaki güvenliği bu emirlikler vasıtası ile sağlardı. Devletin, uzun süren savaşlar ve asker kayıplarından sonra daha rahat ve sıcak para ihtiyacını karşılamak için kurduğu mütesellim'lik kurumu, bir nevi ihale usulü şeklinde tek elden vergiyi hızlıca toplama uygulamasıydı. Devlet bölgeden toplanacak vergiyi tek seferde bir elden alarak kendi ihtiyacını karşılar fakat ihaleyi alan mütesellimler verdikleri paranın karşılığını almak için halka baskı ve zulüm yaparak zorla toplardı. Bu mütesellimler bölgede önemli gücü elinde bulunduran emirliklerin önderi olan kişiler olurdu.

19. yüzyıla kadar geçen zaman içerisinde bazı emirlikler gücünü devam ettirmişse de III. Selim ve II. Mahmud dönemlerinde merkezileşme süreçlerinde güçlerini kaybetmiş ve Tanzimat sürecinde Bedirhan Bey'in isyanının bastırılmasıyla emirlikler ortadan kaldırılmıştır.²⁶

Tanzimat Fermanı'nın ilanı ile tüm Osmanlı topraklarında yeni bir süreç başlamıştır. Ülkenin eyalet, sancak ve kaza olarak üç ana yönetim birimine ayrılması, yeni idari uygulama ve yapısal değişiklik, bölgede olumsuz karşılanmış ve isyanlar baş göstermiştir. Mardin'in yanı sıra başında patlak veren Bedirhan Bey isyanı uzun yıllardır bölgede üstü kapatılan sorunların gün yüzüne çıktığı ve yöreye büyük sorunlar yaşatan bir isyan olmuştur. Ayaklanmanın öncülüğünü yapan Bedirhan Bey'in esir alınmasından sonra Tanzimat bölgede uygulanmaya başlamıştır.

²⁵ Özcoşar, *Merkezileşme Sürecinde Bir Taşra Kenti Mardin*, s. 58

²⁶ Özcoşar, *Merkezileşme Sürecinde Bir Taşra Kenti Mardin*, s. 60.

1.1.2.İdari Organizasyon

Bedirhan Bey isyanının bastırılmasının ardından bölgede güvenlik ve istikrarın sağlanması için Anadolu Ordusu Müşiri Osman Paşa tarafından farklı bir idari oluşum teklif edilmişti. Bölgedeki vilayetlerin birleştirilerek kontrol edilmesinin mümkün olacağı, merkez tarafından görevlendirilen güçlü bir vali tarafından yönetilmesinin ve bu şekilde merkezi hâkimiyeti sağlamanın daha mümkün olacağı teklifinde bulunmuştur²⁷.

Mart 1847’de merkez tarafından Osman Paşa’ya gönderilen emirnameye bu görüşün kabul edildiği anlaşılmaktadır. Anadolu Ordusu dâhilinde ‘Kürdistan’ adıyla bir eyalet kurulması kararlaştırılmıştır.²⁸ Anadolu Ordusu dâhilinde kurulmak istenmesinden anlaşılan, bölgedeki askeri kontrolün Osman Paşa tarafından sağlanacağıdır.

Eyaletin kurulmasının ardından yeni idari birimin sorumluluğunda bölgeyi bilen, hassaslığın farkında, tecrübeli bir isim olan dönemin Musul Valisi Esad Paşa görevlendirilmiştir.²⁹ Defterin ihtiva ettiği 1846–1851 yılları arasındaki kayıtlar Mardin’in idari açıdan Kürdistan eyaleti sınırları dâhilinde olduğunu göstermektedir. Nitekim Haziran 1847 tarihli Kürdistan Eyaleti idari yapısının nasıl olacağını ifade eden emirde ‘*Diyarbakir Eyaleti, Muş, Van ve Hakkari sancakları ve Cizre ve Bohtan ve Mardin kazaları birleştirerek cümlesi bir eyalet ad ve itibarıyla Kürdistan eyaleti tesmiye kılınarak*’..³⁰ yeni yapının teşekkülünden bahsedilmektedir. Şehirlerin belirgin ve somut olmasa da hangi sınırları ihtiva ettiği anlaşılmaktadır. 23 Mart 1847 tarihli bir diğer belgede, Kürdistan bölgesinde görevlendirilen dönemin Bağdat Kadısı, merkez vilayetin henüz kararlaştırılmamış olmasından dolayı bir süreliğine bu görevi Diyarbakir Eyaletinde yürütmesi kararlaştırılmıştır. Buradan çıkarılması gereken en önemli ayrıntı yeni teşekkül eden bu idari yapının merkez vilayetinin olmayışı, siyasi belirsizlik ve karışıklıkların devam ettiği hususudur³¹. Mardin’in bu

²⁷ Özcoşar, *Merkezileşme Sürecinde Bir Taşra Kenti Mardin*, s. 80

²⁸ MŞS 217 Varak 80/b, Rebiulevvel 1263 (Mart 1847) tarihli kayıt

²⁹ MŞS 217, Varak 90/a, 21 Muharrem 1264 (29 Aralık 1847) tarihli kayıt

³⁰ MŞS 217, Varak 90/b, 21 Muharrem 1264 (29 Aralık 1847) tarihli kayıt

³¹ MŞS 217 Varak 20b/2, 15 Muharrem 1264 (23 Mart 1847) tarihli kayıt

idari yapının bir parçası olduğunun bir diğer kanıtı ise Kürdistan eyaleti valisinin Mardin yönetimi ile ilgili emirlerini içeren belgelerde geçen ifadelerdir.

217 Numaralı Şer'iyye Sicilinde Mardin'in idari yapısı ile ilgili ifadeler su şekildedir.

*Kürdistan Eyaleti Valisi Devlet'lü Esad Paşa Hazretlerinin buyruldu-i şerif suretidir.*³². *Kürdistan Eyaletinde vaki Mardin kazasında kain Nusaybin'de medfun.*³³ *Kürdistan Eyaletinde kain Mardin kazası Ulemâsından vaiz....*³⁴ *Kürdistan Eyaletinde Mardin kazasında vaki Şeyh....*³⁵ gibi ifadelerden Mardin'in Kürdistan eyaletine bağlı idari bir birim olduğu daha net bir şekilde anlaşılmaktadır. Fiziki sınırları geniş bir coğrafya'ya yayılan Kürdistan Eyaleti, idari açıdan kısa bir süre içinde bazı değişimler yaşamıştır. Bölgede çıkan karışıklıkların ardından yeni kurulan bu düzen zaman içerisinde aksaklıkları ortadan kaldırmak adına bazı değişikliklere uğradı. Cizre, Bohtan ve Mardin birleştirilerek Kürdistan sınırları dâhilinde bir kaymakamlık olarak yönetilmesine karar verildi³⁶. Son olarak Mardin 1866 yılında Diyarbakır Eyaleti'ne bağlanmış ve Mardin'in bu bağlılığı Cumhuriyet kuruluncaya kadar, değişikliğe uğramadan devam etmiştir³⁷.

Belgelerin bazılarında Mardin için sancak *Mardin sancağı ahalisinin..*³⁸ , bazılarında kaza *Mardin kazasına tâbi nefsi*³⁹...olarak belirtilmesi bu dönemde belgelerde geçen sancak kaza ayırımı idari ve adli yapı farklılığından değil eş anlamlı olarak kullanılmasından kaynaklı kavramlardır. Tanzimat Fermanı'nın idarede getirdiği yenilikler mahalli ve bölgesel kavramlarda bir anlam karışıklığı net bir şekilde görülmektedir. Dolayısıyla belgelerde geçen sancak kaza ayırımı idari ve adli yapı farklılığından değil eş anlamlı olarak kullanılmasından kaynaklı kavramlardır.

³² MŞS 217 Varak 88a/2, 27 Recep 1264 (29 Haziran 1848) tarihli kayıt

³³ MŞS 217 Varak 53/b, 9 Safer 1266 (25 Aralık 1849) tarihli kayıt

³⁴ MŞS 217 Varak 6a/1, 13 Ramazan 1266 (23 Temmuz 1850) tarihli kayıt

³⁵ MŞS 217 Varak 60b/2, 22 Recep 1268 (12 Mayıs 1852) tarihli kayıt

³⁶ MŞS 217 Varak 90/b, 21 Muharrem 1264 (29 Aralık 1847) tarihli kayıt

³⁷ Ahmet Kankal; İbrahim Özcoşar; Hüseyin H. Güneş; Veysel Gürhan, *183 Numaralı Mardin Şer'iyye Sicili Belge Özetleri ve Mardin*, İstanbul 2007, s. 101

³⁸ MŞS 217 Varak 82a/1, 17 Sevvâl 1263 (28 Eylül 1847) tarihli kayıt

³⁹ MŞS 217 Varak 5/a, 1 Sevvâl 1266 (10 Ağustos 1850) tarihli kayıt

19. yüzyılda bölgenin idari yapısının sık sık değişmesinin temel nedenleri bölgedeki huzuru ve kontrolü sağlamaktı. Tanzimat Fermanı'nın ilanındaki amaçta buydu. Söz verilen can ve mal güvenliğinin sağlanması ve merkezi otoritenin bölgedeki etkisi artırılmaya çalışılıyordu. Mütesellimliğin kaldırılmasının ardından yeni bir idari yapı oluşturularak merkez tarafından görevlendirilen bir vali tarafından yönetilmesi merkezi hükümetin Mardin'de idareyi kontrol altına aldığını gösteren en somut delillerindendir.

Mardin'de uygulanmaya konulan yeni idari yapı sorunları tamamen ortadan kaldırmış değildi. Merkezi hükümet tarafından bölgede yeni görevlendirilen idarecilere sürekli uyarılar yapılmaktaydı. Elimizdeki belgelerden Bedirhan Bey isyanının bastırılmasının ardından bölgede karışıklıkların devam ettiği anlaşılmaktadır. 1847 yılında Mardin kaymakamı olan Hacı Süleyman Ağa'nın yerine görevlendirilen Behzad Ağa'ya yazılan fermanda bölgede devam eden eşkıyalık ve yol kesme gibi sorunların derhal çözülmesi gerektiği ve özellikle Musul-Mardin arasında olan bölgede haberleşmenin engellendiği, iletişim aracı olan postaların eşkıyalar tarafından alı konulduğuna bu sorunların halledilmesi ve halkın refahının sağlanması hususunda kesin bir dille uyarılmıştır.

1.1.3. İdari ve Adli Yöneticiler

1.1.3.1. Kaymakamlar

Tanzimat'ın ilanının ardından tüm Osmanlı sınırlarında mahalli idarelerde sancak kaza tarzında idari bir yapılanmaya başvurulmuş, muhassıllığın kaldırılmasıyla kaza müdürleri oluşturulmuştur. Bu tarihten sonra kaza tabiri idari bir birim olarak şekillenmiş ve sancak merkezlerinde kaymakamlar görev yapmıştır.⁴⁰ Kaymakamlar doğrudan valiye bağlıdır. Görevlendirmeler ise Dâhiliye Nezareti tarafından yapılmaktaydı. Yeni oluşturulan bu sistemde kaymakamlar rütbe bakımından Kürdistan Valisinden alt seviyede olup, bağımsız karar alma yetkisi vardır, atandığı yerde emir ve söz sahibidir fakat yürütme yetkileri sınırlıdır.⁴¹

⁴⁰ İbrahim Yılmazçelik, *XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Dersim Sancağı*, Elâzığ 1999, s. 36.

⁴¹ Özcoşar, *Merkezileşme Sürecinde Bir Taşra Kenti Mardin*, s. 84.

1846 ve 1852 tarihleri arasında, 217 numaralı defterde Kürdistan olarak tabir edilen bölgede adı geçen devlet görevlileri şunlardır:

Diyarbakır Eyaleti, Cizre, Bohtan, Mardin, Van, Muş ve Hakkâri sancaklarının birleştirilerek kurulan Kürdistan bölgesinin idaresinden sorumlu olarak Esad Paşa görevlendirilmiştir. 1848-1851 yılları arasında görev yapmıştır. Esad Paşa'dan sonra 1851-1852 yıllarında ise Abdi Paşa görev yapmıştır.⁴²

Mardin Kaymakamları; 1847 yılında Hacı Süleyman Ağa'nın yerine Behzad Ağa görevlendirilmiştir.⁴³ Bir yıl sonra vefat eden Behzad Ağa'nın yerine kısa bir süreliğine vekil olarak Ali Bey'in görevde olduğu anlaşılmaktadır.⁴⁴ İdari açıdan yeniliğe gidilen bu dönemde Mardin, Cizre ve Bohtan birleştirilmiş ve kaymakamlık görevine Van kaymakamı olan Mustafa Paşa, üç bin kuruş maaşla görevlendirmiştir.⁴⁵ Bu dönemde Mustafa Paşa hakkında çıkan rüşvet ve yolsuzluk suçlamasıyla soruşturma başlatılmıştır. Mustafa Paşa bu soruşturma sırasında istifa etmiş ve yerine Aralık 1850 yılında Ömer Hulusi Efendi görevlendirilmiştir.⁴⁶

Diyarbakır kaymakamları; Mayıs 1848 yılına ait Mardin'de kullanılacak olan paraları içeren bir belgede, kaymakamlık görevinde bulunan ismin Süleyman Paşa olduğu anlaşılmaktadır.⁴⁷ Kasım 1851 yılına ait belgede ise Hacı Ahmed Paşa'nın görevi yürüttüğü anlaşılmaktadır.⁴⁸

Cizre Kaymakamları; Kürdistan idari sisteminin bölgede tatbik edildiği bu dönemde Cizre, Bohtan ve Mardin'in bu sistem dâhilinde birleştirilerek yönetimi kararlaştırılmış ve dönemin Van Kaymakamı olan Mustafa Paşa göreve getirilmiştir. Mustafa Paşa'nın görevden istifa etmesinin ardından Cizre'de göreve Hacı Mesdur getirilmiştir. 1849 yılı ekim ayına ait belgede dönemin Kayseri kaymakamı olan Selim Ağa'nın, vefat eden Cizre kaymakamı Hacı Mesdur'un yerine bölgeye atandığını görmekteyiz.

⁴² MŞS 217, Varak 92b/1, 21 Muharrem 1264 (29 Aralık 1847) tarihli kayıt.

⁴³ MŞS 217, 12 Ramazan 1263 (24 Ağustos 1847) tarihli kayıt.

⁴⁴ MŞS 217, 7 Rebiülahir 1264 (13 Mart 1848) tarihli kayıt.

⁴⁵ MŞS 217, 21 Muharrem 1264 (29 Aralık 1847) tarihli kayıt.

⁴⁶ MŞS 217, 26 Safer 1267 (7 Aralık 1850) tarihli kayıt

⁴⁷ MŞS 217 Varak 1/b, Şaban 1264 (Temmuz 1848) tarihli kayıt

⁴⁸ MŞS 217, Muharrem 1268 (Kasım 1851) tarihli kayıt

Musul Valileri; 1847-48 yılında Esad Paşa'nın Kürdistan bölgesi sorumlusu olarak görevlendirmesinin ardından boş kalan Musul Valiliğine 28 Aralık 1847 tarihli belgeye göre Vecihi Paşa görevlendirilmiştir⁴⁹. 29 Eylül 1849 tarihli belgede Musul'da görevli olarak Mehmed Paşa görünmektedir⁵⁰.

1.1.3.2. Naibler

Sözlük karşılığı olarak “birini temsil etmek, birine vekâlet etmek”, “bir birimde yüksek sorumluluğu olan idareci veya mülki amirin asli sorumluluklarını geçici bir süreliğine yüklenen kimse” anlamlarına gelmektedir.⁵¹ Naibler adli makamı temsil eden önemli kişilerdir. Bölgeye atanan Kadıların yerine bir süreliğine görev yapar, mahkeme kurar ve davaları incelerdi.

Mardin, Osmanlı idari sistemine dâhil olduktan sonra adli bakımdan da Diyarbakır Eyaletine tabi olmuştur. Farklı dönemlerde idari açıdan başka vilayetlere bağlanmış olsa da adli olarak sürekli Diyarbakır tarafından denetleme ve atamaları yapılmıştır. Atamalarda genel olarak Mardin ulemasından tercih edilirdi.⁵²

217 numaralı defterde Mardin'de üç naibin adı geçmektedir. İlki 1848'de atanan Mevlâna El-Hacı Ömer Efendi, Ocak 1850'de atanan El-Hacı Abdulfafur Efendizade Mevlâna Seyyid Mahmud Kemal Efendi ve Mayıs 1850'de atanan Mevlana Şeyh Osman Efendi'dir.⁵³

1.1.3.3. Diğer Görevliler

Defterimizin ilgili kayıtlarında anılan dönemde, Mardin Sancağı ve çevre vilayetlerde adı geçen idari görevlilerin tamamının listesini çıkarmak mümkün değildir. Söz konusu deftere göre Mardin sancağı ve çevre vilayetlerde görev almış idari personel şunlardır.

⁴⁹ MŞS 217 Varak 92b/1, 21 Muharrem 1264 (29 Aralık 1847) tarihli kayıt

⁵⁰ MŞS 217 Varak 35/a, 12 Zilkade 1265 (29 Eylül 1849) tarihli kayıt

⁵¹ Casim Avcı, *Nâib*, Diyanet İslâm Ansiklopedisi, Cilt. 32, İstanbul 2006, s. 311

⁵² Özcoşar, *Merkezileşme Sürecinde Bir Taşra Kenti Mardin*, s.86

⁵³ MŞS 217 Varak 21b/1, 28 Cemaziyelahir 1266 (11 Mayıs 1850) tarihli kayıt

1. Musul Evkaf Müdürü: Müderris zade Abdülgani⁵⁴
2. Diyarbekir Kazâsı Kadısı: Arif Efendi⁵⁵
3. Bağdat Kâdîsı Sa‘adeddin Efendi⁵⁶
4. Mardin Nüfûs Nâzırı Ali Bey⁵⁷ bir dönem vekâleten kaymakamlık görevini üstlenmiştir.
5. es-Seyyid Mehmed Sâlih Efendi, Mahkeme Kâtibi⁵⁸
6. Bâbü’s-sor Cami İmamı: Ali Efendi bin Osmân Efendi⁵⁹
7. Cami‘i-i kebîr vakfının günlük beş akçe ile muhâsebeci olan es-Seyyid eş-Şeyh Mûsâ bin eş-Şeyh’in yerine es-Seyyid Yusuf Sıdkı Efendi bin es-Seyyid Ömer Şevki Efendi⁶⁰
8. Tekkiye Mahalle İmamı: es-Seyyid Mehmed Sâdık Efendi⁶¹

1.2. Şehrin Genel Yapısı

1.2.1. Nahiyeler

Sözlük anlamı “taraf, cihet, yöre, kenar, bölge” gibi ifadeleri karşılayan nahiyeler, Osmanlı mülki taksimatında idari bir yapıyı, bölgeyi ve coğrafi bakımdan irili ufaklı çevreyi ifade eder.⁶²

Tanzimat’ın en fazla etkilediği birimlerin başında idari sistem gelmektedir. İdari birimlerin taksimatında sancak-kaza, kaza-nahiye gibi birimlerin teşekkülü yönetsel açıdan bir anlam karmaşası yaratmıştır. Bu yerel idari birimlerin teşekkülü genel mahiyette ekonomik ve güvenlik kaynaklı olmasından ileri gelmektedir. Devletin devamlılığını sağlayan en önemli gelir kalemi olan vergilerin

⁵⁴ MŞS 217, 17 Muharrem 1264 (25 Aralık 1847) tarihli kayıt

⁵⁵ MŞS 217, 15 Muharrem 1264 (23 Aralık 1847) tarihli kayıt

⁵⁶ MŞS 217, 15 Muharrem 1264 (23 Aralık 1847) tarihli kayıt

⁵⁷ MŞS 217, Rabiülahir 1264 (Mart 1847) tarihli kayıt

⁵⁸ MŞS 217, Şevval 1268 (Temmuz 1852) tarihli kayıt

⁵⁹ MŞS 217, Zilkade 1264 (Eylül 1848) tarihli kayıt

⁶⁰ MŞS 217, 9 Zilhicce 1264 (6 Kasım 1848) tarihli kayıt

⁶¹ MŞS 217, Muharrem 1267 (Kasım 1850) tarihli kayıt

⁶² İlhan Şahin, *Nahiye*, Diyanet İslâm Ansiklopedisi, Cilt. 32, İstanbul 2006, s. 306-307

taksimatı ve toplanmasında yaşanan sıkıntıları gidermek amacıyla bu yönetim birimi ihdas edilmiştir. Halk tarafından çıkabilecek engelleri kontrol altında tutabilmek için eşraf-ı hanedandan yani bölge üzerinde nüfuzu olan güçlü ailelerin mensuplarından müdür atanması yapılmıştır. Belgelerin birçoğunda aşiretler birer nahiye olarak kayıt altına alınmıştır. Bu durum aşiretlerin bölgede iskân edilmesinden veya aşiret liderlerinin merkezi yönetime karşı sorumlu bir yönetici bulunması amacıyla oluşturulmaktaydı.⁶³

217 Numaralı Sicil Defterinde nahiye olarak adı geçen birimler şu şekildedir;

Tablo 1: Mardin'e Bağlı Nahiye İsimleri

Nahiye-i Bunesri	Nahiye-i Dakkori	Nahiye-i Piran Âli	Nahiye-i Kiki
Nahiye-i Şeyhan	Nahiye-i Sürgücü	Nahiye-i Ömeryan	Nahiye-i Ğurs
Nusaybin Nahiyesi	Nahiye-i Karındalan	Nahiye-i Mir Sinan	

1.2.2. Karyeler (Köyler)

Osmanlı literatüründe köyler karye tabiri ile adlandırılmaktadır. İdari taksimatın en küçük birimlerinden diyebileceğimiz köyler sadece idari olarak değil, geçimini ekseriyetle tarımsal faaliyetlerle sağlayan toplumlarda en büyük üretici toplulukların yaşadıkları birimlerdir. Çalışmamıza konu olan belgelerde karyelerin bağlı bulunduğu bir nahiye mevcuttur. Burda bize köylerin sınırlarının tam belirgin olmasa da nahiyelere göre daha belirgin olduğunu gösterir. Ayrıca etrafındaki yerleşim yerleri ile ilgili daha kesin bilgiler edinilebilir.

19. yüzyılın ortalarına ait bilgileri içeren Mardin'e ait bu defterde tespit edebildiğimiz köy isimleri şunlardır;

⁶³Fasih Dinç, *235 Nolu Şerîye Sicil Defterine Göre Mardin*, Dicle Üniversitesi SBE, Diyarbakır, 2007, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), s. 53

Tablo 2: Mardin'e Bağlı Köyler⁶⁴

Adih	Ali Paşa	Amude	Anteriye
Atnas	Avina	Aynberud	Ayn Mişmiş
Aziz	Bafava	Bakıstan	Bakisyan
Barman	Baverni	Benabil	Bergi
Bizgür	Bilali	Birtak	Büveyre
Cevzat	Cillin	Cirnik	Çalı
Çiftlik	Çilibe	Dâra	Dandani
Deyrduk	Dibki	Dirgöz	Diki
Dökül	Elfan	Emine	Eydo
Esbaiye	Feymiz	Gültepe	Güreyne
Ğarul	Ğurs-1 Evsat	Halku	Hamduni
Hamziyan	Harabgör	Haremheddad	Harrin
Harzem	Hasık	Heftü Havahan	Hüseyin Rumi
Hulf	İbrahimiye	Kabala	Kal'at'ül-Mara
Kamışlı	Kanisi	Karatay	Karraşiki
Kasırcıran	Kavsi	Keradiş	Kerboran

⁶⁴ Tablo tevzi kayıtlarını içeren belgelerden tespit edilmek suretiyle alfabetik olarak düzenlenmiştir. Tahir Sezen, *Osmanlı Yer Adları*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Yayın No: 26, Ankara 2017.

Köçek	Kertvan	Kuddelis	Koçhisar
Küferdel	Kus	Meşkinan	Mecdil
Mansuriye	Musiki	Meykar	Meşkuk
Maserti	Meşkine	Melho	Mağirik
Necarki	Nimetler	Piran	Rihaniye
Rişan	Rişmil	Sarsar	Selah
Sırrı Kuru	Şahaşin	Şağlan	Şuti
Şeftan	Şavra	Şarabiye	Şatıh
Şeyh Ülya	Zone	Ta'lek	Taki
Telafer	Telşiriz	Tuhub	Tutub Sağır
Telermen	Tavus	Tarin	Telamude
Tizyan	Tutub Kebir	Tebyan	Tomika
Uynan	Velmişie	Yengih	Zankırt
Yılargan	Teffahiye	Tel Habeş	Telfeyz
Zeytunan	Zindan	Zira'i	Ziyaret-i Usb

1.2.3. Mahalleler

İnsanoğlu'nun dağınık ve göçebe yaşam tarzından uzaklaşıp yerleşik bir yaşamı benimsemesiyle beraber toplulukların daha belirgin ve düzenli bir birlikteliği olmuştur. Tarihsel süreç içerisinde şartların sürekli değişim ve gelişimi, insanların

toplumsallaşma gayretleri, güvenlik ve refah kaygıları zamanla fertler arasında yakın ilişkiler kurulan mahalle kültürü oluşmuştur.

Osmanlı mahalleleri genel olarak birbirini tanıyan, bireylerin birbirlerinin davranışlarından sorumlu farklı din, dil ve etnik kökenlerin bir arada yaşadıkları, sosyal dayanışma içinde birbirleri ile ilişkilerini uyum içinde götördükleri, toplum olma bilinci dâhilinde oluşmuş idari birimlerdir.⁶⁵

Osmanlı şehirlerinde mahalleli arasında sosyal birlikteliği sağlayan önemli yapılardan olan camiler, sadece cemaatin toplanma alanı değil insanların birbirlerine karşı olan sorumluluklarını yerine getirildiği mekânlardır. Camiler aynı zamanda Osmanlı şehir yerleşimini etkileyen önemli bir unsurdur. Sokaklar ve caddeler camilere açılır, evlerde camilerin etrafında şekillenirdi. Fiziksel açıdan şehrin gelişimi ve büyümesi camilerin etrafından başlardı.

Mardin, şehir oluşumu itibariyle İslami döneme tekabül etmemektedir. İlerleyen dönemlerde İslam kültür ve geleneği ile mimari açıdan şekillenmiştir. Osmanlı hâkimiyeti altına girmeden önce ibadet alanları, medreseler ve camilerin inşası ile şehrin mekân organizasyonu tamamlanmış bulunmaktaydı. Osmanlı idaresi ile şehrin gelişmesine bağlı olarak sınırlar kale sınırlarına dayanmıştı. Osmanlı hâkimiyeti sonrasında yapılan tahrirlerde Mardin'in dokuz mahalleye sahip olduğu belirtilmektedir.⁶⁶

217 Numaralı Mardin Şer'iyye Sicil Defterinde on altı mahallenin adı geçmektedir. Bunlar;

Tablo 3: Mardin Mahalleleri

Babü's-Sor	Şehidiye	Şeyh Eminüddin	Cami-i Kebir
Tekye (Tekke)	Latifiye	Şeyh Çabuk	Medrese
Meşkinan	Şeyh Şeyhullah	Şeyh Necmeddin el Gazi	Gölasiyan
Babu'l-Cedid	Baş	Bimaristan	Kıssis

⁶⁵ Özer Ergenç, "Osmanlı Şehrinde Esnaf Örgütlerinin Fiziki Yapıya Etkileri", *I. Uluslararası Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Kongresi*, Ankara 1980, s. 103.

⁶⁶ Göyünç, *XVI. Yüzyılda Mardin Sancağı*, s. 97.

Baş, Bimaristan ve Kıssis mahallelerine ayrı bir değerlendirme ihtiyacı duyulmuştur. İncelemeye tabi tutulan sicil defterinde farklı iki döneme ait vergilendirme bilgileri bulunmaktadır. Burada dikkati çeken husus ise mahallelere düşen tevzi miktarları yazılmadan önce kimlerden, hangi millet veya zümreden alınacağını vs. İslam ve reaya olarak ayırımıdır. İslam mahalleleri derken bahsi geçen bu üç mahalle sayılmaz ama reaya'dan bahsedilirken tüm mahallelerin adı sayılır.⁶⁷ Buradan anlaşılacağı üzere salt Müslüman ve gayrimüslimlere ait bir mahallenin olmadığıdır. XIX. yüzyılda da Kıssis Mahallesinin tamamına yakını Hıristiyanlar oluşturmaktadır. Sayıları çok az da olsa Müslüman sakinlere de rastlanmaktadır. Sadece Müslümanların veya gayrimüslimlerin ikamet ettiği bir mahalle XIX. yüzyılda bulunmamaktadır. Bu şekillenme Mardin'deki mahalli birlikteliğin etnik veya dini bir temele göre oluşturulmadığını göstermektedir⁶⁸

⁶⁷ MŞS 217 Varak 91b/1, 15 Zilhicce 1263 (24 Kasım 1847) tarihli kayıt

⁶⁸ İbrahim Özcoşar, "13 Mahalle 7 Cemaat (19. Yüzyıl Mardin'inde Cemaatler Arası Uyuma Sosyal Örnekler)", Hoşgörü Toplumunda Ermeniler, C. II, Kayseri 2007, s. 373

II. BÖLÜM

İKTİSAT, SOSYAL YAŞAM VE HUKUK

2.1. Mardin'in Ekonomik Yapısı

Klasik bir anlayışa hâkim toplulukların veya kentlerin ekonomik temelleri kas gücüne dayanan tarım ve hayvancılık, bölge ve coğrafya etmenli ticaret veya dokumacılık gibi küçük çapta üretim yapan sanayi işletmeleri üzerine temellendirilir.

Mardin ve çevresi Osmanlı öncesine dayanan insani ve kültürel bir çeşitliliğe sahiptir. Bunun yanı sıra bölgeler arası geçişin yapılabildiği ve kentin etrafını çevreleyen geniş tarım arazileri bölgenin ekonomik açıdan bir potansiyelinin olduğunu gösterir.

Mardin, Osmanlı topraklarına dâhil edildiği dönemlerde iktisadi açıdan güçlü bir tablo sergilemekteydi. Bölgelerarası etkileşimin şehre ekonomik açıdan katkısı, kent merkezinde ve civar köylerde zaman zaman önemli boyutlara varan dokumacılık, boyacılık, el işleri, küçük ölçekli sanayi, üretimde bulunan imalathaneler ile az seviyelerde bağ ve bahçe tarımıdır. Şehrin ekonomisini ayakta tutan en önemli iş alanı ise, kenti çevreleyen kırsal alandaki tarımsal faaliyet ile hayvancılıktır.⁶⁹

Dünya piyasalarında ki ekonomik gelişim, Osmanlı ekonomisinde ise çöküş ve akabinde gelen dış borçlanma Osmanlı şehirlerini ekonomik açıdan kötü etkilemekteydi. 15 ve 16. yüzyılda askeri başarılar beraberinde ekonomik refahı da getirmişti. 17. yüzyılda başlayan askeri güç kaybı, uzun süren savaşlar ve yenilgiler ekonomik açıdan devleti oldukça geriletmişti. Devletin içinde bulunduğu bu buhranlı dönemin yanı sıra Mardin ve çevre vilayetlerde çıkan ayaklanma ve isyanlar bölgenin iktisadi gelişiminde olumsuz etkileri olmuştur. Tarım yapılan araziler işletilemez bir durumdaydı. Şehirlerarası geçiş bölgede oluşan güvensizlik sebebiyle alternatif yollardan yapılmaya başlayınca, ekonomisi tarım ve ticaret üzerine kurulan

⁶⁹ İbrahim Özcoşar; Hüseyin H. Güneş; Fasih Dinç, *235 nolu Mardin Şer'iyeye Sicil Belge Özetleri ve Mardin*, İstanbul 2007, s. 115.

bölgenin problem yaşamasına sebep olmuştur. Nitekim mahkeme kayıtlarında özellikle kentin etrafında geniş bir alana yayılmış olan bahçe ve bağların ve sık sık satışlara konu olmaları bölgede var olan huzursuzluktan kaçışları göstermektedir.⁷⁰

2.1.1. Gelirler

Osmanlı Devleti'nin en önemli ekonomik kaynaklarından biri vergilerdir. Bu vergiler şehir ihtiyaçlarını ve masrafları karşılamak için halk arasında paylaştırılarak toplanmaktaydı. Çalışmamıza konu olan sicilde farklı vergi türleri ile ilgili önemli içerikler bulunmaktadır. Bu vergi türleri içinde en fazla ön plana çıkan ise tevzi kayıtlarıdır.

2.1.1.1. Vergi Türleri ve Paylaştırılması

18. yüzyılın ilk yıllarında eyalet harcamaları için, altı ayda bir kolektif bir biçimde mükellefler arasında paylaştırılarak tahsil edilen tevzi vergi türü, Osmanlı'nın yıkılma dönemlerine kadar uygulanan bir yöntem olmuştur. Tanzimat'ın ilanıyla düşünce olarak vergilerde her mükellefin geliri veya serveti kadar alınması istense de dönemin fiziksel imkânları ve fertlerin vergi matrahı tespiti edilemediğinden, kabaca hesaplanıp ya da tahmin edilip mükellef gruplara pay edilmiştir. Erken modern dönemden beri merkezi idarelerin adaletsiz vergi tahsil yöntemi mali idarelerindeki teknik ve bürokratik eksikliklerinden kaynaklandığını göstermektedir. Teknolojik altyapısı ve mali organizasyonu yetersiz olan merkezi idareler, gelir ve servet sayımlarını yeterli ölçüde yapamadıklarından tevzi yöntemini uygulamak zorunda kalmışlardır.⁷¹ Taksim ve tespit işlemlerinin kadılara bırakılmasından ötürü bunlar şer'iyeye sicillerine kaydedilmiştir.

27 Nisan 1847 yılına ait belgede Mardin şehrinden toplanması gereken tevzi miktarı, aşiret ve köylere için 239.667 kuruş, mahallelere ve gayrimüslimlere düşen

⁷⁰ İbrahim Özcoşar; Hüseyin H. Güneş; Fasih Dinç, *235 nolu Mardin Şer'iyeye Sicil Belge Özetleri ve Mardin*, s. 115.

⁷¹ Yakup Akkuş, "Osmanlı Maliyesi Literatüründe İhmal Edilmiş Bir Tartışma: Tevzi Defterlerinden Vergi-i Mahsusa'ya Geçiş", *Tarih Dergisi*, Sayı 65 (2017 / 1), İstanbul 2017, s. 29-31

miktar 60.000 kuruştur. Mardin sınırları dâhilinde toplanan miktar 299.667 kuruştur.⁷²

10 Ağustos 1850 tarihli farklı iki belgede Mardin’de yaşayan halktan toplanacak vergi miktarları yer almaktadır. Bunların ilki belge dilinin ifadesiyle farklı milletlere mensup reaya’dan alınacak vergilerdir. Süryani Yakubi 17.150, Ermeni 18.100, Keldani 2.950, Süryani Katolik 6.800 ve Yahudi Milleti 350 kuruş, toplam 45.350 kuruş toplanması kararlaştırılmıştır⁷³. İkinci belgede ise Mardin’de bulunan mahallelere düşen vergi miktarı bulunmaktadır. Babü’s- Sor 8.222, Gölasıyan 2.965, Şehidiye 6.411, Tekye 8.897, Medrese 2.679, Cami-i Kebir Mahallesi 4.736, Latifiye 1.106, Babül Cedid 690, Necmettin 1.368, Eminüddin 1.539, Şeyh Şeyhullah 2.439, Şeyh Çabuk 1.157, Meşkinan 2.781 kuruş, toplam Müslüman reayadan 45.000 kuruş vergi toplanacağı kayıt altına alınmıştır.⁷⁴ Bu taksimat yapılırken her mahalleye farklı miktarlar verilmiştir. Bu farklılık bizlere mahallede yaşayan kişi sayısını net olarak vermese de mahallenin büyüklüğü hakkında bilgiler verir. Yukarda değinildiği üzere farklı cemaatlerden toplanan vergi miktarları da bölgede Süryani Yakubi ve Ermenilerin diğer cemaatlere göre sayıca daha fazla olduklarını göstermektedir.

16 Ağustos 1850 tarihli kayıtlarda Mardin’e bağlı nahiye, karye ve aşiretlerden toplanması gereken vergi miktarı bulunmaktadır. Bu bölgelerden toplanması gereken miktar 278.095 kuruştur. Mardin sınırları dahilinde bulunan her bir birey ve bölgeden toplanması gereken vergi, kalem kalem deftere işlenmiştir. Devletin Mardin genelinde mahalleler ve diğer dinlere tabi milletlerde dâhil 1850 yılında toplanmasını istediği vergi miktarı 368.395⁷⁵ kuruştur.

2.1.1.2. Vergilerin Toplanma Biçimleri

Vergiler halkın genel olarak şikayet ettiği konuların başında gelmektedir. Devlet tarafından toplanmak istediği zamanlarda halk tepki gösterebilmekteydi. Çalışmasını yapmış olduğumuz sicil defterine yansıyan 1847 tarihli bir belgede

⁷² MŞS 217, Varak 25b/2, Nisan 1263 (27 Nisan 1847) tarihli kayıt

⁷³ MŞS 217, Varak 4/a, 1 Şevvâl 1266 (10 Ağustos 1850) tarihli kayıt

⁷⁴ MŞS 217, Varak 4/a, 1 Şevvâl 1266 (10 Ağustos 1850) tarihli kayıt

⁷⁵ MŞS 217, Varak 5/a, 7 Şevvâl 1266 (16 Ağustos 1850) tarihli kayıt

Araban ve Tayy aşiret önderlerinin vergi alanında yaşanan problemlerinin çözümünde Mardin kaymakamlarına yardımcı oldukları görülmektedir. Devletin vergi toplama konusunda nüfuzlu kişilerin yardımına başvurduğu görülmektedir.

2.1.2. Giderler

Osmanlı şehirlerinde kamusal harcamalar yetkililer tarafından kayıt altına alınmaktaydı. Kamusal harcamalar; devlet hizmetinde çalışan personellerin ücretleri, ulaşım ve konaklama harcamaları, eşkıyalığı önlemek adına yapılacak harcamalar ve devlet işlerinin yürütüldüğü bazı binaların kira bedelleri kayıt altına alınmaktaydı. Bu kayıtlar neticesinde toplanacak olan miktar şehir halkı tarafından karşılanabilecek şekilde mükellefler arasında taksim edilerek toplanmaktaydı.⁷⁶

Çalışmasını yapmış olduğumuz sicilde vergi konusu önemli bir yer tutmaktadır. Mardin şehrine ait 2 farklı yılı ihtiva eden, çeşitli harcama kalemleri bulunmaktadır. Merkez tarafından gönderilen fermanlarda özellikle bu vergilerin toplanılmasında dikkatli olunması ve güvenilir kişilerin bu işle görevlendirilmesini isterken, tüccar ve esnaf ise bu vergilerin fazlalığından şikâyet etmekte oldukları anlaşılmaktadır.

1846 Eylül ayından 1847 Şubat ayına kadar Mardin’de devlet işlerinde kullanılan harcamaların nereye ne kadar kullanıldığı tek tek kayıt altına alınmıştır. Bölgede sorumlu devlet yöneticilerine tahsis edilen miktardan, şehir işlerinde görevli personele ödenen harcamalar, temizlik masrafları, ramazan ayında kullanılan topların masrafları, fermanların bölgeye götürülmesinden sorumlu elçilerin konaklama ve ulaşım ücretleri, Mardin’den tevzi defteri ve aylık defterini Musul’a götüren Mehmed Efendi’ye verilen 500 kuruşluk yol masrafı, kira hanelere yapılan harcamalar, mahkeme kirası, tahrip olan bazı Mardin bedenlerinin tamiri, nüfus sayımı için satın alınan kâğıt ücretlerine kadar yapılan harcamalar kayıt altına alınmıştır. Bu 6 aylık süreç içerisinde Mardin’de harcanan toplam miktar 299.333

⁷⁶ Cafer Çiftçi, “18. Yüzyılda Bursa Halkına Tevzi Edilen Şehir Masrafları”, *Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 5, Sayı: 6, 2004/1, s. 68

kuruştur.⁷⁷ Gelir ve gider hesaplandığında hazinede kalan miktarın sadece 334 kuruş olduğu görülmektedir.

Elimizde var olan 1847 ve 1850 yıllarına iki ayrı kayıtlara bakıldığında 3 yıllık dönemde Mardin ahalisinden toplanan vergi miktarında ki artış göze çarpmaktadır. Buna vilayetler arası geçişin yapıldığı daha önce Cizre'ye bağlı bulunan bir bölgenin vergi kayıtları da eklenerek açıklanamaz zira bu bölgeden toplanan miktar 6.515 kuruştur. Bu miktar düşürüldüğünde dahi geriye 62.213 kuruluşluk bir miktar fazlalığı görülmektedir. Bahsi geçen bu 3 yıllık süreçte devlet giderlerinde önemli bir artış olduğu görülmektedir.

2.1.3. Fiyatlar

Fiyat, ihtiyaçların karşılanması, ürün ve hizmetlerin elde edilebilmesi için karşılığında verilen bir miktar para ya da değişim oranıdır. Ekonomik faaliyetlerin devamlılığı, üretim, sermaye, salgın hastalıklar, iç karışıklıklar ve siyasi istikrar fiyatları etkileyen temel unsurlardır.

Siyasi gücü elinde bulunduran devlet mekanizmasının yapması gereken temel işlevlerden biri üretici ve tüketici arasındaki dengenin işlevselliğini kontrol altında tutmaktır. Ekonomide müdahaleci bir tutum sergileyen Osmanlı devleti, temeli İslami esaslara dayanan bir modeli tatbik etmiştir. Esas itibari ile Hz. Peygamberin yasaklamış olduğu bu sistem, vefatının ardından esnafın fiyatlarda aşırıya kaçarak halkın alım gücünü zorlaması sebebiyle Hz. Ömer'in hilafeti döneminde tekrar uygulanmaya başlamıştır. Arz ve talebin devamlılığı, stoklama yolunun kesilerek halkın daha rahat ihtiyaçlarının karşılanması, sosyal ve ekonomik adaletin sağlanması amacıyla ürünlere narh uygulanmaktaydı.

Narh, her şehirde bölge yöneticileri ve esnaf temsilcileri (Narh Meclisi) tarafından belirlenir ve fiyatlar halka beyan edilirdi. Mutabık kalınan fiyatlar devletin resmi fiyatları olur ve devletin diğer bir resmi tutanağı olan şer'iyye sicillerine işlenirdi.⁷⁸

⁷⁷ MŞS 217, Şevvâl 1262 (Eylül 1846) tarihli kayıt

⁷⁸ Mehmet Beşirli, "XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Tokat'ta Fiyatlar", Belleten, C. 74, S. 270, Ocak 2010, s. 479

Osmanlı'nın kabul etmiş olduğu iâşe modeli, tahılın dışarı çıkışını engelleyici ülkeye girecek olan ürünler için de ithalatı destekleyici politikalar ile aslında gerçekleşebilecek bir kıtlık ve azlığı yok etme niyeti mevcuttu. Temel sorun olarak ise ticaret dengesinin bir türlü sağlanamamasıydı. Gelenekçi iâşe modeli ürünlerin serbest piyasa ekonomisine göre değil yerele yetecek şekilde yani belirli sınırlarda dolaşıma imkân vermekteydi.⁷⁹ Yurt içinde para akışı sağlanmadığından mevcut paranın Osmanlı piyasalarında sirkülasyon sağlayamaması ve dış pazarı sadece alım için kullanmak parada değer kaybına sebebiyet vermekteydi. Piyasa da bulunan tahılın azlığı ülke içinde ikincil problemlerle beraber fiyatının gittikçe yukarı çıkan değerinin ve halk tarafından karşılanamaması ile çıkabilecek bir ayaklanma ve isyana sebebiyet verebilirdi. İktidarı elinde bulunduran yönetim paradigmasının en çok çekindiği konu olarak bakılır ve buna müdahale edici bir anlayışın gelişmesine neden olmaktadır. Tahılın serbest piyasada dolaşımını sağlayan düşünceler ve ihraç etme serbestlikleri ile klasik tarım fikrinin tam tersi yaptırımları ile piyasaların hareketlenmesi, oluşabilecek isyanların ortadan kalkmasına sebep olmuştur.

Mardin'de ilgili döneme ait 3 yıllık fiyat listesi mevcuttur. Narh belirlemeleri dışında deftere yansıyan diğer fiyatlar da tespit edilmeye çalışılacaktır.

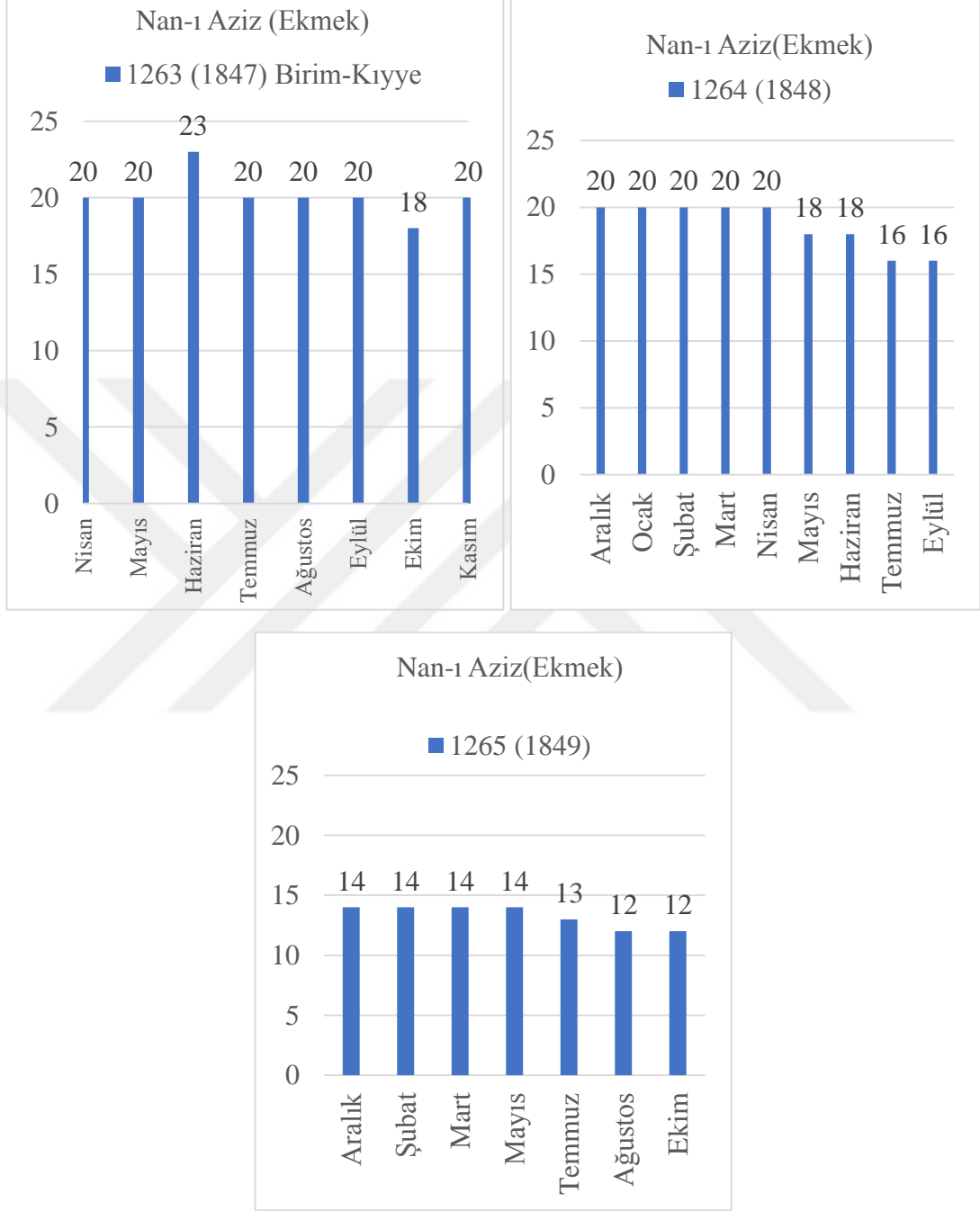
2.1.3.1. Hububat Fiyatları

Toplumun temel geçim kaynaklarının başında gelen bu ürünler diğer ürünlere kıyasla ücret olarak daha alt seviyelerde tutulurdu. Biçilen fiyat, kile⁸⁰ ölçüsüyle belirlenir ve satışı belirlenen fiyatlar üzerinden yapılırdı. Ekmek, arpa ve pirinç vs. fiyat listesi;

⁷⁹ Mehmet Genç, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Ekonomi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2000, s. 41-44

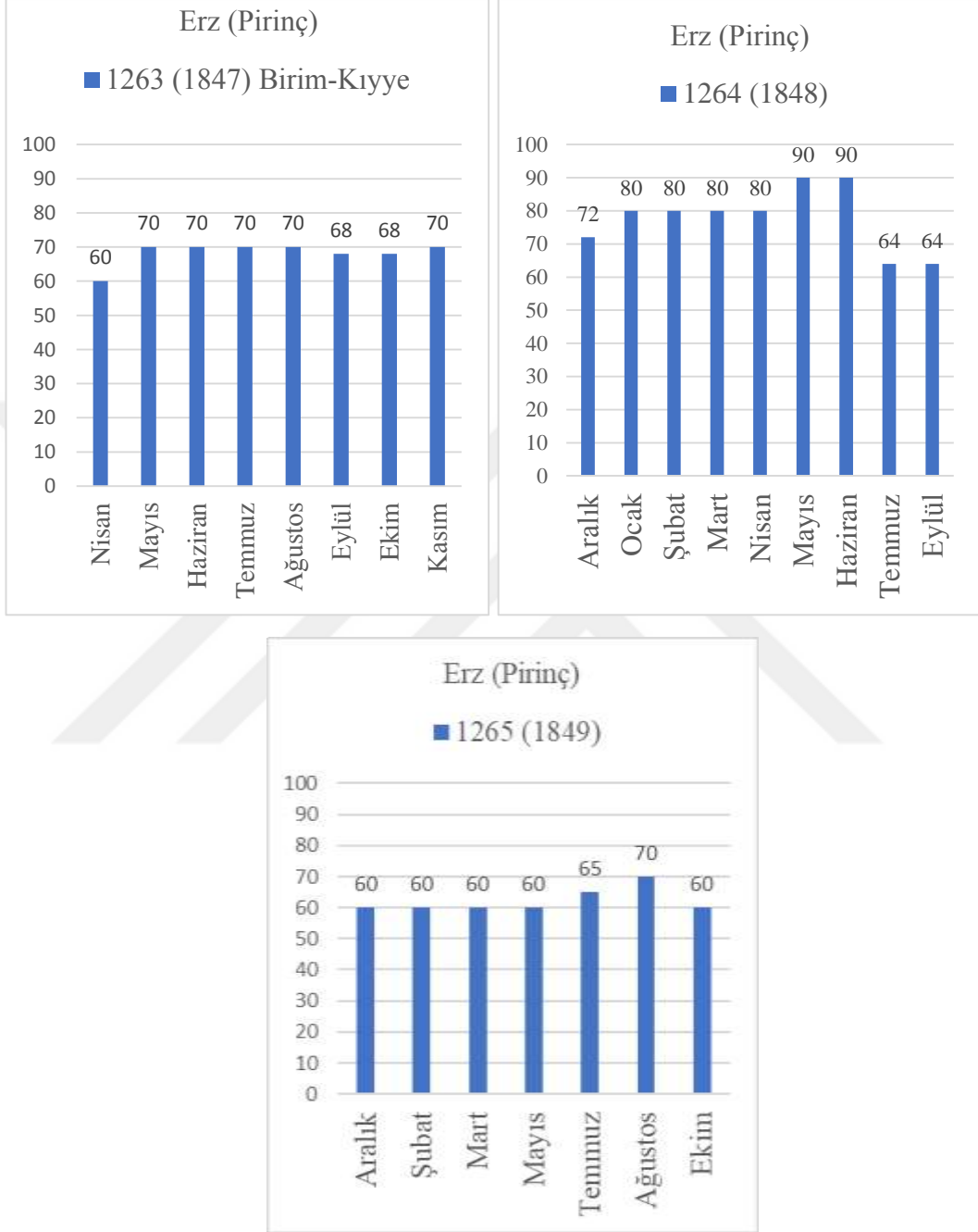
⁸⁰ Kile; Bir hububat ölçüğüdür. Muhtelif çeşitleri olmakla beraber ortalama 20–25 kilodur. Mehmet Zeki Pakalın, "Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü", Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, C. II, İstanbul 1993, s. 281.

Şekil 1: Ekmek Fiyatının Yıllara Göre Dağılımı

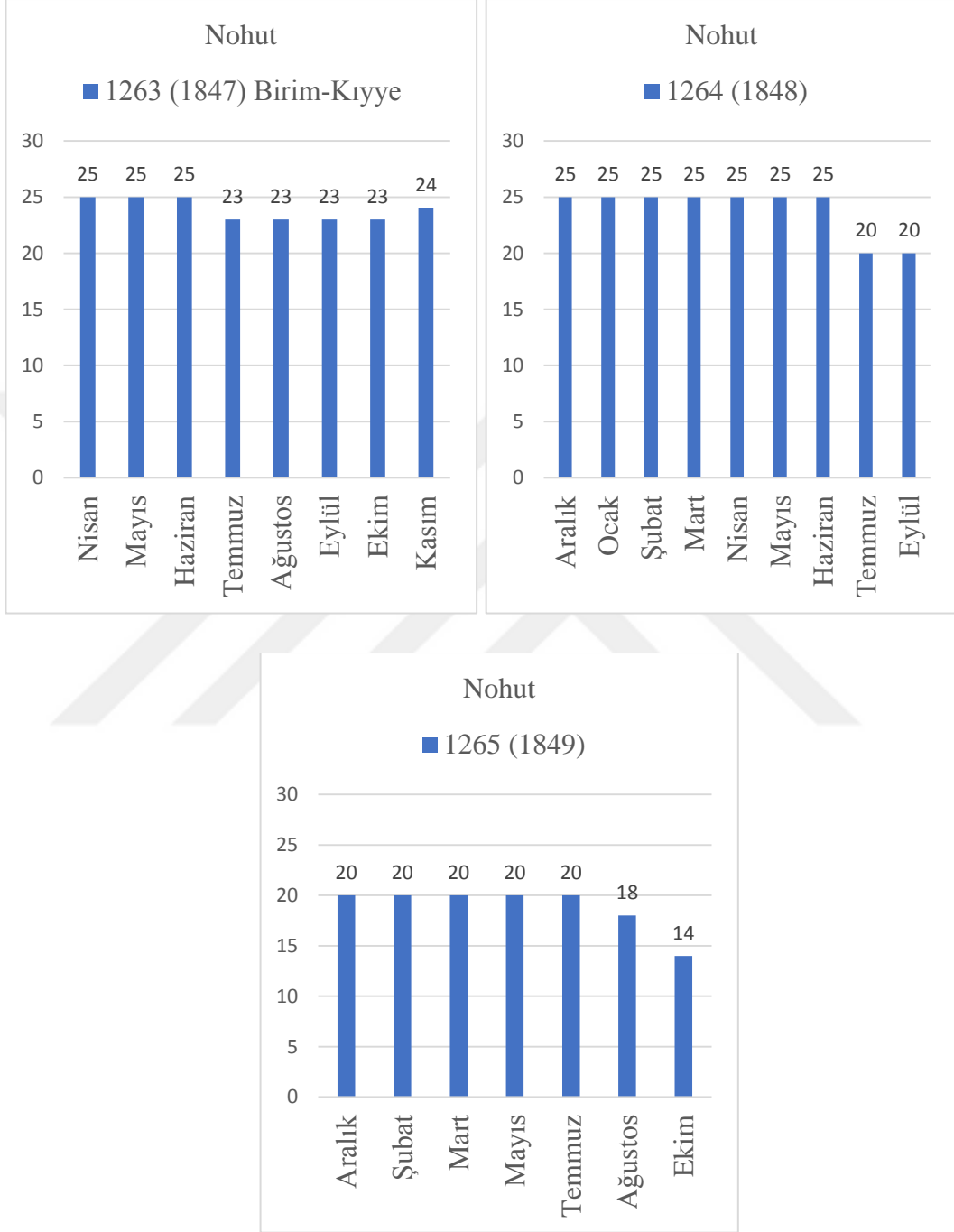
Grafikleri incelediğimiz 1847 senesinde ekmek fiyatının genel olarak dengede tutulmaya çalışıldığı görülmektedir. Takip eden 1848 yılında ise ekmek fiyatında azalmaya gidildiği, bir sonraki yılda da bu duruma benzer bir azalma görülmektedir. Üç yıllık süreç içerisinde 23 kuruşa kadar çıkan fiyatın %49 oranlarında düşüş gösterip 12 kuruşa kadar indiği görülmektedir.

Şekil 2: Pirinç Fiyatının Yıllara Göre Dağılımı

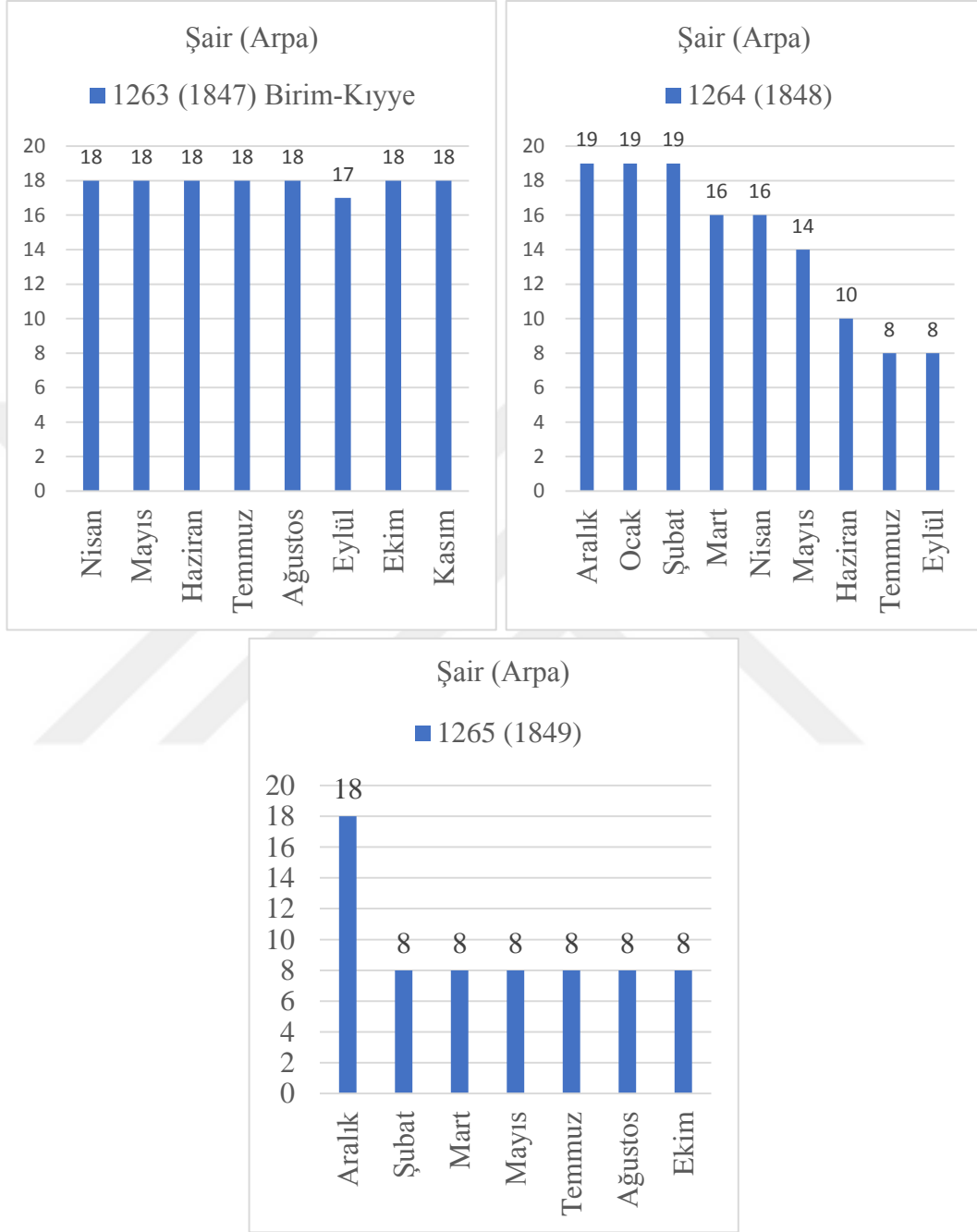
Temel ihtiyaç ürünlerinden olan pirinç fiyatlarında 1847 yılında yukarıya doğru dalgalanmaların olduğu görülmektedir. 1848 yılında ise fiyatlarda yıl boyunca önemli ölçüde artışların yaşandığı, yılın son iki ayında ise ciddi bir düşüşün olduğu görülmektedir. Takip eden 1849 yılında da genel olarak 60 ile 70 kuruş arasında seyretmektedir.

Şekil 3: Nohut Fiyatının Yıllara Göre Dağılımı

Nohut fiyatları 1847 ve 1848 yıllarında genel olarak belirli fiyat aralığında devam ettiği görülmektedir. Bu iki yıl içerisinde genel olarak ortalama 20 ile 25 kuruş seviyelerinde tutulmuş. 1849 yılında sürekli düşüş göstererek 14 kuruş seviyelerine kadar gerilemiştir.

Şekil 4: Arpa Fiyatının Yıllara Göre Dağılımı

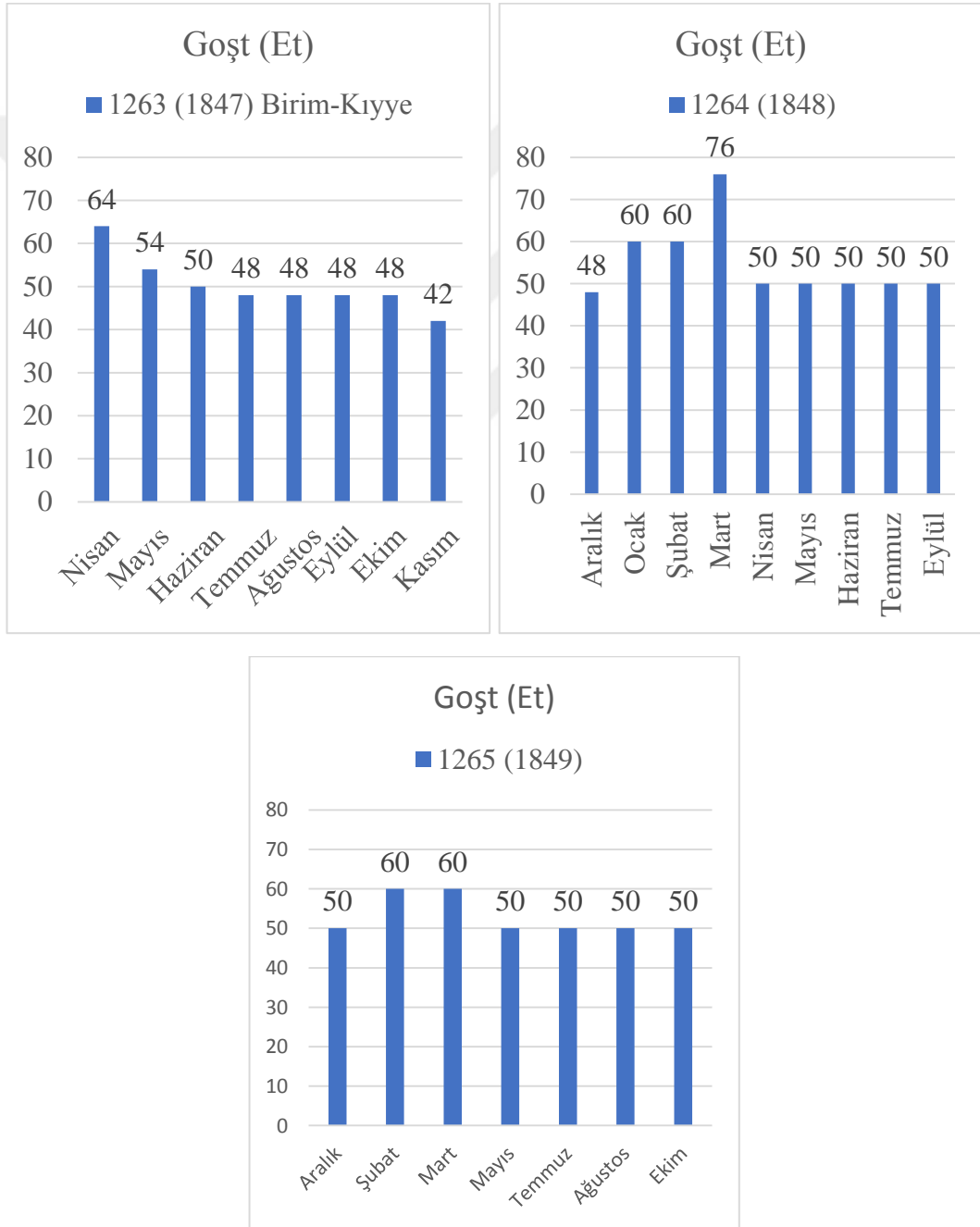

1847 ve 1848 yıllarında Arpa fiyatlarında düzensiz ama halkın yararına bir azalma söz konusudur. Zikredilen dönemde 18 kuruş seviyelerinden 8 kuruş seviyelerine kadar düştüğü, fakat 1849 yılının ilk ayında %125 artış göstererek sadece bir aylığına 18 kuruşa satılmıştır. Devam eden aylarda tekrar 8 kuruş seviyelerine düşmüştür.

2.1.3.2. Et ve Canlı Hayvan Fiyatları

İkincil geçim kaynağı olarak gösterilebilecek kalemlerden bir diğer ürün ise Et'tir. Temel geçim ürünlerine göre fiyatları biraz daha yüksektir. Et fiyatları da devletin kontrolünde bölgenin hayvan yetiştiriciliğine bağlı olarak fiyatların orta seviyede tutulduğunu gösterir.

Şekil 5: Et Fiyatının Yıllara Göre Dağılımı

1847 yılı genelinde et fiyatlarında ciddi bir düşüş yaşanmıştır. İnceleme imkânı bulduğumuz Nisan ayında 64 kuruştan satılan et fiyatı yılsonuna doğru %40 seviyelerinde düşüş yaşadığı ve 42 kuruştan satıldığı anlaşılmaktadır. 1848 yılının Mart ayında bu seviye 76 kuruş seviyelerine çıktığı görülmektedir. Takip eden ay ve yıllarda genel olarak 50 kuruş seviyelerinde satıldığı görülmektedir.

Sicil kayıtlarından canlı hayvan fiyatları hakkında da bilgi sahibi olunabilir. Ölen şahısların sahip oldukları mal varlıklarının bir kısmı veya tamamı satışa çıkarılmaktadır. Satılan eşyalarının ücretleri ise tereke kayıtlarına eklenir. Parasal değeri olan her şey satışa çıkabilmektedir. Bunlardan bazıları da canlı hayvanlardır. Kuzu ve kısrak gibi hayvanların fiyatları sicil çalışmamıza yansımaktadır. Bunlar;

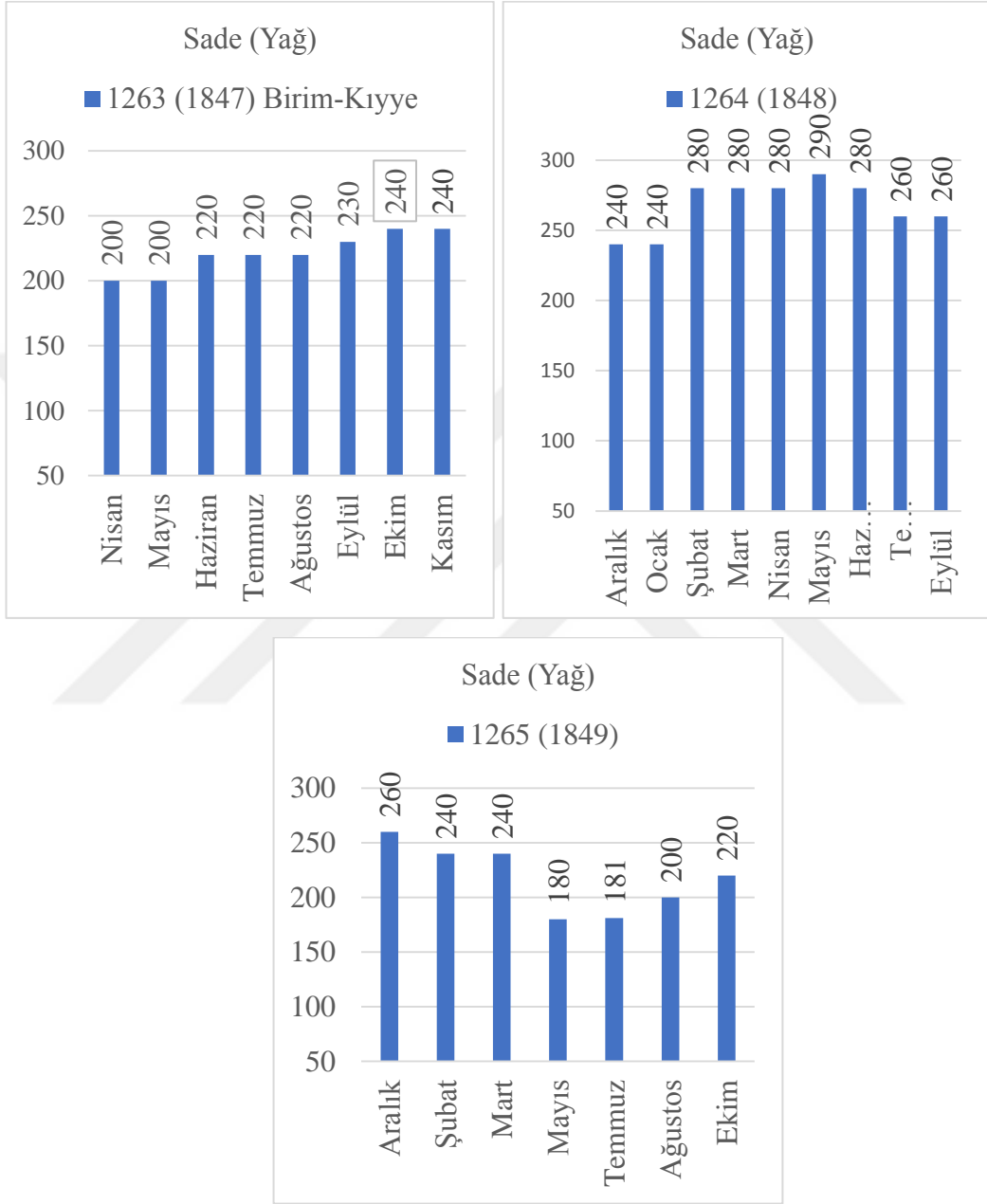
Tablo 4: Canlı Hayvan Fiyatları

<i>Sıra No</i>	<i>Ürün</i>	<i>Fiyat (Kuruş)</i>
1	Merkeb	100
2	Deve	250
3	Kısrak	200
4	Öküz	70
5	Kuzu	25

Tereke kayıtlarından elde etmiş olduğumuz bu bilgiler 19. yüzyılda satılan canlı hayvanlar ve ücretleri hakkında bilgi sahibi olmamıza imkan vermektedir. Tereke kayıtları genel olarak serbest piyasa ekonomisinin takip edildiği bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Devlet müdahalesi asgari seviyelerde olduğundan elde etmiş olduğumuz ücretler bizlere dönemin ücretleri konusunda daha gerçekçi bir tablo sergilemektedir.

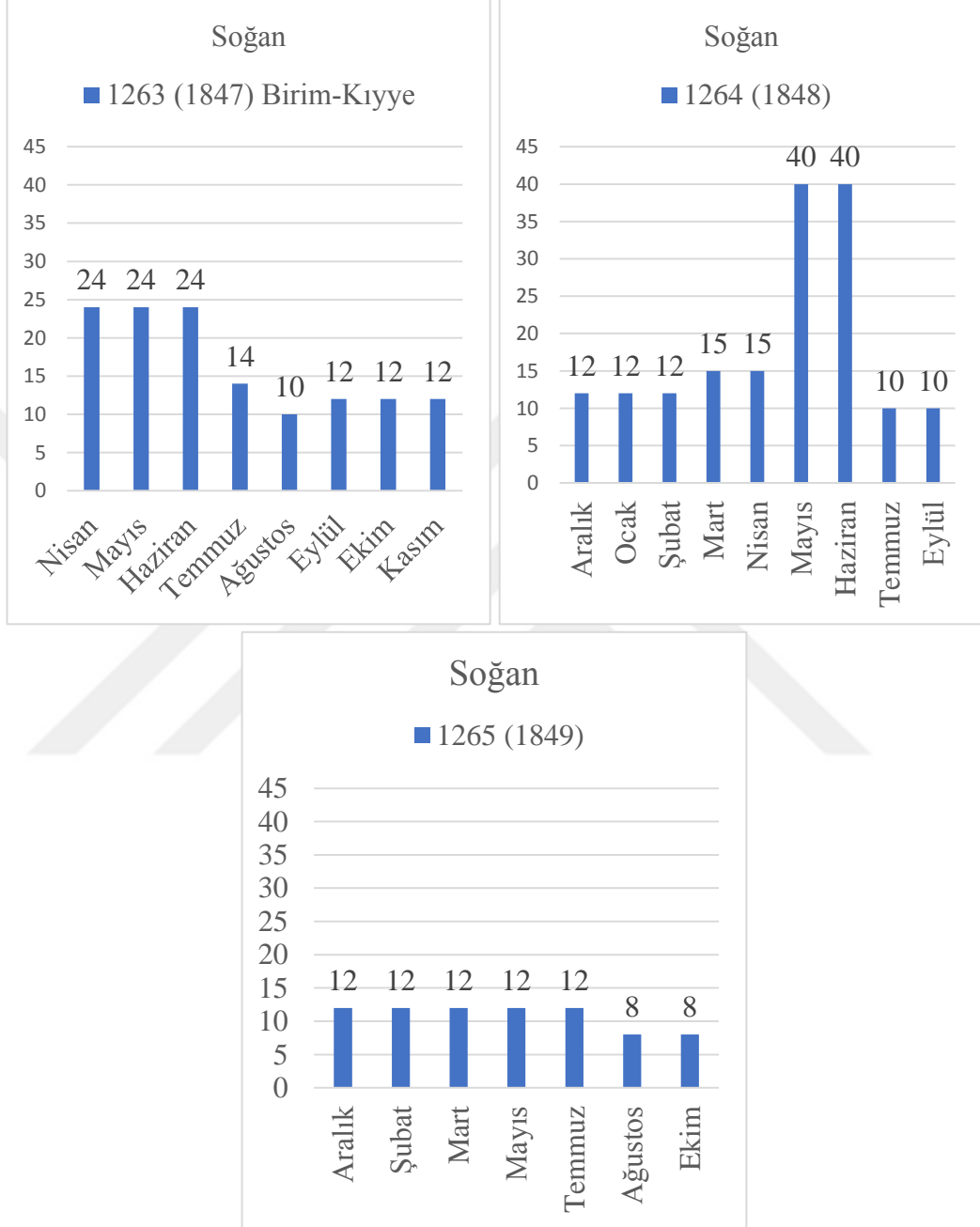
2.1.3.3. Diğer Ürünlerin Fiyatları

Şekil 6: Yağ Fiyatının Yıllara Göre Dağılımı

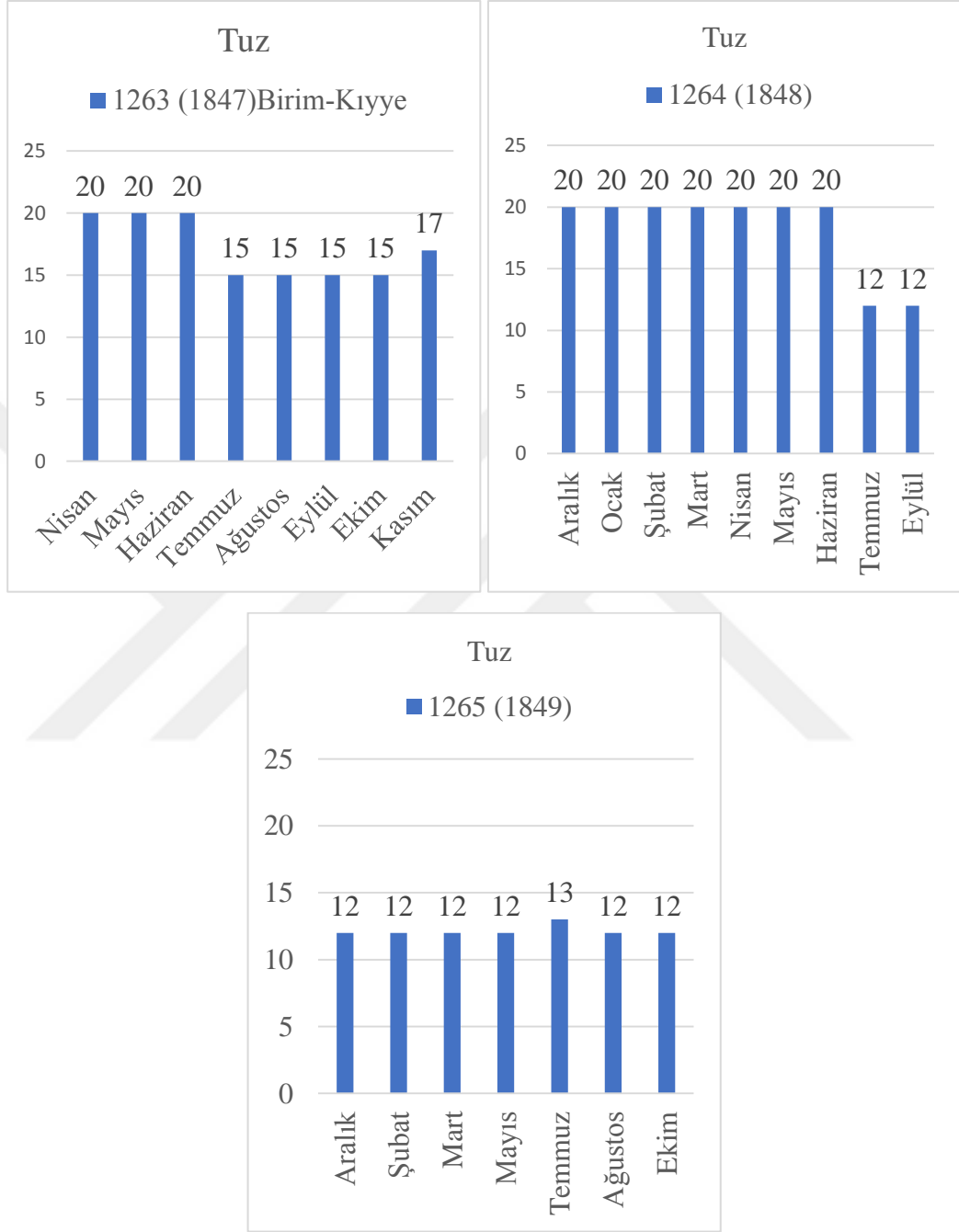
Sicil çalışmamızda sade yağ şeklinde kayıt altına alınmıştır. İnceleme imkanı bulduğumuz 1847 yılında 200 kuruş seviyelerinde satılan bu ürün yıl sonunda 240 seviyelerine çıktığı görülmektedir. Takip eden 1848 yılında ise ciddi bir yükseliş göstererek 290 kuruş seviyelerine yükselmiştir. 1849 yılının ilk aylarında düşüşe geçen bu ürün yılın ortasında 180 kuruş seviyelerine kadar indiği görülmektedir.

Şekil 7: Soğan Fiyatının Yıllara Göre Dağılımı

Sicil çalışmamıza yansıyan bir diğer ürün ise soğan fiyatlarıdır. Elimizde ki verilere göre 1847 yılının ilk 3 ayında 24 kuruşa satılan soğan, temmuz ayında yaklaşık %45 düşüş göstererek 14 kuruş seviyelerine düşmüştür. 1848 yılında da düşüş gösteren soğan Mayıs ve Haziran aylarında 40 kuruş seviyelerine yükselmiştir. Yılın son iki ayında ise 10 kuruş seviyelerine düşmüştür. 1849 yılında ise 8 kuruş seviyelerine düşmüştür.

Şekil 8: Tuz Fiyatının Yıllara Göre Dağılımı

Gündelik yaşam içinde farklı alanlarda kullanılan tuz fiyatları da sicil çalışmamızda kayıt altına alınmıştır. Yemeklerde, temizlikte ve debbağ esnafının deri işlerinde kullanılan tuz; 1847 ve 1848 yıllarında genel olarak 20 ile 12 kuruş arasında değiştiği görülmektedir. 1849 yılında ise genel olarak 12 kuruş seviyelerinde sabit tutulmaya çalışıldığı görülmektedir.

Şekil 9: Sabun Fiyatının Yıllara Göre Dağılımı

Dönemin sosyal yaşamı göz önüne alındığında temizlik malzemeleri arasında akla ilk gelen ürün sabundur. Sabun fiyatlarının narh kayıtlarına işlenmesi toplumun büyük bir kısmının bu ürünü kullandığını gösteren önemli bir detaydır. 1847 ve 1848 yıllarında sabun fiyatlarında bir değişim yaşanmadan 320 kuruşa satıldığı görülmektedir. Takip eden 1849 yılının ilk iki ayında 360 seviyelerine çıktıktan sonra ilerleyen aylarda 280 kuruş seviyelerine düştüğü görülmektedir.

Tablo 5: Hububat, Gıda ve Diğer Ürünlerin Fiyat Listesi

<i>Sıra No</i>	<i>Ürün</i>	<i>Birim</i>	<i>Fiyat (Kuruş)</i>
1	Bulgur	Kıyye	34
2	Pekmez	Kıyye	20-36
3	Saman	Kıyye	4-6
4	Hatab (Odun)	Kıyye	3-4
5	Zeytin	Kıyye	40
6	Asel (Bal)	Kıyye	200-240
7	Badılcın (Patlıcan)	Kıyye	6-8
8	Şeker	Kıyye	380-390
9	Yoğurt	Kıyye	8
10	Biber	Kıyye	320
11	Mum	Kıyye	140-240
12	Kömür	Kıyye	5-7
13	Zeyt	Kıyye	320
14	Zeyt Revgan	Kıyye	200-240
15	Tütün	Kıyye	8

Tablodaki ürünlerin fiyat aralığı 3 yıllık süreç içinde kayıtlardan elde edilen bilgilerle oluşturulmuştur. En düşük ve en yüksek satış fiyatları dikkate alınarak hazırlanmıştır. Genel olarak incelendiğinde bulgur fiyatında artma veya azalma olmamıştır. Pekmez tavan fiyat olarak 36 kuruş seviyelerine yükselmiştir. Tabloda toplumun her kesiminin alabileceği seviyelerin üzerinde olan ürünler şeker, biber, mum, yağ ve bal gibi ürünlerdir. Yaklaşık 400 kuruş seviyelerine çıkan şeker, fiyatında değişim olmayan biber gibi ürünler dönemin en yüksek fiyatla satılan ürünlerdir.

2.1.3. Para

Osmanlı Devleti'nin para politikası ile ilgili öne çıkan en önemli husus, piyasada kullanılan yabancı paraların Osmanlı resmi paralarına karşılık verilen değer ölçülerinde yaptığı düzenlemelerdir. Yabancı sermayelerin etkisi ile sürekli değer

kaybeden Osmanlı parası, piyasalarda ki kullanım değerinin bilinmesi için sık sık bunları güncelleme yani “tashi-i sikke” yoluna başvurmayı zorunlu kılmıştır.

Mardin’de kullanılan yabancı paraların ve bu paranın tedavüldeki fiyatları ile ilgili olarak Diyarbakır’dan gönderilen bir emirnamede tedavüldeki para ve değer ölçüleri belirtilmektedir. Bu değer ve ölçüleri şöyleydi.

Tablo 6: Tedavülde Olan Paraların Değerlerini Gösteren Liste

Cinsi	Adet	Dirhem	Para	Kuruş
Atık Sultân Ahmed ve Sultân Mahmûd ve Sultân Mustafa Hazretlerinin fındık altınları	1	1	10	45
Atık Sultân Mahmûd Hazretlerinin tam ve nısfıyye altınları	1	1	30	44
Atık Sultân Mustafa Hazretlerinin tam ve nısfıyye altınları	1	1	30	42
Fındık ve İstanbulî ve rub‘iyye ve rûmî altınları	1	1	25	37
Atık-i Rûmî Altını	1	1	5	45
Atık-i adli altun	1	1	5	39
Cedîd-i âlî altını ve rub‘iyyesi	1	1	10	35
Hayriye altını	1	1	5	41
Mısır altını	1	1	15	32
Mısırın Parput altını	1	1	10	31
Yüzlük ve ikilik ve altmışlık ve zulete ve dane guruş	1	1	13	1
Cihâdiye	1	1	7	2
Mısır parası	1	1	32	-
Sahipkiran	1	1	36	2
Yaldız altını	1	1	-	47
Macar altını	1	1	10	46
Lira ve ambar mâl ve zinet altınları	1	1	10	43
Napolyon altını	1	1	20	-

Osmanlı devletinin kuruluşundan itibaren takip ettiği para politikası dönemsel farklılıkların getirmiş olduğu yeniliklerden sürekli etkilenmiş ve parasal anlamda bir birliktelik oluşturulamamıştır. Paranın devletin farklı bölgelerinde farklı ayar ve değerlerde kullanımda bulunması yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere devleti bu paraların rayiç bedellerini belirleme mecburiyetinde bırakmıştır.

2.2. Mardin'in Sosyal Yapısı

Coğrafya ve siyaset milletlerin, kentlerin, mekânların geleceğini önemli ölçüde etkileyen faktörlerdendir. Tarihsel akış içinde bölgeler arası geçişin yapıldığı bir alanda şekillenmesi, Mardin'i birden çok dini ve ideolojik farklılıkları barındırmasında önemli bir etken olmuştur.

Mardin, Müslüman ve gayrimüslim grupların siyasi, sosyal ve ekonomik faaliyetler sebebiyle etkileşim kurdukları bir kent yapısına sahiptir. Bu yapıda oluşan birliktelik hukuki kuralların gücünden farklı sosyal guruplar arasında küçük çaplı anlaşmazlıklar dışında büyük bir çatışma meydana gelmemiştir.

Şehir sakin ve durağan bir yer değildir. Halk zaman zaman geçim sıkıntıları, felaketler, ekonomik dalgalanmalar ve vilayet idaresiyle problemler yaşardı. Akan hayatın içinde yaşanan gelişmeler toplumu kararsızlık, gerginlik ve sefalet gibi sıkıntı veren sonuçlara maruz bıraktı. Halk bu dönemsel gelişmelere ek olarak talihsiz bir şekilde salgın hastalıklara⁸¹ karşı koyma çabası içine girdi.

Mardin; bünyesinde birçok etnik ve dini yapıyı barındırmaktadır. Bunlar sicil çalışmamıza yansıdığı şekliyle dini, etnik ve cemaat şekliyle açıklanmaya çalışılacaktır.

2.2.1. Müslümanlar

2.2.1.1. Şehir Halkı

19. yüzyılda Mardin şehir merkezi ve kırsal kesimde çoğunluğu Müslüman ahali oluşturmaktaydı. Çalışmasını yapmış olduğumuz sicil kayıtlarında

⁸¹ MŞS 217, Varak 80/a, 3 Cemaziyelevvel 1265 (27 Mart 1849) tarihli kayıt, Ahmed Beg Efendi'nin zevce-i menkûha-ı medhûl bihâsı iken bundan yedi mâh mukaddem nefsi-i Mardin'de Kolera illetiyle vefât eden Refî'a Hânım bint-i İbrâhîm Ağa

Müslümanlar arasında etnik bir ayrımı niteleyen veya belirten herhangi bir dava kaydına rastlanmamaktadır. Fakat dönemin müelliflerinden olan Abdülgani Efendi Mardin halkını tarif ederken “*Türk, Arap ve Kürt demekle bilinirler*” şeklinde Müslüman ahaliyi tanımlar.⁸² Böyle bir sosyal ayrıma Osmanlı Hukuk sistemi içinde rastlamak mümkün değildir. İslam inancının koymuş olduğu kurallarla yönetilen devlet; birey ayrımını etnik söylem üzerinden değil kabul edilen dini inanç üzerinden yapmaktaydı. Sicilimizdeki dava kayıtları incelendiğinde Müslüman ahaliyi tanımlarken etnik bir söylemi içeren herhangi bir ibare bulunmadığı gibi kişinin Müslüman olduğu da kayıtlara eklenmemekteydi. Gayrimüslim ahaliyi içeren dava kayıtlarında şahısların din vurgusu yapıldığı gibi hangi cemaate mensup olduğu bilgisi de bulunmaktaydı. Bundan ötürü Müslüman ahali için dini tanımlamaya ihtiyaç duyulmamaktaydı.

Müslüman ahali arasında en üst sosyal yapılanmayı oluşturan bir grup bulunmaktaydı. Merkezden gönderilen bazı belgelerde ve resmi dava kayıtlarında eşrafi hanedan olarak tabir edilen bu grup; şehirde uzun yıllar ikamet eden ve merkezi gücün bölgede ki temsilciliğini yapan aileleri ifade etmekteydi. Bu ailelerin yanı sıra kent merkezinin çevresinde büyük sayıları içinde barındıran aşiretler bulunmaktaydı. Şehirde idari ve sosyal gücü elinde bulundurmak adına aşiretler; hem devletle hem de kendi aralarında mücadeleler yaşanmaktaydı. 19. yüzyılda giderek şiddetlenen bu mücadeleler şehirde tam anlamıyla kargaşa ortamı yaratmaktaydı.

Şehir merkezindeki mahallelerin tamamı salt bir dini grubu veya cemaati temsil etmemekteydi. Bazı mahallelerde dini cemaatlerin sayıca fazla olduğu görülse de genel olarak Müslüman ve Gayrimüslimlerin birlikte yaşadıkları görülmektedir. Tek bir cemaate veya dine mensup bireylerin oluşturdukları bir mahalle 19. yüzyıl Mardin şehrinde bulunmamaktaydı.

Kırsal alan için ise aynı durumdan bahsetmek pek mümkün değildir. Kırsal alanda Müslüman ve gayrimüslimlerin birlikte yaşadıkları köyler bulunmakla beraber tek bir cemaat veya dine mensup bireylerin oluşturdukları köylerde bulunmaktaydı. Kırsal bölgede yaşayan halk alan aynı zamanda üretimin büyük bir

⁸² Abdülgani Fahri Bulduk, *Mardin Tarihi*, s.188

bölümünü de oluşturmaktaydı. Tarım alanlarında, bağ ve bahçelerde yapılan üretim kent merkezine ve yakın bölgelere satılarak ticaret alanının bir kısmını oluşturmaktaydı. Aynı zamanda hayvancılık ile bu üretim daha da artmaktaydı. Şehrin et, süt ve yumurta gibi temel ihtiyaçları karşılanmakta, hayvanların yün ve derilerinden ise günlük yaşamda kullanılan elbise ve ayakkabı gibi ürünlere hammadde sağlamaktaydı.

2.2.1.2. Aşiretler

Osmanlı toplum yapısı içerisinde ki diğer bir unsur aşiretlerdir. Aşiretler ortak bir ata düşüncesi ve akrabalık temelinde örgütlenmiş, toplumun geniş kitlelerini bünyesinde barındıran kendine özgü bir yapısı olan⁸³ idari ve ekonomik yapıyı düzenleyen, ortak örf ve adetler çerçevesinde toplanan bir birimdir. Osmanlı devletinin bölgede kurduğu hâkimiyetle beraber aşiretler özelinden takip ettiği politika aşiretlerin bölgede daha serbest hareket etmesine imkânı vermektedir. Aşiretlerin bölgede iktidarlık hâkimiyetleri ve bu hâkimiyet adına diğer aşiretler ile giriştikleri mücadeleler bunun önemli göstergelerindendir. İlerleyen dönemlerde merkezi hükümetin bölgede yardımcı unsur olarak gördüğü, idari yönetimde ve ekonomik alanda toplanacak vergilere yardımcı olmaları kitlesel bir güce sahip olan aşiretleri bölgede daha güçlü bir konuma getirmektedir.

Tanzimat dönemi reformlarının amacı; merkezi hükümetin gücünü artırmak, ülkenin ekonomik kaynakları üzerinde merkezi denetim kurmak, taşradaki yerel güçlerin iktidarlarını zayıflatmaktır. Bu sebeple, merkezi bürokrasi ve vilayet idaresinde önemli değişiklikler yapıldı. Vilayetler doğrudan merkeze bağlandı ve yerli ailelerin güçlerinin kırılması için merkezden yerli olmayanlar atandı.⁸⁴

Bölgede önemli bir güce sahip Bedirhan Bey isyanının bastırılması ile yeni bir idari organizasyona geçilmiş ve etkin bir güce sahip olan aşiretlerin etkisi kırılmaya çalışılmıştı. Sosyal açıdan bir diğer problemde bölgedeki eşkıyalık

⁸³ Özcoşar, *Merkezleşme Sürecinde Bir Taşra Kenti Mardin*, s.85

⁸⁴ Mehmet Yaşar Ertaş, "Tanzimat Döneminde Mardin ve Çevresinde Devlet Aşiret İlişkileri", *Makalelerle Mardin I*, Editör: İbrahim Özcoşar, İstanbul 2007, s.497.

faaliyetleridir. Tarihsiz bir belgede devlet çalışanı posta görevlilerinin yollarının kesilip öldürüldükleri ve taşıdıkları eşyalara el konulduğu bilgisi bulunmaktadır.⁸⁵

Mardin'in Osmanlı hâkimiyetine girmesinin ardından yapılan ilk tahrirlerde "cemaat/ekrad" başlığı altında bölgedeki yarı-göçebe ve yerleşik aşiretlerin tahriri yapılmıştır. Bu aşiretlerden bazıları zaman içinde isim değiştirmiş, bazıları bölgeyi terk etmiş, bir kısmı ise başka bir aşirete katılmıştır.⁸⁶ XIX. yüzyılda defterimize yansıyan aşiretler ise şunlardır:

Tablo 7: Aşiret İsimleri

Berikan Aşireti	Divani Aşireti	Ömeryan Aşireti	Milli Aşireti
Dakkori Aşireti	Suherkan Aşireti	Kikiyan Aşireti	Kalenderan Aşireti
Daşıyan Aşireti	Mirsinan Aşireti	Güçegan Aşireti	Korigi Aşireti
Denadi Aşireti	Piranâli Aşireti	Tayy Aşireti	Sürgüciyan Aşireti

Mardin ve çevresinde azımsanmayacak bir gayrimüslim nüfusa da sahiptir. Süryaniler, Ermeniler, Keldaniler, Yezidiler ve Yahudiler, Mardin ve çevresindeki gayrimüslim nüfusu oluşturmaktadır. Osmanlı hâkimiyetinin ilk yıllarında, şehirdeki gayrimüslim çoğunluğun aksine kırsal kesimde Kürt, Türk ve Arap aşiretlerden oluşan Müslüman bir çoğunluk vardı. 19. yüzyıla gelindiğinde ise şehir merkezinde de büyük çoğunluğu Müslümanlar oluşturmaktaydı.

2.2.2. Gayrimüslimler

Osmanlı devleti kendi hâkimiyeti altında yaşayan gayrimüslimleri din açıdan özgür, kendi eğitimlerini alma ve adli konuların çözümünde serbest bırakmış ve cemaatlere kendi liderlerini seçme imkânı vermiştir. Cemaatler ayrı bir zümre veyahut millet olarak kabul edilmiştir. Devlet tüm ilişkilerini bu cemaat liderler vasıtası devam ettirerek cemaatin davranışlarından sorumlu olarak liderleri tanır,

⁸⁵ MŞS 217, Varak 94, Tarihsiz kayıt.

⁸⁶ Mehmet Salih Erpolat, "Tahrir Defterlerine Göre XVI. Yüzyılda Mardin Şancağı'ndaki Aşiretler", *I.Uluslararası Mardin Tarihi Sempozyumu Bildirileri*, İstanbul 2006, s. 448-466.

toplanması gereken vergileri de liderler vasıtası ile toplardı. Bir nevi halk ve devlet arasında köprü kurarak ilişkileri düzenler ve bağları güçlendirirdi.⁸⁷ Mardin’de gayrimüslim din adamları, kendi cemaatlerine ait ibadethanelerde ayinlerini, evliliklerini, kendi himayeleri altında bulunan vakıfların yönetimini, bağ ve bahçe gibi kendi tasarrufları altında bulunan iş ve işlemler dini önderleri tarafından yapılmaktaydı.⁸⁸

Gayrimüslimlerin mülk edinme ve miras gibi haklarına özen gösterilmekteydi. Kendi işlerinde serbest bırakılmış olmalarına rağmen bu gibi konuların devletin resmi defterine fazlaca yansdığı görülmektedir. Mal edinme, satış işlemleri ve vefat eden bir gayrimüslimden kalan malların paylaşımı, varsa vasiyeti yerine getirilmekteydi. Son olarak var olan borçlar ödenmekte ve kalan malların paylaşımı söz konusuydu.

Alacak-verecek meseleleri bireylerin aynı cemaate veya gruba bağlı olması dışında da gerçekleşen bir durumdu. Sosyal yaşamın imkân verdiği ilişki ağı içerisindeki topluluklar bir birleriyle ilişki kurar ve bu ilişkiler borçlanmaya kadar gidebilmekteydi. Borçlunun borcunu geciktirmesi veya inkâr etmesi gayrimüslimlerin sosyal devlet anlayışı içinde teşekkül eden adli yapılanma içinde hakkını talep imkânı sağlar ve neticesinde gayrimüslim bir şahıs rahatlıkla kendi cemaatinden olan veya Müslüman bir şahıstan alacağı varsa davacı olabilmekteydi.

Dünya genelinde gerçekleşen düşünce ve fikir akımları on dokuzuncu yüzyılda gayrimüslimlerin, birliktelik durumlarını önemli ölçüde etkilemiştir. Millet sistemi için de yıllardır biriken sorunların yol açtığı tıkanıklığa vatanseverlik gibi söylemlerin yanı sıra dil, millet ve devlet gibi kavramların yayılması heyecanlandırıcı etki yaratmıştır. İlk bağlamda bir teori olarak ortaya atılan bu kavramların daha sonraki dönemlerde modernleşme adı altında topluluklara sirayet etmesi, teokratik ve imparatorluk gibi çok ulusları bünyesinde barındıran devletlerin bu dönemlerde problemler yaşamasına neden olmuştur. İncelenen dönemde Hristiyan unsurların bu yönde hareketlerine rastlamamakla beraber kendi içlerinde misyoner faaliyetlere karşı bir takım mücadele içinde buldukları görülmektedir. Mardin’e

⁸⁷ Dinç, “235 Nolu Şeriye Sicil Defterine Göre Mardin”, s.70

⁸⁸ MŞS 217, Varak: 97/a, Zilkade 1263 (Ekim1847) tarihli kayıt.

gönderilen fermanda Efrenc rahipleri olarak isimlendirilen Katolik misyonerlerin çalışmaları, bölge halkının müdahalesine uğradıkları, rencide ve baskı gördükleri anlaşılmaktadır. Fermanda bunlara müdahale edilememesi ve haklarının korunması emredilmiştir.⁸⁹

XIX. yüzyılda Müslüman ahali ile aynı sosyal alanı paylaşan ve çalışmamızda adı geçen farklı dini /etnik gruplar şunlardır:

2.2.2.1. Süryani Yakubiler

Sicil defterinde Süryani Yakubi Milleti⁹⁰ olarak adlandırılmakla beraber Süryani Kadimler olarak da bilinmektedirler. Bölgenin önemli dini merkezi olan ve Mardin sınırlarında bulunan Deyrulzafaran Manastırı; Halep, Şam, Rakka, Diyarbakır ve Musul gibi büyük şehirlerde yaşayan kadimlerin dini merkezi olması Mardin’i öncü bir şehir olmasını önemli ölçüde etkilemiştir. Yakubî Süryani patriği olan İlyas Matran⁹¹ rahibin vefatı üzerine patriğin yerine yeni bir atama yapılarak Yakub Matran görevlendirilmiştir.⁹² Tevzi kayıtlarına göre 17.150 kuruş vergi toplanılması kararlaştırılan Süryani Yakubiler en fazla vergi alınan ikinci millettir. Buradan da anlaşılacağı üzere Mardin’de nüfus olarak fazla olduklarını gösterir.

2.2.2.2. Süryani Katolikler

Sicil defterinde Süryani Katolikler⁹³ olarak adlandırılan bu cemaat; 1782 yılında Süryani Yakubi Patrikliği içinde yaşanan fikir ayrılıkları yeni bir düşünce ve inanç topluluğunu ortaya çıkarmıştır. Patrik olma mücadeleleri Süryani Kilisesi içinde yaşanan problemlerin ilk sebebi olarak göze çarpmaktaydı. Diğer bir etken ise Katolik misyonerlerin şehirdeki çalışmaları neticesinde gerçekleşmekteydi. Bölünmenin ardından eski mezhebe mensup olanlar ana kilise vurgusu yapmak adına Süryani Kadim ismini kullanırken, Katolikler ise Süryani Katolikler olarak adlandırılmıştır.⁹⁴

⁸⁹ MŞS 217, Varak 46/b, Ramazan 1267 (Temmuz 1851) tarihli kayıt

⁹⁰ MŞS 217, Varak 4a/1, 1 Şevvâl 1266 (10 Ağustos 1850) tarihli kayıt

⁹¹ Matran: “Taç giymiş piskopos anlamına gelmektedir”.

⁹² MŞS 217, Varak 96/b, Zilkade 1263 (Ekim1847) tarihli kayıt

⁹³ MŞS 217, Varak 4a/1, 1 Şevvâl 1266 (10 Ağustos 1850) tarihli kayıt

⁹⁴ Özcoşar, “13 Mahalle 7 Cemaat”, s. 368

2.2.2.3. Ermeniler

Mardin’de XIX. yüzyılda gayrimüslim ahaliler arasında en kalabalık gruplardan bir diğeri Ermeni Katolikler’dir. Bu durum elimizde ki tevzi kayıtlarında en yüksek vergi miktarının bu gruptan alınmasından da anlaşılabilir. XVII. yy ilk yıllarına kadar tamamı Ortodoks (Gregorian) olan Ermeniler, bu dönemin ardından Katolikleştirme çalışmaları neticesinde Katolikleşerek XIX. yüzyıla gelindiğinde ise Mardin’de Ermeni Gregorian nüfusu kalmamıştır.

2.2.2.4. Keldanîler

Ortodoks Nasturi Kilisesi ’nden, XVI. yüzyılda Katolikleşerek ayrılanların oluşturduğu bir cemaattir. Keldani Patrikliği ve Nasturiler arasında çıkan idari anlaşmazlıklar ve bu karışıklık durumundan istifade eden Katolik misyonerlerin girişimleri sonucunda Nasturi Patrikliği parçalanarak ortaya çıkmıştır.⁹⁵

2.2.2.5. Yahudi Milleti

XVI. yüzyılda Mardin’de başlı başına bir Yahudi Mahallesinden bahsetmek mümkün değildir. XIX. yüzyıla gelindiğinde ise nüfusları giderek azalmıştır⁹⁶. Defterde Yahudiler için Yahudi milleti⁹⁷ tabiri kullanılmaktadır. Bu dönemde Nefs-i Mardin’de Bab-ı Cedid Mahallesinde Yahudilerin oturduğu anlaşılmaktadır. Yaşayıp yaşamadığı bilinmeyen Defso veled-i Rahim’in akraba ve yakın çevresi olmadığından mal varlığını kontrol etmek üzere yine aynı milletten Cudi veled-i Cebro vasi olarak tayin ettirilmiştir.⁹⁸

2.2.3. Mardin Aile Hayatı

Göçebe ve yerleşik yaşam şekillerini kabul eden toplumların ortak özelliklerinden biri aile müessesidir. Teşekkülü ve kuralları farklı olsa da, aile kurumu İnsanoğlu’nun yeryüzünde ki serüveninin bir parçası olmuştur. Osmanlı realitesinde aile kurumu şer’i hükümler esas alınarak oluşturulan bir müessesedir.

⁹⁵ Özcoşar, “13 Mahalle 7 Cemaat”, s. 369.

⁹⁶ Dinç, “235 Nolu Şeriye Sicil Defterine Göre Mardin”, s.75

⁹⁷ MŞS 217, Varak 4a/1, 1 Şevvâl 1266 (10 Ağustos 1850) tarihli kayıt

⁹⁸ MŞS 217, Varak 72, Tarihsiz Belge.

Toplumun devamlılığı ve refahı bu kurumun temelinde yatar. Güçlü aile hayatına sahip bireylerden sağlıklı bir toplum, beraberinde ise devletin devamlılığı gelirdi.

Eşlerin birbirlerine karşı sorumlulukları mevcuttu. Klasik aile düzeninde her ferdin üzerine toplum, devlet ve din tarafından yüklenmiş farklı misyonlar bulunmaktaydı. Ailenin iâşesi ve korunması gücü temsil eden babanın, çocukların gelişimi ve evin idare edilmesi ise annenin görevlerindendi. Bu görevlerin yerine getirilmesi için baba çalışır ve evin ihtiyaçlarını karşılardı. Osmanlı kadınları aynı zamanda yaşadıkları problemleri ve haklarını aramak adına mahkemelere başvurabilmekteydi. Mahkemece tatbik edilen her davada yargılama usulü kadın ve erkek arasında ayırım yapmadan eşit şekilde tezahür ederdi.⁹⁹ Miras hakları, vasilik vs. çocukların ve eşlerin pay aldıkları hayatının devamlılığında bir eksiklik yaşanmaması dinin ve devletin koyduğu kurallar dâhilinde ilerlerdi.

2.2.3.1. Vasi Tayini

Vasi, “vesayet” “evsıya” kelimelerinden gelmekte ve “Ölen bir kişinin resmîyette işlemlerini yapabilme veya aile bireyleri vefat eden bir yetime kalan malları İslam esasına göre aklının erebileceği, kendini ve malını kontrol edebilecek seviyeye gelene kadar bu malları koruyan idare eden kişilere verilen isimdir.¹⁰⁰

Osmanlı hukuk sistemi içerisinde bir ferdin yaşamını yitirmesinden sonra geride kalan malların taksimatı konusunda takip edilen resmi işlemler bulunmaktaydı. Bu işlemlere göre vefat eden kişinin defninin yapılması, varsa borçlarının ödenmesi ve vasiyette bulunmuşsa bunların yerine getirilmesi gerekirdi. Bu hususların yerine getirilmesinin ardından kalan malların mirasçılar tarafından taksimatı söz konusuydu. Ölen kişinin mirasçıları yaş olarak küçük ise veya akıl ve davranış itibari ile malları kontrol altında tutabilecek bir yeterliliğe sahip değil ise bu malların kontrolleri için bir süreliğine vasi tayin edilirdi. Bu aile içinden anne veya akraba çevresinden amca, hala veya dede olabilmekteydi. Ek olarak mahkemenin uygun bulduğu kişiler de vasi olarak tayin ettirilirdi.

⁹⁹ Leslie Peirce, *Ahlak Oyunları 1540-1541 Osmanlı'da Ayntab Mahkemesi ve Toplumsal Cinsiyet*, çev. Ülkün Tansel, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2005, s. 276-277.

¹⁰⁰ Develioğlu, *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat*, s.1676.

Vasi olan kişinin dürüst ve güvenilir olmasına dikkat edilir, Belgelerde bunlar için “sadakât ve istikamet ile ma‘rûf ve her vechile umûr-ı vesâyeti rü‘yete kadir idüğü zeyl-i hüccetde muharrerü’l-esâmi-i müslimîn ihbârlarıyla zâhir ve mütehakkık” ibaresi yer almaktadır¹⁰¹. Bu niteliklerin aksine herhangi bir durum söz konusu olduğunda mahkemeye başvurularak vasi olan kişinin yanına bir nazır atanırdı. Öte yandan mahkemece uygun bulunan veya aile bireylerinden seçilen vasiler görevlerini kötüye kullanma veya uygun görülen bu görevi yerine getirmeme durumunda görevlerinde azl ettirilerek yerine uygun bir vasi tayin edilirdi.

Vasi tayini, belli bir yasa gelmemiş çocuklara münhasır değildir. Nitekim kendi mallarını aklen ve bedenen idare edemeyen (yaşlılık ve delilik) kişilerin de hisselerini korumakta ve idare etmekle görevli olduğu gibi vasisi olduğu kişi adına hukuken temsil yetkisi vardır.

Şehidiye Mahallesi sakinlerinden olan Nurlu veled-i Tarho’nun Nusaybin de vefat etmesinin ardından çocukları küçük olduğundan geride kalan malın yönetiminden sorumlu olarak eşi vasi gösterilmiş ve taksimde bu mirastan kendisine pay kaldığı görülmektedir.¹⁰²

Mardin ahalisi sakinlerinden Hâcı Sâlih Batiha bin Seyyid İsmâ‘îl vefatının ardından verâseti eşi Hadice ve kayıp olan oğlu Hâcı Mehmed ve kızları Hamide ve Na‘ime arasında taksim edilmiştir. Kayıp olan Hacı Mehmed’e düşen miktara amcası vasi tain edilmiştir. 11 gün sonra öldüğü anlaşılan Hacı Mehmed’e düşen pay kız kardeşler arasında paylaştırılmıştır.¹⁰³

Mardin Koçhisar Karyesi sakinlerinden Selîm bin Velo’nun vefatının ardından verâseti eşi Fatıma bint-i Mahmud ve çocukları Ramazân, Gazale ve Adile arasında paylaştırdıktan bir süre sonra iki kızın ölümüyle geride kalan mallar anne ve Ramazan arasında paylaştırılmıştır.¹⁰⁴

¹⁰¹ Güven Dinç, “Şer’iyye Sicillerine Göre XIX. yy. Ortalarında Antalya’da Ailenin Sosyo-Ekonomik Durumu”, *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, Sayı 17, Ankara 2005, s.8.

¹⁰² MŞS 217 Varak 7/a, 27 Şevval 1266 (5 Eylül 1850) tarihli kayıt

¹⁰³ MŞS 217 Varak 59a/2, 16 Cemaziyelahir 1268 (7 Nisan 1852) tarihli kayıt

¹⁰⁴ MŞS 217 Varak 61b/1, 17 Zilkade 1268 (2 Eylül 1852) tarihli kayıt

Mardin sakinlerinden İbrâhîm bin Abdullâh'ın vefatının ardından verâseti eşi Elîf bint-i Tebo ve oğulları Ömer, Hüseyin, Mehmed, Ali, Hasan ve kızları Adile, Nure, Dellâlî ve Emine arasında paylaştırıldıktan sonra Emine kendi payından vazgeçerek Hasan ve Nure arasında paylaştırılmasını istemiştir.¹⁰⁵

Mardin ahâlîsinden Hano veled-i Şemon nâm zimmî meclis-i şer'î kadîm-i vâcibü't-ta'zîmde Hacı ve Meryem veledi Emsih nâm sagîrânın tesviye-i umûruna vasiyeten mansûbeleri ve vâlideleri işbu bâ'iseten i'lâm-ı şer'î keto bint-i Halab ed-Deccâc nâm avret nasraniyye müvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüb Meşkîn Mahallesinde vâki' meyânemizde ma'lûm bir bâb mülk menzilin.¹⁰⁶

Bundan yedi sene mukaddem hâlik olan Mihâ'il veled-i Yosef Dellâl'in verâseti sulbî oğulları Vahod ve Rafo ve Cici ve sulbiye kızı Meri ve zevce-i metrûkesi Lusi bint-i Malob'e inhisârî tahakkukundan¹⁰⁷

Örnek davalarda görüldüğü gibi ölen kişinin mirası eşi ve çocukları arasında paylaşılmaktadır. Boşanma durumlarında da kadının mirastan pay aldığı, pay düştüğü halde kayıp olan kişilerinde miras taksiminde yer aldığı, kendisine pay düştüğü halde kişilerin özgür iradeleri ile bu mal varlıklarından vazgeçtikleri ve Gayrimüslim ahalinin de talebi doğrultusunda vasi gösterdiği durumlarda dinsel bir ayırım yapılmadan malların bölüştürüldüğü görülmektedir.

2.2.3.2. Aile'nin Yaşadığı Mekân

Klasik dönem toplumlarında şehir içi teşkilatlanma ve davranışlar benzerlik göstermektedir. Farklı coğrafik ve fiziki özelliklere sahip olmak şehirlerin teşekkülünde istisnai bir durum olsa da genel yapı bu çerçevede ilerlemektedir. Geleneksel konaklama, savunma ve iklim şartlarıyla başa çıkma nedeniyle üst üste inşa edilmiş sıralı binalardan, serinlik ve havalandırmayı sağlayan dar sokak ve dehlizlerden oluşur.¹⁰⁸

¹⁰⁵ MŞS 217 Varak 64a/1, 8 Cemaziyelevvel 1268 (29 Şubat 1852) tarihli kayıt

¹⁰⁶ MŞS 217 Varak 22a/2, 8 Ramazan 1265 (28 Temmuz 1849) tarihli kayıt

¹⁰⁷ MŞS 217 Varak 74/b, 27 Şevval 1265 (15 Eylül 1849) tarihli kayıt

¹⁰⁸ İlber Ortaylı, *Osmanlı Toplumunda Aile*, Timaş Yayınları, İstanbul 2000, s.39.

İslamiyet’i benimseyen toplumlarda yaşamın gizliliği esas alınmaktaydı. Osmanlı klasik ev yapısı tamamen içe dönük bir şekillenme göze çarpmaktadır. İslâm toplumlarında aile yaşantısının gizliliğine verilen önem evin yüksek duvarlar ile sınırlı bir avlu veya iç bahçeye açılan düzene göre şekillenmesine sebep olmuştur.¹⁰⁹ Komşular arasında ev duvarlarının izinsiz yükseltilmesi ve sınır ihlallerinin yaşanması gibi sorunların mahkemeye intikal ettiği ve şikâyetin yapıldığı bölgede bilirkişi tarafından yapılan incelemelerin ardından haklı veya haksızlığı mahkemece tespit edilmekteydi.¹¹⁰ Bu tarz problemler ile karşı karşıya kalındığında müşteki Kadılık makamına şikâyette bulunur, ardından bir heyet şikâyetin yapıldığı yerde tahkikat yapmasının ardından mahremiyeti zedeleyen bir hususla karşılaştığında duvar yapılmasını veya fazladan örülen duvarın kaldırılmasına hükmederdi.

Osmanlı evlerinin tarifinde kullanılan terminolojik dil aynı zamanda bölgenin sosyal statüsünü de göstermekteydi.¹¹¹ Hanelerin yapımında özellikle taş kullanılmaktaydı. Kentin coğrafi özellikleri bu fiziksel yapılanmaya müsaitti. Evlerin ‘süfli, tahtani, fevkâni veya mükellef’ olarak adlandırılması bu yapıların büyüklüğüne ve içinde oturanların ekonomik alım gücünü göstermekteydi. Ekonomik imkânları kısıtlı olan ailelerin umumi kullandıkları tuvaleti ve su kuyusu bulunan bir avlu içinde ikamet ettikleri görülmektedir. Ekonomik imkânları biraz dahi iyi olan hanelerin içerisinde mutfığı (matbah), tuvaleti (kenif), odunluğu (neccari), su kuyusu (cub-ı ma), odanın (beyt) yer aldığı ve mutlaka bir avlu (havs) içinde bulunan evlerde yasadıkları anlaşılmaktadır. Orta seviye yaşam süren ailelerin oturdukları ev tipine genel olarak beyt-i enbub adı verilen, kubbeli tavan yerine düz ve basık tavan şeklindeki evlerdi. Şehrin ileri gelen ekonomik seviyeleri daha gelişmiş olduğu anlaşılan aileler ise kayıtlarda “manzara” olarak zikredilen ve misafir odası manasına gelen bir veya iki bölümden müteşekkil evlerde yaşıyorlardı.¹¹²

¹⁰⁹ Nur Akın, *Ev*, Diyanet İslam Ansiklopedisi, Cilt. XI, İstanbul 1995, s. 509.

¹¹⁰ İbrahim Özcoşar, “Şehir ve Cemaat: Mardin Süryanileri ya da Süryanilerin Mardin’i”, Mayıs 2013, s. 85-86

¹¹¹ Cem Behar, *Bir Mahallenin Doğumu ve Ölümü (1494-2008)*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2014, s.74

¹¹² Dinç, *235 Nolu Şeriye Sicil Defterine Göre Mardin*, s.76

2.2.3.3. Nikâh Akdi ve Ailenin Oluşumu

Bir fıkıh terimi olarak nikâh kelimesiyle ifade edilen evlenme akdi, Osmanlı Devleti'nde birbirleriyle evlenmelerine hukuken bir mani bulunmayan erkek ile kadının kendi hür iradeleri ile başlatılan sürecin evlilik müessesesi içinde hak ve görevlerini belirleyen bağıdır.¹¹³ Evlenme niyetinde olan çiftler mahkemeye müracaat ederek nikâhlarının kıyılmasını isterlerdi. Kadı, evlenmeye herhangi bir engel bulunmuyorsa kişilerin nikâhlarını kıyarak, nikâh akdi hüccetinin bir nüshasını Şer'iyye Siciline kaydeder, bir nüshasını da evlenen kişilere verirdi. Nikâh akdi mahkemede evlenecek kişilerin vekilleri vasıtasıyla yapılabildiği gibi, evlerde de nikâh kıyılabilirdi.¹¹⁴ Nikâh durumunun gerçekleşmesi ve kadının hayat güvencesinin teminat altına alınması için evlenecek olan erkeğin miktarı kadın tarafından belirlenen ve Mehr-i Muaccel adı verilen para, toprak veya değerli bir eşyayı takdim eder. İslami kurallar dâhilinde akdin gerçekleştiği sırada yapılan bu uygulama devletin yakinen takip ettiği bir durumdur. Mehr-i Müeccel ise daha sonra erkek tarafından verilmesi gereken ücrettir. Nikâh akdi sırasında verilmeyen para, boşanma veya ölüm halinde terekeden düşülmekteydi. Şehidiye mahallesi sakinlerinden olan Mahmud bin Abu Gözüzade vefatının ardından kaydı tutulan terekesinde eşine verilmek üzere 350 kuruş düşürülmüştür¹¹⁵.

Sicil çalışmamızda evlilik işlemlerinin kayıt altına alınması ve tereke kayıtlarının incelenmesiyle elde edilen bilgiler doğrultusunda vefat eden Hâcî Mahmûd bin Osmân Uzun Ali'nin dört evlilik yaptığı görülmektedir. Veraseti zevcât-ı metrükeleri Hadice bint-i Mustafa ve Aişe bint-i Şeyh Abdülgani ve Fato bint-i Bebo ve Na'ime bint-i Hâcî ma'rûf arasında taksim edilmesinden anlaşılmaktadır.¹¹⁶ Bu kayıt dışında sicilimize yansıyan 20 adet tereke ve evlilik kayıtları incelendiğinde tek evliliğe rastlanmaktadır.

¹¹³ Ahmet Yaman, *İslam Aile Hukuku*, Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2015, s.31

¹¹⁴ Yılmazçelik, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır*, s. 266.

¹¹⁵ MŞS 217, 28 Safer 1265 (23 Ocak 1849) tarihli kayıt

¹¹⁶ MŞS 217, Muharrem 1266 (Kasım 1849) tarihli kayıt

2.2.3.4. Boşanma Durumları

İslam hukuku evlilik müessesinin korunmasını ve birlikteliğin devamlılığını esas alsa da bu birlikteliğin bireylere fiziksel zarar verecek seviyelere gelmesini engellemek adına evliliği sonlandırma hakkı tanımaktadır. Erkeklerin tek kelime ile boşama hakkı mevcuttu fakat kadınların boşama hakları daha kısıtlıydı.¹¹⁷ İslam dininin erkekler üzerine yüklediği maddi yükümlülüklerle boşanma caydırılmaya çalışılmıştır. Erkeklerin evlilik esnasında belirlenen mehir miktarının tam olarak ödenmemesi ve boşanma durumunda da nafaka ile mükellef bırakılması aile kurumunun daha uzun bir süre ayakta kalmasına olanak sağlamaktaydı.¹¹⁸

İncelediğimiz şer'iyye sicillerinde çok sayıda boşanma belgesine rastlanmakla beraber bu tarz belgelerin mahkeme kayıtlarına eklenmesi boşanma durumlarının ardından yaşanabilecek muhtemel sorunların önüne geçilmeye çalışılma fikriyle kayıt altına alındığı düşünülmektedir.

Fenci bint-i Bekir'in kızı eşinden 200 kuruşluk parasını, tüfeğini ve bazı eşyaların kendisine 20 gün içinde verilmemesi durumunda eşi Fâris bin Yakubu boşayacağını mahkemeye bildirmiştir.¹¹⁹

2.2.3.5. Günlük Yaşamda Kullanılan Eşyalar

Tereke kayıtları incelendiğinde kayda alınan dönemlerde kullanılan eşyalar ve bu eşyaların fiyatları hakkında bilgi sahibi olunabilir. Çalışmasını yapmış olduğumuz şer'iyye sicilinde buna benzer birçok örnek mevcuttur. Bunlardan ilki mutfakta kullanılan araç ve gereçlerdir. Mutfakta ihtiyaçların karşılanabilmesi ve hayatı kolaylaştırıcı malzemeler bulunmaktaydı. Temizlik alanında kullanılan malzemelere de tereke kayıtlarından ulaşmak mümkündür. Aynı zamanda sabun fiyatlarına narh kayıtlarında da ulaşılabilir. Dönemin giyim ve kuşamına dair bilgiler de tereke kayıtlarına yansımaktadır. Sosyal yaşantıyı önemli ölçüde yansıtan giyim

¹¹⁷Veysel Gürhan, “Şer'iyye Sicillerine Göre Mardin'de Ailenin Sosyal ve Ekonomik Yapısı (M. 1689-1750)”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Cilt. 7, Sayı. 2, 2018, s. 1301

¹¹⁸ Ömer Düzbakır, *XVII. Yüzyıl Sonlarında Bursa'da Ekonomik ve Sosyal Hayat*, Ankara Üniversitesi SBE, Ankara, 2003, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), s.175.

¹¹⁹ MŞS 217 Varak 55b/7, 7 Cemaziyelahir 1268 (29 Mart 1852) tarihli kayıt.

ve kuşam halkın alım gücünü de yansıtmaktadır. Aynı zamanda toplumun nasıl bir yaşam sürdürdüğü hakkında genel bir fikir sağlamaktadır.

Tablo 8: Mutfak Eşyası

Tencere	Kapak	Billur Tabak	İznik Tabak	Kaşık
Bıçak	Sahan	Tas	Sini	Kevgir
Süzgeç	Havan	Çanak	Çömlek	Sitil (kova)
Yağ tavası	Fincan	Cezve	Fincan Kutusu	Yoğurt kovası

Tablo 9: Hamam Eşyası

Teşt	Hamam Tası	Hamam Döşegi	Sabun	İbrik Bakır
------	------------	--------------	-------	-------------

Tablo 10: Giyim Eşyası

Bohça	Kuşak	Paça Kürk	Köhne Bez Gömlek	Keten Gömlek
Aba	Çukka	Şali Kürk	Şam Alacası Entari	Köhne Fes
Pabuç	Çarık	Yemeni	Peşkir	Tosya Kuşağı

Tablo 11: Ziyet eşyaları

Bilezik	Altın Küpe	Gümüş Küpe	Akçe Kesesi	Elmas İğne
Tespîh	Demir Hançer	Mercanlı Tesbih	Çerkes Kürkü	Piştov

Tablo 12: Günlük Yaşam İçinde Kullanılan Diğer Eşyalar

Köhne Yorgan	Şakka Kilim	Yatak	Tas	Kılıç
Köhne Selamlık	Tüfenk	Köhne Hurç	Döşek	Köhne Halı
Acem Şal	Zîbûn	Ferace	Terazi	İhram

2.2.4. Esnaflar

Osmanlı hâkimiyeti altında bulunan şehirlerin toplum yapısının temel dinamiklerinden birisi esnaf teşkilatıdır. Temeli İslam inancı ve Anadolu gelenek-göreneklerine göre şekillenen bu teşkilat, tarihsel süreç içerisinde Ahilik teşkilatı olarak adlandırılmıştır. Osmanlı toplumunu anlamak adına önemli izler taşıyan esnaf

teşkilatı Osmanlının ilk kuruluş yıllarından itibaren teşkilatlanmış yapısıyla toplumun sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik dinamiklerinin temellerini oluşturmuştur.¹²⁰

Mardin ahalisinin sosyal yapısını Müslümanlar, Süryani Kadimler, Süryani Katolikler, Ermeniler ve az sayıdaki Yahudiler oluşturmaktaydı. İncelenen sicil çalışmasında farklı esnaf teşkilatlarına ait bilgiler bulunmaktadır. Bu bilgiler genel olarak esnaf teşkilatının bağlı olduğu çalışma sektöründe işin yapılacağı süre, iş gücü ve karşılığında alacakları ücretler bulunmaktadır.

“217 Numaralı Mardin Şer’iyye Siciline göre Hicri 1264 Martından itibaren yıl sonuna kadar Mardin’de kesilecek olan hayvanların belirlenmesi ve kesilmesi akabinde bu etin piyasada satışı ve zamanı geldiğinde meclis tarafından verilecek vergilerin toplanması için görev yapacak kasap teşkilatının lisesi aşağıdaki gibidir:

Tablo 13: Kasap Listesi

Abdülkadir Bey Mollâzâde dükkan 1	Mehmed Ali bin Hâcı Mahmûd dükkan 1
Davut ibnü'l-Aci dükkan 1	Ahmed ibn-i İsmâ‘îl Efendi 1 dükkan ¹²¹

Kent merkezinde ticari faaliyetlerin yapıldığı en önemli mekanların başında pazar yerleri gelmekteydi. Pazar yerinden şehrin muhtelif mahallelerine taşınacak buğday, arpa, mercimek, nohut, zeytin gibi ürünlerden hamal esnafının alacağı ücretler devlet görevlileri tarafından belirlenmekteydi. Bu doğrultuda belirlenen fiyatlar tabloda görüldüğü gibidir.¹²²

Tablo 14: Hamal Esnafının Taşıma Ücretleri

Bab-1 Sor Mahallesine	Kile 1	Kuruş 1	Batman 1	Para 22
Gölasyan Mahallesine	Kile 1	Pare 35	Batman 1	Para 22
Şehid Mahallesine	Kile 1	Pare 30	Batman 1	Para 2
Medrese Mahallesine	Kile 1	Pare 30	Batman 1	Para 2

¹²⁰ Berna Çaçan Ongun, “19. Yüzyıl Oralarında Osmanlı Esnaf Teşkilatına Bir Örnek”, *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Haziran 2019, s. 219

¹²¹ MŞS 217 Varak 29b/1, 10 Cemaziyevevvel 1264 (14 Nisan 1848) tarihli kayıt

¹²² MŞS 217 Varak 26/b, 2 Zilkâde 1265 (19 Eylül 1849) tarihli kayıt

Tekye Mahallesi	Kile 1	Pare 20	Batman 1	Para 12
Cami-i Kebir Mahallesi	Kile 1	Pare 20	Batman 1	Para 12
Babül Cedid Mahallesi	Kile 1	Pare 30	Batman 1	Para 2
Şeyh Şeyullah Mahallesi	Kile 1	Pare 35	Batman 1	Para 2
Latifiye Mahallesi	Kile 1	Pare 30	Batman 1	Para 2
Necmeddin Mahallesi	Kile 1	Pare 35	Batman 1	Para 22
Emüniddin Mahallesi	Kile 1	Kuruş 1	Batman 1	Para 3
Şeyh Çabuk Mahallesi	Kile 1	Kuruş 1	Batman 1	Para 3
Meşkin Mahallesi	Kile 1	Kuruş 1	Batman 1	Para 3

Deftere konu olan esnaf teşkilatları ve meslek grupları arasında devletin mahalli düzeyde inisiyatif olarak esnafın alacağı günlük ücretlere dahi müdahale ettiği anlaşılmaktadır. Üretim yapan esnaf arasında da buna benzer bir uygulama takip ettiği, üretimi yapılacak bir hammaddenin esnaf teşkilatlarının katılımı ile herkese eşit miktarda dağıtılmaktaydı. Malın üretimde kalite ve modelinde yapılacak bir değişikliğe izin vermeyerek esnaflardan birinin ön plana çıkması ve sermaye artışı engelleyen¹²³. Özellikle pazarda taşıma yapacak olan hamal ahalesinin taşıma ücretlerinin belirlenmesi de rekabet ortamını engelleyerek kazanılacak ücretin dengede tutulmasıyla ilgiliydi.

Esnaf teşkilatlarından farklı meslek guruplarına ait olan neccar, don, çarık, nalbant ve tamircilerin alacakları ücretler de idari yöneticiler tarafından belirlenmiş ve sicil defterinde kayıt altına alınmıştır.

Tablo 15: Gayrimüslim Neccar (Marangoz) Ustaları'nın Günlük Ücretleri

Circo 4 guruş	Vahod Dakno 4 guruş	Ahiyye Bero 4 guruş	Yûsuf Mi'mârbaşı 4 guruş
Eblahad Ahrani 4 guruş	Sa'do veled-i Maks Melki 4 guruş	Ello Nezer 4 guruş	Eblahad Saruhan 4 guruş
Maks Bahdi 4 guruş	Cebori veled-i Şekalo 4 guruş	Ahiyye Sa'do 4 guruş	Evso veled-i Dahoro 4 guruş

¹²³ Halil İnalçık, "Devlet-i Aliye" Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar I, İstanbul 2009, s.265

Hanalıcı 4 guruş	Ahiyye Emsih 4 guruş	İbni Amos 4 guruş	Maks Amos Kiso 4 guruş
------------------	----------------------	-------------------	------------------------

Tablo 16: Gayrimüslim Don ve Çarık Ustaları'nın Günlük Ücretleri

Eyşo' Meşmeş 3 guruş	Meyhi veled-i Ello 3 guruş	Evsi Peykendi 3 guruş	Mülki Avare 3 guruş
Sa'do Ahul 3 guruş	Circo veled-i Galmo 3 guruş	Maks Çolo 3 guruş	Evsi veled-i Miho 3 guruş
Toma 3 guruş	Hanaz Nebil 3 guruş	Bolis veled-i Eblahad 3 guruş	Mülki veled-i Maks Bahdi 3 guruş
Safer 3 guruş	Cici Efra' 3 guruş	Evakim 3 guruş	Davudo 3 guruş

Tablo 17: Müslüman Neccar (Marangoz) Ustaları'nın Günlük Ücretleri

Ali Sekene Üstâd 5 guruş	Ahmed Mumcu 4 guruş	Ahmed Hucayi 4 guruş	Seyyid Mehmed 4 guruş
Mehmed Şakir 4 guruş	Mehmed bin Ahmedo 4 guruş	Kâsim 4 guruş	Abo 4 guruş
Mehmed bin Abdülkadir 4 guruş	Derviş Kadro 3 guruş	Mehmed bin Abo 4 guruş	Ali bin Ramo 4 guruş
Ahmed bin Medo 4 guruş	Derviş Remo Saydo 4 guruş	Hızır Kazâmi 4 guruş	Seyyid Ali Kamur 4 guruş

Tablo 18: Çırakların Günlük Ücretleri

Şeyhmus bin Seyyid Ömer 2,5 guruş	Hamid bin Seyyid Ömer 2,5 guruş	Mustafa bin Hâcı Hasan 2,5 guruş	Mahmûd bin Hâcı Kâsim Efendi 2,5 guruş
Şeyhmus bin Yûsuf Şa'bo 2,5 guruş	Ahiyye Dâvûd bin Yûsuf Sa'bo 2,5 guruş	Hamid bin Ahmed Çekiro 2,5 guruş	Osmân bin Bero Abdo 2,5 guruş

Yahyâ bin Kâsimo 2,5 guruş	Osmân Kasarkî 2,5 guruş	İsmâîl Sa'reti 2,5 guruş	Hamoş 2,5 guruş
-------------------------------	----------------------------	-----------------------------	-----------------

Tablo 19: Diğer Esnaf Teşkilat Mensuplarının Alacağı Ücretler

Sınıf-1 Nalbandân	Kâmü'l-fers 7 guruş	Kâmü'l-bagal 6 guruş	Kâm-ı hayvan 4 guruş
Sınıf-1 Temürciyân	Na'l 6,5 kıyye	Havâ'icü's-sâ'ire 1 kıyye 7 kıyye	basmar-ı meşkûf 6,5 kıyye

Tablolara genel olarak bakıldığında esnafın yapılacak iş karşılığında alacakları ücretlere dahi devletin müdahale ettiği görülmektedir. Bu durum serbest piyasa ekonomisine ters olsa da Osmanlı Devleti bu duruma ahalinin alacağı hizmet kalitesine ve esnafın denetlenmesine sağlamaktaydı. ustaların alacakları fiyatlarda din ayrımı yapılmadığı görülmektedir Müslüman ve gayrimüslim usta ayrımı yapılmaksızın ücretlerin marangoz teşkilatı için 4 kuruş olarak belirlendiği, don ve çarık ustaların ücretleri ise 3 kuruş olarak kayıt altına alınmıştır. İktisadi ihtiyaçları karşılamak adına erken dönemlerde iş hayatına dâhil olan gençlerin aldıkları ücretlerde sicil defterinde kayıt altına alınmıştır. Ustaların yanında iş tecrübesi kazanarak bu meslek kollarını ilerleyen dönemlere aktarılması önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Osmanlı üretim ve pazarlama sistemi, genel olarak yerel birimlerin kullanacağı miktarda üretime müsaade vermekteydi. Üretimin kısılması ürüne talebi arttıracığından fiyatın yükselmesine, üretimin artmasıyla fiyatta düşüş yaşanmasını engellemek adına bunu bir dengede tutmaktaydı. Bu modelin uygulanması sadece üretim ve pazarlamayı değil bölgede yeni açılmak istenen dükkânları da etkilemekteydi.¹²⁴

2.2.5. İhtida Hareketleri

Asırlar boyunca çeşitli sebeplerden dolayı insanlar özgür iradeleriyle din veya inancını değiştirme ihtiyacı duymuştur. Başka bir dine mensup bir vatandaşın İslam

¹²⁴ İnalçık, "Devlet-i Aliye", 266

dinini benimsemesine ihtida denir¹²⁵. Kadı/naib huzurunda gerçekleştirilen ihtidâ olayının kayıtlara geçirilmesi, kişinin gayrimüslim statüden çıkarak Müslüman statüye geçmesi hukukî ve resmî bir nitelik teşkil etmekteydi. Konu ile ilgili kayıtlarda, klişeleşmiş bir ifade ile önce İslâmiyet'e geçmek için müracaat sahibinin ikamet ettiği bölge (kaza-köy/mahalle), adı ve baba adı, mahkeme huzurunda batıl dinlerden ayrılıp İslâmiyet'i kabul ettiği zikredilmiş ve kendisine verilen yeni isim yazılarak tarih konulmuştur.¹²⁶

Adli ve idari işlemlerin son bulmasından sonra mühtedi erkek ise sünnet işlemleri yaptırılır ve eski isminin yerine Müslümanların kullandığı bir isim alırdı. Eğer İslam'a giren kişi kadın ise yeni bir isim alır ve giyim kuşamında İslami esaslara bağlı bir görünüm kazanırdı. İslam dininin kabul edilmesinin ardından bu kişilerin evlilik niyetleri olursa Müslüman ahaliye uygulanan prosedür aynı şekilde uygulanırdı.

İncelediğimiz defterden çıkan sonuçlara göre Mardin'de ihtida yani din değiştirme olayına da tanık olabilmekteyiz. Mahalle ve yerleşimi ile ilgili bilgiler bulanmayan Abraham veled-i Matlob adlı gayrimüslimin mahkemeye başvurarak İslam dinini kabul ettiği ve Ahmed ismini aldığı görülmektedir.¹²⁷

2.3. Mardin'de Hukuki Uygulamalar

Tarih boyunca birlikte yaşama mecburiyeti olan insanlar arasında huzuru, refahı, adaleti ve düzeni tesis etmek için hukuk müessesesi oluşturulmuştur. Osmanlı devleti 'de geniş sınırlara yayılan ve bünyesinde birçok dil, din, etnik köken ve mezhep farklılıkları olan toplumları barındırmıştır. Bu topluluklar arasında hukuk kurallarını uygulamak ve düzeni sağlamak için merkezi yönetim tarafından toplumsal hareketliliği düzenleyen, güvenliği önemli ölçüde sağlamaya çalışan ve adli işlemleri yürütmek adına kadılar görevlendirilmiştir.

Kadılar toplumda baş gösteren problemlerin denetleyicisi ve bu problemlerin çözüm merkezleri olmalarının yanında diğer bir görevleri de alış verişi ve mülk satışı

¹²⁵ Ali Köse, *İhtida*, Diyanet İslam Ansiklopedisi, Cilt. 21, İstanbul 2000, s. 554-555

¹²⁶ Güven Dinç, "Kıbrıs'ta İhtidâ Hareketleri (1800-1878)", *Bilig* / 84, s.247

¹²⁷ MŞS 217 Varak 38a/2, 27 Şevval 1265 (15 Eylül 1849) tarihli kayıt

gibi davalarda günümüz noter ve tapu daireleri gibi işlemleri tescil etmeleri idi. Bu sebepten ötürü mülk, alım-satım gibi konulara şer'iyye sicillerinde sıklıkla rastlanmaktadır. Satış işlemlerinin içerikleri genel olarak ev, tarla, bahçe, bağ, avlu, dükkân, arsa gibi taşınmazlar oluşturur.¹²⁸

Şer'iyye defterlerinde bu tür davaların kayıt altına alınması hukuki bir ihtiyaçtan dolayı ortaya çıkmıştır. Bu tür içeriklerde bahsi geçen satışın kayıt örnekleri alıcı ve satıcıya verildiği için evrak üzerinde bir oynama yapılabileceğinden bir örneğinde mahkeme defterine işlenmekteydi. Alım satım işlemlerinde şahısların mağduriyet yaşamaları, dolandırıcılık ve evrak sahteciliğinin önüne geçilmesi hedeflenmiştir. İlerleyen dönemlerde bu konularda yaşanabilecek her türlü hukuki sorunun önüne geçmek adına bir nüshası mahkemeye işlenen kayıtlarla karşılaştırma yapılmasına imkân tanıyarak bu alanda çıkabilecek sorunları önlemekteydi.¹²⁹

2.3.1. Mülk Satışı

Mülk alım satımını konu alan belgeler mahkemede meclis-i şer olarak tarif edilir. Alım satım işlemleri esnasında bireyler ya şahsen ya da vekilleri aracılığı ile bu işlemlere katılım sağlar aynı zamanda kadı ve şahitlerin de katılımıyla önceden belirlenen kurallar çerçevesinde işlemler gerçekleşir.¹³⁰

Defterimizde ki satış işlemleri Arapça olarak kayıt altına alınmıştır. Öncelikle satışı gerçekleşecek olan taşınmazın bağlı olduğu kaza, nahiye ve mahalle gibi bilgiler belirtilmektedir. Ardından satışı gerçekleştirecek olan kişilerin kimlik bilgileri kayıt altına alınır. Daha sonra satışı yapılacak olan taşınmazın özellikleri detaylı bir şekilde belirtilir. Satışa konu olan bir ev ise oda sayıları, mutfak, kiler, komşular ve kaç katlı olduğu gibi bilgiler kayıt altına alınır. Satışa konu olan bağ, bahçe ve dükkân gibi taşınmazlarda da önünden geçen yol ve taşınmazın özelliklerini içeren bilgiler kayıt altına alınmıştır.

¹²⁸ Ferit Develioğlu, *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitapevi Yayınları, İstanbul 2009, s.1670

¹²⁹ Akgündüz, "İslam Hukukunun Osmanlı Devletinde Tatbiki: Şer'iye Mahkemeleri ve Şer'iye Sicilleri", s.26.

¹³⁰ Ramazan Günay, "Mülk Satışlarında Kullanılan Usul ve Dil", *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 27, 2012, s.18

Çalışmamıza konu olan sicilin yaklaşık onda biri alım-satımla ilgili kayıtları içeren belgelerden oluşmaktadır. Çeşitli alım-satımları içeren belgelerde kullanılan para birimi Rum-i Cedid'tir.

Cami-i Kebir Mahallesinde oda, su kuyusu ve balkonu bulunan normal standartlarda ki evin satışı sicilimize 720 kuruş rum-i cedid olarak gerçekleştiği görülmektedir. Farklı bir belgede Şeyh Şeyhullah Mahallesinde bulunan evin 6500 kuruş rum-i cedide satıldığı görülmektedir. İki ev arasında son derece önemli fiyat farkının oluşmasında ki temel neden evlerin özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Şeyh Şeyhullah Mahallesinde satılan evin özellikleri arasında manzara, eyvan, kahve ocağı, üst balkon, mutfak, su kuyusu, kenef, alt katta ikinci bir ev bulunmasından kaynaklanmaktaydı.

2.3.2. Cinayet-Yaralama Davaları

Hukuk, toplum mekanizmasının hareketlerini belirli ölçüde kısıtlayan, sosyal yaşantıyı düzenleyen, ferdin toplumsal güvenliğini tesis eden ve kurallar koyan bir düzen biçimidir. Osmanlı devletinde hukuk, İslam ve geçmiş yaşantılardan tecrübe edilmiş örf ve gelenekler üzerine kurulmaktaydı. Toplum içinde bir ferdin başka bir ferdin canına kast etmesi veya yaralaması hukuk kurallar dahilinde bazı cezai müeyyideleri içermekteydi. Cinayet ve yaralamalarda farklı kurallar uygulanmaktaydı. Cinayet suçlarında İslam Hukukunun öngördüğü ceza, olayın özelliklerine veya suça maruz kalmış mağdur veya maktulün mirasçılarının taleplerine göre kısas veya diyet cezaları uygulanmaktaydı.¹³¹

Meşkin mahallesi sakinlerinden Hacı Halil bin Davud'un mahkemeye müracaat etmesiyle başlayan davada, suçluyu Mardin kaymakamlığına teslim etmekle görevlendirilen Sürgücü Ağası Sabık Şemdin'in Zone ve diğer köylerde başlatılan arama esnasında askerlerin suçluyu köşeye sıkıştırdığı ve bu sırada suçlunun kılıcını çekerek kendini savunmasıyla askerlerin silahla suçluyu öldürdüğü kayıt altına alınmıştır. Bu olay hicri 1257 yılında gerçekleşmiş fakat öldürülen

¹³¹ İlhan Akbulut, "Osmanlı Devleti'nde Adalet Düzeni", *Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt. IV, Sayı 1-2, Erzurum 2000. s.254-255.

kişinin yakınları 600 kuruş diyet ücreti talep edince dava tekrar görülmüştür. Bu belgede ayrıca kadı'nın yüksek makamlardan fetva aldığı görülmektedir.¹³²

Bu hadise dışında çalışılan yıllara ait kayıtlarda herhangi bir cinayet olayına rastlanmamaktadır. Fakat merkezden gönderilen bir belgede bölgede gerçekleşen bu tür olayların zaman ve mekân gibi ayrıntıların detaylı bir şekilde kayıt altına alınması, buna benzer olayların gerçekleşme durumunda sürecin rahat çözümlenmesi adına önem arz ettiği bildirilmektedir. Bunlar olayların gerçekleştiği tarih, ay ve gün ile belirtilmesi, olayın hangi sebeple gerçekleştiği ve olayda dahil bulunanların açıkça beyan edilmesi gibi ayrıntılarıyla işlenmesi gerektiği emredilmiştir.¹³³

2.3.3. Keşif İşlemleri

İnceleme, açığa çıkarma, bir hadisenin detaylıca araştırılması ve ortaya çıkarılması anlamlarına gelen keşif, mahkemece belirlenen kişilerin olayı inceleme durumudur. Araştırmalarımızda bu durumla ilgili iki kayıt bulunmaktadır. Bunlardan ilki Koçhisar sakinlerinden vefat eden Selim'in tereke taksiminde görevlilere verilecek keşif ücreti diğeri ise yine Koçhisar'da gerçekleşen define bulunmasıyla ilgilidir.

Mardin'e bağlı Koçhisâr Karyesi kadınlarından Rahîle bint-i Mahmud ve Satı bint-i Arbo ve ricâlinden Abdülcelfîl bin Bekir ve Abdi bin Kemşori ve Beşir bin Amo ve Hâcî Ömer bin Derbas açık arazide dolaştıkları esnada geçmiş döneme ait 136 adet sikke bulmuşlardır. Karye zâbıtı Derviş Ağa ve ihtiyar heyetinin ifadelerine başvurulmuş ve olayın gerçekleştiği bilgisine ulaşıldıktan sonra dönemin asâkir-i nizâmiyye piyâde yüzbaşlarından İbrâhîm Ağa ve Onbaşı Abdullâh Ağa ile Mardin Kazâsı Kaymakam yardımcısı Osman Ağa'nın katılımıyla geniş çapta tahkikat başlatılmıştır.¹³⁴

2.3.4. Alacak- Verecek Davaları

Bu tarz sorunların mahkemelere yansıma nedenleri genellikle borçların inkar edilmesi veya ödenmesinde pürüzlerin çıkmasından kaynaklanmaktaydı. Herhangi

¹³² MŞS 217 Varak 18/b, 19 Rebiülevvel 1263 (7 Mart 1847) tarihli kayıt

¹³³ MŞS 217 Varak 92b/2, 13 Muharrem 1264 (21 Aralık 1847) tarihli kayıt

¹³⁴ MŞS 217 Varak 20a/3, 28 Recep 1264 (30 Haziran 1848) tarihli kayıt

bir problemin yaşanmadığı borç alınıp verilme durumları mahkeme kayıtlarına işlenmemekteydi. Bu sebepten toplumun genelini kapsayacak borçlu veya alacaklı kişilerin listesine ulaşmak mümkün değildir. Borç davalarında sadece Müslümanlara ait bilgiler bulunmamakla beraber birçok davada olduğu gibi Gayrimüslimler de borç durumlarında mahkemeye başvurarak alacaklarını talep edebilmekteydi.

Mardin ahalisinden mübâya‘acı Anton adlı zimmî, Hasan Bey bin Ali Bey’in 1265 kuruş borcu olduğunu ve bu ödeme işleminin taksit taksit yapılarak son bulduğunu ve bu şahıstan bir alacağı kalmadığını beyan etmiştir.¹³⁵

Borçların ödenmesinin kararlaştırıldığı durumlarda ödenecek miktar iki tarafa da mağduriyet yaratmaması açısından taksitlere bölünebilmekteydi. Hadice bint-i Hâcî Mustafa Akreb adlı kadına olan 2000 kuruşluk borç Halef bin İbrâhîm Rişmili tarafından 4 yıllık süreç içerisinde her yıl 500 kuruş ödenmesi şahitler huzurunda karara bağlandığı görülmektedir. Borcun ödenmeme veya herhangi bir aksaklığa uğramasını engellemek için borç sahibinin oğlu Ehob veled-i Halef kefil gösterilmiştir.¹³⁶

2.3.5. Tereke

Tereke ölenin arkasında bıraktığı mallar anlamına gelmekte ve muhallefât, metrukât veya kassam olarak da tanımlanan bu kayıtlar geride bırakılan malların tespiti ve mirasçıları arasında paylaşılması için tutulmuştur¹³⁷. Tereke kayıtlarında ölen kişinin ikametgâhı, lakabı ve unvanı, mesleği ve ismi belirtilmiştir. Bunu yanı sıra eşi ve çocukları belirtilmektedir. Ölen kişinin geride bıraktığı mutfak araç gereçleri, silah, giyim kuşam, yiyecek maddeleri gibi eşyalar hatta elyazması ve işlemesine göre Kuran-ı Kerimi¹³⁸ dahi kapsayan malların değerleri bilirkişiler tarafından belirlenerek deftere işlenir ayrıca bu kişinin eşi ile ilgili mehir ve varsa nafaka borçları da belirtilmiştir.

¹³⁵ MŞS 217 Varak 20a/2, 20 Recep 1264 (22 Haziran 1848) tarihli kayıt

¹³⁶ MŞS 217 Varak 49a/2, Muharrem 1267 (Kasım 1850) tarihli kayıt

¹³⁷ İbrahim Erdal, “Tereke Defterlerine Göre Anamur’da Sosyo-Ekonomik Hayat (1892-1902)”, *Kafdağı*, Cilt. 2, Sayı. 2, Aralık 2017, s.60

¹³⁸ Kur’an-ı azîmi’ş-şân mütevefîyye-i merkûmenin karındaşı oğlu Rızâ Efendi’ye vasiyet itdiği

Osmanlı hukuk sistemi dâhilinde vefat eden kişilerden kalan para, arazi ve ev gibi malların taksimi İslam kuralları çerçevesinde kadılar tarafından yapılmaktaydı. Bu belgelerden hareketle bahsi geçen bölgelerde ikamet eden toplumun iktisadi yapısı hakkında önemli bilgilere ulaşılabilir. Tereke kayıtlarında vefat eden kişinin defin masrafları, borçları, vasiyeti vs. gibi bilgilere ulaşılabilir. Ölen kişinin bir yakını vasisi eşi çocukları yoksa kalan mallar beytül mâla intikal etmekteydi. Ölen kişilerin geride bıraktığı eşya, para ve taşınmaz gibi varlıkların bu kayıtlarda ücretleriyle beraber kayıt altına alınması, incelenen dönemin iktisadi yapısı hakkında önemli ölçüde fikir sahibi olunmasına imkân vermektedir. Bu sebeple en ayrıntılı mahkeme kayıtları olan terekeler Osmanlı sosyo-ekonomik yaşamının zengin bir araştırma kaynağıdır.¹³⁹

Eblahad veled-i Simo Mardinî adlı gayrimüslimin ölümünün ardından verâseti eşi Keti bint-i Kadeh ve kızları Şimi, Verdi, Sisi, Nesriyye, Sofi, Menşi ve bir oğlu Amos arasında taksim edilmiştir. Amos'un yaşı küçük olması nedeniyle annesi vasi tayin ettirilmiştir.¹⁴⁰

Çalışması yapılan sicil defterinde Müslüman ahalinin yanı sıra Gayrimüslimlerin de tereke kayıtları bulunmaktadır. Her ne kadar kendi iç meselelerinde serbest bırakılmış olsalar da, iktisadi meseleler toplumun her kesimi için problem yaratabilmekteydi. Sicilde farklı milletler ait kayıtların bulunması, devletin resmi görevlisi ve hukukun temsilcisi olan kadılara tüm ahalinin riayet ettiği, başvurduğu adli bir mekanizma olduğunu göstermektedir.

¹³⁹ Nurcan Abacı, *Bursa Şehrinde Osmanlı Hukukunun Uygulanması (17.yy.)*, Kültür Bakanlığı Yayınları, 2001 Ankara, s.170-171

¹⁴⁰ MŞS 217, Varak 77.

III. BÖLÜM

217 NUMARALI MARDİN ŞER'İYYE SİCİLİ'NİN

TRANSKRİPSİYONU

3.1 TRANSKRİPSİYON

Varak: 1/b

Emir'ül ümerai'l kirâm mu'temedü'l küberâi'l fiham zü'l kadri ve'l ihtiram sahibi'l izzü ve'l ihtişâm el muhtass bi mezidi inayeti'l meliki'l a'la mir-i mirân-ı kirâmdan Diyarbekir kaymakamı Süleyman Paşa -dâme ikbâlühü- ve mefahiri ulemai'l muhakkikin Diyarbekir naib ve müftüsü ile sair kazalar nâib ve müftüleri - zide 'ilmühüm- ve mefahirü'l emasil ve'l akrân kaza müdürleri ve a'za-yı meclis ve vücuhu memleket -zide kadrühüm- refi'-i tevki'-ihümayun vâsıl olacak ma'lum ola ki bi tevfihihi sübhanehü ve teâlâ mücerred istihsâl hüsn-ü amile ve menfaat-ı sunuf-ı tebe'a tebe'a için halisu'l -a'yâr sikke-i hümayunuma kat'u darb olunmakta olduğundan darbhane-i amiremin nizâmât-ı kadimesinden olduğu üzere eyâdî-i nâsta bulunan atik meskükât-ı'Osmaniyyeve düveliyyenin ittifak-ârâ ile mukarrer olan nizâm ve fiyatı mu'cibince gerek Asıtane-i saâdetimde ve gerek taşralarda canib-i darbhane-i âmiremden ümur-u mubâya'acılar ve mubaya'acı olmayan mahallerde dahi vülat-ı 'izâmım ve zabitan-ı saire ma'rifetleri ile muvakkaten red oluna mesâğ olan meskükât-ı ma'lume ile bi'l mübâdele mübâya'a olunarak ber-vechilee eyâdî-i nâsta tedavül edememesi zımında matbu' fiyat pusulaları derc ile tenbihât-ı ekideyi hâvi mukaddem ve müahhar memalik-i mahruse-i şahaneme mahsus ve emr-i celile-i mülükâne neşr ü tesyar olunmuş ise de yine bu esnada ecnâs-imeskukât-ı mezkure Diyarbekir ve havalisinde fiyat-ı mukarreresinden ziyadeye bî-mühâbâ alınıp verilmekte idüğü tahkik ve istihbar olunup zaman-ıma'delet-iktirân-ı şehinşâhânemde bi'l cümle tebea'-i devlet-i 'aliyyeminher türlü zarar u ziyandan vikâyesi matlûb ve mültezim-imülukanem olduğuna ve bu keyfiyet ise nizamı mezküre ve bi'l vücuh rıza-yı hümayunuma muğâyir ve münafi olduğundan başka bir takım ibâdullahımın düçar-ı zarar ve hasar olmasını mucib idüğüne mebni' ba'd-ez-in tedavülüne mesağ olan meskükâtın mâ'adâ ecnas-ı mezbure eyadî-i nâsda zinhar

tedavül etdirilmeyüp bundan akdem ısdar ve tesyar olunan pusulaların ‘aynî olarak bir defa tekrar tab’ ve neşr olunan pusulalar da muharrer fiyatı vecihle canib-i darbhane-i âmirem için mübaya’a olunması babında te’kidi hâvi emr-i şerifim isdârı hala darbhane-i âmirem nâzırı düstur-u mükerrem müşir-i müfahham nizâmü’l alem-i müşir-i sadakat-semirim Mehmed Tahir Paşa –edâme’llallahü teâlâ iclalehü tarafından bâ takrîr ifade olunmaktan nâşi vech-i meşruh üzere amel ve hareket olunmak fermânım olmağın tenbihen ve te’kiden ve ikdâmen divan-ı hümayunumdan mahsusan iş bu emr-i celilü’l-kadrim isdâr u tesyâr olunmuştur imdi sen ki kaymakam-ı müşarün ileyhsin husus-ı mevadd-ı sâireye mukayyed olmayıp muamelat-ı nâsın üss-i esası ve mizânı olarak (silik) cümle tarafından i’tinâ ve dikkat olunmak vâcibât-ı ümurdan olduğuna mebnî Diyarbekir ve havalisinde eyâdî-i nasda mütedavil olan bi’l cümle meskûkat-ı atika-i memnu’a ahz-ü i’ta da zinhar ve zinhâr alınıp verilmeyip [silik] olan fiyat ve nizâmına tevfikân mübaya’acısı ma’rifeti ile mübâya’a ettirilmesi esbâbının istihsâli ve bu husus-ımücerred ibadullâhı zarar ve ziyândan vikâye için olduğuna ecnas-ı mezbureyi ketm edin ve yahut hafî ve celi ahz-ü i’tâ eyleyen bulunur ise ber-mucib-i kanun ceza-i te’dib ve terbiyeleri [silik] olunmak üzere isim ve şöhetlerinin tafsilân der-saadetime inhâ ve iş’âr olunması irade-i seniyye-i mülûkânem müktezasından idüğü ve muğayiri vaz’ uhâleti vuku’u ber-vechile câiz olmadığı ma’lum-ı ru’yet-melzumun olmakta ana göre infâz emr ü irade-i şâhânemle icrâ-yı lazıme-i kâr- güzariye sarf-ı makdaret [silik] siz ki nâib ve müftüler vesair-i mumaileyhimsiz sened-i mazmûn-ı emr-ü fermân-ı mülûkanem sizindahi meczumunuz oldukta mucib u muktezasının infaz ve icrasına bi’l ittifak ikdâm u dikkat ve hilâfından tevakkî ve mübâ’adet eyleyesiz şöyle bilesiz alamet-i şerifeme i’timâd kılâsız tahriren fî evaili şehri rebiu’l evvel sene erbe’a ve erbaun ve sittin ve mieteyn ve elf. Kayd 4 Ca [12]64

Varak: 2/a

İftihârü’l-emâcid ve’l-ekârim Dergâh-ı âlî kapıcıbaşlarından Mardin Sancâğı kaymakamı rıf’atlu Ağa dâme mecdühû ve nâ’ib ve müftüsü mükerremetlü efendiler zîde ilmühümâ ve a’zâ-yı meclis ve vücûh-ı memleket hamiyetli beg ve ağalar zîdet makârühüm inhâ olunur ki iyâd-ı nâsda bulunan meskûkât-ı atika-ı Osmâniye ittifâk-ı ârâ mukarrer olan nizâm ve fîy’atı mücebince gerek Âsitâne-i sa’âdette ve gerek taşra cânib-i darbhâne-i âmireden me’mûr kılınan mübâya’acılar ve mübâya’acı

olmayan mahallerde dahi ve ızâm ve zâbitân-ı sâ'ire ma'rifetleriyle müvakkaten tedâvülüne mesâg olan meskûkât-ı ma'lûme bi'l-mübâdele mübâya'a olunarak ber vecihle iyâd-ı nâsda tedâvül edememesi zımnında matbû' fiy'ât derc ile tenbîhât-ı ekîdeyi hâvî ve mukaddem ve mü'ahhar her bir mahalle mahsûs evâmîr-i aliyye-i celîl tesyir etse de yine bu esnâda ecnâs-ı meskûkât-ı mezkûre bu havâlîde fiy'ât mukarreresinden ziyâde bî-hesâb alınub verilmekte idüğü istihbâr buyurulmuş ve bu keyfiyyet ise nizâm-ı mezkûre bi'l-vücûh rızâ-yı cenâb-ı şâhîye mugâyir ve münâfî olduğundan ba'de izin tedâvülüne mesâg olan meskûkâta mâ'adâ ecnâs-ı mezbûreyi iyâd-ı nâsda zinhâr tedâvül ettirilmeyüb bundan akdem ısdâr ve tesyâr pûsulaların aynı olarak bu def'a dahi tekrâr tab' u tesyâr buyurulan pûsulada muharrer fiy'ât ve mübâya'acılar ma'rifetleriyle mübâya'a olunması ecnâs-ı mezkûreyi ketm eden veyâhûd hafî ve celî ahz eyleyen bulunur ise ber-mûceb kânûn-ı cezâ-ı te'dîb ve terbiyeleri icrâ buyurulmak üzere isim ve şöretleri tafsîlen Der-sa'âdete inhâ ve iş'âr olunması bu kere sahîfe-i pîrâ-yı sünûh ve şeref-vürûd eden fermân-ı âlîde emr ü fermân buyurulmuş ve ber-mûceb emr ü fermân hazret-i mülûkâne îcâbının icrâsına bi'l-cümle me'mûrîne ferîza-ı zimmet ve ikdâm-ı me'mûriyetten bulunmuş ve bu kere irsâl buyurulan matbû' fiy'ât pûsulası mutavviyyen irsâl kılınmış olduğu imdi siz ki muhâtabûn-ı mûmâ-ileyhimsiz keyfiyyet ma'lûmunuz oldukda sancâk-ı mezkûrda kur'an ve şâmî vesâ'ir iyâd-ı nâsda bulunan ecnâs-ı atîka tedâvülüne mesâg gösterilmeyüb ber-mûceb pûsula-ı mersûle fiy'ât-ı mukarreresi vecihle ol-tarafda mübâya'acı ma'rifetiyle mübâya'a ettirilmesi husûsuna mezîd-i i'tinâ ve dikkat ve mugâyir-i nizâm olarak atîka-yı ahz ü i'tâ edenler bulunduğu halde ber-vech-i meşrûh keyfiyyetin Der-sa'âdete bildirilmesi te'dîb ve terbiye olunmak zımnında isim ve şöretlerini mübeyyin lâzım gelen pûsulasını bi't-tanzîm irsâl ve takdîmi husûsuna sarf-ı nakdine gayret ve mübâşeret eylemeniz bâbında divân-ı Eyâlet-i Kürdistân ve makarr-ı muvakkata-ı Diyarbekir'den iş bu buyuruldu tahrîr ve istâr ve [boşluk] ile (silik) kılınmışdır bi-mennihi te'âlâ vüsûlünde gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu amel eylesiz deyü

Atîk Sultân Ahmed ve Sultân Mahmûd ve Sultân Mustafa Hazretlerinin findık altınları	Dirhem 1	para 10	guruş 45
Atîk Sultân Mahmûd Hazretlerinin tam ve nısfıyye altınları	Dirhem 1	para 30	guruş 44

Atfık Sultân Mustafa Hazretlerinin tam ve nısfıyye altınları	Dirhem 1	para 30	guruş 42
Fındık ve İstanbulî ve rub'ıyye ve rûmî altınları	Dirhem 1	para 25	guruş 37
Atfık-i rûmî altını	Dirhem 1	para 5	guruş 45
Atfık-i adedi altun	Dirhem 1	para 5	guruş 39
Cedîd-i âlî altını ve rub'ıyyesi	Dirhem 1	para 10	guruş 35
Hayriye altını	Dirhem 1	para 5	guruş 41
Mısır altını	Dirhem 1	para 15	guruş 32
Mısırın Parput altını	Dirhem 1	para 10	guruş 31
Yüzlük ve ikilik ve altmışlık ve zulete ve dane guruş	Dirhem 1	para 13	guruş 1
Cihâdiye	Dirhem 1	para 7	guruş 2
Mısır parası	Dirhem 1	para 32	
Sahib kıran	Dirhem 1	para 36	guruş 2
Yaldız altını	Dirhem 1		guruş 47
Macar altını	Dirhem 1	para 10	guruş 46
Lira ve ambar mâl ve zinet altınları	Dirhem 1	para 10	guruş 43
Napolyon altını	Dirhem 1	para 20	

Me'mûrîn ve sadâkat ihtimâm ve bezl-i mu'âdret ve hilaf-ı rızâ-yı şâhânem mugâyir-i nizâmname birgün mâl ve hareket vukû' bulur ise de hakkında mûcib-i mes'ûliyet ve nedâmet olacağını bilüb ona göre ibrâz-ı hüsn-i hizmet ve hareket ve dikkat ve siz ki nâ'ib ve müftû vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz mazmûn-ı emr u fermân-ı mülûkânem sizin dahi ma'lûmunuz oldukda ber minvâl-i muharrer infâz ve icrâsı husûsuna cümleliz bi'l-ittifâk ihtimâm ve gayret eylesesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılâsız tahrîren fî evâ'il-i şehri Şa'bâni'l-mu'azzam sene erba' ve sittin ve mi'eteyn ve elf

Varak: 2/b

Sûret-i fermân Hasan bin Şeyh asker-i nizâm

Ordu-yı hümâyûnun piyâde ikinci alayın üçüncü taburunun yedinci bölüğünün birinci çavuş mürüvvetli iş bu râfi‘ tevkî‘ refi‘ hâkânî kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân Hasan veled Şemo zîde kadrühû mukaddemen Kürdistân’da vukû‘a gelen muvaffakiyet-i seniyyem beyninde bir mahalden düşüp bütün bütün alîl olduğundan bâ-şart-ı kayd hayat-ı şehriye altmış guruş ma‘âş tahsîsi ile icrâ-yı tekâ‘udluğu husûsi efâhim-i ricâl-i Devlet-i aliyyemden hâlâ masârîfât nâzırı iftihârü’l-e‘âlî ve’l-e‘âzım mârû’l-ekâbir ve’l-efâhim Tevfik Beg dâme uluvvühü tarafından inhâ olunmuş olması ile ma‘âş-ı mezkûrun tahsîsi Mardin Kazâsı emvâlinden mâh be-mâh i’tâ olunmak üzere müceddeden ve berât-ı şerîfim istârı husûsu vükelâ-yı fihâm saltanat-ı seniyyemden bi’l-fi‘il Mâliye Nâzırı düstûr-ı mükerremiye müşîr-i müfahham nizâmü’l-âlem müşîr-i sadâkat-ı semîrim Seyyid Abdurrahmân Nâfiz Paşa edâmallâhü te‘âlâ iclâlühü cânibinden bâ-takrîr lede’l-arz mücebince ma‘âş-ı mezkûrun iş bu iki yüz altmış beş senesi Muharremü’l-harâmın dördüncü gününde vâki‘ altmış dört senesi mâh-ı Teşrîn-i sâninin on sekizinci gününden i’tibâren bi’t-tahsîs binâ-ı mezkûr emvâlinden mâh be mâh i’tâsı husûsu idâre-i aliyyeme müte‘allık şeref-sudûr olmuş olmakla ol vecihle mûmâ-ileyhe mâhiye-i mezkûrû’l-mikdâr ma‘âş tahsîs olunduğu mübeyyin yedine müceddeden berât-ı celîli’l-‘unvânım verilmek bâbında fermân-ı âli şânım sâdır olmağın hakkında mezîd-i inâyet-i pâdişâhânem zuhûra gelüb târîh-i mezkûrdan i’tibâren bu berât-ı hümâyûnu verdim ve buyurdum ki mûmâ-ileyh Hasan veled Şemo zîde kadrühû vech-i meşrûh üzere ta’yîn olunan mâhiye altmış guruş tekâ‘udlük ma‘âş kazâ-ı mezkûr emvâlinden mâh be mâh mâdâme’l hayât olub ol-bâbda istidâme-i eyyâm-ı ömr ve ikbâl-i şâhânem ed’iyye-i hayriyesine müvâzebe ve iştiğâl üzere şöyle bileler alâmet-i şerîfe i’timâd kılalar tahrîren fi’l-yevmi’r râbi’i aşera min şehri Muharremi’l-harâm sene hamse ve sittin ve mi’teyn ve elf **Kostantiniye**

Varak: 3/a

Sûret-i Fermân İbrâhîm bin Ömer

Arabistân Ordu-yı hümâyûnuma piyâde ikinci alayının ikinci taburunun altıncı bölüğünden sekizinci onbaşıasının dördüncü (silik) Mardinli iş bu râfi‘ tevkî‘ refi‘i’ş-şân-ı hâkânî kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân İbrâhîm bin Ömer zîde kadrühû (silik) olduğundan bâ-şart kayd-ı cân-ı mâhiye otuz guruş ma‘âş tahsîsi ile icrâ-yı

tekâ'udlûğü husûsu efâhim-i devlet-i aliyyemden hâlâ masârifât nâzırı iftihârü'l-e'âlî ve'l-e'âzım muhtarü'l-ekâbir ve'l-efâhim Tevfik Beg dâme ulüvvühü tarafından inhâ olunmuş olmasıyla ma'âş-ı mezkûrun bi't-tahsîs Mardin Kazâsı emvâlinden i'tâ olunmak üzere müceddeden berât-ı şerîfim ısdârı husûsu vükelâ-yı fihâm saltanat-ı seniyyemden bi'l-fi'il umûr-ı mâliye Nâzırı düstûr-ı mükerrerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müşîr-i sadâkat-semîrim es-Seyyid Abdurrahmân Nâfiz Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlühü cânibinden bâ-takrîr lede'l-arz mücebince ma'âş-ı mezkûrun iş bu iki yüz altmış beş senesi Muharremü'l-harâmın dördüncü gününden vâki' altmış dört senesinin Teşrîn-i sânisinin evvelîne sekizinci gününden i'tibâren bi't-tahsîs kazâ-ı mezkûr emvâlinden i'tâsı husûsuna irâde-i aliyyem ve şeref-sudûr olmuş olmakla ol vecihle mûmâ-ileyh mâhiye-i mezkûr'l-mikdâr ma'âş tahsîs olduğu mübeyyin yedine berât-ı celîli'l-ünvânım verilmek bâbında fermân-ı âli şânım sâdır olmağın hakkında münâsib inâyet-i pâdişâhânem zuhûra gelip târih-i mezkûrdan i'tibâren bu berât-ı hümâyûnu verdim ve buyurdum ki İbrâhîm veled Ömer zîde kadruhû vech-i meşrûh üzere ta'yîn olunan mâhiye otuz guruş tekâ'udunun ma'âş-ı kazâ-ı mezkûr emvâlinden mâdâme'l hayât mâh be mâh alub ol-bâbda istidâme-i eyyâm-ı ömr ve ikbâl-i şâhânem ed'iyeye-i hayriyesine müvâzabet ve iştigâl üzere olsa şöyle bileler alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar tahrîren fi'l yevmi'r-râbi' aşera min şehri Muharremi'l-harâm sene hamse ve sittin ve mi'eteyn ve elf.

Varak: 3b/1

Düstûr-ı mükerrerrem ve müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûrü'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâ'ib mûmehhid-i bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkânî's-sa'âdeti ve'l iclâli'l-mahfûf bi-sunûf-ı avâtıfi'l-meliki'l-âlâ Kürdistân eyâleti vâlîsi vezîr-i hamîyyet semîrim Es'ad Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlühü ve iftihârü'l-ekâbir ve'l-ekârim câmi'ü'l-mefâhir ve'l-mekârimi'l-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâ'im rütbe-i sâniye sınıf-ı ûlâ ashâbından eyâlet-i mezkûre Defterdârı Mehmed Râ'if zîde uluvvühü iftihârü'l-emâcid ve'l ekârim câmi'i'l-mehâmid ve'l-mekârim ve'l-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâ'im rikâb-ı hümâyûn-ı şâhânem kapıcı başlarından Kayseriyye Kâ'immakâmı olup bu def'a Cizre Kâ'immakâmlığı uhdesinde ihâle kılınan Selîm dâme mecdühü ve mefâherü'l-ulemâi'l muhakkıkîn zevî'l-fezâ'il ve'l-yakîn nâ'ib ve müftüleri zîde ilmühüm ve mehâfihür'l-emâsil ve'l-akrân a'zâ ve meclis vücûh-ı memleket zîde kadruhüm

tevkî' refî' hümayûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki Cizre Kâ'immakâmı bulunan el-Hâcc Mesdur'un vefâtı cihetiyle yerine âher ehli münâsebetin nasb ve ta'yîni lâzım geldiğine ve sen ki halef-i mûmâ-ileyhsin senin dahi idâre-i umûr-ı mülkiye ve mâliyyeye vükûf ve ma'lûmâtın derkâr bulunduğuna mebnî şeref efzâ-yı levha-ı sünûh ve sudûr olan irâde-i seniyye-i şâhânem mücebince kâ'immakâmlık mezkûr ahddir ki bi'l-ihâle usûl ve nizâmânı mü'essisine tatbîkan sûret idâre-i mâliyyeye dâ'ir meclis-i muhâsebe-i mâliyeden verilen bir kıt'a ta'limât ile mahall-i me'mûrînin vardıkda rü'yete icrâsı ehem olan muhâsebât ve kâ'ide-i teslîm ve tesellüm ve mu'âmelât-ı sâ'ireyi müş'îr aklâm-ı mâliyeden terkîm olunan memhûr ve musahhah sûret-i defterlerden emr-i şerîfim leffen i'tâ kılınmış olmakla ol -arafa vüsûlünde zıkr olunan sûret-i defterlerden muharrer mevâdın harf be harf icrâ ve tesviye ve kâ'immakâmlık-ı mezkûrun usûl ve nizâmına ve ta'limâtına tatbîkan hüsn ü rü'yet ve idâresi ve emvâl-i hazîne-i şâhânemin ezher cihet telef ve sirkden vikâyesiyle vakt ü zamânında tahsîl ve irsâli ve zât-ı ma'delet semât-ı şâhâneme vedi'a-ı cenâb-ı kibriyâ olan ahâlî ve sekte-i memleketim sâye-i merâhim vâye-i cihandârânında bi'l-vücûh himâyeti ve sıyânetleriyle cânib-i me'âli menâkıb-ı şehinşâhânem için da'vât-ı hayriyye isticlâli husûslarına sarf-ı bâzû-yı kudret eylemek fermânım olmağım me'muriyetine muhtevî iş bu emr-i celîli'l-kadrim ısdâr ve i'tâ olundu keyfiyyet irâde-i seniyye-i şânâhem ma'lûmun oldukda ber-minvâl-i muharrer amel ve harekete mezîd-i sa'y ve gayret ve siz ki vâlî-i müşarün ileyh ve defterdâr vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz mazmûn-ı emr ü şerîfim sizin dahi meczûmunuz oldukda müceb ve muktezâsının tenfîz ve icrâsına bi'l-ittifâk mezîd-i i'tinâ ve sarf-ı rü'yet eylesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfeme i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi'l hâdî ve'l-işrîn min şehri Zî-l'kâde sene hamse ve sittin ve mi'eteyn ve elf

Varak: 3b/2

Emr-i alî mücebince mûmâ-ileyh Selîm Ağa tarafından vârid olan emirnâme sûretidir. Fütüvvetlü Ağa

Âfitâb-ı enzâr cenâb-ı şehriyâr adâlet-i arâ ve mâhitâb-i nâşir envâr hazret-i cihandâr-ı kerâmet pîrâ hakk-ı hâlisânemde şu'lenümâ olarak bu def'a Cizre Sancâğının umûr Kâ'immakâmlığı uhde-i muhibbânemize ihâle ve ihsân-ı şâhâne buyrulmuş ve umûr-ı me'mûrumuza dâ'ir istishâbımızda olan fermân-ı celîli'l-unvânın ihrâc olunan bir kıt'a sûret-i seniyyesi leffen irsâl kılınmış olduğu keyfiyet

ma'lûmunuz oldukda sûret-i seniyye-i mezkûru lâzîmü'l-huzûr müvâcehesinde feth ve kıra'ât ve müfâd-ı âlîsinden müstefâd olan rahm ve ittifâk-ı âlî keyfiyeti cümleye hüsn-i i'lâm ve işâ'at olarak umûr-ı me'mûrunuza ve tahsilat-ı madde-i ehemmiyesine meclisce ibret ve emânet olan fukarâ ve zu'afânın mâllarıyla cümleden cânib-i sitti'l-cevânib hazret-i şehri yâriyçün da'vât-ı hayriyye isticlâbına dikkat eylemeniz siyâkında şukka-i mahsûsa tahrîr ve tesyîr kılındı. 5 M 1266 Kaymakam Müdürü

Varak: 4a/1

Kaza-yı Mardin, Mardin, Vergi-yi muhassas mahallatı reâyâ ve Yahudiye suret-i tevzi'i

Süryani	Ermeni	Keldani	Süryani	Yahudi	
Ya'Kubi	18100	2950	Katolik	Milleti	45.350
17150			6800	350	kuruş

Mardin kazasını tâbi nefsi derunu Mardin'in vukuğ reaya-yı muhtelif ve Yahudi milletle iş bu altmış altı senesi mahviyyen tevzi'i irade-i seniyye cenabı mülükane iktizasından vergi-yi mahsusadan hace-i müsibeleri olan ber vech-i balâ yalnız kırk beş bin üç yüz elli kuruşu ahali reaya-yı mersum meyânelerinden karındaşca ve komşuca herkesin ve misal ve amel ve ziraatine göre ber vech-i ta'dil tevzi' ve taksim olunmak ve muafça şâyân tutulmak ve meblağ-ı mezbur yerlilerinden sürat tahsil ber ile liva-i mezkûr mal sandığına ibkâ ve teslim def'ü i'tinâ kılınmak üzere vergi pusulasıdır. Kaydı şedid 1Şevval sene 1266

Varak: 4a/2

Kaza-yı Mardin Vergi mahsus mahallat-ı İslam'a 45.000

Mardin Kazasına tabi' nefsi Mardin'in sene vaki' islam mahallâtında iş bu altmış altı senesine mahviyyen tertib ve tahsis irade-i seniyye cenabı mülükane bulunan vergiden hisse-i nusibeleri olan ber vech-i bala yalnız kırk beş bin kuruş ahali'i mahallâtı mezbure meyanelerinde karındaşca ve komşuca herkesin hal ve tahammül ve mal ve ticaret ve ziraatine göre ber vech-i ta'dil ve tesviye tevzi' ve taksîm ber ile yerli yerinden cem'ü tahsili ile kaza-i mezbur mal sandığına tamamen ibkâ ve teslim i'tinâ ve dikkat olunmak üzere vergi pusulasıdır.

Nefs-i Mardinde olan islam mahallerinin suret-i tevzi'i

Mahalle-i Babü's- Sor 8222	Mahalle-i Gölasıyan 2965	Mahalle-i Şehidiye 6411	Mahalle-i Tekye 8897	Mahalle-i Medrese 2679
29.174				

Câmi-i Kebir Mahallesi 4736	Mahalle-i Latifiye 1106	Mahalle-i Babül Cedid 690	Mahalle-i Necmettin 1368
37.074			

Mahalle-i Eminüddin 1539	Mahalle-i Şeyh Şeyhullah 2439	Mahalle-i Şeyh Çabuk 1157	Mahalle-i Meşkinan 2781
45.000			

Varak: 4b

Nusaybin nahiyesinin altmış altı senesine mahsüb vergi-i mahsusun sureti
tevzi-i 7 L 1266

Nefs-i Nusaybin 7150 kuruş	Emine Tabi 500 kuruş	Şuti Tabi 200 kuruş	Keradış Tabi 600 kuruş
Halku Tabi 150 kuruş	Kamışlı Tabi 350 kuruş	Çirkin Tabii Mezbur 500 kuruş	Sarsar Tabi 950 kuruş
Nimetler Tabi 600 kuruş	Cernik Tabi 900 kuruş	Anteriye Tabi 950 kuruş	Tutub Sağır Tabi 200 kuruş
Şarabiye Tabi 300 kuruş	Muhamfi Tabi 750 kuruş	Zindan Tabi 1400 kuruş	Tutub Kebir Tabi 900 kuruş
Karye-i Harrin 4750 kuruş	Karye-i Rişmil 6150 kuruş	Karye-i Kabala 3650 kuruş	Karye-i Bilali 1200 kuruş
Karye-i Şağlan 600 kuruş	Karye-i İbrahimiye 1550 kuruş	Karye-i Daşıyan 3450 kuruş	Karye-i Telfeyz 600 kuruş
Musiki 1150 kuruş	Benabil 1350 kuruş	Dökül 3050 kuruş	Birtak 600 kuruş

Mansuriye 1950 kuruş	Teffahiye 300 kuruş	Selah 2850kuruş	Büveyre 750kuruş
Kasırcıran 400 kuruş	Maserti 5900 kuruş	Gültepe 7700 kuruş	Aşireti Kikiyan 3100 kuruş
Karye-i Atnas 1450 kuruş	Telermen 2000 kuruş	Meykar 1400 kuruş	Piran 2850 kuruş
Çiftlik 600 kuruş	Karye-i Kal'at'ül-Mara 2600 kuruş	Kus 1100 kuruş	

Nahiye-i Dakkori

Dibki 300 kuruş	Cirnik 150 kuruş	Amude 2750 kuruş	Hüseyin Rumi 150 kuruş
Tel Habeş 250 kuruş	Karraşiki 50 kuruş	Taki 200 kuruş	Kavsi 100 kuruş
Mağirik 250 kuruş	Çernek Tahtani 200 kuruş	Ta'lek 250 kuruş	Telamude 250 kuruş
Yengih 500 kuruş	Hamduni 250 kuruş	Hasık 500 kuruş	Diki 550 kuruş
Kazan Büyük 650 kuruş	Zira'i 150 kuruş	Necarki 150 kuruş	

Varak: 5a

Nahiye-i Şeyhan

Karye-i Mecdil 250 kuruş	Karatay 1850 kuruş	Ziyaret-i Usb 1300 kuruş	Zankırt 1000 kuruş
Bergi 500 kuruş	Şeyh Ülya 1650 kuruş	Feymiz 800 kuruş	Çalı 600 kuruş

Hanika 600 kuruş	Beyrik 550 kuruş	Urban Kiran 1850 kuruş	Hinderlo 300 kuruş
Meşkinan 1950 kuruş	Yılgan 1600 kuruş	Ğarul 900 kuruş	

Nahiye-i Ğurs

Ğurs-ı Evsat 3250 kuruş	Osman Mahmud Ğursi 350 kuruş	Melho 200 kuruş	Sırrı Kuru 300 kuruş
Çilibe 650 kuruş	Hamziyan 2150 kuruş	Esbaiye 450 kuruş	Aziz 600 kuruş
Meşkine 500 kuruş	Harzem 200 kuruş	Heftü havahan 600 kuruş	Karye-i Ali Paşa 900 kuruş

Nahiye-i Karındalan

Tuhub 2600 kuruş	Zeytünan 850 kuruş	Hulf 200 kuruş	Köçek 450 kuruş
Bağid Yedi 250 kuruş	Musa Kürdi 300 kuruş	Kalenderan 1150 kuruş	Kermaran 100 kuruş

Nahiye-i Denilo

Tavus 700 kuruş

Nahiye-i Bunesri

Şahanşin 350 kuruş	Bakisyan 350 kuruş	Kale-i Banos 3200 kuruş	Güreyne 1350 kuruş
Velmişiye 500 kuruş	Kertvan 1250 kuruş	Baverni 2300 kuruş	

Nahiye-i Mir Sinan

Turek Karyesi 350 kuruş	Karye-i Hasidi 400 kuruş	Karye-i Ğazaliki 400 kuruş	Karye-i Ölçeb 1400 kuruş
Karye-i sersiki 100 kuruş	Karye-i Tuki 450 kuruş	Karye-i Şehbar 250 kuruş	Karye-i Camırlı 750 kuruş
Ğarababan 1250 kuruş	Karye-i Kuzu 150 kuruş	Karye-i Habis 900 kuruş	Hasid-i Kebiri 700 kuruş

Varak: 5b

Tarin Tabi Mazıdağı

Tarin 140 kuruş	Karye-i Rişan 800 kuruş	Karye-i Divani 1800 kuruş	Aşiret-i Harp 1650 kuruş
Korigi Karyesi 350 kuruş	Bin korkur 500 kuruş		

Nahiye-i Sürgücü

Tizyan 4740 kuruş	Şeftan 600 kuruş	Cillin 3000 kuruş	Dirğöz 350 kuruş
Berništ 2250 kuruş	Deyrdük 950 kuruş	Şürşeb 850 kuruş	Kosan 1200 kuruş
Bari 2500 kuruş	Bename 350 kuruş	Şavra 900 kuruş	Şuti 2000 kuruş
Bafava 1950 kuruş	Şatih 1950 kuruş	Barman 2700 kuruş	Sikran 200 kuruş
Dıra 200 kuruş	Harabgör 150 kuruş	Küferdel 600 kuruş	Dandani 450 kuruş
Zone 2050 kuruş	Kuri 1050 kuruş	Kuş 1000 kuruş	Bakistan 1500 kuruş
Eydo 1850 kuruş	Versin 150 kuruş	Karhıtan 700 kuruş	Hareberş 350 kuruş

Uynan 1500 kuruş	Elfan 1900 kuruş	Karyet behdinen tabi elf 2850 kuruş	Aşiret-i Suherkan 900 kuruş
---------------------	---------------------	---	-----------------------------------

Nahiye-i Piran Âli

Dâra 1850 kuruş	Adih 350 kuruş	Deveran ve Kürek 650 kuruş	Şeyh Bad 650 kuruş	Heymu 900 kuruş
Sendere 150 kuruş	Telafer 600 kuruş	Şeyhan Telafer 950 kuruş	Nahiye-i Beritan 1100 kuruş	Güçegan 300 kuruş
Aşiret-i Milli 6350 kuruş	Karye-i mezrağ 150 kuruş	Tomika 250 kuruş	Urban Mimegan 1200 kuruş	Aynberud 2450 kuruş
Cevzat 1400 kuruş	Sitmerak 4750 kuruş	Mineyle 650 kuruş	Koçhisar 3550 kuruş	

Kayd-ı Cedid olup muahharan cezireden tezkiresi gelince tebdil olunmak üzere zahire ihraç olunan hane kaydı.

Aşiret-i Harb 1650 kuruş	Korigi 350 kuruş	Karye-i Korigi 500 kuruş	Karye-i Kazlı 1150 kuruş
Balkız Karyesi 450 kuruş	Sorgan 1300 kuruş	Kasrı sersehan 350 kuruş	??? Okunmadı
Maserti 750 kuruş	Mane 15 kuruş		

Nahiye-i Kiki kayd atığıdır.

Telşiriz	Bonyas Şeralce	Rihaniye	Hanisur
250 kuruş	1900 kuruş	300 kuruş	500 kuruş
Şeyhan	Bekkare	Harablem	Ayn Mişmiş
550 kuruş	750 kuruş	400 kuruş	100 kuruş
Avina	Kırdı	Küsken	Kanisi
2800 kuruş	750 kuruş	2050 kuruş	150 kuruş
Cürmüşüdad	Havaşi	Teleylül	Desemheme
250 kuruş	150 kuruş	1400 kuruş	150 kuruş
Kermehibe	Göçkü	Saruhan	Haremheddad
100 kuruş	650 kuruş	700 kuruş	250 kuruş
Kilebil 1850 benebil ?	Mezra-ı Kantar	Tel Taim	Tebyan
	500 kuruş	700 kuruş	350 kuruş
Meşukuk	Ömerga	Vade mea anbar ve zurı evan	
550 kuruş	700 kuruş	6800	

Varak: 6a/1

Sûret-i fermân Şeyhmus hindîzâde İbrâhîm bin İsmâ'îl Efendîzâde

Kürdistân eyâletinde kâ'in Mardin Kazâsı ulemâsından vâ'iz İsmâ'îlin vefâtı ciheti eyâlet-i merkûme emvâlinden tahsîs olan şehriye yüz elli guruş ma'âşıyla sâliye on kîle bedel olan sekiz yüz guruş mahlûl olmuş ve müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin mahdûmlarıyla hafîdi şâyân-ı hükûmet ve âtıfet bulunduklarından ma'âş ve sâliye-i mezbûrenin mûmâ-ileyhime tahsîs husûsu vükelâ-yı fihâm saltanat-ı seniyye olan eyâlet-i merkûme vâlîsi Düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem vezîr-i dirâyet-i semîrim Es'ad Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlühü tarafından bâ-tahrîrat-ı inhâ ve meclisinin mazbatası isrâ olunmuş olmasıyla ber-müceb inhâ ma'âş ve sâliye-i mezbûrenin bâ-şârt-ı kayd hayata müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin mahdûmlarıyla hafîdi mûmâ-ileyhe tahsîs husûsu cânibi nezâret-i celîle-i umûr-ı mâliyeden bâ-takrîr arz ve ibnâ kılınmış ve mücebince tesviyesi husûsuna irâde-i seniyye-i mülûkânem

müte'allık ve şeref-sudûr olmuş olmakla ol vecihle mahlûlü mezbûrdan şehriye elli guruş ma'âş ile iki yüz altmış altı buçuk guruş yedi para sâlye-i mezbûrenin iki yüz altmış altı senesini receb-i şerîfin on dördüncü gününde vâki' sene-i merkûme mah-ı mayısının on dördüncü gününden i'tibaren müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin hafîdi iş bu râfi' tevkî' refî'i's-şân-ı hâkânî kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Şeyh Medihi zîde kadrühûye eyâlet-i merkûme emvâlinden bi't-tahsîs berât-ı celîli'l-ünvânım verilmeğe bâbında fermân-ı âlî şânım sâdır olmağın hakkında mezîd-i inâyet-i pâdişâhânem zuhûra gelip tarih-i mezkûrdan i'tibâren bu berât-ı hümâyûnu verdim ve buyurdum ki mûmâ-ileyh şeyh mehdi zîde kadrühü vech-i meşrûh üzere ta'yîn olunan mâhiye elli guruş ma'âş mâh-be-mâh ve iki yüz altmış altı buçuk guruş yedi parayı sâl-be-sâl eyâlet-i merkûme emvâlinden mâdâme'l-hayât bi'l-ahz devâm-ı ömr ve ikbâl-i şâhânem e'diyesine müvâzabet eyleye şöyle bileler alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-işrin min şehr-i Recebi's-şerîf li-sene sittin ve mi'eteyn ve elf.

Varak: 6a/2

Nahiye-i Ömeryan

Kurke Çeto 1100 kuruş	Çalı 1250 kuruş	Bizgür 1200 kuruş	Karye-i Tınat 2400 kuruş
Aluca 1750 kuruş	Talati 1500 kuruş	Cebbü'l-Küravî 550 kuruş	Karabet Kaplu 1050 kuruş
Cinata Kasr ve Küreği 850 kuruş	Kuddelis 1600 kuruş	Besti Karyesi 500 kuruş	Hansur ve Citnân ve Kürek Karalidi 1550 kuruş
Rişvan Karyesi 650 kuruş	Mori Karyesi 250 kuruş	Karye-i Beyit Mollâ Hasan 800 kuruş	Karye-i Teri Nâhiye-i Ömeryân virgüsü 1450 kuruş
Karye-i Estelil tâbi' Kazâ-ı Abadin 3650 guruş	Harabreşki tâbi' Ömeryân 300 guruş	Karye-i Hazni 350 guruş	Şeyh Ker Karyesi 400 guruş
Karye-i Kurimi	Karye-i Harbi 600	Karye-i Sabat 750	Karye-i Zihni 100

900 guruş	guruş	guruş	guruş
Karye-i Kersifan 500 guruş	Karye-i Hezergan 450 guruş	Karye-i Beyreti 1550 guruş	Karye-i Falih 750 guruş
Karye-i Kudi 900 guruş			

Varak: 6b/1

Devletlü Es'ad Paşa Efendimiz hazretleri tarafından Cizre Kâ'immakâmı Rıf'atlu Ağaya hitaben vârid olunan emrnâme suretidir.

Rıf'atlu Ağa

Cizre Sancâğının umûr-ı tahsîliye ve ihzâriyesinde istihdâm olunmak üzere mukaddemâ tertîb olunmuş olan iki yüz nefer piyade başı bozuk neferâtından olarak Mardin Kazâsına tefrîk olunmuş olan otuz neferden akdemce beş neferi tenzîl olunarak yirmi beş neferle idâre ettirilmekte bulunmuş ise de neferât-ı merkûmeden bu def'a dahi beş neferi tenzîl ile yirmi nefer kalmış olduğundan ol-mikdâr neferât ile umûr-ı Kazâ tesviye olunamayarak emvâl-i mîrîye ve mesâlih-i vâki'anın gün be gün ta'fîlini mucib olduğu beyânıyla zikr olunan beş neferin yine zammıyla yirmi beş nefer iblâğı husûsu kazâ-ı mezbûrun müdür-i sâbık tarafından başka inhâ ve iltimâs olunmuş ve sûret-i iş'âra nazaran ol-mikdâr zabtiye neferâtıyla umûr-ı Kazâ tesviye olmayacağı anlaşılmış idüğünden vüsûlü tahrîr etmez de mü'ahharan tenzîl olunmuş olan beş neferin sâlhâl mâh-ı Ağustosunun on beşinci gününden i'tibâren zammıyla yirmi beş nefere bi'l-iblâğ emvâl-i matlûbe-i mîrîye ve mesâlih-i fukarâ ve ra'iiyenin halelde vikâyesi husûsuna mezîd-i i'tinâ ve dikkat eylemeleri siyâkında şukka-ı mahsûsa tahrîr ve tesyâr kılındı fi 11 L sene 66

Varak: 6b/2

Karye-i Rasin 1250 guruş	Karye-i Fasnur 400 guruş	Karye-i Göli 1050 guruş	Karye-i Merhi 900 guruş
-----------------------------	-----------------------------	----------------------------	----------------------------

Varak: 6b/3

Fermân Ahmed Hindizâde yine İsmâ'îl Efendi

Kürdistân eyâletinde kâ'in Mardin Kazâsı ulemâsından vâ'iz İsmâ'îl Efendi'nin vefâtı cihetiyle eyâlet-i merkûme emvâlinden mahsûs olan şehriye yüz elli guruş ma'âş ile sâliye ola kil hinta bedel olan sekiz yüz guruş mahlûl olmuş ve müteveffa-yı mûmâ-ileyhin mahdûmleriyle hafidi şâyân-ı mükerremet ve âtifet bulduklarından ve sâlye-i mezbûrenin mûmâ-ileyhim mahsûs husûs-ı vûkelâ-yı fihâm saltanat-ı seniyyemden eyâlet-i merkûme vârisi mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-alem vezîr-i semîrim Es'ad Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlühü tarafından bâ-tahrîrât ve mahallî meclisinin mazbatası isrâ olunmuş olmasıyla ber-mûceb inhâ ve ma'âş ve sâlye-i mezbûrda bâ-şârt-ı kayd hayat müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin mahdûmlarının hafidi mûmâ-ileyhten tahsîsi husûsu cânib-i celîl-i umûr-ı mâliyeden bâ-takrîr arz ve ibnâ kılınmış ve mûcebince tesviyesi husûsuna irâde-i seniyye müte'allık ve şeref-sudûr olmuş olmakla ol-vecihle mahlûlü mezbûrdan şehriye elli guruş ma'âş altmış altı buçuk yedi para sâlye-i mezbûrenin iki yüz altmış altı senesi Receb-i şerîfin on dördüncü gününde vâki' sene-i merkûme mâh-ı Mayıs'ın on dördüncü gününden i'tibâren müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin iş bu râfi' tevkî' refî'i'ş-şân hâkânî kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ahmed zîde kadrühüye merkûme emvâlinden bi't-tahsîs yedine berât-ı celîl'il-ünvânım verilmek bâbında fermân-ı âlişânım sâdir olmağın mezîd-i inâyet-i pâdişâhâne zuhûra gelip târih-i mezkûrdan i'tibaren bu berât-ı hümâyûn verdim ve buyurdum ki mûmâ-ileyh Şeyh Medihi zîde kadrühü vech-i meşrûh üzere ta'yîn olunan mâhiye elli guruş ma'âş mâh-be-mâh altmış altı buçuk guruş yedi parayı sâl-be-sâl eyâlet-i merkûme emvâlinden mâdame'l-hayât bi'l-ahz ve devâm-ı ömr ve ikbâl-i şâhânem ed'iyesine müvâzebet eyleye şöyle bileler alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-işrin min şehriye Recebi'ş-şerîf li-sene sitte ve sittin ve mi'eteyn ve elf

Varak: 7a

Defter oldur ki

Mardin’de Şehidiye Mahallesinde mesâkin iken Nusaybin’de hâlik olan Nurlu veled-i Tarho’nun verâseti ashâb-ı fûrûhtan zevce-i metrûkesi Şemi bint-i Milgün mağzelci ve sulbiy-i sagîrân kızları Meryem ve Vedâ ve Terzo asabât-ı nesbiyesinden karındaşı oğulları Makis Aslan veled-i Yosef Tarho ve Muhi veled-i Haco Tarho ile Hacci ve Evhan veled-i Makso Tarhoya inhisârı tahakkukundan sonra tashîh mese’leleri iki yüz seksen sekiz sehmden ibâret olup otuz altı sehm mersûme Şemmi ve altmış dört sehm Meryem ve altmış dört sehm Verdi ve altmış dört sehm Terzo ve on beş sehm Makso Aslan’a ve on beş sehm Mecci’ye ve on beş sehm sagîr-i mezkûr Mecci’ye ve on beş sehm sagîr-i mezbûr Evhan’a râci’ olmakla metrûkâtı sûk-ı sultânide fûrûht olunarak masârıf-ı defn ve dÿyûnâtı tenzîl ve mâ bâkîsi beyne’l-verese keyfiyyet taksîmi beyân olunur.

Fî 27 L sene 1266

0320 guruş Yatak 5 aded 295 guruş, köhne yorgan 1 aded, döşek 2 aded 25 guruş

0214 guruş Şakka kilim 6 aded, Harsek 1 aded, Cacim 2 aded.

0503 guruş Hurc 3 aded, adl 2 aded, kırmızı aba 1 aded, teşt 1 aded, tencere 4 aded ma’a kapak 3 aded

0240 guruş Lengiri 5 aded, satıl 1 aded, Yertzü 1 aded, ibrik 1 aded, leğen 1 aded, leğen 1 aded, tesbin 1 aded, satıl ceb 1 aded, mankal 1 aded

0253 guruş Şam’dan 2 aded, havan 1 aded, mercanlı tesbih 1 aded, sini 1 aded ve demür kürsü 1 aded

1530 guruş

0167 guruş Yağ tavası 1 aded, sandıklı muhammel 1 aded ma’a fener 1 aded, şal yün parça 2 aded, mebrum ve bez ve iplik ve arşun

0270 guruş gömlek 2 aded, tuman 2 aded, hinta behâ ve sâde batman 5, hinta 3 kîle behâ

0633 guruş Penk tahta 1 aded, kireç ve döşeme ve taht 1 aded, şüşe 2 aded ve kase 1 aded ve hasır 15 aded ve ufak tüfek behâ

2600 guruş

0060 guruş Pirinç 10 batman behâ

2660 guruş

6000 guruş Bâlâda muharrer eşyâ ve erzâk sagîrân-ı mezkûrâna lüzûmu olmağla mezkûrân Meryem ve Virdi ve Terzo'ye vasîleri olan mersûm Maks Aslan nâzır-ı şer'îleri ma'rifetleriyle iştirâ ve sagîrân-ı mezkûrâna terk olundu Şehidiye Mahallesinde vâki' bir bâb menzil sagîrân-ı mezkûrâna ber-minvâl-i muharrer iştirâ olunmuş mersûm Maks Aslan nefsiyçün iştirâ itdiği eşyâ beyân olunur

8660 guruş

905 guruş Yatak 1 kat, elbise mükemmel 1 kat, sini 1 aded, tüfenk 1 aded, yorgan 1 aded, hinta behâ

0605 guruş Kısırak 1 re's ma'a tay 1 re's

117 guruş Şam'dân 2 aded, keçe 1 aded, câcim 1 aded

1627 guruş

Mersûmân Mecci ve Evhan nâm sagîrâna vasiyeler ve vâlideleri Hebli sagîrân için iştirâ itdiği eşyanın beyânı

243 guruş Yatak 1 aded, pakara set 1 aded

157 guruş Sahan 8 aded tas 7 aded tava 1 aded

400 guruş

Zevce-i mezkûre Şemmi nefsiyçün aldığı meskûkât düvel-i ecnebiyye beyânı

309 guruş cezîre-i rub'ları gümüş olarak 13 aded altûn 70 aded behâ

Kamışlu değirmenin südüs hissesi rağbet ve ziyâde-i semen ve iktisâm için Rıf'atlü Hâcî Süleyman Ağa bin Mehmed Sa'îd Ağa'ya verese-i mersûmûnun asâlet

ve vesâyet-i mahkeyeleri hasebiyle fûrûht olundu sÛdÛs esbâb Kamışlu 7000 guruş
Hâcî Süleymân Ağa'ya

Circo Pilo zimmeti tahsîl olundu 400 guruş, Ceci'nin zimmeti tahsîl olundu
660 guruş nÛkÛd-ı mevcûde 8360 guruş

YekÛnÛ'l-eşyâ ve'n-nakd ve semen-i menzil ve esbâb ve cizye-i sÛdÛs: 27416
guruş

MihrÛ'l-ihrâcât ve medyÛn-ı mÛsbete

Techîz-i tekfîn hâlik-i mersÛm 190 guruş, Hâcî Ali alacağı 1700 guruş, Abbas
alacağı 800 guruş, Mehmed el-Hasan alacağı 50 guruş, Maks Aslan alacağı 558
guruş, Dahud 400 guruş, Rıf'atlÛ Hâcî Süleymân Ağa'nın alacağı 7000 guruş, Monlâ
Ahmed'in 200 guruş.

YekÛnÛ'l-ihrâcât 10898 guruş

Sahhâ'l-bâkî: 16518 guruş-01118 guruş resm-i âdî ve i'lâm ve hÛcjet ve fetvâ
harçları ve hadâmiye ve saray-ı resmi.

Hisse-i Şimmi 1925 guruş 9 Para, Hisse-i Verdi 3422 guruş 9 Para, Hisse-i
Meryem 3422 guruş 9 para, Hisse-i Terzo 3422 guruş 9 para, Hisse-i Maks Aslan
802 guruş 4 para, Hisse-i Maho 802 guruş 4 para, Hisse-i Cici 802 guruş 4 para.

Bâlâda muharrer sagîrânın hisseleri vasîleri Maks Aslan'a ve sagîrânın
hisseleri vasiyeleri mersÛme Heyleri'ye verildiği beyân olunur fî 28 L sene 66.

Varak: [7b] Devamı

SâlifÛ'z-zikr sigârın hisse-i musibeteleriyle mu'ahharan vasî-i mersÛm Maks
Aslan ve zimmeti tebeyÛn etmiş olan mebâligden hisselerine ilâve kılındığının
[burayı silmiş]

Sahîfe-i yÛmnâda muharrer vasî-i mersÛme Maks Aslan'ın üzerine mâl-ı
hâlikden sÛbÛt-yâfte olan dört bin altı yüz altmış guruş kıymetli iki yüz otuz üç gâzî

altun mersûme Şimmi ve Maho'nun hisse-i musîbelelerine müte'allıka da'vâdan mersûm Maks Aslan'ın zimmetini ibrâ ve iskât itdikleri ve mersûm Maks Aslan'ın isâbet eden hissesini bi't-tenzîl fakat sigâr-ı mezkûrdan Viridi ve Meryem ve Terzo ve Cici ve Evhân'ın meblağ-ı müsbetden hisse-i musîbeleri bâlâda muharrer hisse-i irsiyyelerine bi'l-ilâve mersûme Maks Aslan'ın zimmetinde kaldığının sûret-i taksîmi

Hisse-i irsiyye-i Verdi 3422 guruş 9 para hisse-i irsiyye+1035,5 guruş 1 para meblağ-ı müsbetden ilâve= 4457,5 guruş

Hisse-i Meryem: 3422 guruş 9 para hisse-i irsiyye+ 1035,5 guruş 1 para meblağdan ilâve= 4457,5 guruş 0,5 para

Hisse-i Terzo: 3422 guruş 9 para hisse-i irsiyye+ 1035,5 guruş 1 para meblağdan ilâve= 4457,5 guruş 0,5 para

133373,5 guruş der-zimmet vasî-i mersûm Maks Aslan'a kalmış

Hisse-i Cici: 802 guruş 4 para hisse-i irsiyye+ 242,5 guruş 8 para meblağ-ı müsbetden ilâve=1044,5 guruş, 1 para.

Hisse-i Evhan: 802 guruş 4 para hisse-i irsiyye+ 242,5 guruş 8 para meblağ-ı mezkûrdan ilâve der-zimmet Maks Aslan müsbetden ilâve=1044,5 guruş, 1 para.

Varak: 8/a

Bismillâhirrahmanirrahîm ve bihi nesta'în

Elhamdülillâhillezî takarrabü ilâ hazreti'l-mütekarrebûn bi'l-karabât ve tevesselü'l-mütevesselûn ilâ neyl-i rahmetihi bi's-sadakâti ve istebşera ehle'l-hayri bi-va'dehi bi'n-na'îm ve'd-derecâti ve's-salâtü ve's-selâmü alâ men ürsile bi'l-ayâti ve'l-beyyinât ve eyyede bi'l-berâhîni'l-kâtî'âti ve'l-mu'cizâti Muhammedün sallallâhü te'âlâ aleyhi ve alâ âlihi ve ashâbihi zevî'l-fazli ve'l-kerâmâti ve alâ ehli beytihi ve itrethi ve ezvâcihi't-tâhirât ümmühâti'l-mü'münîn ve'l-mü'minât ammâ ba'dü fe innallâhe sübhânehü ve te'âlâ izâ erâde bi-ibâdihi hayren eşgalehü bi'l-ibâdâti ve elhemehü bi't-ta'âti ve veffakahü sülûke menâhici'l-hayrâti ve kehhale bi kühli'l-hidâyet basîrethü ve nevvera bi-nûri'l-akli serîrethü ve cellâ bi-nûri'l-hakki

basarahü ve hallâ bi-hilyeti'l-ihtidâ-i nazarahü fetebeyyene lehü ve tahakkaka indehü enne'd-dünyâ dâra na'îmihâ lâ yebkâ ve menâzili sürûrihi yefnâ meşşiyâti'l-me'ârib fihâ mütekeddereten ve mevâridü'l-metâlîbi fihâ müte'gayyiretün ve ulime enne hazîhi'd-dünyâ metâ'ü'l-gurûr ve'l-âhireti dârü's-sürûr ve enne esne'l-mesûbâti ve a'le'l-kurbubât mâ bakıyet âsârühü alâ nekrü'l-leyâlî ve's-sâ'âti ve enne eşrefe'l-mükerremât ve enfa'a'l-hayrât mâlem yen'adim fevâ'idühü ve yefnâ serî'an avâ'idîhi alâ tevârüdi'lezmineti ve'l-evkâti ve hazâ lâ yekûnü illâ fî'l-müsebbelât kemâ kâle sâhibü's-şer'î seyyidü'l-kâ'inât aleyhi efdalü's-salavât ve ekmelü't-tahıyyât izâ mâte ibnü Ademe inkata'a amelühü illâ an selasin ilmin yüntefe'u bihi ve veledün sâlihun yed'û lehü ve sadakatin câriyetin ve leysset hiyâ bi-ittifâki ulemâi's-selefi ve fuzâlâ'l-halefi ille'l-mevkûfât li-ennehâ menfa'ati dâretün alâ müstehakkihâ fî cemî'i'l-evkât ve ni'metün fâ'izetün aleyh fî külli'l-hâlâti fe-tûbâ limen veffaka li-haza'l-hayri'l-cesîm ve'l-birri'l-azîm ve ce'ale fâniyyehü bâkıyyeten ve bâliyyehü mülâkıyyeten kâlallâhü te'âlâ ve mâ takaddimû li enfüsüküm min hayrin tecdûhü ındallâhi sadakallâhü'l-'azîm fe lizâlike vakkafe ve ebbede ve habbese ve hallede sâhibü'l-hayrâti ve'r-râgıbü fî'l-hasenâti fahrü'l-hüccâci ve'l-mu'temerîn ve nuhbetü't-tüccâri ve'l-mü'teminîn es-Seyyid el-Hâc Mehmed Ağa ibn-i el-mebrûrû'l-merhûm el-medârici ilâ medâric-i rahmeti rabbihi'l-kayyûm Hâcî Abdülkerîm Çelebi (silik) ve taviyyetün sâdıkatün ve innemâ li küllimri'in mânevâ mâ kâne lehü ve mülkühü irsen ve iştirâ vesâ'ir (silik) ve taht-ı tasarrufîhi ilâ hîn-i sudûrihi haze'l-vakfi minhü ve zâlike cemî'ü'd-dâri'l-vâkı'ati fî mahalleti Bâbü's-sor i'l-müştemileti hücreten zî müftîn ezecin ve dâhilhâ bi-hayriy ezecin ve oda muttasiletin bi'l-hücreti ve fevkü'l-oda munazzamü ezecin ve bi-cânibi'l-oda mahzenin kebîrün ve ahur ve eyvân-ı muttasileyne bi'l-mahzeni'l-mezkûr ve dâhilü'l-oda beytteyn ve fevkü'l-âhuri'l-mezkûr eyvân ve dâhili'l-eyvân manzarateyn ve fî cânibi'l-hücreti min tarafî's-şark matbahun zî selâseti mesâlîbe ve eyvânün muttasılün bi'l-matbahi'l-mezkûr ve fî cânibü'l-civânı meclisün zî erba'ati mesâlîbi ve dâhilehü kilârun ve fevka eyvân ve manzaratü ezci ve manzaratü uhrâ ezcün muttasiletün bi'l-eyvâni'l-mezkûr ve tahta'l-manzarati tabakatün ve selâsetün âbârin miyâhin ve selâsetü kenîf ve mevşîni'l-

Varak: [8b] Devamı

Mahdûdeti kıbleten ilâ mülki vereseti Monlâ Ahmed Ağazâde ve şarkan ve şimâlen ile't-tarîk ve garben ilâ mülki Mehmed ibn-i Abdi ve temâmühü ilâ mülki evlâd Hâcî Hüseyin ve eyzan cemî'ü'd-dâri'l-vâkifeti fî'l-mahalleti'l-mezkûreti'l-mu'abber anhâ bi'd-develiki'l-müştemileti alâ beyti zî musallibeteyni ezezin ve dâhilühü bi-hayri ezezin ve matbahı ezezin ve cübbü mâ'in ve harâbühü muttasıleten bi'd-dâri'l-mezkûreti ve beyt zî musallibeteyni e ezezin ve develiki zî isnâ aşere musallibehi ezezin ve beyti âhar zî musallibeteyni ezci'l-mahdûdeti kıbleten ilâ milki evlâd-ı Hâcî Hüseyîn ve garban ve şimâlen ilee't-tarîki ve şarkan ilâ beyti't-Turşî ve temâmühü ile't-tarîk ve eyzan cemî'u selâseti dekâkîni'l-vâkı'în fî sûk-ı Hasan Ummâr ma'a eyvânâtihi'l-mahdûddîn kıbleten ve şimâlen ile't-tarîk ve şarkan ilâ mülki Monlâ Yusuf Faşuhzâde ve garben ilâ mülki Hâcî Mehmed Faşuhzâde ve eyzan cemî'u selâseti dekâkîn ma'a eyvânâtihi'l-vâkı'în fî's-sûki'l-mezkûri'l-mahdûddîn kıbleten ve şimâlen ile't-tarîk ve şarkan ilâ mülki İsmâ'îl Efendi Necmezâde ve garben ilâ dükkân-ı vakfî'l-câmi'i ve eyzan cemî'u'd-dükkâneteyni'l-vâkı'âteyni fî sûki'l-kârâti'l-mahdûdeteyni kıbleten ve garben ve şimâlen ile't-tarîk ve şarkan ilâ mülki Reşîde Hâtûn ve eyzan cemî'ü'd-dükkâneteyni'l-vâkı'âteyni fî sûki'n-neccâreyni'l-mahdûdeteyni kıbleten ve şimâlen ile't-tarîk ve şarken ilâ dükkân ibn-i mürd ve garben ilâ mülki evlâd-ı Hâcî Hüseyin ve eyzan cemî'u'd-dükkâni'l-vâkı'ati fî sûki'd-dellâlîni'l-mahdûdeti kıbleten ilâ mülki ibn-i Hâcî Abdal ve şarkan ve şimâlen ile't-tarîk ve garben ilâ mülki vereseti Ahmedî'l-Kümlî ve eyzan cemî'u'd-dükkâni'l-vâkı'ati fî sûki'd-dellâlîni'l-mahdûdeti kıbleten ilâ mülki evlâd-ı Hâcî Hüseyin ve şarkan ilâ mülki Mehmed ibn-i Abdülkerîm ve temâmühü ilâ mülki evlâd-ı Hâcî Hüseyin ve garben ile't-tarîk ve şimâlen ilâ mülki Mehmed Sa'îd ibn-i Yahyâ Ağa ve eyzan cemî'u'd-dükkâni'l-fırın ve'd-dükkâni's-sagîreti'l-muttasileti bihâ el-vâkı'âteyni fî sûki'l-kebîri'l-mahdûdeteyn kıbleten ve şimâlen ile't-tarîk ve şarkan ilâ dükkân Seyyid Ali ve garben ilâ vakf Hâcî İsmâ'îl Efendi ve eyzan cemî'u'd-dükkâni ve hâ'iti'l-kasâbi'l-vâkı'ayn fî sûki'l-kebîri'l-mahdûdeteyn kıbleten ve garben ve şimâlen ile't-tarîk ve şarkan ilâ vakf-ı Monlâ Şeyhmûs ve yazan cemî'u'd-dükkâni'l-vâkı'ati fî sûki'l-kebîri'l-mahdûdeti kıbleten ilâ vakf-ı câmi'i'l-kebîr ve şarkan ve şimâlen ile't-tarîk ve garben ilâ mülki Hazne Hânım ve

eyzan cemî'û'd-dükkâni'l-vâkı'ati fî sûki'l-bakar bi-kurb-i kahveti'l-âliyyeti'l-mahdûdeti kıbleten ilâ mülki evlâd-ı Hâcî Hüseyin ve şarkan ilâ dükkâni'l-alâ ve garben ve şimâlen ile't-tarîk ve eyzan cemî'û dükkani'n-nalbandi'l-vâkı'ati tahte'l-kahveti'l-mezkûreti'l-mahdûdeti kıbleten ilâ mülki'l-hayyât ve şarkan ilâ dükkân-ı vereseti Şemmas (silik) esmer ve garben ile't-tarîk ve şimâlen ilâ dükkâni'l-helvacı ve eyzan cemî'û'd-dükkâni'l-vâkı'ati fî sûki'l-kazancıyeti'l-mahdûdeti kıbleten ile't-tarîk ve şarkan ilâ vakf-ı Hâcî Şa'bân ve garben ilâ mülki benât-ı Monlâ Yusuf Faşuhzâde ve şimâlen ilâ sûki'd-dellâlîn ve eyzan cemî'û'd-dükkâni'l-vâkı'ati fî sûki'l-hüdâdîni'l-mahdûdeti kıbleten ve şimâlen ile't-tarîk ve şarkan ilâ vakf-ı beyti'l-gurub ağası ve garben ilâ dükkân Faşuhzâde ve eyzan cemî'û'd-dükkâni'l-vâkı'ati fî sûki'l-hüdâdîni'l-mahdûdeti kıbleten ve şimâlen ile't-tarîk ve şarkan ilâ mülki evlâd-ı Hâcî Hüseyin ve garben ilâ mülki ve eyzan cemî'û'l-cenniyyeti'l-(silik) fî mahalle-i Şeyh Emînidîn el-ma'rûfeti ve'l-meşhûreti bi-cenniyyeti'l-mâristani'l-müstemileti alâ beyti ve ebniyye ve havzyen ve mâ'i câri ve arâzî sakıyyeti ve adıyye ve eşcâr-ı müsmireti ve gayr-i müsmire el-mahûdeti kıbleten ve şarkan ve şimâlen ve garben ile't-tarîk ve eyzân cemî'û'l-bostan

Varak: 9

Basımdan kaynaklanan hata nedeni ile 8. Varak'ta bulunan sayfa deftere iki defa basılmıştır. Bu durum sonucunda sayfanın transkripi yapılmamıştır.

Varak: 10/a

Bi'l-vâkı'ati fî nefsi-cânibi'ş-şarkî min Mardini'l-ma'rûfeti ve'l-meşrûheti beyne'l-ahâlî ve'l-cîrân bi-re'si'l-meydâni'l-müştemileti alâ kasrı müşeyyidi'l-erkân muhteviyyün alâ büyüün ve eyvâneyn ma'mûreyni'l-cevânib ve hamsetü ahvazın ve garesi inebin ve arâzî sakıyyetin ve adıyyetin ve eşcârın müsmiretin ve gayri müsmiretin muhtelifeti'l-ecnâsi ve'l-envâ' ve miyâhin câriyyetin ve develiki'l-mahdûdeti kıbleten ve garben ve şimâlen ile't-tarîk ve şarkan ilâ mülki Hâcî Mahmûd Efendi ve temâmühü ilâ mülki Seyyid Derviş ve eyzan cemî'û'l-bostani'l-vâkı'ati fî akâr karye-i Rişmili'l-müştemileti alâ eşcârın müsmiretin ve gayri müsmiretin muhtelifeti'l-ecnâsi ve'l-envâ'i ve arâzîn sakıyyetin ve adıyyetin ve'r-ruhâti'l-harâbeti ve nevbeti'l-mâ'i ve hiya fî killi üsbû'in nehâri's-selâseti min

vakti'l-asri ilâ mağrib yevmi'l-erba'a ev nehâri'l-ahadi min tulû'î'l-fecri ilâ vakti'l-mağribi ve eyzan nevbetü'l-mâ'i ve hiya nısfı mâ'i ayni'l-kebîrati fî külli üsbû'in min asri yevmi'l-hamîs ilâ fecri yevmi'l-cum'ati'l-mahdûdeti kıbleten es-Seyyid Monlâ Davud ve şarkan ilâ bostan-ı Süleymân bin İbrâhîm ve garben ilâ mülki evlâdı Semo Şamo ve şimâlen ilâ mülki Hâco ve eyzan cemî'u'l-bostani'l-vâkı'ati fî akâri'l-kurbeti'l-mezkûreti'l-müştemileti alâ nevbâtı miyâhin câriyetin min ayni'l-kebîrati ve selâseti erba'in cemî'i'l-kasr ve arâzî sakıyyetin ve adıyyetin ve eşcârın müsmiretin ve gayri müsmiretin muhtelifeti'l-ecnâs ve'l-envâ'î'l-mahdûdeti kıbleten ilâ tarîki'l-âmm ve şarkan ilâ mülki Ali bin Ahmed el-'Abdî ve İsmâ'îl el-'Abdî ve garben ilâ mülki Hâcı Mehmed Faşuhzâde ve şimâlen ilâ mülki Mustafa bin Maho ve eyzan cemî'i seb'ati eshümin min asli isnâ aşere sehmin min cemî'i'r-ruhâti'l-vâkı'ati fî akâri kasabati Nusaybin elleti lâ hâcete li-tahdîdihâ li-şöhretihâ beyne'l-ahâlî ve'l-cîrân bi-ruhâti'z-zenkeli'l-müştemileti alâ mâ'i cârî ve sekerin ve âlâtin ve levâzımât ve eyzan cemî'ü's-sehmeyni's-şâ'ıyyen min asli isnâ aşere sehmin min cemî'ü'r-ruhâti'l-vâkı'ati fî akâri'l-kasabati'l-mezkûreti elletî lâ hâcete li-ta'rîfihâ fî mekânihâ li-şöhretihâ beyne'l-ahâlî ve'l-cîrân bi-ruhâti'l-çâr ca'fî ve eyzan cemî'u'n-nısfî's-şâ'î min cemî'u'l-hâni'l-vâkı' fî mahmiyyeti beldeti Amedî's-sevdâi'l-mu'abberi anhá bi-Diyarbakiri'l-kâ'in fî kurb-i câmi'ü'l-kebîrillezî lâ hâcete li-tahdîdihî fî mekânihî li-şöhretihi beyne'l-ahâlî ve'l-cîrân bi-hâni'l-cedîd bi-cümleti'l-hudûd ve kâffeti'l-murâfık ve'l-levâhık ve'l-hukûk ve cemî'ü't-tevâbi' ve'l-menâfi' ve'l-müştemîlâti alâ ebniyyetihi ve hümâ Hâcı Ali Ağa ve Halîl ve ebnâtühümâ ve ebnâ-i ebnâtühümâ ve ebnâ-ı ebnâ-ı ebnâtühümâ batnen ba'de batnin ve ceylen ba'de ceyle'z-zükûr düne'l-inâs ve küllü men mâte mine'l-mevkûfi aleyhim yerci'u nasîbühü ilâ ebnâ'ihî ve ebnâ-ı ebnâihî ve ebnâ-ı ebnâ-ı ebnâ'ihî lâ yüşârikühüm fihî ferîkun mimmen fî derecetihi ve enne kânû ekserâ adeden minhüm ve izen karazü'z-zükûra min nesli'l-mevkûfi aleyhime'l-mezkûrîn yerci'u'l-vakfû'l-mezkûr bi-temâmihî ilâ akrebi asabâti'l-vâkıfî'l-mûmâ-ileyhi'n-nesebiyye sümme ilâ ebnâ'ihim ve ebnâ-ı ebnâ'ihim ve ebnâ-ı ebnâ-ı ebnâ'ihim mâ zikr ve izâ enkarü hüve'z-zükûr mine'l-asabât yerci'u'l-vakf ilâ binâti'l-vâkıfî'l-mûmâ-ileyhi's-salbiyât sümme ilâ evlâdühün ve evlâd-ı evlâdühün ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdühün alâ neski mâ satara ânifen ve izâ inkarazû'l-cemî'u ve'l-ıyâzü billâhi te'âlâ min zâlike ye'ûdü'l-vakfû bi-temâmihî ilâ câmi'i's-şevâki'ü'l-kâ'in fî câmi'i'l-kebîr ve ilâ

câmi'î mülki Mahmûdü'l-ma'rûf bi-câmi'î Bâbü's-sur ve şartü'l-vâkıfî'l-mûmâ-ileyh evvele't-tevliyyeti ve't-tasarrufî ve'l-istiklâl fi'l-evkâfî'l-mezkûreti li-nefsihi'n-nefîseti mâdâmet rûhuhu fî cesedihi enîseten sümme vefâtihi bilâ beyyine'l-merkûmeyn ale'l-minvâli'l-muharrer sümme lemmâ teseccele'l-vakfî'l-mezkûr ve seleme li'l-mütevelli'ni'l-merkûmîn Hâcî Ali Ağa ve Halîl ve temme emrû'l-vakfî erâde'l-vâkıfî'l-mûmâ-ileyh en yerci'a ammâ vakafehü mine'l-evkâfî ve'l-müskafâti ve'l-akârâti'l-mezkûreti ve ircâ'u'l-evkâfî'l-mezkûreti ilâ mülkihi kemâ kânet evvelen mütemessiken bi-enne vakfehü gayri sahîhin ve lâzimün alâ kabûli'l-imâm ve'l-a'zami ve's-Sırâcî'l-efhamî şerrâc li-milleti ve'd-dîn Ebû Hanife Numan bin Sabit nevverallâhü mazca'ahü ve fi'l-firdevsi'l-a'lâ ezca'ahü ve'l-imâmi'n-nâ'if

Varak: [10b]

Muhammed ibn-i Hasan eş-Şeybanî âmelehullâhi te'âlâ bi-lutfihi's-Samadanî fî kâbelâhü bi'l-cevâbi'l-mütevelli'yânî'l-merkûmânî'l-vakfî'l-mezkûr bi'l-imtinâ'î ani't-teslîmi muhteceyni bi enne'l-vakfe'l-mezkûra sahîhün ve lâzimün alâ kavli'l-imâmi's-sânî Ummânî'l-me'ânî Nu'mânî's-sânî Ebû Yûsuf nevverallâhü merkadehü ve fî cinânî'l-halled erkadehü ve sakâ bi-mâ'i'r-rıdvân meşhedehe fetehnâ ... hatta terâfûe'u fî haze'l-emri lede'l-hâkimi'l-vâki' hattahü ve hatmehü a'le'l-kitâb âmelehullâhü te'âlâ bi-lutfihi'l-müstetâb tûbâ leh ve hüsn-i me'âb ve talebe külli minhümi'l-hükme bi-mübteghâhü fe-hîne izin te'emmele'l-hâkimi'l-mûmâ-ileyh esballâhü zeyle ni'amîhi aleyhi te'emmülen fâ'ikan ve tefekküre tefekküren lâ'ikan fezâ-yı enne temhîde mebânî'l-hayr evlâ ve teşyide kavâ'idi'l-vakfî ahrâ fe hükmü'l-hâkimi'l-mûmâ-ileyh lâ zâle'l-hakku câriyen beyni yedeyhi bi-sıhhati haze'l-vakfî ve lüzûmühü alâ kavli'l-imâmi's-sânî'l-müşârûn-ileyh li-kevni'l-fetvâ el-yevmi aleyhi hükmen sahîhan şer'ıyyen ve kazâ'en sarîhan mer'ıyyen fe-sâreti'z-zur ve'd-dekâkîn ve'l-besâtîn ve sihâmi'r-ruhâteyn ve nisfü'l-hân ve cemî'ü'l-akârâti'l-mezkûreti vakfen sahîhan mü'ebbedi habsen sarîhan muhalleden lâ yübâ' velâ yûheb velâ yûresü velâ yürhenü velâ ye'âru velâ yüste'âru velâ yümleku velâ yestemleku velâ yütasarrafu fîhi hilâfe şarti'l-vâkıfî'l-mûmâ-ileyh ve ecrü'l-vâkıfî alellâhi'l-kerîm femen beddelühü ba'demâ semî'ahü fe innemâ ismühü allellezîne yübeddilüne innallâhe semî'un alîm tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis aşere min şehri Zî'l-ka'de sene sitte ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Varak: 11a/1

Istabl-ı Âmire Müdüri pâyelülerinden İzzetlü Hâcî Süleyman Ağa bin Mehmed Sa'îd Ağa nâm kimesne meclis-i şer'-i münîr vâcibü't-tevkîrde işbu bâ'is-i vesîka-ı şer'iyeye Millüzâde Abdülkâdir Beg bin Muharrem Beg müvâcehesinde ikrâr-ı tâm ve ta'bîr-i merâm idüb nasîbeyn-i akârında kâ'in köprünün şimâl tarafında vâki' Sofî değirmeni dimekle ma'rûf olan harâbe değirmenin zemîn-i hâliyesiyle cevânib-i erba'asında olan ma'lûmü'l-hudûd sulu tarlaların cem'î hudûd ve hukukuyla mîr-i mûmâ-ileyhin mülkü iken zemîn-i hâliye-i mezkûre ve sulu tarlaların nisf-ı şâ'ini mîr-i mûmâ-ileyh tarafından îcâb ve kabûlü hâvî şürût-ı müfsideden ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile bana bin üç yüz guruşa bey' itmekle ben dahi iştirâ ve temellük ve teslîm-i semen ve tesellüm-i müsmire itdiğime mebni ben ve mîr-i mûmâ-ileyh her birimiz otuz yedi bin beş yüz guruş cem'an yetmiş beş bin guruşu vaz' ve bi'l-münâsafe mülk-i müşterekimiz olmak üzere bir bâb değirmeni i'mâr ve binâ ve inşâ itdiğimiz hasebiyle mârû'l-beyân bir bâb değirmen ve cevânib-i erba'asından olan sulu tarlalar bi'l-münâsafe mülk-i müşterekimiz kalmışdır didikde gıbbe't-tasdîki'l-vicâhi mâ vaka' kayd-ı şüdde fî 5 Zâ sene 67. Es-Seyyid eş-Şeyh Osmân el-müvellâ hilâfeti bi-Mardin hâlâ.

Varak: 11a/2

Hikmet-i nasîhati'l-ibdâl ve'l-istibdâl alâ re'yn min re'yi cevâzühü ve cevvezehü mine'l-e'immeti'l-müctehidîn ridvânüllâhi te'âlâ aleyhim ecma'în ve ine'l-fakîr ileyhi azze şânühü es-Seyyid Mustafa Sabri el-Amedî el-müvellâ hilâfîhi bi-medîne-i Mardin gufira anhü

Bismillâhirrahmanirrahîm

Elhamdülillâhi'l-meliki'l-mute'âl zî'l-azametü ve'l-celâlillezî lâ yetesavvaru fî zatihi't-tahvîl ve'l-intikâl velâ yecrî fî mülki't-tebdîli ve'l-istibdâli ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedün sâhibi'l-makâmi'l-a'lâ ve alâ âlihi ve ashâbihillezî istebdelü bi-mülki'd-dünyâ dârü'l-bekâ'i ve'l-hullûd ve ba'dü fe-hazihi hüccetün sahîhatün şer'iyetü'l-fehâvî ve vesîkatün sarîhatün mer'iyetü'l-metâvî ya'rübü mazmûnühâ ve yukarrürü meknûnühâ an zikri mâ hüve ennehü lemmâ

kâne'd-dâri'l-vâki' fî mahalleti't-Tekkiyye illetî lâ hâceti li-tahdîdihî li-şöhretihi beyne'l-ahâlf ve'l-cîrânî'l-ma'rûf ve'l-meşhûr bi-dâr Hâcî Hüseyin Ağa el-meşhûr ya'zebû ağası zâde kadd teheddemü ba'zu bünyânihî ve cüderânihî ve tahallünât ba'zu imâretihi ve enne bekâ alâ hâlihî min dûnihî ta'mîrin yahrücü bi'l-külliyeti an hilyeti'l-imâreti ve ya'dümü menâfî'uhü ve yakıllü ve ba'de ve mugallehü ve kâne min cümleti evkâfî Hâcî Hüseyin Ağa el-mûmâ-ileyh ve kâneti'd-dükkânî'l-vâkî'atü fî sûki'l-kazzârîni'l-mahdûdeti kıbleten ilâ câmi'î'l-kebîr şarkan ilâ mülki Hâcî Hazo bin Mehmed Sa'îd Gümlizâde ve şimâlen ilâ tarîki'l-âmm ve garben ilâ mülki Hüseyin el-Kazzâz ibn-i Süleymân bi-cümleti hudûdihâ ve hukûkihâ ve kâffeti mürâfîkîhâ ve levâhîkâve âmmeti müstemilâtihâ min cümleti evkâfî'l-merhûm Hâcî Hüseyin Ağa el-mûmâ-ileyh ve kânet kadd inhasarat nevbeti't-tevliyyeti ve't-tasarrafî fî külli mine'd-dâri ve'd-dükkânî fî şahsi Eyyub Ağa ibn-i Dâvûd Ağa ve yazan kâne'l-vâkîfû kadd şarata't-tevliyyete li-nefsihî sümümü min ba'dihî alâ ebnâ'ihî'z-zükûr dûne'l-inâs ve şarata eyzan enne'l-vakfe hîne inhisârihi fî evlâdihî'z-zükûr izâ ihtâcû ve messethümü'd-darru yebî'ûn zâlike bi-mikdârî'l-kifâyeti fe-binâ'en aleyhi hazara Eyyub Ağa el-mûmâ-ileyhi ve ahzara ma'ahü zümretün min ehli'l-hibreti ve'l-basîreti mimmen yûseku bi-keâmihim ve yu'temed alâ makâlihim ve enhüve'l-hâl li-basîreti'l-makâl bi-enned-dâre'l-mahdûde'l-mezkûre kadd teheddemü ba'zu bünyânihî ve cüdârâ'ihî ve tehalhalet imâretühü ve kadd efzâ ile'l-imâreti key lâ yen'adimü bi'l-külliyeti ve yahrîcu an halliyeti'l-imâreti ve enne'l-mütevellî lâ yuhîbbu imâretehü'l-ümmte bey'î'd-dükkânî'l-mezkûreti ve mâ'adâ zâlike kadd meshedü'd-dârü li'l-bey'î velev istebdeleti'd-dükkânî'l-mezkûreti bi-selaseti alâf guruş ve mi'eteyn guruş yusarrîfu cem'ihâ li-imâretihi'l-vakfî ve bey'ahâ li-imâreti yekûni hayran li'l-vakf ve evlâ ve li-cânibî'l-hayr ve temhîdi mebâni'l-vakfî ahsen ve uhrâ ve talebü'l-mütevellî'l-mûmâ-ileyh el-izîni ve'r-ruhsati bi-istibdâlihâ bi'd-derâhîmi min Bekir ibn-i Hasan ve tebeyyene ve tahakkaka ve zaharati'l-menfa'ati't-tâm

Varak: [11b/1 Devamı]

Li'l-vakfî ve'z-zâhir yeşhedü bi-zâlike ve ebraza mâ fî yedihî mine'l-fetvâ'ş-şerîfe elleti mazmûnühâ ve enne bey'a ba'zihî lâ salâha bâkîyyetü'l-harâb câze Câmi'ü'l-fetâvâ el-emrû fî zâlike mazmûn ile'l-kâdî fe izâ re'ye'l-maslahate'z-

zâhirete fî zâlike ve fa'ale bi-enne hurre ni'amühü izâ re'ye'l-kâdîyi'l-maslahate fî istibdâli'l-vakfi yecûzü istibdâlühü velev bi'd-derâhim kemâ muktezi kelâmü'l-hâniyye ve't-tâtâr-ı hâniyye ve gayrühümâ âhi hayriyye bi-mûcebi'l-fetvâ's-şerîfeti ve bi-mûcebi mâ zahara ve tahakkaka mine'l-menfa'ati'z-zâhireti vestevfâ'l-istibdâle şürûtehü ecâzehü hâkimü's-şer'î's-şerîfi'l-enver ve mahfilî'd-dîni'l-hanîfi'l-ezheri'l-vâki hattahü ve hatmehü ale'l-kitâb âmelehüllâhü bi-lutfihi yevme'l-hisâb tûbâ leh ve hüsne-me'âb bi-istibdâli'd-dükkâni'l-mezkûreti bi-derâhimi'l-mezkûreti li-imâreti'd-dâri ve li-mesâsi'd-darru fehine izin istebdele'l-mütevelli el-mûmâ-ileyh dükkânehü'l-mezkûreh bi-selâseti alâf ve mi'eteyn guruş min Bekir el-merkûm ve raziyi'l-mübeddil minhü bi'l-istibdâl ve tesellümi cemî'ü'd-dükkâni'l-mahdûdeti'l-mezkûre mülken hâlisân ve selleme'l-meblağî'l-mezkûr li'l-mütevelli'l-mûmâ-ileyh vakfen mekâne'd-dükkâni'l-mezkûre key yasrifehü ale'd-dâri'l-mahdûdeti'l-mezbûre ve bakat cemî'ü'd-dükkâni's-sâbıkı zikrû hudûdihâ ve müstemilâtihâ mülken hâlisân hakkân sarfan sahîhan şer'iiyyen li-bekri'l-mezkûr ve radyû bi'l-ibdâl ve'l-istibdâl alâ neski mâ hurrîre ve vechi mâ takarrara ve sattara ve ba'de't-teslîm ve't-tesellüm alâ nehci's-şer'iiyyi hükmi'l-hâkimi'l-hâsîmi'l-mûmâ-ileyh lâ zâle'l-hakku câriyyen beyne yedeyhi alâ re'yin min rey'e cevâzihi ve cevvezehü mine'l-e'immeti'l-müctehidîn rıdvânullâhi te'âlâ aleyhim ecmâ'in fe-vaka'a ibdâlen sahîhan şer'iiyyen ve istibdâlen sarîhan mer'iiyyen cerâ zâlik ve hurrîre fî gurre şehr-i Şa'bâni'l-mu'azzam li-sene isnâ ve seb'in ve mi'eteyn ve elf.

Varak: 11b/2

Hazihi hüccetün sahîhatün şer'iiyyetün ya'rübü mazmûnühâ ve yukararu meknûnühâ an zikri mâ hüve ennehü kadd işterâ fahrü'l-ulemâi'l-müderrişîn ve'l-müftî hîneizin bi-Mardin sâhibü'l-fazileti es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Kemâl Efendi neclü'l-merhûmi'l-magfûri'd-dâric ilâ medâric rahmeti rabbihi'l-gafûr es-Seyyid el-Hâcc Abdülgafûr Efendi Hâkî Efendizâde bi-mâlihi li-nefsihi düne gayrihi mine'l-bâligi minhü ve hüve Bekir bin Hasan fe-bâ'a'l-merkûm mâ hüve lehü ve mülkühü ve bi-yedihi ve tahta tasarrufihi ve'l-müntakıl ileyhi bi's-şirâ'i's-şer'iiyyi ve zalike cemî'ü'd-dükkâni'l-vâkî'ati fî sûki'l-kazzâzeyn bi-cümleti müstemilâtihe'l-mahdûdi kıbleten ilâ câmi'i'l-kebîr ve şarkan ilâ mülki Hâcî Hızır Gümlizâde el-müşteriyye minhü Şeyh Mustafa Kasâb ve şimâlen ile't-tarîki'l-âmm ve garben ilâ mülki

Hüseyin bin Süleymân bi-cümleti'l-hudûd ve kâffeti'l-murâfık ve'l-levâhık ve'l-hukûk bi-semeni makbûzihi gayr-i mev'ûd kadrühü ve nisâbühü selâsetü alâfin ve mi'eteyn guruşan rûmî-i cedîd bey'an ve şîrâ'en sahihayn-i şer'iiyyen-i müştemileyni ale'l-icâbi ve'l-kabûli ve'l-kabzı ve'l-ıkbâzı ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ'i mine't-arafeyn ve bakati'd-dükkâni'l-mezkûreti mülken hâlısan ve hakkan sarfen li'l-müşteri'l-mûmâ-ileyhi yetesarrafü fihâ tasarrufe'l-mellâkîn fi emlâkihim keyfe mâ yeşâ ve yehtâr ve lem yebka li'l-bâligi'l-merkûm ma'a'l-müşteri'l-mûmâ-ileyh fi'l-mebî'i'l-mezkûr da'vâ velâ mutâlebeten bi-vechin mine'l-vücûhi ve sebebin mine'l-esbâbi cerâ zalike ve hurrire fi gurre-i şehri- Şa'bân sene isnâ ve seb'în ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl: es-Seyyid Mehmed Yesârî Efendi, Ahizâde Ali Efendi, es-Seyyid Ali Rızâ Efendi, es-Seyyid Mahmûd Sabri Efendi Hâkîzâde ve gayrühüm

Varak: 12/a

Mardin kazasının müdürlüğü fütüvvetlü Ömer Hulusi Efendi uhdesine ihale ve tavsiye buyurulduğuna dair vârid olan buyurultu-i şerif hazreti müşiri a'zami suretidir

Kıdvetü'l emacid vel ayan havâcegan divan-ı hümayundan olup bâ irade-i seniyye bu kere Mardin kazasına müdür nasb ve ta'yin olunan fütüvvetlü Ömer Hulusi Efendi zide mecdühü ve a'za meclis ve muayyenât memleket zidet mekâdirühüm ve kara muhtarları ve reâyâ kocabaşları baserhem inhâ olunur ki sen ki müdürü mumâ ileyhsin kaza-i mezkurun müdür-ü sâbık bulunan Mustafa Ağanın vuku' bulunan istifâsına binaen bir münasebetin müdür nasb-ı lâzımeden olduğuna ve sen ki erbab-ı idareden olduğun için bâ irade-i seniyye kazâ-i mezkur müdürlüğü uhdene ihâle ve tefviz buyurulduğuna binâen iktizâ rivayet ve memurinin üzere evvel-i emirde kazâ-i mezkurun a'za meclis vesâir ashabı sahde ve bi'l cümle ahali ile levâzım ye'l ciheti ve ittihad ve mean (silik) icrasıyla kaffe-i meâmı saltanat-ı seniyye ve mesalih-i fukara ve raiyyenin meclisce bi'l ittifak usulü muaddelet şümü'l tanzimâtı hayriyeye tatbikan bâ ma'rifeti şer'i şerif tensik ve tesviye ve zabt-u rabt memleket ve siyânet ve himayeti ahâli ve raiyyeti kaziyesine ihtimâm ve dikkatle hilaf-ı rıza-yı alî ve muğayir usul-ü Tanzimat-ı Hayriye kimesne hakkında bir güne teaddi ve rencide vuku'a getirilmemesi hususuna ale'd devam sarf ve say mukaddet

ve tahsilatı madde-i ehemmesine itinâ ile emval-i mîriye ve matlubat-ı sâirenin vakt-ü zamanıyla yerli yerinden bil istihsâl pey der pey cizre mal sandığına irsâl ve teslimi ile bir akçe bekâyâ bırakılmaması ve sinin-i sabık emvâl vergi vesairesinden bekâyâ bulunduğu halde kâmilen yerli yerinden sür'at ahz ve tahsiline sarf-ı mesâi ve gayret ve lazımu'l inhâ olan mevâdın gerek tarafında ve gerek mezkur Cizre sancağı kaymakamı rifatlı Hac Selim Ağa tarafına bâ mazbata ve tahrirât inhâsına mübâşeret ve her halde cümleden canib-i seniyyü'l menâkib hazreti padişahi için isticlâb da'vatı hayriyeyi mu'cib olur halata sadaret ve siz ki naib ve a'za-yı meclis vesair muhatabûn mumâ ileyhim siz keyfiyyet ma'lumunuz oldukça siz dahi efendi-i mumâ ileyhi kazanız müdürü bilip muvafık şer'i şerif ve mutabık kanun-u cedid-i münif olan ra'yı ifâdesine mütabeatle kaffe-i mevadî mühim ve mesalih vakı'anın ba marifet meclisi ittifak-ı ara ile hüsnü rüyet ve tesfiye hususuna bezl (silik) mekinnet eylemeniz bâbında divanı eyalet-i kürdistan ve mekarr-ı müvakkat Diyarbekir'den iş bu buyuruldu isdâr ve tesyâr olunmuştur bi mennihi teâla vusulünde mu'cibince amel ve hareket ve hilâfından hazr ve mücânebet eyleyesiz deyu fi 26 safer sene 1267

Varak: 13/a

Vâridât-ı öşriyye ve rüsûmiyye dâ'ir ta'rife-i umumiyedir

Vâridât-ı öşriyyenin ta'rifesidir

Zahîre ve duhân ve penbe ve afyon ve sâ'ir kâffetü'l-mahsûlât-ı araziyyeden aynen onda bir öşr alınacaktır.

Mine'l-kadîm ahâlîye mer'î olarak terk olunan mahaller ile cibâl-i mübâha ve balıkândan mâ'adâsı hasûle gelen giyâhdan olan bir öşr alınacağına ve işbu giyâh öşrü rızâ-ı tarafeyn olduğu hâlde mahalli meclisinde karârına tevfikân râyic-i vakt üzere bedelen veyâhûd aynen ahz kılınacaktır

Üzüm ve meyve makulesinden ve asel hâsılâtından mahalli meclisinde karârına tevfikân râyic-i belde üzere bedelen veyâhûd aynen onda bir öşr alınacaktır

Sebze itlâk olunan mahsûlâtından tarâveti zâ'il oldukda ekl ve isti'mâle sâlih olmayan ve salamura olamayan ve bu sene itlâk kılınmayan purasa ve ıspanak ve melhabe ve ebe gömeci ve semiz otu ve salata ve marul ve sakız ve asma kabağı ve enginar gibi mahsûlâtından mûvakkatan öşr alınmayub mâ'adâsından mahalli meclisinde karârına tevfiķan râyic-i belde üzre bedelen veyâhûd aynen onda bir öşr ahz olunacaktır

Harîr mahsûlünden mahallî meclisinde karârına tatbîkan râyic-i vakt üzre bedelen onda bir öşr alınacaktır

Buğday ve arpa ve bunlara memâ'il mahsûlâtın a'sâr hâsılası rızâ-ı tarafeyn bulunduğu hâlde usulüne tatbîkan demet hesâbıyla alınub kîle ile i'tâsını isteyenlerin öşrleri kîle ile alınacaktır

Hatabdan ve derûn-ı şehr ve karada kâ'in hâneler havalisinden bulunan eşcâr meyvesinden öşr alınmayacaktır

Vâridât-ı rüsûmiyenin ta'rifesidir

Mikdârı mukayyed ve mu'ayyen olan rüsûmun cins ve esâmîsi

Gümrüğü olmayan kazâdan sâ'ir gümrüğü olmayan kazâyâ giden eşyâ-yı muharrere için zîrde mürakkım olduğu vechile darb tamga ile rüsûm-ı mezkûrenin tahsîli icâb edeceği misüllü gümrüğü olan kazâyâ giden eşyâdan resm-i tamga mutâlei lâzım gelmeyeceği bilinmek için şerh verildi

Derûn-ı kazâda hâsıl olub yine ol kazâ içinde sarf ile ber-mûceb nizâm-ı gümrük alınmayarak öteden berü ve tamga darb olunan eşyanın kıymetinden kadîmi üzre guruşda bir para tamga resmî alınacaktır.

Öteden berü derûn-ı kazâda beyne'l-ahâlî isti'mâl olunmak üzre çarşuda fûrûht olunan mücevherât ve evânî erz ve sîmde kıymetinden mukarrer olduğu hâlde guruşda bir para resmi alınacaktır

Canavârın tamuzluğundan ve zebha kâbil olmayan yavrularından mâ'adâ sarf olunanların ya'nî mezbûh ve gayr-i mezbûh olarak satılanların kadîmi vechile beher re'sinden üç guruş resmi alınacaktır.

Varak: 13/b [Devamı]

Derûn-ı kazâda fûrûht olunan at ve bârgîr ve katır ve deve ve merkeb ve kara sığır ve mandanın kıymetinden guruşda bir para resmi alınacaktır

Tahmîshâneelerde sahk olunan kahvenin beher kıyyesinden yirmi beş parasına ve seksen para ücret ahz olunacaktır

Sefn-i şâhâneye yarar kerasteden mâ'adâ mîrî ormanlarından kat' olunan kebîr kerâsteden onda iki ve küçük kerâsteden onda bir ve ashâbı uhdelerinde bulunan ormanlardan kat' olunan kerasteden onda bir resm alınacaktır ve işbu keraste resmi rızâ-ı tarafeyn olduğu takdîrde mahalli meclisi karârına tevfikân râyic-i belde üzre bedelen veyâhûd aynen ahz kılınacaktır

İspanya ağnamından mâ'adâ kâffe-i ağnâm ve keçî bi't-ta'dâd aynen tahsîli irâde buyurulan mahallerden aynen onda bir ahz olunacaktır ve bedelen istihsâli irâde buyurulan mahallerden fiy'ât-ı mukarreresi vechile ber-mûceb defter bedelen kezâlik onda bir alınacaktır

Sayd olunan balıktan beşde bir resm alınacaktır ve resm-i mezkûr rızâ-ı tarafeyn olduğu hâlde mahalli meclisinde karârına tatbîkan râyic belde üzre bedelen veyâhûd aynen ahz kılınacaktır

Emti'a ve duhân gümrüğü mevzû' olan mahallerde emr-i âlî ve ta'rifesine tatbîkan rüsûm-ı gümrük alınacaktır

Zîrde muharrer eşyanın cinsi ve mahalleri ta'ammülüne göre alınmakta olan rüsûmun mikdârını mübeyyin mahallerinden müfredât ve defterleri celb olunmakta olduğundan bi-mennihi te'âlâ her bir mahallin defterine göre sarîhan ta'rifesi tanzîm olunarak sene-i âtiyede irsâli musammem olmağla şerh verildi

Öteden berü mahallerinde alına geldiği vechile alınması îcâb eden rüsûmun cins ve esâmîsi

Dekâkîn ve mağaza vesâ'irenin yevmiye-i mu'tâdesi ahz olunacaktır

Bâc ve serçîn ve recsîn rüsûm-ı mu'tâde kadîmesi alınacaktır

Öteden berü mîrî kantârıyla vezn olunan eşyanın rüsûm-ı mu'tâd kadîmesi ahz olunacaktır

Kuzu ve oğlakdan mâ'adâ kâffe-i ağnâm ve keçiden tanzîmât hayriye icrasından evvel ne vechile ve ne mikdâr âdet-i ağnâm rüsûmu tahsîl olunmuş ise yine ol-mikdâr resm alınacaktır

Penayır ve rüsûm-ı zecriye ve derbendân ve yaylak ve kışlak ve otlak ve ağıl ve palamar vesâ'ir muhtelifü'l-esâmî perâkende vâridât rüsûmiyye mu'tâd kadîmi mikdâr alınacaktır

İşbu ta'rifede muharrer olan öşr maddesi her mahalde cârî isede rüsûmâtın birazı ba'zı yerlerde adem-i vücûd eşyâ vesâ'ir cihetden dolayı cârî olmadığına ve bunlardan tefrîki dahi müte'assır olduğuna binâ'en mücerred ta'rifede mündericdir denilerek o makûle mahallerde bilâ irâde-i seniyye-i resm-i ihdâs olunmayacaktır ve bu bahâne ile me'mûrîn yedlerinde olan evâmir-i aliyyede musarrah rüsûmâtın dahi i'tâsında tereddüd ve muhâlefet olunmayarak el-hâsıl her mahallin rüsûm mü'essesesi ne ise evâmir-i aliyyeye ve işbu ta'rifeye tatbîkan temâmen me'mûrlarına verilecektir.

Varak: 14/a

Mardin sâkinelerinden Vahide bint-i Feyzullâh es-Sanig nâm avret tarafından vekîl-i müseccil-i şer'î bulunan sadrî oğlu Mustafa bin Süleyman Efendi nâm vekîl-i meclis-i şer'-i kavîm-i vâcibü'l-ta'zîhde Şeyhmus bin Ahmed bin Feyzullâh es-Sânig nâm kimesne ile Mehmed ve Mahmûd ibn-i Ahmed bin Feyzullâh es-Sanig nâm sagîrânın tesviye-i umûrlarına mensûb vasiye-i şer'iyeleri Hamo bint-i Hâcî Hüseyin müvâcehelerinde üzerlerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüb kabala akâra vâki taraf-ı kıblesi Ahmed Gâlî âsiyâbının bendine ve temâmı Seyyid Mehmed bin Hasan Ağa mülküne ve şarkı Ahmed Gâlî veresesinin mülkünü ve garbîsi vadiye ve şimâlisi tarîk-i âmma münthehi olan (silik) ve bağ ile yine kabâla-ı akârının vâki' aynü'l-vetâ

kurbünde ma'lûmü'l-hudûd üzüm bağı Mora Hânım binnt-i İsâ Efendi'nin vakfı ve vefâtından sonra zevc-i dâhili olub müvekkilemin babası ceddîm Feyzullâh es-Sâ'îga ve ba'dehü Feyzullâh el-merkûmun evlâdına ve evlâd-ı evlâdına evlâd-ı evlâd-ı evlâdına li'z-zikr misl hattü'l-entibîn(?) mâ ve mine'l-inâs bilâ zevc-i şeybân ve ibkâr deyü vakf-ı sahîh-i mü'ebbed ve habs-i sarîh-i muhalled birle tevliyeti batn-i a'lâdan olub zükûr ve inâsdan şart ve tahsîs etmiş olmağla mûcebin mezkûr bağçe ve bağların bir sülüsleri müvekkilem olub vâlidem mezkûre Vahîde'ye ve iki sülüsleri merkûm Şeyhmus ve sagîrân-ı mezbûrân ve bâkire kız karındaşlarına â'id iken hasımân-ı mezbûrân imtinâ' itmekde olduklarından şer'le su'âl olunub vakfiyye-i mahkûm ve ma'mûl behâ mûcebince amel olunmak matlûbumdur deyü ifâde ve yedinden olan vakfiyyeyi irâ'e ve ibrâz birle nazar olundukda gibbe's-su'âl hasımân-ı mezbûrân dahi fi'l-vâki'-i mezkûr bağçe ve bağlar ber-minvâl-i muharrer vakf-ı sahîh-i şer'î olub hatta mezkûre Vahîde mezkûr bağçe ve bağları bizim ile tasarruf etmekden külliyyeten hâlî olmaduğu câ-yı işkâl ve külli ise de vakfiyyede münderiç olan şühûd-ı müslimîn dahi hayli zemândan berü vefâtları vukû'uyla şart-ı vâkıf bu vechile olduğu meçhulümüzdür deyü bu vechile mücâb olucak vakfiyye-i ma'mûl beha ve ta'âmül-i sâbıklarına nazaran ber-mûceb şartü'l-vâkıf mezkûr bağçe ve bağların bir sülüs ve cemî' tevliyetleri mezkûre Vahîde'ye sâbit ve diğeri iki sülüsleri husamâ-ı mezbûrûna râci' olub lede'l-istiftâ vekîli merkûmun yedine verilen fetvâ-yı şerîfenin mazmûn-ı münîfesi ve'l-vakf hatta kâne ale'l-erbâb fe-irâde ve'l-kısmeti lâ bi-kısmi'l-kâdî belâ ye-emrihim bi'l-mühâyât hazânededen menkûl ve musarrah olmağın mûcebiyle ba'de'l-hükm ve't-tenbîh vukû'u üzre i'lâm olundu fi 25 C sene 264.

Varak: 14/b

Kayd-ı mürâsele ve i'lâmât ve lâ'iha

Mürâteb-i mütenevvi'a saltanat-ı seniyyeye mahsûs olub mâfûkunun mâdonuna ve madonunda mâfukuna ve hem rütbe bulunanların birbirine bir düziye olarak yazacakları ve ale'l-umûm herkesin dahi yek-diğeri kullanacakları elkâb bu kerre bâ-irâde-i seniyye-i şâhâne meclis-i vâlâ ve meclis-i âlî-i umûmîde kararlaştırarak işbu varaka-ı mahsûsa tab' ve neşriyle i'lâna ibtidâr olunmuşdur.

Ulemâ-ı cânibinden ma'rûz-ı dâ'î kemîneledir ki sâ'irleri cânibinden ma'rûz çâkir kemîneleridir ki ibâre arasında ism-i zâtı zikr olunmasına mecbûriyet olduğu hâlde devletlü fehâmetlü hazretleri Makâm-ı vâlâ-yı sadâret-i uzmâya	Ulemâ cânibinden ma'rûz-ı dâ'î dîrineleridir ki sâ'irleri cânibinden ma'rûz-ı bende-i dîrînleridir ki ibâre arasında ism-i zâtı zikr olunduğu hâlde devletlü semâhatlü hazretleri Mesned-i âlî-i meşîhat-ı İslâmiyeye
Ulemâ-ı cânibinden ma'rûz-ı dâ'îleridirki sâ'irlerini cânibinden ma'rûz çâkirleridir ki ibâre arasında ism-i zâtı zikr olunduğu hâlde devletlü ebhetlü paşa hazretleri Rütbe-i celîle-i sadâret-uzmâ ısdâr itmiş zât-ı fihâm-ı hazerâtına	Ulemâ-ı cânibinden ma'rûz-ı dâ'îleridir ki sâ'irleri cânibinden ma'rûz-ı bendeleridir ki ibâre arasında ism-i zâtı zikr olunduğu hâlde devletlü fazîletlü hazretleri Meşîhat-ı islâmiyye ma'zûllarına
Devletlü siyâdetlü efendim hazretleri Emîr-i Mekke-i mûkerrem hazretlerine ve ma'zûllarına	Semâhatlü efendim hazretleri Sudûr-ı a'zâma
Devletlü inâyetlü efendim hazretleri Dârü's-sa'âdeti'ş-şerîf ağası hazretlerine	Fazîletlü efendim hazretleri İstanbul Kâdîsı pâyelülerine
Devletlü atûfetlü efendim hazretleri Makâm-ı celîl ser-askeriye şark cihed-i penâhisine nâ'il olmuş vükelâ-yı fihâma	Fazîletlü efendim Haremeyn-i şerîfeyn pâyelülerine
Devletlü efendim hazretleri Vükelâ-yı fihâma ve Ordu-yı hümâyûnlar müşîrân-ı azâmına ve vükelâlıktan münfasıl bulunan zevât-ı kirâma	Fazîletlü efendi Bilâd-ı erba'a ve mahrec-i mevâlîsine
Atûfetlü efendin hazretleri Vüzerâ-yı azâma ve rütbe-i bâlâya ve	Mûkerremetlü efendi Mihir ü seniyye

ser-mukarrebîn hazret-i şehri yârî ile mâbeyn-i hümâyûn-ı şâhâne başkâtibi celflesine ve Dâr-ı şûrâ-yı askeri (son satır okunmuyor	
Sa'âdetlü efendim hazretleri Rütbe-i evveli sınıf-ı evveliyile ferîkân-ı azâma	Meveddetlü efendi Kuzzâta

Varak: 15/a [Devamı]

Saadetli efendim Mir miranı kiram ve rütbe-i ûla sınıfı sanisine	İzzetlü efendim Mirliva paşalara ve rütbe-i saniye sınıfı evveline
Azimetlü efendi bey ağa Rütbe-i saniye sınıfı sanisine ve istabil amire müdürü tayelilerine	Rifatlü efendi bey ağa miralaya ve rütbe-i saliseye ve kapıcı başlara Fütüvvetli efendi bey ağa
Kaymakamlara ve rütbe-i rabia ve hamiseye ve onlara muadil bulunanlara Hamıyyetlü efendi bey ağa	Rütbe-i mezkurenin mezununda bulunanlara ve memuriyette olanlara Benim pederim biraderim oğlum
Aharnas beyninde	Fi 20 Haziran sene 1263

Varak: 15/b

Resm-i tapuya dâ'ir vârid olan lâyiha-ı seniyye sûretidir

Bu def'a tapu hakkında icrâ olunacak nizâmâtdır ki ber-vech-i âtî beyân olunur

Anadolu ve Rûmilinde kâ'in gayr-i ez evkâf-ı zühûr eden arâzî-i mîriye mahlûlâtının şimdiye kadar iki bin guruslukdan yukarısı cânib-i hazîne-i celîleye ve ondan aşağısı der-uhdecilere â'id olmakda ise de bundan böyle mahlûlât-ı mezkûrenin temâmiyla hazîne-i celîle-i merkûme cânibine â'id ve râci' olması arâzî-i mîrîyeden bir tarla tapuya müstehak oldu dinilmesi mutasarrıfı bilâ veled fevt oldukda ol-tarla ta'filden vikâyete zirâ' tâ'ifesinden aher kimesneye tefvîz olunmağa müstehak ve şâyân oldu dimek olarak bu sûretde resm-i tapu ta'bîri dahi ol-arâzînin

mu'accele-i meseliyesi olub yohsa ba'zı mahallerde müte'ârif olduğu üzere mahlûl olan arâzînin bir senelik hâsılâtı olmadığı öteden berü arâzîye müte'allık senedât bayağı kağıda ve şimdilerde ba'zan varaka-ı sahîhaya yazılarak bu sûret-i tedâvül etmekte ise de işbu arâzî-i cânib-i Devlet-i Aliyye'den tefvîz buyurulmakta olmasına nazaran senedâtının dahi daha i'tibâr ve i'tinâlıca olması ve bunların bu tarafda aklâm-ı şâhânededen münâsib birinde nizâmât hüsne tahtında olarak mukayyed bulunması mazbûtiyet-i maslahat ve ashâbı hakklarında dahi hayr ve menfa'ati müstelzim olacağından bundan böyle senedât-ı mezkûre bayâğı kağıda ve varaka-ı sahîhaya yazılmayub arâzîye mahsûs olmak üzere bâlâları tuğrâ-yı garrâ-yı hazret-i mülûkâne ile ma'nûn ve matbû' sened-i tanzîm ve bunların sebt ve kaydına defterhâne-i âmire kalemi tahsîs olunarak senedât-ı lâzime bu tarafdan i'tâ olunmak üzere fîmâ-ba'd taşralarda o makûle arâzînin tefvîz ve ihâle ve ferâğ ve intikâli vukû'unda kankı kazâ ve karyede vukû'bulmuş ve kîme tefvîz olunacak ve kimden kime ferâğ ve intikâl etdirilecek ise ism ve şöretleri ve arâzînin kankı sancak ve kazâ ve karye ve timâr ve mukâta'a dâhilinde olduğu ve hudûd-ı sınıru gösterilerek tâbî'i bulunduğu kazâ-ı meclisinde mazbatası yapılub ve ol-kazâdan dahi mülhak olduğu sancâk başına gönderilüb mücebince sancâk başının büyük meclisinde dahi senedinin tanzimi zımnında diğer mazbata terkîm olunarak kazâ meclisi mazbatası sancâk başında hıfz ve ibkâ ve iktizâ eden mu'accelât ve harc-ı ferâğ ve intikâlâtı mâl me'mûrları ma'rifetiyle ashâbından ahz ve istîfâ olunduktan sonra mezkûr büyük meclis mazbatası sancâk başında bulunacak vülât-ı ızâm ve mutasarrıfîn-i kirâm ve muhassalîn taraflarından on birinci bende beyân olunan usûl üzere bu tarafda bulunan kapu kethüdâları ve müdîr umurları câniblerine gönderilüb bunlar dahi vârid olan mazbataları tevkîf ve te'hîr itmeyerek derhâl mahallinde takdîm ile usûl ve nizamına tatbîkan kalem-i mezbûr tarafından senedât-ı lâzimesini istihsâl ve müşâr ve mûmâ-ileyhim taraflarına serî'an irsâl ederek mahallinde ashâbına verilmesi ve ferâğ ve intikâlât vukû'unda mahallinde ba'de'l-kayd senedât-ı mezkûrenin tecdîdi iktizâ etmeyüb ta'âmül-i kadîmi vechile etrâf ve zahrlarına yürütölmek ve emîn-i defter-i hâkânî ta'bîriyle hakk ve tanzîm ve tahsîs olunacak mühr ile temhîr olunmak üzere mazbatasıyla beraber senedâtın gönderilmesi ve fakat yazı yazacak mahalli kalmadığı veyâhüd fersûde olarak kâbil-i isti'mâl olmadığı hâlde ol-vakt tecdîd olunmaya.

Varak: 16/a

Ma' rûz-ı dâ'îleridir ki

Medîne-i Mardin ahâlîsinden İbrâhîm Beg bin İsmâ'îl Beg nâm sipâhî meclis-i şer'-i kadîm vâcibü'l-izzü ve't-ta'zîmde hâzır olub mahmiyye-i mezbûre ahâlîsinden Hâcî Mehmed Beg bin Süleymân Beg nâm kimesne müvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm eylediki bâ-berât-ı şerîf-i âlişân mutasarrıf olduğu kurâlarından Telşair nâm karyenin üç rub'u timâr ve bir rub'u Sultân Hamza-ı kebîr zaviyesinin vakfı olub karye-i mezkûre akârât-ı kadîmesinin taraf-ı kıbelî ve şarkî ve şimâlîsi tarîk-i âmma müntehî ve taraf-ı garbîsi Akziyaret karyesinin toprağına müntehî ve mahdûd olmağla bundan yüz sene mikdâr karye-i mezkûrenin üç rub' a'şârı hâss-ı hümâyûn ve bir rub'u vakf-ı mezbûr olduğu hengâmda altmış seneden mütecâviz karye-i mezkûrenin hudûd-ı mezkûra değîn akârât-ı sâ'iresini kîl ve ta'sîr ve cânib-i mîrî ve vakfa zabt ve tasarruf oluna geldiği misüllü karye-i mezkûrenin üç rub'u diğerkaryeler ile mahlûlden bâ-berât-ı âlî timâr olarak mezbûr babamın uhdesine ihâle ve tevcîh olundukda babam dahi ber-minvâl-i muharrer vakf-ı mezbûr ile bi'l-iştirâk kîl ve ta'sîr ve hudûd-ı mezkûreye değîn tasarruf itdiğinden başka babamın mahlûlünden bâ-berât-ı âlî timâr-ı mezbûr uhdeme dahi ihâle ve tevcîh olundukda gerek babam ve gerek ben dahi otuz seneden mütecâviz kânûn-ı kadîm ve rûsûm-ı sâbık üzre kîl ve ta'sîr ve hudûd-ı mezkûra değîn tasarruf etmişim fakat bundan iki sene mukaddem hasm-ı mezbûrun mutasarrıf olduğu timâr kurâlarının mezârî'lerinden Keremlehibâ nâm mezra'aya muttasıl ve tarîk-i âmma mülâhık karye-i mezkûrem akârâtından on beş kîli zirâ'at yerimi zabt ve i'şârını kabz etmeğe âğâz ve mübâşeret eylediğinden şer'le su'âl olunub izâline dest-i mübtalesiyle arâzî-i mezkûre ile a'şâr-ı hâsılasını bana süperde ve teslîm olunması matlûbumdur didiğinde gıbbe's-su'âl hasm-ı mezbûrun cevâbında fî'l-vâki' müdde'i-i merkûmun timârı karyelerinden karye-i mezkûrenin akârâtı kadîmi üzre ber-minvâl-ı muharrer mahdûd ve gerek hâss-ı hümâyûn ve gerek müdde'i-i merkûmun babasıyla kendüsü üç rub'u kendülere ve bir rub'u vakf-ı mezbûra â'id olmak üzre yüz seneden berü vech-i meşrûh üzre ber-nehc-i şer'î tasarruf-ı vekîl ve ta'sîr etmişlerdir fakat timârın müzâra'a Keremlehibâ mezra'asının akârâtı sâ'ir karyeler gibi vâsi' olmadığından nâşî karye-i mezkûre ile mezra'a-ı mezbûre meyânelerinde kâ'in karye-i mezkûrenin

akârâtı nısfı bana ve nısf-ı diğeri müdde‘i-i merkûm olmak üzere bi‘l-münâsafeti taksîmi matlubum ve murâdımdır ve ancak iki seneden berü karye-i mezkûre akârâtından on beş kıl zirâ‘at yeri zabt ve tasarruf etmişim deyü bu vechile mücâb olundukda hasm-ı mezbûrun cevâbı hilâf-ı meşrû‘ ve arâzî-i mezkûreye vaz‘-ı yedd ve tasarrufu nâ-becâ ve bilâ-hakk idüğü tebeyyün etmekle arâzî-i mezkûre müdde‘i-i merkûm sâbit ve sübutuna hükm-i şer‘î lâhık olmağla karye-i mezkûrenin hudûd-ı mezkûra değin akârât-ı sâ‘iresini ber-muktezâ-yı şer‘-i şerîf müdde‘i-i merkûme süpürde ve teslîm olunub ba‘de izin hasm-ı mezbûr bî-vech-i şer‘î mu‘ârazadan men‘ olunduğu vukû‘u üzere i‘lâm olundu fî gurre-i Ş sene 263.

Es-Seyyid Ali Nakîbzâde el-müvellâ-hilâfuhu bi-Mardini‘l-mahrûse.

Şuhûd-ı âlî asli‘l-hudûd ve ikrârü‘l-hasım ve hükmi‘l-hâkimi‘l-mûmâ-ileyh: Şeyhmus Ağa bin Şerîf Uzun Ali oğlu, Kel Mahmûd bin Ömer Eno, Kol Ağası Dâvûd Ağa, Şemdînzâde Kâtib Mehmed Efendi, Necmezâde Kâtib İsmâ‘îl Efendi, Şeyh Abdullâh bin Süleymân Debbâğ, es-Seyyid Fethullâh Sâmi en-Nâ‘ib, Musulî Hüseyin muhzırbaşı ve gayrühüm.

Varak: 16/b [15/b Devamı]

Tetimme-i lahiya-ı tabu gaflet olunmaya

Ve birde ber-minvâl-i muharrer kazâlar taraflarından büyük meclise gelecek mazbatalar ta‘addüd itdiği hâlde ashâbını posta masârıfından vikâyeten her biriyçün büyük meclisden başka başka mazbata terkîmine hâcet olmayarak tecemmu‘ itdikçe birkaç adedi birleşdirilüb yine kazâlar mazbatalarında muharrer ism ve şöret ve hudûd ve sınır keyfiyetleri temâmıyla gösterilerek büyük meclis mazbatası bâlâsına yazılıb bu tarafa ol-sûretle inhâ kılınması

Arâzî mahlûlâtından bedel-i mu‘accele ve ferâğ-ı intikâlâtından dahi harc-ı mu‘tâdı alınacağı misüllü müceddeden verilecek sened için dahi masraf mukâbili olarak üç gurus kağıd behâ alınması ve bunlardan beher mâh ne mikdâr hâsılât olur ise virgü cedvellerine idhâl ile mâl me‘mûrları taraflarından hülâsalarının cânib-i hazine-i celîleye takdîm ve irsâl olunması ve fakat ferâğ ve intikâl harcları nısfınının kazâ müdürlerine verilmesi

Kânûn-ı kadimde bilâ veled zükûru fevt olan kesânın arâzîsi kızına meccânen intikâl etmediği misüllü anadan oğluna dahi meccânen tarla intikâl etmeyüb fakat mezbûrlar müstehak tapu olduklarından tapu-yı misli ta'birîyle tefvîz olunmakta ise de kâffe-i ahâlî hakkında mebzul olan merhamet-i seniyye iktizasınca bu dahi bir inâyet-i cedîde-i aleniyye olmak üzere bundan böyle arâzî-i mîrîyeye mutasarrıf olan kimesne fevt oldukda ol-arâzî müskafat-ı evkâfda cârî olduğu misüllü mutlakâ evlâdına ale's-seviye intikâl etmek ya'nî mutasarrıf olan baba yâhûd ana fevt oldukda tasarrufunda bulunan tarla ve bağ ve çayır her ne ise oğluna ve kızına meccânen ve mütesâviyen intikâl idüb fakat bedel-i misli ya'nî mu'accesesi erbâb-ı vükûf ma'rifetiyle lede't-tahkîk harç-ı intikâl nâmıyla yüzde beş gurusu alınması ve kezalik arâzî-i mîrîyeye mutasarrıf olan kesân hakk-ı tasarrufunu âher kimesneye ferâğ eyledik de bundan dahi yüzde beş gurusu harç-ı ferâğ ahz olunması ve eğerce mutasarrıf ve mutasarrıfesi bilâ veled fevt olur ise bu def'a Dîvân-ı hümâyûna kayd ile i'tâ olunan pusula mücebince merâtib-i istihkâkiyelerine göre bi't-tercîh veresesine ve bunlar tâlib olmadıkları hâlde akrabalarına ve onlar dahi tâlib olmadıkları sûrette ol-arâzîde şeriklerine ve suver-i mezkûrenin hiç birisi olmadığı hâlde ihtiyâcî olan âher kazâ ve karye ahâlîsine ta'âmül-i kadîm üzere erbâb-ı vükûf ve meclis-i kazâ ma'rifetiyle tebeyyün edecek bedel misliyle teklîf olunarak kabûl ederler ise tefvîz olunub bunlarda istemedikleri hâlde lede'l-müzâyede ecânibden tâlib olanlara tefvîz kılınması

Arâzî ashâbından ba'zıları mutasarrıf oldukları tarlalarını bu tarafda dahi ahire ferâğ ederek iktizâları muhâkemede rü'yet olunmakta ise de bu kere te'sîs olunan nizâm îcâbınca ba'de izn bu tarafda arâzîsi ferâğ murâd edenler oldukda muhâkemede rü'yet olunması fâriğ ve mefrûg leh defterhâne-i âmire emîni bulunan zât tarafına gidüb orada takrîrleri

Varak: 17/a [Devamı]

Fariğın sahihan mutasarrıf olduğu tebeyyün eyledikten sonra evvel-i emirde fariğın fi'l asıl yed'inde bulunan atik-ı sened-i cedidesinden tebdil olunup ba'dehü ferağ-ı hamîşine yazılarak iktizâ eden harcı ahzû istifâ ve senedi mefru leh itâ olunması ve bu keyfiyetin icabı vecihle muhakeme dahi bildirilmesi

Arazi senedatı hakkında ittihaz olunan usul-ü meşruha eğer ki bundan böyle tanzim olunacak senedât hakkında cari olup el haletü hezihi ashab-ı arazi yedlerinde bulunan senedât-ı atika-i sahihanın senedat-ı cedideye tebdili hakkında bir güne cebr sureti olmayarak ashabının reylerine müfevviz ise de şu kadar var ki iş bu senedatı cedide devletçe verilmiş ve kalemine kayd olunmuş olacağı cihetle adi senedâta mütemeyyis olmayıp bi'l vücuh i'tibâr ve ihticâca şayan olmasıyla elbette senedât-ı atıka her çend sahih olsa bile bunların ekserisi usulü atika üzere meçhulül ahval mültezim ve sipahi mühürleriyle memhur şeyler olduğundan buraca muteber ve mevşük olamayacağına ve bu mekule senedât-ı atikanın tebdiline ashabı talib oldukları halde fakat kendilerinden bir sened için kağıt behâ olarak üçer kuruş ve birde bu sened masrafı alınıp bundan dolayı diğer suretle bir güne resm taleb olunmayacağına nazaran bu babda bir güne cebr sureti olmayarak ancak o misüllü senedât-ı atikanın tebdili ashabı hakkında hayırlı olacağına dahi ilanıyla tâlib olanlar haklarında iktizâsının icrâ kılınması

Mahlül tarla haber verilmeyerek mektum kalmış olupta sonradan haber alındıkta tasarruf eden şahıs tapuya müstehak olan kitâbâtta bulunur ise erbab-ı merkumun takdir eylediği müstacile-i misliyesiyle ve eğer cânibden yani tapuya müstehak olmayan kesandan ise bâlâda beyân olunan tetkikat icra-i müzâyede olunarak değer behâsıyla tefvîz olunması.

Babadan ve anadan intikâlen veyahut akrabadan olarak bi'l istihkâk araziye mutasarrıf olanlar gibi ulâsından müteceviz bilâ sened yed'inde tarla bulunan eşhas dahi mutasarrıf olacağından o mekulelerin yedlerinde olan tarlanın mahlül addi ile yed'inden alınması muğâyir kanun olup fakat intikâl harcı miktârı resmi ahziyle müceddid sened verilip kemâ kâne yed'inde ibkâ olunması.

Müteârif eşhas uhdelerinden münhâl olan çiftlikat ve araziden mâ ada arazi-i mahlüleyi her kim haber verir ise meclisce müzâyede ve tefrizi icrâ olunduktan sonra bedel-i muaccelinden bi'l hesap haber veren kimesneye yüzde beş kuruş ihbâriye verilmesi ve o mekule müteârif olmayan mahlûlâtın ve yüz ve hali bulunan arazi-i miriyenin ziraat müdürleri yahut vekilleri marifetleriyle zahire ihracında bedel-i muaccelâtından hamsi haber veren ziraat müdürü ise ona ve müdür vekili ise

hamsinin nısfı vekile ve nısfı diğeri tabi olduğu mahallin ziraat müdürüne ita kılınması mukaddem ki usul iktizasından ise de yüz hali bulunan araziye müceddiden açacak olanlardan bendi ahirde gösterildiği vecihle lieclitteşvik muaccele alınmayarak meccanen sened verileceğinden bu maddede hams mahal kalmayıp fakat mahlûlatı vakıyı ziraat müdürleri ve vekilleri verdikleri halde hamsinden sarf-ı nazarla sairleri gibi bunlara dahi kezâlik yüzde beş kuruş ihbariye i'tâ olunması.

Varak: 17/b [Devamı]

Tetimme-i lâiha

Ashan-ı arâziden beri mutasarrıf olduğu tarlasını âhire ferağ murad eyledikte misillü yalnız musarrah meclise gelip de falan kimse tarlasını bana ferağ eyledi deyu vâki olan ifade-i mücerredesi olunmayarak fariğ ve mefruğun leh birlikte oldukları halde takrirleri alınarak ona göre mazbata tanzîm olunması

Usul-ü meşruhaya tatbikan bu tarafa gönderilecek arazi mazbata ve senetleri âhir evrak karıştırılmayıp mahsus bir zarf derununa konulup zarfin üzerine arazi senedat işâret olunduktan sonra zire dahi ras sancağın olan büyük meclis müdürüyle ve gerek temhir ve postahane tarafına tesyir olunarak hin-i mürûdunda postane zarfindan dahi vâli ve mutasarrıf ve muhassılının kapı kethüdâsı ve müdürü umurları tarafına verilip (silik) dahi mührünün olunmaksızın doğruca müşârün ileyh defter-i hâkâni emiri tarafına ve onların ma'rifetiyle mührü küşâd olup iktizâsının icrasıyla seri'an mahalline gönderilmek üzere yine müşârün ileyh tarafından dahi memhuren ol mahallin memuru cânibine teslim ve iâde ve şâyet evrak-ı mezkûrenin hin-i küşâdında araziye dair evraktan başka hile yoluyla sokuşturulmuş bir şey veya âhar kağıt zuhur eder ise bu mekule şeyler emini müşârün ileyh postaneye gönderilip sahibi oradan aramak ve usulü vecihle harç ve resmi posta alınmak üzere iktizası icrâ olunması ve iş bu evrâkı arazinin ra'si sancağa gönderilmesi için behrinden ücreti der aliyyeden ra'si sancağa iâdesi için dahi pâreden saat başına cem'an altışar pâre hesabıyla iktizâ eden posta mahallerinde mal memurları ma'rifetiyle ashâbı taraflarından ahz-ü istifa ve hazine irâdı kayd ve imlâ olunarak bundan başka mahallerinde ve gerek bu tarafta bunun için hânelerden nesne mütâlebe olunmaması ve fakat o mekule tefviz ve ihâle ve ferağ icrâ olunacak arazi için büyük meclisten

verilecek mazbatayı sadece kendisi veyahut âhar ile göndermek murâd eder ise mutlak canib-i meclisten icbâr olunmayarak sahibi yed'ine verilmesi suretinin dahi olması ve kazalardan başına gelip gidecek mazbata ve senetler zabtiye neferatı veyahut ashâbı şu cihetle bunlar için posta resmi vesaire nâmıyla bir şey alınmaması

Bundan böyle cibali mebâhâdan ve kara ve çiftlikât hayvanatına mahsus olan miri evkâftan mâ adâ yüz ve hali olan yerleri yeniden açıp zer etmek murâd edenler teşvik için açtıkları yerler meccânen tefviz ve lekesiz kâğıt behâsıyla posta olup bu misüllü turuk bir sene bu açtıkları mahal taşlık mahaller ise iki sene

Üçüncü bent de muharrer olduğu vecihle arazinin tefviz ve ihale ve ferağ ve intikalini vuku'unda icâb eden harç ferağ ve intikâli ba'de'l istifâ senedinin

Varak: 18a/1 [Devamı]

Tetimme-i Laiha

Celb ve i'tâsına intizâren ol tarla hâlî bırakılmayarak hemen mutasarrıf-ı cedidi tarafından zer'i harâsete mübâşeret ve iş bu senedâtın bu tarafta dahi geciktirilmeyerek memuru caniblerinden sûrat tanzim ve irsâline ikdâm ve dikkat kılınması. Kaydı şedid fi 12 Şa'ban sene 1263

Varak: 18a/2

Süvari alayı

Yed'i merkumda bulunan bir ra's kır iğdiş merdü telef olmakla şerh verildi.	Bölük 1	Hamse 5	Nefer 9	Mehmed Reşid Kayseri
Yed'i merkumda bulunan bir ra's toru üsb merdü telef olmakla şerh verildi.	Bölük 1	Hamse 5		Mehmed Abdullah Amasya
Bölükü mezbure fazla hayvanatlarından bir ra's kır iğdiş merdü telef olmakla şerh verildi.	Bölük 1	Fazla hayvanat		

Yed'i merkurda bulunan bir ra's toru üsbü merdü telef olmakla şerh verildi.	Bölük 2	Hamse 2	Nefer 7	Mehmed Mehmed
Yed'i merkurda bulunan bir ra's toru bargir merdü telef olmakla şerh verildi.	Bölük 2	Hamse 5	Nefer 4	Hasan Mehmed
Yed'i merkurda bulunan bir ra's kır üsb merdü telef olmakla şerh verildi.	Bölük 6	Hamse	Nefer 2	Abdullah Ali Çermik
Yed'i merkurda bulunan bir ra's kır iğdiş merdü telef olmakla şerh verildi.	Bölük 1			Ahmed Abdullah Amasya
Yed'i merkurda bulunan bir ra's kır iğdiş merdü telef olmakla şerh verildi.				Sonda neferi Bekir bin Şaban

Anadolu ordu-yu hümayun-u süvari asakir-i nizamiye-i hazreti şâhânedan dördüncü alay hayvanlarından bâlâda muharrer esâmi yed'i merkumanlarda bulunan 8 ra's hayvanat bu def'a mürdü telef olmuş olduğundan nişanları dahi huzuru şeri şerife takdim kılınmış olmakla icâb eden i'lam-ı şeriflerinin i'tâsı için şu bir kıt'a ilm-ü haberi verildi. fi 5 ağustos 1263 miralay süvari şakir

Varak: 18/b

Maruz-u daileridir ki

Sahib-i arzuhal İsa bin Mehmed nâm Kimesne meclis-i şer-i kırım vacibü'l hazzi ve't ta'zimde hazır olup Mardinde meşkin mahallesi sakinlerinden Hac Halil bin Davud nâm kimesnenin müvâcehesi üzerinde dava ve takrir-i kelâm eyledikleri bundan altı sene mukaddem hükümet tarafından hasm-ı mezburu girift ve Mardin kaymakamına teslim etmek için Sürgücü ağası Sabık Şemdin Ağa bin Mustafa'ya emir olunduktan ağa-yı merkur dahi Sürgücü aşiretinden karyemiz Zone ve diğer karyelerden asker sevk etmekle li ebeveyn er karındaşım Faris bin Mehmed nam

kimesne dahi hasmı mezburun girift için askerle beraber gidip hasmı mezburun mülkü bahçesinin vuku köşküne üzerine hücum ve karındaşım Farisü'l mezbur dahi hasm-ı mezburu girift etmek için kılıcını çekip köşk kapısının üzerine hücum ettikte mezbur dahi sınıfından naşi bir tüfenk mezbur karındaşım endâht etmekle kurşun karındaşıma isabet ve cerh ve katl etmiş olmakla diyetinden altı yüz kuruş bana i'tâ etmiş olmakla diyetin tekmili matlubumdur dediğinden mademki şeriat-ı muhammediye caib feyiz câlibinden hasm-ı mezburun katline cevaz gösterilmemiş bir vecihle üzerine hücum ve ihzar ve katli câiz olmadığından müddeâ merkumun takrir ve müddeâsına nazaran katl olunan karındaşının kanı heder olunup olduğu nesneyi dahi hasm-ı mezbure teslimi lâzım geldiği vuku'u üzere i'lâm olundu.

19 Rebi'ülevvel 1263

Zeyd kendi bahçe semâhânesinde otururken Zeydin giriftine asker ta'yin olunup askerin Ömer ve Zeydi katl etmek için kılıcını çekip kapıdan içeriye hücum ettikte Zeydi mezbur kalfından def'i sâil etmekle Ömeri tüfenk ile urup katl eder ise Ömer ve maktülün kanı şer'en heder olur mu beyânla münâsib ola

El cevap olur

Şerun ale'l müslimine seyfen yecibü katlühü li kavli sallallahu aleyhi vesellem min şehrin ale'l müslimine ale'l seyfen fakat ehalle demühü ve ebdale dâimen (silik) ve inne ma yecibü li en rafea'z zarari vacibün velâ şey'ün yaktülühü

Bu surette Ömer ve maktülün velisi bekir ömer ve maktülün diyesini Zeydi mezkurdan dava edip hâkim-i şeri davasını şer'an görüp maktülün kanı hedr olmakla dava iş bu fasıl ve kat' ve hasmı i'lâm ettikten sonra Ömer ve merkum bir dahi da'vâ eylese da'vâsı şer'an mesud olunur mu.

El cevap olmaz

La tesmeu'd da'vâ ba'de'l havfi'l hükmi bihâ tatarhaniye

Varak: 19/a

Nakîb Seyyid Şeyh Abdülfettâh Efendi yedinde olan nikâbet-i şerîfe kâ'immakâmlığının emr-i şerîf sûretidir

Kıdvetü's-sâdâti'l-kirâm Mardin Kazâsında sâdât-ı kirâm üzerlerine kâ'immakâm nakîbü'l-eşrâf bulunan es-Seyyid eş-Şeyh Abdülfettâh Efendi dâme şerefü siyâdetihi gıbbe't-tahıyye'l-vâfiyeti inhâ olunur ki kazâ-ı merkûmun

kâ'immakâmı nikâbet-i eşrâf hizmet-i şerîfesi işbu bin iki yüz altmış iki senesi Zi'l-hiceti'ş-şerîfesi guresinden tarafımızdan kemâkân cenâb-ı şerifinize ihâle ve tefvîz olunmuşdur gerekdir ki hazret-i seyyidi'l-enbiyâ ve senedi'l-esfiyâ sallalâhü te'âlâ aleyhi ve alâ âlihi ve ashâbihi ve sellem ve bârik ve kerem efendimizin rûz-ı cezâda inâyet-i şefâ'atlerine neyli azm-i feyz hasebiyle sâdât-ı kirâma tevkîr ve ihtirâm idüb kuzât ve kâ'immakâm senedleriyle teseyyüd ve izhâr-ı alâmet huzarâ edenleri def' ve men'a ikdâm ve siz dahi bir âhere alâmet-i şerîfe-i mezbûre vaz'ından haşyet ve iddi'â-yı neseb-i siyâdet edenleri tarafımıza havaleye mübâderet ile işbu emânet-i kübrâda iffet ve istikâmet eyleyüb sâdât-ı kiramdan tevcîhiye ve urûsiyye ve muhaddesât-ı sâ'ire nâ-marzıyye bir akçelerin almayub ve aldirmayub sıyânet-i arz ve mallarında sa'y-ı mevfûr ve dikkat idüb sâdât-ı bâhirü's-sa'âdâtdan pâdişâh-ı islâm-penâh ve şehin-şâh-ı re'fet-i destigâh ide er-rabbü'l-mu'în ebkâhü bi'n-nasri'l-mübîn hazretlerinin zât-i şevket-semât-ı dâverîlerine isticlâb-ı da'vât-ı hayriyeye inzımâm ve her bir emrde şer'-i şerîfe imtisâl-i tâm eylesesiz ve's-selâm.

El-fâkir Şeyhzâde Mehmed Es'ad el-Hüseyinî en-nakîb ale'l-eşrâf.

Emrnâme-i hazret-i sadâret-penâhî sûretidir

Atûfetlü efendim hazretleri

Mardin Kazâsı Nakîbi Seyyid Şeyh Abdülfettâh Efendi mukaddemâ hizmet-i vâkı'ısına mükâfat bâ-irâde-i seniyye ve mülknâme-i hümâyûn temlikân uhdesine tevcîh ve ihsân buyurulmuş olan kazâ-ı mezbûra tâbi' Güllügöz ve Bevdire karyeleri sene be-sene tarafından bi't-ta'şîr hâsılâtıyla ta'ayyüş etmekte iken bu sene-i mübârekede hâsılâtının tarafından ta'şîrine kazâ-ı mezbûr mütesellimi mümâna'at itmekte olduğu beyânıyla men'î husûsunu niyâz ve istid'â ederek mümâna'at-ı mezkûrenin ol-sûretle vukû'u mukaddemâ dâhil eyâletde hâric ez-defter bulunan ya'nîn mine'l-kadîm ashâbı taraflarından zabt ve idâre kılınan perâkende vâridâtın elli dokuz senesinden i'tibâren defter-i vâridâta bi'l-kayd bedelât-ı mukarreresi sene be-sene cânib-i hazineden ashâb ve mahallerine te'diye olunmak üzere hâsılât ve masârîfât-ı ta'şiriyyelerinin mikdâr ve keyfiyetleri isti'lâmına dâ'ir mukaddem ve mu'ahhar gönderilen tahrîrâtın mahallince henüz infâz ve icrâ olunmasından neş'et eylediği mu'tâd-ı der-kenârdan nümâyân olub hâlbuki eyâlet-i mezkûre el-hâletü

hazihi usûl-i tanzîmâtıdan müstesnâ ve karyeteyn-i merkûmeteyn dahi kadîmden berü mahallince bedele merbût olamayub Şeyh mûmâ-ileyh ve müşterekî bulunan evkâf câniblerinden zabt ve tasarruf oluna geldiği zâhir ve hüveydâ olduğu ve bu misüllü temlîkan ihsân buyurulan ve evkâfa merbût olan arâzî hisseleri usûl-i tanzîmâtca dahi mahallerine verilmesi îcâbından olacağı ve bu hâlde mârû'l-beyân mahallinde tahrîr ile defteri vürudunda bedelâtı tesviye olunacak vâridât bunların mâ'adâsı olan mukâta'ât ve maktû'ât vesâ'ire ma'lûmeden i'bâret bulunduğu ve ashâbından ve efendi-i mûmâ-ileyh selâline tâhireden ve tarîkat-ı aliyye-i kâdiriye hulefâsından olarak şâyân-ı hürmet ve âtifet ve a'yândan olduğuna binâ'en kadımdan mahallince bedel verilmeyen evkâf-ı kurâ ve arâzîsinin kemâkân vakfları taraflarından ve karyeteyn-i merkûmeteyn rub' hissesi iki aded zâviyelerin vakfı taraflarından ve üç rub' hissenin ber-vech-i temlîk Şeyh mûmâ-ileyh tarafından zabt ve ta'şîri üzre kimesne tarafından müdâhale vukû'a getirülmemesi husûsu mâliye nâzırı devletlü paşa hazretleri tarafından bâ-takrîr takdîm olunan meclis-i muhâsebe-i mâliye mazbatasında inhâ ve ifâde kılınmuş olmağla ol-vechile zikr olunan hisselerin efendi-i mûmâ-ileyh tarafından zabt ve ta'şîri emrinde bir güne müdâhale ve mûmâna'at vukû'a getirülmemesi husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime-i senâverî tahrîr ve savb-ı âlîlerine ba's ve tesyîr kılınmıştır inşallâhu te'âlâ lede'l-vüsûl ber-vech-i muharrer himmet buyurmaları me'mûl-i senâviridir fî 17 Zâ sene 63.

Varak: 19b/1

Düstûr-ı mükerrer müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûrû'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhid-i bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkâni's-sa'âdeti'l-mahfûfi bi-sunûf-ı avâtîfi'l-meliki'l-a'lâ mülhâkâtıyla eyâlet-i Musul müşîri vezirim Es'ad Paşa edâmallâhu te'âlâ iclâlehü ve kıdvetü'l-ulemâi'l-muhakkakîn Mardin Kazâsı Nâ'ib ve müftîsi zîde ilmühümâ ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân müdür-i kazâ ve vücûh-ı memleket zîde kadrühüm tevkî' refî' hümayûn vâsil olacak ma'lûm ola ki Mardin Kazâsına tâbi' Güllükend ve Büveyre karyelerinden mürûr ve ubûr edenler karyeteyn-i mezbûreteynde kâ'in hânlara konmayub ahâlînin ehl ü ıyâleriyle sâkin oldukları evleri üzerlerine konub müft ve meccânen yem ve yiyecek mutâlebesiyle

ta'addî ve rencideden hâlî olmadıkları beyânıyla ol-bâbda emr-i şerîfim sudûru karteyen-i merkûmeteyn ahâlîleri taraflarından bu def'a bâ-arzihâl-i istid'â olunmuş ve memâlek-i mahrûsemden mürûr ve ubûr eden me'mûrîn-i vesâ'ire hânlara indirilerek fukarâdan bir sudan başka müft ve meccânen yem ve yiyeceğe dâ'ir bir şeyi mutâlebe olunmaması mukaddem ve mu'ahhar her bir tarafa neşr ve tesyâr olunan evâmîr-i celîle-i mülûkânemde muharrer vesâyen ve tenbîhât-ı iktizasından olduğuna binâ'en inhâ olunduğu üzre olduğu ve mezâlim-i vâkî'a mahallinde bernehc-i şer'î meclisce tebeyyün ve tahakkuk eylediği hâlde o makûle mezâlim ve ta'addiyâtın men' ve def'iyçün emr-i şerîfim i'tâsı iktizâ eylediği Dîvân-ı hümâyûnum kaleminden tahrîr kılınmış olmağla siz ki müşârün-ileyh ve nâ'ib ve müftî vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz zemân-ı adâlet aktaran şâhânemde kâffe-i teb'a ve re'âyâ-yı devlet-i aliyemin asâr ve bahş ve ta'addiyâtdan bi'l-vücûh vikâyeleri matlûb ve mültezim-i şâhânem olduğuna binâ'en ber-vech-i muharrer iştikâ-yı vâkî'a-yı tahkîk birle fî'l-hakîka inhâ olunduğu üzre hilâf-ı tanzîmât-ı hayriyye o makûle ta'addiyât-ı vukû' bulmakda idüğü meclisce tebeyyün eylediği hâlde men' ve def' ile her hâlde isticlâb-ı âsâyiş-i ahâlî ve teb'aya ve her cihetle taraf-ı eşref-i mülûkânem için isticlâb-ı da'vât-ı hayriyyeye ihtimâm ve mübâderet ve keyfiyetin kaydı bâlâsına şerh verilmek üzre der-bâr-ı şevket-karâr-ı mülûkânem inhâ ve iş'ârına müsâra'at eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmağla mazmûn-ı münîfinin infâz ve icrâsına i'tinâ ve mübâderet eyleyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılâsız tahrîren fî evâhir-i şehri-i Ramazânî'l-mübârek sene selâseti ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Varak: 19b/2

Emr-i âlî mücebince vârid olan Devletlü Es 'ad Paşa Hazretlerinin buyuruldu-
1 şerîf sûretidir.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Dergâh-ı âlî Kapucu başlarından Mardin Sancâğı kâ'immakâmı rıf'atlı ağa dâme mecdühü ve şerî'at-ı şî'âr ve fazîlet-nişâr nâ'ibi ve müftîsi meveddetlü efendiler zîde ilmühüm inhâ olunur ki livâ-ı mezbûre tâbi' Güllü ve Bevdire Karyeleri mürûr ve ubûr edenler karyeteyn-i mezbûreteynde vâkî' hânlara konmayub ehl ü ıyâlleriyle sâkin oldukları hâneleri üzerine konmak ve

yem ve yiyecekleri meccânen almak gibi ahâlîsi hakklarında rencîde ve ta'addî etmekde oldukları ahâlî-i merkûm tarafından der-bâr-ı ma'delet-karâra arzihâl takdîmiyle istirhâm olunmuş idüğünden tanzîmât-ı icrâ olunan mahaller misüllü bundan böyle karyeteyn-i mezbûreteynde mürûr ve ubûr edenlere içecekleri sudan mâ'adâ meccânen bir şey verilmemesi ve hânlar var iken kimesnenin hânelerine kondurulmaması bâbında taraf-ı hâlisânemize vesâ'ir hitâben bir kıt'a fermân-ı âlîşân-ı şeref-sudûr buyurulmuş ve tenfîz-i irâde-i seniyyeye vakt-i cümleye lâzime bulunmuş olduğu imdi siz ki muhâtabûn-ı mûmâ-ileyhimsiz ma'lûmlarınız oldukda emr-i âlî mezkûr-ı mantûk-ı münîf üzre fimâ-ba'd ebnâ-yı sebîl vesâ'irelerden ahâlî-i merkûm hakklarında bir güne cevır ve ezâ vukû'a getirülmemesi esbabının istihsaliyle cânib-i sünni'l-cevânib cenâb-ı pâdişâhîyçün da'vât-ı hayriyyeye isticlâb bezl-i mukadderet ve mugâyir-i irâde-i seniyye ve menâfi-i usûl-ı muhâsin-şümûl behiyye-i hâl ve hareket vukû'undan tevakkî ve mübâ'adet eylemeniz bâbında Dîvân-ı eyâlet-i Kürdistân ve ârâmgâh-ı Musul'dan işbu buyuruldu tastîr ve tesyîr kılınmıştır bi-mennihi te'âlâ vüsûlünde gerekdir ki ber-mûceb emr-i âlî ve ber-mantûk buyuruldu âmil ve hareket ve hilâfet hazer ve mücânebet eyleyesiz deyü fî 5 S sene 64.

Varak: 20a/1

Ma'rûz-ı dâ'îleridir ki

Fî'l-asl Girid ahâlîsinden olub mahmiyye-i Mardin'de bi'l-misâfireten sâkin Mehmed bin Süleymân nâm kimesne meclis-i şer'-i kadîm vâcibü't-ta'zîmde Mardin sâkinlerinden Rafanil veled-i Yosef Terzi nâm zimmînin müvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüb hasm-ı mersûm için şâkirdlik sûretiyle olarak üç sene terzilik işlemişim ve ba'dehü şîrâketle hasm-ı mezbûr ile san'at-i mezkûreyi bir sene işlemişim îcâbı ve hakkâniyyet vechile düşen ücretimi ve şîrâket-i mezkûreden nümûdâr olan rubhumu her çend hasm mersûmdan taleb iderim ise de ebâ ve imtinâ' idiyor el-yevm hasm-ı mersûme şer'le su'âl olunub hakkımı tahsîl ve bana tavsîli matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl hasm-ı mersûmun cevâbında sinîn-i mezkûre zarfında müdde'î-i merkûm ile meyânemizde vâki' olan istîcâr ve şerâket ve me'an mart sâ'irenin muhâsebesi yekân yekân ber-vech-i hakkâniyyet bi'r-rü'yete bedîdâr

olan hakkına cüste cüste müdde‘i-i merkûme tavsîl itdiğim hasebiyle zimmetimi kâffe-i da‘âvîden ibrâ-ı âmm itdiği üzre beyyine ve bir hânım vardır deyü makâline muvâfık ve vaz‘ meşrûhasına mutâbık beyyine-i şer‘iyye taleb olundukda ihrâr-ı udûl ricâl-i müslimînden ve Mardin ahâlîsinden Hâcî Yunus bin Monlâ Ahmed Faşuhzâde ve Seyyid Mehmed Emîn bin Seyyid Hasan Küftezâde ve Es‘ad bin Mahmud el-Katan nâm kimesneler li-ecli’ş-şehâdeh meclis-i şer‘iyye hâzırûn olub eseri’l-istişhâd fi’l-vâki‘ müdde‘i-i merkûm ile hasm-ı mersûm meyânelerinde cârî olan istfîcâr ve mu‘âmelât-ı sâ’ireden müdde‘i-i merkûm hasm-ı mersûmun zimmetini kâffe-i da‘âvîden ibrâ-ı âmm itdiği üzre şahidleriz şehâdeh dahi ederiz didiklerinde şehâdetleri ba‘de’t-ta‘dîl hîn-i kabûlde vâki‘ olmağın mücebiyle ba‘de’l-hükm müdde‘i-i merkûm bî-vech-i şer‘î mu‘ârazadan men‘ olunduğu vukû‘ üzre i‘lâm olundu fî 26 Câ sene 64.

Es-Seyyid Ali Nakîbzâde el-müvellâ hilâfuhu bi-Mârdini’l-mahrûse.

Varak: 20a/2

Ma‘rûz-ı dâ‘îleridir ki

Mardin’de sâkin mübâya‘acı Anton nâm zimmî meclis-i şer‘-i şerîf vâcibü’t-teşrîfde Hasan Beğ bin Ali Beğ nâm kimesnenin müvâcehesinde bi’t-tav‘i’s-sâf ikrâr ve i‘tirâf idüb mukaddemâ hasm-ı mezbûr zimmetinde bâ-sened-i şer‘î matlubum olan bin iki yüz altmış beş guruş hakkım der-kâr iken cüste cüste meblağ-ı mezkûru edâ ve îsâl ve el-hâletü hazîhi tetme-i bâkîyyesini dahi bi’t-temâm ve’l-kemâl bana teslîm etmiş olmağla husûs-ı mezbûrdan dolayı merkûm Hasan Beğ ile ber-da‘vâ ve mutâlebem kalmayub zimmetini kâffe-i da‘âvîden ibrâ-ı âmm ve iskât-ı tâm itdiğim hasebiyle kendi dahi ber-minvâl-i muharrer ibrâ-ı âmmı kabûl etmişdir didikde gıbbe’t-tasdîki’l-vicâhi alâ vukû‘ihi i‘lâm olundu fî 20 B sene 64.

Varak: 20a/3

Ma‘rûz-ı dâ‘îleridir ki

Mardin muzâfâtından Koçhisâr Karyesi’nde kible tarafında bir dönüm mesâfede çöl ve düz mahalde câdde üzerinde karye-i mezkûr nisvânından Rahîle

bint-i Mahmud ve Satı bint-i Arbo ve ricâlerinden Abdülcelîl bin Bekir ve Abdi bin Kemşori ve Beşir bin Amo ve Hâcî Ömer bin Derbas nâm kimesneler mahall-i mezkûrda güşt ve güzâr ederler iken nâgâh-ı zemîn mezkûrun hâkî meyânesinde mülûk-ı arâtikadan mülk-i muzaffer-i aliyyehe rahmetü'l-meliki'l-ekber hazretlerinin sikke-i atıkası olarak gümüş yarımlik ve onluk şeklinde çinkârlanmış yüz otuz altı aded mikdârına rast gelerek yekân yekân hâk-i mezkûr meyânesinden berçide ve ham' ve karye-i mezkûrenin zâbıtı Derviş Ağa ve ihtiyârlarına ifâde ve takrîr itdiklerinde karye-i mezkûre zâbıtâ ve ihtiyârları dahi keyfiyeti ber-minvâl-i muharrer bu tarafa tahrîr ve ifâde etmeleriyle mahall-i mezkûrun keşf ve tahkiki zımnında cânib-i şer'iden Mehmed Efendi ve Mardin'de ârâmsâz ikâmet üzere bulunan asâkir-i nizâmiyye piyâde yüzbaşılardan İbrâhîm Ağa ve Onbaşı Abdullâh Ağa ile Mardin Kazâsında Müdiri vekîli Hamiyetlü Abdülkâdir Beğ'in ademi Osman Ağa ittifâk-ı ârâ ile mahall-i mezkûre gönderilüb keşf ve mu'âyene olunmuş ve karye-i mezkûre ihtiyârlarının hâmiz oldukları hâlde mazine olunan mahalleri hafr olunmuş ise de ahâlî-i merkûmenin bulub getürdükleri yüz otuz altı adedinden mâ'adâ bir dane bulunamayarak avdet itmiş oldukları ve keyfiyet ber-minvâl-i muharrer haber virmiş olduklarından getürölmüş olan yüz otuz altı adedi ta'dâd ve temhîr olunarak memhûren gönderilmiş olduğu vukû'u üzere i'lâm olundu fi 28 B sene 64.

Varak: 20b/1

İzzet-me'âb şer'at-nisâb Mevlânâ el-Hâcc Ömer Efendi kâmiyâb

Gıbbeti't-tahıyyati'l-vâfiyyeti inhâ olunur ki Amed muzâfâtından Mardin Kazâsında umûr-ı ahkâm-ı şer'iyyesi işbu iki yüz altmış dört senesi Recebi'l-ferdin guresinden cenâbınız uhdesine ihâle ve tefvîz olunmuşdur gerekdir ki gurre-i merkûmeden kazâ-ı mezbûru tarafımızdan bi'n-niyâbeti zabt eyleyüb icrâ-yı ahkâm-i şer'-i âlîde sa'y-ı beliğ eyleyüb vukû'bulan muhallefât-ı mevtâ-yı askeriyenin müceb tahrîr olunları kalem-i şer'-i mübîn ile ketb ve tahrîr ve beyne'l-vereseti al âmâ farzullâhi'l-kadîr tevzî' ve taksîm eyleyüb câdde-i şer'at-fezâdan ser-mû inhirafa cevâz göstermeyesin ve's-selâm

Dâ'iküm bi'l-ihlâs es-Seyyid Mehmed Sa'adeddîn el-müvellâ hilâfehu bi-medîne-i Âmedi'l-mahrûse.

Varak: 20b/2

Emrnâme-i sâmî-i hazret-i fetvâ-penâhî sûret-i şerîfesidir

Fazîletlü Efendi

Teslîmât-ı fâ'ika iblâğıyla nümûde kılınur ki Kürdistân Eyâleti sâye-i şevket-vâye-i cenâb-ı mülûkânede müceddeden tertîb ve teşkîl olunarak eyâlet-i mezkûrenin hükûmet-i şer'iyyesi ber-vech-i mevleviyet uhdenize tevcîh ve ihsân-ı şâhâne buyurulub ancak eyâlet-i mezkûrenin hâvî olduğu kazâlardan kangısı merkez-i ittihâz olunacağı henüz kararlaştırılmamış olduğundan el-hâletühazihi Diyarbekir Kazâsında ikâmet olunmakda olduğu tahrîr buyurulmuş ve Diyarbekir Kazâsı ma'lûmunuz olduğu üzere sudûr-ı azâmdan ve meclis-i vâlâ-yı ahkâm-ı adliye a'zâsından semâhatlü Arif Efendi hazretlerinin ber-vech-i arpalık uhde-i aliyyelerinde olduğundan bu esnâda nâ'ibinin tebdîliyle sâbıkan Bağdad Kâdîsı Fazîletlü Sa'adeddin Efendi'yi kazâ-ı mezbûra nâ'ib ta'yîn buyurmuş olduklarından mûmâ-ileyhe ol-savba vâsıl olmuş isede hükûmet-i şer'iyyesi husûsunda bir güne ma'lûmât bulunmadığından icrâ-yı îcâbı eyâlet-i mezkûre vâlîsi devletlü paşa hazretlerinin vârid olan tahrîrât-ı âlîlerinde istifsâr buyurulmuş kazâ-ı mezbûr eğerçe eyâlet-i mezkûre dâhilinde ise de efendi-i müşârün-ileyh hazretlerinin uhde-i seniyyelerinde olduğundan taraf-ı âlîlerinden mürsel nâ'ibi efendinin ber-muktezâ-yı şer'-i kavîm hükmü nâfiz olacağı sizin dahi ma'lûmunuz olan mevâddan olub fakat cenâb-ı şerifiniz merkez eyâlet-i i'tibâr oluncaya kadar müşârün-ileyh hazretlerinin ma'iiyet-i seniyyelerine ikâmet ederek dâhil-i eyâlet olan kazâhâ-yı sâ'ire ahâlîsinden iddi'â-yı hukûk ile mukırr-ı vülât-ı ızâm hazerâtına gerek buyuruldu sâmî ile ihzâr olunan gerek rızâsıyla gelmiş olan kesânın umûr-ı şer'iyeye dâ'ir mesâlih-i vâkî'alarını cenâb-ı şerifiniz rü'yet eylemesi ve Diyarbekir ve nevâhîsinden vâkî' olan umûr-ı şer'iyeyi nâ'ib-i mûmâ-ileyhin rü'yet eylemesi husûsu taraf-ı eşref-i hazret-i vekâletine vâlî-i müşârün-ileyh hazretlerine tahrîr ve iş'âr buyurulmuş olduğu ifâde-i hâl-ı siyâkında tahrîr ve ketb-i mübâderet kılındı bi-mennihi te'âlâ şerefi'l-vüsûl keyfiyet ma'lûmunuz oldukda ber-minvâl-i muharrer merkez inhâ oluncaya kadar umûr-ı şer'iyenin bu vechile rü'yet olunması husûsuna sarf-ı himmetleri me'mûldür fi 15 M sene 64.

İsmet Beğzâde ârifîye hikmeti'l-hüseyin gufira anhümâ.

Varak: 21a/1

Ma'rûz-ı dâ'îleridir ki

Mardin sâkinelerinden Hanci bint-i Mülham nâm avret tarafından zevci Selîm bin Mehmed el-Hüseyin Ağa ve Ali bin Bekir ve Hüseyin bin Musto nâm kimesnelerin şehâdetleriyle vekîl olduğu sâbit ve sübût vekâletine hükm-i şer'î lâhık olan Yûsuf Efendi bin Abdullâh Efendi nâm vekîl mahmiyye-i mezbûrede meclis-i şer'-i kadîm vâcibü't-ta'zîmde Mardin ahâlîsinden Keto bint-i Sa'do Külfî nâm avret müvâcehesinde üzerlerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüb mezkûre Keto müvekkilem Hanci'nin ammetesi ve babası merkûm Melham'ın li-ebeveyn kız karındaşı olup mezkûrân Mülham ve Keto'nun babaları Sa'do Keli'den bi'l-irsi's-şer'î kendülere müntakil olan mülk konak ve bağçe ve arûz ve akârât ve hayvanât-ı sâ'ireyi iktisâm etmeden evvel mezbûr Mülham vadiü's-sufâda vâki' sahili bağçesi dimekle ma'rûf olan bağçeden bir sulu seker ve konakdan bir manzara ve ağnâmdan yirmi re's ağnâm ve esblerden bir re's esb ve gümüş kemer kızım mezkûre Hanci'ye hibe itdim deyü ifâde ve eşhâd etmiş iken mezkûr Mülham'ın vefâtından sonra mezbûre Keto hibe-i mezkûreyi tutmayub cümlesini iktisâm ve yirmi iki seneden berü bî-vech-i şer'î zikr olunan arûz ve akârât-ı sâ'ireden isâbet eden hissesini tasarruf etmiş olmağla ber-minvâl-i muharrer iktisâm olunan arûz ve akârât ve hayvanâtdan müceddeden eşyâ-yı mezkûre-i mevhûbeyi efrâz ve bi'l-vekâle bana teslîmi matlûbumdur didikde gibbe's-su'âl avret-i mezbûre Keto'nun cevâbında mezkûre Hanci'nin babası Mülham bin Sa'do Külfî li-ebeveyn karındaşımlı olup babamız Sa'do Keli'den bi'l-irsi's-şer'î ikimize müntakil olan arûz ve akârât eşyâ-ı sâ'ireden bir nesne sulbiye kızı mezkûre Hanci'ye hibe itmemiş ancak ba'zı şeyleri vasiyet etmiş ise de eşyâ-yı mezkûre meyânemize bilâ iktisâm müşterek olduğundan başka vasiyet-i vârise meşrû' olmayub ve bu kadar müddet bilâ-özü hisse-i mevrûsem tasarrufumu görüb sâkine olmağla ve zimmetimi mezkûre Hanci ibrâ-ı âmm itdiği hasebiyle mezkûre Hanci'nin benimle da'vâ ve mutâlebesi kalmamış ve da'vâ-yı mürtezikâsı mesmû'a olmaz deyü bu vechile mücâb olucak tarafeyni fetvâ-yı şerîfeye havâle olundukda mezbûre Keto bint-i Sa'do Külfî yedine verilen fetvâ-yı şerîfenin mazmûn-ı münîfesi mücebince velâ yecûzü hibeti'l-müşâ' ve lev min şerîkihi câmi'i'l-fetâyı tesmu' da'vâhi ba'de bulûgihi en lem yemza ba'de'l-bulûgi zemâni fî's-sükût ve en mazî yekûni fî hükmi'l-bâliği surrehi'd-da'vî izâ şirketi öşri

senîn fi'l-akâri ve hamseti öşr fi gayrihâ lâ tesmu' câmi'ü'l-fusûleyn hîn ü zemâni örf ev neker nısfı senetin sürreden menkûl ve musarrih olmağın fetvâ-yı şerîfe mûcebince hibe-i mezkûre câ'iz olmadığından başka bu kudret bilâ azr terk olunanda'vâ nâ-mesmû'a olduğu hasebiyle vekîl-i merkûm ve müvekkilesi bî-vech-i şer'î mu'ârazadan men' olundukları vukû'u üzre i'lâm olundu fi 7 Z sene 64.

Es-Seyyid Mehmed Kemâl el-müvellâ hilâfuhü bi-Mardin.

Varak: 21a/2

Li-illeti'l-fiski bi'd-defa'ât şehâdetleri redd olduğundan başka çend def'a şehâdet-i zor eyledikleri tahakkuk etmekle ba'de izîn şehâdetleri havâle-i sem'î i'tibâr ve kabûl olunmamak üzre ve şehâdetleri külliyyen istimâ' olunmamak için işbu mahallde kayd-ı şüdde fi 25 Z sene 67.

İsmâ'îl Beg Dâşî, Ahmed Kaplu Daşî, Seyyido Muhbir mahalle-i Tekkiyye, Hanti Dellâl Hamâm-ı Emîr, Hâcî Feyyâz bin Asker Meşkînî, Sâlihî tâbi' Abdülkâdir Beg Sa'do bin Haço, Üso el-Kirve, Seyyid Hüseyin ibn-i Usta Mehmed bin Seyyid Mahmûd, Hâcî Ali sâbık-ı muhbir-i Tekkiye min karyeti Rişmil, Hızır Dellâl Ebû Ali Cabutlu, Ahmed et-Terzi bin Hâcî Pîran, Dervîş Sa'ide bin Mehmed Ağa, Monlâ Abdülkâdir İmâm-ı Rişmil, Faris bin Bekir, Âhiyye Şemdin, Ebûbekir el-Hâcc Şemdin, Fetaho bin Ali Hüseyin, Hâcî Abdürrezzâk bin Hâcî Mehmed, Mustafa ibn-i Hâcî Mastro, Şerîke Beressi, Hâcî Akilo der-mahalle-i Bâbi'l-cedîd, İbrâhîm Beg bin Hasan Beg, Hâcî Halîl Kahveci ibn-i Hebri, Hüsko Arabî Garacni, Sa'do ibn-i Müşevvişi Rişmil Athandî, Mahmûd el-Aved Hadım Ahmed Ağa, Hasan Diyarbekirli el-Hamel, Mustafa bin Hâcî Şimdin Rişmili, Halîl bin Mehmed Semo Şâmî, İbrâhîm bin Osmân, Selamo bin Abo, Rece Hasan Cevher, İsmâ'îl Mahallî, Hüseyin Musto, Keleş Abdokî, Abo Musto, Mehmed Hankî, Bero Yûsuf Pîro, Hüseyin bin Halîl Esvi, Selamo Ali Hali, Es'ad bin Ali, Haço Ali Bero, Mehmed Kadife, Alo Çebi.

Varak: 21b/1

Bismillâhirrahmanirrahîm

İzzet-me'âb şerî'at-nisâb Mevlânâ Şeyh Osman Efendi kâmiyâb dâme muvaffakan bi'l-hayr gıbbe't-tahiyyati'l-vâfiyyeti inhâ olunur ki ber-vech-i niyâbet uhde-i hâlisânemize ihâle ve tefvîz buyurulan medîne-i Âmed nâm-ı diğeri Diyarbekir Sancâğı nevâhisinden Mardin Nâhiyesinin umûr-ı niyâbet-i şer'iyyesi bi'l-intihâb

işbu sene sitte ve sittîn ve mi'eteyn ve elf mâh-ı Recebi'l-ferd guresinden i'tibâren tarafımızdan bi'n-niyâbe cenâbınıza ihâle ve tefvîz olunmuşdur gerekdir ki gurre-i merkûmeden nâhiye-i mezbûreye varub beyne'l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer'-i nebevî ve vukû'bulan muhallefât-ı mevtâ-yı kismet-i askeriye-yi tahrîr ve terkîm ve beyne'l-verese bi'l-ferîzati'ş-şer'iyeti tevzî' ve taksîm eyleyüb câdde-i şerî'at-ı Ahmediye'den ser-mû inhifrâfa cevâz göstermeyüb cümleden taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhiyçün da'vât-ı hayriye-yi isticlâbına bezl-i mukadderet eylesin

Erseleti'l-fakîr İbrâhîm Sa'adeddîn en-Nâ'ib bi-sancâğ-ı Amedi'l-mahmiyye.

Bâlâda muharrer mürâsele mücebince şeref-vürûd olan emrnâme-i sâmiyye-i hazret-i müşîr-i a'zamı sûretidir

Rıf'atlı Ağa

Mardin Kazâsı (silik yer var) eylesmesinden nâşî azliyle yerine âher birisinin bu taraftan ta'yîn ve irsâli iltimasına dâ'ir vârid olan mazbata-ı güz mâlî ma'lûmumuz olmuş ve keyfiyet Diyârbekir Nâ'ibi Fazîletlü Efendi'ye lede'l-ifâde kazâ-yı mezbûr ulemasından Şeyh Osmân Efendi umûr-ı niyâbete muktedir ve şâyân idüğünden efendi-i mûmâ-ileyhin kazâ-yı mezkûre icrâ-yı me'mûrîni husûsu bi't-tensîb iktizâ eden mürâselesi leffen tarafınıza itâre ve tesdîb kılınmış olmağla vüsûlünde mürâsele-i mezbûrenin efendi-i mûmâ-ileyh tarafına bi'l-i'tâ umûr-ı me'mûresinde ikdâmât-ı kâmile icrâsıyla husûsât-ı vâkı'anın şer'-i şerîfe tatbîkân tesviye ve îfâsına gayret ve i'tinâ eylesmesinin kendüsüne ifâdesi siyâkında şukka-ı mahsûsa tahrîr ve tesyîr kılındı fi 28 C sene 66. Müşîr-i Eyâlet-i Kürdistân.

Varak: 21b/2

Zahîletlü Mehmed Feyzî hükûmeti hengâmında zor-ı şehâdet edâ eden kimesnelerin esâmîleri beyân olunur.

Gurs-ı Evsat ahâlîsinden Mehmed bin Hâcî İsmâ'îl zor-ı şehâdet idüb mu'ahharan kendü takririne gözüm görmemiş şehâdet eyledim deyü takrîr eyledi.

Yine mûmâ-ileyh Mehmed Feyzî Efendi'nin hükûmeti bi'n-niyâbe esnâsında sene bin iki yüz yetmiş senesi şehr-i Şevvâlû'l-mükerreminin yirminci gününde Mardin re'âyâlarından Anton Asi nâm zimmî edâ-yı şehâdeh idüb şehâdet-i zor

olduğu yine Mardin re'âyâlarından Na'mi Basal ve Fetho şehâdetleriyle def'atiyle edâ-yı şehâdeh olduğu sâbit olmuştur işbu mahallde kayd-ı şüdde fî 13 L sene 70.

Varak: 22a/1

Bismillâhirrahmanirrahîm

İzzet-me'ab şerî'at-ı nisâb Mevlânâ es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Kemâl Efendi kâmiyâb-ı ba'de't-tahıyyati'l-vâfiye inhâ olunur ki ber-vech-i niyâbet uhde-i hâlisânemde bulunan Diyârbekir Sancağına muzâf mülhakatıyla Mardin Kazâsının umûr-ı niyâbet-i şer'iyyesi işbu altmış yedi senesi şehr-i Şa'bân-ı şerîfin guresinden i'tibâren bi'l-intihâb tarafımızdan bi'n-niyâbe cenâbınıza ihâle ve tefvîz olunmuştur gerekdir ki gurre-i mâh-ı merkûmdan i'tibâren bi'n-niyâbe kazâ-ı mezkûre varub beyne'l-ahâlf icrâ-yı ahkâm-ı şer'-i nebevî ve zuhûr eden muhallefât-ı mevtâ-yı askeriyyeyi tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-ferîzati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm eyleyüb câdde-i şerî'at-ı mutahhara-ı hazret-i risâlet-penâhîden ser-mû inhirafa cevâz göstermeyerek bi'l-cümle ahâlî-i kazâsdan devâm-ı ömr ve ikbâl hazret-i keynî sitânı da'vât-ı hayriyesi isticlâbına mezîd-i i'tinâ ve bezl-i mukadderet eylesin ve's-selâm fî gurre-i Ş sene 67. İbrâhîm Sa'deddîn el-müvellâ hilâfehu bi-sancâğ-ı Amedi'l-mahmiyye. Mübârek-i bâl

Varak: 22a/2

Ma'rûz-ı dâ'îleridir ki

Mardin ahâlisinden Hano veled-i Şemon nâm zimmî meclis-i şer'-i kadîm-i vâcibü't-ta'zîmde Hacı ve Meryem veledi Emsih nâm sagîrânın tesviye-i umûruna vasiyeten mansûbeleri ve vâlideleri işbu bâ'iseten i'lâm-ı şer'î keto bint-i Halab ed-Deccâc nâm avret nasraniyye müvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüb Meşkîn Mahallesinde vâki' meyânemizde ma'lûm bir bâb mülk menzilin nısf-ı mefrûzu ve maksûmu on beş seneden mukaddem avret-i mersûmenin zevc-i sâbıkı mersûm Emsiha ber-vech-i rehniyyet yüz guruş mukâbele teslîm itdiğim hasebiyle on beş seneden berü hâlik-i mersûm Emsih ve mu'ahharan mesfûre Keni bu ana değin tasarruf ve ber-vech-i mülkiyet vaz'-ı yedd etdiklerini ben dahi re'yen bi'l-ayn görüb bilâ özr sükût itmişim el-hâletü hazîhi menzil-i mezkûrun nısf-ı mefrûz ve

maksûmunu mersûme Ketî yedinden şer' ve bana teslîmi matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl avret-i mersûm Ketî cevâbında menzil-i mezkûrun nısf-ı mefrûzu hâlik-i mersûm Emsih'den bi'l-irsi's-şer'î bana ve sagîrân mezkûrân verese-i ma'lûmeye râci' olub müdde'i-i merkûmun bir hakkı yokdur deyü inkâr itdiğinden mâ'adâ on beş sene bilâ gadr terk olunan da'vâların istimâ'ından hükkâm-ı şer'î at-ı garrâ-yı bâ-emr-i âlî memnû'ları olmağın binâ'en alâ zalik müdde'i-i mersûm Hano da'vâ-yı mezkûresine iltifât olunmadığı vukû'u üzre i'lâm olundu fî 8 N sene 65.

Varak: 22b/1

Ma'rûz-ı dâ'îleridir ki

Mardin sâkinlerinden Rezi veled-i Mihozatoban nâm zimmî meclis-i şer'-i münîre vâcibü't-tevkîrde işbu bâ'isan i'lâm-ı şer'î Coco veled-i Bevos zimmî nâm hâlikin zevce-i metrûkesi Hanım bint-i Anton nâm zimmiye ile hâlikin sulbî oğlu Emsih nâm Nasrani müvâcehesinde üzerlerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüb nefsi-i Mardin'de Baş Mahallesi vâki' taraf-ı kıbelî ve şimâlîsi tarîk-i âmma ve taraf-ı şarkîsi Circas mülküne ve taraf-ı garbîsi Sekor'un kilisesinin hazarâna vakf menziline müntehi ve mahdûd bir bâb mülk menzilin nısf-ı şâ'i'î babam mersûm Miho veled-i Hebro nâm hâlikin bi'l-münâsefe meyânelerinde müşterek mülk-i sahihleri iken mesfûr Cebro'nun helâk-ı merkûmun verâseti babama râci' olub ve mu'ahharan babamın dahi hâliki vukû'uyla verâseti bana ve karındaşım Kirok'e râci' olmağla ve hasımân-ı mersûmân ve mûrisleri hâlik-i mesfûr menzil-i mezkûru müstakillen zabt itdikleri cihetiyle su'âl olunub menzil-i mezkûrun nısf-ı şâ'i'î'nden isâbet eden hisse-i irsiyyemi ve babamın metrûkatı olub menzil-i mezkûrda olan üç bin guruş kıymetli evânî aruzumdan isâbet eden irsiyyemi bana teslîme tenbîh olunmak matlûbumdur didik de gıbbe's-su'âl hasımân-ı mersûmân cevâblarında hâlikân-ı mersûmân Miho ve Cebrohan hayatlarında ve kemâl-i akl ve sıhhatlerinde menzil-i mezkûrun nısf-ı şâ'i'î'ni tarafeynden îcâb ve kabûlü hâvî şürûta müfsideden ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile mukarrer hâlik-i mezkûr Circo veled-i Bogos Terzi'ye bin beş yüz guruşa bey' ve temlîk ve teslîm eylediklerinde mezkûr Circo dahi iştirâ ve temellük ve tesellüm etmekle mersûmân Miho ve Cibro ve semen-i mezkûr olan bin beş yüz guruşu mezkûr Circo yedinden temâmen ve kâmilan ahz ve kabz ve istifâ etmişler

deyü def'le mücâb ve mezkûr evânî ve aruzundan aslâ ilm ü haberimiz yokdur deyü inkâr ile mücâb olduklarında evvelen müdde'i-i mersûmdan müdde'âsına muvâfık beyyine taleb olundukda eytân-ı beyyinden izhâr-ı acz idüb bi't-taleb gibbe't-tahlîfi'ş-şer'î dâfi'ân-ı mersûmândan def'-i meşrûhlarına muvâfık beyyine taleb olundukda ihrâr-ı ricâl-i nasarârah Circo veled-i Tomas ve Şimaço Kirko veled-i Yagob nâm nasrânîler li-ecli'ş-şehâdeh meclis-i şer'a hâzırân olub istişhâd olundukda her biri dâfi'ân-ı mersûmânın def'-i meşrûhlarına muvâfık ve mutâbık edâ-ı şehâdet-i şer'iyye eylediklerinde şehâdetleri ba'de't-ta'dîl makbûle olmağın mûcebince ba'de'l-hükm müdde'i-i mersûm bî vech ve bilâ-beyân mu'ârazadan men' olunduğu vukû'u üzre i'lâm olundu fî 5 Z sene 67.

Varak: 22b/2

Hazihi hüccetün sahihatün şer'iyyetün ya'rubü mazmûnühâ ve yukarruru meknûnühâ an zikri mâ hüve ennehü

Hazarâ Şemas Kerko veled-i Yagob ve Circo Tomas meclisü'l-kazâ'i ve mahfili't-tenfiz ve'l-izmâ beyne yedeyi'l-hâkimi'l-hâsimi'l-vâki' hattahü ve hatmehü ale'l-kitâb bi-tevfikihi'r-refi'i'l-müstetâb tûbâ-leh ve hüsn-i me'ab şehri alâ tarîki'l-inhâ'i ve vetîretü'l-ihbâr kâ'ilîne bâne Circo veled-i Bogos el-müşterî kadd işterâ münzü hamsin ve ısrîn senetin bi-mâlihi li-nefsihi düne gayrihi mine'l-bâ'i'în minhü ve hümâ Miho ve Ciro veled-i Mazatunal fe-bâ'a'l-mersûmâni mâ kâne lehümâ ve mülkühümâ ve bi-yedihümâ ve tahte tasarrüfihimâ ve müntakillen ileyhümâ bi'l-irsi'ş-şer'î ve zalike cemî'ü'n-nısfî'ş-şâ'i' min cemî'ü'd-dâri'l-vâkı'ati fî mahalli Elbas ale'l-müştemileti alâ beytin zî musallibeteyni kebîreteyni ve musallibetin sagîretin ve dâhilehü buhareyni ezecin ve cânibehü manzaratün zî musallebeteyni ezecin ve dâhilehü buhayri eynûbi ezecin ve bi-cânibihâ beytün sagîrû ezecin ve matbahu ezecin ve ahûru eynûbi ezecin ve tahte'l-manzarati beytün sufefün ve dükkânü ezecin ve ve cübbeyni mâ'in ve kenîfin ve havş ve yazlığı ve mümşe'l-mahdûde kıbleten ve şimâlen ile't-tarîk ve şarkan ilâ mülki Circas ve gayreben ilâ vakfi fukarâ kenîsetin sükûrun bi-cümleti'l-hudûdi ve kâffeti'l-merâfık ve'l-levâhık ve'l-hukûk bi-semenin makbûzin gayri mev'ûd kadrühü ve nisâbühü ve meblağahu ve bi-yedihi elf ve hamsîn mi'eti gurus rûmî cedîdin bey'an şirâ'en sahihayni

şer'iyeyni bi-ateyni müştemileyne ale'l-îcâb ve'l-kabûl ve'l-kabz ve'l-ikbâz ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ mine't-tarafeyni cerâ zalike ve hurrîre fî evâ'il-i şehri-i Zî'l-hiceti's-şerîfe sene seb'a ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl: es-Seyyid Mahmûd Sabri Hâkî Efendizâde, Mehmed Necîb Efendi bin Mahmûd Efendi, Sâlih Efendi Kazzâz, Mustafa bin Hâcî İbrâhîm Efendi Avişezâde, es-Seyyid Fethullâh Sâmî Efendi ve gayrühüm.

Varak: 23/a

Hazihi hüccetün sahîhatün şer'iyetün ya'rübü mazmûnühâ ve yukarrura meknûnühâ an zikri mâ hüve ennehü

İştera Makdesi İskender ve Makdesi Circas ve Recbori evlâd-ı Hazraşe ez-zimmî bi-mâlihîm li-nefsihîm dünü gayrihîm mine'l-bâliğ minhü ve hüve Seyyid İsmâ'îl el-Minberci fe-bâ'a'l-merkûm mâ hüve lehü ve mülkühü bi-yedihi mûmâ-ileyh bi's-şirâ'e's-şer'iyi ve zaliki cem'ü'd-dükkâni'l-vâki'ati fî kurbi hılkatü'l-eclüdi'l-müştemileti (silik) ibnûn ezecini'l-mahdûdeti kibleten tentehî ilâ tarîki'l-âmm ve şimâlen ilâ dâr Abdurrahîm es-Sarrâc bin Seyyid el-kavlihi ve şarkan ilâ mülki el-bâyi' ve garben ilâ dükkâni vakfî Kenîseti Marşemo fî bi-cümleti'l-hudûd ve kâffeti'l-murâfık ve'l-levâhık ve'l-hukûk bi-semeni makbûzihi gayri mev'ûdi kadrühü ve nisâbühü mebâliğühü ve beyânühü hamse mi'e ve hamsûn guruşan rûmî-i cedîd bey'an ve şirâ'en sahihayni şer'iyeyni bi'ateyni müştemileyne ale'l-îcâb ve'l-kabûl ve'l-kabz ve'l-ikbâz ve'r-rü'yet ve'r-ruhsât mine't-tarafeyni cerâ zâlike ve hurrîre fî evâ'il-i şehri-i Şevvâli'l-mükerrem li-sene semâni ve sittîn ve mi'eteyn ve elf min hicreti min lehü'l-izzü ve's-şeref sallallâhü te'âlâ aleyhi ve sellem amîn

Şuhûdü'l-hâl: Mehmed Dervîş neclü'l-merhûm el-Hâc Abdülkâdir, Mütevellîzâde Ahmed Efendi, es-Seyyid Mehmed Badi Efendi, es-Seyyid Mehmed Sâlih Efendi Kâtibü'l-mahkeme, es-Seyyid Abdurrahmân Hindizâde ve gayrühüm.

Varak: 23b/1

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Dergâh-ı âli kapucu başlarından Mardin Kazası Müdürü Rıf'atlü Mustafa Ağa zîde mecdühü ve şerî'at-ı şî'âr ve fazîlet-senâ nâ'ib ve

müftîsi müveddetlü efendiler zîde ilmühâ ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân a'zâ-yı meclis ve vücûh-ı memleket ve ka'inât-ı vilâyet zîdet-makârühüm vesâ'ir iş erleri ve söz sâhibleri ve kazâ-ı mezbûra tâbi' nevâhi müdürleri hamiyetlü ağalar ve aşiret ağaları ve oymak kethüdâları bâ-cem'ihim inhâ olunur ki bi-lutfihi te'âlâ sâye-i teshîlan tüvâye-i hazret-i şâhâne her bir mahalde hüsn-i icrâsı iyleye teyessürde cilve nümâ olan tensikât-ı askeriye îcâbınca kur'a-ı şer'iyeye usûl-ı ma'delet-şümûlunun mülken ve milleten cümle hakkında hayr ve menâfi'-i adîdî müstelzimi mevâddan olarak bu husûsda işbu altmış beş senesine mahsûben Kürdistân Eyâletinde dahi icrâsı iktizâ-yı irâde-i seniyyeden olduğuna binâ'en usûl-ı muhâsin-i muhâsin-i (silik) mezkûrun bi-mennihi te'âlâ sâye-i şevket-vâye hazret-i padişâhîde Diyârbekir ile hâvî olduğu kazâlarında icrâ olunduğu misüllü zikr olunan Mardin Kâzasıyla nevâhîsinde kâ'in isnân-ı askeriye bulunanları dahi ber-mûceb irâde-i seniyye hüsn-i icrâsı zımnında ism ve şöretlerini mübeyyin bir kıt'a defteri Anadolu Ordu-yı hümâyûnu müşiri devletlü paşa hazretleri taraflarından me'mûr ve ta'yîn kılınan ve asâkir-i nizâmiye cenâb-ı şâhâne ümerasından kâ'immakâm fütüvvetlü Hâcî Salih bize gönderilmiş olduğu imdi siz ki muhâtabûn-ı mûmâ-ileyhimsiz keyfiyet ma'lûmunuz oldukda o makûle isnâd-ı askeriyede bulunarak kur'a-ı şer'iyeye idhâli lâzım gelenlerin hâtır vekilinde bağlamayarak ve kıt'a-ı sahâbet ve gadr sûretleri tutulmayarak me'mûr-ı mûmâ-ileyh ma'rifeti ve ma'rifetiniz ile re'is-i kazâyâ takım takım celb ve cem'iyile bâ-emr-i âlî kazâ-ı mezkûr hissesine isâbet eden yüz yirmi beş neferâtında cümle ittifâk ve ittihadıyla nizamına tevfikân ber-vech-i hakkâniyet ahzıyla me'mûr-ı mûmâ-ileyhe teslîmine dikkat ve ma'âzallâhu te'âlâ bu bâbda bir kimesne tarafından hilâf-ı irâdesine vesâ'ir usûl-ı adliye ednâ mürettebât kusûr ve rehâvet ve muhâlefet güne hâlâta vukû'a gütürdüğü hâlde lede't-tahkîk evlâ ol-şahsın ber-mûceb kânûn-ı cezâ te'dîbât-ı lâzimesinde icrâsından sonra cümle tarafına dahi vehâmet ve mes'ûliyeti müceb olacağından ona göre mürâba'a ve fikret ve cümle şü maslahat-ı hayriyyenin bundan akdem hüsn-i tesviyesine bi'l-ittifâk mezîd-i sa'y ve gayret ve hilâf-ı nizâm ve mugâyir-i ta'lîmât hâlât vukû'a getürmemesi esbâbın istikmâlini bezl-i mâ hâsıl miknet eylemeniz bâbında dîvân-ı eyâlet-i Kürdistân ve mukırr-ı ma'rifete Diyârbekir dahi işbu buyuruldu ve ısdâr olunmuşdur bi-mennihi te'âlâ vüsûlünde gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu amel ve hareket ve hilâfında hazer ve mücânebet eylesiz deyü fî 15 Zâ sene 66.

Varak: 23b/2

... Nâ'ibeti alâ gayrû'l-mesîh ibni'l-vezîr sittin guruş külli şehrin hamseti aşere guruş min gurre-i Muharrem li-sene semânihi ve sittîn ve mi'eteyn ve elef min eclihî zâlike kayden fi's-sicil fi silh-i B sene 268.

Varak: 24a/1

2540 guruş İslâm konaklarının kirâları 3348 guruş Re'âyâ konaklarının kirâları

İslâm kirâları	Re'âyânın Kirâları
010 guruş Bekir Efendi	Beher Mâh
030 guruş Mehmed Dervîş	020 guruş Elya Aygo
030 guruş İbrâhîm Çelebi tahliye fi Z sene 63	020 guruş Bero Aygo
020 guruş Süleymân Bakkâl	020 guruş Hana Aygo
015 guruş İsmâ'îl Ağa	015 guruş Evsohanmi
020 guruş beytü's-şâtır tahliye fi N sene 62.	005 guruş Mecî Nalbend
210 guruş	005 guruş Yosef Nalbend
050 guruş yerlerine ateşhâne zâ'il ve tahliye olunmuştur	085 guruş
	010 guruş Emsih Katırcı
	015 guruş Yosef Terzi
	005 guruş Anto çerhi
	005 guruş Yosef Kasa
	010 guruş Kas Bolas
	020 guruş Circo cinancı
	150 guruş
	025 guruş Behdo Samaz
	030 guruş Eylenya Mekukçu
	015 guruş Şa'as Hasna ismi
	007 guruş Batrosi Kasâb
	005 guruş Şemas Şem'on
	007 guruş Bedi Sabuncu

	030 guruş Abdüssamed 269 guruş 017,5 guruş Hâne-i ahmer Dakto 007,5 guruş Hâne-i Elvenzer 006 guruş hâne-i Papik 292,5 guruş
--	---

Varak: 24a/2

Ba'de'l-istîzân ve tebeyyünü'l-mesûgâti's-şer'îyye Hazret-i Hadice bint-i Ali es-Sarrâc el-mütevelliye alâ cemî'ü's-semen min asl-ı öşr hamseti eshem min asl-ı isnâ öşr-i sehm min cemî'ü'r-rahâti'l-müsemmât bi-rahâti'l-çâr ça'kı ve cemî'ü's-semen min asl-ı sehm vâhid min asl-ı isnâ aşr-i sehm min rahâti'z-zenkel mine'l-müstebdil mennihi cenâbi'l-ifham el-Hâcc Süleymân Ağa bin Mehmed Sa'îd Ağa bi-selâseti alâf-ı garş ve kabzati'l-meblağî'l-mezkûr ve bakiyi'l-meblağî'l-mezkûr vakfen mü'ebbed ale'l-evvelen ve mekânü's-semeneyni'l-mezbûreyn ve hükm-i hâkimi's-şer'î's-şerîf bi-sıhhati'l-ibdâl ve'l-istibdâl fi 23 S sene 67.

Es-Seyyid eş-Şeyh Osmân el-müvellâ hilâfeti bi-Mardin hâlâ.

Varak: 24/b

Kayd-ı defâtir-i şâyân ve bekayyât

İki yüz altmış iki senesi Şevvâli guresinden işbu altmış üç senesi Rebî'ü'l-evveli nihâyetine değın mu'tâd ve kadîmi üzre umûr-ı memlekete dâ'ir vukû'bulmuş olan masârifât ile altmış üç senesine mahsûben taksît-i evvel i'tibârıyla tevzî' defteridir ki âtiyi'z-zikr beyân olunur

025000 guruş Mardin ve Nusaybin kirâhânelerinin bedel-i maktû'unun taksît-i evvelîsi

020000 guruş 63 senesi kast-ı evvel i'âne-i cihâdiyesi

001500 guruş 63 senesi kast-ı evvel imdâd-ı hazariyesi

000000 guruş 62 senesi taksît-i sânisinden sonra sene-i mezbûr Şubat'ı gâyetine değin Mardin Kâ'immakâmı sâbık Zihni

001417 guruş Efendi ma'rifetiyle vukû'bulan mefruşat masârafâtıyla masârifât-ı mukteziyye-i muktene

000000 guruş 63 senesi vâlî-i ve'l-işbân efendimizin teşrif-i meyâmen redif-i sâmillerinden târihine gelinceye değin

001370 guruş vukû'bulan mefrûşât masârifâtıyla masârifât-ı sâ'ire

049287 guruş

001500 guruş Dâ'ire Müdüri Rüstem Ağa'ya tahsîs buyurulan i'lâniye hizmeti

000750 guruş Mührdâr efendiye tahsîs buyurulan kâ'immakâmlık buyuruldusu hizmeti

000750 guruş Bekâyâ Me'mûru Sancakdâr ağanın hizmetini verilen

001800 guruş İki nefer şehr kehyelerinin mu'tâdı vechle altı aylık beher neferine yüz ellişer guruşdan ma'âşları

000240 guruş Mu'tâdı vechile bir nefer serdârın bâ-mürâsele altı aylık ma'âşına verilen şehriye 40 guruş

000240 guruş Ber-mu'tâd mahkeme kirâsı 150 guruş ve kirâhâne kirâsı 15 şehriye 6 mâh

054567 guruş

003354 guruş Asâkir-i nizâmiye şâhânenin sâkin oldukları konakların altı aylık kirâları beher mâh 559 guruş altı aylık kirâları

001134 guruş Anbar ve matbah me'mûrları ve ba'zı dâ'ireden ikâmeti lâzım olan konakların mu'tâdı vechiyle bâ-defter-i mûmzâ

000500 guruş Faziletlü Müftî efendinin mu'tâdiyesi

005000 guruş A'yân-ı belde Abdülkadir Beğ'in konağı masârifitına medâd için ber-mu'tâd cümle ittifakıyla

012500 guruş Mu'tâdı vechile üç günlük hakk-ı misâfîret hazret-i veliyi'n-ni'amı

077055 guruş

010000 guruş Ber-mu'tâd hal'at behâ

000000 guruş Musul ve gerek Diyârbekir ve mahâll-i sâ'ireye gönderilen sürücülere verilen harc-râh ile urbân meşâyihleri

003170 guruş Taraflarından vârid olan ademlerine li-ecli't-tastîf ilbâs olunan hil'at bahâ

002500 guruş Mardin bedenlerinin harâbe olan ba'zı mahallerinin termîmine ale'l-hesâb olarak

003000 guruş Nüfûs Nâzırı Ali Beğ'in 63 sene Rebî'ü'l-âhir ve Cemâziye'l-evvel ma'âşları

000500 guruş Tevzî' defteri ile aylık defterini Musul'a götürten Mehmed Efendi'ye verilen harc-râh

096225 guruş

005000 guruş 63 senesi Rebî'ü'l-âhirinin on beşinci gününden cümle ma'rifetiyle ta'yîn kılınan misâfirhâne me'mûriyetiçün ale'l-hesâb olarak

002500 guruş Müddet-i mezkûrede hasebü'l-icâb i'lâniye ve ba'zı şenlik için endâhte olan harclara sarf olunan

005142 guruş Müddet-i mezbûre tarafından Mardin ve Nusaybin kirâhâneleri Müdîri sâbık Tevfik Efendi'nin bilâ ücret-i hayvanât kirâsı

003000 guruş Ber-mu'tâd üç günlük hakk-i misâfîren kâ'immakâm livâ-ı mezbûr

008055 guruş Hâlâ Mardin ve Nusaybin kirâhâneleri Müdîri
ma'rifetiyle 63 senesi Cemâziye'l-âhir nihâyetine kadar bilâ ücret-i hayvanât kirâsı

119922 guruş

000168 guruş Tahrîr-i nüfûs için iştirâ olunan kağıd behâ

110000 guruş eyâlet vâlîsi hazerâtına mahsûs ve mu'tâd olan mu'âvine-i
belde

015000 guruş Mardin'den Musul'a değin mekkâre kirâsı

006000 guruş Ber-mu'tâd harcyâb

010000 guruş Masârifât-ı râhiye

261090 guruş

000750 guruş Ber-mu'tâd esb behâ

015000 guruş Ber-mu'tâd adâlet kethüdâ beğ ve hazinedâr beğ ve
kâtib-i divân-ı velîyi'n-ni'amı

283590 guruş

002500 guruş Mardin ve Nusaybin kerâheleri için vaz' olunan
mebâliğ-i fâhiş olduğundan tenzîl

281090 guruş

00250,5 guruş Misâfirhâne için vaz' olunan mebâliğin nısfî fûrûnhâde

278590 guruş

013930 guruş Yüzde beş i'tibârıyla ber-mu'tâd tahsildâriye

292526 guruş

006813 guruş Ez-gayr-i i'âne cihâdiye guruşda bir para i'tibârıyla
ber-mu'tâd harc-ı imzâ 299333 guruş

Varak: 25a/1 [Hükümün Devamı]

Tetimme

İftiharü'l emâcid ve'l ekârim dergah-ı alî kapıcıbaşlarından Mardin sancağı kaymakamımız rifatlü ağa zide mekdühü ve şeriat ve fazilet nar naibi müftüsü müveddetlü efendiler zide fazlühüma ve mefahiru'l emâsil vel akrân ayân-ı belde hamiyetlü Abdülkadir Bey ve vücuh-u memleket ve ta'yinat-ı vilâyet ve esnaf şeyhleri ve muhtâran zidet mekadiruhüm ve kaza ve nevâhi ve aşâir ağaları zide kabâilühü millet kocabaşları ba serhüm inhâ olunur ki giziran eden altmış iki senesi taksim-i sanisinden iş bu altmış üç senesi ruz-ı hızır itibariyle taksit olunagelinceye değin cümle ma'rifetimiz ve ma'rifet-i şer'iyile vuku'a gelen mesarîfât memleket bu defa tarafımıza takdim kılınan mûmzi defterden müstebân olup defteri mersüle-i mezkure hazinemizde hıfz olunarak aynen bir kıt'a sureti lede'l ihraç zâit görünen mebalîğ tenzil olunduktan sonra tevzi' ve tahsili icâb eden mebalîğ-ı ma'lumeye öteden beri mu'tad olup tevzi-i mezbure ilavesi lâzım gelen emvâl-i miriye ve mukanninât ve mesarîfât-ı saire-i bi'l ilâve ber mucibi bâlâ yalnız iki yol doksan dokuz bin üç yüz otuz üç kuruşa bâliğ olmuş olmakla mesarîfât-ı mezkure bundan akdem tevzi' hakkında şeref sūdûr olan irade-i seniyye iktizayı âlisi üzere marifet-i şer'î cümle ittifâkıyla ta'dil ve tesviye şurutu bi'l icrâ muaf ve gayri muaf meyan tutularak nefis-i Mardin ve hâvi olduğu kaza ve nevâhi ve aşâir ve kara ahalisinin hal ve tahammüllerine göre umumi üzere tevzi' ve taksim ve tescil berle seri'an yerli yerinden tahsil ve hazinemize raci' ve âit olan mebâlîği tamamen ve kamilen sür'at ve tevsil ve teslimine i'tinâ ve dikkat eylesiz deyu fi 13 Nisan sene 1263

Varak: 25a/2

Salyane defteri mucibince vârid olan devletlü Esad Paşa hazretlerinin emirnâme suretidir.

Rifatlü ağa

Leffen irsâl olunan bir kıt'a defter mütalâasından ma'lumunuz olacağı vecihle iş bu iki yüz altmış üç senesine mahsuben Mardin sancağının emval-i miriye ve mukanninât ve mesârîfat-ı sâiresi tevzi-i ûla iki yol doksan dokuz bin üç yüz otuz üç kuruş resîde olmuş ve gaile-i ma'lume mülâbesesiyle meblağ-ı mezkur şimdiye değin

tevzi' olunamayarak vakti dahi haylice gizirân eylemiş ve bi lutfihi teâlâ saye-i hazret-i şahânedede gaile-i mezkure ber tarâf olmuş ve tevzi'i mezkurun bundan böyle dahi tehiri tecviz olunamayacağı dergar bulunmuş olmakla vusulü şukkamızda defter-i mezkuru müveddetlü Naib Efendiye imza ve temhir ettirildikten sonra bi'l cümle vücuh-u memleket ve nevâmı ve aşâir ağaları ve karakter hüdaları ve reâyâ patrik ve kocabaşları huzur-u şer'a celb ve cem'iyle meblağ-ı mezkurun cümle ittifakı ve gönderilen memur ma'rifetiyle ber vechi hakkâniyet tevzi'ine mübâderet olunup fakat beyâna hâcet olmadığı üzere memâlîki mahruse-i şahânedede iş bu tevzi'ât maddesi herkesin hal ve tahammülüne ve kudret ve ticaretine göre icrâ olunup efrad-ı âferideye hal ve tahammülünden ziyâde vergi tarhiyla bir güne ğadr vuku'unun tecviz olunmaması irade-i katı'a-i mülükâne iktizâsından bulunmuş ve halbuki ol tarafta tevzi' mezkurun hams hissesi evvela Mardin ahâlisine ifrâz olunarak dört hissesi dahi nevahi ve aşâir ahâlisinin ahval-i hâzire ve mâliyesi gözetilmeyip ve ma'mur olanlarıyla perişân bulunan kıt'a fark ve temyiz olunmayıp usul-ü kadim böyledir denilerek ol vecihle herbir nevahi ve aşâyire ifrazıyla tevzi' oluna geldiği istihbâr olunmuş ve bu cihetle bazı mahallere tahammülünden ziyade ve bazı yerlere kudretinden noksan tevzi' olduğundan mağdurü'l hal olanların vergileri tahsil olunamayıp sene be sene bekâyâ kalmakta ve o mekulelerin suret-i perişaniyetleri bir kat dahi tezayüd bulmakta olduğu dergâr ve bu keyfiyet bir vecihle rızâ-yı muaddelet irtizâyı hazret-i mülükâneye tevafuk etmeyeceği bedidâr bulunmuş olmakla tarafınıza mukaddemâ vaki' olan tenbih ve iâde

Varak: 25b/1 [Hükmün Devamı]

Tetimme

Vecihle usul-ü sabıkı bi'l külliye terk ile herkesin akdemce tehayyür olunan nüfus ve hânesine tatbikan ve her bir nevâhi ve aşâyir ahâlisini ahvali hazire ve tahammüllerine tevfikân ber mucibi irade-i seniyye kimesneye özr ve himâye olunmaksızın ol vecihle ber vechi hakkaniyet meblağ-ı mezkurun cümle ittifakıyla tevzi'i hususuna sa'yü gayret ve bade'l icrâ nasuretle tevzi' olunmuş ve her bir nevâhi ve aşâirin hissesine miktar vergi isâbet etmiş ise bir kıt'a defter müfredâtıyla bir kıt'a i'lâmı şer'i ve mazbatasının takdim ve isrâsına mübâşeret ve pey der pey tahsilât hususuna ikdâm ve dikkat olunması sıyâkında terkimi şukkaya ibtidâr olundu fi 13 Nisan sene 1263

Varak: 25b/2

Defter oldur ki

Altmış üç senesine mahsuben Mardin kazasına tevzi' olunan kastı evvelin salyâne defterinin aşâire keyfiyet tevzi' i beyân olunur fi 27 Nisan sene 1263

Aşireti Kikiyan 31.000	Aşiret-i Sürgüciyan 38.000	Aşireti Ömeryan 33.000	Aşireti Millü ve ? 3000
Aşiret-i Dakkori ve Karye-i Amude 7500	Aşiret-i Suherkan 1500	Aşiret-i Berikan 600	Aşiret-i Kalenderan 2300
Nahiye-i Avras-ı Selase 8500	Aşireti Korigi 1000	Aşireti Mir Sinan 3000	Nefsi Nusaybin ve Mülhakatı 5400
Karye-i Tarin 1100	Karye-i Reşan ? 1000	Karye-i Mendile 900	Karye-i Harun 700
Karye-i Karamhisar 2700	Karye-i Telermen 2700	Karye-i İbrahimiyye 1700	Karye-i Berik 500
Karye-i Meşkinan 2000	Karye-i Arban-ı Kebiran 2400	Karye-i Arban-ı Sağiran 2000	Karye-i Behidinan 350
Karye-i Ayn-ı Bürud 1500	Karye-i Billügan 350	Karye-i Piran 1000	Aşireti Bunesri 3200
Karye-i Karadere 2500	Karye-i Rişmil 2280	Karye-i Kabala 1720	Karye-i Benabil 850
Karye-i Tuhub 1200	Karye-i Maserti 4500	Karye-i Kalatül Mera 1750	Karye-i Esteli 1500
Karye-i Bilali 1100	Aşireti Güçegan 750	Karye-i Mansuriye 1875	Aşireti Daşıyan Dahil ve Hariç 2750
Karye-i Cevzat 1600	Karye-i Musikiye 1500	Karye-i Hinderlü 200	Karye-i Şemrak 3200
Karye-i Mikar 2200	Karye-i Tavus 750	Karahay Şeyhan ezgayri ziyaret mea ? 4500	Karahay Havah 17.000
Aşireti Denadi 2500	Aşireti Divani 500	Cemaldinan 1000	Aşireti Tayy cümlemarifiyle 20.622
Aşireti PİRAN ALİ 2500	Yekünü 239.667		

Varak: 26a/1

Hisse-i nefsi-i şehri

60.000 Anhâ

İslam der nefsi'nin hissesi 30.000 Hisse-i reâyâ der nefsi Mardin 30.000

Nefsi-i şehirde olan İslamın hisse-i mefruze-i mezkureleri ve hizmet-i sarrâfiye ba'de'z zan mahalleler vezirine keyfiyyet tevzi'i zikr-ü beyân olunur fi 27 nisan sene 1263

Mahalle-i Bab-1 Sor	Mahalle-i Gölasyan	Mahalle-i Medrese	Mahalle-i Şehidiye
Mahalle-i Tekye	Mahalle-i Cami-i Kebir	Mahalle-i Babül Cedid	Mahalle-i Cami'l Latif
Mahalle-i Şeyh Şeyullah	Mahalle-i Şeyh Necmeddin El'Gazi	Mahalle-i Şeyh Emüniddin	Mahalle-i Şeyh Çabuk
Mahalle-i Meşkinan			

Varak:26a/2

Hazara Cüdu' bin Receb ve hal'a zevceti Necme bint-i İbrâhîm Nalband ve ebra'et zimmetihi min cemî'u'd-da'âvi'l-müte'allikati bi-hukûki'z-zevciyyeti ve mine'n-nafaka ve mûneti's-süknâ ve'l-mihri'l-mu'accel ve'l-mü'eccel fe-li-zalike hurrîre hünâ fi silh-i L sene 65

Varak:26/b

Pazar vakıftan sair mahallelere nakil olunan hinta ve şair ve zeytün ve nohut ve mercimek kileleri be her kilesi ne miktar ücret hammallar ahzedeceklerine dair mahalle be mahalle fiyatı beyân olunur ve be her kile üzerine miktarı ücret alınacağı zikr olunur. Fi 2 zilkade sene 1265

Pazar vakıftan Bab-1 Sor Mahallesi	Kile 1	Kuruş 1	Batman 1	Pare 22
Gölasyan Mahallesi	Kile 1	Pare 35	Batman 1	Pare 22
Şehid Mahallesi	Kile 1	Pare 30	Batman 1	Pare 2
Medrese Mahallesi	Kile 1	Pare 30	Batman 1	Pare 2
Tekye Mahallesi	Kile 1	Pare 20	Batman 1	Pare 12
Cami-i Kebir Mahallesi	Kile 1	Pare 20	Batman 1	Pare 12
Babül Cedid Mahallesi	Kile 1	Pare 30	Batman 1	Pare 2
Şeyh Şeyullah Mahallesi	Kile 1	Pare 35	Batman 1	Pare 2
Latifiye Mahallesi	Kile 1	Pare 30	Batman 1	Pare 2
Necmeddin Mahallesi	Kile 1	Pare 35	Batman 1	Pare 22

Emüniddin Mahallesine	Kile 1	Kuruş 1	Batman 1	Pare 3
Şeyh Çabuk Mahallesine	Kile 1	Kuruş 1	Batman 1	Pare 3
Meşkin Mahallesine	Kile 1	Kuruş 1	Batman 1	Pare 3

Mevki’i arsa ve gümrük olan handan sâlefü’z-zikr mahallere ücret-i nakliye beyanı.

Varak:27a/1

Ma’rûz Dâ’îleridir ki

Husûs-ı âtfiyi’z-zikr ve’l-beyânı şer’le istimâ’ ve rü’yet ve kabâhil verilmek üzere kıbel-i şer’den ta’yîn olunan Mevlânâ es-Seyyid Mahmûd Sabri vesâ’ir ümenâ-ı şer’ Mardin tevâbi’inden Rişmil Karyesi akârında vâki’ mahall-i münâza’a olan Şevki bağçesine muttâsıl ve Hâcî Mehmed müteveffâ bağçesine mülâhık İşlend nâm mahalle vüsûllerinde me’âl-i sahîhi’l-me’âllerine i’timâd olunur müslimîn-i muvahhadîn ile mevki’i-i mezkûr akd-i meclis-i şer’-i şerîf itdikde Mardin ahâlîsinden Hâcî Halîl bin Seyyid Mustafa nâm kimesne meclis-i şer’-i şerîfde karye-i mezkûre sâkinlerinden Hâcî Abdürrezâk ve Abdülfettâh ibn-i Hâcî Mehmed nâm kimesnelerin müvâcehelerinde üzerlerine da’vâ ve takrîr-i kelâm idüb müteveffâ-yı mezbûr Hâcî Mehmed’in sahîh sulbî oğulları hasımân-ı mezbûrân Hâcî Abdürrezzâk ve Abdülfettâh mülk bağçeleri arasında vâki’ olub arzan bir arşun ve tûlen on beş arşun arkai bundan çend sene mukaddem hâsılın mu’ayyenlerinde vâki’ olan masârıf-ı ma’lûmeme mükâfât ber-vech-i teberru’ kıl ve müsâha olunan sâlifü’z-zükr ark yerini bana hibe ve temlîk ve teslîm etmeleriyle ben dahi ittihâb ve tesellüm ve kabz ve kabûl eyledikten sonra çaydan olan su nevbetci mezkûr arkdan icrâ ve bu ana değin müvâcehelerinde tasarruf itmişim lakin bu esnâdan hasmân-ı mezbûrân mezkûr arki yedimden zabt ve beni tasarrufdan bi-gayr-i hakkın men’ etmeleriyle su’âl olunub mümâna’at-ı vâki’anın men’le tasarrufuma müdâhale itmemek üzere tenbîh olunmak matlûbumdur didikde gıbbe’s-su’âl hâsımân-ı mezbûrânın cevâblarında müdde’i-i merkûmun su butunu mecrâ-yı mezkûrdan icrâ itmek üzere vâki’ meccâyân olduklarında müdde’i-i merkûm Hâcî Halîl’in müdde’âsına muvâfık beyyine-i şer’iyye taleb olundukda udûl-i ısdâr-ı ricâl-i müslimînden ve Mardin ahâlîsinden Monlâ Mustafa bin Hâcî Kasım Efendi ve Hâcî Ömer ve Mustafa ibn-i Hâcî İbrâhîm Efendi nâm kimesneler li-ecli’ş-şehâdeh meclis-i ma’kûd hâzırûn olub istişhâd olunduklarında fi’l-hakîka işbu müşâhede olunan ark yerini hasımân-ı

mezbûrân bundan çend sene mukaddem müdde‘i-i merkûm Hâcî Halîl’in masârîf-ı vâkı‘asına mukâfât-ı merkûm Hâcî Halîl’e ber-vech-i teberru‘ hibe ve temlik ve fârigan anî’ş-şevâ‘il teslim etmeleriyle merkûm Hâcî Halîl dahi ittihâb ve tesellüm ve kabûl ve tasarruf etdirdiğine hasımân-ı mezbûrân ikrâr ve i‘tirâf eyledikleri üzere şâhidleriz şehâdeh dahi ederiz deyü her biri edâ-yı şehâdeh-i şer‘iyye itdikde şehâdetleri ba‘de’t-ta‘dîl makbûle olmağın mücebiyle ba‘de’l-hükm ba‘de izîn hasımân-ı mezbûrân merkûm Hâcî Halîl’in tasarrufuna mümâna‘at etmemek üzere tenbîh ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyh mahallinde ketb ve tahrîr ve me‘an mürsel-i ümenâ-ı şer‘le meclis-i şer‘a gelüb alâ vukû‘ihi ifâde ve takrîr itdikleri i‘lâm olundu fî 15 Zâ sene 65.

Varak:27a/2

Es-Seyyid Fethullâh Sâmi en-Nâ’ib an kıbeli es-Seyyid Mehmed Kemâl el-müvellâ hilâfuhü bi-Mardin

Ma‘rûz-ı dâ‘îleridir ki

Mardin’de Bâbü’l-Cedîd Mahallesi sâkinlerinden Sa‘d veled-i Ba‘lo nâm Nasrani meclis-i şer‘-i şerîf vâcibü’t-teşrîfde işbu bâ‘is-i i‘lâm-ı şer‘î Hana veled-i Bera nâm zimmî müvâcehesinde üzerine da‘vâ ve takrîr-i kelâm idüb iki yüz elli dokuz senesi târihiyle müverrih yedimde bulunan bir kıt‘a temessük mücebince hasm-ı mezbûr Hana’nın li-ebeveyn er karındaşı Sa‘do veled-i Bera nâm Nasrani zimmetinde üç yüz elli guruş ve hâric-i ez-temessük yüz on beş guruş cem‘an dört yüz altmış beş guruş alacak hakkım olub ve bundan üç ay mukaddem meblağ-ı mezkûrun kibelü’l-edâ mersûm Sa‘do hâlik olmuş ve meblağ-ı mezkûru vefâ ider metrukâtı yoğisede târih-i mezkûrda hasm-ı mezbûr ve hâlik-i mesfûrun şirket-i müfâvazaları hasebiyle el-hâletü hazîhi meblağ-ı mezkûru hasm-ı mezbûra ilzâm ile bana teslîme tenbîh olunmak matlûbumdur didikde gıbbe’s-su‘âl hasm-ı mezbûr Hana cevâbında hâlik-i mersûm ile babamızdan bi’l-irsi’ş-şer‘î ikimize â’id olan verâsetimizi ber-nehc-i şer‘ kavîm-i iktisâm itdikden sonra meyânemize aslâ ve kat‘an akd-i şirkete mufâvaza olunmamış ve hatta bundan on gün mukaddem müdde‘i-i mersûm Sa‘do veled-i Ba‘lo benimle bir gün da‘vâ ve mutâlebesi olmadığını ikrâr ve zimmetimi husûs-ı mezbûre müte‘allıka âmme-i da‘âvîden ibrâ-ı âmm itdiğini i‘tirâf itmişdir deyü def‘le mücâb olundukda akîbü’l-inkâr dâfi‘i-i mezbûr Hana’nın makâline muvâfık ve def‘-i meşrûhuna mutâbık beyyine-i şer‘iyye

taleb olundukda udûl-i ihrâr-ı ricâl-i nasârâdan Circas veled-i Selmo ve Cici veled-i Evsa Bahdo nâm zimmîler li-ecli's-şehâdeh meclis-i şer'a hâzırân olub istişhâd olunduklarında fi'l-hakîka bundan on gün mukaddem mer'î-i mersûm Sa'do veled-i Ba'lo hasm-ı mezbûr Hana veled-i Yera ile bir gûna da'vâ ve mutâlebesi olmadığını ikrâr ve hasm-ı mezbûrun zimmetini husûs-ı mezbûre müte'allıka-ı âmme-i da'âvîden ibrâ-ı âmm itdiğini i'tirâf itmişdir biz bu husûsa bu vech üze şahidleriz şehâdet dahi ederiz deyü her bir biri edâ-ı şehâdeh-i şer'iyeye itdikde şehâdetleri ba'de't-ta'dîl makbûle olmağın mücebiyle ba'de'l-hükm müdde'i-i mersûm hasm-ı mezbûre bî-vech-i şer'î mu'ârazadan men' olunduğu vukû'u üze i'lâm kılında fi Z sene 66. Es-Seyyid Mehmed Kemâl bi-mahrûse-i Mardin.

Varak: 27b/1

Kayd-ı kavânîn ve iş'âr ve mukâta'ât

Şehr-i Nisan zarfında fûrûht olunan erzak-ı mütenevvi'anın fiyât-ı mukarrereleri ber vech-i âtî beyân olunur fi 26 Câ sene 63. Nizâmiye-i hesâb olunmak

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 20 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 64 para	Erz 1 kıyye fiyatı 60 para	Sâde 1 kıyye kıyyesi 200 para
Nohud 1 kıyye fiyatı 25 para	Bulgur 1 kıyye fiyatı 34 para	Soğan 1 kıyye fiyatı 24 para	Tuz 1 kıyye fiyatı 20 para
Pekmez 1 kıyye fiyatı 36 para	Şa'îr 1 kıyye fiyatı 18 para	Saman 1 kıyye fiyatı 4 para	Hatab 1 kıyye fiyatı 3 para
Kömür 1 kıyye fiyatı 6 para	Biber 1 kıyye fiyatı 320 para	Mum 1 kıyye fiyatı 160 para	Sabun 1 kıyye fiyatı 320 para
Zeyt Revgan 1 kıyye kıyyesi 200 para	Yoğurt 1 kıyye fiyatı 8 para	Asel 1 kıyye kıyyesi 200 para	

Ber vech-i bâlâ iş bu iki yüz altmış üç senesine mahsûb şehr-i Nisan'da fûrûht olunan erzak-ı mütenevvi'a fiyât mukarrereleri hitâm pezîr olduğu üzere iş bu mahallde şerh-i şüdde fi 26 Câ sene 1263.

Varak: 27b/2

Şehr-i Mayıs zarfında fûruht olunan erzâk-ı mütenevvi'anın fiyat-ı mukarrereleri ber vech-i âti beyân olunur fî (silik) sene 63.

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 20 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 54 para	Erz 1 kıyye fiyatı 70 para	Sâde 1 kıyye kıyyesi 200 para
Nohud 1 kıyye fiyatı 25 para	Bulgur 1 kıyye fiyatı 34 para	Soğan 1 kıyye fiyatı 24 para	Tuz 1 kıyye fiyatı 20 para
Pekmez 1 kıyye fiyatı 36 para	Şa'îr 1 kıyye fiyatı 18 para	Saman 1 kıyye fiyatı 4 para	Hatab 1 kıyye fiyatı 3 para
Kömür 1 kıyye fiyatı 6 para	Biber 1 kıyye fiyatı 320 para	Mum 1 kıyye fiyatı 140 para	Sabun 1 kıyye fiyatı 320 para
Zeyt Revgan 1 kıyye kıyyesi 200 para	Yoğurt 1 kıyye fiyatı 8 para	Asel 1 kıyye kıyyesi 200 para	

Ber vech-i bâlâ erzak-ı mütenevvi'anın fiyat-ı mukarrereleri hitâm pezîr olduğu vukû'u üzere iş bu şerh-i şüdde fî M sene 63

Varak: 27b/2

Şehr-i Haziran'ın zarfında fûrûht olunan erzâk-ı mütenevvi'anın fiyat-ı mukarrereleri ber vech-i âti beyân olunur fî silh-i Haziran sene 63.

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 23 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 50 para	Erz 1 kıyye fiyatı 70 para	Sâde 1 kıyye kıyyesi 220 para
Nohud 1 kıyye fiyatı 25 para	Tuz 1 kıyye fiyatı 20 para	Soğan 1 kıyye fiyatı 24 para	Şa'îr 1 kıyye fiyatı 18 para
Saman 1 kıyye fiyatı 5 para	Hatab 1 kıyye fiyatı 4 para	Kömür 1 kıyye fiyatı 6 para	Sabun 1 kıyye fiyatı 320 para
Zeyt Revgan 1 kıyye kıyyesi 200 para	Mum 1 kıyye fiyatı 160 para		

Ber vech-i bâlâ erzak-ı mütenevvi'anın fiyat-ı mukarrereler hitâm pezîr olduğu vukû'u üzere iş bu mahallde şerh-i şüdde fî silh-i Haziran sene 63.

Varak: 28a/1

Şehr-i Temmuz zarfında fûrûht olunan erzak-ı mütenevvi'anın fiyatı mukarrereleri ber vech-i atî zikr ve beyân olunur. 28 Ş [12]63

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 20 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 48 para	Erz 1 kıyye fiyatı 70 para	Sâde 1 kıyye kıyyesi 220 para
Nohud 1 kıyye fiyatı 23 para	Tuz 1 kıyye fiyatı 15 para	Soğan 1 kıyye fiyatı 14 para	Şa'îr 1 kıyye fiyatı 18 para
Saman 1 kıyye fiyatı 5 para	Hatab 1 kıyye fiyatı 4 para	Kömür 1 kıyye fiyatı 6 para	Sabun 1 kıyye fiyatı 320 para
Zeyt Revgan 1 kıyye kıyyesi 240 para	Mum 1 kıyye fiyatı 160 para	Şeker 1 kıyye fiyatı 390 para	Biber 1 kıyye fiyatı 320 para
Badılcan 1 kıyye fiyatı 8 para			

Ber vech-i bâlâ hitâm pezîr olduğu iş bu mahalde şerh 4 N [12]63

Varak: 28a/2

Şehr-i Ağustos fiyatı ber vech-i atî beyân olunur. 4 L [12]63

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 20 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 48 para	Erz 1 kıyye fiyatı 70 para	Sâde 1 kıyye kıyyesi 220 para
Nohud 1 kıyye fiyatı 23 para	Tuz 1 kıyye fiyatı 15 para	Soğan 1 kıyye fiyatı 10 para	Şa'îr 1 kıyye fiyatı 18 para
Saman 1 kıyye fiyatı 5 para	Hatab 1 kıyye fiyatı 4 para	Kömür 1 kıyye fiyatı 6 para	Sabun 1 kıyye fiyatı 320 para
Zeyt Revgan 1 kıyye kıyyesi 220 para	Mum 1 kıyye fiyatı 200 para	Şeker 1 kıyye fiyatı 382 para	Biber 1 kıyye fiyatı 320 para
Badılcan 1 kıyye fiyatı 6 para	Zeytun 1 kıyye fiyatı 40 para	bağdat dövmesi 1 kıyye Pare 20 kıyye	

Ber vech-i bâlâ hitâm pezîr olduğu vukû' üzre iş bu mahalde kayd-ı şüdde fi 4 L [12]63

Varak: 28a/3

Şehr-i Eylül'de erzak-ı mütenevvi'anın fiyatı ber-vech-i âfî beyân olunur fi 4 Za [12]63

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 20 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 48 para	Erz 1 kıyye fiyatı 68 para	Sâde 1 kıyye kıyyesi 230 para
Tuz 1 kıyye fiyatı 15 para	Soğan 1 kıyye fiyatı 12 para	Nohud 1 kıyye fiyatı 23 para	Hatab 1 kıyye fiyatı 4 para
Sabun 1 kıyye fiyatı 320 para	Mum 1 kıyye fiyatı 200 para	Zeyt 1 kıyye kıyyesi 320 para	Şa'îr 1 kıyye fiyatı 17 para
Saman 1 kıyye fiyatı 5 para	Biber 1 kıyye fiyatı 320 para		

Bâlâda vech üzere hitâm pezîr olduğu vukû'u üzere şerh verildi fi 4 Zâ sene 63

Bundan böyle ne vecihle ba'zı erzâk fûrûht olunacağı.

Nan-I Aziz 1 kıyyesi 18 Pare	Sade 1 kıyye kıyyesi 240 Pare	Goşt 1 kıyye kıyyesi ** pare
------------------------------	-------------------------------	------------------------------

Varak: 28a/4

Hazara Samo bin Molla Osman el-Hâcc Keykeyanî ve vekil Ali bin Mahmûd vekâleti mutallaka fe-zâlike hurrîre hünâ fi 17 Ra sene [12]64

Varak: 28b/1

Mardin Sancağı Kâ'immakamı Sâbık Rıf'atlı Hac Süleyman Ağa Hazretlerinin livâ-ı mezbûrdan infisâli vaktinde liva-i mezburda kâ'in urbân ve tay şeyhleri ve aşâ'ir ve nevâhî-i ağa ve melîkleri ve kurâ kethüdâları bi-umûmihim yegân yegân meclis-i şer'a hazır olup şöyle ikrar-ı tâm eylediler ki ağa-yı mûmâ-ileyhin livâ-ı mezbûr kaymakamlığına ibtidâ-yı me'mûriyetinden hîn-i infisâline kadar vâki' olan dâd ve sened ve ahz ve i'tâ vesâ'irenin muhâsebesi rû'yet olundukda bir akçe hakkımız ağa-yı mûmâ-ileyh tarafında kalmamış olmağla mazbata yollu iş bu sened i'tâ olunmuş deyü ikrâr ve i'tirâf etdikleri üzere iş bu mahalde kayd-ı şüdde. 14 L sene [12]63

Ve ordu-yı hümâyûn cânibine nakl ettiğimiz zehâ'irin akçeleri ve ücreti nakliyelerini tamâmen ve kâmilen ahz ü kabz etmişiz deyü ikrâr ve i'tiraf ettikleri üzere iş bu mahallde kayd-ı şüdde. 14 sene [12]64

Varak: 28b/2

Şehr-i Teşrîn-i evvel'de (ekim) erzâk-ı mütenevvi'anın fiyât-ı mukarrereleri ber-vech-i âtî beyân olunur. 29 Zâ sene [12]64

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 18 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 48 para	Erz 1 kıyye fiyatı 68 para	Sâde 1 kıyye kıyyesi 240 para
Tuz 1 kıyye fiyatı 15 para	Soğan 1 kıyye fiyatı 12 para	Nohud 1 kıyye fiyatı 23 para	Hatab 1 kıyye fiyatı 3 para
Sabun 1 kıyye fiyatı 320 para	Mum 1 kıyye fiyatı 200 para	Zeyt 1 kıyye kıyyesi 320 para	Şa'îr 1 kıyye fiyatı 18 para
Saman 1 kıyye fiyatı 5 para	Biber 1 kıyye fiyatı 320 para		

Varak: 28b/3

Ba'de izin fiyât-ı mütenevvi'anın beyânıdır fi 4 Z sene 63 Teşrîn-i sâni fiyatı.

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 20 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 42 para	Erz 1 kıyye fiyatı 70 para	Mum 1 kıyye fiyatı 180 para
Sâde 1 kıyye kıyyesi 240 para	Tuz 1 kıyye fiyatı 17 para	Soğan 1 kıyye fiyatı 12 para	Nohud 1 kıyye fiyatı 24 para
Hatab 1 kıyye fiyatı 3 para	Sabun 1 kıyye fiyatı 320 para	Kömür 1 kıyye kıyyesi 7 para	Zeyt 1 kıyye kıyyesi 320 para
Şa'îr 1 kıyye fiyatı 18 para	Saman 1 kıyye fiyatı 5 para	Biber 1 kıyye fiyatı 320 para	

Ber-vech-i bâlâ karârgîr olduğu vukû'u üzre işbu mahallde şerh-i şüdde fi 6 M sene 64

Varak: 28b/4

Kanun-i evvel fiyâtı

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 20 para	Erz 1 kıyye fiyatı 72 para	Sâde 1 kıyye kıyyesi 240 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 48 para
Nohud 1 kıyye fiyatı 25 para	Tuz 1 kıyye fiyatı 20 para	Soğan 1 kıyye fiyatı 12 para	Hatab 1 kıyye fiyatı 3 para
Kömür 1 kıyye kıyyesi 7 para	Şa'îr 1 kıyye fiyatı 19 para	Saman 1 kıyye fiyatı 6 para	Mum 1 kıyye fiyatı 200 para
Zeyt 1 kıyye kıyyesi 320 para	Sabun 1 kıyye fiyatı 320 para	Biber 1 kıyye fiyatı 320 para	Şeker 1 kıyye fiyatı 400 para
Pekmez 1 kıyye kıyyesi 54 para			

Ber-vech-i bâlâ hitâm-pezîr olmuştur fî 6 S sene 64

Varak: 28b/5

Kânûn-i sâni fiyâtı beyân olunur. Fî 5 Zâ sene 64.

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 20 para	Erz 1 kıyye fiyatı 80 para	Sâde 1 kıyye kıyyesi 240 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 60 para
Nohud 1 kıyye fiyatı 25 para	Tuz 1 kıyye fiyatı 20 para	Soğan 1 kıyye fiyatı 12 para	Hatab 1 kıyye fiyatı 3 para
Kömür 1 kıyye kıyyesi 7 para	Şa'îr 1 kıyye fiyatı 19 para	Saman 1 kıyye fiyatı 6 para	Mum 1 kıyye fiyatı 240 para
Zeyt 1 kıyye kıyyesi 320 para	Sabun 1 kıyye fiyatı 320 para	Biber 1 kıyye fiyatı 320 para	Pekmez 1 kıyye kıyyesi 54 para

Varak: 29a/1

Şehr-i Şubat fiyâtı ber-vech-i âtî beyân olunur. Fî 6 R Sene 1264

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 20 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 60 para	Sâde 1 kıyye kıyyesi 280 para	Nohud 1 kıyye fiyatı 25 para
Tuz 1 kıyye fiyatı 20 para	Soğan 1 kıyye fiyatı 12 para	Erz 1 kıyye fiyatı 80 para	Zeyt 1 kıyye kıyyesi 320 para

Sabun 1 kıyye fiyatı 320 para	Mum 1 kıyye fiyatı 240 para	Şa'îr 1 kıyye fiyatı 19 para	Saman 1 kıyye fiyatı 6 para
Hatab 1 kıyye fiyatı 3 para	Kömür 1 kıyye kıyyesi 7 para	Asel 1 kıyye fiyatı 240 para	

Bâlâda vech üzere karârgîr olduğu ecilden iş bu mahalde şerh-i şüdde fi 6 R
1264

Varak: 29a/2

Şehr-i Mart fiyatı ber vech-i âtî beyân olunur Fî 10 Câ Sene 1264

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 20 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 76 para	Sâde 1 kıyye kıyyesi 280 para	Erz 1 kıyye fiyatı 80 para
Zeyt 1 kıyye kıyyesi 320 para	Soğan 1 kıyye fiyatı 15 para	Nohud 1 kıyye fiyatı 25 para	Tuz 1 kıyye fiyatı 20 para
Sabun 1 kıyye fiyatı 320 para	Mum 1 kıyye fiyatı 240 para	Şa'îr 1 kıyye fiyatı 16 para	Saman 1 kıyye fiyatı 6 para
Hatab 1 kıyye fiyatı 3 para	Kömür 1 kıyye kıyyesi 7 para		

Varak: 29a/3

Şehri Nisan fiyatı beyan olunur. Fi 12 Cemaziye'l evvel Sene 1264

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 20 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 50 para	Erz 1 kıyye fiyatı 80 para	Sâde 1 kıyye kıyyesi 280 para
Nohud 1 kıyye fiyatı 25 para	Bulgur 1 kıyye 24 para	Soğan 1 kıyye fiyatı 15 para	Tuz 1 kıyye fiyatı 20 para
Pekmez 1 kıyye fiyatı 20 para	Şa'îr 1 kıyye fiyatı 16 para	Saman 1 kıyye fiyatı 6 para	Hatab 1 kıyye fiyatı 3 para
Kömür 1 kıyye kıyyesi 5 para	Biber 1 kıyye fiyatı 320 para	Mum 1 kıyye fiyatı 240 para	Sabun 1 kıyye fiyatı 220 para
Zeyt 1 kıyye kıyyesi 320 para	Asel 1 kıyye fiyatı 240 para		

Şehr-i ayârda nân-ı azîzin hokkası 18 pare fiyatı meclisce tensîb olunmuşdur mâh-ı mezkûrun guresinden vech-i muharrer üzre kayd olundu fi 12 C sene 1264

Varak: 29b/1

İş bu altmış dört senesi Martından sene-i mezkûre nihâyetine kadar kasâbân esnâfi Mardin'de müstevfî ağnâm zubh ve lahm ve peym fûrûht ve ahâlî-i belde ve asâkir-i nizâmiyeyi idâre etmek üzere ta'ahhüd etdikleri ve işleyecek kesânın

Abdülkadir Bey Mollâzâde dükkan 1	Mehmed Ali bin Hâcı Mahmûd dükkan 1
Davut ibnü'l-Aci dükkan 1	Ahmed ibn-i İsmâ'îl Efendi 1 dükkan

esâmîleri kayd u beyân ve şerh u ayân olunur fi 10 Câ sene 1264

Varak: 29b/2

Şehr-i Mayıs fiyatı beyân olunur fi 11 B sene 1264

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 18 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 50 para	Erz 1 kıyye fiyatı 90 para	Sâde 1 kıyye kıyyesi 280 para
Nohud 1 kıyye fiyatı 25 para	Bulgur 1 kıyye 34 para	Soğan 1 kıyye fiyatı 40 para	Tuz 1 kıyye fiyatı 20 para
Şa'îr 1 kıyye fiyatı 14 para	Saman 1 kıyye fiyatı 6 para	Hatab 1 kıyye fiyatı 3 para	Kömür 1 kıyye kıyyesi 5 para
Biber 1 kıyye fiyatı 320 para	Mum 1 kıyye fiyatı 240 para	Sabun 1 kıyye fiyatı 320 para	Zeyt Revgan 1 kıyye fiyatı 320 para

Ber-vech-i bâlâ karârgîr olduğu vukû'u üzre kayd-ı şüdde fi 11 B sene 1264

Varak: 29b/3

Şehr-i Haziran fiyatı beyân olunur fi 11 Ş sene 64.

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 18 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 50 para	Erz 1 kıyye fiyatı 90 para	Sâde 1 kıyye kıyyesi 280 para
Nohud 1 kıyye fiyatı 25 para	Soğan 1 kıyye fiyatı 40 para	Tuz 1 kıyye fiyatı 20 para	Şa'îr 1 kıyye fiyatı 10 para
Saman 1 kıyye fiyatı	Hatab 1 kıyye	Kömür 1 kıyye	Biber 1 kıyye

6 para	fiyatı 3 para	kıyyesi 5 para	fiyatı 320 para
Mum 1 kıyye fiyatı 240 para	Sabun 1 kıyye fiyatı 320 para	Zeyt Revgan 1 kıyye fiyatı 320 para	

Ber-vech-i bâlâ karârgîr olmuşdur fî 11 Ş sene 1264

Varak: 29b/4

Bâlâda Temmuz'un fiyatı kezâlik şehr-i Eylül fiyatı muharreresi beyân olunur.

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 16 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 50 para	Erz 1 kıyye fiyatı 64 para	Sâde 1 kıyye kıyyesi 260 para
Nohud 1 kıyye fiyatı 20 para	Soğan 1 kıyye fiyatı 10 para	Tuz 1 kıyye fiyatı 12 para	Şa'îr 1 kıyye fiyatı 8 para
Saman 1 kıyye fiyatı 4 para	Hatab 1 kıyye fiyatı 3 para	Kömür 1 kıyye kıyyesi 8 para	Mum 1 kıyye fiyatı 200 para
Sabun 1 kıyye fiyatı 320 para	Zeyt Revgan 1 kıyye fiyatı 360 para	Biber 1 kıyye fiyatı 320 para	

Varak: 30a/1

Mardin müzâfâtından ma'rifi kehyası Süleymân nâm kimesne ile Yûsuf Cerbonî nâm kimesne meclis-i şer'-i âlî hâzırân olub her birisi vech-i âtî üzere takrîr-i kelâmlarında bundan mukaddem meyânemizde bulunan fesâd ve nefsâniye ve da'âvimiz harfeten kâffe-i terk ederek birbirimizin zimmetlerini ibrâ-ı âmm kât'ü'l-hisâm ile ibrâ ve kangı birimizi bu kavî terk ve fesâd ve nefsâniyetde başlaması mübâşir eder ise bilâd-ı ba'ideye nefy cümle kavîn vesâ'ir emvâl ve eşyâ ve akârâtı hazineye râci' olmak şartıyla mukâveleleri olunduklarında kayd-ı şüdde fî 2 N sene 64.

Varak: 30a/2

Şehr-i Kânûn-ı evvel fiyatı beyân olunur. Fi 5 safer sene 1265

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 14 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 50 para	Sâde 1 kıyye kıyyesi 260 para	Erz 1 kıyye fiyatı 60 para
Nohud 1 kıyye fiyatı 20 para	Soğan 1 kıyye fiyatı 12 para	Tuz 1 kıyye fiyatı 12 para	Şa'îr 1 kıyye fiyatı 18 para

Saman 1 kıyye fiyatı 6 para	Hatab 1 kıyye fiyatı 3 para	Kömür 1 kıyye kıyyesi 8 para	Mum 1 kıyye fiyatı 180 para
Sabun 1 kıyye fiyatı 360 para	Zeyt 1 kıyye fiyatı 320 para		

Varak: 30a/3

Şehri Şubat fiyatı beyân olunur fi 29 rebiulevvel sene 1265

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 14 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 60 para	Sâde 1 kıyye kıyyesi 240 para	Erz 1 kıyye fiyatı 60 para
Nohud 1 kıyye fiyatı 20 para	Soğan 1 kıyye fiyatı 12 para	Tuz 1 kıyye fiyatı 12 para	Mum 1 kıyye fiyatı 160 para
Sabun 1 kıyye fiyatı 360 para	Zeyt 1 kıyye fiyatı 280 para	Hatab 1 kıyye fiyatı 3 para	Kömür 1 kıyye kıyyesi 8 para
Şa'îr 1 kıyye fiyatı 8 para	Saman 1 kıyye fiyatı 3 para		

Varak: 30a/4

Şehîdâ Hüseyin bin Ahmed el-Harîni ve Zeydân bin Kalim el-Kavsî bâne hâzihi'l-himâreti's-sevda elleti hiye haze'l-hasm Sofi Hüseyin ed-Deşî hiye mülkün li-hâzihi'l-müdde'î Mehmed el-Halef el-Harîni fe-li-zâlike hurrîre ve kuyyide hünâ fi 9 L sene 65.

Varak: 30a/5

Şehr-i âzâd fiyatı beyân olunur. Fî 20 Câ sene 65.

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 14 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 60 para	Sâde 1 kıyye kıyyesi 240 para	Zeyt 1 kıyye fiyatı 280 para
Nohud 1 kıyye fiyatı 20 para	Soğan 1 kıyye fiyatı 12 para	Tuz 1 kıyye fiyatı 12 para	Mum 1 kıyye fiyatı 160 para
Erz 1 kıyye fiyatı 60 para	Sabun 1 kıyye fiyatı 330 para	Hatab 1 kıyye fiyatı 3 para	Kömür 1 kıyye kıyyesi 8 para
Şa'îr 1 kıyye fiyatı 8 para	Saman 1 kıyye fiyatı 3 para		

Varak: 30a/6

Şehr-i Mayıs fiyâtı beyân olunur fi 27 M sene 1265

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 14 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 50 para	Sâde 1 kıyye kıyyesi 180 para	Zeyt 1 kıyye kıyyesi 280 para
Nohud 1 kıyye fiyatı 20 para	Soğan 1 kıyye fiyatı 12 para	Tuz 1 kıyye fiyatı 12 para	Mum 1 kıyye fiyatı 160 para
Erz 1 kıyye fiyatı 60 para	Sabun 1 kıyye fiyatı 330 para	Hatab 1 kıyye fiyatı 3 para	Kömür 1 kıyye fiyatı 6 para
Şa'îr 1 kıyye fiyatı 8 para	Saman 1 kıyye fiyatı 4 para	Zeytun 1 kıyye kıyyesi 80 para	Asel 1 kıyye kıyyesi 200 para

Varak: 30b/1

Şehri Temmuz'un fiyatı beyan olunur. Fi 13 N 1265

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 13 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 50 para	Sâde 1 kıyye kıyyesi 181 para	Zeyt 1 kıyye kıyyesi 280 para
Nohud 1 kıyye fiyatı 20 para	Soğan 1 kıyye fiyatı 12 para	Tuz 1 kıyye fiyatı 13 para	Mum 1 kıyye fiyatı 200 para
Erz 1 kıyye fiyatı 65 para	Sabun 1 kıyye fiyatı 330 para	Hatab 1 kıyye fiyatı 3 para	Kömür 1 kıyye fiyatı 6 para
Şa'îr 1 kıyye fiyatı 8 para	Saman 1 kıyye fiyatı 4 para	Zeytun 1 kıyye kıyyesi 80 para	Asel 1 kıyye kıyyesi 200 para
Şeker 1 kıyye fiyatı 360 para	Biber 1 kıyye fiyatı 320 para		

Varak: 30b/2

Şehri Ağustos fiyatı beyan olunur. Fi 7 L 1265

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 12 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 50 para	Sâde 1 kıyye kıyyesi 200 para	Zeyt 1 kıyye kıyyesi 280 para
Nohud 1 kıyye fiyatı 18 para	Soğan 1 kıyye fiyatı 8 para	Tuz 1 kıyye fiyatı 12 para	Mum 1 kıyye fiyatı 200 para
Erz 1 kıyye fiyatı 70 para	Sabun 1 kıyye fiyatı 320 para	Hatab 1 kıyye fiyatı 3 para	Kömür 1 kıyye fiyatı 8 para
Şa'îr 1 kıyye fiyatı 8 para	Saman 1 kıyye fiyatı 3 para	Asel 1 kıyye kıyyesi 200 para	Şeker 1 kıyye fiyatı 320 para
Biber 1 kıyye fiyatı 280 para	*****		

Sayfa: 30b/3

Şehr-i Teşrîn-i evvel fiyâtı beyân olunur fi 13 Z sene 1265

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 12 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 50 para	Sâde 1 kıyye kıyyesi 220 para	Zeyt 1 kıyye kıyyesi 240 para
Nohud 1 kıyye fiyatı 14 para	Soğan 1 kıyye fiyatı 8 para	Tuz 1 kıyye fiyatı 12 para	Mum 1 kıyye fiyatı 200 para
Erz 1 kıyye fiyatı 60 para	Sabun 1 kıyye fiyatı 280 para	Hatab 1 kıyye fiyatı 3 para	Kömür 1 kıyye fiyatı 8 para
Şa'îr 1 kıyye fiyatı 8 para	Saman 1 kıyye fiyatı 3 para	Asel 1 kıyye kıyyesi 180 para	Biber 1 kıyye fiyatı 280 para
Bulgur 1 kıyye fiyatı 18 para			

Varak: 30b/4

Şehîdâ Mehmed bin Mollâ Ömer ve Hızır bin Cum'a eş-Şerâbeyn bâne Ahmed el-Hacci kadd talak-ı zevciyete Meryem bint-i Abido münzü tis'a ve işrîn yevmün fe-li-zâlike hurrîre hünâ fi silh-i Z sene 65.

Varak: 31a/1

Bir def'a bâ irâde-i seniyye fûrûht olunan top-keşân bârgîrlerinin kıymet-i vâkı'aları beyânı

Kır bârgîr behâ 400 guruş Hâkim efendiye	Diğer Kır Bârgîr behâsı 210 guruş Hâkim efendiye	Doru yekçeşme bârgîr behâsı 245 guruş	Kır bârgîr behâsı 165 guruş odabaşıya
Siyâh bârgîr behâsı 270 guruş Ahmed Ağa'ya			

1290 guruş, 40,5 guruş bârgîrlere çakılan nal ve kendülerine verilen haşır behâsı 1249,5 guruş

Beyân-ı havâyic-i sagîrû'l-maktûlüllezî selemenâhüm fi'l-meclis el-Hâcc İbrâhîm

Arabiyân-1 sigâr-1 zevc 1 kıyye	Zeheb-i İslâmbolî 2 kıyye	Nısf-1 İslâmbolî 6 kıyye	Eyzan-1 arabiyân-1 zevc 1 kıyye
Mahmûdiye 1 kıyye	Rakka 1 kıyye	Racüleyn rub'-1 Mahmudî 6 kıyye	Parça ve şemm ve zeheb ma'a rencber rubâ'î 4 kıyye
Irâk-1 zeheb 1 kıyye	Halka-1 teynâya 1 kıyye	Halka-1 tabaveye kebîre 1 kıyye sagîre 1 kıyye	Havs-1 zeheb 4 kıyye
Fas-1 zeheb 1 kıyye	Zeheb-i İslâmbolî tâm sağ 13 kıyye	Zeheb-i İslâmbolî nısf 7 kıyye	

Varak: 31a/2

Pazar-1 rişte sınıfı fûrûht itmekde oldukları penbe ve iplik beher batman penbe otuzar para ve beher batmân iplik üzerine kırkar para ücret dükkân ve mübâya'a ahz etmek ve ziyâde mutâlebe itmek üzre sınıf-1 merkûm ahâlîsine tenbîh olunarak ol-vechile rızâdâde oldukları işbu mahallde kayd-1 şüdde fi 27 Zâ sene 65.

Varak: 31a/3

Hazara Dervîş bin Hüseyin min karyeti Göçki ve hal'a zevceti Aişe bint-i Hasan er-Rişmilati alâ mi'eti ve hamsîn gurus ve ibrât-1 zimmet min cem' hukûki'l-zevciyyeti ve kâffeti'd-da'âvî ve ibrâ küllin minhümâ zimmeti'l-âhir fe lizâlike hurrîre hünâ fi 19 Z sene 67.

Varak: 31b/1

Barut

018,5 kıyye Evrâk Kal'âsının teshîrinde endâhte olunan top için

005 kıyye Ramazân-1 şerîfin isbâtına

075 kıyye Ramazân-1 şerîfin ibtidâsından îd-i sa'îdin gâyetine değîn saraf olunan barut

Hâcî Süleymân Fa'ik

Barut

044 kıyye 63 senesinin îd-i edhayisende endâhte olunan toplara sarf olunan barut

Behzad Kâ'immakâm Livâ-ı Mardin

019 kıyye Mu'ahharan devletlü Es'ad Paşa'nın uhdesine ihâle olunan Kürdistân eyâletinde müjdekanîyesiyçün endâhte olunan topda barut

Behzâd-ı Kâ'immakâm Livâ-ı Mardin

10,5 kıyye barut Mardin'de mütemekkin üçüncü alayın dördüncü taburdan bâ irâde-i seniyye ve tezkere-i behiyye ihrâc ve redîf neferâtına ihrâc ve istibdâl kılınan neferâtın hîn-i ihrâcında ber-mûceb mazbata-ı tabur-ı mezbûr Mardin Kal'asında endâhte olunan yirmi bir pare topda sarf olunan barut

38 kıyye Mu'ahharan Vechî Paşa Hazretleri Mardin'e vürüd ve ba'dehü hurûcunda endâhtiye olunan top 38 kıyye

38 kıyye Ba'dehü Kürdistan Vâlîsi Devletlü Es'ad Paşa Hazretlerinin Mardin'e dühül ve mu'ahharan hurûcunda top 38 kıyye

21 kıyye İstibdâla çıkan neferâtın resm-i şer-i yârî ile i'lâniyeleriyçün endâht olunan top 21 kıyye

Varak: 31b/2

Hızır Ali Pîrî ve ed'î Ali zevc-i ibnete Mehmed bin Abdullâh bi-ennehü kad zehebü ile'l-kurâ ve mâ vaz'u indihâ nafakati ebeden fâridülehâ takdîrû nafakati fe-kadderlihâ küllin yevmin yemrû ve yenkazî min târihi'l-kitâb işrîn musırriyyetihi lâ küllihâ ve meşrûbihâ ve pelûsihâ(?) vesâ'ir masârifâtihâ el-lâzımı fe li-zâlike hurrire ve kayyüdü hünâ fî 3 N sene 65.

Varak: 31b/3

Kânûn-ı evvel fiy'âtı beyân olunur fî 4 S sene 66.

Nân-ı azîz 1 kıyye kıyyesi 12 para	Sâde 1 kıyye kıyyesi 240 para	Zeyt 1 kıyye kıyyesi 200 para	Asel 1 kıyye kıyyesi 200 para
---------------------------------------	----------------------------------	----------------------------------	----------------------------------

Erz 1 kıyye fiyatı 60 para	Sabun 1 kıyye fiyatı 280 para	Goşt 1 kıyye fiyatı 50 para	Bulgur 1 kıyye fiyatı 18 para
Mum 1 kıyye fiyatı 200 para	Biber 1 kıyye fiyatı 280 para	Kömür 1 kıyye fiyatı 8 para	Hatab 1 kıyye fiyatı 3 para
Saman 1 kıyye fiyatı 3 para	Şa'ır 1 kıyye fiyatı 8 para	Tuz 1 kıyye fiyatı 12 para	Nohud 1 kıyye fiyatı 14 para
Soğan 1 kıyye fiyatı 8 para	Ber-vech-i bi'l- ikrârgîr olmuşdur		

Varak: 32a/1

Şehid Osman Bakkal ve Seyyid Mehmed bân-ı İsmâ'îl bin Hâcî zevc Medine bint-i Abdullâh kad teveffî menzele ahaste eşher fi'l-ahad zâlîke kaydühünâ fi 19 C sene 65.

Varak: 32a/2

Hazret-i Hamiş bint-i Ömo Sofî min kevri'l-vasiyyeti alâ evlâdi adîhe'l-maktûl vehüm Hüseyin ve Fenci (silik) ve adlî ve müddî evlâd-ı Maho bin Ömo bin Sofî ve vekeltü Yûsuf Efendi hâkîzâde Ali Efendi ve istîfâtü'l-maktûl min kâ'ilehi Osmân bin Dâvûd Şeyho min karyeti kevri'l-... li'l-zâlîke hurrîre hünâ fi 27 B sene 65.

Şehîden Monlâ Yusuf bin Seyyid Mehmed ve Mahmud bin Hâcî Ahmed bân Asya ve Zelihâ binti Yûsuf Efendi Faşuhzâde kadd-ı vükelâ Abdülkerîm bin Hâcî Mehmed Faşuhzâde ve hazîren Monlâ Ali bin Hüseyin Kâtib ve Adıyye İlyâs ve vükelâ-ı meselâ Hızır bin Hüseyin kâtib ve şehîden Şeyhmus bin Hâcî Ali [boşluk] bân Reşîde bint-i Hüseyin el-vasiyyeti Ali ibnihe'l-sagîr Dâvûd bin Emîn Kâtibzâde kadd vekâlet zevcihâ Monlâ Ali bin Hâcî Mustafa es-sâ'ig sıhhate belîg hissete ibnihe'l-mezkûr ve hiya sūdüs Elbistan ve hissetühâ ve hiyâ sülüsü'l-salis min Elbistan ve Şehîd İlyas bin Hüseyin el-Kâtib ve Monlâ Ali bin Abdülkerîm bân Amişe bint-i Hâcî Halîl kadd vekeltü Monlâ Hızır

Hazara Nu'mân bin Ahmed ve taleb-i şef'ati'l-beyti'l-mülâhık bi-dâreti'l-mebî' min Ömeri'l-sa'retî bi-tis'a mi'ete ve hamsîn guruş

Varak: 32a/3

Lemmâ kâne Lemîşe bint-i Hızır Şeyh emşî'al mi'ete ve hamsîn guruş inde ve echen Şelal bin Latîf Hakefli Ali bin Abbâs ilâ şehr-i bi'l-meblaği'l-mezkûr ve furuhtü'n-nafaka fî külli şehr-i hamseti aşare guruş alâ zevcihâ fe li-zâliki hurrîre hünâ fî 15 Zâ sene 65.

Varak: 32a/4

Kermi Karyesinden Bero veled-i Çoço ve Muhammedî Hasan Ali bin Hamî rişmleri indinde olan iplikleri nehb ve gâret olmadığından zimmetinde olan nükûd yirmi iki buçuk guruş ve iplikleri da'vâlarından yedi kıyye iplik ile musâlaha ve ahz etdikleri ve zimmetini ibrâ etmez oldukları işbu mahallde kayd-ı şüdde fî 19 Z sene 65.

Varak: 32a/5

Mardin'de Tekkiye Mahallesi sâkinlerinden Şeyh Ahmed Efendi bin Mehmed Efendi beher sene yüz guruş virgü edâ eylemek ve ziyâde virmemek üzere kendi ve karındaşı Hâcî Dervîş iltimâs itdikleri ve iltimâsları kabûl-ı şâyân oludğundan kabûl ve işbu mahallde kayd-ı şüdde fî 2 C sene 66.

Varak: 32b/1

Hücec-i bâyi'a ve ikrâr 1 kıyye, Hücec-i vesâye ve nafaka 10 guruş, Hücec-ı vakfnâme ve istibdâl ve (silik) 20 guruş, Defâtir-i kassâmiyye 30 guruş, Kayd-ı berevât ve ferâmeyn ve buyurulduyân vüzerâ-ı ızâm ve evâmîr-i sâmiyye 35 guruş, Kayd-ı mürâselât ve i'lâmât ve lâ'ihalar 7 guruş, Kayd-ı defâtir-i sâliyân ve bekâyâ 80 guruş, Kayd-ı kavânîn ve is'âr ve mukâta'ât 83 guruş. 1 Şaban sene 65

Gurre-i şehr-i Şa'bân yevmi'l-cum'a

Şehîden eş-Şeyh Abdülgafûr bin Şeyh Ali ve Dervîş bin Hüseyin el-Basmacı bân Fatıma bint-i Mehmed kadd vekaleti ibâhâ Mehmed el-mezbûreyn Şeyh Ömer hatta yedde'û alâ zevcihâ Yûnus bin Abdülgafûr fe-lizâlike hurrîre ve kaydühünâ fî 28 Z sene 63.

Varak: 32b/2

Kaddernâ Lezmo bint-i Şeyh Sa'don alâ zevcihâ Sa'id bin Mahmûd fî küllin şehr-i aşere guruş lâ küllihâ ve meşrûbihâ ve selbûsihâ vesâ'ir masârîfâtihâti'l-lâzîmeti lehâ fe-lizâlike hurrîrehnâ fî 15 C sene 65.

Bekâ li-aliyyin Şeko Andosi zimmî bi-kefâleti Habbur Abbod semâniye ve ıŖrîn guruş min mi'eteyni ve seb'în guruş ellezî kâne lehü indehü

Varak: 32b/3

Hazarat Fatma bint-i Bero Mahmûd ve ebrâ'et zimmete zevcihâ Fâris bin Mahmûd min en-nafakati ve's-süknâ ve mihrihe'l-mu'acceli ve hüve Faris hal'ahâ fe-li-hazâ hurrire hünâ fi 23 Ş sene 64.

Varak: 32b/4

Hazara Ali Guruslu vedde'â alâ Hana veled-i Sado ve Kaplo bi-enne'l-inâneti'l-cevnihi hiya mülki ve kadd sirkat ma'ıye fe-ecâbe'l-hasmi bi-enne'l-inâneti kad iŖteraytühâ min Abbâs Matrabî bi-mi'etin ve erba'în ve lem na'ruf ennehâ mülkü'l-müdde'î fehadara Hüseyin bin Keleş Guruslu ve Oso bin Hüso Guruslu ve Ŗehide külli vâhidin minhüm bi-enne'l-inâneti hiya mülkü'l-müdde'î fe-ba'de't-tahlîf İŖhak el-Civaneti'l-mezkûre fe-li-ecli zalike kuyyide hünâ fi 15 L sene 64.

Varak: 32b/5

Telermen Karyesi sâkinlerinden Lülü Gence nâm zimmînin Mardin'de olan Çirco Hüno'nun zimmetinde alacağı olan yüz seksen guruş hakkı te'diye olub meblağ-ı mezkûru Lülü'nün zimmetinde taleb olundukda seksen guruşu târihinden yirmi gün sonra va'de olarak te'diye ve tevsîl ve yüz guruşu târihden bir seneye kadar mühl olarak Telermen'de olan hânesi ba'de't-tahlîf rehn-i Ŗer'î zimmî-i merkûma i'tâ ve senenin hitâmına değin meblağ-ı mezkûru te'diye olmadığı sûretde Telermen'de sâkin Dirmenas ve Hani Yuni tevkîl idüb meblağ edâ olduğundan vekîlân merkûman fi hâne-i mezbûresi bey' ve Çirco el-mezbûrun yüz guruşu te'diye ve tevsîl eylemek üzre kayd olundu fi 22 Ş sene 64.

Varak: 33a/1

Hazara Hâcı AbdülgaŖfûr Efendi bin Hâkî Ahmed Efendi meclisi'Ŗ-Ŗer'i'Ŗ-Ŗerîf ve kadri alâ tarîki'Ŗ-Ŗehâdeh kâ'ılan bi-enne hân ve dekâkîni'l-mevkûfeti'd-dükkân vakfihâ Hâcı Sâdık Ağa ra'eytü Abdi Ağa bin Hâcı Osmân Ağa bin Hâcı Sâdık Ağa el-mûmâ-ileyh kâne bi-tasarrufi'l-hân ve'd-dekâkîni'l-mezkûreti sümme ve kânet Emine Hâtûn fi hâli hayâtihâ mâti-tasarrufi fi'l-vakfi'l-mezkûr mâdâm Abdî Ağa hayyen sümme lemmâ teveffâ Abdî Ağa ve ba'dehü bi-niyyetihi rac'atü nevbeti't-tasarrufi ilâ Emine Hâtûni'l-mezkûreti ve ba'de vefâtihâ rac'atü nevbeti't-

tasarrufi ilâ ibneyhâ Abdullâh Ağa ve Mehmed Ağa ve tasarrufâ fî'l-vakfi'l-mezkûr ve ba'de zâlike teveffâ Mehmed Ağa ve bekâ ibnehü Süleymân ve ahiyye Abdullah Ağa el-merkûm ve erâde en yetasarrafu Süleymân ma'a ammihi Abdullâh Ağa fe-lemme yütebeyyin lehü nevbeti tasarrufi ma'a ammihi'l-mezkûr bel ennemâ ayn Abdullâh Ağa fî külli senetin şey'en li-ecli ta'abbüş Süleymân alâ vechi't-teberru'a ve alâ hazâ cere't-tasarruf beyne evlâdi'l-vâkîf ve şehîdû Süleymân bin Şeyh Sâlih ve Mustafa bin Hâcî Yusuf ve Monlâ Ahmed bin İsâ Efendi ve Seyyid Mustafa bin Seyyid Ahmed ve Mehmed es-Sarrâc Ömer Ağa ve Ahmed bin Hâcî Mustafa es-Sarrâcbaşî bi-mûcebi şehâdeti Hâcî Abdülgaflûr Efendi el-mûmâ-ileyh fe-lizâlike hurrire hünâ fî 8 B sene 64.

Varak: 33a/2

Hazara Şeyho bin Azer ve'l-vekîl an-ı kîbeli zevcetihî Hacce bint-i Seyyid İbrâhîm ve tesâlaha ma'ahü ahûhâ Mehmed bi-mi'e gurus min mîrâsillezî kâne yahussühâ min ebiyhâ ve ibrâ'i zimmetihî min da've'l-mîrâsi ve min cemî'i'd-da'âvî ibrâ'en âmmen kâtî'an li'l-hussâmi ve lem yebkâ li-müvekkileti'l-mezbûr Şeyh ma'a'l-merkûm Mehmed ve ümmihî da'ven velâ mutâlibeten fe-lizâlike hurrire ve kuyyide hünâ fî 11 Ş sene 65.

Mustafa Ağa Mişkevî Şeyh Mustafa bin Hâcî Mahmud, Ali Ağa Berber Seyyid Mehmed Feyyaz ve gayrühüm. İzni li-mevlânâ el-imâm bi-câmî'i't-Tekkiye.

Varak: 33a/3

Bi-enne ya'kıde nikâhü'l-binti'l-mübekkereti Emine bint-i Mehmed Ato alâ hâtibhâ Mehmed bin Abdo ve bi-mihri müsemmâ ve bi-mahzari mine'ş-şühûdi ve en lâ yekûne beynehümâ mâni'un şer'ıyyün ve izni'l-velî ve'r-rızâta mine't-arafeyn fî 24 N sene 64.

Şehîden Bekir Lüleci ve Seyyid Mehmed Beyâzî bân Ali bin Ahmed kadd-ı hal' zevcetihî Nudi bint-i Hasan min müddeti semâniyyeti eşhedü fe-lihazâ kaydühenâ fî 25 N sene 64.

Lehü alâ şekû Ali Es'ad bin Hızır Şelo mi'e ve erba'a aşere gurus fî külli şehrin yü'eddâ leh aşere gurus fî 25 N sene 64.

Hazara Halîl Kasâb vedde'â alâ Hüseyin el-Hâcî bi-hasebi vekâletihî an Mahmûdel-Osmân bi-mi'eteyn ve hamse ve sittîn gurus ve hasbüh ve ba'de zâlike

ahrece bi-kefâleti İsâ ibn-i Ömer ve ahihi Musa ilâ aşareti eyyâm fe-li-eclî zâlik kuyyüde hünâ silh-i L sene 64.

Varak: 33b/1

Hâcc-ı mübâya‘a ve ikrâr

El-emr-i hüsmâ rahmi fihi es-Seyyid Ali Nakîbzâde el-müvellâ hilâfeti Mardinü'l-mahrûse nemakati'l-fakîr ileyhi azze şânühü gufîra lehü.

Şer‘at-ı tahrîr-i kitâb hüccet-i nisâb-ı şer‘î oldur ki

Mardin sâkinelerinden Rahmete bint-i Hâco nâm avret tarafından Hüseyin bin Seyyid Sâlih ibn-i el-Çavuş ve Mehmed bin Ali es-Seyyid nâm kimesnelerin şehâdetleriyle vekîl olduğu sâbit ve sübût vekâletine hükm-i şer‘î lâhık olan Hâcı Mehmed bin Mustafa nâm vekîl ve Mehmed bin Abdullâh nâm asîl-i meclis-i şer‘î hakk-ı vâcibi't-ta‘zîmde hâzırân olub İbrâhîm Beğ bin Hüseyin Beğ ibni'z-za‘îm nâm kimesnenin müvâcehesinde üzerine da‘vâ ve takrîr-i kelâm eylediler ki Meşkin Mahallesinde vâki‘ etrâf-ı erba‘ası tarîk-i âmmla müntehi ve mahdûd olan dârin cemî‘ hudûd ve hukûk ve müşt Emilât-ı sâ‘iresiyle beş sehmden ibâret olub sehâm-ı mezkûreden iki sehm mülküm ve iki sehm Seyyid Hızır ibni'l-Ca‘fer nâm kimesnenin mülkü ve bir sehm Vâhid'in nısfı rahime'nin mülkü ve diğ er nısf sehm Zemo Vamo binti Hâcı İsmâ‘îl mülkleri olub mezbûr Seyyid Hızır'ın iki sehm şâ‘ini bin guruş ile hasm-ı mezbûre bey‘-i bât itdiğ i el-hâletü hâzihi mesmû‘umuz oldukda taleb-i müvâsebe ile taleb ve şîrâ-ı mezkûrun feshiyle mezbûr iki sehmi hakk-ı şef‘a ile bize süpürde ve teslîmi matlûbumuzdur didiklerinde gıbbe's-su‘âl hasm-ı mezbûrun cevâbında fi'l-vâki‘ müdde‘ıyyîn-i merkûmeynin müdde‘âları sahîh ve hakk-ı şef‘aları olmağ la taleb-i müvâsebe etmişlerdir deyü ikrâr ve tasdîk ile mücâb olundukda gıbbe't-tahlîfi'ş-şer‘î şîrâ-yı mezkûrun feshiyle fûrûht olunan iki sehmi vekîl ve asîl-i merkûmeyne süpürde ve teslîm ve meblağ-ı mezkûru vekîl ve asîl-i merkûmeynden tahsîl ve mezbûr Seyyid Hızır'ın âheriyle hasm-ı mezkûre te'diye ve tavsîl olunduğ u birle mâ vaka‘ bi't-taleb işbu vesîka-ı enîka-ı şârihtü'l-beyânı ketb ve i'tâ olundu tahrîren fi evâhir-i şehr-i Cemâziye'l-evvel sene selâseti ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl: Hâcı Şeyhmus ibn-i el-Mu‘în, es-Seyyid Yûsuf Sıdkı Efendi, es-Seyyid Fethullah Sâmi, Lutfullâh el-muhzır, Mustafa el-Muslî, Hüseyin Muslî, Ali Muslî ve gayrühüm.

Varak: 33b/2

Hazara Seyyid Es'ad bin Ali el-Katuf ve âd'ıyyi alâ Batris veled-i Maksî Ekob bi-tis'a ve sittîn guruş ve atâlihi mühlihi ilâ hamseti aşere yevmi fi-li-ecli zalik kayyüdü hünâ fi silh-i L sene 64.

Varak: 34a/1

Hâzihi hüccetün sahîhatün şer'ıyyetün ya'rübü mazmûnühâ ve yakarrarü ve meknûnihâ an zikri mâ hüve ennehü

Kadd iştirâ Dervîş bin Hâcı Hüseyin el-Kavâs bi-mâlihi li-nefsihi dünü gayrihi mine'l-bâ'a minhü ve hüve Ali Efendi bin Osmân Efendi fe-ba'a'l-merkûm bi'l-vekâleti'l-müseccetü an kıbeli Fatoş bint-i Mehmed Ağa mâ hüve li-müvekkileti ve bi-yedihâ ve tahtü tasarrufühâ ve müntakilen ileyhâ bi's-şirâ'i's-şer'î ve zâlike cemî'u'd-dâri'l-vâki' fi mahalleti Câmî'ü'l-kebîri'l-müştemileti alâ meclisi fevkânî zî musallabeteyn ve dâhilehi tüccârî ezecın ve eyvâneyn-i tahtaneyn ezecın ve dâhilühümâ ahüreyn ezec ve oda zî musallebe ezec ve cebb-i mâ'in ve kenifin ve havş ve haddü'l-cemî' kibleten ve şimâlen yentihî ilâ tarîki'l-âmm ve şarkan ilâ mülki Süleymân bin Mahmûd Ağa ve garben ilâ mülki el-Hâcc Abdülkâdir bi-mahalletü'l-hudûd ve kâffeti'l-murâfik ve'l-levâhık ve'l-hukûk bi-semeni makbûzi gayr-i mev'ûd kadrühü ve nisâbühü ve meblağa ve beyânühü'l-fâyiz ve seb'a mi'ete ve işrîn guruş rûmî-i cedîd bey'an ve şirâ'en sahîheyne şer'ıyyeyn bi'ateyni müştemileyn ale'l-îcâb ve'l-kabûl ve'l-kabz ve'l-ikbâz ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ'i mine't-arafeyni ve lem yebka li'l-müvekkileti'l-mezkûreti ma'a'l-müşteri'l-merkûm fi'l-mebî'i'l-mersûm da'ven velâ mutâlebetün bi-vechi mine'l-vücûhi sebebin mine'l-esbâbi cerâ zâlike ve hurrîre fi evâhir-i şehr-i Rebî'ü'l-evvel sene erba'a ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl: Fahrü'l-ulemâ es-Seyyid Ömer Şevkî Efendi el-Müftî ... bi-Mardin ibn-i es-Seyyid Yûsuf Sıdkı Efendi, es-Seyyid eş-Şeyh Osman Efendi el-Kâdî-ı sâbıkan, İbrâhîm bin İsmâ'îl Efendi Hindizâde, Monlâ Abdurrahmân Cerzî, Hâcı bin Monlâ Halîl Berber, Hâcı Halîl bin Adile, Seyyid Halîl bin Seyyid Mehmed Kahveci, el-Hâcc Ali bin el-Hâcı Mehmed Hâcı Keremzâde, Kâtibzâde Monlâ Hızır, Es'ad Efendi bin Zeyni Efendi, es-Seyyid Fethullâh Sâmi en-Nâ'ib ve gayrühüm.

Veza'if Mehmed Efendi bin Hâcı Ahmed Efendi fi Câmî'ü'l-kebîr: 8 akçe ferrâş, 03 akçe seyfdâr, 08 akçe vâ'izlik=19 akçe.

Varak: 34a/2

Hazara Ali mîrî vedde‘â alâ fedo fedo ibnühü bi hamsetin ve sittin guruş ve habsehü ve ba‘de zâlike ahrece bi-kefâleti Hanolcu ilâ selâseti eşhur fe-inde hulûli‘l-vâ‘deti yü‘edde‘l-meblaği‘l-mezkûr ve iz âmâ edde‘l-meşfûr fe-tâlibi‘l-kefilü fe-liecli zâliki kuyyide hünâ fi silh-i L sene 64.

Varak: 34b/1

Şerî‘at-ı şî‘âr Mardin kazâsı nâ‘ibi ve müftisi müveddetlü efendiler ve kazâ-ı mezkûrun a‘zâ-yı meclis ve söz sâhibleri hamiyetlü beğler ve ağalar ve kurâ kethüdâları inhâ olunur ki resm-i bakkalî ve takaddüs hazretleri hazret-i zât-ı şevket-me‘ab hazret-i şâhâneye ... ve âfiyetler ihsân buyursun emîn-i Mardin Kazâsı Müdîri Behzad Ağa‘nın vefâtı cihetiyle yedinde müstakîm ve mücerribü‘l-etvâr bir zâtda kazâ-ı mezkûr-ı müdîr nasb ve ta‘yîni muktezâ-yı hâl ve maslahatdan bulunmuş ve dârende-i buyuruldu hamiyetlü Ali Beğ‘de hadd-i zâtında dirâyetkâr ve mücerrebü‘l-etvar ve müdîrlik mezkûr idâresine muktedir olduğu berîdâr bulunmuş olduğundan müdîrlik-i mezbûr mîr-i mûmâ-ileyhin hudesinde bi‘l-ihâlê i‘zâm kılınmış olduğu siz ki muhâtabûn-ı mûmâ-ileyhimi keyfiyet ma‘lûmlarınız oldukda mîr-i mûmâ-ileyhi kazânıza bi‘l-vesaya re‘y ve tedbîri üzre hareket-i zimmeti umûr-ı mehâm seniyye ve tahsîlât husûsunda müdîr-i mûmâ-ileyh ile bi‘l-ittifâk ve‘l-ittihâd sûret-i tesviyesine dikkat ve ber-muktezâ-yı irâde-i seniyye ve tanzîmât-ı hayriye hilâf-ı hâl ve hakeket-i nâ-marzıyye vukû‘undan mübâ‘adet eylesesiz ve sen ki mûr-i mûmâ-ileyh sen dahi muktezâ-yı fetânet ve dirâyet-i zâtiyeniz üzre kazâ-ı mezkûrda vukû‘ bulan umûr-ı mehâm-ı seniyyende mahurun ta‘ayyünde rü‘yet ve her bir husûsâtda tanzîmât-ı hayriye ve ta‘lîmât-ı seniyyeye tevfkân cümle ile bi‘l-ittifâk şer‘-i şerîf ve kânûnet-i atîka tatbîkan tesviye ve tarafımıza istîzânî lâzımgelen keyfiyetde bi‘l-istîzân ba‘de irsâl olunacak cevâbnâme mücebince hareket-i dikkat ve cümleden cânib-i sünni‘l-cevânib hazret-i pâdişâhî ve taraf-ı ... hazret-i müşîrîn da‘vât-ı hayriye incilâbına sarf ve hâsıl-ı liyâkat eylemeniz bâbında mîr-i mûmâ-ileyhde me‘mûriye buyuruldusu cânib-i hazret-i müşîr-i a‘zamîden şeref-zühûruna değin işbu buyuruldu tahrîr ve tastîr olunmuşdur gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu amel ve hareket eylesesiz fi 25 Zâ sene 64.

Varak: 34b/2

Bundan akdem nefis-i Mardin'de Gölasyan Mahallesi vefât eden Güllü nâm avretin vâris-i ma'rûfu nümûdâr olmadığından kâffe-i metrukâtını ahz ve kabz ve de'b-i müslimîn ve tavr-ı muvahhadîn üzere techîz ve tekfinine ve vücûh-ı hayrât ve müberrâtına sarf etmek üzere Hâcî Muharrem bin Abdurrahmân Lüleci ve Dervîş ibn-i Mehmed babamı şehâdetleriyle vasî-i muhtârî olan Hâcî Ahmed bin Mahmûd el-Katan nâm vasî ma'rîfet-i şer'le metrukât-ı müteveffiyeyi tahrîr itdirüb fûrûht itdiği ve techîz ve tekfine vâsıl olan masârîfî beyân olunur fî 2 S sene 65.

024,5 guruş Kırmızı mülhâfe 1 aded ma'a erz 1,5 kıyye 10 guruş, hatab 30 guruş, sâde 5 guruş şal 3 guruş, kundak 2 aded 3,5 guruş.

041,5 guruş Tuman ayakkabı 2 aded 8 guruş, köhne havlu 1 aded 1,5 guruş, köşnet 5 guruş, şal 1 aded ve köhne gömlek 3 aded 15 guruş, tas 2 aded kabak 1 aded 12 guruş

065 guruş Yatak 1 kat 47 guruş, hinta 6 müd ve dolab 1 aded 18 guruş

250 guruş Nükûd-ı sahîha-ı meşrû'a

381 guruş

431 guruş Techîz ve tekfin müteveffiyeye minhâ

250 guruş

070 guruş Dellâliye ve hamâliye ve resm-i âdî ile kaydiye ve hizmet-i muhzırıye minhâ

180 guruş

Lemmâ kânü ma'rûf-ı ahz Sultan bint-i Ali es-sagîreti li-ecli't-ta'ayyüni ve ahzet Fato bint-i Ahmed Emoşi bint-i Ali takadderet li-hüme'n-nafakati

Varak: 35/a

Musul eyâleti vâlîsi Mehmed Paşa'nın Mardin Sancâğı kazâları ahâlîsi ba'zı kesân defterinde emvâl-i mukâta'ât ve mürettebân-ı vesâ'irden dolayı zükürân bekâyâsının mikdâr-ı vekîli beyyine sûret-i defterdir.

Ömeryân aşiretinden olan 300000 guruş yine mezkûre bedel ve hâsılâtı 045291 guruş bekâyâ-yı atîka ve tevzî'âtından 345291 guruş	Sürgücü aşiretinde olan 322.500 guruş yine mezkûra bedel ve hâsılâtı 025890 guruş bekâyâ-yı atîkâ ve tevzî'âtından 348390 guruş	Daşı aşiretinin sene-i mezkûre bedelâtından 23506 guruş	Tuhub Karyesinde elli yedi ve elli dokuz hâsılâtı bedelâtından 7500 guruş
Mazı Dağında elli yedi ve sekiz ve dokuz hâsılâtı bedelâtından 25361 guruş	Bunesri-Nâhiyesinden sene-yi mezkûre bedelâtından 21989 guruş	Bilali Karyesinde elli dokuz bedelâtından 240 guruş	Maserti Karyesinde sene-i mezkûre hâsılâtı bedelâtından 3573 guruş
Meşkinde Karyesinde sene-i mezkûre hâsılâtı bedelâtından 6820 guruş	Etrâf-ı şehrde yine mezkûra bedel ve hâsılâtı 3100 guruş	Kiki aşiretinde elli dokuz senesi tevzî'inden 18815,5 guruş	Nusaybin Zâbıtı Dervîş ma'rifetiyle Nusaybin kurbünde olan bekâyâsı 535 guruş
Elli dokuz senesi Receb'den Zî'l-hiccesi bidayetinde değin ber-mûceb mürâsele-i dâdî'le bâbında masârîfâtı 88279,5 guruş	Tuki Karyesinde elli yedi ve sekiz seneleri tevzî'âtından 5249 guruş 10 para	Piran Âli aşiretinden elli yedi ve dokuz seneleri tevzî'âtı 5443,5 guruş 10 para	Gücegan aşiretinde elli dokuz senesi kast-ı evvel tevzî'âtından 270 guruş
Tayy aşiretinden Hasan el-Hüseyin zimmetinde olan 20000 guruş zimmet tarîkiyle			

bâ-tahvîl 02655 guruş dârı behâlarıyla tevzî' bekâyâsı 22655 guruş			
--	--	--	--

Deynü's-sâbit Ali Sa' do bin Ahmed

305 guruş deyn Monlâ Yûsuf Külahlızâde bint-i bi-şehâdeh Seyyid Dervîş
bin Seyyid Bekir ve Şeyhmus bin Monlâ Yusuf ba' de't-tahlîf

140 guruş Deynü'z-zevce Sa'îde bint-i Halo mine'z-zehebi'l-vasat
mankal(?)

Lemmâ kâne li-Bekir bin Monlâ Mehmed Şemdînzâde erba'a mi'e guruş
veledi Ruşen bin Hâcî Hüseyin sitte mi'eti guruş ve li-Yusuf bin Hâcî Yûsuf
Efendizâde mi'eteyn ve seb'a ve tis'in guruş ve nısfu ve li-Yagob Manatar selâsetü
mi'etin ve sitte ve sittîn guruş ve nısfu fe-sâre'l-meblağ cem'an elf ve sitte mi'eti ve
erba'a ve sittîn guruş inde Mehmed bin Hâcî İsmâ'il Hâcî Kuzîzâde ve emhelûhü ilâ
va'dihi sitteti eşhur bi-şarti'l-vâ'deti sitteti eşhûr fe'ş-şehreyn menûtan fe-lizalike
hurriri ve kuyyide hünâ fi 12 Zâ sene 65.

Varak: 35b/1

Indî mazmûnihâ niyyet

Es-Seyyid el-Hâc Ömer Rüşdi el-müvellâ hilâfeti bi-Mardin ve'l-fakîr
ileyyi azze şânühü gufira lehü

Tahrîr-i kitâb-ı sıhhat-nisâb oldur ki

Derûn-ı Mardin'de bulunan tâ'ife-i nasaradan Erliyâ ve Musa binti Yunan
nâm kimesneler taraflarından Eygo veled-i Sadeked ve karındaşı Miho ve zimmiyye-
i mersûmenin zevceleri Ciro veled-i Kastal ve Bero veled-i Eygo nâmûn kimesneler
şehâdetleri sâbitü'l-vekâle olan Nakîbzâde Ali Efendi meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve

mahfil-i dîn-i münîf-i ezharda Mardin mütemekkinlerinden işbu bâ'isü'l-kitâb Maksî Yosef ve birâderi Maksî Abraham veledân-ı Kazar nâm zimmîlerin müvâcehelerinde üzerlerine da'vâ ve takrîr-i müdde'âlarında derûn-ı Mardin'de Şehidiye Mahallesiinde vâki' Yerbes hânesi dimekle meşhûr ve ma'rûf olan ma'lûmü'l-hudûd ve'l-cîrân iki bâb hâne müvekkilesi olduğum mersûmun babaları Yunan nâm zimmînin mülk-i sarihi olup ba'de'l-helâk bi'l-irsi's-şer'î kızlarına intikâl etmişken bundan akdem mürd olan Şadi oğlu İlyâs nâm zimmî geçen kırk târihinde hâne-i mezkûreleri bî veliyye-i şer'î gasben zabt ve tasarruf iderek ve kırk üç târihinde mersûmlara ve fûrûht etmiş ve hâne-i mezkûr mersûmların babaları malı bulunmuş olduğundan istirdâdı bi'l-vekâle matlûbumdur deyü ba'de'd-da'vâ mersûmûn cevâblarında hâne-i mezkûr müdde'iyân-ı mersûmenânın babaları Yunan'ın mülkü iken mersûmun helâkından sonra müdde'iyân-ı mersûmenân kendi rızâlarıyla mersûm Elyas nâm zimmîye bey'-i bât-ı sahîh-i şer'iyle bey' ve temlîk ederek ba'de't-tasarruf yedi bin gurus bedel ile bizlere gasben zabt ve tasarrufu ma'lûmumuz değildir deyü inkâra tasaddî eylemiş olduğundan vekîl-i merkûmun iddi'âsına muvâfık beyyine taleb olunmuşken eytân-ı beyyineden izhâr-ı acz eylemekte olduklarından başka yirmi bir sene mersûmların li-hüsn-i tasarruflarında olup da'vâya tasaddî itmemiş olduklarına binâ'en tarafeynin takrirleri fetvâ-yı şerîfe havâle olundukda mersûmânın yedlerinde verilen fetvâ-yı şerîfenin mazmûn-ı münîfde hatta takâmü'l-cînnehi il-ennehü bi-mecri'd-da'vî lâ yesbetü'l-hakku surre lâ yeşmi'u'd-da'vâ ba'de sünnetihi ve selâsîni sünneti illâ en yekûnü'l-müdde'î eve'l-müdde'a aleyh hamse aşere sene lâ şemi'u ba'dehâ illâ bi-ahadi'l-a'zâdi's-selâse mine'l-hâvî surre kitâb-ı müstetâbindan menkûl ve musarrih bulunan fetvâ-yı şerîfe mücebince müddet-i mezkûre da'vâ-yı terk olur ise ba'dehü istimâ'ı cevâz olunamacağı ve hâne-i mezkûr-ı mersûmların mülk-i sâbitleri olup müdde'î-i merkûmun müvekkileten fî avret-i mersûmetânın oğulları bî vech-i şer'î olduğu mâ vaka' bi't-taleb işbu vesîka-ı müşârihati'l-beyânı ketb olundu tahrîren fî evâhir-i şehri-i Şa'bâni'l-mu'azzam sene erba'a ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl: es-Seyyid Fethullâh Sâmi Efendi, Yusuf Efendi Hâkîzâde, Mehmed Sadık Efendi Beğ Hatîbizâde, el-Hâcc Hızır Ağa Kümlizâde, el-Hâcc Halil

Bakkal, Maksî Abraham, Şemas Abdülâhad Soha, Cebrâ'il Kesbo, İbrâhîm Şemsi ve gayrühüm.

Varak: 35b/2

Ba'de'd-da'vâ ve'l-istintâk şehir-i kurâ Mehmed bin Seyyid Es'ad ve Mehmed bin Seyyid Ömer ve Çulcu ve Hızır bin Mehmed el-Kanta binân-ı Monlâ Yûsuf bin Bekir Külahlı kadd istâcir zâhirü'l-arabî bin Abdülazîz bin Faris bin Zamil bi-kureşeyn ve Nasaf ibn-i Ömer hazîhi'l-müdde'î Mehmed bin Bekir bin Salim bin Zâmilü'l-mezkûr li-ecli enne yenzelü fî anbarî'l-hümâmî'l-kâ'in fe mihi fî beyt-i halîl ve hatta yeftehü mecrâh ve yenzafü mümerîhi ve li-mâ nezl bi-hüsni rızâ'îhi ve tayyibü hâtıra bi-kadderallâhi te'âlâ mât ve ... ve ba'de't-ta'dîl ve kabûli'ş-şehâdeti le fî da'vâi'l-müdde'î Mehmed el-merkûm ve lem yüterrettib alâ Monlâ Yûsuf el-mezbûr şey'in fi-lizâlike hurrîre ve kaydühünâ fî 3 C sene 65.

Varak: 36a/1

Emrnâme-i sâmi sûretidir

Bi-mennihi te'âlâ ve tekaddes hazretleri ömr ü şevket-i şâhâne bî-mezîd ve efzûn buyursun menba'-ı lutf-ı sa'dâlet olan velîyü'n-ni'met efendimizin inkâr-ı merâhim-i şehin-şâhîleri bi'l-cümle sunûf-ı teb'a-ı saltanat-ı seniyyenin her yüzden istikmâl-i asâyiş ve huzurlarıyla kâffe-i ta'addiyâtdan masûn olmaları merkezinde olarak dâ'imâ bu bâbda nakîdân-ı mütemadiyen ve tenbîhât-ı kavîyye icrâ olunmakda olduğu hâlâ kazâlar a'şâra ve resûmu vâridâtı der-uhde idenler mültezimleri ve ağnâm-ı mîrî sâ'îleri taraflarından yedlerinde bulunan evâmir-i aliyye ve ta'riflerden hâric ve ziyâdesi ahzıla ahâlî ve fukarâyâ rencîde ve ta'addî vukû'bulmakda olduğu bu kerre tahkîk ve istihbâr olunmak ve bu keyfiyyet bi'l-vücûh rızâ-yı âlînin hilâfî ve bi'd-defa'ât vukû'bulan tenbîhât ve vesâyânın mugâyiri bulunmuş olub bu vechile uygunsuzlukları vukû'u me'mûrin bih hazarâtının adem-i takayyüd ve nezâretlerinden neş'et edeceği der-kâr ... îcâb-ı me'mûriyete ve sadâkının hilâfî döşeceği emr-i âşikâr olduğuna ve bu harekât-ı i'tâfiyeye ictisâr edenler haklarının te'dîbât-ı lâzime icrâ olunacağı ve bu bâbda vadi-i tesâmüh ve kaydsızlığı giden me'mûrine dahi mesû'liyetden kurtulamayacağına binâ'en artık şudur budur dimeğe mahall kalmamak için bu def'a dahi tenbîhât ve ihzârât-ı

mükazıyye îfâsı ve hafî ve halli tahkîkât icâbiyyenin icrâsıyla hilâfına hareket edenlerin emr-i te'dîbi husûsunda dakîka fevt olmaması husûsuna emr ü fermân ma'delet-şân hazret-i pâdişâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulmuş ve keyfiyet irâde-i seniyye bi'l-cümle me'mûrîn hazarâtına bildirilmiş olmağla muktezâ-yı dirâyet ve rû'yet müşîrîleri üzre zîr-i idâre behiyyelerinde kâ'in mahallerde bulunan der-uhdeci ve sâ'î makûlelerinin dâ'imâ ve müstemirren tahkîk-i ahvâlleriyle sâye-i ma'delet-vâye cenâb-ı tâcdârîde o makûlelerin hiçbir sûretle uygunsuzluğa ibtidâr idememiş emrine kemâliyle def'a ve mücâseret eder olduğu sûretde hemân oraca men'-i ta'dîyesiyle keyfiyetin îzâhan bu tarafa iş'ârına himmet buyurmaları sıyâkında fî 12 N sene 64.

Varak: 36a/2

Şehîdâ Es'âd es-Safâr bin Hâcî Emîr Hâcî ve Hâmed bin Ali bâne Yusuf bin Seyyid mahmûd Şivanî kadd talak-ı zevcetihâ Ayşe bint-i Hâcî Ömer el-Erbiliyye talâkan bâ'inen münzü selâsete eşhur ve nısf fe-lizâlike hurrîre hünâ fî 23 C sene 65.

Varak: 36a/3

Anadolu Ordû-yı Hümâyûnu Piyade üçüncü alayının üçüncü taburunun altıncı bölüğünde sekizinci onbaşı Mardin kurâlarından Zone Karyesi sâkinlerinden Ali veled-i Musa müddet-i mukarreresini ikmâl ile sınıf-ı redife nakl olunduğu bâ-tezkere gelmiştir. 11 S sene 65

Varak: 36a/4

Lemmâ semi'a Monlâ Abdi bin Hâcî Sâlih bi-bey'i'l-bostani'l-mülâhıkati ve'l-muttasîlati bi-bostanihi min Monlâ Ali bin Hâcî Mustafa es-Sâbi' ve'l-bâ'i hüve Ömeri bin Mahmudî ed-Dâşî ve ihvatühü el-bostan hiye vâkî'atün fî vadiyi's-Sığ fe-li-zâlike hurrîre hünâ fî gurre-i Zâ sene 65.

Varak: 36/b

Mâ fihi ve'l-bey' ve's-şirâ' es-Seyyid Mehmed Kemâl el-müvellâ hilâfûhu bi-Mardin ve ene'l-fakîr ileyhi azze şânühü gufiye anhü.

Hazihi hüccetün sahîhatün şer'ıyyetü'l-fehâvî ve vesîkatün sarîhatün mer'ıyyetü'l-metâvî ya'rubü mazmûnühâ yukarruru meknûnühâ an zikri mâ hüve ennehü kadd işterâ umdetü't-tüccâri'l-mu'teberîn ve nuhbetü'l-ebrâri'l-mu'teberîn el-Hâcc Mehmed Ağa neclü'l-mebrûr el-merhûm ed-dâric ilâ medâric rahmeti rabbihi'l-kayyûm Hâcî Abdülkerîm Çelebi bi-mâlihi li-nefsihi düne gayrihi mine'l-

bâ'î'i minhü ve hüve Ali bin Hazır el-Paşalı fe-bâ'ahü'l-merkûm Ali asâleten an nefsihi ve bi'l-vekâleti an kıbeli ahîhi'l-gâ'ib Şeyhmus bin Hızır el-Paşalı ba'de sübûtü vekâletihî anhö bi-şehâdeti Hâcî Cum'a bin Hâcî İbrâhîm Ağa ve Hâcî Halîl bin Hebri ve eyzan bi'l-vekâleti an kıbeli ümmihî Hacciye bint-i el-Mu'lâk ve uhtihi Emine bint-i Hızır el-Paşalı ba'de sübûtü vekâletihî anhümâ bi-şehâdeti Hâcî Abdülkadir bin Seyyid İbrâhîm ve Seyyid Yûsuf bin Hızır ve bi'l-vesâyeti's-şer'iyeti an kıbel-i uhteyhi's-sagîreteyni'l-kâsirateyn an dereceti'l-bülûgi ve hümâ Aişe ve Sa'îde bintey Hızır el-Paşalı mâ hüve lehü ve li'l-müvekkilât ve'l-mevâkilve's-sagireteyni'l-mezbûreyn ve bi-yedihim ve tahte tasarrufihim ve müntakillen ileyhim bi'l-irsi's-şer'î ve innemâ cevveze bey'a akâri'l-vâki' fî kıbeli Mardin elleti lâ hâcete li-tahdîdihâ li-şöhretihâ beyne'l-ahâlî ve'l-cîrân bi-hisseti Hızır el-Paşalı el-müştemile alâ eşcârin müsmiretün rummân ve tîn ve gayri müsmiretin muhtelifeti'l-ecnâsi ve'l-envâ'i ve nevbeti'l-mâ'i bi-cümleti'l-hudûd ve kâffeti'l-merâfik ve'l-levâhık ve'l-hukûk bi-semenin makbûzin gayri mev'ûdin kadrühü ve nisâbühü ve meblağahü ve beyânühü elfeyn ve seb'a mi'e ve hamsîn gurus rûmî cedîd ve sayyarahü meçûlete'l-adedi bey'an ve şirâ'en sahîhayni şer'iyeyen bi-ateyni müştemileyn ale'l-icâb ve'l-kabûl ve'l-kabz ve'l-ikbâz ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ mine't-arafeyn ve lem yebka li'l-bâ'î'îni'l-merkûmîn ma'â'l-müşteri'l-mûmâ-ileyhi fî'l-mebî'î'l-mersûm da'ven velâ mutâlebeten bi-vechin mine'l-vücûhi ve sebebini mine'l-esbâb ve bekati'l-hissetü'l-mezkûretü mülken hâlisân ve hakkan sarfan li'l-müşteri'l-mûmâ-ileyh tasarruf fihâ tasarrufi'l-melâkîn fî emlâkihim keyfe mâ yeşâ ve yehtâr cerâ zâlike ve hurrîre fî evâhir-i şehr-i Zî'l-ka'de sene erba'a ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl: Ahmed Ağa Esbak ve bûde-i Mardin, Yûsuf Efendi Hâkî Efendizâde, Şeyh Mustafa bin Hâcî Mahmûd Kasâb, Ahmed Efendi Nâ'ibzâde, Mustafa bin Hâcî İbrâhîm Efendi Avişezâde, Süleymân Ağa bin İlyâs Mumcuzâde, Emîr Feyyâz Efendi Ahizâde, es-Seyyid Mahmûd Efendi Hâkîzâde, Seyyid Mehmed ibn-i Feyyâz Muhbirbaşı, es-Seyyid Fethullah Efendi ve gayrühüm.

Varak: 37/a

Es-Seyyid Mehmed Kemâl el-müvellâ hilâfû bi-Mardin ve bi'l-fakîri'l-azze şânühü gufirâ anhü

Hazihî hüccetün sahîhatün şer‘iyyetün ya‘rübü mazmûnühâ ve yukarraru meknûnühâ an zikri mâ hüve ennehü

Ekâme ve nasabe hâkimü’ş-şer‘i’ş-şerîfi’l-enver mahfilli’d-dîni’l-hanîfi’l-ezheri’l-vâki‘ hattahi ve hatmehi a‘lâhi dâme fazlühü ve ile’r-racüli’l-med‘uvvi Ali bin Hızır el-Paşalı vasiyyen şer‘iyyen ve mütekellîmen mer‘iyyen alâ uhtihe li-sigâr ve hümâ Sa‘îde ve Âyişe el-kasareyn alleti dereceti’l-bülûg li-yerâ musâlihümâ ve yeddi‘î hukûkühümâ ve yukabbizu ve yahfazu mâ‘âde ve intekale ileyhimâ min ebihime’l-müteveffe’l-mezbûr ve hüve’l-vasî kîbelü’l-vasiyyeti ve ta‘ahhüdi ve iltizâm bi-icrâ’i şîrâ’itihâ ve îfâ’i merâsümühâ ve kavâ‘idühâ ale’n-niski’l-mestûr ve’l-vechi’l-muharrer kemâ hüve’l-vâcibü aleyhi asûdeti emsâlihi sümme li-mâtemi emrû’l-vesâyyeti farzi ve kadri ayne’l-hâkime’l-mûmâ-ileyh edâme feyzi fazlühü aleyhi nafakati’s-sagîreteyni’l-mezbûreteyn fi küllî yevmi yemerrû yenkazî min târihi’l-kitâb sittûne kît‘atin alâ en yekûne külli mi’eti ve ısrîn kît‘ata ibâretin an guruşin vâhidin nasben ve kabûlen sahîhan şer‘iyyen cerâ fi evâhir-i şehr-i Zî’l-ka‘de sene erba‘a ve sittîn ve mi’eteyn ve elf.

Şuhûdü’l-hâl: Şeyh Mustafa bin Hâcî Mahmûd, Mehmed Sâlih Efendi Nakîbzâde, Hâcî Ali Ağa Hâcî Kermûzâde, Mustafa Avişezâde, es-Seyyid Fethullâh Sâmi Efendi, es-Seyyid Mahmûd Efendi ve gayrühüm.

Varak: 37/b

Hikmet-i nasihati’l-ibdâl ve’l-istibdâl alâ re‘yin min re‘yi cevâzühü ve cevvezehü mine’l-e‘immeti’l-müctehidîn rıdvânüllâhi te‘âlâ aleyhim ecma‘în ulemâ-ı te‘filât beyne’l-eslâf ve inne’l-fakîr ileyhi azze şânühü es-Seyyid Mehmed Kemâl el-müvellâ hilâfehi bi-medîne-i Mardini’l-mahrûse gufira anhü.

Elhamdülillâhillezî lâ yetesavveru fi zâtihî’t-tahvîlü ve’l-intikâlü ve lâ yecrî fi sıfâtihi’t-tagyîr ve’l-istibdâl ve’s-salâtü ve’s-selâm alâ seyyidinâ Muhammedin sâhibü’l-makâmi’l-Mahmûd ve alâ alihi ve ashâbihillezîne istebdelü bi-mülki’d-dünyâ dârü’l-bekâ’i ve’l-hulûd ammâ ba‘dü fe-hazihî hüccetün sahîhatün şer‘iyyetü’l-fehâvî ve vesîkatün sarîhatün istibdâliyyetün mer‘iyyühü’l-metâvî ya‘rübü mazmûnühâ ve yukarriru meknûnühâ an zikri mâ hüve innehü lemmâ kâne’l-akâru’l-vâki‘ fi akârâti karyeti Rişmili’l-mahdûdi kıbleten ile’t-tarîki ve temâmühü ilâ mülki Ömer Hüseyin ve şarkan ilâ mülki beyti Şemo Şâmî ve garben ile’t-tarîki ve temâmühü ile’r-raculi ve şimâlen ilâ mülki Sâlih bin Hâcî Şemdin ve

cemî'ü's-selasi'l-mefrûzi'l-maksûmi min cemî'i'l-bâliseti'l-vâki' fi kıbelî Mardin ellezî li-dehâcehi li-tahzirihî li-şöhretihi beyne'l-ahâlî ve'l-cîrânî vakfî ecdâdî beyti'l-kevleti meşrûtân li'l-medâdî ve kânet inhisartü nevbetü't-tevliyye ve't-tasarrufî min cemî'i'l-akâri'l-mezkûr ve selüsü'l-bâlîsiki'l-mefrûzi'l-mezbûr fi eşhâs Yûsuf ve Es'ad ve Mahmûd evlâdî Monlâ Abdullâh ve Abdülhamîd bin Sâlih ve Mehmed bin Osmân es-sagîri'l-kâsır an dereceti'l-bâliğ kâne'l-vakfeyni'l-mezkûreyni kadd eşrefâ ale'l-harâbi ve mâlâ ile't-türâbi ve vâridâtî'l-vakfî inkata'at ve menâfi'ü'l-vakfî inhasemet fehîne izin hazrû'l-mütevelleyni'l-mezbûreyn Yûsuf ve Mahmûd ve Abdülhamîd bi'l-asâleti ve hazra Yûsuf el-merkûm bi'l-vekâleti an kıbelî Hacce bint-i Ali el-vasiyyeti alâ ibnihâ Mehmed bin Osmân es-sagîri'l-mezkûri ve'l-vekîlihi an kıbelî zevcihe'l-gâyibü Es'ad el-mezbûr bi-şâhedati Ali bin Hızır el-Pişeli ve Mustafa bin Hâcî İbrâhîm Efendi Ayşezâde ba'de sübût vekâleti Yusuf el-merkûm an kıbelî'l-vasiyyeti ve'l-vekîleti'l-mezkûre bi-şehâdeti Monlâ Ali Abdülkerîm bin Hâcî Mehmed Faşuhzâde ve Mustafa bin Hâcî İbrâhîm Efendi meclisi'ş-şer'i'ş-şerîfi'l-Ahmedî ve mahfalid'd-dîni'l-hanîfi'l-Muhammedî ve ahzarû ma'ahüm zümreten min ehli'l-hıbrate ve'l-basîr mimmen yûsiku bi-keîâmihim ve ya'temidü alâ makâlihim ve enhevi'l-hâl bi-sıdkî'l-makâli bî cemî'i'l-akâri'l-mahdûdî'l-mezkûr ve sülüsü'l-bâlîsiki'l-mefrûz el-mezbûr kadd eşrefâ ale'l-harâb ve mâlâ ile't-türâbi müfelliühümâ fi külli senetin lâ yezîdü alâ selâse mi'e guruş velev istebdelâ bi-erba'ati alâfi ve mi'eti guruş yekûnü hayra li'l-vakfî li enne rıbha'd-derâhimi'l-mezkûreti fi külli senetin lâ yenkusu an semâni mi'eti guruş ve istibdâlühümâ bi'd-derâhimi'l-mezkûreti li'l-vakfî evlâ ve li-cânibi'l-hayri ve temhîdî meyânî'l-vakf enfa' ve uhrâ ve talebü'l-izne ve'r-ruhsate bi-istibdâlihîmâ bi'd-derâhimi'l-mezkûreti min cenâbi'l-eşîm umdete't-tüccârî'l-hayriyyeti ve nuhbeti'l-ebrârî't-teberrîn Hâcî Mehmed Ağa neclü'l-merhûmi'l-mebrûri'l-dâric ilâ medârici rahmeti rabbihi'l-gafûr Hâcî Abdülkerim Çelebi ve ezine'l-hâkimi'l-hâsîmi'l-vâki' hattahi ve hatmehü a'le'l-kitâbi âmelehüllâhü te'âlâ bi-lutfihi yevme'l-hisâbi tûbâ leh ve hüsn-i me'âb bi'l-istibdâli'l-mezkûr zâlike istebdelü'l-mütevelliyûni'l-merkûm bi'l-asâleti ve'l-vekâleti ve'l-vesâyeti cemî'a'l-akâri'l-mahdûdî'l-mezkûr hamsetü eshümin min asli sitteti eshümin min sülüsü'l-mefrûzi ve'l-maksûm min cemî'i'l-mebâlîsiki'l-ma'lûmi'l-mezbûr ma'a husûsi'l-mâ'i bi-erba'ati alâfin ve mi'e guruş min Hâcî Mehmed Ağa el-mûmâ-ileyh ve radiyü'l-

mübeddile ani'l-mûmâ-ileyh bi'l-istibdâl ve tesellümi cem'î'l-akâri'l-mezkûri'l-mahdûdi ve hamsetü eshümi min asli sitteti eshümin min sülüsü'l-mübâlisîki'l-mezbûr mülken hâlisân ve tesellümi'l-erba'ati alâf ve'l-mi'eti gurus li'l-mütevellîni'l-merkûmîn vakfen mekâni'l-akâri'l-mahdûdi'l-mezkûri ve hamsetü eshümin min asli sitteti eshümin sülüsü'l-bâlisîki'l-mahdûdi'l-mezkûr ve bekatti'd-derâhimi'l-mezkûretü vakfen sahîhan mü'ebbeden ve habsen sarîhan muhalleden ve bekati'l-hamsetü eshüm min asli sitteti eshümin min sülüsü'l-bâlisîki'l-mezkûr ve cem'ü'l-akâri'l-mahdûdi'l-mezkûr mülken şer'iiyen el-Hâcc Mehmed Ağa el-mûmâ-ileyh ve sehmü'l-vâhidî'l-bâkî min asli sitteti eshümin min sülüsü'l-bâlisîki'l-mezkûr yakıyy li-mahmûd fakat ve ebrezemâ fî yedihim mine'l-fetvâ's-şerîfeti izrae'l-kâdîyi'l-maslahata

Varak: 38a/1 [Devamı]

Fî istibdâli'l-vakf yecûzü istibdâlühü velev bi'd-derâhim kemâ hüve muktezîyi'l-hâniyye ve't-tâtârî hâniyye ve gayrühümâ haberiye fe bi-mûcebi'l-fetvâ's-şerîfeti hükmi'l-hâkimi'l-mûmâ-ileyh lâ zâle'l-hakku câriyen beyne yedeyhi bi-sıhhati'l-ibdâl ve'l-istibdâl alâ re'yi min re'yi cevâzihi ve cevvezehü mine'l-e'immeti'l-müctehidîn rıdvânullâhi te'âlâ aleyhim ecma'în fe vaka' ibdâlen sahîhan şer'iiyen ve istibdâlen sarîhan mer'iiyen cerâ zâlike ve hurrire fî evâhir-i şehr-i Zî'l-ka'deti's-şerîfe sene erba'a ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl: Dervîş Beg bin Mehmed Ataşbaz, Süleymân Ağa Mumcuzâde, Hâcî Halil bin Seyyid Ahmed Muşakka, Monlâ Abdurrahmân el-Cezerî, Ali Efendi bin Osmân Efendi İmâm Câmî'î Bâbü's-sur, el-Hâcc İbrâhîm Çelebi, Monlâ Abdülkerîm Faşuhzâde, Monlâ Mehmed bin Hasan Şelo, Hâcî İbrâhîm bin Hâcî Hasan, Mustafa bin Hâcî İbrahim Efendi Ayşezâde, Ali bin Hızır el-Peşeli, Yûsuf Efendi Hâkî Efendizâde, Mahmud Efendi Hâkî Efendizâde, Monlâ Ali Müftüzâde, es-Seyyid Fethullâh Sâmî ve gayrühüm.

Varak: 38a/2

Abraham veled-i Matlob nâm zimmî ayîn-i nasraniyyeden ve kâffet-i idyân-ı bâtıladan teberrî ve hurûc ve dîn-i mübîn-i İslâma dühûl ve vülûc etmiş ve ismi Ahmed tesmiye olunduğu işbu mahallde şerh ve imlâ olundu fî 27 L sene 65.

Varak: 38/b

Hikmet-i nasîhati'l-ibdâl ve'l-istibdâl alâ re'yn min re'yi cevâzihi ve cevvezehü mine'l-e'immeti'l-müctehidîn rıdvânillâhi te'âlâ aleyhim ecma'în ve ene'l-fakîr ileyhi azze şânühü es-Seyyid el-Hâc Ömer Rüşdî el-müvella hilâfeti bi-Mardini'l-mahrûse gufira lehü.

Elhamdülillâhillezî lâ tebdîle li-kelimâtih velâ tagyîra li-zâtihi ve sıfâtih ve's-salât ve's-selâmü alâ muhammedinillezî essese bünyânehi'd-dîni'l-metîn ale't-takvâ ve alâ âlihi ve ashâbihillezîne istebdelü ma'mûrete dâre'l-bekâ'i bi-dâri'l-fenâ'i ve (silik) işbu kitâb-ı müstetâb sıhhati nisâbın tenmîk ve imlâsına bâdî ve tensik ve inşâsına âdî oldur ki Mardin tevâbi'inden Rişmil karyesi akârında vâki' tahdîdde müstagnî ve ta'rîfden mugnî beyne'l-ahâlî ve'lcîrân devretü'l-bahire dimekle ma'rûf ve meşhûr olan bir kıt'a zemîn-i zirâ'atin nısf-ı mefrûz bilâ karye-i mezkûre akârında vâki' meşhûd-ı büyûda bana dört beher hafta çeharşenbih günü ikinde vaktinden rûz-ı habrûz Pençşenbihinin tulû' ve intişârafçı sâdıkına değın cereyân eden su nevbetinin ber-mûceb şirâ-ı vâkıf vahd-i şer'î Kölezâdenin vakfi olub muzill ve tasarruf ve tevliyeti evlâdına ve evlâd-ı evlâdına ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdına ez-zükûr devnü'l-inâsa şart ve ta'yîn eylediği Devretü'l-bahrenin nısfı zıkr olunan su nevbetinin şart-ı vâkıf üzre mütevellî ve mutasarrıfları olan Yûsuf ve Abdülhamîd ibn-i Monlâ Abdullâh asâleten ve Es'ado bin Monlâ Abdullâh nâm kimesne tarafından Seyyid Ahmed bin Hızır ve Ali bin Hami nâm kimesnelerin şehâdetleriyle vekâleti sâbit ve sübût-ı vekâletine hükm-i şer'î lâhık olan Hadice Hâtûn bint-i Ali nâm avret ve vekâlet-i muhkiyesi ve Sadri oğlu Mehmed nâm sagîrin tesviye-i umûruna vesâyet-i şer'iyyesi hasebiyle vesâyeten ve vekâleten ve Mahmud bin Monlâ Abdullâh nâm kimesne tarafından Mehmed bin Beko ed-dellâl ve Hâcî İbrahim bin Monlâ Mehmed nâm kimesnelerin şehâdetleriyle vekîl oludğu sâbit ve sübût vekâletine hükm-i şer'î lâhık olan Mustafa bin Hâcî İbrahim Efendi Avişezâde nâm vekîl-i asâlet ve vesâyet ve vekâlet-i mezkûreleri hasebiyle meclis-i şer'-i şerîf şâmihü'l-erkân ve mahfil-i dîn-i münîf râsihü'l-bünyânda hayriyye Tüccârı Hâcî Mehmed Ağa neclü'l-merhûmi'l-mebrûri'd-dâric ilâ medârici rahmeti rabbihi'l-gafûr Hâcî Abdülkerîm Çelebi'nin mahzarında bi't-tveliyeti ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm idüb mûmâ-ileyh Hâcî Mehmed Ağa'nın müntazam silki's-su'âl temessükleri olub şerefü'l-a'lâ vadisinde vâki' taraf-ı kıblesî şerefü'l-a'lâ ve taraf-ı şarkîsi Şa'bo

mülkünü ve garbisi Mahmûd'un bağına ve şimâlîsi dereye müntehi ve mahdûd-ı eşcâr-ı müsmire ve gayr-i müsmire mütenevvi'ayı ve su ve ebniyyeyi müstemil mülk bağçesi sa'te vücûdeti ve rağbeti ve kıymeti mütevellî ve mutasarrıfları olduğumuz sâlifü'z-zikr vakf-ı zemîn ve nevbet-i sudan ekser ve evfer ve mûmâ-ileyh Hâcî Mehmed Ağa mezkûr bağçe ve dört yüz guruş ile istibdâle tâlib ve râgıb olub istibdâl-i merkûm cânib-i vakfa min külli'l-vücûh evlâ ve enfa' olmakdan nâşî hasebi't-tevliyye istibdâli murâdımızdır didiklerinde merkûmûnun makâl-ı sahîhi'l-me'âleri sahîhü'l-kelimâtûn Seyyid Ahmed bin Hızır ve Ali bin Hami vesâ'ir ehl-i vukûfun alâ tarîki's-şehâdeh inhâ ve ihbârlarıyla tahakkuk idüb mezkûr devreti'l-bahrenin nisfi ve su nevbetinin vâridat-ı seneviyyesi elli guruşdan ziyâde olmaz ve mezkûr bağçe ve nükûdun nümâ ve îrâdı üç yüz guruşdan aşağı olmaz idüğü tebeyyün etmekle istibdâl cânib-i vakfa enfa' olduğu lede's-şer'î'l-enver zâhir ve mukarrer olmağla hâkim-i mevki'î sadr-ı kitâb tûbâ-leh ve hüsn-i me'âb efendi hazretleri istibdâl vakfi tecvîz iden meşâyih-ı fıkıhâ-ı ızâm kavli ebedî üzre istibdâl merkûm ba'de'l-izn vakf-ı mezkûrun mütevellî ve mutasarrıfları ve tesviye-i istibdâl vekîl ve vasîleri yedlerinde olan fetvâ-yı şerîfeyi ibrâz ve nazar olundukda ve kadd sarrahû beyni arzi'l-vakf izâ (silik) nezlehâ evsârâti bi-hâlin lâ taslahu li'z-zirâ'ati evlâ tafzülü galletühâ an me'ünetihâ ve salâhü'l-vakfi fi'l-istibdâli câze'l-istibdâl li-kâdîyi'l-cenneti hayyere bihi istibdâli'l-vakfi'l-âmiri lâ yecûzü illâ fi erba'a mesâ'ile enne'r-râbi'ate en yergube insân fihi bi-bedeli ekseri galleten ev ahsen (silik) fe yecûzü alâ kavli Ebî Yûsuf ve aleyhi'l-fetvâ Eşbâhi nâm kitâbdan menkûl olan fetvâ-ı şerîfe

Varak: 39a/1 [Devamı]

Şerîfe mücebince vakf-ı merkûmu mûmâ-ileyh Hâcî Mehmed Ağa'nın mülkü olan bağçe-i mezkûre dört yüz guruş mübâdele etmeleriyle tarafeynden hüccet-i şer'î üzre ibdâl ve istibdâl vâki' olucak hâkim-i mûmâ-ileyh lâ-zâlû'l-hak câriyen beyn-i yedihi cânib-i vakfa enfa' olduğu (silik)den ulemâ bi'l-hilâf vakf olan devretü'l-bahrenin nisf mefrûzu ve su nevbetinin mülkiyetine bağçe-i memlûke-i mezbûre ve nükûd-ı mezkûrenin vakfiyetlerine ve sıhhat-ı ibdâl ve istibdâline hükme şer'î etmelerin vve zikr olunan devretü'l-bahrenin nisf-ı mefrûzu ve su nevbeti mûmâ-ileyhe Hâcî Mehmed Ağa'nın mülk-i sahîhi olduğu birle mâ vaka' bi't-taleb ketb ve

terkîm olundu tahrîren fî evâhir-i şehri Recebi'l-ferd sene erba'a ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl: Yûsuf Efendi Hâkîzâde, Monlâ Abdülkerîm Faşuhzâde, Monlâ Hızır bin Hüseyin el-Kâtîb, Mehmed Reşid bin Seyyid Ali, Monlâ Ali bin Hâcî Mustafa es-Sâ'ig, Monlâ Abdülgafur bin Mehmed Çelebi, Mehmed ibn-i Feyyâz, Hâcî Hızır ibnü'l-Kazuh, Monlâ Ali bin Abdülkerîm, es-Seyyid Fethullâh Sâmî en-Nâ'ib ve gayrühüm.

Varak: 39a/2

Defter oldur ki

Hayât ve memâtı ma'lûm olmayub gaybet-i münkıt'a ile gâ'ib olan Reyhan Arab nâm mefkûdun meblağ-ı ma'lûm-ı mukabelesine rehn-i şer'î olarak Monlâ Mehmed Dervîş bin Hâcî Abdülkâdir ve Hâcî Şeyhmus bin Ahmed Ağa indlerinde ba'de't-tahliyye vaz' ve teslîm eylediği eşyanın fesâd ve telafî havfından nâşî merkûm mürtehîn Monlâ Mehmed ve Dervîş kayyım-ı şer'î nasb olunarak ma'rifet-i şer' ve kayyım-ı mezkûr ma'rifetiyle fûrûht olunan eşyanın kıymeti zikr ve beyân ve kayyım-ı mezkûrun deyni mukâbelesinde istîfâ olunmak üzere kayyım-ı mezkûr indinde tevkîf olunduğu şerh ve ayân olunur fî 22 S sene 65.

040 guruş	Köhne halı 1 aded Es'ad Efendi'ye
060 guruş	Harsek 1 aded Mehmed Dervîş Efendi
028 guruş	Kilim köhne 1 aded Mahmûd bin Emîn'e
018 guruş	Kırmızı külçe 1 aded Hasan bin Hukaze
004 guruş	Ervan kirâyâ ta'bîr olunur 1 aded Hâcî Yasin
150 guruş	
005 guruş	Dellâliye ve hamâliye
145 guruş	
007 guruş	Hizmet ve resm-i mahkeme

138 guruş

Kayım-ı merkûm Mehmed Derviş Efendi bin Hâcî Abdülkâdir indinde kalub meblağ-ı mezkûrun nısfı müteveffâ Hâcî Şeyhmus'un veresesine verilmek üzere kayd-ı şüdde fî 22 S sene 65.

Varak: 39b/1

Cami'î-i kebîr vakfının yevmi beş akçe vazîfe ile muhâsebeci olan es-Seyyid eş-Şeyh Mûsâ bin eş-Şeyh ibn-i vazîfe-i mezbûresini es-Seyyid Yusuf Sıdkı Efendi bin es-Seyyid Ömer Şevki Efendi'ye ferâğ ve kasr-ı yed ve hukûk-ı şer'îde teslîm berât etmiş olmağla bedel-i ferâğı dahi yüz elli guruşu ahz ve kabz eylemiş olduğundan işbu mahalde kayd-ı şüdde fî 9 Z sene 64.

Varak: 39b/2

Rub'ü'l-ruhâti'l-vâkı'ati fî akâri karyeti Dâradibağ an Habus el-hâtûnî Seyyid Mehmed Emin Çelebi bâligîn guruş ve ba'de'l-kabz ve'l-ikbâz hurrîre hünâ ve şöhretühâ ruhâti'l-kubbe fî 9 Z sene 64.

Şuhûdü'l-hâl: Yusûf Efendi Hâkîzâde, Mehmed Efendi, Şeyh Mustafa, Fethullâh, Mehmed Derviş, Mehmed Feyyâz, Mustafa, Mehmed Beyyaz ve gayrühüm.

Varak: 39b/3

İşbu altmış beş senesine masûben Mardin Kazâsında sâkin re'âyânın müterettib zimmetleri olan cizye-i şer'îyyenin cem' ve cibâyeti husûsuna emr-i âlî bi'l-vürûd meclisce kıra'at olunarak cizyenin matbû' evrak boğçası feth ve küşâd ve evrâkı şümâr ve ta'dâd bulunduğu aded ve beyânı fî 17 M sene 65.

1 cild a'lâ 40 2400 guruş, cild 7 evsat 1050 31500 guruş, cild 10 ednâ 1500 22500 guruş.

Ednâ-ı tezkerelerin adem-i kifayetinden verilen memhûr beyâz tezkere 200 def'a vâhide

317 guruş Ed-dîni's-sâbit Ali Feyzi bi-şehâdet es-Seyyid Fethullâh Sâmî Efendi ve Yusuf Sofî Efendi Lilosi bint-i Emlec Tarpuşlu ba'de't-tahlîf

253,5 guruş sebt Laygo ve şeriki Çao bi-şehâdeh Mustafa bin Arbo ve Şeyho bin Seyyid Hasan ba'de't-tahlîf

080 guruş Sübet li-Muhammed Emîn Çelebi

650,5 guruş

043,5 guruş Deyn zevce Hazne bint-i Seyyid Ahmed mihr-i mü'eccel
654 guruş

Varak: 39b/4

Hızır Hasan bin Monlâ Hüseyin min tarafı sevîdin veda'a Ali Hâcı Yusuf bin Seyyid Ali el-Fâ'il innehü kadd gasabe zevceti ve tezevvece bihâ ve hiya tahte nikâhi ile'l-ân fe ürîdü teslimehâ bi-mûcebi'ş-şeri'ş-şerîf va ahzühâ mine'l-mezbûr Hâcı Yûsuf fe hazarat ve hiyâ Belhi bint-i Mahmûd el-Kabalanî ve karraret bi-keleminihâ ve ibreti man merâmihâ bi-enne haze'l-müdde'î kâne zevci ve lakin hal'anî münzü hamseti sinîn ve enâ eyzan ebra'tü zimmetehü min cemî'i'd-da'âvî ve mine'n-nafakati ve's-süknâ ve mâ bagıye lî ma'ahü da'vâ ve lâ mutâlebete ve inde beynihi kâne fecâ'et bi'l-beyyineti vehüm Mehmed bin Seyyid Ali ve Şeyho bin Sa'do ve Şehdo alâ tıbkı da'vâhâ bi-enne haze'l-müdde'î Hasan bin Monlâ Hüseyin hal'î zevceti hazıhi Belhi bint-i Mahmud hal'a şer'iiyyen ve ebra'tü zimmetehü mine'n-nafakati ve's-süknâ ve min cemî'i hukûki'z-zevciyyeti fe-lizâlike hurrire ve kuyyide hünâ fi 15 Zâ sene 65.

Varak: 39b/5

Li-mâ kâne hayvanü'l-ebîyâz fi yedeyhi hânühü bihi Mehmed oğlu Ali'ye Hüseyin bin Topal bi-ennehü haze'l-hayvan mâlî ve kadd serakahü ve fihi ennî bi'l-beyyenehü'l-âdile ve Şehîde Sofi Mehmed bin Halil ve Davud bin Osman bi-ennehü haze'l-hayvan mülkü'l-merkûm Hüseyin ve kadd seraka minhü ba'de't-tezkiyyeti ve't-tahlîf sebete'l-hayvan li'l-merkûm Hüseyin fe-lihazâ kuyyide hünâ fi 11 Z sene 65.

Varak: 40a/1

Es-Seyyid Mehmed Kemâl el-müvellâ hilâfeti bi-Mardini'l-mahrûse nemakatü'l-fakîr ileyhi azze şânühü gufira anhü

Hazihi hüccetün sahihatün şer'iyetün ve vesikatün sarihatün mer'iyetün ya'rübü mazmûnühâ ve yukarrarü meknûnühâ an zikri mâ hüve ennehü kadd iştirâ Hoca Agob el-mübâya'acı veled-i Hanoş ez-zimmî bi-mâlihi li-nefsihi dûne gayrihi mine'l-bâ'iyen minhü ve hüm Eyliya veled-i Cebrail ve Maksi mülkü veled-i Batres ve Maks Eyliya veled-i Kaver mülkü febâ'a'l-mersûm İlya veled-i Cebrâ'il asâleten an nefsihi ve bâ'a Maks mülkü li-mezkûr bi'l-vekâleti an kıbeli zevceti Maksiyye Tosan bint-i Emsih Estilpo ba'de sübûti vekâletihî anhâ bi-şehâdeh Circo veled-i Kaver mülkü ve Cebori veled-i Bogos kasab ve bâ'a Maks İlya el-mesfûr bi'l-vekâleti an kıbeli zevceti Hâne bint-i Emsih İstipo ba'de sübût vekâletihî anhâ bi-şehâdeh Circo ve Civay el-mersûmeyn mâ hüve li'l-asîl ve li'l-müvekkileteyni'l-mezkûr ve bi-yedihim ve taht-ı tasarrufühim ve müntakili ileyhim bi'l-irsi's-şer'î ve zâlike cem'û'l-bostani'l-vâkı'ati fî vadi ayn misâfiri'l-müştemileti alâ eşcârin müsmiretin ve gayr-i müsmireti muhtelifeti'l-ecnâs ve'l-envâ' ve miyâhün câriyetün ve fazlihi mâ'i'l-ayni'l-müheyeneti li-ebnâti's-sebîli'l-mahdûdeti kıbleten ve şarkan ve şimâlen ile't-tarîki'l-âmm ve garben ilâ mülki vereseti Kara Zeyvan ve temâmühü ilâ mülki vereseti'l-yetîm ve cem'û garsi'l-inebi'l-vâki' harkû't-tarîk min tarafi's-şimâli'l-mahdûd kıbleten ve garben ile't-tarîk ve şarkan ilâ mülki Eshan ve şimâlen li'l-büdni bi-cümleti'l-mahdûd ve kâffeti'l-murâfik ve'l-levâhık ve'l-hukûk bi-semeni makbûz gayri mev'ûd kadrühü ve nisâbihü ve mebâliga ve beyânihi elfeyn ve hamse mi'e guruş rûmî-i cedîd bey'an ve şirâ'en sahiheyn-i şer'iyen biateyn-i müştemileyn ale'l-îcâb ve'l-kabûl ve'l-kabz ve'l-ikbâz ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ mine't-arafeyn ve en yu'tîye fî külli sünnetin icâretin mü'ecceletin selâseti guruşu li-cânibi vakfi Sultan İsâ hasibe enne arza'l-bostani'l-mezkûreti müstahkerete min mütevellîyi'l-vakfi'l-mezkûr velehü li-mübâ'iyini'l-mezkûreyn ve müvekkileteyhimâ fî'l-mebî'i'l-mersûme da'ven velâ mutâleben bi-vechi mine'l-vücûh ve sebeben mine'l-esbâb cerâ zâlike ve hurrire fî evâ'il-i şehr-i Cemâziye'l-evvel sene hamse ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl: es-Seyyid Mahmûd Sabri Efendi, es-Seyyid Fethullâh Sâmi, Ahmed bin Monlâ Abdullâh, Mustafa Muhzır, Mehmed Cemîl ve gayrühüm.

Varak: 40a/2

Ba'de'd-da'vâ ve'l-istintâk şehîden Monlâ Ahmed bin Monlâ İbrâhîm mine el-Boyra ve Mûsâ bin Monlâ Mehmed bi inne hazihi'l-hamâriti's-sevdâ illetî fî yedü haze'l-hasm Semo bin İso mine'l-Latîfiyye hiya mülki li-haze'l-müdde'î Monlâ Ömer bin İbn-i Halef ve ba'de't-ta'dîl ve'l-kabûl ve'l-hükm-i sellemi'l-hamâr li'l-müdde'î'l-merkûm ba'de't-tahlîf fî zâlike hurrirehnâ fî 20 Ş sene 65.

Varak: 40a/3

Şehîden Fazlı bin Âsî Ahmed el-Monlâ ve Osmân bin Genci bi-enne zevce Emi bint-i Âsî Veho Mehmed bin Mustafa hidemât-ı minnetihi selâseti sinîn ve lem tenekküh ba'dehü zevc-i âher fe-lizâlike hurrirehnâ fî 15 N sene 65.

Sehvü'l-akd: mihr-i mu'accel 100 guruş el-yekûn mi'ete guruş.

Mihr-i mü'accel 25 guruş hamse ve işrîn guruş.

İzni li-Mevlânâ el-İmâm bi-Câmi'i't-Tekiyyeti'l-mükerrem

Bi enne bi-akd-i nikâhi'l-mirâ'ti'n-nesîbe Emi bint-i Âsî Ali zâtübühâ Osmân bin Kenci bi- mihr-i müsümmâ ve bi-muhzır mine's-şühûd ve inne lâ yekûnü beynühumâ mâni'î şer'î ve iznü'l-vekîl ve'r-rızâ mine'z-zafir

Varak: 40b/1

Ma'rûz-ı da'iyân-ı ihlâskârânlarıdır ki

Nasârâ-yı Yakubiyandan Karadere nâm karyede sâkin ashâb-ı arzihâlin sâl-i istid'âları ber-mûceb fermûde-i mekârim nümûdeleri meclisce mutâla'a ve müzâkere ve erbâb-ı vükûfdan tahrîr ve muhâbere ile taharri ve tahkîk olundukda karye-i mezkûrede sâkin oldukları hânelerden gayri zirâ'at ve hırâset olunacak arâzîleri ve emlâk ve tarlaları olmayub ve karye-i mezkûreden def' hâne ile yine Mardin Sancâğında Tel Hebeş nâm karyeye nakl ve iskân ve zirâ'at ve hırâset ve ta'ahhüdleri vechile nüfûs ve hâneleri mezbûr Tel Habeş Karyesinde tahrîr ve işâr-ı şer'iyye ve emvâl-i mîrîyye ve sâlyâne ve tekâlîf-i mu'tâdeyi cem'ine me'mûra edâ ve teslîm etmek üzere istid'âlarına müsâ'ade ve ruhsat i'tâ buyurulur ise bir baş ve (silik) olmayub fukarâ-yı merkûmdan zımnında hayrlu ve evlâ ve mîrîye dahi enfa' ve ahrâ

olduğu mübeyyin etmiş olmağla mezbûrûnun iltimâs ve istid'âlarına müsâ'ade buyurulması meclisce tensîb ve tasvîb kılınmış olduğu muhâta-i ilm-i âlîleri buyuruldukda ber-minvâl-i muharrer istid'âlarına müsâ'ade buyurmaları niyazıyla terkîm-i mazbataya ibtidâr kılındı fî 25 Zâ sene 63.

Varak: 40b/2

Hazara Ömer bin Mahmûd ed-Daşi ve Şeyho bin Ali bi-nefsihi'd-Daşi ve akrâbâni büyüttüllezi künnâ neskünü fihâ fî karyeti Kal'a Temrahem evkâfi fukarâ-ı Kenîseti Marcer Cas ve künnâ nu'tî gürûhi li-vekîli'l-bey'ati fî külli senetin ve leyse lenâ fî büyüti'l-mezkûreti da'ven velâ mutâlebeten bi-vechin mine'l-vücûhi hurrîre hünâ fî 27 Zâ sene 63.

Varak: 40b/3

Mardin sâkinlerinden Şeyho bin kaplu ve Hamod bin Ramo nâm kimesneler meclis-i şer'de edâ-yı şehâdeh-i şer'iyye iylediler ki işbu müşâhede olunan on yaşında yezîdiyyetü'l-asl siyah gözlü nazlı ve kız karındaşı yedi yaşında siyah gözlü Mercane bint-i Merdos nâm Rakkatü'l-asl Hâcî Derviş bin Hâcî Mehmed Ömer Eno ve Hâcî ma'rûfbin Hâcî Hasan ve Ömer bin Mahmûd nâm kimesnelerin mülkleri olub ber-minvâl-i muharrer şahidleriz şehâdeh dahi ederiz deyü ifâde itdikleri işbu mahallde şerh-i şüdde fî 6 S sene 64.

Varak: 40b/4

Nefs-i Mardin'de tezvîrât-ı bâtıla ve hayâlât-ı âtıla ile ma'rûf ve şehâdet-i zor ile mevsûf ba'zı eşhâsın def'âtle mahkeme-i şer'iyyede şehâdet-i zor etmeleriyle şehâdetleri şer'an redd olunmuş olan kesânın ba'de izîn şehâdetleri istimâ' ve kabûl olunmamak ve hukûk-ı şer'iyyeyi şu makulemiz ve dîn-i şehadetlerinin reddiyle hıfz ve vekâye olunmak ve hükkâm-ı şer'at-ı garrâ ma'lûmâtları omak için işbu mahallde müzevvirîn esâmîleri zikr ve beyân olunur fî 23 S sene 65.

Varak: 40b/5

Şehîden Selim bin Abdullah ve Tâlib bin Şeyh Hüseyin bi-inne haze'l-humâri'l-ezân ve hazihi'l-humâri'l-ebiyazi'l-zât fî yeddü haze'l-hasm Şeyh Tulcu Hümâ mülki li-haze'l-müdde'î Selmân es-Sâlih ve ba'de't-ta'dîl ve'l-kabûli'sh-shêhâdeh ve'l-hüküm bi-mücebihâ sebtü'l-hamârân li'l-müdde'î ve ba'de't-teslîm

raci'ü'l-hasm Şeyh Tulcu Ali Mahmûd bin Hasan el-Muşlu bi-mi'ete ve isnân ve selâsîn ve nısf guruş fi-lizâlike hurrehnâ fi 5 Zâ sene 65.

Varak: 41/a

Medîne-i Mardin'de Gölasyan Mahallesi ahâlîsinden Es'ad bin Mahmûd Katan nâm kimesne meclis-i şer'î şerîf vâcibü't-teşrifde li-ebeveyn er karındaşı Hâcî Ahmed bin Mahmûd Kattân nâm kimesnenin müvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüb mahalle-i mezkûrede vâki' bir tarafı Hâcî Ahmed mülküne ve bir tarafı Ahmed Hamal mülküne ve garb ve şimâlîsi tarîk-i âmma müntehi ve mahdûd bir bâb menzilin nısfı babamdan bi's-şirâ'i's-şer'î mülküm olub ve diğêr nısf-ı şâ'î Fatıma bint-i Mehmed el-Hâfız nâm sagîrenin mülkü iken sagîre-i mezkûrenin vefâtı vukû'uyla menzil-i mezkûrun nısf-ı şâ'î sagîre-i mezkûrenin hasırâ vârisi bulunan babam merkûm Mahmud'a râci' mu'ahharan babamın dahi vefâtı vukû'uyla nısf-ı şâ'î mezkûr karındaşım hasm-ı mezbûr vesâ'ir verese ile meyânemizde iktisâm olunmak îcâbından iken hasm-ı mezbûr sagîre-i mezkûreden bi'l-irsi's-şer'î â'id olan nısf-ı şâ'î mezkûru müstakillen zabt ve tasarruf etmiş olmağla hasm-ı mezbûra su'âl olunub müceb-i şer'îsi icrâ olunmak matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl hasm-ı mezbûr Hâcî Ahmed cevâbında menzil-i mezkûrun nısf-ı şâ'î sagîre-i mezkûre Fatıma'nın mülkü idüğü ve sagîre-i mezkûrenin nafaka ve kisveye eşedd-i ihtiyacı der-kâr olduğı menzil-i mezkûrun nısf-ı şâ'î'den gayri nükûd ve urûzu olmadığı hâlde sagîre-i mezkûrenin tesviye-i umûruna kıbel-i şer'at-ı Ahmediy'e'den mensûb vasî-i şer'iyyesi bulunan merkûm Mahmûd yedinde olan izn hücceti mücebince menzil-i mezkûrun nısf-ı şâ'î'ni menâdi yediyle mücemma'-ı nâs olan mahallerde nidâ ve müzâyede ve inkıtâ' rağbât olundukdan sonra dört yüz guruşa üzerime karâr bulub vasî-i merkûm dahi izn-i şer'le tarafeynden ve kabûlü hâvî şürût-ı müfsideden ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile bana dört yüz guruşa fûrûht ve vesâyeti hasebiyle teslîm-i müstehak ve kabz-ı semen ve bey' ve temlîk ve teslîm eyledikden sonra meblağ-ı mezkûru ahz ve kabûl etmiş ve ben dahi müsemmin-i mezkûru tesellüm ve kabz ve kabûl etmişim deyü ve fi'ile mücâb olundukda akîbü'l-inkâr dâfi'-i merkûm Hâcî Ahmed'in makâline muvâfık ve def'-i meşrûhuna mutâbık beyyine-i şer'iyye taleb olundukda udûl-i ihrâr-ı ricâl-i müslimînden ve Mardin ahâlîsinden Şeyh Mustafa bin Şeyh Bedreddin ve Monlâ Hızır bin Hüseyin el-Kâtib nâm kimesneler li-ecli's-şehâdeh meclisi's-şehâdeh meclis-i şer'a hâzırân olub istişhâd olunduklarında

fi'l-hakîka menzil-i mezkûrun nısf-ı şâ'î sagîre-i mezkûre Fatıma'nın mülkü idüğü ve sagîre-i mezkûrenin nafaka ve kisveye eşedd-i ihtiyâcı der-kâr olduğı ve menzil-i mezkûrun nısf-ı şâ'inden gayri nükûd ve urûzu olmadığı hâlde sagîre-i mezkûrenin tesviye-i umûruna kıbel-i şerî'at-ı Ahmediyye'den mensûb vasî-i şer'îsi bulunan merkûm Mahmûd bundan on yedi sene mukaddem yedinde olan izn hücceti mûcebince menzil-i mezkûrun nısf-ı şâ'ini menâdî yediyle mücemma'-ı nâs olan mahallerde nidâ ve müzâyede ve inkıtâ' rağbât olundukdon sonra dört yüz guruşa merkûm Hâcı Ahmed üzerinde karâr bulub vasî-i merkûm dahi izn-i şer'le tarafeynden îcâb ve kabûlü hâvî şürût-ı müfsideden ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile dört yüz guruşa merkûm Hâcı Ahmed'e bey' ve temlîk ve teslîm-i müsemmen ve kabz-ı semen itdiğinden sonra müşterî-i mezbûr Hâcı Ahmed dahi iştirâ ve temellük ve kabz ve kabûl etmişdir biz bu husûsa bu vech üzre şâhidleriz şehâdeh dahi ederiz deyü her biri edâ-yı şehâdeh-i şer'iyye etdikde şehâdetleri ba'de't-ta'dîl hîn-i kabûlde vâki' olmağın mûcebiyle ba'de'l-hükm müdde'î-i merkûm bî-vech-i şer'î mu'ârazadan men' olunduğı fi 15 Z sene 65.

Varak: 41b/1

Medîne-i Mardin'de Gölasyan Mahallesi ahâlîsinden Hâcı Ahmed bin Mahmûd Kattân nâm kimesne meclis-i şer'-i kavîm vâcibü't-teşrîfde li-ebeveyn er karındaşı Es'ad bin Mahmûd Kattân nâm kimesnenin müvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüb mahalle-i mezkûrede vâki' taraf-ı kıbelîsi Hâcı Ahmed mülkünü ve taraf-ı şarkîsi Ahmed Hamal mülküne ve taraf-ı garb ve şimâlîsi tarîk-i âmma müntehi ve mahdûd bir bâb menzilin nısfı mülk-i sahîham olub diğér nısf-ı şâ'i'î babam merkûm Mahmûd'un mülkü iken vefâtı vukû'uyla menzil-i mezkûrun nısf-ı şâ'i'î bi'l-verâse hasm-ı mezbûr vesâ'ir verese ile meyânemizde taksîmi muktezâ-yı şer'iyyeden bulunmuş ise de hasm-ı mezbûr Es'ad menzil-i mezkûrun nısf-ı şâ'i'îni müstakillen zabt ve tasarruf etmiş olmağla hasm-ı mezbûra su'âl olunub mûceb-i şer'îsi icrâ olunmak matlûbumdur didikde gibbe's-su'âl hasm-ı mezbûr Es'ad'ın cevâbında babam merkûm Mahmûd silk-i mülk-i sahihinde münselik olan menzil-i mezkûrun nısf-ı şâ'i'îni bundan iki sene mukaddem tarafeynden îcâb ve kabûlü hâvî şürût-ı müfsideden ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile bana üç yüz guruşa bey' ve temlîk ve teslîm itmekle ben dahi iştirâ ve temellük ve

tesellüm ve kabz ve kabûl eyledikten sonra meblağ-ı mezkûru temâmen ve kâmilen ahz ve kabz ve istîfâ eylediğine beyyine ve bir hanım vardır deyü def'le mücâb olundukda akîbü'l-inkâr vâki' merkûm Es'ad'ın makâline muvâfık ve def'-i meşrûhuna mutâbık beyyine-i şer'iyeye taleb olundukda udûl-i ihrâr-ı ricâl-i müslimînden ve Mardin ahâlîsinden Şeyh Mustafa bin Şeyh Bedreddin ve Monlâ Hızır bin Hüseyin Kâtib nâm kimesneler li-ecli'ş-şehâdeh meclis-i şer'a hâzırân olub istişhâd olunduklarında fi'l-vâki' merkûm Mahmûd Kattân silk-i mülk-i sahihinde münselik olan menzil-i mahdûd-ı mezkûrun nısf-ı şâ'i'ini bundan iki sene mukaddem tarafyenden îcâb ve kabûlü hâvî şürût-ı müfsideden ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile oğlu mezbûr Es'ad'a üç yüz guruşa bey' ve temlîk ve teslîm-i müsemmen etmekle mezbûr Es'ad dahi iştirâ ve temellük ve kabz ve kabûl ve îfâ-ı semen-i mezkûr itdikden sonra merkûm Mahmûd dahi meblağ-ı mezkûru ahz ve kabz ve istîfâ etmişdir biz bu husûsa bu vech üzre şâhidleriz şehâdeh dahi ederiz deyü her biri edâ-yı şehâdeh-i şer'iyeye etdikde şehâdetleri ba'de't-ta'dîl makbûle olmağın mücebiyle ba'de'l-hükm müdde'î-i merkûm Hâcî Ahmed bî-vech-i şer'î mu'ârazadan men' olunduğu fi 15 Z sene 65.

Varak: 41b/2

Amso veledi İskender nâm zimmî vâlidesi Susan nâm hâlikeden düşen hisse-i irsiyyesini babası mersûm İskender veled-i Lülü'den beş yüz guruşu alâ sebîli't-tehâric alub husûs-ı mezbûra müte'allıka âmme-i da'vâdan babası mesfûr İskender veled-i Lülü'nün zimmetini ibrâ-i âmm itdiği üzre işbu mahallde kayd fi 5 Câ 65.

Varak: 41b/3

Şehîdâ Ya'kûb Ağa bin Yûnus bin Şerîf ve Seyyid Bazi bin Aslan bin Behlül el-Cezrî'ye bâne Aydo bin Keşti kâne iştirâ fersen kembetâ min dâhûdi ibnû'l-vevr bi mi'eteyn ve selâsîn guruş ve kadd dâ'î Yûsuf bin Mehmed ale'd-dûdîri el-fersi'l-mezkûre bânihâ mülkihi ale'l-ıtlâk ve gibbe'l-inkâr ve'l-mürâfa'aten fi huzûri Seyyid Ömer nâ'ib-i harâbihi râzî ve esebet Yûsuf ... bi-şâhidîn-i mu'adilîn ve bade'l-hükmi izni'n-nâ'ibi'l-mûmâ-ileyh li-Aydo el-merkûm hatta yerci'u ale'l-bâ'i'î'l-mezbûr Dahodi bi'l-meblağ-ı mezkûr ve hamlen eş-şehâdeh li-Monlâ Mehmed bin Hüso es-Sülo ve Seyyid Mehmed bin Hızır Beyazî fe-li-zâlike hurrîre hünâ fi 7 B sene 65.

Varak: 42/a

İşbu kayd-ı cedîd oldur ki

Derûn-ı Mardin'de bulunan re'âyânın mürdelerinden bundan mukaddem Mürdiye nâmıyla bir mikdâr akçe ahz ve tazyîk etmekde bulunmuş ise de işbu altmış beş senesine mahsûben mürd ve hâlik olan re'âyânın mürdiye-i tezkerelerinden cizye-i şer'îyye hasebiyle a'lâdan üçer guruş ve evsat-ı zimmîden ikişer guruş ve ednâdan bir guruş ahz olunması tensîb etmiş olduğundan vech-i meşrûh ve muharrer üzere bir para ve bir akçe ziyâde mutâlebe olunur ise taraf-ı milletden i'tâ olmamak üzere kayd-ı sicil-i şüdde fî 13 Câ sene 65.

Varak: 42/b

Hüceci vesâye ve nafaka

Hazihi hüccetün sahîhatün şer'îyyetün ya'rübü mazmûnühâ ve yukarrarü meknûnühâ an zikri mâ hüve ennehü

Kadd iştirâv mülkî ve Emsec ve Hana ve Mihail evlâd-ı eshân hüdâ-yı bi-mâlihîm li-nefsihîm dîne gayrihim mine'l-bâlig minhüm ve hüve es-Seyyid Fethullâh Sâmî Efendi ibni'l-merhûm Zeyni Efendi febâ'a'l-mûmâ-ileyh mâ kâne lehü ve mülkehü ve sellemehü ve tahta tasarrufihî ve müntakilen ileyhî bi'ş-şirâ'i'ş-şer'î ve zalike cemî'ü'd-dâri'l-vâki'ati fî mahalle-i Şeyh Şeyhullâhi'l-müştemil alâ dîvânihâne ve fî mukâbilihâ manzaratü ezecin ve aleyhimâ eyvânün ve dâhilihi kahve ocağı zî musallibeteyn ve dâhilihi necîri ve havş fevkânî ve matbah ve dâhilihi cübbi mâ'in ve kenîfin ve beytin sagîrin ezecin ve bi-ittisâlihi ahûrun ve eyvân ve hücretün zî selâseti mesâlîbe ve ahûr ve matbah ve manzaratü ve tahtihâ tabakatün ve havş tahtânî ve cübbi mâ'in ve kenîfin ve harâbetin fî cânib-i şimâli'd-dârî mekân ilkâ'i'l-selc ve harâbetün uhrâ muttasiletün fî'd-dâri'l-mezkûre fî cânibi'l-kıbelî'l-mahdûdeti kıbleten ve şimâlen ile't-tarîk ve şarkan ilâ mülki vereseti'l-Hoca ve temâmühü ilâ mülki vereseti Şimas Sana Esmer ve garben ilâ mülki vereseti Hacı Şa'arzâde bi-cümleti'l-hudûd ve kâffeti'l-murâfık ve'l-levâhık ve'l-hukûk bi-temmet makbûza gayri mev'ûd kadrühü ve nisâbühü ve meblağuhü ve beyânühü sitte aşere elf ve hamse mi'e guruş rûmî-i cedîd-i vahîde mechûletihî'l-aded bey'an ve şirâ'en ve sahiheyne-i şer'îyyeyn biateyn-i müştemeleyne ale'l-îcâb ve'l-kabûl ve'l-kabz ve'l-ikbâz ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ mine't-arafeyn ve bi-kıbbetü'd-dâri'l-mezkûra mülken

hâlisân ve hakkan sarrafa li'l-müştereyni'l-mersûmeyn Mülki ve Emsih ve Hunsa ve Miha'il yetesarrafüne fihî tasarrufe'l-melâkîn fî emlâkihim cerâ zâlike ve hurrire fî evâhir-i şehri-i Muharremi'l-harâm sene seb'a ve seb'în ve mi'eteyen ve elf.

Şuhûdü'l-hâl: es-Seyyid Dervîş Ömer Efendi bin Mahmûd Beğ, es-Seyyid Mehmed Sâdık Efendi İmâm-ı Tekkiye, Dervîş Ali Efendi bin Sâlih Çavuş, Hâcî İbrahim Ağa Gülmedizâde, Mehmed Sa'îd Efendi bin Şeyh Osmân Efendi, Mustafa Ağa bin Hâcî Mehmed Bilâl, Hasan bin Kerîme, Dervîş Ağa bin Hâcî Hüseyin Kuzî, Hâcî Ali Ağa bin Hâcî Mehmed Ağa Hâcî Abdülkerîm Çelebizâde, Monlâ Halîl bin Hâcî Hüseyin Hâcî Kuzîzâde, Es'ad Efendi bin Zihni Efendi, es-Seyyid Mahmûd Sabri.

Varak: 43/a

Hazihî hüccetün sahîhatün şer'iyetün ya'rübü mazmûnühâ ve yukarraru mükünûnühâ an zikri mâ hüve ennehü

Kadd iştirâ Maksi Abdono veled-i Tome Marine bi-mâlihi nefsihi devni gayrihi mine'l-bâ'ieyn minhü ve hümâ Eblahado Cebro veledi Abrâhâm hüdâyi fe-bâ'âhü li'l-merkûmân mâ hüve lehümâ ve mülkühümâ ve beydihümâ ve tahtı tasarrufühümâ ve'l-müntakilü ileyhümâ bi's-şirâi's-şer'î ve mülki cemî'ü'd-dâri'l-vâki'ati fî mahalleti İlyâs a'le'l-müştemileti alâ hüccetün zî siffeteyn ezecin ve dâhilühâ tüccârî kehfü ve tahtı tabakahi musallebet ezecin ve ahûrun ezcün ve dâhilehi mu'assaraten ineb ve matbah ve dâhilihi habeb-i mâ'i ve kenîf veyâ zelig ve mu'abber alâ Bâbü'l-havşü'l-mahdûdeten kibleten ile't-tarîk ve gerben ilâ mülki Na'mi veled-i Evsokda ve şarkan ilâ mülki Evsa veled-i Kasi Elyas ve şimâlen ilâ Kulhan Kulesi bi-cümleti'l-hudûd ve kâffeti'l-murâfik ve'l-levâhık ve'l-hukûkihi bi-temmeti makbûzi gayri mev'ûdü kadrühü ve nisâbühü ve meblağa ve beyânühü selâsetü alâf mi'ete gurus rûmî-i cedîd bey'en ve şirâ'en sahîheyn-i şer'iyen bâneyn ale'l-îcâb ve'l-kabûl ve'l-kabz ve'l-ikbâz ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ mine't-arafeyn ve bi-kayyitü'd-dâri'l-mezkûre mülken hâlisân ve hakkan sarrafa li'l-müşterîyi'l-mersûm bi-tasarrufi fihî tasarrufi'l-melâkîn fî emlâkihim keyfe mâ yeşâ ve haysümâ yehtâr ve lem yenbagî li'l-bâ'ieyni'l-merkûmeyn ma'a el-müşterîyü'l-mersûm fî'l-mebî'i'l-mezkûr da'vâ velâ mutâlebe bi-vechi mine'l-vücûh ve sebebi mine'l-esbâb cerâ

zâlike ve hurrîre fî evâhir-i şehri Muharremi'l-harâm sene semâne ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl: es-Seyyid Fethullâh Sâmi Efendi, es-Seyyid Dervîş Ömer Efendi Hindizâde, Ebûbekir Efendi Hindizâde, Dervîş Ali Efendi bin Sâlih Çavuş, Dervîş Efendi bin Abdurrahman Efendi ser-mahfil, Hâcî Ömer bin Hâcî İbrâhîm Efendi Gavşezâde, Hâcî İbrâhîm Ağa Gülmedîzâde, Monlâ Yusuf bin Seyyid Mehmed Balta, es-Seyyid Mahmûd Sabrî, Kasi Hunsâ, Maksi Elbas veled-i Acmo, Cebori Hazraşe, Hünsâ Hidaye, Abdullah veled-i Abdü'n-nûr Takıcı, Maksi Menco Ayli, Na'mi Evsevâkda, Evsi veled-i Kasi Elyas, Şehas Eyleb veled-i Menco Masin, Maksi.

Varak: 43/b

Hikmet-i nasihati'l-ümerâ ve'l-ikrâr es-Seyyid Mehmed Kemâl el-müvellâ hilâfete bi-Mardini'l-mahrûse nemakatü'l-fakîr ileyhi azze şânühü gufira anhü.

Medîne-i Mardin'de Tekkiye Mahallesi sâkinlerinden iken bundan akdem Hicâz mağfîret-i Trazda ecl-i mev'ûduyla vefât eden Hâcî Mahmûd bin Osmân Uzun Ali'nin verâseti ashâb-ı fûrûhundan zevcât-ı metrûkeleri Hadice bint-i Mustafa ve Aîşe bint-i Şeyh Abdûlgani ve Fato bint-i Bebo ve Na'ime bint-i Hâcî ma'rûf ile usebât-ı nesebiyyesinden Osmân ve Dervîş ibn-i Mehmed bin Osmân Uzun Ali el-merkûme münhasire olduğu lede'ş-şer'î'l-enver zâhir ve mukarrer oldukdan sonra mezkûrân Hadice ve Â'îşe ve Fatîma ve Na'ime taraflarından vekîl olduğu merkûmâtı ma'rîfet-i şer'îyye ile ârifân Seyyid mehmed bin Feyyâz ve Seyyid Mustafa bin Seyyid İbrahim nâm kimesnelerle şehâdetleri sâbit ve sübût ve vekâletine hükm-i şer'î lâhık olan Monlâ Mehmed bin Hüso eş-Şülü nâm vekîl bi'l-vekâle ve merkûmân Osmân ve Dervîş bi'l-asâle ve müteveffâ-yı merkûmun vücûh birine vasî-i muhtârı olan Halîl bin İbrâhîm es-sigâr nâm kimesne bi'l-vesâye meclis-i şer'î kadîm vâcibü't-ta'zîmde dergâh-ı âlî Kapucubaşlılarından ve Mardin'de eşrefe hândân-... rıf'atlü Hâcî Süleymân hâzır beynlerinde tarafından vekîl-i müstecil-i şer'î bulunan işbu bâ'isü'l-kitâb vesîka-ı şer'îyye İsmâ'îl Efendi nâm Mehmed Çelebi Necmezâde nâm vekîlen müvâcehesinde ikrâr-ı tâbir ve ta'bîr-i merâm eylediler ki müvekkil-i mûmâ-ileyhin bâ-berât-ı âlî uhde-i behiyyelerinde olan tevâbi'iyile Rişmil mukâta'asında rub' hissesi elli sekiz senesi ibtidâsından

altmış üç senesi nihâyetine değin (silik) ağa-yı mûmâ-ileyhe â'id olan a'sâr ve rûsûmât-ı sâ'ire cem'ine müteveffâ-yı merkûm Hâcî Mahmûd vekîl-i şer'î olmağla müteveffâ-yı merkûmun (silik) vekâletinde mûmâ-ileyhin hisse-i a'sâr ve rûsûmâtdan müteveffâ-yı mezbûr zimmetine geçmiş olan mebâliğ ile mûmâ-ileyhin müteveffâ-yı mezbûr zimmetinde nakden olan bin altı yüz guruş alacağı tarafından bi't-terâzî vekîl-i mûmâ-ileyh İsmâ'il Efendi ile iki bin guruş ile musâlaha olduğu hasebiyle meblağ-ı mezkûru vekîl-i mûmâ-ileyhe teslîm itdiğimizizde mûmâ-ileyh dahi bedel-i sulh olan meblağ-ı mezkûru tesellüm ve kabz etmekle vekâlet ve asâlet vesâyetimiz hasebiyle bedel-i sulh-ı mezkûre müte'allıka-ı âmme-i da'âvîden müvekkil ve vekîl-i mûmâ-ileyhümânın zimmetlerini ibrâ-ı âmm ve iskât-ı tâm itdiğimizizde vekîl-i mûmâ-ileyh dahi bi'l-vekâle ibrâ-ı mezkûru kabûl ve rub' a'sâr ve deyn-i mezkûre müte'allıka da'âvîden vekîl-i mûmâ-ileyh dahi zimmetimizi ibrâ ve iskât-ı tâm etmiştir didiklerinde gıbbe't-tasdîki'l-vicâhî bedele mâ vaka' bi'l-ibtikâ işbu vesîka ketb ve imlâ olundu tahrîren fî evâ'il-i şehr-i Muharremi'l-harâm sene sitte ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdül-hâl: Monlâ Abdülkâdir ibn-i Elho, Monlâ Ahmed bin İsa Efendi, Mehmed Derviş bin Hâcî İshâk, Ali bin Haydar Kasâb, es-Seyyid Fethullâh Sâmî Efendi, es-Seyyid Mahmud Sabri ve gayrühüm.

Varak: 44/a

Bismillâhirrahmanirrahîm

İzzet-me'âb şer'at-nisâb el-Hâcc Abdülgafûr Efendizâde Mevlânâ es-Seyyid Mehmed Kemâl Efendi kâmiyâb gıbbe't-tahiyyati'l-vâfiyyeti inhâ olunur ki işbu sene sitte ve sittîn ve mi'eteyn ve elf mâh-ı Rebî'ü'l-evveli guresinden zabt etmek üzere ber-vech-i niyâbet uhde-i hâlisânemize ihâle ve tefvîz buyurulan medîne-i Amed nâm-ı diğeri Diyârbekir Sancâğı nevâhîsinden Mardin Nâhiyesinin umûr-ı niyâbet-i şer'iiyesi bi'l-inhâb mâh-ı mezbûrdan i'tibâren tarafımızdan bi'n-niyâbihi ve'l-emânihi cenâbınıza ihâle ve tefvîz olunmuşdur gerekdir ki gur-re-i merkûmeden nâhiye-i mezbûreye varub beyne'l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer'-i nebevî ve vukû'bulân muhallefât-ı mevtâ-yı kısmet-i askeriyeyi tahrîr ve terkîm ve beyne'l-vereseti bi'l-ferîzati's-şer'iiyeti tevzî' ve taksîm eyleyüb câdde-i şer'at-ı Ahmediyeden sermû

inhirâf cevâz göstermeyüb cümleden taraf-ı şeref-i hazret-i padişâhîçün da'vât-ı hayriye isticlâbına bezl-i mukderet eylesin

Erselehü'l-fakîr İbrâhîm Sa'deddîn en-Nâ'ib Sancâğ-ı Âmedi'l-mahmiyye.

Varak: 44/b

İş bu ta'rifede olmayan bi'l-cümle duhân cell-i râ'icinden yüzde on altı tenzîl ve bâkî behâsından yüzde dokuz Âmediye ve üçer kıyye resmî ahz ve tahsîl olunması Drac ve Kavaye ve Tiran kazâlarında hasûle gelen baş duhânın beş kıyyesi koroduğu vakt kaç kıyye kalur ise bu mikdâr üzerinde ber kıyyede yirmi beş para resmi gümrük alınması bu def'a bâ-irâdesine karârgîr olmağla işbu mahalle derc olundu

Bi'l-cümle tiftik ve tiftik-i Ankara (silik) muharrer ise de mezkûr kayında Ankara'da mâ'adâ Kütahya ve Konya tarafından hasûle geldiğinden ve bi'l-cümle tüfenkden murâd memâlik-i mahrûsede hâsıl olan tiftik demek idüğünden işbu mahallde şerh ve beyân kılınmıştır

Ta'rifede muharrer hinta ve şa'îr ve alaf hubûbâtından bir kîle İstanbulî yirmi kıyye i'tibâr ile muharrer ve ma'rif isede kıyyesine a'sâr olunmayub yalnız bir kîle İstanbulî i'tibârıyla resm-i gümrük alınacaktır

Bir tâcir kağı devlet-i memâliki mahsûlü getürür ise îcâb eden resm-i gümrüğünü ol devlet ta'rifesine tatbîkan edâ eylemesi usûl-ı kadîmesinden olub kemâkân ol-vechile icrâsı lâzım geleceğinden keyfiyet ma'lûm olmak üzre işbu mahallde şerh verildi

Bâlâda muharrer emti'a ve eşyanın kapanları râyic-i vakt üzre bi'l-hesâb masraf ve gümrük için yüzde on altı tenzîl olunduktan sonra vaz' ve ta'rif olunmuş olmağla ol-vechile ahz ve tahsîl olunub eğer tüccâr ile gümrük me'mûrları beyinde fiyatından dolayı uyuşula medîği hâlde yalnız bu zeyl olunan eşyâ hakkına mahsûs olmak üzre râ'icinden olunarak resmi gümrüğü ahz ve tahsîl olunacakdı

Memâlik-i mahrûse-i şâhânedede kâ'in gümrük me'mûrlarının tahsîl edecekleri gümrük rüsûmâtında ta'rifeye vâsıl ve nizamına mugâyir bir gün hareket etmemeleri zımında ber-vech-i âtî ba'zı tenbîhâtları fî gurre-i Zâ sene 67.

Gerek İstanbul ve gerek Anadolu ve Rumili sevâhilinde kâ'in iskele gümrüklerine ve gerek Sakız ve Midüllü ve Girid vesâ'ir adalara vâki' gümrüklere

memâlik-i ecnebiyyeden gelen emti'a ve eşyâ sefinden karaya çıkdıkda ta'rifelerinde muharrer olduğu vechile Amed'iyeye olarak yüzde üç resm-i gümrük alına ve ol-eşyâyı tüccarı ister orada satsun ister Anadolu ve Rumilin'de bir mahalline irsâl itsün veyâhûd kendüsü götürsün yüzde iki daha resm-i münazzımı alınub tüccarı yedlerine tezkere verilerek memâlik-i mahrûse-i şâhânenin her kangı mahalline gider ise gitsün tezkeresinden ziyâde mâl zühûr etmediği hâlde iktizâ-yı mu'âhede üzre hiçbir mahalde bir daha resm-i gümrük ve ihtisâb vesâ'ir rüsûmât mutâlebe olunmaya

Gayr-i ez mülhakât fakat İstanbul Gümrüğü müstesnâ olub ya'nî Anadolu ve Rumili sevâhilinde kâ'in kâffeti gümrük olan iskelelerden ve berren Rumili ve Anadolu taraflarından ve memâlik-i ecnebiyyeden İstanbul'a gelecek emti'a ve eşyâ ve erzâkda lâzım gelen rüsûmât gümrüğü kadîmi vechile İstanbul'da alınacağından o makûle eşyadan hiçbir mahalde resm-i gümrük talep ve ahz olunmayub bend-i âtîde beyân olunan usûl vechile tüccârı kefilân rabt ile yedlerine hasbîce ilm ü haber fâ'illeri verile

Zikr olunan sevâhil gümrükleri birbirlerinin tezkerelerini makbûl ve mu'teber tutub memâlik-i mahrûse-i şâhânein bir bir mahallinden sevâhil-i iskelelerine tenzîl olunan kâffeten emti'a ve eşyâ ve erzâkdan çıktığı mahallerde gerek kara gümrüğü olsun ve gerek olmasun bir akçe resm-i gümrük alınmayub eşyâ-yı mezkûrenin cins ve kemiyet ve mikdârı tasrîhiyle ve mahallinde uzak ve yakınlığına göre münâsib müddet ta'yîniyle kefilân rabt olunarak tüccarı yedlerine bu meccânen ilm ü haber kâ'imesi verilüb ol-eşyânın iskeleye hîn-i derûnuda eğer İstanbul'a gelmeyecek ise ber-mûceb ta'rifeye yüzde dokuz resm-i gümrük Âmediyesiyle mukarrer olan harcı usûl kadîmi yedinde olan ilm ü haber kâ'imesi zuhruna eşyanın temâmen iskeleye vâsıl oludđu tahrîr ve gümrük mührüyle temhîr ve ashâbına i'tâ ile mahalline i'âde kılına.

Varak: 45/a [Devamı]

Sâlifü'z-zikr iskelelere tenzîl olunub yüzde dokuz resm-i gümrük verilmiş olan eşyâ iskele olan mahallerde satılır ise mâdâmki kâffe-i rüsûmât dâhiliye bedeli olarak yüzde dokuz resm gümrüğü verilmişdir ondan ziyâde bir akçe resm talep

olunmayub eğer eşyâ-yı mezbûre ol-iskeleden sefineye tahmîl veyâhûd karadan âher mahalle nakl ve tevsîl olundukda ol-vakt yine ta'rifesi ve nizâmı vechile yüzde üç rafine gümrüğü tahsîl olunub tüccârı yedlerine verilecek edâ tezkerelerine dahi eşyanın cins ve mikdârı ve Âmed'îye ve rafineye yüzde on iki resmi gümrük alındığı ve târihi tafsilen yazılarak gitdiği mahallerde dahi tezkeresiyle tatbîk olunub tezkeresinden muharrer olan mikdârdan ziyâde eşyâ zühûr eder ise ziyâdesi gümrükden kaçırılmış demek olacağından ziyâde gelen eşyanın îcâb eden rüsm-i gümrüğü her nerede bulunur ise orada iki kât olarak tahsîl oluna

Bir mahalde resm-i gümrüğü verilmiş olan eşyâ her nereye gider ise gitsün tezkeresine mutâbık ve temâm gelür ise tekrâr resm-i gümrük ve ihtisâb vesâ'ir bir nesne mutâlebesiyle bir gün ta'addî ve rencîde misüllü hâlât-ı vukû'u vechen mine'l-vücûh tecvîz olunmayub ona dahi mukaddemâ resm-i gümrüğünü vermiş olduğu mâl için almış olduğu gümrük tezkeresiyle gümrüğü virilmemiş başka mâl imdâd idememek üzre tezkereli mâlını refîka satar ise tezkeresi elinden alınarak şukka olunub şâyed ol-eşyâ-yı cüste cüste satar ise satdıkça satdığı mikdârı tezkeresi arkasına yazılarak ne hazîne ve ne tüccâra hasâr ve özrü müceb hâlât vukû'a getirüle.

Kadîm kara gümrüklerinde ve bâzâr yerlerinde buğday ve arpa ve yulaf ve dakîk ve nokud ve zutârîden resm-i gümrük alınması bâ-irâde-i seniyye memnû' olduğundan zehâyir-i mezkûre bir kazâdan diğerkazâyave yeyâ bir iskele olan mahalle gelür veyâhûd iskele bulunan kazâ ve kasabada hâsıl olarak derûnunda sarf ve fûrûht olunur ise o misüllü mahallerin hiçbirisinde zehâyir-i merkûmeden aslâ resm-i gümrük alınmayub fakat iskeleden sefineye tahmîl ile İstanbul'dan mâ'adâ diyâr-ı âhere sâ'ir iskelelere giden zehâyirden mâdâm ki tahmîl-i sefine ile deryaya çıkacaktır evvel iskelesinde gümrüğünde ber-müceb ta'rife lâzım gelen resm-i gümrüğü alınarak mikdârını mübeyyin iskele gümrükleri taraflarından ashâbı yedlerine tezkere verile ve bu tezkereler her bir gümrük bulunan iskelelerde makbûl tutularak tekrar bir akçe ve bir habbe taleb olunmayub ancak ber-minvâl-i muharrer İstanbul gümrüğü müstesnâ olduğundan İstanbul'a gelen zehâyirden mahallinde gümrük alınmayub emti'a ve eşyâ-yı sâ'ire misüllü tüccârı küfelâ-yı rabt ile mikdârını mübeyyin yedine hasbîce ilm ü haber kâ'imesi verile

Varak: 46/b

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâ'im rikâb-ı hümâyûn-ı şâhânem kapucubaşlarından Cizre Kâ'immakâmı Hâcı Selîm dâme mecdühü ve kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'în Mardin Nâ'ibi Mevlânâ zîde ilmühü tevkî' refî' hümâyûnum vâsıl olucak ma'lûm ola ki öteden berü Mardin'de temekkün eyleyen efrenc râhibleri kendü hâllerinde olub hilâf-ı rızâ bir gûna hareketleri yoğiken bu esnâda ba'zı ashâb-ı ağrâz taraflarından ta'addî ve rencîde olunmakda olduğundan bahsle ber-mûceb ahdnâme-i hümâyûn himâyet ve sıyânet olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru Fransa sefâreti tarafından bâ-takrîr inhâ olunmuş olub kapuda mürâca'at ve muktezâ-yı su'âl olundukda Ferencelüye tâbi' olan makbûslar vesâ'ir ferencin mezhebinde olan ruhbân tâ'ifesi her ne cinsden olur ise olsun memâlik-i pâdişâhîden kadîmden oldukları yerlerde kendü hâllerinde olub âyînlerin icrâ eylediklerinde kimesne mâni' olmaya ve memâlek-i mahrûsemde olunub ferencelüye tâbi' olan piskoposları ve râhibleri kendü mâllarında oldukça muhsî kılınub ve yedlerinde olan kiliseler ve sâkin oldukları mahallerde mu'tâdları üzre âyînlerinin icrâsına mûmâna'at olunmaya ve Francelünün gerek ilçî ve konsolos ve tercümânları ve gerek onlara tâbi' olan tüccâr ve asıl kârları ve gerek Francelü sefâ'ini i'mâl eden kapudan ve ruhbân ve piskoposlar mâdâm ki kendü hâllerinde yürüyüb dostluk taslamağa ve sadâkat levâzımata hâlel getürecek hareketden mücânebet üzre olalar atîk ve cedîd akd olunan mevâd-ı fîmâ ba'de mer'î ve mu'teber tutular deyü devlet-i aliyyemle Fransalu beyninde müte'akid olan ahdnâme-i hümâyûnda mûnderic ve mestûr olduğuna binâ'en zikr olunan Mardin'de bulunan efrenc râhibleri kadîmden berü oralarda mütemekkin olarak kendü hâllerinde icrâ-yı âyîn eyledikleri hâlde minvâl-i muharrer üzre ta'addî vukû'u ahd ve şartın hilâfı ve bi'l-vücûh rızâ-yı hümâyûnuma mugâyir ve menâfi olarak men'î lâzımeden olmakdan nâşî inhâ olunduğu üzre ruhâbeyn-i merkûme sâlifü'z-zikr Mardin'de kadîmden berü sâkin oldukları ve hilâf-ı rızâ bir gûna hareketleri yoğiken mücerred icrâ-yı garaz ve nefsanîyyet zımnında ta'addî ve rencîde olundukları erbâb-ı vukûfdan bi't-tahkîk tebeyyün eylediği hâlde men' ve def'î husûsuna mübâderet olunmak bâbında iki yüz elli sekiz senesi evâhir-i Şevvâl'inde emr-i şerîfim sâdır olmuş ise de bu esnâda ba'zı ashâb-ı ağrâz taraflarından yine ta'addî ve rencîde olunmakda idükleri beyânıyla himâyet ve

siyânetleri bâbında te'kîdi hâvî emr-i şerîfim sudûru Fransa sefâreti tarafından bu def'a dahi bâ-takrîr istid'â olunduğuna binâ'en mücebince te'kîdi hâvî işbu emr-i şerîfim ısdâr olunmuşdur imdi siz ki kâ'immakâm ve nâ'ib-i mûmâ-ileyhümâsız bâlâda beyân olunduğu üzre ruhâbeyn-i merkûme öteden berü sâlifü'z-zikr Mardin'de kendü hâllerinde sâkin olub hilâf-ı rızâ bir güne hareketleri yoğiken bî-vech-i ta'addî ve rencîde olundukları tebeyyün ve tahakkuk eylediği hâlde ta'addiyât-ı vâkî'a men' ve def'iyle ber-müceb ahdnâme-i hümâyûn himâyet ve siyânetleri husûsuna dikkat ve bu vesîle

Varak: 47/a [Devamı]

Tetimme-i fermân-ı âlîşân

Ve bu vesîle ile re'âyâ-yı Devlet-i Aliyye'mden olan millet-i ruhbanlarının efrenc ruhâbeyni zümresine iltihâkları misüllü hilâf-ı rızâ-yı vaz' ve hâlet vukû'undan hazer mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmağla mücebince amel ve hareket eylesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfeme i'timâd kılâsız tahrîren fî evâ'il-i şehri Ramazânî'l-mübârek sene seb'a ve sittîn ve mi'eteyn ve elf

Varak: 47/b [Devamı]

Esnâfdan neccârının ücret-i yevmiyeleri fiyatı gurusları

Circo sâbık-1 yevmiye 4 guruş	Evso veled-i Dahoro yevmiye 4 guruş	Ahiyye Bero yevmiye 4 guruş	Hâcı Yûsuf Mi'mârbaşı yevmiye 4 guruş
Eblahad Ahrani yevmiye 4 guruş	Sa'do veled-i Maks Melki yevmiye 4 guruş	Ello Nezer yevmiye 4 guruş	İbne Amos yevmiye 4 guruş
Maks Bahdi yevmiye 4 guruş	Cebori vled-i Şekalo yevmiye 4 guruş	Ahiyye Sa'do yevmiye 4 guruş	Vahod veled-i Ahmer Dakno yevmiye 4 guruş
Mahmûd veled-i Meço yevmiye 4 guruş	Hâcı İsmâ'îl yevmiye 4 guruş	Seyyid Dervîş yevmiye 4 guruş	Mustafa 4 guruş

Hanalcı yevmiye 4 guruş	Eblahad Saruhan yevmiye 4 guruş	Ahiyye Emsih yevmiye 4 guruş	Maks Amos Kiso yevmiye 4 guruş
-------------------------	---------------------------------	------------------------------	--------------------------------

Sınıf-ı mezkûrdan don ve çaruk ustalar beyânı

Eyşo' Meşmeş yevmiye 3 guruş	Usta Safer 3 guruş	Evsi Peykendi 3 guruş	Mülki Avare 3 guruş
Sa'do Ahul 3 guruş	Cici Efra' 3 guruş	Maks Çolo 3 guruş	Evsi veled-i Miho 3 guruş
Toma veled-i Kasar 3 guruş	Hanaz Nebil 3 guruş	Bolis veled-i Eblahad 3 guruş	Mülki veled-i Maks Bahdi 3 guruş
Meyhi veled-i Ello 3 guruş	Circo veled-i Galmo 3 guruş	Evakim 3 guruş	Davdito 3 guruş
Bahi Serohan 3 guruş	İsa veled-i Ahmer Dakno 3 guruş	Sâ'ir müverrih ve halkalar yevmiye 2 guruş	Sâna' yevmiye 1,5 guruş

Neccârânın ücret-i yevmiyeleri fiyât guruşları

Ali Sekene Üstâd Şeyh yevmiye 5 guruş	Ahmed Mumcu yevmiye 4 guruş	Ahmed Hucayi 4 guruş	Şeyhmus bin Seyyid Mehmed 4 guruş
Mehmed Şakir 4 guruş	Mehmed bin Ahmedo 4 guruş	Kâsım 4 guruş	Abo 4 guruş
Mehmed bin Abdülkadir 4 guruş	Derviş Kadro 3 guruş	Mehmed bin Abo 4 guruş	Hana Manos 4 guruş
Hana veled-i Abdunnûr yevmiye 4 guruş	Hana veled-i Yagob yevmiye 4 guruş	Circo Karnebi 4 guruş	Ali bin Ramo çift yevmiye 4 guruş
Ahmed bin Medo 4 guruş	Derviş Remo Saydo 4 guruş	Hızır Kazâmi 4 guruş	Seyyid Ali Kamur 4 guruş

Halifeler yevmiyeleri

Şeyhmus bin Seyyid Ömer 2,5 guruş	Hamid bin Seyyid Ömer 2,5 guruş	Mustafa bin Hâcı Hasan 2,5 guruş	Mahmûd bin Hâcı Kâsım Efendi 2,5 guruş
Şeyhmus bin Yûsuf Şa'bo 2,5 guruş	Ahiyye Dâvûd bin Yûsuf Sa'bo 2,5 guruş	Hamid bin Ahmed Çekiro 2,5 guruş	Osmân bin Bero Abdo 2,5 guruş
Yahyâ bin Kâsım 2,5 guruş	Osmân Kasarkî 2,5 guruş	İsmâ'îl Sa'reti 2,5 guruş	Hamoş 2,5 guruş
Sınıf-1 çırakân	Çıra-1 zinâriye	Cıra-1 sâ'ire para	İbrik 1 para
Kiraz para	a'zâre para	Kâse 1 para	

Varak: 48/a [Devamı]

Sınıf-1 Nalbandân	Kâmü'l-fers 7 guruş	Kâmü'l-bagal 6 guruş	Kâm-ı hayvan 4 guruş
Sınıf-1 temürçiyân	Na'l ve basmar-ı meşkûf 1 kıyye 6,5 kıyye	Havâ'icü's-sâ'ire 1 kıyye 7 kıyye	

Varak: 48/b

Hakemtü bi-sıhhati'l-ibdâl ve'l-istibdâl alâ re'yn min re'yi cevâzihi ve cevvezehü mine'l-e'immeti'l-müctehidîn rıdvânullâhi te'âlâ aleyhim ecmâ'in ve ene'l-fakîr ileyhi azze şânühü es-Seyyid eş-Şeyh Osmân el-müvellâ hilâfuhu bi-Mardini'l-mahrûse gufiye anhü.

Elhamdülillâhi'l-kerîmi'l-müte'âl zî'l-azameti ve'l-celâl lâ yümkinü velâ yütesavveru fî zâtî't-tahvîl ve'l-intikâl velâ yecûzü fî sıfâtihi't-tagyîru ve'l-istibdâlü ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin sâhibü'l-makâmi'l-mahmûdi ve alâ alihi ve ashâbihillezîne istebdelû bi-mülki'd-dünyâ dâre'l-bekâ'i ve'l-hulûde ammâ ba'dü fe hazîhi hüccetün sahîhatün şer'iyetü'l-fehâvî ve vesîkatün sarîhatün mer'iyetü'l-metâvî ya'rubü mazmûnühâ ve yukarruru meknûnühâ an zikri mâ hüve ennehü lemmâ kâne cemî'ü'n-nısfî'l-mefrûz ve'l-maksûm min cemî'ü'l-bostani'l-vâkı'ati fî akâri karyeti Rişmil el-müştemileti alâ eşcârin müsmiretin ve gayri

müsmiretin muhtelifeti'l-ecnâsi ve'l-envâ'i ve nisf-ı nevbeti'l-mâ'i min miyâhi sekrin Mollâ Dâvûd min tahti'l-fidân ve hebehü fî külli üsbû'in nehâre'l-hamîs min tulû'i'l-fecri's-sâdık ile'l-asr ve nisf-ı nevbeti'l-mâ'i min sükrin Bekir el-müntakılı min beytillezi ve nisf-ı mâ'i'l-bereketi'l-mahdûdi kıbleten ilâ tarîki's-sâlik ile'r-ruhât ve şarkan ilâ duhâni'l-mütevellî ve ilâ sehmi Mahmûdin ve garben ilâ kürmi Mahmûdin ve ile'z-zerreti ve şimâlen ilâ sehmi Mahmûdin bi-cümleti'l-hudûdi ve kâffeti'l-murâfıkı ve'l-levâhıkı ve'l-hukûki vakfen gayri mahkûmi bi-sıhhatihi ve lüzûmihi min düne tescîli ve teslîmi ile'l-mütevellî ve kadd inhasartü nevbete't-tasarrufi ve'l-istiglâli fî şahsı ibni'l-vâkıfı ve hüve İbrâhîm ibn-i Ali el-Haccî ve kâne nisfi'l-mezkûri eşrefe ale'l-harâbi ve mâle ile't-türâbi venkata' nefsihü li-harâbiyetihi ve kadd ihtâce'l-mevkûfı aleyhi'l-merkûm li-istibdâlihi bi-sitteti alâfi guruşin hasbe enne ribhe'd-derâhimi'l-mezkûre fî külli senetin lâ yenkazî an elf ve mi'eteyn guruş ve mugalle'n-nisfi'l-mezkûr lâ yezîdü alâ mi'etin ve hamsîn guruş fe-nde zâlik hazara İbrâhîm ba'de mâ kâne mansûben min tarafı'ş-şer'i'l-enver mütevelliyen ve afâde'l-hâlü bi-sıdki'l-makâli ve talebü'l-izn bi'l-istibdâli ve ahzara ma'ahü cem'a gafîrin mimmen yûseku bi-kelâmihî ve yu'temedü alâ makâlihî ve enhüve'l-hâl alâ nesak mâ hurrîre ve satara ve ebraze mâ fî yedihi mine'l-fetvâ'ş-şerîfeti'l-menkûleti mine'l-hayriyye ve hebehü izâ re'yi'l-kâdîyi'l-maslahate fî istibdâli'l-vakfî yücüzü istibdâlühü velev bi'd-derâhimi kemâ hüve mukteziye'l-hâniye ve't-tâtâr hâniyyeti ve gayrühümâ fe bi-mûcebi'l-fetva'ş-şerîfe ve'l-izni'ş-şer'îyyi istebdelü'l-mütevellî'l-merkûm İbrâhîm ibn-i Ali cemî'ü'n-nisfihi'l-maksûm min cemî'ü'l-bostani'l-mezkûre bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhık ve kâffeti'l-menâfi' ve'l-murâfık mine'l-müstebdilü minhü vehebe Haco bint-i Hacı Mustafa el-vasiyyete alâ Mehmed ve Ali ve Hüseyin ve Mahmûd ve Nu'mân ebnâ-ı Seyyid Ahmed ve Adele ve Fatıma benât-ı Seyyid Ahmed Kümlîzâde bi-sitteti alâfi guruş ve übdileti'l-vasiyyetü'l-merkûm ve süllimeti'l-meblaği'l-mezkûr min emvâli's-sıgâri'l-mezkûrîn li't-tevelli'l-merkûm ve bakat cemî'ü'n-nisfi'l-mefrûz min cemî'i'l-bostani'l-mezkûre mülken hâlisân li's-sıgâri'l-mezkûreyn li'z-zikri misli hazzü'l-ünseyeyn ve bakatü'l-nükûdü'l-mezkûre vakfen fî yedi'l-mütevellî'l-mezbûr ve hakemü'l-hâkimi'l-vâki' hattahü ve hatmehü ale'l-kitâb âmelehüllâhu te'âlâ bi-lutfihî yevmü'l-hisâb tûbâ-leh ve hüsn-i me'âb bi-sıhhati'l-ibdâl ve'l-istibdâl alâ re'yin min re'yi cevâzihi ve cevvezühü mine'l-e'immeti'l-müctehidîn rıdvânüllâhi te'âlâ

aleyhim ecma‘în fe vaka‘ ibdâlen sahîhan şer‘iyyen ve istibdâlen sârihan mer‘iyyen cerâ zâlik ve hurrîre fî evâhir-i şehri Cemâziye’l-evvel li-sene sitte ve sittîn ve mi’eteyn ve elf.

Şuhûdü’l-hâl: es-Seyyid Mes‘ûd Efendi Hâkîefendizâde, Fahrü’l-kurâ es-Seyyid Dervîş Ömer Efendi bin Mahmûd Beg Hindiefendizâde, es-Seyyid Ebûbekir Efendi bin Mehmed Sa‘îd Efendi Hindiefendizâde, Mollâ Mehmed bin Hüso eş-Şülo, Hâcî Ömer bin Hâcî İbrâhîm Avişezâde, Hâcî Hızır Ağa bin Seyyid Kümlizâde, Mollâ Ali bin Hâcî Mehmed Efendi, Mustafa Beg bin Ali Beg, es-Seyyid Fethullâh Sâmi Efendi en-Nâ‘ib.

Varak: 49a/1

Cerâ li-seb‘i ve ve’s-sirri’l-ferâgi’t-tefvîz

Es-Seyyid eş-Şeyh Osmân el-müvellâ hilâfeti bi-Mardini’l-mahrûse nemakati’l-fakîr ileyhi azze şânühü

Mardin tevâbi‘inden Rişmil Karyesi sâkinlerinden Halef bin İbrâhîm Bânî nâm kimesne meclis-i şer‘-i münîr vâcibü’t-tevkîrdeişbu bâ‘iseti vesîka-ı şer‘iyye Hadice bint-i Hâcî Mustafa Akreb nâm avret müvâcehesinde ikrâr-ı tâm ve ta‘bîr-i merâm idüb karye-i mezkûre akârında vâki‘ ebniyye ve ahcâr ve imâret ve eşcârî mülk-i sahîham ve âb-ı ezmîni senevî Mardin’in kâ’in câmi‘i-i kebîr vakfına yedi buçuk guruş para mü’eccele ile müstahkim olub bir tarafı cenine ve bir tarafı Musto Abo bağına ve bir tarafı Hüseyin bin Hâcî Şeyhmûs tarlasına ve taraf-ı râbî‘i yine merkûm Hüseyin’in tarlasına muntehi ve mahdûd beher hafta bazar günü tulû‘ fecr-i sâdikdan vakt-i zuhrda kadr-i belîğim nehrinden cereyân eden gayz suyunun nısfı ve beher hafta Salı günü zuhr vaktinden ikindiye kadar yine âb-ı mezkûrdan gayza suyunun nısfı müştemil ve üç aded ceviz ağacını hâvî gayza nısfı dimekle ma‘rûf bir kıt‘a suyu bağçemin ebniye ve ahcâr ve imâret ve eşcârını tarafeynden îcâb ve kabûlü hâvî şürût-ı müfside den ârî bey‘-i bât-ı sahîh-i şer‘î ile merkûme Hadice’ye iki bin yüz guruşa bey‘ ve temlîk ve zemîn ve âbı dahi bâ-izn-i mütevelli ferâğ ve tefvîz ve teslîm eylediğimde ol-dahi mülkü olan ebniyye ve ahcâr ve imâret ve eşcârî meblağ-ı mezkûr ile iştirâ ve temellük ve âb ve zemîni dahi tefevvüz ve tesellüm ve kabz ve kabûl eyledikten sonra semeni olan meblağ-ı mezkûr iki bin yüz guruşu merkûme Hadice yedinden temâmen ve kâmilen ahz ve kabz ve istîfâ itdiğime mebni mezkûr

bağçenin ebniyye ve ahcâr ve imâret ve eşcârı merkûmenin mülk-i mahza ve âb ve zemîni hakk-ı müfevvez olmuşdur didikde gıbbe't-tasdîki'l-vicâhi'l-mu'teberi'ş-şer'î mâ vaka' bi't-taleb ketb ve imlâ olundu kayd-ı şüdde fî gurre-i C sene 1267.

Şuhûdü'l-hâl: Fahrü'l-kurâ es-Seyyid Dervîş Ömer Efendi bin Mahmûd Beg Hindi Efendizâde, Ebûbekir Efendi bin Mehmed Sa'îd Efendi Hindi Efendizâde, Hâcî Hızır bin Mehmed Sa'îd Gümlüzâde, Ali Efendi bin Hâcî Mehmed Efendi, Hâcî Ömer bin Hâcî İbrâhîm Ayşezâde, es-Seyyid Fethullâh Sâmî Efendi en-Nâ'ib ve gayrühüm.

Varak: 49a/2

İşbu bin iki yüz altmış yedi senesi Muharrem'inin ibtidâsından sene-i mezkûre nihâyetine kadar beş yüz guruş ve sene-i sâniye ibtidâsından temâmına kadar beş yüz guruş ve sene-i sâlise ibtidâsından nihâyetine kadar beş yüz guruş ve sene-i râbi'a ibtidâsından temâmına kadar beş yüz guruş guruş cem'an dört senelik dört taksîtte işbu bâ'isetü's-senedi'ş-şer'î Hadice bint-i Hâcî Mustafa Akreb nâm avrata ber-vech-i bâlâ iki bin guruş deynimiz ve borcumuz ve her birimiz âherin emriyle ahire kefilen bi'l-mâl ve zâminen bi'l-edâ olduğumuza müş'ir işbu sened i'tâ olundu sicilde kayd-ı şüdde fî gurre-i M sene 267.

Elkefle ibnehü Ehob veled-i Halef, anhü ısdâr Halef bin İbrâhîm Rişimli

Şuhûdü'l-hâl: es-Seyyid Dervîş Ömer Efendi Hindi Efendizâde, Ebûbekir Efendi bin Mehmed Sa'îd Efendi Hindi efendizâde, Hâcî Hızır bin Mehmed Sa'îd Kümlizâde, Hâcî Ömer bin Hâcî İbrâhîm Avişezâde, es-Seyyid Fethullâh Sâmî Efendi nâ'ib

Varak: 49/b

Cere'l-seb'a ve'l-müberrâ Abdi

Es-Seyyid Mehmed Kemâl el-müvellâ hilâfehi bi-medîne-i Mardin ve inne'l-fakîr ileyhi azze şânühü gufira lehü

Hâzihi hüccetün sahîhatün şer'iyetün ya'rübü mazmûnühâ ve yukarraru meknûnühâ anhü zikri mâ hüve ennehü

Kadd iştirâ cenâb-ı iftihâri'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim re'isî bevvâbeyn-i bâbü'l-âlî ve kevkebü'l-hamîdi'l-müte'lâlî el-Hâcc Süleymân Fâyık Ağa ibn-i el-merhûm el-mebrûrû'd-dâric ilâ medâric rahmetihi rabbihi'l-gafûr Mehmed Sa'îd Ağa bi-mâlihi nefsihi devni gayrihi mine'l-bâyi' minnehü ve hüve Bekir bin Hasan fe-bâ'i'l-merkûm Bekir mâ hüve lehü ve mülkühü ve yebdühü ve tahtı tasarrufühü ve müntakilen ileyhi bi's-şirâi's-şer'î ve zâlike cemî'u'l-garsi'l-vâki' fî akâr-ı karyeti kevni'l-müştemil alâ seb'a mi'e ve hamsîn şecereti ineb ve eşcâr-ı kemsiri ve tüffâh ve sefercel ve ... ve eşcâr-ı müsmire ve gayr-i müsmire muhtelifeti'l-ecnâs ve'l-envâ'i'l-mahdud kıbleten ilâ mülki Mehmed Emîn ve şarkan ilâ ayn-ı elmâ ve temâmühü ilâ el-mukâbir ve garben ilâ mülki Ahmed ve şimâlen ile'l-cebel bi-cümleti'l-hudûd ve kâffetü'l-mürâfik ve'l-levâhık ve'l-hukûk ve'l-beyârü'l-muttasıl bi'l-garsi'l-mezkûr semen-i makbûz gayr-i mev'ûd kadrühü ve nisâbühü ve meblağa ve beyâna elif guruş rûmî cedîd bey'an ve şirâ'en sahîheyn-i şer'iiyen bâ'iyen-i müştemileyn ale'l-îcâb ve'l-kabûl ve'l-kabz ve'l-ikbâz ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ ve hüsnü't-tarafeyn ve lem yebka li'l-bâyi'i'l-merkûm ma'a el-müşterîyi'l-mûmâ-ileyh fî'l-mebî'i'l-mezkûr da'vâdan mutâlebe bi-vechi mine'l-vücûh ve sebeb-i mine'l-esbâb ve yakıyyü'l-garsi'l-mezkûr ma'a'l-beyâri'l-muttasılıya mülken hâlisân ve hakkân sarfen li'l-müşterîyi'l-mûmâ-ileyh bi-tasarruf fihâ bi'l-yümni ve'l-ikbâl keyfe mâ yeşâ ve yehtâr cerâ zâlike ve hurrîre fî evâ'il-i şehri Saferi'l-hayri'l-müzeyyil li-küllî hayr sene hamse ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl: es-Seyyid Yûsuf Efendi Hâkîzâde, el-Hâcc Ahmed Efendi Hâkî Efendizâde, es-Seyyid Mehmed Sâdık Efendi Hatîb-i Tekkiye, Hâcî Hâfız Efendi Şeyh Sa'deddinzâde, Mollâ Mehmed bin Hüso eş-Şülo, Mollâ Abdurrahmân ibni'l-akreb, Hâcî Yûsuf bin Hâcî Taha Mi'mâr, Seyyid Ali ibni'd-Denabıyık, es-Seyyid Mahmûd Efendi Hâkîzâde, es-Seyyid Fethullâh Sâmi, Kul Ağası Davud Ağa bin Seyyid Ali ve gayrühüm.

Varak: 50/b

Hikmet-i nasîhati'l-îcâr ve'l-ahkâr ve'l-eşcâr ve'l-istihkâr ve inne'l-fakîr ileyhi azze şânühü es-Seyyid eş-Şeyh Osmân el-müvellâ hilâfeti bi-mahrûse-i Mardin gufirallâhi'l-afv anhü

Mardin'in Şehîdiye Mahallesi sâkine Evhide Hâtûn bint-i Feyzullâh es-sâ'ig nâm avret meclis-i şer'î-i şerîf vâcibü't-teşrifde işbu bâ'is-i vesîka-ı şer'îyye oğlu Mustafa bin Süleymân Efendi Hindî Efendizâde nâm kimesne müvâcehesinde ikrâr-ı tâm ve ta'bîr-i merâm idüb Kabala Karyesi akârında vâki' arâzî-i sefiyye ve adiiyye ve eşcâr-ı müsmire ve gayr-i müsmire ve kârgîr köşk ve cârî su bentlerini müştamil taraf-ı kibelîsi Ahmed Gâlî değirmi su bendine ve temâmı Seyyid mehmed bin Hasan Ağa mülkü Mahmûd mülkünü ve taraf-ı şarkîsi Ahmed Gâlî bağçesine ve taraf-ı garbîsi vâdiye ve taraf-ı şimâlîsi tarîk-i âmma müntehi ve mahdûd bir kıt'a bağçe ve yine aynü'l-vetâ yukarısında vâki' taraf-ı kibelîsi tarîk-i âmma ve taraf-ı şarkîsi vâdiye ve taraf-ı şimâlîsi piyâde ve taraf-ı garbîsi dereye müntehi ve mahdûd bağı bi-cümleti'l-hudûd ve kâffeti'l-murâfık ve'l-hukûk Mürude Hânım bint-i Osmân Efendi nâm sâhabetü'l-hayrın zevci babam merkûm Feyzullâh ve ba'dehü evlâdına ve evlâd-ı evlâdına li'z-zikri misli hattü'l-insübeyn mâdemet-i sebât ve âbkâran (arapça) meşrûta vakf-ı müseccil-i şer'î olup ve mezkûr bağ ve bağçenin bir sülüsleri ber-müceb şart-ı vâkif bana râci' ve tevliyeti şahsımın münhasır olmağla sâlifü'z-zikr bağ ve bağçenin bir selaselerini tevliyetim hasebiyle doksan dokuz seneye değin otuz üç ukûd-ı müteradife eyle ki her bir akâr-ı evvelin intihâsı akâr-ı sâninin ibtidâsı olmak üzere levâhidi mine'l-müslimîn için merkûm Mustafa'ya beş bin guruş icâre-i mu'accele ve senevî üç guruş icâre-i mü'eccele ile îcâr ve ahkâr itdiğimde icâre-i mu'accele olan meblağ-ı mezkûr beş bin guruş mezbûr Mustafa yedinden temâmen ve kâmilen ahz ve kabz ve istîfâ itdiğime mebni mezbûr Mustafa dahi istîcâr ve istihkâr ve teslîm etmiş didikde gibbe't-tasdikî'l-vicâhi hâkim-i mevki'î sadr-ı kitâb tûbâ-leh ve hüsn-i me'âb efendi hazretleri sıhhat-ı îcâr ve ahkâr ve istîcâr ve istihkâra hükm birle mâ vaka' bi't-taleb ketb ve imlâ olundu tahrîren fî evâhir-i şehri Cemâziye'l-âhir li-sene seb'a ve sittîn ve mi'eteyen ve elf.

Şuhûdü'l-hâl: Fahrü'l-kurâ es-Seyyid Dervîş Ömer Efendi bin Mahmûd Beğ Hindi Efendizâde, es-Seyyid Bekir Efendi bin Mehmed Sa'îd Efendi Hindi Efendizâde, es-Seyyid Mahmûd Efendi bin Hâcî Abdülgafûr Efendi Hâkîzâde, Mehmed Ağa bin Sa'don Ağa Daşcı, Mollâ Mehmed bin Mollâ Ömer, Mollâ Mehmed Dervîş bin Hâcî İshâk, Ahmed Ağa bin İsmâ'îl Efendi Hindi Efendizâde, Hâfız İbrâhîm bin es-Seyyid İsmâ'îl Efendi Hindi Efendizâde, Mollâ Ali bin Ahmed Beğ, es-Seyyid Fethullâh Sâmi Efendi en-Nâ'ib, Ahiye Mollâ Mustafa, Mollâ Ömer

bin Hâcî Kâsım Efendi, Mehmed Efendi bin Hâcî Ahmed Efendi, Hâcî Hasan ibn-i el-Hâfız, Ömer ibn-i Abdullah Çiçiko ve gayrühüm.

Varak: 51a /1

Defter oldur ki

Ecel-i mev'ûduyla vefât eden Hâcî Mahmûd bin Osmân Uzun Ali'nin verâseti zevcât-ı metrukâtı Aşo ve Haco ve Na'ime ve Fatıma ile asabât-ı nesbiyyesinden Osmân ve Dervîş ibn-i Mehmed'e inhisârı mütehakkık olmağla nümûdâr olan metrukât ve muhallefâtı mücemmi' nâs olan mahallerde menâdileriri ve ma'rifet-i şer'le müzâyede aleniyyesi icrâ olunduktan sonra semen-i misliyle fûrûht olunmuş ve ba'zı kesân zimmetlerinde olan hukûk-ı şer'iyeye-i müsbeste ile müterrib zimmet-i müteveffâ olan düyûnât-ı müsbeste müvâzene olduğu ber-vech-i âfî zikr ve beyân olunur fî 15 Z sene 65.

Müteveffâ-ı merkûmun müterettib zimmeti olan hukûk-ı şer'iyeye-i müsbeste

150 guruş Ali bin Haybet deyni Hâcî Şeyhmus ve Hâcî Abdülkâdir şehâdetleriyle sâbit-i şüdde,

Ba'zı kesân zimmetinde olan hukûk-ı şer'iyeye müsbeste 0200 guruş Kebabcı Yeto

Ed-deyni's-sâbit alâ Şemas Ebliya veled-i Kendir ez-zimmî

1340 guruş sebt Limelki veled-i Şehas Emsih bi-mûceb i'lâmillezî fî yedihi ve'l-mûcebi's-sened

4000 guruş sebt li-Sivsi bint-i Alyas Şadi bi-şehâdeh Şemas Cercas veled-i Terzi Han ve Circo veled-i Şemas (silik)

Varak: 51a /2

Ba'de'd-da'vâ ve'l-istintâk ve eser-i talebi'l-beyyineti ve'l-istişhâd Şehîden Mahmûd Ağa bin Mehmed Ağa ve Fâris bin Mustafa bi-enne hüve zâtî innehü li-garsi'l-beyzâ illetî hiya fî yeddü haze'l-hasım Hatır bin Halîfe hiya mülki haze'l-müdde'î Süleymân Efendi bin Maksûd Ağa fe-lizâlike hurrirühünâ fî 23 C sene 65.

Varak: 51/b

Hücece-i vakfnâme ve istibdâl ve istihkâm

Hikmet-i nasîhati'l-ibdâl ve istibdâl alâ re'yn min reyi cevâzihi ve cevvezühü mine'l-e'immeti'l-müctehidîn rıdvânüllâhi te'âlâ aleyhim ecma'în ve ene'l-fakîr ileyhi azze şânühü es-Seyyid Ali Nakîbzâde el-müvellâ hilâfihi bi-Mardin el-mahrûse gufira anhü

Elhamdülillâhi'l-meliki'l-müte'âl zî'l-azameti ve'l-celâl lâ yetesavverü fi zâtihi't-tahvîlü ve'l-intikâl ve lâ yecrî fi mülkihi't-tebdîlü ve'l-istibdâl ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ Muhammedin sâhibi'l-makâmi'l-Mahmûdi ve alâ âlihi ve ashâbihilezîne istebdelü bi-mülki'd-dünyâ dârü'l-bekâ'i ve'l-hulûd ve ba'dü fe-hazihi hüccetün sahîhatün şer'iyetü'l-fehâvî ve vesîkatün sârihatün mer'iyetü'l-metâvî ya'rübü mazmûnühâ ve yukarruru meknûnühâ an zikri mâ hüve ennehü lemmâ kâne cemî'u'n-nısfî'l-mefrûz ve'l-maksûm min cemî'i'l-bostani'l-vâkı'ati fi akâri karyeti Rişmil el-hâvî alâ kıt'ateyni müştemileyne alâ eşcârin müsmiretin ve gayri müsmiretin muhtelifeti'l-ecnâs ve'l-envâ'i ve selâsetin miyâhin zî selâseti berkün ve nevbeti'l-mâ'i min ayni'l-kebîrati ve hiya fi külli üsbû'in nehârü's-sebt mine's-subhi ile'z-zuhri ve nısfü'l-kasri'l-münhedimi ve haddü'l-kıt'ati'l-vâhideti kıbleten ve şimâlen tentehî ile't-tarîk ve şarkan ilâ mülki Ömer bin Monlâ Abdülkâdir ve garben ilâ mülki Ma'mo bin Kasım ve haddü'l-kıt'ati'l-ührâ kıbleten ve şimâlen eyzan ile't-tarîk ve şarkan ve garben eyzan ilâ mülki Ömer bin Monlâ Abdülkâdir bi-cemî'i hudûdihi ve hukûkihi ve kâffetü mürâfıkıhi ve levâhıkıhi vakfu ale'l-evlâdi ve kânet inhasarat nevbeti't-tevliyeti ve't-tasarrufi bi-mûcebi şarti'l-vâkıfi fi evlâdi'l-vâkıf vehüm Yûsuf ve Es'ad ve Mahmûd evlâd-ı Monlâ Abdullâh ve Abdülhamîd bin Sâlih ve Mehmed bin Osman es-sagîri'l-kâsir an dereceti'l-bülûg ve kâne'l-vakfi'l-mezkûr kadd eşrefe ale'l-harâb fe-hine izin hazarü'l-mütevelliyni'l-mezbûrîn Yûsuf ve Es'ad ve Mahmûd ve Abdülhamîd bi'l-asâleti ve hazara Yûsuf el-merkûm bi'l-vekâleti an kıbeli Hacce bint-i Ali el-vasiyye alâ ibnihâ Mehmed bin Osmân es-sagîri'l-mezbûr ba'de sübût vekâletihâ anhâ bi-şehâdeti Mustafa bin Hâcı İbrâhîm Efendi ve Ali bin Hızır el-Pişeli meclisi's-şer'î's-şerîf ve ahzarü ma'ahüm zümreten an ehli'l-hibreti ve'l-basîreti mimmen yevessüku bi-ke'lâmihim ve ya'temidü alâ makâlihim ve enhevü'l-hâl bi-sıdkı'l-makâl bi-enne'n-nısfel-mezkûr kadd eşrefe ale'l-harâb ve magallühü fi külli senetin lâ yezîdü alâ

mi'eti guruş ve inne's-sülüse'l-mefrûze ve'l-maksûme min cemî'i'l-bâlisîki'l-vâki' fi kıbeley Mardin ellezî lâ hâcete li-tahdîdihi li-şöhretihi beyn ahâlîhi ve cîrânihi mülkûn es-Seyyid Mehmed Emîn Çelebi bin Seyyid Hasan Küftezâde ve magallü's-sülüsü'l-mezkûr fi külli senetin lâ yenkusu an hamse mi'eti guruş ve kadd iştirâ bi-erba'ati alâfi guruş ve istibdâlü'n-nısfî'l-mezkûr bi's-sülüsü'l-mezbûr li'l-vakfi evlâ ve enfa' ve talebü'l-izne bi-zâlike ve ba'de'r-ruhsati'ş-şer'ıyyeti istebdelü'l-mütevelliyüni'l-merkûmûn bi'l-asâleti ve'l-vekâleti cemî'a nısfî'l-bostani'l-mezkûreti bi's-sülüsü mine'l-bâlisîki'l-mezbûr min Seyyid Mehmed Emîn Çelebi el-mûmâ-ileyh ve raziye'l-mübeddil minhü Seyyid Mehmed Emîn Çelebi bi'l-istibdâl ve teselleme nısfü'l-bostani'l-mezkûreti mülken ve selleme sülüse'l-bâlisîk li'l-mütevelleyni'l-merkûmeyn vakfen mekâne'n-nısfî'l-mezkûr ve ba'de't-teslîm ve't-tesellüm alâ nehcin şer'ıyyin hükmü'l-hâkimi'l-hâsimi'l-vâki' hattahü ve hatmehü ale'l-kitâb âmelehüllâhi te'âlâ bi-lutfihi yevme'l-hisâbi tûbâ leh ve hüsn-i me'âb bi-sıhhati'l-ibdâl ve istibdâl alâ re'yin min re'yi cevâzühü ve cevvezühü mine'l-e'immeti'l-müctehidîn rıdvânullâhi te'âlâ aleyhim ecmâ'în fe-vaka' ibdâlen sahîhan şer'ıyyen ve istibdâlen sarîhan mer'ıyyen cerâ zalike ve hurrîre evâ'il-i şehr-i Ramazâni'ş-şerîf sene selâseti ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl: Fahrü'l-ulemâ es-Seyyid Ömer Şevki Efendi el-müftî hâlâ, Nuhbetü'l-fuzelâ es-Seyyid (silik) Efendi el-Müftî-i sâbık, es-Seyyid Yûsuf Sıdkı Efendi, Monlâ Mehmed Derviş bin İshak, Mustafa bin Hâcı (silik) Efendi Avişezâde, es-Seyyid Fethullâh Sâmi ve gayrühüm.

Varak: 52/a

Hakemtü bi-sıhhati'l-ibdâl ve'l-istibdâl alâ re'y min re'y cevâzihi ve cevvezehü mine'l-e'immeti'l-müctehidîn min rıdvânullâhi te'âlâ aleyhim ecma'în ve ene'l-fakîr ileyhi azze şânühü es-Seyyid el-Hâcc Ömer Rüşdü el-müvella hilâfuhu bi-medîne-i Mardin el-mahrûse gufiye anhü.

Elhamdülillâhi lâ tebdîli li-kelimâtihi velâ tagyîri li-zâtihi ve sıfâtihi ve's-salâtü ve's-selâmü alâ Muhammedellezî esesi bünyâni'd-dîni'l-mefîn ale't-takvâ ve alâ alihi ve ashâbihillezîne istebdelü ma'mûretin dârü'l-bekâ bi-dâri'l-fenâ ve ba'de işbu kitâm müstetâb-ı sıhhat-ı nisâbın tenmîk ve imlâsına bâdî ve tensîk ve inşâsına

âdî oldur ki Mârdin tevâbi'inden Rişmil Karyesi akârında vâki' beyne'l-ahâlî tahdîdden mübtenî ve ta'rîfden müstagnî devretü'l-bahre dimekle ma'rûf ve meşhûr olan bir kıt'a zemîn zirâ'atin nısf-ı mefrûz ile Rişmil akârında vâki' meşhûr Büyük Pınar'dan beher hafta çeharşenbih günü ikindi vaktinden rûz-ı firâz pençşenbihnin tulû'-ı fecr-i sâdıkına kadar cereyân eden Sunûbeti Kölezâde'nin vakfı olub mugall ve tasarruf ve tevliyeti ber-mûceb şart-ı vâkîf mütevellî ve mutasarrıfları olan Yûsuf ve Abdülhamîd ibn-i Monlâ Abdullâh Kölezâde asâleten ve Es'ad bin Monlâ Abdullâh nâm kimesne tarafından Seyyid Ahmed bin Hızır ve Ali bin Hami nâm kimesnelerin şehâdetleriyle vekîle olduğu sâbit ve sübût vekâletine hükm-i şer'î lâhık olan Hadice Hâtûn bint-i Ali nâm avret vekâlet-i muhkıyesi ve sulbi oğlu Mehmed bin Osmân nâm sagîr üzerine vesâyet-i şer'ıyyesi hasebiyle ve Mahmûd bin Monlâ Abdullâh nâm kimesne tarafından Mehmed bin Bekir ed-Dellâl ve Hâcî İbrâhîm bin Monlâ Mehmed nâm kimesnelerin şehâdetleriyle vekâleti sâbit olan Mustafa bin Hâcî İbrâhîm Efendi Avişezâde nâm vekîl asâlet ve vesâyet ve vekâlet-i mezkûreleri hasebiyle meclis-i şer'-i şerîf şâmi hü'l-erkân ve mahfil-i dîn-i münîf râsi hü'l-bünyânda Hâcî Mehmed Ağa bin Hâcî Abdülkerîm Çelebi'nin mahzarında bi't-tevliyeti ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb mûmâ-ileyh Hâcî Mehmed Ağa'nın muntazam silkü's-su'âl temessükleri olub şerefü'l-a'lâ vadisinde vâki' taraf-ı kıblîsi şerefü'l-a'lâ ve taraf-ı şarkîsi Şa'bo ibn-i Hâcî Hamdo'n mülkünü ve garbîsi Mahmud'un garsü'l-nervîşden(?) dimekle ma'rûf olan mülk bağına ve şimâlîsi dereye müntehi ve mahdûd eşcâr-ı müsmire ve gayr-i müsmireyi ve su ve ebniyeyi müştemil mülk bağcesi sa'te-i vücûda ve rağbete ve kıymete mütevellîsi olduğumuz sâlifü'z-zikr vakf-ı zemîn ve nevbet-i sudan ekser ve evfer ve mûmâ-ileyh Hâcî Mehmed Ağa mezkûr bağçe ve dört yüz guruş nükûd ile istibdâla tâlib ve râğıb olub istibdâl-i merkûm cânib-i vakfa min külli'l-vücûh evlâ ve enfa' olmakdan nâşî hasebü't-tevliye istibdâl-i murâdımızdır didikde vâki' hâl lede's-şer'î'l-enver resîde-i derece-i tahakkuk olmak için makâl-ı sahîhü'l-me'âllerine i'timâd olunur takât-ı sahîhi'l-kelîmâda Seyyid Ahmed bin Hızır ve Ali bin Hami vesâ'ir ehl-i hayra ve vükûf-ı alâ tarîki's-şehâdeh inhâ ve ihbârlarıyla mezkûr devtü'l-bahre nısfı ve su nevbetinin senevî îrâdları elli guruşdan ziyâde olmaz ve mezkûr bağçe ve nükûdun nümâ ve îrâdı üç yüz guruşdan aşığı olmaz ve bunun istibdâl-ı vakf-ı merkûma vücûhla enfa' olduğu lede's-şer'î'l-enver zâhir ve mukarrer olmağla hâkime mevki'i sadr-ı kitâb

tûbâ leh ve hüsn-i me'âb efendi hazretleri istibdâl-i vakfî tecvîz eden meşâyih-i fukahâ-ı ızâm kulları üzre istibdâl-i merkûme ba'de'l-izn ber-mûceb şart-ı vâkıf ve vakf-ı mezkûr mütevellî ve mutasarrıfları ve vekîl ve vasîleri merkûmûn Yûsuf ve Abdülhamîd ibn-i Monlâ Abdullâh ve Es'ad bin Monlâ Abdullâh'ın vekîlesi mezkûre Hadice Hâtûn bint-i Ali nâm vekîle vekâlet-i muhkiyesi ve Haydar oğlu Mehmed bin Osmân nâm sagîr üzerine vesâyet-işer'iyyesi hasebiyle ve Mahmûd bin Monlâ Abdullâh'ın vekîli merkûm Mustafa bin Hâcî İbrâhîm nâm kimesneler vakf-ı merkûmu mûmâ-ileyh Hâcî Mehmed Ağa'nın

Varak: 52b/1 [Devamı]

Hâcî Mehmed Ağa'nın mülkü olan bağçe-i mahdûde-i mezkûre ve dört yüz guruş nükûd ile mübâdele eylemek tarafeynden îcâb ve kabûlü havî ibdâl ve istibdâl olacak hâkime-i mûmâ-ileyh lâ zâlû'l-hak câriyen beyne yediye hazretleri dahi cânib-i vakfa enfa' olduğu cihetden âlimen bi'l-hilâf vakf üzre zemîn-i mezkûrun nısf-ı mefrûzu ve su nevbetinin mülkiyetine ve bağçe-i memlûke-i mezbûre ve nükûd-ı mezkûrenin vakfiyetlerine ve sıhhat-ı ibdâl ve istibdâle hükm-i sahîh-i şer'î ve kazâ-ı sarîh-i mer'î itmiş olmağla zikr olunan devretü'l-bahrenin nısfı ve su nevbet-i mezkûresi mûmâ-ileyh Hâcî Mehmed Ağa'nın mülk-i sahîh kaldığı birle mâ vaka' ketb olundu tahrîren fî evâhir-i şehr-i Recebi'l-ferd sene erba'a ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Varak: 52b/2

Hakemtü bi-sıhhati'l-ibdâl ve'l-istibdâl alâ re'yi min re'yi cevâzihi ve cevvezehü mine'l-e'immeti'l-müctehidîn rıdvânüllâhi te'âlâ aleyhim ecma'în ve ene'l-fakîr ileyhi azze şânühü es-Seyyid el-Hâcc Ömer Rüşdü el-müvella hilâfuhu bi-Mardini'l-mahrûse gufiye anhü.

Elhamdülillâhilezî e'azü havassı ibâdeihî bi-sarfi emvâlühüm ve tebdîlühâ bi-envâ'i'l-hayrât ve e'ânühüm alâ iktisâbi esnâfü'l-mecâmid ve'l-müberrât ve's-salât ve's-selâm alâ resûlihi ve ... muhammedün hayrû'l-berriyât ve alâ âlihi ve ashâbihi ilâ yevmi yestazilü'l-mürâ tahtü's-sıddıkât ve ba'de işbu hüccet-i sahîha-ı şer'iyyenin tahrîr ve inşasına bâdî ve tastîr ve iflâsına âdî oldur ki Mardin tevâbi'inden Rişmil Karyesinde vâki' taraf-ı kıbelisi tarîk-i âmma ve şarkîsi Bekir bin Hâcî Şemdin ve Bekir Efendi bin Hâcî Ahmed Efendi mülküne ve taraf-ı garbîsi Mehmed bin Kaso ve taraf-ı şimâlîsi tarîk-i âmma müntehi ve mahdûd-ı gümüşün ve Büyük Pınar'dan

beher hafta cum'a günü ikindi vaktinden ferdâsi sebt günü sabahına kadar ve mezkûr sebt günü zuhr vaktinden ikindiye değin su nevbetleri ve eşcâr-ı müsmire ve gayr-i müsmireyi hâvî bağçenin nısf-ı mefrûz ma'lûmu ile zikr olunan su nevbetleri Kölezâdenin evlâdına ve evlâd-ı evlâdına ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdına ez-zükûrûni'l-inâs ve'l-inâs dahi mâdemet bilâ zevc-i seyyibât ve ibkâran tasarruf olunmak üzere vakfîi olup vakf-ı mezkûrun nevbet-i tevliyet ve tasarrufu ber-mûceb şart-ı vâkıf Ömer ve Aişe veledi Abdülkâdir'dir Kölezâde nâm sagîrâna râci' ve şahslarında münhasır olup sagîrân-ı mezbûrânın tesviye-i umûrlarına kıbel-i şerî'at-ı mutahharadan mensûb vasî-i şer'îleri bulunan Yûsuf bin Abo nâm kimesne meclis-i şer'-i kavîm-i vâcibü't-ta'zîmde Seyyid Mehmed Emîn Çelebi bin Seyyid Hasan Güftezâde nâm kimesnenin müvâcehesinde takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i merâm idüb mûmâ-ileyh Seyyid Mehmed Emîn Çelebi Beğ tavzîm bi's-su'âl temlikleri olup Mardin'inin taraf-ı kıbelisinde vâki' tahdîdden ma'nî bi's-sebk dimekle ma'rûf ve meşhûr olan Balsık bağçesinin kırk sekiz sehmden on yedi sehmini ve iki bin guruş nükûdu Cevdet ve rağbete ve kıymete sagîrânın-ı mezkûrânın mütevellisi oldukları sâlifü'z-zikr vakf-ı nısf bağçe ve temâmen su nevbetlerinden ekser ve evfer ve mûmâ-ileyh Seyyid Mehmed Emîn Çelebi'den yedi sehmi mezkûr ve nükûd-ı mezbûre ile istibdâle tâlib ve râğıb olup istibdâl-i merkûm cânib-i vakfa min küli'l-vücûh evlâ ve enfa' olmakdan nâşî sagîrân-ı mezkûrân üzerlerine vesâyetim hasebiyle istibdâl murâdımdır didikde makâl-ı sahîhü'l-me'âlini musaddak Seyyid Ahmed bin Hızır ve Ali bin Hami nâm kimesnelerin şehâdetleriyle lede's-şer'î'l-enver zâhir ve mukarrer olmağla hâkime-i mevki' sadr-ı kitâb tûbâ leh ve hüsn-i me'âb efendi hazretleri istibdâl vakfı tecvîz eden meşâyih-i fukahâ-ı ızâm kulları üzere istibdâl-i merkûme ba'de'l-izn vakf-ı mezkûr ber-mûceb şart-ı vâkıf nevbet-i tevliyet ve tasarrufu şahslarında münhasır olan sagîrân-ı mezkûrânın vasîleri merkûm Yûsuf bin Abo ber-minvâl muharrer vesâyet-i şer'iiyesi hasebiyle vakf-ı merkûmu mûmâ-ileyh Seyyid Mehmed Emîn Çelebi'nin mülkü olan Balsık bağçesinin kırk sekiz sehmden on yedi sehmi ve iki bin guruş nükûd ile mübâdele etmekle tarafeynden îcâb ve kabûlü hâvî ber-nehc-i şer'î ibdâl ve istibdâl vâki' olucak hâkim-i mûmâ-ileyh lâ-zâlû'l-hak câriyan beyne yediyi dahi cânib-i vakfa enfa' olduğu cihetden âlemân bi'l-hilâf vakf-ı olan nısf bağçe ve su nevbetlerinin mülkiyetlerine

ve on yedi sehm-i mezkûr nükûd-ı mezbûrenin vakfiyetlerine hükm-i şer'î itdiği üzere tescîl-i şüdde fi 28 B sene 64.

Varak: 53/a

Hakemtü bi-sıhhati'l-vakf ve lüzûmihi alâ re'yn min re'yi cevâzühü ve cevvezehü mine'l-e'immeti'l-müctehidîn rıdvânüllâhi te'âlâ aleyhim ecma'în ve ene'l-fakîr ileyhi azze şânühü es-Seyyid el-Hâcc Ömer Rüşdi el-müvella hilâfehu bi-Mardini'l-mahrûse gufira lehü.

Bismillâhirrahmanirrahîm

Elhamdülillâhi rabbi'l-âlemîn ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayrû halkahü muhammedün ve alâ âlihi ve sahabihi ecmâ'în kâle'n-nebî sallallâhü aleyhi ve sellem izâ mâ't ibnü adem inkata'a amelihî illâ anhü selâsü ve ehemmuhe'l-mevkûfâti vakfün ve ebedün ve habsün ve hallede sâhibü'l-hayrat ve'r-râgıb fi'l-hasenâti Mahmûd Kasâb Uzunalizâde mâ kâne lehü ve mülkühü ve bi-yedihi ve tahte tasarrufihî ve'l-müntakili ileyhi bi's-şirâ'i's-şer'iiyyi ve zalike cem'ü'd-dâri'l-vâki'î fi mahalleti't-Tekkiyeti'l-müştemil alâ manzarateyni ve eyvâni fevkânî vâhidin dâhilehi'l-uhrâ ve esfelühümâ manzaratün ve beytü'l-mâ'i ve eyvânü'l-mâ'i ve mâ'ü'l-cârî dâhilehü ve beytün sagîrün fi'l-eyvâni ve matbahun ve cübbü mâ'in ve havş kebirin ve beytün sagîrün tahtâni ve sagîrün ve nısfü'l-cübbi ve nısfü'l-eyvâni ve kenîfeyni'l-mahdûd ve kibleten ilâ tarîki'l-âmm ve şimâlen eyzan kezâlik ve şarkan ilâ mülki Mehmed Efendi bin Abdülbâkî Efendi ve garben ilâ mülki Mehmed bin Uzun Ali bi-mahalleti'l-hudûd ve kâffeti'l-murâfik ve'l-hukûk alâ cenâbi Mehmed Kemâl Efendi Hâkî Efendizâde sümme alâ evlâdihi ve evlâd-ı evlâdihi ve kadd şartü'l-vâkıfî'l-mûmâ-ileyhi't-tevliyyeti li-nefsihî mâdâme fi kaydü'l-hayâti sümme men ba'dühü terci'u li-efendiyyi'l-mütevelliye li'l-mûmâ-ileyh ve hîne rücû't-tevliyyeti li-efendi li'l-mûmâ-ileyh tasarrafa li'l-masârıfî câmi'i't-Tekkiye ve ilâ kıra'âti hatmi Kur'âni's-şerîf fi külli senetin hamsetü hatmin ve eyzan şartü's-süknâ li-iyâlihi'l-erbâ'i mâdümne seyyibâtün bilâ zevcin ve izân inkarazü evlâdü'l-mevkûfi aleyhi efendi'l-mûmâ-ileyh ve'l-iyâzü billâhi te'âlâ min zâlike ya'ûdü'l-vakfî ilâ imâmi't-Tekkiyeti bi's-şerâ'iti'l-mezkûreti ve enne yusrüfû mugallü'l-vakf eyzan li-masârıfihî'l-câmi'i ve hamseti hatmin fi küllî senetin fe lemmâ erâde'l-vâkıfî'l-mûmâ-ileyh en yerci'a ammâ vakafahü li-mülkihi kemâ kâne evvelen fe-inne'l-emra

ile'l-hâkimi fe-terâfe'a ma'a ba'zihimâ fe kâbelehü bi'l-cevâbi efendi'l-mûmâ-ileyhi bi-ennehü'l-vakfû sahîhün ve lâzimün inde'l-imâmi's-sânî Ummâni'l-me'âfi Nu'mâni's-sânî İmâm Yusuf nevverallâhü merkadehü ve fî'l-cinâni erkadühü li-kevnihi'l-fetvâ'l-yevmi aleyhi fe hükmi'l-hâkimi'l-vâki' hattahü ve hatmehü a'lâhü dâme fazlühü ve a'lâhü bi-sıhhati'l-vakf ve lüzûmühü alâ re'yi min re'yin cevâzihi ve cevvezehü mine'l-e'immeti'l-müctehidîn rıdvânüllâhi te'âlâ aleyhim ecma'ın fesâra hükmen ve sahîhan şer'yyen ve vakfen sarîhan mer'yyen cerâ ve hurrire fî evâhir-i şehr-i Şa'bâni'l-mu'azzam sene erba'a ve sittin ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl: Mollâ Mehmed bin Hüso Şulo, Halil Kasâb Davud Kasâb, Seyyid Ahmed Şa'ar, Mehmed Efendi bin Abdülbâkî Efendi Seyyid Lutfullâh, Osmân bin Uzunali, Yusuf bin Seyyid Mustafa, Hâcî Sâlih Efendi Mütevellî, Mehmed Sâlih Efendi Kazzâz, Ali bin Emîn Kattâlühü.

Varak: 53/b

Beyân-ı metrukât ve muhsinât Mûsâ Arnabud

Şâl 2 aded, seyf 1 aded, zibûn kumaş 1 aded, zibûn erzak 1 aded, beden ferâş 1 aded şukka 2 aded batıca köhne 1 aded, kamîs 2 aded, libâs 2 aded çorap 1 aded, nükûd 161,5 guruş-061,5 guruş techîz ma'a tekfin ve vücûh-ı hayrât=99,5 guruş-035 guruş resm=64,5 guruş-012,5 guruş küttâba ma'a muhzırıyye=051 guruş-052 guruş ilâ âhiyye=000 guruş

Lemmâ kâne Es'ado bin Ahmed Çelebi inde Mehmed Sa'id Mısırançı erba'a mi'e ve sittîn guruş ve emhelehü bihâ bi-kefâleti Bekir bin Hasan ilâ va'dihi ihdâ ve selâsîn yevmin fe külli vâhidin minhümâ hazara yü'eddî ani'l-gâ'ibi fe-li-zalike hurrire ve kuyyide hünâ fî 21 S sene 68.

Şehîdâ Accâc bin Nemo mine'd-Daşdiye ve Mustafâ bin Ramo ed-Daşdinî bâne Aziz bin Mehmed Şarko ba'demâ ebre'tet zimmetehü ammiyânühü Hati bint-i Sa'do bin Halo mine'n-nafakati ve's-süknâ ve kâffete hukûkihi'z-zevciyye hal'ahâ hal'an şer'yyen hurrie'l-kaydü fî'l-yevmi'r-râbi' min şehr-i Saferü'l-hayr sene semâne ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf ve şehîde'l-merkûmân kâne hal'ahâ ve zevcehe'l-merkûm münzü selâseti sittîn ba'de'l-kabûl kuyyide hünâ

Nezâret-i evkâf-ı hümâyûna mülhak evkâfdan Kürdistân Eyâletinde vâki' Mardin Kazâsında kâ'in Nusaybin'de medfûn İmâm Zeynelâbidîn radiyallâhü anhü hazretlerinin cümle-i evkâfından almak üzere vazîfe-i mu'ayyene ile nisf-ı hisse-i

tevliyet-i meşihat cihetlerine mutasarrıf evlâd-ı vâkıfdan es-Seyyid Mehmed Necîb Halîfe'nin vukû' vefatına mebnî ciheteyen-i mezkûreteynin ber-mûceb şart-ı vâkıf-ı evlâd-ı vâkıfdan olub müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin biraderzâde ve ammizâde ve müşterekleri bulunan es-Seyyid Nizâmeddîn ve es-Seyyid Ömer ibn-i es-Seyyid Abdüsselâm ile Mahmûd bin es-Seyyid Ahmed ve Mehmed Sâdık bin es-Seyyid Abdülbâkî ve a'yânlarına tevcîhi lâzimededen iken ecânibden Mardinî Şeyh Hâcî Hüseyin'in ol-esnâda Der-sa'âdetde bulunmağla ciheteyn-i mezkûreteyni bilâ inhâ ber-takrîb üzerine tevcîh itdirmiş ise de vefâtı vukû'uyla bu tarafa avdetinde vefâtı vukû'uyla mûmâ-ileyhim müteveffâ-yı merkûm Şeyh Hâcî hüseyin'in iki nefer kebîrân oğulları Mehmed ve Mahmûd nâm kimesneler ile fî'l-meclis Ahmed Ağa et-terâfu' mîr-i mîrân-i kiramdan Cizre ve tevâbi'î kâ'immakâmı esbak sa'âdetlü Mustafa Paşa meclisinde nâ'ib ve müftî-i memleket hâzır oldukları hâlde akd olunan meclis-i şer'î münîre vâcibü't-tevkîrde lede't-terâfu'î'ş-şer'î mûmâ-ileyhim es-Seyyid Nizâmeddîn ve es-Seyyid Ömer ve es-Seyyid Mahmûd ve es-Seyyid Mehmed Sâdık ve a'yânlarının yedlerinde olan vakfiyye-i ma'mûl-bihâ ve tevâtüren beyyine-i şer'iyye ile evlâd ve vakf-ı mezkûrun tevliyet ve meşihat-ı cihetleri evlâd-ı vâkıfa meşrûta idüğü ber-nehc-i şer'î sâbit ve sübutuna hükm-i şer'î lâhık olmağla ciheteyn-i mezkûreteyni mûmâ-ileyhim es-Seyyid Nizâmeddîn ve es-Seyyid Ömer ve es-Seyyid Mahmûd ve es-Seyyid Mehmed Sâdık ve a'yânlarına tevcîhi husûsu bâ-i'lâm-ı şer'î ve mazbata ve vakfiyye-i ma'mûl-bihâ ile Kürdistân eyâleti vâlisi sâbık merhûm Es'ad Paşa Hazretleri taraflarından inhâ ve iltimâs olunmuş ise de mezkûr-ı i'lâm-ı şer'î ve inhâlar kazâ-ı sinâ'î oldukları beyânıyla bi-tekrâr arz ve istid'âsı husûsu mûmâ-ileyhim taraflarından iltimâs olunmuş ve mûmâ-ileyhim ciheteyen-i mezkûrteyne bi'l-vücûh ehl ve mahall ve müstehak ve şâyeste-i lutf ve sezâvâr-ı âtifet-ı seniyye ve a'yândan bulduklarına binâ'en husûs-ı mezkûru cânib-i me'âlî münâkıb-ı asâfîlerinden cânib-i sünnî'l-cevânib-i nezâret-i celîle-i evkâf-i hümâyûna inhâ ve îcâbının icrâsı husûsuna inâyet buyurulmak

Es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Kemâl el-müvellâ hilâfehu bi-medîne-i Mardin.

Varak: 54a/1

Şehîda (silik) el-maktûlî Dervîş bin Şeyhmus el-Hasan min karyeti Dilziyân bâne Hamdi bin Abdullah talaka zevceti Hüsna bint-i Hüseyin el-Bafavî bi's-selâsi münzü hamseti eşhedü fe-li-zalike hurrîre hünâ fî 9 S sene 66.

Varak: 54a/2

Hazara Neşba veled-i İlya vedda'â alâ Amos ve Tara ez-zimmî bi-mâ'ihî ve semânîn guruş fâ'ideti elf hamse mi'e guruş fe-emera'l-mersûm Amos el-fâ'ide fe-talebeti'l-beyyine mine'l-mezbûri bi-Tare fe-şehidâ Bero Ebso ve Amos veled-i Maholi bi-enne hazahî'l-mi'e ve's-semânîn guruş hiya fâ'ideti elf ve hamse mi'e guruş fe-ba'de't-ta'dîl ve't-tezkiyye sebeteti'l-mi'e ve's-semânîn guruş fâ'ideten fe-li-ecli zalike hurri kuyyide hünâ fî 9 S sene 68.

Varak: 54a/3

Hazihi cevvezehü hakka Emine bint-i Şerif Efendi adlar

Hissetü Hâcî Derviş dükketü'ş-şarkeyn ma'a nısfı neccârihâ ve nıfsü'l-ahûr ve bekâ aleyhâ gürûhün ilâ Hâcî Abdülgafûr 6,5 guruş.

Hissetü'l-İstanbulî dükketi'ş-şimâliye ma'a nısfı neccâri'ş-şarkî ve nıfsü'l-ahûr ve bekâ aleyhâ gürûhün ile'l-Hâcc Abdülgafûr 6,5 guruş.

Hissetü Mehmed Şerîf dükketü'l-garbiyye ma'a neccârihâ ve bakâ aleyhâ gürûhün ile'l-Hâcî Abdülgafûr 12,5 guruş.

Ve bakıyyeti'l-oda ma'a beyti't-tebni ilâ Mehmed Emîn bilâ gürûh

Fe-li-ecli zaliki ve li-ademi't-ta'arruz ve't-tasaddî ma'a ba'zihim ba'zan hurrire ve kuyyide hünâ fî 10 S sene 68.

Varak: 54a/4

Şehîdâ İbrâhîm ve İsmâ'îl ibn-i Hâcî Beko bâne Hâcî Mehmed bin Hâcî Ali ed-Debbâğ vekkele Hasan bin Hamza el-Avnî vekâleten mutlakaten alâ en yed'ıye alâ Sado veled-i Kerabyed bi-mûcebi senedillezî fî yedihi fe-li-zalike hurrire ve kuyyide hünâ fî 11 Ş sene 68.

Varak: 54a/5

Hazara Şemdin bin Bekir ve Nuri bint-i Mehmed hazara vedde'â alâ Ahmed Hızır bâne arzî'l-vâkı'ati men fî akârin karyeti Rişmil hiya mülkü Mehmed Hızır ve ba'de vefâtihi reca'at bi-ene eşbehe lenâ bi-hasebe ene Mehmede'l-merkûm kâne lehü ba'de vefâtihi ibn-i Mahmud ve binti ve hiya Nuri ve ba'demâ tezevvücütühâ Sarlı ibn ve bint fe-ba'de zalike mâti Mahmud ve ric'a irsihi li-ibni mine'l-üm ve li-uhtihî mine'l-üm ve li-eb ve li-ümmihî fâridi mine'l-hasmi'l-merkûm arzı mine'l-arzi'l-mezkûreti fe-icâbihî'l-hâsmi'l-merkûm en haze'l-müdde'ıyyi'l-mezbûr iddi'ayi alâ ve ahzü mâ kâne bi-hisseti min hazihi'l-arzeyn mîrâsillezî hasmühüm ve

ebre'û zimmeti min cemî'i'd-da'âvî fe-li-ecli zalike hurrire ve kuyyide hünâ fî 16 S sene 68.

Varak: 54a/6

Hazara Mehmed Zemzeme bin Seyyid Ali hal'a zevcete Rahime bint-i Mehmed tabbî hal'an şer'iyen fe-lizalike hurrire hünâ fî 18 S sene 68.

Varak: 54a

Hazara Yusuf bin Fikro hal'a zevceti Hato bint-i Şehâb hal'an şer'iyen alâ arzun hamse mi'e guruş min semen bi-arzı eşyâ'en ve mihrü'l-mü'eccel ve ebrâ'et zimmetihi ibrâ'e âmmen min cemî'i hukûki'z-zevciyye ve min cemî'ü'd-da'âvî'ş-şer'iyeye fe-li-zalike hurrire ve kuyyide hünâ fî 21 S sene 68.

Varak: 54b/1

Ba'de'd-dave'l-mürâfa'a ve'l-istintâk şehîdâ Mehmed bin Osmo ve Üso bin Saçili bâne haze'l-meclisi'l-enverellezî hüve fî bi-yedihi haze'l-hazme Circas veled-i Kas Yagob hüve mülki haze'l-müdde'î Ali bin Şerîf fe-ba'de't-tahlîf sebtü'n-nûr li-müdde'î'l-merkûm ve selleme lehü fe-li-zalike hurrire ve kuyyide hünâ fî 21 S sene 68.

Varak: 54b/2

Şehîdâ Mehmed Ağa el-Ahmed Ağa ve Şeyhmus bin Mahmud Ağa en Seyrani bint-i Bekir ve vekellet Es'ad Ağa bin Halîl Ağa vekîlü alâ bey'i hissetühâ mine'l-bostani'l-vâkı'ati fî vâdî'l-nebevî'l-ma'rûfe ve'l-meşhûdeti bi't-tescîl min Derviş Ağa bin İbrâhîm Ağa Gorsî ve Keto bint-i Sado küllü fe-lizalike hurrire hünâ fî 21 S sene 68.

Varak: 54b/3

Şehîdâ Ahmed bin Musa el-Bedevî'l-Mısrî ve Abdurrahmân bin Ahmed el-Mısrî bâne Ali bin Abdullâh hal'a zevcetihi Ceyzi bint-i Hüseyin hal'an şer'iyen minhüzü senetin eşhezü fe-lizâlîke hurrire ve kuyyide hünâ fî 25 S sene 68.

Varak: 54b/4

İzzetlü Hâcî Süleymân Ağa'nın icrâ-yı ma'âş ve me'mûriyetine dâ'ir vâlî ve'l-aşan eyâlet-i Kürdistân devletlü Abdülkerîm Nâdir Paşa Hazretlerinin taraf-ı

âsafilerinden Mardin Müdüri Ömer Hulûsî Efendi'ye hitâben vârid olan emrnâme müşiri suretidir.

Fütüvvetlü Efendi

Istabl-ı âmire müdürlüğü pâyelülerinden başbuğ izzetlü Hâcî Süleymân Ağa altmış altı senesi martı ibtidâsından i'tibâren bâ-irâde-i seniyye-i şehriyye üçer bin guruş ma'âş tahsîs kılınarak ol-bâbda taraflarına emrnâme-i sâmi-i cenâb-ı sadâret-penâhî şeref-vürûd eylediği ve meblağ-ı mezbûrun şehriye biner guruş mu'ayen li'l-hazîne sene-i merkûm Mardin'den i'tibâr altmış yedi senesi Teşrîn-i sâniye gâyetine değin kat' olunarak zikr olunan altmış yedi senesi Eylûlünden i'tibâren dahi fakat beş yüz guruş bi'l-kat' iki bin beş yüz guruş ma'âş tahsîs buyurulduğu Anadolu Ordu-yı Hümâyûnu müşîr-i müşterî tebdîri devletlü paşa hazretleri taraflarından bâ-tezkere-i resîme taraf-ı muhibbânemize iş'âr olunmuş ve zikr olunan paşaların müşîr-i müşârün-ileyh hazretlerinin iş'ârları vechile tesviye ve i'tâsı lâzimededen bulunmuş ve ağa-yı mûmâ-ileyhin ber-minvâl-i muharrer güzeşte ma'âşlarından zikr olunan yirmi altı bin sekiz yüz yirmi guruş ba'de't-tenzîl üst tarafının yedinden sened ahzıyla Mardin emvalinden tarafına i'tâsıyla alınacak makbûz senedlerinin Kürdistân eyâleti mâl sandığına irsâli ve zikr olunan altmış yedi senesi Eylûl'ü ibtidâsından dahi muhassas iki bin beş yüz guruş ma'âşının kezalik bâ-sened taraflarına verilmesi ve senedinin sandık-ı mezkûr tarafına esbâli husûsuna himmet eylemeniz me'mûl-i hâlisânemizdir fi 23 S sene 68. Vâlî-i eyâlet-i Kürdistân.

Varak: 54b/5

Lemmâ kâne es-Seyyid Cum'a el-Musulî inde Seyyid Abdurrahmân Hindizâde isnâ ve ısrîn guruş ve emhülihi bihâ ilâ ısrîn yevmin mine't-târih ve vekilü aleyhi bi-ahzihâ Şâkir Çavuş inde hulûlü'l-va'deti fe-li-zalike hurrire kuyyide hünâ fi 27 Câ sene 68.

Varak: 54b/6

Şehîdâ Monlâ Yusuf bin Mehmed ve Osmân bin Mehmed bâne Sa'îd bin Mehmed hal'a zevceti Zemzem bint-i Şeyh Sa'don fe-li-zalike hurrire ve kuyyide hünâ fi gurre-i C sene 68.

Varak: 55a/1

Cerâ ve'l-nasbi'l-kabûli'l-kabzi'l-ahz lede's-Seyyid el-Hâcc Mehmed Şeref el-müvellâ hilâfuhu bi-Mardini'l-mahrûse nemakatü'l-fakîr ileyhi azze şânühü gufîra anhü

Hâzihi hüccetün sahîhatün şer'iyetün ya'rübü mazmûnihâ ve yukarraru meknûnühâ an zikri mâ hüve ennehü hüve

Ekâme ve nasabe hükmü's-şer'i's-şerîfi'l-enver ve mahfili'd-dîni'l-hânifi'l-ezheri'l-vâki' hattahü ve hatemehü ale'l-kitâb âmelehullâhi te'âlâ bi-lutfihi bi-amiri'l-hisâb tûbâ leh ve hüsni me'âb er-racüli'l-med'uvvü Bekir bin Ali vasiyyen şer'iyyen ve mütekellimen mer'iyyen alâ âhiyye's-sagîri'l-kâsır an dereceti'l-bûlûg ve hüve Hızır bin Ali li-yüriyye masâlahu ve yedi'yye hukûkehü ve yakbiza ve yahfaza mâ'âde ve intakale ileyhi min metrûkâtin ve muhallefâti ebihi'l-müteveffâ ale'l-merkûm ve hüve eyyü'l-vâsiyyi kable'l-vesâyeti ve ta'ahhade ve'l-tezeme bi-icrâ'i şerâ'itihâ ve îfa'i merâsimihâ ve kavâ'idihâ ale'n-neski'l-mestûr ve'l-vechi'l-muharreri kemâ hüve'l-vâcib ve'l-lâzım aleyhi üsvetü emsâlihi sümme lemmâ temme emrû'l-vesâyeti nasbü'l-hâkimi'l-mûmâ-ileyh efâzallâhü ni'amehü aleyhi'l-mer'etü'l-med'uvveti Â'îşe bint-i Monlâ Halil nâzireten şer'iyeten alâ ibnihe's-sagîri'l-mezkûri li keyy tettehıde ma'a'l-vasiyyi'l-merkûm fî hıfzihı ve hirâsetihi emvâlû's-sagîri'l-mezkûr ve ba'de itmâmi emrû'n-nezâreti feraza ve kaddere ve evcebe ve ayyene'l-hâkime'l-mûmâ-ileyh lâ-zâle'l-hakku câriyen beyne yedeyhi nafakati's-sagîri'l-mezkûr fî külli yevmin yemürrü ve yenkazî min târihi'l-kitâb min mâlihi sittîn kıt'aten adediyyeten li-eklihi ve meşrûbihi ve melbûsihi vesâ'iri masârîfâtihî'l-lâzımeti lehü alâ en yekûne küllü mi'etin ve ısrîn kıt'aten ibâreten guruş vâhidin ve emrû'l-vasî en yestedîne inde'l-hâceti ve lede'z-zaferi en yerci'a aleyhi nasben ve kabûlen sahîhan şer'iyyen ve farzan ve takdîran sarîhan mer'iyyen cerâ zâlike ve hurrire fî evâ'il-i şehr-i Şa'bâni'l-mu'azzam sene erba' ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl: Şeyh Mustafa bin Şeyh Bedreddin es-Sa'dî, Es'ad Efendi bin Zeyni Efendi, Mahmud Efendi bin Hâcî Abdülgafûr Efendi, es-Seyyid Fethullâh Sâmi en-Nâ'ib ve gayrühüm.

Varak: 55a/2

Üç yüz doksan dokuz buçuk guruş Bölükbaşı Karaçullu Kadir Ağa Bölükbaşı Ali Ağa'nın zimmetleri Şeyho bin Ahmed Hayri'ye deynleri olduğu Abdurrahman Kâtib Diyârbekirli ve Mustafa Ağa şehâdetleriyle sâbit-i şüdde fî 27 S sene 68.

Varak: 55a/3

Lemmâ semi'a Şeyhmus bin Ahmed Receb bi-bey'i yevmi min ruhâtî'l-üstüftîhi min evsâ fe-vesebe ile's-şuf'a bi-hasebi innehâ halbetü ma'ahü fe-li-ecli zâlike hurrîre ve kuyyidü hünâ fî 3 Zâ sene 68.

Varak: 55a/4

Şehîdâ Ello veled-i Ahod el-Kal'a-Temravi ve Eylo Bahdo bâne Bero veled-i Şemas Ayşo vekilli bin Ciras alâ ra'cün cübbî'l-mâ'i'l-vâki' fî akâri karyeti'l-Güllîye fe-lizâlike hurrîre ve kuyyide hünâ fî 27 Câ sene 68.

Varak: 55b/1

İşterat Keto bint-i Sa'do külli mine'l-bâ'a minhâ Selim bin Mehmed el-Hüseyn Ağa ve Es'ad bin Halîl Ağa fe-bâ'a Selîmün asâleten an nefsihi ve bâ'a Es'ad bi'l-vekâleti'l-müseccleti an kıbeli Seyrani bint-i Bekro mâ kâne li'l-asîl ve'l-müvekkileti'l-mezkûreti ve zalike cemî'u's-sülüsi'l-mefrûz ve'l-maksûm min cemî'u'l-bostani'l-vâki'ati fî vâdi's-Safa elletî lâ hâcete li-tahdîdihâ li-şöhretihâ bi-bostani's-sicilli bi-semenin makbûzin gayri mev'ûdin kadrühü erba'atü alâf ve seb'a mi'eti ve hamsîn guruş bey'an ve şirâ'en sahîhayni şer'ıyyeyni bi-ateyni müştemileyni ale'l-icâbi ve'l-kabûli ve'l-kabzı ve'l-ikbâzi cerâ zalike ve hurrîre fî 25 S sene 68.

Varak: 55b/2

İşterat Amşe bint-i İbrahim Ağa es-Sürgücü mine'l-bâ'ati minhâ ümmühâ Keto bint-i Sa'do Kelli fe-ba'âti'l-merkûmetü Keto mâ kâne lehâ ve mülkühâ ve zalike cemî'u'n-nısfî's-şâ'i min cemî'i'l-bostani'l-vâki'ati fî vâdi's-Safa elletî lâ hâceti li-tahdîdihâ li-şöhretihâ beyne'l-ahâlî ve'l-cîrân bi-bostani's-sicilli bi-semenin makbûzin kadrühü seb'atü alâfî guruş rûmîyin cedîdin bey'an ve şirâ'en sahîhayni şer'ıyyeyni bi-ateyni müştemileyni ale'l-icâbı ve'l-kabûl ve'l-kabz ve'l-ikbâz cerâ fî 28 S sene 68.

Varak: 55b/3

Lemmâ bâ'a Ahmed Efendi ibn-i Zübeyr dârehü min Receb el-Gursi fevesebe Seyyid Musatafa el-Bâzârbaşı li'ş-şuf'a ve şehidün alâ zâlike fî silh-i S sene 68.

Şeho Seyyid Mehmed bin Feyyâz, Seyyid Mustafa bin İbrahim ve gayrühüm.

Varak: 55b/4

Lemmâ hazarat Fenci bint-i Mirzo vedda'at alâ ammihâ Ali bin Mehmed Terzi fî bi-mihrihi'l-mu'accel fe-hazara ve cema'a mine'l-müslimîn ve sâlihû hümâ alâ mi'etin ve hamsîn guruş ve ibrâ'e külle vâhidin minhümâ zimmete'l-âhar fe-lizalike hurrire ve kuyyide hünâ fî 28 Z sene 68.

Varak: 55b/5

Lemmâ ende'u Hâcî Ali bin Hâcî Mehmed bin el-Veli alâ Abdurrahman bin Halef el-belva selase mi'e ve erba'a ve tis'în guruşan ve esbete aleyhi bi-ikrârihi sümme a'tâ Abdurrahmân el-merkûm li-Hâcî Ali el-merkûm bi'l-meblaği'l-mezkûr kefilen bi'l-mâl ve zamînen ilâ va'dihi hamseti eşhürin ve'z-zamîn hüve Mıstık el-fürûci ve emra'etü'l-müdde'ıyyân fe-lizalike hurrire ve kuyyide hünâ fî gurre-i Câ sene 68.

Varak: 55b/6

Lemmâ semi'a Süleyman bin Bekir ve bey'u arzi'l-adiyi'l-müştereketi beynehü ve beyne'l-bâ'i elleti bâ'ahâ min Ahmed fevesebe ile'ş-şuf'ati fe-lizalike hurrire ve kuyyide hünâ fî 6 Câ sene 68.

Varak: 55b/7

Hazara Fâris bin Ya'ko ve talebe zevcete hü Fenci bint-i Bekir en yehhuzahâ ile'l-fûris ve kâne lehâ indehü mi'eteyn guruş ve seyfün ve tüfenketün ve emhelethü ilâ ısrîn yevmin fe-hînü'l-va'deti iz âmâ eclebe'l-meblaği'l-mezkûr ve's-seyf ve't-tüfenki tatluku minhü talakan şer'ıyyen fe-lizalike hurrire ve kuyyide hünâ fî 7 C sene 68.

Varak: 55b/8

Şehîdâ Ahmed bin Mahmûd Beğ ve Hâcî Abdi bin Musa bâne Fetci bint-i Mehmed es-Sa'don Ağa vekkelet Monlâ Mehmed bin Hüso eş-Şülo alâ da'â meblaği

nakdin derâhime bi-mûcebi senedi ve hüve Osman fe-lizalike hurre ve kuyyide hünâ fi 22 Receb sene 68.

Varak: 56/a

Silik hüküm

Hakemtü bi-sıhhatimâ bihâ es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Kemâl el-müvellâ hilâfu bi-Mardini'l-mahrûse ve enne'l-fakîr ileyhi azze şânühü gufira anhü

Fî'l-asli Mardin ahâlîsinden iken Diyarber'de ikâmet vechi üzre sâkin Halîl Ağa bin Seyyid İbrâhîm nâm kimesnenin Mardin'de kâ'in bir bâb vakf menzilin vâz'ü'l-yedinden teslîmi nez' ve muvâfık şübû' teslîm olduğu hâlde kendüye redd ve teslîmi husûsunu emr-i şerîf vârid olan emrnâme-i seniyyelerinin mâl-ı âlîsi karîn-zihn ve ayânem olmuş ve merkûm Halîl Ağa ibn-i Seyyid İbrâhîm nâm kimesne Mardin'de meclise mahsûs odada a'zâ-ı meclis hâzır oldukları hâlde akd olunan meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve te'eddî-i münîf-i mu'teberde Hâcî Abdülkadir bin seyid Ali nâm kimesne müvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüb nefsi Mardin'de Tekkiye Mahallesinde vâki' bir tarafı Hâcî Kasım mülkü ve bir tarafı Hüseyin bin Eybo mülki ve bir tarafı Şemdinzâde Mehmed Efendi mülkü ve taraf-ı râbi'i tarîk-i âmma muntehi ve mahdûd üç suffeli kârgîr hücre ve dâhilinde iki kilâr ve kilâr derûnunda bir kilâr ve araba ve suffe derûnunda tavan kilâr ve sandaliye ve matbah ve derûnunda kilar ve iki su kuyusu ve kârgîr iki meclis ve fevkânî havlu ve tahtânî havlu ve hammethâne ve ahur ve diğer havlu-yı müştemil bir bâb vakf menzil ceddîm Hızır Çelebi bin es-Seyyid Mahmûd ve zevcesi olub ceddem Huri Hâtûn bint-i Ahmed Çelebi nâm sâhibinü'l-payrın mülkleri iken işbu yedimde olan bin yüz altmış yedi senesi târihiyle müverrih arabîyü'l-ibâre vakfiyye-i ma'mûl bihâ mûcebince evlâdına ve evlâd-ı evlâdlarına ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdları ez-zükûr dünü'l-inâsa ve inkırazlarından sonra haremeyni's-şerîfeyne â'id ve istihkâr ve tebdîli mahâl ve icâre-i tavîle ile tagyîr ve tahvîli adîmü'l-ihtimâl evvelü'l-vakf (silik) olub menzil-i mezkûrun nevbet-i tevliyet tasarrufu ve akfân-ı mûmâ-ileyhümânın sûd be-sûd evlâdından babam müteveffâ-yı merkûm Seyyid İbrâhîm ve ba'de vefâtihi bana râci' ve münhasır olmuş iken bu esnâda hasm-ı mezbûr Hâcî Abdülkâdir menzil-i mezkûru bi-gayr-i hakkın zabt ve tasarruf idiyor su'âl olunub menzil-i mezkûru ircâ'-ı teslîme tenbîh olunmak bi't-tevliyye matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl hasm-ı mezbûr Hâcî Abdülkâdir cevâbında fî'l-hakîki karziye minvâl-i

meşrûh üzere olub ve müdde‘i-i merkûm evlâd-ı vâkıfdan ve menzil-i mezkûrun tevliyet ve tasarrufu müdde‘i-i merkûm Halîl Ağa bin Seyyid İbrâhîm râci‘ ve münhasıre lakin târih-i i‘lâmdan on beş sene mukaddem müdde‘î-i merkûmun babası Seyyid İbrahim el-merkûm hâl-ı hayâtında menzil-i mahdûd-ı mezkûru ma‘mûr olduğu hâlde Kazancı Hâcî Ahmed bin Hâcî Mahmûd nâm kimesneye icâre tavîle ile doksan dokuz seneye değin icâr etmiş ve müste‘cir-i merkûm Hâcî Ahmed dahi bundan bir sene mukaddem Şâm-ı şerîfde bulunur menzil-i mezkûru doksan dokuz seneye değin yedi bin guruş icâre-i mu‘accele ile bana icâr ve ahkâr etmekle ben dahi isticâr ve istihkâr eyledim deyü bu vechile mücâb olundukda vakfiyye-i ma‘mûl behâda münderiç ve akfân-ı mûmâ-ileyhümânın şürûtlarına nazaran vakf-ı mezkûrun bilâ mesmû‘-ı şer‘î icâre tavîle ile ahkâr ve istihkârı memnû‘ ve ber-mûceb fetvâ-yı şerîfe hilâf-ı meşrû‘ olmağla hasm-ı mezbûr Hâcî Abdülkâdir sâlifü’z-zikr üç seneden ziyâde icârı vakf menzili müdde‘î-i merkûm Halîl Ağa’ya teslîme ilzâm olunduğu vukû‘ü üzere kayd-ı şüdde fî 7 C sene 68.

Varak: 56b

Fütüvvetlü Efendi

Nefs-i Mardin’de kâ’in vakf bir bâb menzilin mütevellîsi bulunan Seyyid İbrâhîm Ağa’nın bundan akdem vukû‘ vefatına mebni bulunan ma‘mûlün bih vakfnâmesi mücebince tevliyet-i mezkûre yedinden müteveffâ-yı mûmâ-ileyhden intikâl etmiş ve menzil-i mezkûrun müste‘ciri bulunan adem menzil-i mezkûru müteveffâ-yı mûmâ-ileyh bana doksan dokuz seneye icâr itdi mâl muharrer iderek diğerk mülkiyet üzere fûrûht etmiş ve menzil-i mezkûrun evlâd ve intikâl eylemiş şart-ı vâkıf iktizasından olduğu beyânıyla menzil-i mezkûrun tarafına redd ve i‘tâsı müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin oğlu Halîl Ağa tarafından bâ-arzihâl niyâz ve istid‘â ve vakfnâme-i mezkûr ile ol-bâbda almış olduğu bir kıt‘a fetvâ-yı şerîfi irâ’e eylemiş olduğundan Kürdistân evkâf müdürüyle taraf-ı şer‘-i şerîfe lede’l-havâle vakfnâme-i mezbûre nazar olundukda istid‘â-yı vâkı‘a vechle fî’l-hakîka vakf-ı mezbûr evlâdına meşrûta oludđu tebeyyün ve bu makûle ve fukarâsı üç seneden ziyâdeye verilmesi mugâyir-i şer‘-i şerîf bulunduğundan menzil-i mezkûrun şer‘an reddi lâzımgeleceği tahakkuk etmiş olduğundan fetvâ-yı şerîf-i mezkûr leffen gönderilmiş ve merkûm Halîl Ağa dahi ol-tarafa gitmiş olduğundan vüsûlünde ber-mûceb şer‘-i şerîf ve şart-ı vâkıfa menzil-i mezkûrun ağa-yı merkûm redd ve i‘tâ etdirilmesi ve menzil-i

mezkûru iştirâ eden adem satın olan parasını aramak lâzımgeleceğinden keyfiyetin ol-vechile tarafına tenbîh ve ifâdesi ve şâyed-i maslahat-ı mezkûr oraca kesdirilemediği ve bitirelmediği hâlde iktizâsına bakılmak üzere merkûm Halîl Ağa ile hasmında bu cânibe irsâl ve ihzârı sûret-i hâlin ber-vech-i îzâh buyurulması hususlarına i'tinâ ve dikkat eylemeleri siyâkında şukka-ı muhallasât tahrîr ve teşriflerine fî 19 Câ sene 68

Zeyd-i mütevellîsi olduğu vakf menzili doksan seneye dek icâre-i tavîle ile Ömer'e îcâr ve teslîm itdikden sonra ebed-i fevt olub yerine bekir mütevellî olsa Bekir menzili Amr'dan alub vakf için zabta şer'an kâdir olur mu oluna

El-cevâb Allâhu te'âlâ a'lemü kütbi'l-fakîr ileyhi es-Seyyid Sina'ullah el-müftî bi-Âmedi'l-mahmiyye gufira anhü.

Lakin fî'l-vakf lâ nashı fevk sülûsü sittîn fî'l-muhtâr-ı kilâr (silik)i'l-müste'cirâ'i ennehü mülkühü fa'ileti ademi'l-cevâb izâ kânet haza'l-ma'nî lâ tassahü'l-icâreti't-tavîleti bi-akdü ve muhtelifeti

Sadirü'ş-şerîfe

Vakf-ı evlâd olan menzilin icâre-i tavîle ile îcâr ve sonra vakfnâme-i ma'mûl behâsında memnû' olduğu musarrih iken ve îcâr sonranda vakfın bir hayr ve menfa'at zâhiresi olmadığından başka îcâr ve hekdine hâcet hüsn itmemiş iken mütevellîsi zübd-i şerâ'ita sıhhat-ı icâre mürâ'ât itmeksizin doksan dokuz seneye değin icâre-i tavîle ile Amr'a îcâr ve aks idicek îcâr ve hakdi şer'an sahîh ve câ'iz olur mi beyân buyrulan müsâb oluna

El-cevâb Allâhu te'âlâ a'lemü

Leyse li'l-mütevellî en ya'melü fî'l-vakfi fimâ yuhâlifü limâ şarata'l-vâkıfî "Atâiye" mâ halefe şarata'l-vâkıfî fehüve muhâlifün li'n-nassı "Eşbâh" lev âcere'l-vakfe icâreten tavîleten lâ yecüzü "Hülâsatü'l-fetvâ" alâ ennehü icâreti dârü'l-vakfi ekserü men lâ tasıhhu kemâ sarraha bihi fî'l-mültekâ ve gayrühü ve zükûra fî'n-nevâzil ihtilâfü'l-meşâyihü ve kavlü'l-hundüvâni ve ihtârü'l-fakîh Ebu'l-leys ennehü lâ tasıhhu'l-icâretü li-sıyâneti'l-evkâfi aleyhi'l-fetvâ "Hayriyye" kâle fî'l-hidâyeti fî'l-evkâfi lâ tecüzü'l-icâreti't-tavîletü keylâ yedda'i'l-müste'cir mülkehâ ve hiya mâzâde alâ selâseti sinîn ve hüve'l-muhtâr mahalle-i mezbûr.

Varak: 57/a

Hakemtü bi-sıhhatihi haze'l-vakf ve ene'l-fakîr es-Seyyid Fethullâh Sâmî el-vekîl an kıbelü'n-nâ'ib bi-Mardin es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Kemâl Hâkî Efendizâde el-Müderris bi-Kâsım-ı Padişah gufira anhu

Bismillâhirrahmanirrahîm

Elhamdülillâhillezî takarrabü'l-mütekarribûn ileyhi bi't-takkarrubâti ve tevessele ileyhi'l-mütevessilûn li-neyli't-tâ'âti ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkihi Muhammedü'l-meb'ûsi bi'l-ayâti'l-kâtı'âtı ve alâ ve âlihi ve ashâbihi'n-nücûmi'z-zeherât ammâ ba'dü lemmâ kâne'l-vakfu min efdali't-tâ'âti ve's-sadakâti ve ecelü'l-ibâdâti kemâ verede fi'l-hayri anhu seyyidü's-sâdât ve menba'u'l-izzi ve's-sa'âdât ennehü kâle izâ mâte ademü inkata'a amelühü illâ selasün ilmün yüntefe'u bihi ev veledün sâlihun yed'û lehü ev sadakatün câriyyetün beyne yedeyhi ve leysset hiya bi-iltisâki's-selef ve fuzalâi'l-halef ille'l-mevkûfât fer'iyeten fi zâlike ve taleben li-mâ indallâhi (silik) ve ebkâ vakafet ve ebedet ve habiset ve halledet sâhibü'l-hayrât ve'r-râgıbetü fi'l-hasenât sünnetü'l-muhadderât ve zübdetü's-sâlihât Reşide Hâtûn bint-i Abdullâh bi-niyyetin hâlisatin (silik) sâdıkatın mâ hüve lehâ ve melekehâ ve bi-yedihâ ve tahta tasarrufihâ ilâ hîni sudûri haze'l-vakfi minhâ ve zâlike cem'ü dükkâni'l-vâkı'ati fi re'si sûki'l-kârâti'l-nâlbând (silik) dükkani's-sagîretillezî dâhilihe'l-mahdûdetân kıbleten ve şarkan ve şimâlen ilâ tarîki'l-âmm ve garben ilâ mülki'l-vâkıfeti bi-cümleti hudûdihâ ve kâffeti mürâfikihâ ve hukûkihâ alâ cenâbı efzali'l-müderrisîn es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Kemâl Efendi necbü'l-merhûmü'l-magfûri'd-dâric ilâ medâric rahmete rabbihi'l-gafûr es-Seyyid el-Hâcc Abdülgafûr Efendi Hâkî Efendizâde sümme alâ evlâdihı ve evlâdı evlâdı evlâdihı batnen ba'de batnin ve ceylen ba'de ceylin li'z-zükûr dûni'l-inâs fe izâ inkarazû ye'ûdü'l-vakfı li-câmi'i'r-Reyhaniyye kurbi hamâmi'l-emîr ve şaratati't-tevliyyetü li-nefsihe'n-nefise mâdâmet rûhuhâ fi cesedihâ ünsiyeten sümme min ba'dehâ tekevvünü'l-tevliyyeti li'l-mevkûfeti aleyhi a'ni'l-mûmâ-ileyh sümme alâ evlâdihı ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdihı ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdihı batnen ba'de batnin ve ceylen ba'de ceyli'z-zükûri dûni'l-inâs fe izâ inkarazû ve'l-'ıyâzu billâhi te'âlâ min zâlike ye'ûdü'l-vakfı a'ni'd-dükkâneteyni'l-mezkûreteyn li-masârifı câmi'i'l-mezkûr tasarrafe gallâti'l-vakf leh ve tekûnü't-tevliyyetü li'l-mütevellî aleyhi yevme izin ve

şaratat fî külli senetin erba‘a vukıyyât şimâ‘in te‘eddâ li‘l-câmi‘i‘l-mezkûr li‘s-sirâci kaydi sümme lemmâ temme emrû‘l-vakfi irâdete‘l-vakfeti‘l-mezkûreti ennehü terci‘u ammâ vakafethü muhteceten bi-ennehü vakafehâ gayri sahihin ve lâzımın inde‘l-imâmi‘l-a‘zâm nevverallâhü merkadahü ve fî‘l-cinâni erkadahü ve inde‘l-imâmi‘s-sâlis Sırâcü‘l-milleti ve‘d-dîn ma‘dene‘l-me‘ânî Mehmed bin Hasan eş-Şeybânî âmelehüllâhi bi-lutfihi‘s-Samadani fe-kâbelehâ bi‘l-cevâbi‘l-mûmâ-ileyhi bi-ennehü vakfuhâ sahîhün ve lâzimün inde‘l-imâmi‘s-sânî Ummânü‘l-me‘ânî Ebî Yûsuf nevverallâhü mazca‘ahü ve fî‘l-cinâni azca‘ahü ve terâfu‘an fî zâlike ledâ vekîli‘l-hâkimi‘l-hâsimi‘l-vâki‘ hattahü ve hatemehü ale‘l-kitâb âmelehullâhü te‘âlâ bi-tevfikihi‘l-müstetâb tûbâ leh ve hüsni me‘âb fe hakeme bi-sıhhati‘l-vakfi ve lüzûmihi alâ kavli İmâmi‘s-Sânî‘l-müşârün-ileyh li-kevni‘l-fetvâ el-yevm aleyhi fesâra vakfen ve hükmen sahîhan şer‘iyyen müseccelen bi-haysü lâ yübâ‘u velâ yürhenü velâ yümleki velâ yüste‘âru velâ yübeddelü velâ yüstebdelü femen beddelehü ve ecrü‘l-vâkıfeti fimâ kasedethü alellâhi rabbi‘l-‘âlemîn tahrîren fî evâhir-i şehr-i Şa‘bâni‘l-mu‘azzam sene semâni ve sittîn ve mi‘eteyn ve elf min hicreti min lehü‘l-izzü ve‘ş-şerefîhi alâ sâhibü efdale‘s-salavati ve‘s-selâm ilâ yevmi‘l-kıyâm ve‘l-muhammedillâhi rabbi‘l-‘âlemîn

Şuhûdü‘l-hâl: es-Seyyid Yûsuf Efendi Hâkî Efendizâde, es-Seyyid el-Hâcc Ahmed Efendi Hâkî Efendizâde, Ahizâde Ali Efendi, Hâkî Efendizâde es-Seyyid Mahmûd Sabri, Sa‘do bin Hâcî Kalo, Abdurrahman bin Seyyid Yûsuf sâlis, Seyyid Ahmed Minberci, es-Seyyid Ahmed Efendi bin Hâcî Salih Efendi mütevellî-i câmi‘i-i kebîr ve gayrühüm.

Varak: 57/b

3 Ramazân sene 68

İşbu vakfda hâkim ve tescîl olduğu hâlde hasebü‘l-vazîfe hâzır olduğumu mübeyyin işbu sicil zeylinde tasdîk kılındı fî 3 Ramazân sene 68.

Mardin Evkâf Muhâsebecisi

Cerâ el-bey‘u ve‘ş-şirâ‘

Es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Kemâl en-Nâ‘ib bi-Mardin ve ene‘l-fakîr ileyhi azze şânühü gufira anhü

Hazihi hüccetün sahihatün şer'iyetün ve vesikatün sarihatün mer'iyetün ya'rübü mazmûnühâ ve yukarrürü meknûnühâ anhü zikri mâ hüve ennehü kadd iştirâ Hâcî Abdülkâdir bin Seyyid Halil bi-hasebi vekâleti's-sâbiti ve'l-müseccleti an kıbeli Vahîde bint-i Ali bi-mâlı müvekkileti li-nefsihâ düne gayrihâ mine'l-bâ'i minhâ ve hiya Esmê bint-i Seyyid mehmed fe-ba'âti'l-merkûme mâ hüve lehâ ve melekehâ ve bi-yedihâ ve tahta tasarrufihâ ve müntakilen ileyhâ bi'l-irsi's-şer'îyy ve zâlike cem'û nısfî'd-dükkâni'l-vâkı'ati fî sûki Hasan Ammâri'l-mahdûde kıbeli ilâ mülki Mehmed Sa'îd Ağa ve şarkan ilâ câmi'i'r-Reyhaniye ve şimâlen ve garben ile't-tarîki bi-cümleti'l-hudûd ve kâffeti'l-murâfık ve'l-levâhık ve'l-hukûki bi-semeni makbûzi gayri mev'ûd kadrühü ve meblağa ve nisâbühü ve beyânühü tis'a mi'e guruşan rûmî-i cedîd bey'an ve şirâ'en sahihayn-i şer'iiyen bi'ateyni müştemileyn ale'l-icâb ve'l-kabûl ve'l-kabz ve'l-ikbâz ve'r-rü'yeti ve'r-rıza mine't-tarafeyn ve bakâ nısfî innehü kâne'l-mezkûrihi mülken hâlisân ve hakkân sarfan li'l-müşteriyeti'l-mezbûre tetesarrafu fîhi tasarrufi'l-melâkîd keyfe mâ yeşâ ve haysü mâ tahtâr ve lem yebka li'l-bâyi'ati'l-merkûm ma'a'l-müşterîni'l-mezbûre fî'l-meb'î'l-mersûm da'vâ velâ mutâlebeti bi-vechi mine'l-vücûh ve sebebi mine'l-esbâb cerâ ve hurrire fî sâbi' yevmi min şehr-i Ramazâni'l-mübârek li-sene semân ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl: Ali Efendi bin Osmân Efendi, Monlâ Ömer bin Hâcî Kâsım Efendi, Ahîye Hâcî Mustafa, Âhiye Hâcî Mehmed, Hasan bin Seyyid Mehmed, Sâlih bin Semo, Seyyid Ali el-Cild, Mehmed Emîn bin Mollâ Ömer, Ali Hân bin Hâcva, Seyyid Mehmed bin Seyyid Feyyâz, Seyyid Mustafa el-muhzır ve gayrühüm.

Varak: 58a/1

Cerâ ve'l-bey'i ve's-şirâ'i

Es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Kemâl el-müvellâ hilâfetihi el-mahrûse nemakatü'l-fakîr ileyhi azze şânühü gufira anhü

Hazahi hüccetün sahihatün şer'iyetün ya'rübü mazmûnühâ ve yakarruru meknûnühâ an zikri mâ hüve ennehü

Kadd işterâ İbrahim bin Halil el-Hazar bi-mâlihi nefsihi düne gayrihi mine'l-bâ'a minhü hüve Hâcî Yâsin bin Süleymân el-Kasab fe-bâ'a el-merkûm Hâcî Yasin mâ kâne lehü ve mülkühü ve bi-yedihî ve tahta tasarrufuhî ve müntakilen ileyh bi's-şerâ'i's-şer'î ve zalike cem'û hisseti'l-mefrûze mine'd-dâri'l-vâkı'ati fî mahalleti't-

Tekkiye ve hiye eyyi'l-hisseti'l-mezkûre müstemileti alâ nısfı'l-hücreti ma'a'l-hıbrı'l-vâhrâzec ve nısfı cübbi'l-mâ'i ve nısfü'l-âhûr ve nısfü'l-eyvân ve nısfü'l-mu'abber ve'l-harâbe ve nısfü'l-kenîf ve hakkü'l-mürûr ve haddü'd-dâri'l-mezkûre kıbleten ve garben ilâ mülki vereseti Hâcı Ali ve şarkan ile't-tarîk ve şimâlen ilâ mülki'l-hatîb bi-cümleti'l-hudûd kâffeti'l-murâfık ve'l-levâhık ve'l-hukûk bi-semenin makbûzin gayri mev'ûd kadrühü ve nisâbehü ve meblağahi ve beyânihi semân mi'e ve hamsîn guruş rûmîy cedîd bey'an şerâ'en sahihayni şer'iiyen bi-e'teyni müstemileyn ale'l-icâb ve'l-kabûl ve'l-kabz ve'l-ikbâz ve'r-rü'yeti ve'r-radî mine't-arafeyen cerâ zâlike ve hurrîre fî evâ'il-i şehr-i Zî'l-hiceti's-şerîfe sene seb'a ve sittin ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl: es-Seyyid Mahmûd Sabri Efendi Hâkî Efendizâde, Mehmed es-Sarrâc bin Ömer Ağa, Hâcı Kâsım Hâtûnî, Mehmed bin Hâcı Abdülkerîm Kazancı, Ahmed el-usûl, Hâcı Kazancı, Sa'id es-Sagir bin Hâcı Mehmed, Ali bin Hâcı Mehmed es-Sigâr Ahmed bin Alevî, Ahmed bin İsmâ'îl, es-Seyyid Fethullâh Sâmî Efendi, ve gayrühüm.

Varak: 58a/2

Hazara Abdullah Terzi bin Yusuf ve hal'a zevceti Ayşe bint-i hâcı Mehmed ve eyzan hal'a zevceti's-sâniye hücceti bini Ahmed fe-li-hazâ kaydü hünâ fî 13 C sene 68.

Ve'l-merkûm Hacce min tarafihi mihrihe'l-mü'eccel selâsîn guruş ve min tarafihi beddeletü fihi ishâ eyzan selâsetîn guruş ve nafakatihâ ma'a's-süknâ işrîn guruş cem'an semânîn guruşan ahzetü ve kabzetü min zevcihe'l-merkûm ve ebratü zimmeti ma'a'n-nafakati ve's-süknâ ve ferânihâ ve mihrihâ ve min kâffeti'd-da'vâyi ibrâ'en âmmen kat'a'l-hisâm fe-li-hazâ kuyyide hünâ fî 13 C sene 68.

Şuhûdü'l-hâl: Efhârü'l-ulemâ Cenâbü's-şeyh Osmân Efendi el-müderri Hindzâde, Es'ad Efendi Zeyni Efendizâde, Ahmed Efendi Mütevellîzâde, Ali Efrâharzâde.

Varak: 58a/3

Kadd iştirâ Hâcı İbrahim Çelebi Gülmedizâde bey'ü'l-vefâ mine'l-bâyî' minhü hüve Ramazân bin Hızır ve'l-kabâlâtî cemî'ü'l-bostani's-şukka ve'l-adiyyeti'l-vâkı'ati fî beyti akdeşü'l-müstemileti alâ eşcârin müsmiretin ve mâ'ihel-hâric minhâ elletî lâ hâceti li-tahdîdihâ li-şöhretihâ beyne'l-ahâlî bi-semenin

makbûzin kadrühü selase mi'eti guruş ve kadd bâcci'l-merkûm mugilli hazihi's-seneti a'ne'l-mi'eti ve sittîn fe-li-hazâ kaydi hünâ fi 23 C sene 68.

Varak: 58a/4

Ende'û Evse veled-i Samdo İslambolî alâ Mahi veled-i Eshan fi mi'eti ve hamsîn guruş arzan an şerîketi Maksî İlya fe-mâ vaka' lehü hakku alâ fe-hakkı fe-lizâlike hurrîre hünâ fi 29 N sene 68.

Varak: 58b/1

Şehîdâ Ahmed bin Hidayet ve Fettâh bin Mehmed Hasan bâne cemârü'l-esûzi'l-müşâhid Veladet bint-i Hâcı Hasan hamîs ve halâli mâlihi ve neşhedü alâ zâlik ba'de't-tenzîh ve'l-kabûl ve'l-isbât hal'ahü Hâcı Hüseyin el-mezkûr ve ba'dehü teselleme'l-himâr fe-li-hazâ kuyyidi hünâ fi 9 Receb sene 61.

Varak: 58b/2

Hazarat Aişe bint-i Taha el-Haddâd ve vekkelet Monlâ Mehmed bin Hüseyin eş-Şemon alâ ennehü yedde'î alâ ba'lihâ Ahmed bin Hâcı İbrâhîm ed-dellâl mihrihe'l-mu'acceli ve cemî'u'd-da'avî fe-li-zalike hurrîre fi kuyyide hünâ fi 10 Receb sene 68.

Varak: 58b/3

Hazara Ahmed bin Hâcı İbrâhîm Dellâl ve hal'a zevceti Ayşe bint-i Taha el-Haddâd hal'an şer'iyen bi-ivazın (silik) ve zevvece hal'ahü ve gayrihâ eşyâ'ihî ve ebrâ'et zimmetehü eyzan mine'n-nafakati ve's-süknâ ve min cemî'u hukûki'z-zevciyeti ibrâ'en âmmen fe-li-zalike hurrîre ve kuyyide hünâ fi 11 Receb sene 68.

Varak: 58b/4

Kadd iştirâ Eblehad veled-i Mihâ'il Zerbefî mine'l-bâ'iyin minhü ve hümâ Heyli bint-i Sipas el-mesîh hüsne temâmühü ve Şimmi bint-i Sa'do kekü'd-dâri'l-vaki'ati fi mahalleti'l-Baş a'le'l-müştemileti meclisin ve dâhilehü neccârîn ve esfeli'n-neccâri tabakatün ve matbahun ve cübbü mâ'in ve kenîfün ve havş fevkânî ve beyti musalebbetin ve havş berânî ve hücretin zî san'ateyn ve dâhilehâ neccârîn ve kenîfün ve havş ahırü'l-mahdûd kibleten ve şarkan ile't-tarîk ve garben ilâ mülki Bekir bin Hüseyin Beğ ve temâmühü ilâ mülki Hana ibni'l-Bešta ve şimâlen ilâ mülki veresetihi key ma'sarati bi-cümleti'l-hudûd bi-seminin makbûzin gayri

mev'ûd kadrühü sittetü alâf ve hamse mi'e işrîn rûmî cedîdün bey'an ve şirâ'en ve sahihayn fe-lizâlike hurrîre hünâ fî 21 Ş sene 68.

Varak: 58b/5

Şehidâ Sofî Ali bin Rıdo min karyeti Hisârî ve Mustafa bin Kâsım el-Akreb bâne Reşide bint-i [boşluk] kadda keffelet ba'lehâ Dervîş bin Seyyid Mehmed bakkal kefâleten tâmmeten vakte şirâketihi ma'a Dâvûd bin Ali Şeko fî hasaratillezi basîrûn aleyh min zalî'ş-şerâketi fe-lizalike hurrîre ve kuyyide hünâ fî 9 C sene 68.

Varak: 58b/6

Hazara Yusuf bin Hasan ve endu'î alâ Yûsuf ibn-i İbrâhîm min karyeti Küdi bâ arzû'l-sakıyyeti'l-vâkı'ati fî karyeti'l-mezkûreti ma'lûmete'l-hudûd hibeti mâlî ve müşterâti vâlîdi fentalebe minhü ya'nî min Yûsuf beyyinete'ş-şer'ıyyeti fe hazara Mollâ Ömer bin el-merhûm el-Hâcı Kasım Efendi ve Muhammedü'l-Hâlâ ve Şehîda bâne arza's-sakıyyeti'l-vâkı'ati fî akâri Küdi iştirâhâ Hasan el-müteveffâ mine'l-mezbûr Yûsuf bi-seb'îne guruşan ve tasarrafe fihâ ilâ hîni vefâtihi fenkabeleti şehâdete hümâ sümme inde'â Yûsuf el-mezkûr sahîhi hazihi'l-arz kânet fî yedi Hasan lâ küne bey'ü'l-vefâ'i fe-hazihi indehâ fetalebnâ minhü beyyineten

Hazara Halil bin Mehmed fî karyeti yemîni Kafîn ve ahla' ıyâlehü Hazne bint-i Bekir el-Mararlı el-Harranî ve e'l-merkûme Hazne ebrâ'eti zimmeti'l-mezbûr vechen minhü mi'eteyn guruş ellezî kâne lehâ fî zimmetihi ve beddelet firâşehâ ve's-süknâ ve'n-nafakate ıvazan an zâlike ebra'eti zimmetehü ve ahla'hâ fî 29 N sene 68.

Varak: 59a/1

Şâhid-i Zavr olanlar hakkında şerefvârid olan emrnâme-i sâmi-i hazret-i vekâlet-penâhî sûret-i şerîfesidir

Hâzır-ı hukûk-ı şer'iyye için ikâme olunmakda olan şâhidlerin yalancılar ve müdde'ânın hakka makrûn olmaması cihetiyle ekser mahallerde ibtâl-i hakk olunduğu bu kerre tahkîk ve istihbâr kılındığından bundan böyle o makûle şâhid-i zorların ibtâl-i hukûka âlet olmamaları için (silik) usûl-i şer'iyyesine tevâfuk idüb şâhid-i iktizâ eylediği hâlde ol-emrde getirülecek şâhidlerin kimler olduğu su'âl olunarak ism ve şöhretleri bir mahalle kayd olunub mu'ahharan gelen ademler onlar olmadığı veyâhûd ta'yîn olunan vakitte gelmediği sûrette me'mûru tarafından araşdırılıb tatlîk-i mâdde olduktan sonra asla câ-yı vakte tezkîr-i husûs olduğundan

bundan âdî usûl ile iktifâ olunmayarak hakikat-i hâl için vukûf ve ma'lûmâtname hâsıl olmak üzere hükkâm-ı şer'iyeye-i şerîfe tarafından mevsûfen ve mu'temed me'mûrlar ma'rifetiyle şâhidlerin icâbına göre sırran ve alenen ekîdesi hakkında (silik) kâmilenin kemâ yenbagî icrâ ve plân şâhidliğine mütecâsir olanların kânûn-ı cezâ hükkâmı icâbınca te'dîbât-ı lâzimesi icrâ olunmak için giysinin her tarafa neşr ve i'âdetiyle sâye-i şevket-vâye-i hazret-i mülûkânede bir takım ashâb-ı hukukun da'âvî vâkî'ası kemâl-i hakk ve adâlet üzere görülmesi husûsunda ta'yizân-ı muharebenin ifâsı meclis-i vâlâda tezekkür ve tensîb ve hükmâ-yı hümâyûn hazret-i hilâfet-penâhîden istîzân olunarak emr ü fermân ma'delet nişân cenâb-ı pâdişâhî dahi ol-merkezde müte'allık deyü ve şeref-sûdur (silik) mantûk-ı âlîsınca keyfiyet lâzım gelenlere buyurulmuş olmağla zât-ı vâlâları dahi mantûk-ı emr ü fermân-ı hümâyûn hazret-i şâhâne ve minvâl-i muharrerr üzere keyfiyetin zîr-i idâre-i behiyyelerinden kâ'in mahaller me'mûrlarına iş'âr ve ifâdesiyle ba'de izîn bu husûsun müdde'iyi'l-icrâ tutulmasına mezîd-i i'tinâ ve himmet buyurmaları siyâkında (silik) senâverî terkûm kılındı fî 15 C sene 68.

Varak: 59a/2

Ecel-i mev'ûduyla vefât eden Hâcî Sâlih Batiha bin Seyyid İsmâ'îl nâm kimesnenin verâseti ashâb-ı fûrûhtan zevcesi Hadice bint-i Seyyid İsmâ'îl ve sulbî gâ'ib ve mefkûd oğlu Hâcî Mehmed ve sulbiye kebîrtân kızları Hamide ve Na'mie'ye münhasire olub mefkûd-ı merkûmun ahvâlî mütebeyyin oluncaya değin emvâl ve eşyâsını zabt ve hıfza kıbel-i şer'-i enverden mansûb li-ebeveyn asebat-ı nesebiyesinden Ammîzâdesi Hüso bin Mustafa Batîha nâm kayyım ve verese iltimâslarıyla terekesi tahrîr e bey' olunduğu beyân olunur fî 16 C sene 68.

Eşyânın kıymeti

1150 guruş Techîz ve tekfîn masrafı ve resm-i âdî ber-mûceb nizâm ve hamâliye ve dellâliye ba'de't-tenzîl fûrûht olunan eşyânın kıymeti

0500 guruş deyn-i müsbet Hadice bint-i Seyyid İsmâ'îl bi-şehâdeh Monlâ Ali ve Monlâ Ömer mu'înzâde ba'de't-tahlîf

0650 guruş

0300 guruş Deyn-i müsbet Hadice bint-i Seyyid İsmâ'îl def'a bi-şehâdeh İsa bin Seyyid hasan ve Ömer bin Ali es-Seyyid ba'de't-tahlîf.

0350 guruş

0147 guruş Deyn-i müsbet Aygo veled-i Maks Sa'id bi-şehâdeh İsa bin Seyyid Hasan ve Ömer bin Ali es-Seyyid ba'de'l-halef

0203 guruş

0140 guruş Müteveffânın ba'de vefâtihi kalmış olan bulgur ve mevne sâ'ire fûrûht olandan esmân-ı hâsılası

0343 guruş

0005 guruş merkûme Hadice'nin müsbet-i vaka'-ı sâniyede muharrer üç yüz guruşdan beş guruş noksan idüğünden sehven

0348 guruş

0043,5 guruş semen zevce-i merkûme Hadice

0304,5 guruş

0152,5 guruş Hisse-i mefkûd-ı merkûm Hâcî Mehmed kayyım-ı şer'îsi bulunan Hüso bin Mustafa Batîhaya teslîm

0152,5 guruş

0076 guruş Hisse-i sulbiye kızı merkûme Hamîde

0076 guruş

0076 guruş Hisse-i sulbiye kızı merkûme Na'îme

0000 guruş

Mefkûd-ı merkûmun babasından sonra vefâtı tebeyyün ederek verâseti li-ebeveyn kız karındaşı Hamide ve li-eb karındaşı Na'îme ve asabât-ı nesebiyesinden ammizâdesi merkûm Hüso bin Mustafa'ya râci' ve münhasır olmuş olmağla hisse-i musîbesi beyne'l-verese taksîm olundukda herkes meblağ-ı mezkûr yüz elli iki guruş on para beyne'l-verese taksîm olunduğu işbu mahallde kayd-ı şüdde fî 27 C sene 68.

Varak: 59b/1

Ba'de'l-mürâfa'a ve'l-istintâk ve'l-inkâr şehîdâ Hâcî Ali bin Ahmed Mısırlı bâne haze'l-bârgîri'l-ahmer hüve mülkü haze'l-müdde'î Mehmed bin Ali Diyârbekirli ve kadd ve cedühü fî yeddi haze'l-hasmi Alevi bin Mehmed Hantoş fe-li-zalike hurrîre hünâ fî 17 C sene 68.

Varak: 59b/2

Lemmâ-kâne Lemhadar el-Hâtûnî inde Mehmed bin Hasan Kaş erba'în ve hazara şerîkühü İsa bin Şerîf Abdülvehâb ve esbete li-şirâketihi ve esbete hissehü bi-şâhedeti Hâcî Süleymân Esod bin Hâcî Abdâl ve Enes bin Seyyid Ömer fe-ba'de't-

tahlîf sellemet lehü bi-kefâleti Hâcî Esdo el-merkûm fe-li-zâlike hurrîre ve kuyyide hünâ fî 20 C sene 68.

Varak: 59b/3

Şehîdâ Mehmed Ali bin Seyyid Hüseyin Mamo bin Öso bâne Mûsâ bin Hamki min kalenderân hal'a zevcete hü Derşi bint-i Debo hal'an şer'iyen fe-li-zalike hurrîre ve kuyyide hünâ fî silh-i Ş sene 68.

Varak: 60a/1

Hazihi hüccetün sahîhatün şer'iyetün ve vesîkatün sarîhatün mer'iyetün ya'rubü mazmûnühâ ve yukurruru meknûnühâ an zikri mâ hüve ennehü

Kadd işterâ Basi Havblahad ve Rafail veled-i Yosef Şosa bi-mâlihümâ li-nefsihimâ düne gayrühümâ mine'l-bâ'i'în minhümâ ve hüm Abdullâh ve İlya ve Meryem ve Ayli evlâd-ı Abdunnûr Takcı ve Hebli bint-i Circas fe-ba'û'l-merkûmîn mâ hüve lehüm ve mülküm ve bi-yedihim ve tahte tasarrufihim ve'l-müntakilü ileyhim bi's-şirâ'i ve'l-irsi's-şer'iyeyni ve zalike cemî'ü'd-dâri'l-vâki'ati fî mahalleti's-Sevindiki'l-müştemileti alâ beyti meclis enûbu ezecin ve tahtehü tabakatü ezecin ebnûbin ve beyti zî musallebeteyni ezecin ve tabakatü uhra ezecin ve matbahı ezecin ve ma'ber ezecin ve cübbü mâ'in ve havş ve kenîfü'l-mahdûd kıbleten ilâ mülkü Evsa Nâlband ve şarkan ve şimâlen ilâ tarîki'l-âmmi ve garben ilâ mülki'l-müşteriyân bi-cümleti'l-hudûd ve kâffeti'l-murâfik ve'l-levâhık ve'l-hukûk bi-semenin makbûzin gayr-i mev'ûd kadrühü ve nisâbühü ve meblağahu ve beyânühü elfeyn ve hamse mi'e guruş rûmîyyün cedîdün bey'an ve şirâ'en sahîhayni şer'iyeyni bi-ateyni müştemileyni ale'l-icâbi ve'l-kabûl ve'l-kabz ve'l-ikbâz ve'r-rü'yeti ve'r-rızâ'i mine't-tarafeyn ve bakıyeti'd-dârü'l-mezkûretü mülken hâlisân ve hakkan sıdkan li'l-müşteriyâni'l-mezbûrâni bi-tasarrufâni fihi tasarrufü'l-melâkîn fî emlâkihim keyfe mâ yeşâ'ân ve yehtârân ve lem yebkâ li'l-bâ'i'îni'l-merkûmîn Abdullah ve İlya ve Meryem ve Ebli ve Hili ma'a'l-müştereyâni'l-mezbûrân fî'l-mebî'ü'l-mersûm da'vâ velâ mutâlebe bi-vechi mine'l-vücûh sebeben mine'l-esbâb cerâ zalike ve hurrîre fî evâsıt-ı şehr-i Muharremi'l-harâm sene semân ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl: es-Seyyid Fethullah Sâmi Efendi, Dervîş Ömer Efendi Hindizâde, Sa'don bin İbrâhîm, Ahiyye Abdurrahmân, hâcî Mustafa bin Ramazân (Silik), İbrâhîm bin Ali Çelebi, Es'ad bin Yûsuf Sarrâc, Seyyid Mehmed bin Seyyid

Feyyâz, Seyyid Mustafa bin Seyyid İbrâhîm Neccâr, Evsi veled-i Yagob Nâlband, İbnehü Hansa, Maksî İlya veled-i Samas Murad, es-Seyyid Mahmûd Sabri, Seyyid Abdurrahmân Hindizâde, Hunsâ Hidâye ve gayrühüm.

Varak: 60a/2

Hazarat Reşîde Hâtûn bint-i Abdullâh beyne zümreti min zevî'l-ebâr ve karrat bi-kelâmihâ ve abereti garra merâmihâ kâ'iletin bi-enne sülûse mâlî ba'de mevtî ca'altühü vesâyeten li-vücûhi'l-birri ve'l-hayrâti ve ca'altü Mehmed Sa'îd Ağa bin Yahyâ Ağa vasiyyen şer'iiyen ale's-sülisi hatta yakbazahü ve yenfakahü ve ca'altü Mahmûd Sabri Efendi nâzıran ale'l-vasiyyi'l-merkûm li keyy yahudde ma'ahü fi'l-infâki ve eyzan fe-li-ebbedet câriyetihâ ba'de mevtihâ Za'feran bint-i Abdullâh li-vechillâhi te'âlâ fe-li-zalike hurrîre ve kuyyide hünâ fi 17 S sene 68.

Şuhûdü'l-hâl: Hâcî Dervîş bin Monlâ Nakî, Mustafa bin Hâcî İbrâhîm Efendi Avîşezâde, Hâcî Abdülkâdir bin Seyyid Halîl Lüleci, Seyyid Mehmed bin Seyyid Feyyâz, Sa'do bin Hâcî Kalo ve gayrühüm.

Varak: 60b/1

Hazara İbrâhîm bin Abo Cello bi'l-vekâleti'l-mukalibeti'l-müseccileti an kıbeli Fenci bint-i Dervîş el-Hallâf ve tehâla'a ma'a zevcin müvekkiletihi'l-mezkûreti ve üve Abdülkâdir bin Monlâ Abdurrahmân ve tahâla'a hal'an sahîhan şer'iiyen ve ibra'ü külli minhümâ zimmete'l-âhar bi'l-asâleti ve'l-vekâleti min cem'î'd-da'âvî ve hukûkihi'z-zevciyyeti ve kıbeli külli ibrâ'i'l-âhar fe-li-zalike hurrîre hünâ fi 21 M sene 68.

Şuhûdü'l-hâl: Hâcî Mustafa Ruhizâde, Monlâ Ali ibn-i Ahmed Beg, Monlâ Abdülgafûr bin Mehmed Çelebi ve gayrühüm.

Varak: 60b/2

Nezâret-i evkâf-ı hümâyûna mülhak evkâfdan Kürdistân eyâletinde Mardin Kazâsında vâki' Şeyh Zulî vakfının ziyâret-i esb ve Çalı ve Karti ve Haniki nâm karyeler a'şârıyla ber-vech-i meşrût tevliyet cihetinin mutasarrıfı Şeyh Mehmed nâm kimesnenin vefât eylediği beyânıyla mahlûlünden erşedd ve esah-ı evlâd-ı vâkıfdan Şeyh Hasan Efendi tevcihi husûsu bâ-i'lâmi's-şer'î ve meclis mazbatasıyla inhâ olunmuş ve kuyûda bi'l-mürâca'a mezkûr Şeyh Zoli Tekkiyesi vakfının ber-vech-i meşrûta tekyenişinliği bin yüz iki târihiyle Seyyid İsmâ'îl ve Seyyid nazar ve Seyyid Receb Halîfelerin uhdelerinde olarak tevliyet cihetine ve vakfiyesine mütedâ'ir bir

güne kayd bulunamamış ve muhâsbesi dahi henüz rü'yet olunmadığı cihetle keyfiyeti hazinece mechûl bulunmuş olduğundan ba'dehü icâbına bakılmak üzere evvel emrde vakf-ı mezkûrun mahallinde derdest veyâhûd sicillâtda mukayyed vakfiyyesi var mıdır ve şarta vâkıf ne vechiledir ve mûmâ-ileyh Şeyh Mehmed tevliyet-i mezkûreye hayâtında ne senedle mutasarrıf olmuşdur ve tekkiye nişnlik-i mezkûrun mutasarrıfları merkûmân Seyyid İsmâ'îl ve Seyyid Nazar ve Seyyid Receb vefât etmiş olacaklarından bunların evlâd ve ahafâdlarından kimesneleri var mıdır ve tekkiye-i mezkûre mevcûd ve ma'mûr olarak derûnunda âyende ve revenedeye it'âm-ı ta'âm olunmakda mıdır şuralarının tahkiki ve ber-vech-i îzâh bâ-i'lâm-ı şer'î ve mazbata arz ve inhâsı husûsunun isti'lâmını hâvî ve emr-i şeref-vârid olan emrnâme-i sâmi-i nezâret-i penâhîlerinin mâl-ı âlîsi karîn-i zihn-i kesîrânemiz olmuş ve vakf-ı mezkûrun bu tarafda derdest vakfiyyesi olmadığından başka ber-mûceb fermûde sicillâta lede'l-mürâca'a sırâhate kaydına zafer-yâb olduğu ve öteden berü vakf-ı mezkûrun tevliyeti erşed ve esah-ı evlâd-ı vâkıfdan bulunan zevâta meşrût olmağla mârû'l-beyân Seyyid İsmâ'îl ve Seyyid Nazar ve Seyyid Receb'in vefâtlarından sonra ber-mûceb şart-ı vâkıf-ı tevliyet-i mezkûre erşedd ve esah-ı evlâd-ı vâkıfdan mûmâ-ileyh Şeyh Mehmed'e intikâl etmekle mûmâ-ileyh dahi bir müddet umûr-ı vakf-ı mezkûru idâre eyledikten sonra fevt olub ve mârû'l-beyân Seyyid İsmâ'îl ve Seyyid Nazar ve Seyyid Receb'in ahfâdlarından ba'zı kimesneleri ber-hayât ise de vakf-ı mezkûrun tevliyet ciheti erşed-i evlâda meşrûta olub ve mûmâ-ileyh Şeyh Hasan Efendi dâ'îleri erşedd ve esah-ı evlâd-ı vâkıfdan ve tevliyet-i mezkûreye ehl ve mahall ve müstehak ve şâyeste-i lutfda sezâvâr-ı âtifet-i seniyye ve ed'iyye-i hayriyyesi iğtinama şâyân zevâtdan bulunduğu ve tekkiye-i mezkûre mevcûd ve ma'mûr olarak derûnunda it'âm-ı ta'âm olunmakda olduğu derece-i bedâhete peyveste idüğü ve vakf-ı mezkûrun altmış dört senesinden i'tibâren altmış yedi senesi nihâyetine kadar rü'yet ve tedkîk kılınan dört senelik muhâsebe defterinin mûmzâ sûreti takdîm-i ictisâr kılındığından ifâdesi ma'rifetinde takdîm mazbata beyân

Varak: 61a/1

Şehîdâ İbrâhîm bin Seyyid Memed ve Hâcî Ahmed bin Hasan Mağsul ve Seyyid Mehmed bin Kasımo bâne Fatıma bint-i Ali es-Sarrâc kadd vekellet zevcihâ Mehmed bin Şerefü'l-İsmâ'îl Beğ ed-Dâşî alâ bey'î hissetihâ min ruhâtî'l-

müsemmâti bi'l-çârçonike fe-lizalike işterâ cenâbi Hâcî Mehmed Ağa bin Hâcî Abdülkerîm bi-mâlihi li-nefsihi düne gayrihi mine'l-bâ'i minhü ve hüve'l-vekîli'l-merkûmü Mehmed fe-ba'â'l-vekîlü bi-hasebi vekâletihî an kıbeli zevcetihi'l-mezkûreti Fatıma mâ kâne li-müvekkiletihi ve bi-yedihâ ve tahte tasarrufihâ ve müntakillen ileyhâ bi'l-irsi's-şer'î ve zalike cemî'i

Varak: 61a/2

Lemmâ semi'u Sâlih en-Neccâr bey'ü'l-garzi'l-müştereki beynihî ve beyne Abdullâh bin Mustafa fe-vesebe ile's-şuf'ati ve esbetü bi-ikrârî'l-müşterî ve ahaza'l-garzi'l-mezbûr fe-li-ecli zâlike hurrîre ve kuyyide hünâ fî 22 B sene 68.

Varak: 61a/3

Lemmâ nekere Şeyhmus min karyeti Feymiz bey' eşcârî'l-firek Ali Seyyid eşhâb fahazare'l-merkûm Seyyid Eşhab meclisi şer'-i şerîfi'l-enver ve mahfilî'd-dîni'l-münîfi'l-ezher ve bi-rehnin alâ bey'ihî bâne'l-merkûm Şeyhmus bâ'ahü hissetehü mine'l-garz elleti intekalet ileyhi bi'l-irsi's-şer'î ve şehida alâ sıhhati bey'ihî Dervîş Ömer Efendi hindizâde vesebû ammü'l-bâyi'î'l-merkûm min karyeti'l-mezbûre Kaymezi fe-li-zalike hurrîre ve kuyyide hünâ fî 21 Z sene 68.

Varak: 61a/4

Hazara Elyas veled-i Maks Yosef vedde'â ale'l-Veblota erba'a mi'e gurşan ve Alü'l-mesfûr kâle kadd hakku Elyas el-mesfûr alâ Hasan ve Hasanü'l-merkûm kâne hakkun lehü aliyye Dervîş ve yerhenü'l-beyyineti ve esbete bi'l-beyyineti ve mâ bekâ el-mezbûr li-Elyasi'l-mesfûr ma'a Alo el-mesfûr da'ven velâ mutâlebehü fe-li-zâlike hurrîre ve kuyyide hünâ fî 21 Z sene 68.

Varak: 61a/5

Hazara Dervîş bin Bero Mahmûd ve hal'a zevcete Güllü bint-i Ali Kerremî hal'an şer'iyen vekâleti lehâ inde mi'e guruş bi-mûcebi'l-sened ve bedeleten ferrâş ve ebra'et zimmetihî mine'n-nafakati ve's-süknâ ve'l-mi'e guruş ve bedeleten ferrâş ve cemî'i hukûki'z-zevceti ibrâ'en ammen fe-li-zalike hurrîre ve kuyyide hünâ fî 23 M sene 68.

Varak: 61a/6

Lemmâ bekâ Abdülvehâb hamse mi'eti guruş ilâ aşereti eyyâm ve hamse mi'eti guruş ilâ re'si'ş-şehr ve hamse mi'eti guruş ilâ temâmi'ş-şehrîn fe-lizâlike hurrirehünâ alâ Ahmed el-Monlâ Abdullah ve Mehmed el-Hulbî fî 6 Z sene 68.

Varak: 61a/7

Kadd Hazara Kas Eyle veled-i Yagob Süryanî ve hazarû evlâdühü ve hümâ hanne ve ebşâre ve benâtühü Vayli ve Terzi Veşki ve hazarû fî'l-meclisi'ş-şer'i'ş-şerîf ve akarrû cemî'an bâne'd-dâri'l-vâki' fî'l-mahalleti'l-Baş mukâbil bey'ati'l-erba'în velev li-vâdetinâ Eriliye bint-i Makdi İbrâhîm Mefzel ve kadd câ'enâ bi'l-irsi kadd ba'nâhü li-vâlidinâ seb'î mi'etin ve hamsîn guruş ve ahaznâ hakkanâ min vâlidinâ bi-temâmin ve'l-kemâl ve mâ bekâ lenâ ma'ahü lâ da'ven velâ mutâlebeten fe-li-ecli zâlike kuyyide fî's-sicil fî 16 C sene 367.

Varak: 61a/8

Şehîdâ Abdülkâdir bin Abbâs Nalband ve Fatuma bint-i Halo ve Mehmed bin Hâcı Mustfa bâne hazihi'allâd hânetillezî ve hiyâ inde Bâbü'l-Havş ve mâ hiye mine'l-kadîm ve innemâ kânet mecrâ mâ'i kadîmen fe-lezimehü raf'ühâ bi-mûcebi zâlik (son satır silik).

Varak: 61b/1

Mardin muzâfâtından Koçhisar Karyesinde sâkin iken vefât eden Selîm bin Velo'nun verâseti ashâb-ı fûrûhtan zevce-i metrûkesi Fatıma bint-i Mahmud ve sulbî sagîr oğlu Ramazân ve sagîretân kızları Gazale ve Adile'ye münhasıre olarak kıbelü'l-iktisâr Gazale ve Adile müte'âkıben vefâtları vukû'uyla verâsetleri vâlideleri merkûme Fatıma ve li-ebeveyn sagîr karındaşları Ramazân'a inhisârı cihetiyle terekesi tahrîr ve fûrûht ve taksîm olunduğu beyân olunur fî 17 Zâ sene 68.

Öküz 3 aded 200 guruş	Deve 1 aded 250 guruş	Merkeb 1 aded 100 guruş	Yatak 3 aded 300 guruş
Kazan 2 aded 150 guruş	Tencere 1 aded 30 guruş	Sahan 4 aded 50 guruş	Altun küpe tek 1 aded 30 guruş
Tas 1 aded 20 guruş	Lengeri 2 aded 30 guruş	Taş 1 aded 50 guruş	Kara çadır 1 aded 100 guruş
Kılıç 2 aded 50 guruş	Tüfenk 1 aded 50 guruş	Şakka kilim 2 aded 50 guruş	Keçe 2 aded 20 guruş
Hinta ve şa'îr el-	Ağnâm 28 re's 600	Kısrak adalesi 200	Çuval 1 aded 20

yevm mevrû' olarak 500 guruş	guruş	guruş	guruş
İbrik bakır 1 adet 10 guruş	Şakka kilim 1 adet 30 guruş	Hânedede bulunan ufak tüfenk 190 guruş	Kochisar'da vâki' mülk menzil 1 adet 456 guruş
Memnûkâtın Hamoş Hatîb'de tahsil olunan alacağı 43 guruş	Hedolede alacağı 35 guruş	Mehmed Abdo'da olan hınta behâ alacağı 25 guruş	Yekûnü'l-eşyâ ve'l- hayvânât ve'n-nakd 3589 guruş 0140 guruş zevcenin mâl-ı müteveffadan zimmeti tahsil olunmuş 3729 guruş
Mihri'l-ihracât	Resm-i âdî ma'a kitâbet 100 guruş	Vekâlet ve keşfiye ve hadâmiye 50 guruş	Hisse-i Fatı 911 guruş
Hisse-i Ramazân 2668 guruş	Yekûnü'l-ihracât 3729 guruş	3729 guruş tereke- i behâ	

Sagîr-i mezkûr Ramazân'ın hisse-i musîbesi ber-vech-i bâlâ yalnız iki bin altı yüz altmış sekiz guruşu vasiye-i mezbûre-i mensûbesi Amişe bint-i Velo'ya verildiği ve hıfza emr ü tenbîh olunmağla hıfz ve hirâsete ta'ahhüd eylediği ecilden işbu mahallde şerh ve imlâ olundu fî 7 Zâ sene 68.

Varak: 61b/2

Hazara Lülü veled-i Yosef vekkefil Maks Hanaşi veled-i Circo bi-hamse mi'eten gurusüllezî aleyhi Leşiho ve Receb ibn-i Ahmed Receb el-Gursi ilâ hamseti sinîn fe-li-zâlike hurrîre hünâ fî 15 Z sene 68.

Varak: 61b/3

Hazarat Süsi bint-i Nemo vekkelet Monlâ Mehmed bin Hasan eş-Şelo alâ hisseti irsihâ min tereketi zevcehâ ve düyühâ fe-li-zâlike hurrîre hünâ fî 15 Z sene 68.

Varak: 61b/4

Nân-ı azîz kıyyesi yirmişer paraya satılmak üzere kararlaştığı kayd-ı şüdde fî 19 Z sene 68.

Varak: 61b/5

Kadd hazara Kel Ahmed fi meclisi'ş-şer'i'ş-şerîf vedde'â mi'etân guruş alâ Hasan Hâcri ve veledühü Caro ve'l-mezkûr Caro enkere fe-ba'de't-tahlîfi mâ-lezime li-Caro tahrîren fe-li-ecli zâlike kaydı fi's-sicili şerîf fi 25 Z sene 1268.

Varak: 62/a

Dervîş Behârî bin Davud bin Remo Bekdâş'ın ba'zı kesân için zimmeti olan mebâliği beyân olunur fi 21 Z sene 68.

Şeyh Abdülvehâb 1100 guruş	Hüseyin bin İsmâ'îl el-Monlâ 4500 guruş	Mustafa Ağa Meşkebnî 1000 guruş	Hâcî Ali bin Hâcî Mehmed Ağa 600 guruş
Hâcî İbrâhîm Gülmedîzâde 530 guruş	Toma veled-i Hanço 550 guruş	Hasan bin Halîl en- Nâ'im 500 guruş	Mülki İstanbulî 400 guruş
Ceci veled-i Emsec 300 guruş	Beytü'l-Hâtûnî 300 guruş	Toma veled-i Lülü 200 guruş	Yunus bin Hâcî Kermo 140 guruş
Hâcî İsmâ'îl Haffâf 230 guruş	Hedo bint-i Şeno 100 guruş		

Bâlâda muharrer ashâb-ı hukûk alacakları dört taksît ile iki seneye kadar mezbûr Dervîş Behârî'ye te'cîl ve temhîl itdikleri işbu mahallde kayd-ı şüdde fi 21 Z sene 68.

Hâcî Ahmed Efendi Hâkî Efendizâde, Mehmed Yesârî Efendi, Mustafa Ağa Meşkîni, Dervîş Ağa bin Hâcî Hüseyin Hâcîgözüzâde, Monlâ Mehmed bin Monlâ Abdullâh, Seyyid Mehmed bin Feyyâz, Ömer Kemâ(?) Abdalo, Mustafa muhzır ve gayrühüm.

Şeyh Abdülvehâb Cezerî, Hâcî İbrâhîm Ağa Gülmedîzâde, Remo bin Bekir Remo Bekdâş ve gayrühüm.

Varak: 62/b

Gaben-i fâhiş ve selem men'ine dâ'ir şeref-vârid olan fermân-ı âlîşân suretidir.

Düstûr-ı mükerrerem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mûmehhid-i bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkâni's-sa'âdeti ve'l-ikbâl el-mahfûfi bi-sunûf-i avâtıfı'l-meliki'l-a'lâ mülhakatıyla Kürdistân Eyâleti Vâlîsi Vezîrim Abdi Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü ve fahrü'l-ümerâi'l-kirâm mu'temedü'l-küberâi'l-fihâm zevî'l-kadri ve'l-ihtirâm sâhibü'l-izzü ve'l-ihtişâm el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-a'lâ mîr-i mîrân-ı kirâmımdan Diyârbekir Kâ'immakâmı Hacı Ahmed Paşa dâme ikbâlühü ve akzâ kuzâti'l-müslimîn evlâ-ı vülâti'l-müvahhadîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfî' i'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn vâris-i ulûmü'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în Mevlânâ Kürdistân Kâdîsı zîdet fezâ'ilihü iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâ'im rütbe-i sâlise ashâbından Muş Sancâğı Kâ'immakâmı Habîb dâme mecdühü ve mefâhirü'l-ulemâ el-muhakkakîn eyâlet-i merkûme dâhilinde kâ'in bi'l-cümle kazâlar nâ'ib ve müftîleri zîde ilmühüm ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân kazâ müdürleri ve a'zâ-yı mecâlis ve vücûh-ı memleket zîde kadrühüm tevkî' refî' hümâyûn vâsıl olucak ma'lûm ola ki memâlik-i mahrûseti'l-mesâlik-i şâhânemde kâ'in eyâlât ve elviye dâhilinde vâki' kazâ ve kasabât ve kurâda sâkin murâbahacılarından ba'zı tama'kâr olanlar ehl-i kurâ ve hırâsetden akçe istikrâsına muhtâc olanlara fâhiş güzeşte ile akçe ve ba'zan akçe yerine diğëerinden birkaç kat ziyâdeye eşyâ verilüb ol-makûleler hasebü'l-ihtiyâc ol-eşyâyı fûrûht edecekleri vakt yine kendü ademleri ma'rifetiyle ahz ve iştirâ etmekde ve ba'zan virdikleri akçeye güzeşte olmayub ona bedel-i mahsûlâtı evrakından ol-dûn-i fiy'ât ile mukâvele ederek bi'l-farz hîn-i evrâkında ol-mahsûlün yüz guruş re'yci var ise hasebü'l-mukâvele altmış yetmiş guruşa ve belki daha noksan ahâlînin elemlerinden olmakda ve güzeşteyi asl mâla zamm veyâhûd selem tarîkiyle zahireye ve zahireyi mu'ahharan akçeye tebdîlü'l-yesleme ahâlîye tahmîl eylemekde oldukları cihetlerle bu keyfiyet-i medyûn bulunan ahâlînin pîr-lişânı hâlleri müceb olmakda idüğü tahkîk ve istihbâr kılınub beyâna hâcet olmadığı üzre zemân-ı ma'elet nişân-ı şehir-i yârânemde kâffe-i ahâlî ve teb'a-ı devlet-i aliyyemin zulm ve ta'addiyâtдан himâyet ve sıyanetleriyle her hâlde refâh ve râhat ve istikmâl-i asâyîş ve ma'mûriyetleri nezd-i mekârim ve ferd-i mülûkânemde matlûb ve mültezim idüğüne binâ'en husûs-ı mezbûrun bir sûret-i mu'tedileye rabt ve tevsîkiyla teb'a-ı Devlet-i

aliyyemin gadr ve hasârdan vekâyeleri lâzım eyleyerek keyfiyet meclis-i vâlâ-yı ahkâm-ı adliyemde lede'l-müzâkere bu misüllü mürâbahacı tâ'ifesiyle ahâliden medyûn bulunanların muhâsebeleri tâ-ibtidâ istikrâz itdiği târihten başlanarak şer'i şerif meclis ma'rifetiyle mahallinde hasebince ya'nî bir akçe harc alınmayarak

Varak: 63/a

Bi'r-rü'yet îcâb eden güzeştesi senevî yüz guruşda sekizden hesâb olarak asl mâla zamm ve eğer fâhiş güzeşte virmiş bulunubda ziyâde geldiği hâlde tenzîl olunub müceddeden senede ve bir güne iz'âc ve tazyîk vukû'bulmayacak sûrette terâhî-i tarafeyn ile bir seneden beş seneye kadar münâsib taksitlere rabt olunarak takâsît-i mu'ayyene inkızâsına kadar mürûr edecek müddet için bir akçe fâ'iz aldirmaması ve geçmiş muhâsebâtta dahi kat'an güzeştenin güzeştesi saymayarak ve virmeyerek doğrudan doğruya hesâb ve istifâsına bâkılması ve bundan böyle ikrâz ve istikrâz vukû'unda bu usûl ve hesâbdan ya'nî yüz guruşda sekiz guruş fâ'izden ziyâde alub verilmemesine dikkat olunması ve ba'demâ mahsûlât ile bi'l-mukâvele akçe veyâhûd akçe yerine istikrâz edecekleri dîn-i fiy'at ile mukâvele itdirilmeyüb ve diğerdan ziyâde verilmeyüb ve aldırılmayub râ'ic vakti ve diğeri her ne ise ona göre mukâvele olunarak istikrâz itdirilmemesi ve zinhâr gerek mukâvele ve gerek güzeşte ile ikrâz ve istikrâz maddesinin dâ'in ve medyûn fimâ ba'de hûd be-hûd icrâsı tecvîz olunmayarak ma'rifet-i şer' ile bulunduğu kazânın meclisi ma'rifetiyle meccânen ve bilâ resm-i îcâbına bakılması ve bunun hilâfi hâlâta cesâret edenler olur ise te'dîbât-ı lâzimenin icrâsında dakîka fevt olunmayacağından ona göre harekete dikkat olunması ve mâl-ı eytâm ve mâl-ı evkâf bu nizâmdan müstesnâ olunarak bunların güzeştelere usûl-i mer'iyeye-i kadîmesine tatbîkan kîsesi altı guruş on para hesâbıyla tesviye olunması ve teb'a-ı ecnebiyyeden ba'zı eşyâ mübâyâ'asıyçün ahâlîye selem tarîkiyle ve aher vechile akçe virmiş ve sende rabt itmiş olanlar bulunduğu hâlde ber-mûceb uhûd-ı mukâvele senedlerinde münderiç ahkâm ve şerâ'itinin rü'yet ve icrâ olunması ve bâlâda muharrer nizâm-ı ehl-i kurâ ve hirâset ile mürâbahacılar hakkında olub çünkü esnâf ve tüccârın hasebü't-tüccâra teb'a-ı ecnebiyye ile ahz ve i'tâları olduğu ve onlardan aldıkları akçenin mukâveleleri vechle güzeştesini vireceğini cihetiyle bu misüllü esnâf ve tüccârlar dahi ahâlîde olan matlûbları çürüyüb gadr olmamak için bunların hesâbları dahi usûl-ı âdile ve

hakkâniyete tatbîkan meclis-i memleket ma'rifetiyle rü'yet ve takâsît-i münâsebeye rabtıyla tesviye itdirilüb bundan böyle işbu emr-i âlişânımın vüsûlü târihinden sonra gerek ehl-i kurâ ve hirâsetden ve gerek ahâl-i sâ'ireden her kim olur ise olsun ve gerek esnâfdan ve gerek düvel-i ecnebiye teb'asından bulunsun akçe idâne ve istidâne edenler hakkında nizâm-ı mezkûrun bilâ istisnâ ta'mîmen icrâ kılınması hususları nizâm-ı umûmî ittihâz olunarak ol-bâbda kâffe-i memâlik-i mahrûse-i şâhânem evâmir-i şerîfem ısdârıyla i'lân olunması meclis-i vâlâdan ba-mazbata ifâde olunmuş ve keyfiyet-i taraf-ı eşref-i şâhâneme arzıyla lede'l-istîzân ol-vechile icrâ ve tesviyesi husûsuna irâde-i seniyye-i mülûkânem ta'allukuyla emr-i hümâyûn şevket-makrûn-ı şâhânem sünûh ve sudûr eylemiş muktezâ-yı münîfi üzre sâ'ir mahallere başka başka evâmir-i şerîfem tasdîr kılınmış olmağla sen ki vâlî-i müşârün-ileyhsin vüsûl-i fermân celîlü'l-unvân-ı mülûkânemde keyfiyet irâde-i seniyyemi zîr-i idârenizde bulunan bi'l-cümle mahallere i'lân ve işâ'at birle bâlâda muharrer nizâmın her bir mahalde harf be-harf icrâsıyla

Varak: 63b/1 [Devamı]

Hilâfî bir güne hâl ve hareket vukû'a getirülmemesi esbâb-ı kaviyyesinin istihsaliyle îfâ-yı muktezâ-yı kemâr-ı kenârî ve rü'yete bezl-i ikdâm ve dikkat ve bu nizâmın hilâfî harekete cesâret ya'nî târih-i mezkûrdan sonra her kimden olur ise olsun hûd-ı ikrâz ve istikraza veyâhûd senevî yüzde sekizden ziyâde güzeşte ahzına cür'et edenler olur ise te'dîbât-ı lâzîmelerinin icrâsıyçün ism ve şöhetlerinin bâ-mazbata ve i'lâm Der-sa'âdetime inhâ ve iş'ârına sarf-ı vüs' ve rü'yet eylesin ve siz ki kâ'immakâm-ı müşâr ve mevlânâ ve nüvvâb ve müftîler ve müdürler ve sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz işbu nizâmın hükmü ilâ mâşallâhi te'âlâ düstûrû'l-amel ve mer'iyü'l-icrâ olacağından işbu emr-i âlişânım sicillât-ı muhâkeme kayd olunarak dâ'imâ ve müstemirren müceb ve muktezâsı icrâya kemâliyle ihtimâm ve mübâderet ve hiçbir vakitte mugâyiri vaz' ve hâlet vukû'a getirülmemesine be-gâyet ihtimâm ve dikkat eylesiniz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılınız tahrîren fî evâhir-i şehri Muharremil-harâm sene semân ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Varak: 63b/2

Şehîdâ es-Seyyid Mustafa bin İbrâhîm en-Neccâr ve Ali Efendi bin Mîr Feyyâz Efendi bâne Adîle bint-i Musa Ali Paşa kad vekkelet ba'lihâ el-Hâcc Ahmed Efendi alâ da'ven irsihâ min ahîhâ Mehmed fe-li-zalike hurrîre hünâ fî 8 Câ sene 68.

Varak: 63b/3

Şehîdâ Dâvûd bin Mehmed Şemdîn ve İsâ bin Sofî Hasan Kabalatî bâne Âmine bint-i Ahmed el-Kabâlâtîyye kadd vekkelet ibnihâ Dervîş bin Ali eş-Şemdîn alâ nısfü'd-dükkâni'l-mevkûfeti'l-kâ'ineti fî'l-askeriyyeti fe-li-zalike hurrîre hünâ fî 11 Câ sene 61.

Varak: 63b/4

Kadd işterâ Emsih veled-i Miha'il Çanderi bi-mâlihi li-nefsihi mine'l-bâ'a min Cercas veled-i Kerabid Attâr fe-ba'a'l-merkûm Cercas mâ kâne lehü ve müntakillen ileyhi bi'l-irs ve's-şirâ'i's-şer'ıyyeyn ve zalike cemî'ü'd-dâri'l-vâki'ati fî mahalleti'l-Bâşi'l-müştemileti alâ hücreti zî sıffateyn ve dâhilihâ manzara ve tahtü'l-hücreti tabakati ve matbah ve eyvâneyn ve cübb-i mâ'i ve havş ve kenîfi'l-mahdûdeti kıbleten ilâ mülki'l-müşterî ve şimâlen ile't-tarîk ve şarkan mülki İlhad Kabus ve garben ile't-tarîk bi-erba'ati alâf gurus cedîden fî 11 Câ sene 68.

Varak: 64a/1

Mardin'de sâkin iken vefât eden İbrâhîm bin Abdullâh'ın verâseti ashâb-ı fûrûzdan zevcet-i metrûkesi Elîf bint-i Tebo ve sulbî oğulları Ömer ve Hüseyin ve Mehmed ve Ali ve Hasan ve sulbiye kızları Adile ve Nure ve Dellâlî ve Emine nâm kimesnelere râci' olub ve kıbelü'l-iktisâm Emîne fevt olub verâseti Sadri oğlu Hasan ve Nure'ye râci' olub ve tashîh-i mese'le-i mîrâsları üç yüz otuz altı sehmden ibâret olub kırk iki sehm Ömer'e ve kezâ Hüseyin'e ve kezâ Mehmed'e ve kezâ Ali'ye ve kezâ Hasan'a ve yirmi bir sehm Adile'ye ve yirmi bir sehm Nuri'ye ve yirmi bir sehm Dellâliye ve on dört sehm Seyyid Hasan'a ve yedi sehm Nure'ye ve kırk iki sehm Elife'ye râci' olmağla merkûmân Seyyid Hasan ve Nure meclis-i şer'de müteveffâ-yı merkûmun terekesiyle mefrûz ve akâr olmağla hisse-i irsiyyemizden ez-yed yüz yirmi gurus üzerine alâ sebîli't-tehârici's-şer'î musâlaha olduğumuzda bedel-i sulhu merkûmûn yedlerinden kâmilen ba'de'l-kabz her birimiz aherin zimmetini ibrâ-ı âmm itmekle her birimiz âherin ibrasına ber-minvâl-i muharrer

kabûl eyledik didikde gıbbe't-tasdîki'l-vicâhi işbu mahallde kayd-ı şüdde fi 8 Câ sene 68.

Varak: 64a/2

Der-sa'âdetde Galata'da sâkine Â'îşe Hânım bint-i Mustafa nâm Hânımın on bin guruşu Mardin re'âyâlarından Mihail ve Sa'do veled-i İlya Mekukci nâm zimmiyânın zimmetlerinde sâbit ve sübutuna hükm-i şer'î lâhık olundukda üç yüz guruşa teslîmen dokuz bin yedi yüz guruşa beher mâhda yirmi guruş te'diye ve teslîm eylemek ve bir günâ bey' ve şerâ'en idüb yedlerinde bir mikdâr akçe bulunduğu hâlde avret-i mezkûrenin tarafından Diyarbekirli mübâya'acı Hoca Emdon'a vekîl itmiş olduğu bu mahallde kayd-ı şüdde fi 8 Câ sene 68.

Varak: 64a/3

Hazara Mustafa ibn-i Kasım ve hal'a zevceti Satı bint-i Kaban ve berra'et zimmetehü min cemî'i'd-da'âvî fe-li-ecli zâlîke hurrîret ve kuyyidinâ hâ fi 19 Câ sene 68.

Varak: 64b/1

Rûsumât-ı ihtisâbiye mültezimi olub zimmeti olan mebâliğin tesviyesiycün mabhûs olunan Hızır bin Bekir zimmeti olan mebâliği tesviye itmemek için nakden Abdürrezzâk bin Yûsuf'un indinde ihfâ eylediği eşyâ zâhire ihrâc olunarak işbu mahallde nümûdâr olan eşyâ kayd olunur fi 26 C sene 68.

Şerbet bardağa ve kase 8 aded	Mürettebân 6 aded	Sahan bakır 5 aded	Tas 7 aded
Ayak leğeni 1 aded	Bakrac 1 aded	Lengeri 1 aded	Nargile ma'a Marpiç 1 aded
Cedîd cizme 2 çift	Yorgan cedîd 1 aded	Yüz yasdığı 1 aded	Şal aba 1 aded
Al çuka nebeş 1 aded	Sâhibi Hızır'a redd ve teslîm olundu fi 27 C sene 68.		

Varak: 64b/2

Ayşe bint-i Haco Renkci Hânesinde bulunan eşyâ avret-i mezkûra mâlımdır deyü iddi'â olunmakta olduğu eşyâ

Satıl 1 aded, Lengeri aded, sahan 3 aded, tas 3 aded.

Varak: 64b/3

İnde'â temriyü'l-kabâlani alâ İbad Köli ibni Beko bi-selâseti mi'eti ve hamseti ve erba'în guruş ve esbete aleyhâ bi-şehâdeti Mollâ Mehmed bin Hüso eş-Şato ve Hami eş-Şori fi 28 N sene 68.

Varak: 64b/4

İnne tahte Hazne bint-i Bekir el-Hariz ıyâl Halîl bin Mehmed alâ zevcihe'l-merkûm bi-mi'eteyen ve hamsîn guruş kıymeti halıkı ve kemer ve ebsât fe's-takarre'l-mezbûr alâ nefsihi ve talebe'l-mühlete min ıyâlihi fe-ebet ve habeseti nefsihâ inde vâlidetihâ ilâ hîni edâ'i hakkihâ fe'l-merkûm Halîl hal'ata zevcetehü'l-mezbûrete ba'demâ ebra'et zimmetehü minhü sâ'iri'd-da'âvî'z-zevciyyeti fi meclisi'ş-şer'i'ş-şerîf fe-li-zalike hurrîre hünâ fi 29 N sene 68.

Varak: 65/a

Kürdistân Eyâleti evkâf müdürü rıf'atlı Hasan Hâkî Efendi meclisde nefsi-i Mardin'de (silik) Nâhiyesinde (silik) Mahallesinde sâkin iken hâlik-i mürd Tirlo veled-i Tara'nın sulbî sagîrân kızları (silik) ve Terzo ve Yeri'n tesviye-i umûrlarına mansûbe vasiyeti (silik yer var) hâliken zevce-i metrûkesi bulunan Setmi bint-i Milkon menzcilci ve hâlgah asbât-ı nesebiyesinden karındaşları oğulları Maksî Aslan veled-i Yosef Tarho ve Cici ve Evhan veledi Makso ve Neho ve Renaco nâm zimmîler taraflarından vekîl-i müseccil-i şer'î vâsılı bulunan Hâcî Mehmed bin Seyyid Hasan Küftezâde nâm kimesne müvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüb Nusaybin Kazâsında vâki' tahdîdden mugnî ve ta'rîfden müstagnî lede'l-ahâlî ve'l-cirân yarar nâm-ı diğeri Şeyh Sâlih Değirmeni dimekle ma'rûf ve meşhûr değirmenin fi'l-aslı nısf-ı şâ'i Şeyh Sâlih nâm kimesnenin mülkü ve nısf-ı diğeri Haremeyn-i muhtemereyen vakfî olub mürûr-ı şühûr ve a'vâm ile mezkûr değirmenin harâbiyeti cihetiyle mûmâ-ileyh Şeyh Sâlih yedinde olan nısf-ı şâ'i'nin nısfını bin guruşa merkûm Hâcî Mehmed Emîn ve hâlik Terlo'ye münâsîfeten bey' ve teslîm itmekle mûmâ-ileyh Şeyh Sâlih'in oğlu Şeyh Humid ve merkûm Hâcî Mehmed Emîn ve mersûm Terlo dahi mezkûr değirmene karîb keşf değirmeni

dimekle ma'rûf harâbe bir gözlü değirmeni Süleymân bin Mehmed nâm kimesneden sekiz yüz guruşa iştirâ ve mezkûr Dizdâr değirmenine ilhâk ve îsâl itmeleriyle mezkûr değirmeni i'mâr ve inşâ ve üç gözlü bir bâb değirmen ittihâz itmeleriyle mezkûr dizdâr değirmeni sehmden ibâret olub bir sehmi müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Şeyh Salih'in mahdûmu Şeyh Hum'da irsen ve şer'en imâraten mülkü ve bir sehmi Haremeyn-i haremeyn vakfı ve bir sehmi merkûm Hâcı Mehmed Emîn ve müştereki Terlo'nun şirâ'en mülkleri olub merkûm Hâcı Mehmed Emîn ve mersûm Terlo mezkûr bir sehmi hisselerini tasarruf itdiklerinden başka Haremeyn-i muhteremeyne â'id bir sehm hisseyi dahi on sene müddetde merkûm Hâcı Mehmed Emîn ve mersûm Terlo tasarruf ve mezkûr vakf hissenin senevî dörder yüz guruş on sene müddetde cem'an dört bin guruşu bi-gayr-i hakkın ahz itdikleri cihetle vekîl ve asîl merkûm Hâcı Mehmed Emîn Çelebi'ye su'âl olunub meblağ-ı mezkûr dört bin guruşu ve bir sehm hisseyi bana teslîme tenbîh olunmak matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl vekîl ve asîl merkûm Hâcı Mehmed Emîn cevâbında kazıyye minvâl-i meşrûh üzere olduğunu ikrâr ve müvekkileri dahi şifâhen tasdik itmeleriyle mezkûr dört bin guruş ile sâlifü'z-zikr bir bâb dizdâr değirmenin sülüs-i şâ'ini cânib-i vakf-ı müşârün-ileyhe teslîme ilzâm olunarak müdür-i mûmâ-ileyhe teslîm eyledikleri ve sagîrân-ı mezkûrânın babaları hâlik mersûm Terlo'nun teblîğ-i mezkûrdan zimmeti olan iki bin guruş îfâsına sagîrân-ı mersûmun nükûd ve urûzları olmadığından mezkûr değirmenden bi'l-verâse verese-i mersûmûnun hisse-i musîbeleri olan mezkûr değirmenin sūdüsünü bey' ve îfâ-ı deyn eylemek şer'an iktizâ eylediği ecilden mezkûr sūdüs hisselerini bi'l-asâle ve'l-vesâye ve'l-vekâle merkûm Hâcı Emîn'e iki bin beş yüz guruşa bey' ve meblağ-ı mezkûrdan iki bin guruşu vakf-ı müşârün-ileyh cânibine olan düyunlarına mahsûben (silik yer var) guruşu dahi ahz ve kabz etdikleri vukû'u üzere kayd-ı şüdde fî 25 L sene 69.

Varak: 65/b

Debbâğ esnafının Şeyhi Seyyid Ali bin Abdülbedi ve ihtiyârlarından Hâcı Hüseyin Hâcı Abdülhâdi ve nasârâdan Maks Meyho veled ile ve Künciyân esfânın ihtiyârından İlya veled-i Ayfo ve Na'mi veledi'l-Basal ve Toma veled-i Yasodib vesâ'ir sınıfeyn-i mezkûreynde söz sâhibleri ber-vech-i âtî takrîr-i kelâm eylediler ki debbâğ esnâfi işliye beğleri sahteyân ve mîşîn hantûf ve mâzû ile kadîmi vech üzere

işliyecekleri bi'l-renciyâne dâ'ir şakallorî iştirâ etmeyecekleri ta'ahhüd eyledikleri misüllü gönciyân esnâfi dahi ba'de izîn koyun ve keçi derilerini iştirâ etmeyecekleri ve sahteyân ve mîşîn eylemeyecekleri ve san'atlarında olan gönciyân günleri kadîmi üzre hantûf ve şakallor ve ba'zan bir mikdâr mazû ve dahi karıştıarak i'mâl eyleyecekleri ta'ahhüd itdikleri vukû' üzre meclisde karârgîr olarak işbu mahallde kayd-ı şüdde fi 3 Zâ sene 69.

Yevmü's-sebt alâ hayrûn Allahümme bâ müftahi'l-ebvâb iftah lenâ hayrû'l-bâb fi 1 Zâ sene 69.

Yevmü'l-âhad alâ hayrüllahüm yâ müftahi'l-ebvâb iftah lenâ hayrû'l-bâb fi 2 Zâ sene 69.

Yevmü'l-isneyn alâ hayrüllahüm yâ müftahü'l-ebvâb iftahi lenâ hayrû'l-bâb fi 3 zâ

Yevmü'l-selâse alâ hayrüllâhümme yâ müftahü'l-ebvâb iftahi lenâ hayrû'l-bâb fi 4 Zâ Yevmü'l-erba'a alâ hayrüllahümme yâ müftahü'l-ebvâb iftahi lenâ hayrû'l-bâb amîn fi 26 Z sene 69.

Yevmü'l-hamis alâ hayrüllahümme yâ müftahi'l-ebvâb iftah lenâ hayrû'l-bâb amîn

Varak: 66/a

Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhid-i bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûfu avâtufü'l-meliki'l-a'lâ hâlâ Kürdistân Vâlisi ve re'is-i dirâyet-semîrim Abdi Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü ve akzâ-yı kuzâtî'l-müslimîn evlâ-ı vülâti'l-müvahhadîn ma'denü'l-fazl ve'l-yakîn râfî'u a'lâmi's-şerîfe ve'd-dîn vâris-i ulûmi'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în Mevlânâ Kürdistân Kâdîsı zîdet fezâ'ilühü ve iftihârü'l-ekâbir ve'l-ekârim câmi'ü'l-mefâhir ve'l-mekârim el-muhtass bi-inâyeti'l-meliki'd-dâ'im rütbe-i sâniye ashâbından eyâlet-i mezkûre defterdârı Necib zîde ulüvvühü ve iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtass bi-inâyeti'l-meliki'd-dâ'im rikâb-ı hümâyûn

Kapucubaşlarından Cizre ve Behtan ve Mardin Kâ'immakâmı Selîm Ağa dâme mecdühü ve kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'în Mardin Kazâsı Nâ'ibi Mevlânâ [boşluk] zîde ilmühü ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim hocagân-ı dîvân-ı hümâyûnumdan ol-havâlîde evkâf müdürî Ârife zîde mecdühü ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân sâ'ir a'zâ-ı meclis ve vücûh-ı memleket zîde kadrühüm tevkî' refî' hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki Kürdistân eyâleti dâhilinde Cizre Sancâğında Ya'kûb Paşa Sarâyında vâki' Ca'fer Tayyar radî anhü'l-cebbâr hazretlerinin mahdûm-ı mükerrerleri kutbü'l-ârifîn eş-Şeyh Mehmed el-Fârisî kuddise sırrihü'l-âlâ hazretleri mescid-i şerîfe münîfesinde ve (silik) ve mehârif-i sâ'iresine sarf olunmak üzere bi-irâde-i seniyyem tahsîs kılınan Harin nâm karyenin hisse-i ma'lûmesi hâsılât ve rüsûmâtına taraf-ı âherden müdâhale olunmamış zımında bir kıt'a emr-i şerîfim i'tâsı husûsu mescid-i şerîf-i müşârün-ileyh vakfî mütevellîsi Ahmed Beğ tarafından bâ-arzihâl istid'â olunmuş olmakdan nâşî iktizâsı mu'cizât-ı ricâl-i devlet-i aliyyemden hâlâ Defter Emîni İftihârü'l-e'âlî ve'l-e'âzım es-Seyyid Ali Rızâ dâme ulüvvühüye lede'l-havâle sahrâ-yı Mardin Nâhiyesine tâbi' yetmiş iki nefer re'âyâ ile karye-i Çerkün hâss-ı atîk ve hâsıl-ı mine'l-hamîs tahtında hinta ve şa'îr ve resm-i bostan minhâ hisse-i vakf-ı medrese-i Sultan Hamza der-Mardin ma'a hubûbât tahtında hinta ve şa'îr ve bostan yekûn üç bin sekiz yüz kırk altı akçe el-bâkî hisse-i divân tahtında hinta ve şa'îr ve öşr-i bostan ve ispenç ve âdet-i ırgâdiye ve öşr-i kevâre ve resm-i urusiye ve resm-i tapu ve destebânî ve resm-i bâgât yekûn on dört bin altı yüz altmış üç akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle hâss-ı atîk mülhakâtından olmak üzere tahfîr-i defter olmuş Kürdistân Eyâleti dâhilinde Cizre Sancâğında nefis-i Mardin Kazâsında Ya'kûb Paşa Sarayında defînhâk attarnâk olan Ca'ferü'l-Tayyâr radiyallâhü anhü hazretlerinin mahdûm-ı mükerrerleri kutbü'l-ârifîn avni'l-vâsılîn mescid-i şerîfe-i münîfelerinin bir güne vakfiyye ve vâridâtı olmadığından kazâ-ı mezbûra muzâfa Harin nâm karyenin hâss-ı atîk dâhilinde kalan üç rub' hissesi mescid-i şerîf-i mezkûrelerin termîmine sarf olunmak üzere mukaddemâ vülât-ı ızâm taraflarından bâ-buyuruldu tahsîs olunarak altmış dört târihine kadar hisse-i mezkûrenin hâsılât-ı öşriye ve resmiyesi mütevellileri tarafından ahz ve istifâ ile mescid-i şerîf-i mezkûrun hademe-i vezâ'ifi ve masârif-ı sâ'iresini bununla rü'yet ve îfâ oluna gelmiş isede defterhâne-i âmrimde olan kaydında tashihiyle mütevellîsi bulunan Mîr Ahmed zîde kadrühünün yedine berât-ı

şerîf verilmesinden ve dâhil-i tanzîmât-ı hayriye olmasından dolayı hâsılât ve rüsûmât-ı mezkûre târih-i mezkûreden berü verilmeyerek mahallî emvâl sandığından tevkîf olduğundan ve bu cihetle hademe-i mûmâ-ileyh vazifelerine destires olamayarak mescid-i şerîfe-i mezkûrun levâzım-ı sâ'iresi dahi rü'yet olmadığından zikr olunan hâsılât ve rüsûmât-ı kadîmi vechile mescid-i şerîf-i mezkûreye sarf olunmak üzere defterhâne-i âmiremde olan kaydı tahtı tashihiyle mütevellî-i mûmâ-ileyhinde yedine berât-ı şerîf-i âlişânım i'tâsı husûsu eyâlet-i mezkûre vâlisı ve defterdârı taraflarından bi'l-iştirâk bâ-tahrîrât inhâ olunarak karye-i mezkûrun mescid-i şerîf-i mezkûrda vezâ'if ve masârife kemâkân sarf olunarak defterhâne-i âmiremde olan kaydı mahallî bâ-hatt-ı tevkî'î tashîh olunmak üzere emr-i şerîfim ısdârı cânib-i nezâret-i evkâf-ı hümâyûnumdan bâ-takrîr ve telhîs ifâde ve ifhâm kılınarak icrâ-yı iktizâsı husûsuna irâde-i seniyye-i mülûkâneme müte'allık olmuş ve ol-bâbda sâdır olan fermân-ı âlişânım mücebince iki yüz altmış yedi senesi Saferü'l-hayrının on birinci günü târihiyle müverrih bâ-hatt-ı tevkî'î tashîh olunmuş olmağla bu takdîrce bile muktezâ-yı defter-i hâkânî sâlifü'z-zikr Harimon Karyesinde rub' hubûbât mahsûlâtı Sultan Hamza Medresesi vakfı tarafından ve bâkî üç rub' hubûbât mahsûlât ve rüsûmât-ı sâ'ire ber-müceb tashîh-i nefsi-i Mardin'de vâki' Ya'kûb Paşa Sarâyında defînhâk attarnâk olan Ca'ferü'l-Tayyâr Hazretlerinin mahdûm-ı mükerrerleri kutbü'l-ârifîn avni'l-vâsılîn eş-Şeyh Mehmed el-Fârisi kuddise sırrihü'l-a'lâ hazretlerinin mescid-i şerîf vakfı tarafından zabt olunmak iktizâ eylediği emîn-i mûmâ-ileyhin arzı me'âlinden ve tevliyet-i mezkûr-ı mûmâ-ileyh tevcîh olunarak uhdesinde olduğu evkâf muhâsebesi der-kenârından anlaşılması olmağla bu sûrette ber-müceb istid'â-ı hâsılât ve rüsûmât-ı mezkûre taraf-ı âherden müdâhele olunmamak üzere bir kıt'a emr-i şerîfim ısdârı husûsu vükelâ-yı fihâm saltanat-ı seniyyemden hâlâ evkâf-ı hümâyûnum nâzırı düstûr-ı mükerrer müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müşeyyid-i sadâkat-semîrim es-Seyyid Abdurrahmân Nâfiz Paşa edâmallâhü iclâlehü tarafından bâ-takrîr inhâ olunmuş ve mücebince tesviyesi irâde-i aliyyem ta'alluk-ı tâm eylemiş olmağla işbu emr-i âlişânım ısdâr ve tesyâr olunmuş imdi vüsûlünde siz ki vâli-i müşâr ve mevlânâ ve defterdâr ve kâ'immakâm ve nâ'ib ve evkâf müdürü vesâ'ir-i mûmâ-ileyhimsiz keyfiyet emr-i şerîfimden ma'lûmunuz oldukda fermânım olduğu vech muharrer kuyûd-ı defter-i hânîde tezkâr kılındığı vechle hâsılât ve rüsûmât-ı mezkûreye taraf-ı âherden

müdâhale itdirilmemesi husûsuna sarf-ı himmet ve mezîd-i sa'y ve gayret eyleyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfime i'timâd kılasız tahrîren fi'r-râbi' ve'l-ışrîn der-Şehr-i Receb sene seb'a ve sittîn ve mi'eteyen ve elf.

Varak: 66b/1

Abdullah bin Ali Efendi Hâcî Sâdık Ağazâde nâm sagîrin tesviye-i umûruna kıbel-i şer'-i enverden mansûbe-i şer'iyye ve vâlidesi Keçi bint-i Hâcî Ahmed Gursî nâm vasiye tarafından vekîl-i müseccil-i şer'î bulunan Monlâ Mehmed bin Hüso eş-Şelo nâm vekîl meclis-i münîr-i vâcibü't-tevkîrde Hızır bin Ali es-Sarrâc nâm sagîrin vasî-i şer' ve karındaşı Bekir bin Ali es-Sarrâc müvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâmında bundan akdem vefât eden Keçi bint-i Abdullâh nâm avret ma'tûkanın irsi sagîr-i mezkûr Abdullah'a mevliyi'l-utekâ ile râci' ve Gûlasyan Mahallesinde vâki' etraf-ı selâsesi tarîk-i âmma ve taraf-ı râbi'î sagîr-i mezkûr Abdullâh'ın mülk menziline müntehi ve mahdûd ve bir bâb menzil ve derûnunda olan eşyâ-ı müteveffîyye-i merkûmenin mülkü iken ve bi'l-verâse sagîr-i mezkûr Abdullâh'a â'id isede hasm-ı mezbûr bi'l-asâle ve'l-vesâye zabt itmiş olmağla su'âl olunub bi'l-vekâle bana teslîme tenbîh olunmak matlûbundur didikde gıbbe's-su'âl hasm-ı mezbûr Bekir cevâbında târih-i i'lâmdan yirmi bir sene mukaddem müteveffîyye-i merkûme Keçi hâl-i hayâtında ve kemâl-i sıhhatinde menzil-i mahdûd-ı mezkûru bi-cümleti mâ yeştemile ve yuhûbe üç bin guruşa babam müteveffâ-yı merkûm Ali es-Sarrâc tarafından îcâb ve kabûlü hâvî şürût-ı müfsideden ârî bey'-i bât-ı sâhih-i şer'î ile bey' ve teslîm ve temlîk eyledikde babam dahi iştirâ ve temellük ve tesellüm ve kabz ve kabûl eyledikten sonra semeni olan meblağ-ı mezkûru babam yedinden temâmen ve kâmilen ahz ve kabz ve istîfâ etmiş ve babamın zimmetini ve mu'ahharan zimmetimizi dahi husûs-ı mezbûra vesâ'ire müte'allıka kâffe-i da'âvîden ibrâ-ı âmm itmişdir deyü def'le mücâb olundukda gıbbe'l-istintâk ve akîbü'l-inkâr dâfi'-i merkûm Bekir'den def'-i meşrûhana muvâfık beyyine taleb olundukda udûl-i ihrâr-ı ricâl-i müslimînden sarrâc Mehmed bin Hâcî Ömer Ağa ve Monlâ Ali bin Hâcî Mustafa nâm kimesneler li-ecli's-şehâdeh hâzırân olub istişhâd olunduklarında dâfi'-i merkûmun def'-i meşrûhuna muvâfık edâ-yı şehâdet-i şer'iyye etdikde şehâdetleri ba'de't-ta'dîl makbûle olmağla cümle mûcebince ba'de'l-hükmi't-tenbîh işbu mahalle kayd-ı şüdde fi 21 Câ sene 68.

Varak: 66b/2

Kadd işterâ el-Hâcc İbrâhîm Çelebi Gülmedîzâde ve Hani veled-i Usta Bogos bi-mâlihümâ li-nefsihümâ düne gayrihümâ mine'l-bâ'î'a minhâ ve hiye Sofi bint-i Cebrâ'il veled-i Hoca Aslan fe-bâ'ati'l-mezbûre mâlihâ ve mülkühâ ve bi-yedihâ ve tahte tasarrufihâ ve'l-müntakılı ileyhâ bi'n-nizâ'i'ş-şer'î ve zâlike cem'û'dâri'l-vâki' fî mahalleti Emînidîn el-müştemil alâ

Düyûnellezî alâ Abdullâh bin Kâsım es-Sülo fî 11 Ş sene 69.

Devvâb Abdullah es-Sülo

1000 guruş Hâcî Ali Ağa

1090 guruş Mehmed Ağa bin Hâcî Cercis Ağa

0110 guruş Abdülganî

1100 guruş Sülo ibn-i Huri

0450 guruş Monlâ Mehmed ibn-i Yunus

3750 guruş

0420 guruş Bekir bin Şemdîn

0435 guruş Hâcî İbrahim Gülmedi

0470 guruş Beri Lüleci

0500 guruş Davud ibn-i Arbo

5575 guruş

Devvâb Abdullâh es-Sülo

Ebgal 3 aded, Bargîr 2 aded.

Ba'de'l-murâfa'a ve'l-istintâk ve'l-inkâr ale'l-vechi'ş-şer'î Şehid Seyyid Mahmûd bin Seyyid Aslin Deli ve Abi bin Dervîş el-Azelî bâne haze'l-hamâri'l-

ahmeri'l-mevcûd fî yedd Dervîş bin Mehmed Ağa mülki lehnü'l-müdde'î Hüseyin bin Seyyid Ali Deli ve ba'de't-ta'dîl ve'l-kabûl ve't-tahlîf ve'l-hükm hurrîre hünâ fî 8 Zâ sene 69.

Varak: 67a/1

Müteveffâ Tayyar Paşa Hazretlerinin vekîl harcı Ömer Ağa'ya Mardin Kazâsına muzâf Sürgücü Nâhiyesi üzerine elli bin guruş ve havâss-ı hümâyûna tâbî'î Kûp Karyesinden dört bin yedi yüz guruş (silik) müteveffâ-yı müşârün-ileyhin metrukât ve bekâyâsına me'mûr Fütüvvetlü Emîn Efendi'nin Musul'dan Mardin'e avdetinde meblağ-ı mezkûr nâhiye-i mezbûre ahâlîsinden tahsîl ve mûmâ-ileyh ağaya tavsîli zımnında Musul Hânedânından olub esbak Mardin Nâ'ibi bulunan meveddetlü Ali Efendi ile Mardin'in eşref-i hânedânından ve a'zâ-yı meclisden fütüvvetlü Abdülkâdir Beğ bendeleri yedlerinden bir kıt'a sened ahzıyla Der-sa'âdete azîmet etmiş ve meblağ-ı mezkûrdan mîr-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle tasîl olunmuş olan dört bin

Müteveffâ Tayyâr Paşa Hazretlerinin vekîl harcı Ömer Ağa'nın Mardin Kazâsında olan bekâyâdan havâlesi olan yedi bin guruş alacağı Mardin hânedânından ve a'zâ-ı meclisden fütüvvetlü Abdülkâdir Beğ bendelerinden tesviyesi husûsunu emr-i şeref-vârid olan emr-nâme-i sâmilîlerinin mâl-ı âlîsi karîn-i zihn çâkirânemiz olmuş ve müteveffâ-yı müşârün-ileyhin metrukât ve bekâyâsına me'mûr fütüvvetlü Emîn Efendi'nin Musul'dan Mardin'e avdetinde meblağ-ı mezkûr kazâ-ı mezbûra tâbî'î Dekûk karyesi üzerine dört bin yedi yüz guruş ve Mardin emvâl sandığına gelecek bekâyâdan üç yüz guruş ve Sürgücü Nâhiyesinin virgü bekâyâsı üzerine iki bin guruş cem'an yedi bin guruşu ağa-yı mûmâ-ileyhe havâle ve kurâhâ-yı mezkûreden tahsîl ve ağa-yı mûmâ-ileyhe tevsîl olunması zımnında Musul Hânedânından olub ve esbak Mardin Nâ'ibi bulunan Meveddetlü Ali Efendi ile mîr-i mûmâ-ileyhe yedlerinden bir kıt'a sened ahzıyla Der-sa'âdete azîmet itdikleri ve mîr-i Mûmâ-ileyh ma'rifetiyle mezkûr Dukuk Karyesinden dört bin guruş tahsîl olunmuş ve kalan yedi yüz guruş nakden ve Abdüllatîf Efendizâde Kâtib Mehmed Efendi üzerine havâline ve Mardin emvâl sandığından nakden üç yüz guruş cem'an bin guruş mûmâ-ileyh Ali Efendi'ye vâsıl olmuş ve Sürgücü Nâhiyesinin muhtâr ve ihtiyârları tarafından vârid olan bir kıt'a azli'l-ayâr mazbata leffen hâk-pâ-yı vâlâlarına takdîr-i ictisâr kılınmış olmağla mâl-ı mazbatadan keyfiyet ma'lûm-ı

âlîleri buyurulacağı vechle Sürgücü Nâhiyesi üzerine havâle olunan iki bin guruş nâhiye-i mezkûreden mümteni'ü'l-husûl ba'zı kesânın zimmetlerinde idüğü ifâde ve beyân olunmuş olmağla bu sûretde mûmâ-ileyhümânın Ömer Ağa'ya verdikleri bir kıt'a sened mahallinden celb ve istihsaliyle ba'dehü mîr-i mûmâ-ileyh nezdinde mevdû' olan dört bin guruş ve mûmâ-ileyh Ali Efendi'den bin guruş cem'an beş bin guruşun tesviyesi ve mümteni'ü'l-husûl olub Sürgücü Nâhiyesinin bekâya olan iki bin guruş sûret-i tesviyesi olunacağı irâde-i seniyyelerine mütevakkıf mevâddan idüğünün ifâdesi zeylinde

Varak: 67a/2

Lemmâ kâne li-Musa Hâcî Abdülkerîmzâde inde Şeyho bin Ali Fatıma'ya selâse mi'eten ve seb'in guruş ve emhele ilâ icrâ ve selâsîn yevmi bi-şart en yü'edî hakkıhi'l-merkûm fî hazıhi'l-müddeti velâ ye-habse gayrihi fe-li-zâlike hurrire hünâ fî gurre-i B sene 68.

Varak: 67b/1

Hazihi müveddetün sahîhatün şer'iiyen ya'rübü mazmûnihâ ve necebü meknûnühâ an zikri mâ hüve ennehü

İşterâ Ferso veled-i Circo veled-i Kamak bi-mâlihi li-nefsihi düne gayrihi mine'l-bâ'i'a minhü ve hiye Fato bint-i Naso fe-ba'at asâleti an li-nefsihâ ve vesâyeten an kıbeli ibnihâ Mehmed ve Halef ve evlâd Hüseyin Haşo el-Kâsırîn an dereceti'l-bulûğ mâ hüve lehümâ beynehüm ve tahte tasarrufihim ve'l-müntakili ileyhim bi'l-irsi's-şer'î ve zalike cem'u keremi'l-inebi'l-vâki' fî akârât ve endâti'l-müştemil alâ eşcâr-ı (silik) muhtelifeti'l-ecnâsi haddi cem'a kıbleten ilâ mülki'l-bâ'i'ati ve'l-musa anhüm ve şarkan ilâ mülki Maho Mollâ ve şimâlen ilâ mülki Vasi Barmani ve garben ile't-tarîk bi-cümleti'l-hudûd ve kâffeti'l-murâfık ve'l-hukûk bi-semeni makbûzin gayri mev'ûd kadrühü ve nisâbehü mi'eten ve ihdâ ve selâsîn guruşan cedîden rûmî bey'an ve iştirâ'en sahîheyn-i şer'iiyen bâ'iteyni müştemileyn ale'l-icâb ve'l-kabûl ve'l-kabz ve'l-ikbâz ve'r-rü'yeti ve'r-râdî mine't-tarafyen cerâ ve hurrire fî evâhir-i şehr-i Zî'l-hiceti's-şerîfe li-sene selâse ve hamsîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl: Monlâ Yahya Çelebi Şa'arzâde, Monlâ Hüseyin bin Bekir Mendilî, Mehmed bin Ali Hasan, Râhimü'l-hurûf Ahmed ve gayrühüm.

Es-Seyyid el-Haleb Mehmed Kemâl el-müvellâ hilâfûhü bi-Mardin gufira lehü.

Varak: 67b/2

Hazihi hüccetün sahîhatün şer‘iyyetün ya‘rübü mazmûnühâ ve yukarrarü meknûnüha anhü zikri mâ hüve ennehü

Kadd işterâ Maks İbrâhîm veled-i Emsah Sekrî bi-mâlihi li-nefsihi dûne gayrihi mine’l-bâ‘a minhü ve hümâ İbrâhîm ve Fâris ibn-i Hızır fe-bâ‘â’l-merkûmân İbrâhîm ve Farîs mâ kâne lühümâ ve mülkühümâ ve bi-yedihümâ ve tahte tasarrufühümâ ve müntakillen ileyhümâ bi’ş-şirâ’i’ş-şer‘î min Mülki veled-i İsfehan ez-zimmî ve zalike cemî‘ü’d-dâri’l-vâki‘ati fî mahalleti’t-Tekkiyeti’l-müştemileti alâ hücreti zî siffeteyn ve dâhilihâ bi-tahîri zî musallebeteyn ezecin ve esfeli san‘ati’l-vâhideti tabakati ve nısfî’l-havş ve nısfü’l-cübbe ve nısfü’l-matbah ve kenîfi’l-mahdûdeti kibleten ilâ mülki Maksi Meyho el-Ulâk ve şarkan ilâ mülki Toma ez-zimmî ve garben ilâ mülki Melki Kamre baş ve şimâlen ilâ tarîki’l-âmm bi-cümleti’l-hudûd ve kâffeti’l-murâfık ve’l-levâhık ve’l-hukûk bi-semen-i makbûz gayri mev‘ûd kadrühü ve nisâbehü ve meblağa ve beyânehü elf ve hamse mi’e gurus rûmî cedîden bey‘an ve şirâ’ sahîhayni şer‘iyyen bi’ateyn-i müştemileyn ale’l-icâb ve’l-kabûl ve’l-kabz ve’l-ikbâz ve’r-rü’yeti ve’r-rızâ mine’t-tarafeyn cerâ zalike ve hurrire fî evâsıt-ı şehr-i Cemâziye’l-âhire seneti semân ve sittîn ve mi’eteyen ve elf.

Şuhûdü’l-hâl: es-Seyyid Mahmûd Sabri Efendi Hâkîfendizâde, Mahmûd bin Şeyhmus Cillo, es-Seyyid Fethullâh Sâmî, Seyyid Mustafa muhzır, Dâvûd bin Ali Şeko ve gayrühüm.

Varak: 67b/3

Lemmâ semî‘u Hacı Ali Ağa Hacı Abdülkerîmzâde bi-bey‘ fe-bâneti’l-vâki‘ati fî’l-Kayseriyyeti’l-mulâhıka bi-kabâleti fe-vesebü bi’ş-şef‘a fe-li-zâlike hurrire ve kuyyide hünâ fî 26 Z sene 68. Mehmed Kemâl, Eyâlet-i Mardin.

Varak: 67b/4

Kadd hazara Zeybo ibn-i Süleymân el-Kasım min karyeti Selah tâbi‘i Hâss-ı hümâyûn ve kezalik ve zevcetehi Emüne bint-i Yûsuf kadd iddi‘atü’l-temlîk(?) kadd

tezevvücü Emüne âheri ve idâreti min misli zevceti'l-cerîdeti ekl ve şürbi ve melbûsi misli ba'zuhüm ve'l-mezkûr Zeybo kadd ta'ahhüdü bi-eklühâ ve şürbühâ ve melbûsühâ misli zevcetihi'l-isneyn milsi ba'zuhüm fe-li-ecli zâlike hîni fî'l-(silik). Fî 25 C sene 375.

Şuhûdü'l-hâl: Hâkîzâde Yusuf Efendi ibn-i Ömer Efendi, Dervîş Efendi ibn-i Mahmûd Hindizâde, Bekir Efendi ibn-i Mehmed (silik) Hindizâde ve gayrühüm.

Varak: 68a/1

Hazarat Fati bint-i Circosi meclis-i kazâ'e ve mahfili't-tenfîz ve'l-imzâ'e ve vekkelet Monlâ Mehmed bin Monlâ Abdullâh el-Hâtûnî vekâleti mutallaka alâ da'ven irsihâ min metrukât ebîhe'l-hâlîki'l-mersûm fe-li-zalike kuyyide hünâ fî 23 M sene 68.

Varak: 68a/2

Şehîdâ Hüso bin İbrâhîm Koca el-Masarlı ve Ramo bin Ma'mo min karyeti'l-mezkûre bâne hazîhi'l-hamâra es-Sevda aldı hiye fî Mustafa bin Hâcı Mahato hiye mülki haze'l-müdde'î Ahmed bin Abo el-Hâcc el-Koci fe-ba'de't-tahlîf sebten ve sellemetü'l-müdde'î'l-merkûm fî 27 M sene 68.

Varak: 68a/3

Ba'de'l-mürâfa'a ve'l-istintâk Şehîdâ Mehmed bin Ali el-Mî'mârî min karyeti Ebû Cerâdî ve Mehmed bin Ali min karyeti Kermasek bâne haze's-sevri'l-âsûde hüve mülki li-hazi'l-müdde'î İsa bin Mustafa es-Seyyid min karyeti Kermasek ve kadd ve ceddühü fî yeddi Şemdîn bin Dâvûd min karyeti'l-Bevirete ve ba'de'l-kabûl ve'l-hükm ve't-tahlîf hurrîre hünâ fî 26 M sene 68.

Varak: 68a/4

Şehîdâ Mehmed bin Haydar Hâcı Şemdîn ve Süleymân bin Receb bâne Musa bin Hâcı Şemdîn vekkelet Monlâ Ali bin Hâcı Mehmed er-Rişmilî alâ bey'i beyti'l-vâki' fî akâr karye-i Rişmil ma'a tecemmülâta ve'l-feth 40 aded ve surin 2 aded ve sığır ve gereş ve evânî ve kelimen bi-talakı aliyhi'l-mâl ve hisseti keremü'l-maksî ma'a hisseti keremi mebni ve hisseti keremi'l-vakf fî akâr karyeti Kabala ve biyâreti îşi'l-kümbeti ma'a mâ'ihâ ve garsü'l-ma'zî ve nisfi akâri'l-hücr ma'a rub'î akâri kürmi'l-kebîr ve min ruhâti'n-nûsî min asli aşareti eyyâm yevmi bi-seminin makbûzin (silik) e'l-yekûni sittetü alâfin ve hamse mi'e ve hamsine guruş mâtet

İbmiş bint-i mâhî ve teraket zevcen ve hüve İsmâ'îl bin Mehmed ve binteyni ve hümâ Meryem ve Zehra ve ibni ammi ve hüve Süleymân aslû'l-mese'leti min isnâ aşere sehmi minhâ semâniyete sehmin li'l-binteyni'l-mezbûreteyni ve selâsetün li'z-zevci'l-merkûm ve sehmün vâhidün li-ibni'l-ammi Süleymân fe-li-zalike hurrire ve kuyyide hünâ fi 29 M sene 68.

Aslû'l-mâl:

154 guruş

004,5 guruş dellâliye hamâliye

149,5 guruş

061 guruş techîz ma'a tekfîn ve hatm-i kurân-ı şerîf

088,5 guruş

09,5 guruş resm ve mukîdiyye ve mahzariyye

079 guruş

019,5 guruş hisseti'z-zevc İsmâ'il

059 guruş

026,5 guruş Hisse-i Meryem

032,5 guruş

026,5 guruş Hisse-i Zemo

006,5 guruş

006,5 guruş hisse-i Süleymân el-Kasab.

Fe-bi-bey'i'l-vekîli'l-merkûm Monlâ Ali min Es'ad ve Osmân ve Ali ve Abdullâh evlâd-ı Mûsâ el-mezbûr ve Abdurrahmân ve İbrâhîm ve Abdülfettâh evlâd-ı Abdülfettâh min asli hamseti eshüme fe-li-küllü vâhid min evlâdi'l-bâran sehm ve

li-evlâdı ibneti Abdülfettâh es-selâse sehmi vâhid fe-li-zalike hurrire ve kuyyide hünâ fi silh-i M sene 68.

Lemmâ semi‘u Monlâ Halil bi-bey‘i bostani‘l-mebî‘a min ibn-i Beşîri‘l-mülâhıka bi-bostanihi fe-vesebü li‘ş-şefe‘a ve talebihâ fe-li-zalike hurrire hünâ fi 20 S sene 68.

Varak: 68/b

Fî‘l-asl Bolu ahâlîsinden olup bundan akdem Nusaybin‘de hizmet-i askeri vechi üzre vefât eden Yesir oğlu Emîn Ağa‘nın vâris-i ma‘rûfu nümûdâr olmadığından terekesi serkerde Reşîd Ağa bölükbaşılar ma‘rifetleriyle bi‘t-tahrîr müzâyede ve fûrûht ve techîz ve tekfîni rü‘yet ve müterettib zimmeti olan hukûk-ı şer‘iyye îfâ ve kusûr-ı mebâliği kazâ-yı Mardin Müdîri Hamiyetlü Ali Beğ‘e tevsîl ve i‘tâ olunduğu beyân olunur fi 15 Z sene 65.

0717 guruş kır esb 1 re’s, Mardinî zimme Refo‘ya 326 guruş, Bârgîr al 1 re’s, Rüstem Koca 250 guruş, Toru esb f re’s İbrâhîm Çavuş‘a 140 guruş.

0341 guruş Kubur ve harbî 1 çift, Arnabud Yûsuf Ağa‘ya 206 guruş, tas 1 aded sahan 2 aded kazan ma‘a kapak 1 aded tava 1 aded Rüstem Ağa‘ya 135 guruş

0036 guruş Tosya kuşağı 1 aded, Arab Abdullâh‘a 10 guruş, Müsta‘mel laz abâ Arnabud Yûsuf Ağa‘ya 25 guruş

0050 guruş Müsta‘mel keçe 1 aded, palan 1 aded saç 1 aded 30 guruş Rüstem Ağa‘ya gömlek 2 aded don 1 aded 29 guruş, Mirza‘ya

0019 guruş Köhnü fes 1 aded pişkir 1 aded 50 guruş, Arab Abdullâh‘a kıl kâm 1 aded 08 guruş, Azîze köhne hurç 1 aded 6 guruş, Yûsuf Ağa‘ya

1170 guruş

0013 guruş Köhne selamlık 1 aded Abdon Ağa‘ya köhne hurç 1 çift, köhne hurç 1 aded Rüstem Ağa

0011 guruş Şam'dan 1 aded 3 guruş, İbrâhîm Çavuş'a tütün 1 kıyye 8 guruş Hasan'a

0035 guruş Fincan 7 aded zarf 7 aded cezve 3 aded fincan kutusu 1 aded el merhame 1 aded Hasan'a

0003 guruş çorap 1 çift 3 guruş Receb Ağa'ya

1232 guruş

0043 guruş Müteveffânın koynunda mevcûd nükûdu

0090 guruş Refiki Hâcî Sâlim'de olan matlûbu

0118 guruş Atîk hakkından kalan matlûbu

0619 guruş Yedi neferin yirmi beş günlük hakları Ağustos'a mahsûben verilmiş olmağla matlûbu kaldığı

2103 guruş

0289 guruş Refiki Mehmed'in deyni 126 guruş, Refiki Arab Abdullah'ın deyni 108 guruş, Hâcî Sâlim'in deyni 55 guruş, fûrûnihâde

1824 guruş

0100 guruş Salis Osman'ın deyni 25 guruş, Hâcî Esod'un deyni 5 guruş Es'ad Efendi'nin deyni 70 guruş fûrûnihâde

1724 guruş

0032,5 guruş Yasin okuyanın ücreti 20 guruş bâzâr kahveci ve kasâba 3,5 guruş, Şa'bân'ın deyni 09 guruş fûrûnihâde

1691,5 guruş

0049 guruş Tütüncü zimmînin deyni 15 guruş, Berberin deyni 05 guruş, Kasâb Kaver'in deyni 14 guruş, Zengi parası Hızır'a 15 guruş

1642,5 guruş

0067 guruş Müteveffânın techîz ve tekfîn masârîfâtı fûrûnihâde

1574,5 guruş

0020 guruş dellâliye

1554,5 guruş.

Meblağ-ı mezkûr bin beş yüz elli dört buçuk guruş müdür-i mûmâ-ileyhe teslîm etdiği işbu mahalde kayd ve imlâ olundu fî 15 sene 65.

Varak: 69/b

Hükmühü sıhhati'l-vakf ve lüzûmihi'l-husûsuhi ve umûmihi âlimen bi'l-hilâfî'l-cârî beyn-i e'immeti'l-eslâf ve mürâ'iyen bi-cemî'i mâlâ bûdde minhü fî'l-evkâf alâ re'yin min re'yi cevâzihi ve cevvezehü mine'l-e'immeti'l-müctehidîn ridvânüllâhi te'âlâ aleyhim ecmâ'în ve ene'l-fakîr ileyhi azze şânühü es-Seyyid Ali Nakîbzâde el-müvellâ hilâfehü bi-medîne-i Mardin gufira anhü.

Bismillâhirrahmanirrahîm

Elhamdüllâhi rabbi'l-âlemîn ve's-salât ve's-selâmü alâ seyyidinâ Muhammedün ve alâ âlihi ve ashâbihi ecmâ'în ammâ ba'dü kadd vakafe ve ebbede ve ahbese ve halledi sâhibü'l-hayrât ve'l-murâgıb fî'l-hasenât Hâcî Mustafa bin Â'îşe el-mühtediye mâ kâne lehü ve mülkehü ve bi-yedihi ve tahte tasarrufihi ve'l-müntakılı ileyhi bi'l-irsi's-şer'ıyyi min vâlidetihi'l-mezbûreti ve zaliki cemî'ü'n-nısfî'l-mefrûz ve'l-maksûm min cemî'ü'l-bostani'l-vâki'ati fî vadi Hamza Beğ el-mahdûdeti kıbleten ilâ mülki Musto Adil ve şarkan ile'l-cebeli'l-ma'rûf Beyuzî İsa ve garben ilâ mâ'i beyti'n-necmi ve şimâlen ilâ vakfî'l-vâki'ati'l-merkûmeti'l-müştemil alâ kasrin ve mâ'i cârî bi'l-münâsafeti ve alâ eşcârin müsmiretin ve gayri müsmiretin muhtelifeti'l-ecnâs ve'l-envâ' bi-cümleti'l-mahdûd ve kâffeti'l-murâfiki ve'l-levâhiki ve'l-hukûki alâ Adle Hâtûn bint-i es-Seyyid Ahmed Baba Hâcî ve min ba'dehâ alâ evlâdihâ ve evlâd-ı evlâdihâ ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdihe'l-zükûr ve'l-inâs mâdeme bilâ zevcin seyyibâtin ve ebkâran ve küllü men mâte mine'l-mevkûfi aleyhim ve hümü'z-zükûru tentakilü hisseten ilâ veledihi ve veled-i veledihi'z-zükûr ve eyzani'l-inâs mâdemet bilâ zevcin seyyibâtin ve ebkâran ve izâ ehlü'z-zükûr

yerci'ü'l-vakfi'l-mezkûr bi-temâmihi ale'l-inâsi ve min ba'dihim alâ evlâdihim ve
 evlâd-ı evlâdihim ale'l-mestûr ve'l-vechi'l-muharrer ve izânkarazû'l-cemî'u ve'l-
 iyâzü billâhi te'âlâ min zalik ye'ûdü'l-vakfû ilâ Hâcî Şeyh Mehmed el-... radî
 anhü'l-mifkâr ve şartü'l-müvâkifi'l-merkûm fî külli seneti ennehü ye'huzü min
 mugalli'l-bostani'l-mezkûreti vefiyyeten şümmâ'a li-câmi'i Şeyh Şeyyullah ve
 şartü'l-vâkifi'l-merkûm tebdîlün ve tagyîrû's-şürût ve't-tevliyye ve't-tasarruf li-
 nefsihi'n-nefise mâdâmet rûhühü fî cesedihi enîseten ve min ba'dihi ile'l-mevkûfi
 aleyhâ alâ nasaki mâ zükira ve hurrîre sümme lemmâ temme emrû'l-vakfi idâre'l-
 vâkifi'l-merkûm ennehü yerci'u ammâ vakafehü ve ircâuhu ilâ mülkühi kemâ kâne
 evvelen müstemsiken bi-ennehü vakafehü gayri sahihin ve lâzimin alâ kavli'l-
 imâmi'l-a'zam Ebû Hanîfe Nu'mân ibn-i Sâbit nevverallâhü mazca'ahü ve fî'l-cinân
 ezca'ahü ve'l-imâmi's-sâlis Muhammed Hasan eş-Şeybânî âmelehullâhi te'âlâ bi-
 lufihi's-Samadani fe-kâbelehü bi'l-cevâbi Şeyh Süleymân es-Sa'dî'l-vekîl an kıbeli
 zevcetihî Adle Hânûni'l-mezkûre kâyilen bi-enne vakfehü sahihun ve lâzimün alâ
 kavli'l-imâmi's-Sânî Ummâni'l-me'ânî Nu'mân es-Sânî Ebî Yûsuf nevverallâhü
 merkadahü ve fî'l-cinâni erkadehü fetehâsamâ ve terâfe'â lede'l-hâkimi'l-vâki'
 hattahü ve hatmehü ale'l-kitâb tûbâ-leh ve hüsnü me'âb fe-amile te'emmülen lâyikan
 ve tefekkûran fâ'ikan ve zî-temhîdi ma'a'l-vakfi evlâ ve teşeyyede kavâ'idü'l-hayr
 ahrâ fe-inde zalik hükmü'l-hâkimi'l-mûmâ-ileyh lâ zâli'l-hakku câriyen ilâ yedeyhi
 bi-sıhhati'l-müveffiki ve lüzûmihi fî husûsihi ve umûmihi âlimen bi'l-hilâfi'l-cârî
 beyne'l-e'immeti'l-eslâfi ve mürâ'ati'l-cemî'i mâlâ bûdde minhü fî'l-evkâfi alâ
 re'yin min re'yi cevâzihi ve cevvezehü mine'l-e'immeti'l-müctehidîn rıdvânullâhi
 te'âlâ aleyhim ecmâ'in alâ kavli'l-imâmi's-sânî ve'l-müşârün-ileyhi li-kevni'l-fetvâ
 el-yevm aleyhi fe-vaka' vakfen sahihan şer'iyyen ve hükmen sarîhan mer'iyyen lâ
 yebâ'u velâ yûhibbe velâ mi'yâd velâ yerhunne velâ (silik) fe-men beddelehü mâ-
 semi'un fe-innemâ ismühü allelzîne yübeddülûnehü innallâhe semî'un alîm icre'l-
 vâkıf ale'l-hayyi'l-cevâdi'l-kerîm cerâ zalike ve hurrîre fî evâ'il-i şehr-i Recebi'l-
 ferd sene erba'a ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl: Mes'ûd Efendi Hâkîzâde, es-Seyyid Mehmed Kemâl Efendi
 Hâkîzâde, eş-Şeyh Mustafa bin Sa'deddin, Şeyh Mustafa bin Hâcî Mahmud Kasâb,
 Mollâ Sâlih ..., Mustafa bin Hâcî Kasım Efendi, Mehmed Beğ ve Timur Beğ ibn-i

İsmâ'îl Beğ Mendikâfi, Derviş Ali Efendi bin Sâlih Çavuş, Mehmed Ali bin Acem
İsmâ'îl Ağa, es-Seyyid Fethullâh en-Nâ'ib, es-Seyyid Mahmud bin Baba Hâcî.

Varak: 70/a

Hamiyetlü Mustafa Ağa'nın Mardin Müdürlüğüne dâ'ir yedinde olan
buyuruldu-ı şerîf suretidir.

Haddimiz Devlet-i Aliyye'den olub bu def'a bâ-irâde-i seniyye-i Mardin
kazâsı Müdürlüğü uhdesine ihâle buyurulmuş olan iftihârü'l-emâsil ve'l-akrân
Hamiyetlü Mustafa Ağa zîde kadrühü ve şerî'at-ı şî'âr nâ'ibi meveddetlü efendi zîde
ilmühü ve kadrühü'l-emâsil ve'l-akrân vücûh-ı memleket ve a'zâ-yı meclis-i vesâ'ir
iş erleri zîdet kâdrühüm vesâ'ir nevâhî ve kurâ muhtâr ve muhbirleri bi-esrihim inhâ
olunur ki mûmâ-ileyh Mustafa Ağa bâ-irâde-i seniyye-i kazâ-yı mezkûre müdür
ta'yîn buyurulmuş ve ber-mûceb irâde-i aliyye-i icrâ-yı emr me'mûresine mübâderet
etmek üzere ol-tarafa azîmet etmiş olduğu imdi siz ki muhâtabûn-ı mûmâ-ileyhimsiz
ma'lûmlarınız oldukda mûmâ-ileyhi kazânıza müdür bilüb muvâfık-ı şer'-i şerîf ve
mutâbık-ı kânûn-ı cedîd-i münîf vâki' olacak re'y ve ifâdesine mütâba'tla bi'l-ittifâk
tesviye-i umûr-ı mehâm-ı seniyye ve mesâlih-i ahâlî ve ra'yyet ile beraber tahsîlât-ı
emvâl-i mîrîye mevâd-ı mültezimesi emr-i ehemmine dikkat ve sen ki müdür-i
mûmâ-ileyhsin sen dahi iktizâ-yı me'mûriyet ve muktezâ-yı dirâyetin üzere cümle ile
hüsni imiz şu'a ve mu'âşeret birle her hâlde müttehidâne hareket ve ber-mûceb usûl-
ı tanzîmât-ı hayriyye icrâ-yı me'mûretiyle sâye-i ma'delet-vâye-i hazret-i şâhânedede
ahâlî-i fukarâ ve berâyânın muzalleteyn emn ü amân olmaları esbâbı ve vesâ'ilinin
istihsâlini mübâderet ve her bir husûsda kazâ-yı mezkûrun merbût olduğu Cizre
Sancâğı Kâ'immakâmı İzzetlü Hâcî Mürür Ağa'ya mürâca'at olunarak lâzîmü'l-inhâ
olan mevâdın savb-ı hâlisânemize ve kâ'immakâm-ı mûmâ-ileyh cânibine iş'âr ve
inhâ ve kâffe-i husûsâtda mugâyir usûl-i âdile hâl ve hareket vukû'a
getürülmemesinden mücânebetle cânib-i sünni'l-cevânib cenâb-ı padişâhiyçün
cümleden isticlâb-ı da'vât-ı hayriyyeye bezl ü sa'y ve mukadderet eylemeniz bâbında
me'mûriyetini hâvî dîvân-ı eyâlet-i Kürdistân ve ârâmgâh-ı Vân'dan işbu buyuruldu
ıstâr ve tesyâr olunmuşdur bi-mennihi te'âlâ gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu amel
ve hareket ve hilâfından hazer ve mücânebet eyleyesiz deyü fi silh-i L sene 65.

Kayd-ı şüdde fî 26 B sene 65.

Varak: 70/b

Cânib-i nezâret-i celîle-i mâliyeden mûmâ-ileyh Mustafa Ağa'ya verilen emrnâme-i sâmi suretidir.

Mardin Kazâsı Müdîri bulunan Behzâd Ağa'nın vefâtına ve ol-bâbda vâki' olan inhâ-yı âlî âsafânelerine mebnî altmış dört senesi Şubat'ının on yedinci gününden i'tibâren şehriye üç bin guruş ma'âş ile hademe-i Devlet-i Aliyye'den Mustafa Ağa kullarının kazâ-ı mezkûre müdîr ta'yîni husûsuna meclis-i vâlâ kararı üzere irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne müte'allık buyurularak mûmâ-ileyh nizâmı mücebince kefile rabtla yedine ma'âş sûreti bi'l-i'tâ ol-cânibe azîmet etmiş olmağla ma'âş-ı mezkûrun Behzâd Ağa'nın yevm-i vefâtına kadar temâmen veresi tarafına ve vefâtı târihinden müdîr-i lâhık-ı mûmâ-ileyhin me'mûriyeti târihi olan yevm-i mezkûra kadar müddet-i ma'âşının temâmıyla yevm-i mezkûrdan müdîr-i lâhık-ı mûmâ-ileyhin mahalline vüsûlüne kadar müddete isâbet eden ma'âşın nısfının ol-müddetde müdîrlük-i mezbûru her kim idâre etmiş ise ona ve nısf-ı diğeriyle ondan sonra mâh-be-mâh temânının müdîr-i lâhık mûmâ-ileyhe i'tâsıyla kastü'l-yevmi gösterilerek defter-i masârifâta idhâli ve bu makûle müdîr-i muvazzaf olan kazâlarda kâ'in arâzî-i mîriyyenin mahlûlâtı hazîne-i celîleye â'id olduğu misüllü ferâğ ve intikâli vukû'unda ber-mu'tâd alınacak harcın dahi temâmen hazîne-i celîleye isdâsı ve mevâd-ı hukûkiyye tahsîlâtından alınacak yüzde beş guruş her bir mahalde dâ'ire ve hademeye tahsîsân me'mûrlarına ve zâbıt-ı muhtâc olmaksızın muhâkemedede rü'yet olunanların mezkûrû'l-mikdâr resmi hükkâm-ı şer'î taraflarına râci' olub fakat zâbıt ve mahkeme ma'rifeti münzam bulunanların yine yüzde beş guruş resmi hâkim-i şer'le zâbıt-ı memleket beynlerinde münâsafeten ahz olunması iktizâ-yı nizâmından olmak mülâbesesiyle mârû'l-beyân arâzî-i ferâğ ve intikâl harçlarından müdîrlüğe â'id nısf-ı hissenin mûmâ-ileyhe i'tâ olunmayarak nısf-ı diğeriyle beraber mâh-be-mâh takdîm olunacak cedvellere idhâlen mâliye hazîne-i celîlesine isrâsı ve müdîrlük-i mezkûr tahsîlât resminin dahi nizâmı vechle ahz ve istîfâ olunması husûsuna himem-i aliyyeleri der-kâr buyurulmak tamgasıyla terkîm-ı rakîme-i

âcîziye ibtidâr olunmuşdur ol-bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir fi gurre-i Câ sene 65.

Varak: 71/a

Elhamdülillâhi rabbi'l-âlemîn ve efdalü's-salâti ve etemü't-teslîmi alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âlihi ve sahibihî ecmâ'în ammâ ba'dü kadd vakafe ve ebbede ve habese ve hallede sâhibü'l-hayrâti ve'r-râgıb fi'l-hasenât es-Seyyid Mehmed Emîn Çelebi bin Seyyid Hasan Gûftezâde mâ kâne lehü ve mülkühü ve bi-yedihi ve tahte tasarrufihî ve müntakillen ileyhi bi's-şirâ'i's-şer'iyî ve zalike cemî'ü'd-dâri'l-vâki'ati fi mahalleti's-Şehidiyeti'l-müştemileti alâ hücreti zî selâseti sufefin ve dâhilihâ selâsetü buhayriyyât ve manzarati ezece ve eyvân ve manzarati tahtaniyye ve dâhilihâ buhayri ve eyvân ve dâhilehe beyteyn ve matbah ve ahureyn ve cübbeyni mâ'i'l-mahdûdeti kibleten ile't-tarîk ve şarkan ilâ mülki vereseti Ömer ve garben ilâ mülki vereseti Hâcî Ahmed el-Cevzî ve şimâlen ilâ mülki Şeyh Abdülfettâh Efendi el-Ensârî ve eyzan cemî'ü'l-bostani'l-vâki'ati fi vâdi-i Rişmili'l-müştemileti alâ eşcârın müsmiretin ve gayri müsmiretin muhtelifeti'l-ecnâs ve'l-envâ' ve miyâhi câriyetin ve kasrin ma'mûrin ve havzin selâseti'l-mahdûdeti kibleten ile't-tarîk ve şarkan ilâ mülki Hâcî Süleymân Ağa ve garben ilâ mülki Maho ve şimâlen ile't-tarîk ve eyzan sehmân min aslı isnâ aşere sehmin min cemî'ü'r-ruhâti'l-vâki'ati fi vadi Rişmil elleti lâ hâcete li-tahdîdihâ fi mekânihâ li-şöhretihâ beyne'l-ahâlî ve'l-cîrân bi-ruhâti't-tûtî ve eyzan cemî'ü'l-garasi'l-inebi'l-vâki' fi akâri karyeti Şatihî'l-mahdûd kibleten ile't-tarîk ve şarkan ile't-tarîk ve garben ilâ [boşluk] ve şimâlen ile't-tarîk ve eyzan cemî'ü'r-ruhâti'l-vâki'ati fi akâri karyeti Şatihin ma'a'l-arzi'l-vâki'ati kabâlühâ elletî lâ hâcete li-tahdîdihâ li-şöhretihâ bi-ruhâti Şatih ve eyzan cemî'ü'n-nısfî's-şâ'i' min cemî'ü'd-dükkâni'l-vâki'ati fi sûki'd-Dellâleyn ma'a eyvânühe'l-mahdûdeti kibleten ve garben ile't-tarîk ve şarkan ilâ vakfî Hâcî İsmâ'îl Efendi ve şimâlen ile't-tarîk ve eyzan cemî'ü'd-dükkâni'l-vâki'ati fi sûki ibâreti'l-kaydiyyeti'l-ma'rûfeti ve'l-meşrûheti bi-dükkâni Şeyh Yûsuf ve eyzan cemî'ü'd-dükkâni'l-vâki'ati fi sûki'l-haffâfeyni'l-müstahkereti arzihâ bi-icâretin kadîmetin fi külli senetin sitte guruş ilâ vakfî Kasım Pâdişâhi'l-mahdûdeti kibleten ilâ dükkân Monlâ Abdurrahmân bin Süleymân el-Hâcc Zeyni ve şarkan ilâ mülki vereseti'l-Kanbur ve garben ilâ mülki vereseti Eysü ve şimâlen ilâ sûki's-sayyâgîn ve

eyzan cemî'ü'd-dükkâni'l-vâki'ati fî re'si sûki'l-haffâfeyni'l-mahdûdeti kıbleten ile't-tarîk ve şarkan ile't-tarîk ve şarkan ilâ mülki vereseti'l-müftî ve şimâlen ile't-tarîki'l-meşhûreti bi-dükkâni Seyyid Mustafa ve ayzan cemî'u'n-nısfî'ş-şâ'i' min cemî'ü'l-ruhâti'l-vâki'ati fî akâri karyeti Dara elleti lâ hâcete li-tahdîdihâ li-şöhretihâ bi-ruhâti'l-Kabi ve eyzan cemî'u selâseti erba'i'r-ruhâti'l-vâkîseti fî akâri karyeti Dara'l-ma'rûfeti bi-ruhâti'l-maydân ve eyzan cemî'u erba'ati eshûme ve nısf sehm min asli isnâ aşere sehm min cemî'u'r-ruhâti'l-vâki'ati fî akâri Nusaybin ma'a arzıhe'l-sakıyyeti elleti lâ hâcete li-ta'rîfihâ li-şöhretihâ bi-ruhâti Ali Ağa ve eyzan cemî'u's-semeni'ş-şâ'i' min cemî'ü'r-ruhâti'l-vâki'ati fî akâri Nusaybini'l-meşhûreti bi-ruhâti'l-Beyza ve eyzan cemî'ü'l-araseyni'l-mebi'l-vâki'ayni fî akâri karyeti Merzikan el-meşhûreyn bi-garsi berekâti ve Gars ibn-i Mahmo ve cemî'ü'l-arazeyni's-sakıyyeteyni'l-vâki'ateyn fî akâri karyeti Elşor el-ma'rûfeyn bi-arz ibni'd-Dulbali ve arzı Aho İsa ve eyzan cemî'u'l-bostani'l-vâki'ati fî'l-gurûsi'l-meşhûreti bi-bostan Ömer Ağa

Varak: 71/b [Devami]

Ve eyzan nısfü dükkani'l-kahveti'l-vâki'ati fevka'l-ibâreti fî sûki'l-haffâfeyni'l-meşhûreti bi-dükkân Yunus bi-cümleti hudûdihim ve hukûkîhim ve kaffeti mürâfıkîhim ve levâhıkîhim alâ ebnâ'îhi ve ebnâ-ı ebnâ'îhi ve ebnâ-ı ebnâ-ı ebnâ'îhi'z-zükûr düne'l-inâs mâ te'âkabû ve tenâselû batnen ba'de batnin ve ceylen ba'de ceylin şartü'l-vâkıfî'l-mûmâ-ileyhi't-tasarruf ve'l-istiğlâl li-benâtihi'l-sulbiyyât ve li-benâti ebnâ'îhi ve benâti ebnâ'î ebnâ'îhi ve benât ebnâ'î ebnâ'î ebnâ'îhi mâ dümne seyyibâtin bilâ zevcin ve ebkâran ve izâ küne mütezevvicât leyse lehünne tasarrafün fî'l-vakfî'l-mezkûre ve şartü'l-vâkıfî'l-mûmâ-ileyh min icâreti'd-dâri'l-mezkûreti fî külli senetin en yû'haze nısfâ rıtlin eşmî'n ve yu'tiye li'l-îkâdi fî câmi'i'l-ma'rûfî bi-câmi'i Şerîf Efendi ve eyzan min gılâli ruhâti Şatîh nısfü rıtlî eşmî'a ilâ câmi'i'r-Reyhâniyeti'l-ma'rûf bi-câmi'i's-sagîr ve eyzan min Gılâli'l-bostâni'l-mezkûreti'l-kâ'ineti fî Rişmil nısfü rıtlî eşmî'in ilâ câmi'i Bâbi's-sor ve eyzan min gılâli bostani'l-gûrsi rıtlî eşmî'in ilâ câmi'i'ş-Şehid ve şartü'l-vâkıfî'l-mûmâ-ileyhi't-tevliyyeti ve't-tasarrufi ve'l-istiğlâl li-nefsihi en-nefsihi mâdâmet rûhühü fî cesedihî enîseten ve nasabe'l-vâkıfî ibnehü Abdülkâdir mütevelliyen ale'l-evkâfî'l-mezkûreti ve sellemehü'l-evkâfî'l-mezkûreti ve teslîmü'l-mütevelli'l-

merkûm Abdülkâri'l-evkâfi'l-mezkûreti teslîmen ve tesellümen şer'iiyyen mine'l-vâkıfî'l-mûmâ-ileyh ve ba'demâ temme emrû'l-vakf irâdeti'l-vâkıfî'l-mûmâ-ileyh en yerci'u ammâ vakfihim ve ircâ'ihim ilâ mülkühü kemâkânû evvelen muhtecen bi-enne vakfehü vakafehü gayri sahihin ve lâzimin alâ kavli'l-imâmi'l-e'azım ve's-sarrâci'l-efham şemsü'l-milleti ve'd-dîn Ebû Hanîfe Nu'mân ibn-i Sâbit nevverallâhü te'âlâ merkadehü ve fî cinâni'l-halled erkadehü fe kâbelehü bi'l-cevâbi ibnihi'l-mütevelli'l-merkûm Abdülkâdir bi-enne vakfehü sahîhun ve lâzımün alâ kavli'l-imâmi's-sânî ummânü'l-me'ânî Nu'mâni's-sânî Ebû Yûsuf nevverallâhü te'âlâ mazca'ahü ve fî cinâni'l-firdevsi azca'ahü ve terâfu'an fî zalike lede'l-hâkimi'l-hâsimi'l-vâki'i hattahü ve hatemehü ale'l-kitâb âmelehüllâhü te'âlâ bi-lutfihi yevme'l-hisâb tûbâ-leh ve hüsnü me'ab ve talebe külli minhüme'l-hükme bi-mübttegâhü fe-hakeme'l-hâkimi'l-mûmâ-ileyh efâzallâhü te'âlâ ni'amehü aleyhi bi-sihhati'l-vakfi ve lüzûmihi bi-husûsihi ve umûmihi âlimen bi'l-hilâfi'l-cârî beyne e'immeti'l-eslâfi ve murâ'iiyyen bi-cemî'i mâlâ büdde minhü fî'l-evkâfi alâ re'yin min re'yi cevâzihi ve cevvezehü mine'l-e'immeti'l-müctehidîn rıdvânullâhi te'âlâ aleyhim ecmâ'in fe-vaka' vakfen sahîhan şer'iiyyen ve habsen sarîhan mer'iiyyen cerâ zalike ve hurrire fî evâhir-i şehri Recebi'l-ferd sene seb'a ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdü'l-hâl.

Varak: 72/b

Cerâ ve'n-nasbi'l-makbûl lede's-Seyyid eş-Şeyh Osmân el-müvellâ hilâfehu bi-Mardin ve ene'l-fakîr ileyhi azze şânühü gufire anhü

Medîne-i Mardin'de Bâbü'l-Cedîd Mahallesinde sâkin iken gıybet-i münkıt'a ile gâ'ib olub hayatı ve memâtı nâ-ma'lûm olan Defso veled-i Rahim nâm yahudinin emvâl ve eşyâsını zabt ve kemâ yenbagî hıfz ve hirâsete bir vasî ve kayyım nasb ve ta'yîn lâzım ve mühimm olmakdan nâşî hâkim-i mevki'i sadr-ı kitâb-ı müşkîn-i nikâb tûbâ-leh ve hüsn-i me'âb efendi hazretleri mefkûd-ı merkûmun ahvâlî mütebeyyin oluncaya değın emvâl ve eşyâsını zabt ve kemâ yenbagî hıfz ve hirâsete işbu bâ'is vesîka-ı şer'iiyye Cudi veled-i Cebro nâm yahudîyi vasî ve kayyım nasb ve ta'yîn buyurduklarında mersûm Cori dahi vesâyet-i mezkûreyi kabûl ve merâsimin ifâya ta'ahhüd ve iltizâm etmeğın birle mâ vaka' bi'l-iltimâs işbu vesîka-ı enîka-ı şârihati'l-beyânı ketb ve imlâ olundu

Şuhûdü'l-hâl: Umdetü'l-müderrişîn es-Seyyid Fethullâh Sâmî Efendi nâ'ib, es-Seyyid Ebubekir Efendi bin Mehmed Sa'îd Efendi Hindi Efendizâde, Mollâ Mehmed bin Hüso eş-Şelâ, Mollâzâde vekîl-i müdür Ahmed Beğ bin Hâcî Es'ad Beğ, Hâcî Mehmed Beğ bin Süleymân Beğ, Mehmed Ağa bin Hâcî Evsaman, Ali bin Hâcî Mehmed Şâmî, Adem Efendi, Abdülhamîd, Hâcî Abdülbâkî, Ali bin Abdülkerîm, es-Seyyid Şeyhmus bin Hâfız İbrâhîm Hindi Efendizâde ve gayrühüm.

Varak: 73/a

Hazihi hüccetün sahîhatün şer'iyetün ve vesîkatün sarîhatün mer'iyetün ya'ribü mazmûnühâ ve yukarrîru meknûnühâ an zikri mâ hüve ennehü

Kadd işterâ Maks Elya ve Amos Kerzelo bi-mâlihi li-nefsihi dûne gayrihi mine'l-bâ'i'eyn minhü vehüm Mahi ve Yosef ve Amos ve Circas ve Vederdi ve Sofi evlâd-ı Eblahdar mâyi fe-bâ'û'l-mersûmîn Mahi ve Yosef ve Derdi ve Sofi ve Circas asâleten an nefsihim ve bâ'i'l-mesfûr Amos asâleten an nefsihi ve bi'l-vesâyeye an kıbeli ahaveyhi's-sagîreyni'l-kâsireyn an dereceti'l-bülûği ve hümâ Refî ve Fetho veledy Eylehdo innemâ cevveze bi-bey'in

Hazihi hüccetün sahîhatün şer'iyetün yu'rabu mazmûnühâ ve yukarrîru meknûnühâ an zikri mâ hüve ennehü

Kadd işterâ Maks Elya ve Amos Kerzelo bi-mâlihi li-nefsihi dûne gayrihi mine'l-bâ'i'in minhüm vehüm Mahi ve Yosef ve Amos ve Circas ve Verdi ve Sofi evlâdu İlhadaremlî fe-bâ'û'l-mersûmîn Mahi ve Yosef ve Verdi ve Sofi ve Circas asâleten an nefsihim ve bâ'a'l-mesfûr Amos asâleten an nefsihi ve bi'l-vesâyeti an kıbeli ahaveyi's-sagîreyni's-kasireyni an dereceti'l-bulûg ve hümâ Defî ve Fetho veledi Eblahad ve innemâ cevveze bey'a akâri's-sagireyni li-ecli'n-nafakati mâ hüve li'l-ashyeyni ve's-sigâri'l-mezkûreyni ve bi-yedihim ve tahte tasarrufihim ve müntakillen ileyhim bi'l-irsi's-şer'î ve zâlike cemî'ü'd-dâri'l-vâkı'ati fî mahalleti'l-Kıssisi'l-müştemileti alâ hücreti zî selâseti sufefî ezecin ve dâhilehâ bi-hârebeyni ezecin ve manzarati ve dâhili'l-manzarati buhayriy e ezecin ve tahtehümâ tabakatün zî selâseti mesâlîbe ezecin ve ahûrin ve mu'ber ve matbah ve cübbeyn-i mâ'i ve havş fevkânî ve havş tahtani ve ciderân ve selâseti kenîfâti'l-mahdûde kıbleten ve şimâlen ile't-tarîk ve şarkan ilâ mülki vereseti Bağdı ve garben ilâ mülki Şoha bi-cümleti'l-hudûd ve kâffetü'l-mürâfiki ve'l-levâhık ve'l-hukûk bi-semenin makbûzin gayri mev'ûdin kadrühü ve nisâbühü ve meblağahü ve beyânühü aşeretü alâf guruşin rûmî

cedîdin bey'an ve şîrâ'en sahîhayni şer'ıyyeyni bi-ateyni müştemileyni ale'l-icâb ve'l-kabûl ve'l-kabz ve'l-ikbâz ve'r-rüfehâ ve'l-rızâti't-arafeyni cerâ zalike ve hurrîre evâ'il-i şehri Zi'l-hiceti'ş-şerîfe sene sitte ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Min hücreti min lehü'l-izzü ve'ş-şeref sallallâhü te'âlâ aleyhi ve sellem.

Şuhûdü'l-hâl: es-Seyyid Dervîş Ömer Efendi bin Mahmûd Beğ Hindizâde, İbrâhîm ibn-i es-Seyyid İsmâ'îl Efendi Hindizâde, Mollâ Mehmed ibn-i Hüso eş-Şülo, Ahmed ibn-i es-Seyyid İsmâ'îl Efendi Hindizâde, Mehmed Sa'îd Efendi Hindi Efendizâde, es-Seyyid Şeyhmus bin Hâfız İbrâhîm Hindi Efendizâde, Abdurrahmân Hindizâde, Abdülkâdir bin Hüseyin, Mahmûd Muhzır, Ahmed Muhzır ve gayrühüm.

Varak: 73/b

Hazihi müsveddetün sahîhatün şer'ıyyetün ya'rabü mazmûnihâ ve yukarrıru meknûnihâ an zikri mâ hüve ennehüm

İşterâ Amos veled-i Ebladah el-Ermeli ve ahîhi Ceci ve ahîhi Muhi bi'l-asâleti an enfüsihim ve işterâ ahîhim Amos bi-hasebü'l-vesâye an ıhvetihi's-sigâri'l-kâsırîn an dereceti'l-bulûgi ve hümâ Refî ve Fetoh ve bi-hasebi'l-vekâleti an kıbeli ihvânihi'l-bükkâri'l-bâligîn ve hüm Vridi ve Sofî bi-mâlihim li-nefsihim düne gayrihim mine'l-bâ'i' minhüm ve hüve Cici ammen Cebrayil ez-zimmî fe-bâ'a mâ hüve leh ve mülkühü ve bi-yedihi ve tahte tasarrufihi ve'l-müntakil ileyhim bi'l-irsi'ş-şer'ıyyi ve zâlike cemî'ü'r-rub'ı'l-mefrûz min cemî'ü'd-dâri'l-vâkı'ati fî mahalleti'l-Kıssı'l-müştemili alâ hücreti zî selâseti suffefe ezecin ve dâhilihâ buhâreyeyni ezecin ve eyzân manzarati zî musallebeteyni ezecin ve dâhilihâ nehârî ezecin ve tahtehâ tabakati ezecin ve dâhili'l-manzarati sandali haşbi ve cübbeyni mâ'in ve havş fevkânî ve matbahun zî musallebeteyni ezecin ve havş tahtânî ve ahûru ezecin zî musallibetin ve mu'abberin ve selâseti kenîfât ve yazlığ kıbeli'l-mahdûdeti kıbleten ile't-tarîk ve şimâlen ile't-tarîk ve şarkan ilâ mülki Lülü el-Karforo Bağdî veled-i Bağdi ve garben ilâ mülki evlâd-ı ibn-i Şoha bi-cümleti'l-hudûdi ve kâffetü'l-murâfık ve'l-levâhık ve'l-hukûk bi-semenin makbûzin gayri mev'ûdin kadrühü ve nisâbühü ve meblağahü ve beyânühü elfen ve erba'a mi'e guruş rûmî cedîdin bey'an ve şîrâ'en sahîhayni şer'ıyyeyni bi-ateyni müştemileyni ale'l-icâb ve'l-kabûl ve'l-kabz ve'l-ikbâz ve'r-rü'yâ ve'r-rızâ mine't-arafeyni cerâ ve hurrîre fî gurri-i Şevvâl sene sitte ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Fî 6 Ş sene 267.

El-bâdî li-terkîmi'l-ibrâ hüve ennehü akarra ve a'tarefe Cici veled-i Cebrayil el-Eremli fî hâletin tasihhu mine'l-ekârîrî's-şer'iyi ve't-tasarrufâtî'l-mer'iyetü kâ'ilen bi-ennî kadd ahaztü ve kabaztü hissete irsî ellezî hassa ve raca'a ileyye min vâlideti Cebrayil mine'd-dâr ve mâ hüve mine'd-dâr mine'l-inâs ve't-tecemmülât ve'n-nuhâs ve mimmâ yutlaku aleyhi ismü'l-mâl ve'l-metâ'î min kalîlin ev kesîrin min aynihi evdeynihi ve ebre'at zimmeti evlâdi ammî Amos ve Cici ve Mahi ve Evsin ve Refî ve Fetho ve Verdi ve Sofî evlâd-ı Eblahad ibn-i el-Aremli min da'veti erbî ve min da'veti rub'ü'd-dâr ve ebre'et zimmetehüm min cemî'i'd-da'âvî'l-küllîye ve'l-cüz'iyeti ibrâ'en âmmen ve iskâtan tâmmen kati'an li'n-nizâ'î ve'l-hısâmi ve mâ yukâlî ma'ahüm lâ da'vete velâ mutâlebete bi-vechi mine'l-vücûhi ve sebeben mine'l-esbâbi cerâ ve hurrîre fî seb'a aşere yevmi min şehr-i Ramazân sene sitten ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Min hücreti min lehü'l-izzü ve's-şeref

Fî 6 Ş sene 267.

El-Maksi bimâ fi'l-ibrâ Cici veled-i Cebrayil el-Aremli.

Varak: 74a/1

Mardin Kazâsına muzâf Şeyhân Nâhiyesinde defin hâk attarnâk Şeyh Mûsâ zâde Hazretlerinin nesl-i nesîli vâlâsından ve karye-i Karatay sâkinlerinden ravza-ı müşârün-ileyhin türbedâr-ı âlî-vekârı zehâdetlü Şeyh Hasan bin Şeyh Musa Hazretleri meclis-i şer'-i münîrde vâcibü't-tevkîrde Şeyh Ülya ve Çalı ve Şeyhân-ı Ulya ve Zankırt karyelerinden sâlifü'z-zikr Şeyhân-ı Ülyâ türbesinde mütemekkin meşâyihin vekîli Hâlid Kehya bin Şeyh Süleyman ve Şeyh Hüseyin bin Şeyh Mehmed ve Şeyh Ülya Karyesinin vekîli Şeyh Mehmed bin Şeyh Hamza ve Şeyh Ömer bin Hüso ve Çalı Karyesinin vekîli Şeyh Ramazân bin Şeyh Mûsâ ve Şeyh Ali bin Şeyh Dâvud ve Zankırt Karyesinin vekîli Şeyh Hasan bin Şeyh Ali ve Şeyh Ramazân bin Şeyh İsmâ'îl nâm kimesneler müvâcehelerinde ikrâr-ı tâm ve ta'bîr-i merâm idüb azîz-i müşârün-ileyhin tekkiyesine merbût kabilesi hademe ve evlâda meşrûta olan evkâf-ı ma'lûme ber-mûceb şart-ı vâkîf ve te'âmül-i kadîm vakf-ı mezkûrun beş sehmden bir sehmi Karatay Karyesine ve bir sehmi Şeyh Ülyâ ve bir sehmi Çalı ve bir sehmi Şeyhân Ulya ve bir sehmi Zankırt Karyesine verilmek üzere cârî ve mer'î olduğu ecilden sicil-i mahfuzda kayd ve imlâ olunsun didikde gibbe't-tasdîki'l-vecâhi kayd ve imlâ olunduğu fî 3 Z sene 67.

Varak: 74a/2

Hakemtü bi-sıhhatihâ ve ene'l-fakîr ileyhi sübhânehü ve te'âlâ es-Seyyid el-Hâcc Mehmed Kemâl el-müvellâ hilâfêhu bi-Mardini'l-mahrûse gufira anhü.

Nefs-i Mardin'de Bimâristân Mahallesi sâkinlerinden Cebori veled-i Behod ve Koca nâm Nasrani meclis-i şer'î-i münîr-i vâcibi't-tevkîr tahrîr-i kitâb sıhhat-i nisâb-ı şer'î oldur ki mahalle-i mezkûrede sâkine Şemi bint-i Lüli nâm zimmiye tarafından vekîl olduğu Amo veled-i Bidros ve Ello veled-i Circo nâm nasranîlerin şehâdetleriyle sâbit ve sübût vekâletine hükm-i şer'î lâhık olan işbu bâ'is-i vesîka-ı şer'îyye Hâcî Mehmed bin Abdullâh nâm vekîl müvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüb mahalle-i mezkûrede vâki' kârgîr bir meclis ve kaya mağara ve dâhilinde su kuyusu ve kârgîr matbah ve dâhilinde kenîf ve su yolunun bacası ve dükkân ve dâhilinde mağara ve havlu-yı müştemil etrâf-ı selâsesi tarîk-i âmm ve taraf-ı râbi'î Hâcî Abdülhâdî veresesı mülkünü muntehi ve mahdûd bir bâb mülk menzilin nısf-ı şâ'i'î mülk-i sahihim iken vekîl-i mezbûrun müvekkilesi mersûme Şimi menzil-i mezkûrda olan nısf-ı şâ'i'î bi-gayr-i hakkın sekiz seneden berü zabt ve tasarruf etmiş olmağla su'âl olunub bana teslîme tenbîh olunmak matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl hasm-ı mezbûr cevâbında târih-i vesikadan sekiz sene mukaddem müdde'i-i mesfûr Cebori menzil-i mezkûrda olan nısf hissesini tarafeynden îcâb ve kabûlü hâvî şürût-ı müfsideden ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile müvekkile-i mezkûrem Şimmi'ye dört yüz guruşa bey' ve temlîk ve teslîm eyledikde mersûm Şimi dahi iştirâ ve temellük ve tesellüm ve kabz ve kabûl eyledikten sonra semeni olan meblağ-ı mezkûr dört yüz guruşu mezbûr Cebori mersûm Şimmi yedinden temâmen ve kâmilan ahz ve kabz ve istîfâ etmişdir deyü def'le mücâb olundukda gıbbe'l-istintâk ve akîbü'l-inkâr râfi'-i mezbûr Hâcî Mehmed'den def'-i meşrûhuna muvâfık beyyine-i şer'îyye taleb olundukda udûl-ı ihrâr-i ricâl-i nasarâdan Amos veled-i Bidros ve Emsec veled-i Menko ve Sa'do vloed-i Cebro Tavil nâm zimmîler li-ecli's-şehâdeh meclis-i şer'a hâzırûn olub istişhâd olunduklarında her biri dâfi'-i merkûmun def'-i meşrûhuna muvâfık müttefikü'l-lafz ve'l-ma'nâ edâ-yı şehâdet-i şer'îyye etdikde şehâdetleri ba'de't-ta'dîl makbûle olmağın tarafeyni fetvâ-yı şerîfeye lede'l-havâle dâfi'-i mezbûr Hâcî Mehmed yedine verilen fetvâ-yı şerîfe ve şâhidân-ı merkûmân şehâdetleri mücebince ba'de'l-hükm

ve't-tenbîh birle mâ vaka' ketb ve imlâ olundu tahrîren fî evâhir-i şehri-i Ramazânî'l-mübârek sene seb'a ve sittîn ve mi'eteyen ve elf.

Şuhûdü'l-hâl: es-Seyyid Yûsuf Efendi bin Abdullah Efendi, es-Seyyid Mahmûd Sabri bin (silik) Hâkîfendizâde, es-Seyyid Fethullâh Sâmi Efendi, Seyyid Abdurrahmân Efendi, es-Seyyid Mehmed.

Varak: 74/b

Bundan yedi sene mukaddem hâlik olan Mihâ'il veled-i Yosef Dellâl'in verâseti sulbî oğulları Vahod ve Rafo ve Cici ve sulbiye kızı Meri ve zevce-i metrûkesi Lusi bint-i Malob'e inhisârî tahakkukundan sonra mersûm Cici hâlik olub verâseti sulbi sagîr oğlu Yosef ve sagîre kızı Feride ve zevcesi Verdi bint-i Maks Abraham'a münhasire olmağla sagîrân-ı mezbûrânın tesviye-i umûrlarına mansûbe ve vasiye-i şer'iyeleri olan vâlideleri mezkûre Verey tarafından vekîl-i müseccil şer'î olan babası mesfûr Maks Abraham ve sâlifü'z-zikr Rahod ve Raho ve Meryem ve Losi meclis-i şer'-i kadîm vâcibü't-ta'zîmde bundan çend rûz mukaddem mürd olan Keşîş Eshan veled-i Yosef Dellâl mezbûrun hasran vârisi olub li-ebeveyn er karındaşı olan Hüna veled-i Yosef Dellâl'in müvâcehesinde ikrâr-ı tâm ve ta'bîr-i ani'l-merâm eylediler ki ceddimiz mezbûr Yosef Dellâl'in verâseti sulbî kibâr oğulları mezbûrdan Mihâ'il ve Virashak ve Hana'ya münhasır olmuş iken hâlik-i mersûm Virashâk sâlifü'z-zikr Yosef Dellâl'in metrukâtına vâz'ü'l-yed olmağla münâza'ât-ı kesîreden sonra Bâbü'l-cedîd Mahallesinde vâki' ma'lûmetü'l-hudûd ve Kıssis Mahallesinde bir bâb menzil ve Ayn-i Berud Karyesi akârında vâki' ma'lûmü'l-hudûd bir kıt'a bağçe ve Haşnan Karyesi akârında vâki' ma'lûmü'l-hudûd mefrûz nisf bağçe ve Ayn-i Berud Karyesi akârında vâki' ma'lûmü'l-hudûd üç kıt'a sulu tarla ve ayn karyesinde bir kıt'a üzüm bağı ve Bellükan akârında iki kıt'a üzüm bağı ve Herdiyan Karyesinde üç kıt'a üzüm bağı ve karye civârında iki kıt'a sulu tarla ve kal'a-temrâ akârında bi-nehf bağçe-i şâ'i'a ve Reclede vâki' bir kıt'a zemîn zirâ'at-ı mezbûrân Mihail ve Dirashak ve Zamyanelerinde bi's-selâse müşterek iken mersûm Dirashak bundan üç sene mukaddem sâlifü'z-zikr menâzil ve bağ ve bağçe ve zemîn ve tarlalarda olan sülüs hissesini nisfi mezbûr Hana ve nisf-i diğeri bize alâ sebîli't-tehârici'ş-şer'î i'tâ ve arzan ve biz dahi asâlet ve vesâyeti mahalliyemiz ve husûs-ı mezbûra müte'allıka kâffe-i da'âvîden mersûm Virashak'ın zimmetini ibrâ-ı âmm ve iskât-i tâmm itdiğimize mebni mersûm Dirashak ile bir da'vâ ve

husûsmetimiz kalmamış olmağla el-hâletü hazihi husûs-ı mezbûre vesâ'ireye müte'allıka âmme-i da'vâdan mesfûr Hüsna zimmetini ibrâ ve iskât ettiğimizde mersûm dahi ibrâmızı kabûl itmişdir didiklerinde gıbbe't-tasdîki'l-vicâhi mâ vaka' ketb ve imlâ olundu fi 27 L sene 65.

Adet-i sıyâgîn 1 aded, tüfenk 1 aded, ekvâret-i haşeb 2 aded, den 3 aded, kitâb 3 aded

Varak: 75/a

Kıssis Mahallesi'nde sâkin iken hâlik olan Emsih veled-i Emsih Tebsi'nin verâseti ashâb-ı fûrûhtdan zevce-i metrûkesi Meryem bint-i Circo Pareli sulbiye kebîre kızı Verdi ve sagîre kızı Şemer ve karındaşı oğlu Lülü veled-i Hana Emsih Tebsi'ye münhasır olmuş ise de düyûnu terekesinden ez-yed olduğu hâlde helâkı cihetiyle verese-i merkûmûn terekeden keff-i yed itdikleri ve bu cihetle guremâ-ı verese ma'rifetiyle ve iltimâsları vechle metrukâtı tahrîr ve fûrûht ve beyne'l-guremâ taksîm olunduğu beyân olunur fi 12 Z sene 67.

Bir bâb menzil nısfı 2500 guruş	Hinta 52,5 kîle fiyatı 30 guruş 1575 guruş	Katık habî(?) fiyatı 5 guruş 97,5 rıtl 487,5 guruş	Tencere kebîr 1 aded 72 guruş
Tencere sagîre 1 aded 27 guruş	Tencere sagîre 1 aded 12 guruş	Leğen 1 aded 27 guruş	Lengeri 1 aded sahan 4 aded 33 guruş
Yatak 1 kat 84 guruş	Yatak 1 kat 71,5 guruş	Döşek 3 aded yasdık 2 aded 46 guruş	Şakka 2 aded keçe 1 aded 31 guruş
Harsek 1 aded 40 guruş	Havraniye 1 aded abâ sagîre 1 aded 21 guruş	Taş 1 aded 128 guruş	Satıl bakır 1 aded 47 guruş
Şam'dân 1 aded 10 guruş	Carub 1 aded süzğü 1 aded tava 2 aded 12 guruş	Çizme 1 çift 15,5 guruş	Terazü 1 aded ... 1 aded 7 guruş
Şüşe 1 aded ibrik 1 aded cini 1 aded 6	Tas 1 aded 2 guruş	Sagîr sini 1 aded 44 guruş	Merş 2 aded şakka 1 aded harar 2 aded

guruş			tahta 1 adet kürsü yorganı 1 adet ma'a kürsü pistokası 3 adet 115 gurus
Yekûnü'l-ihracât 5424,5 gurus 0274,5 gurus Dellâliye ve hamâliye ve hadâmiye ve resm-i âdî ve kaydiye 5150 gurus 2500 gurus noksan semen-i menzil 300 gurus Hüdâyî oğluna bi'r-rehn bakıyye semen 2200 gurus 3109 gurus resm-i tahrîr ve dellâliye ve hamâliye			

1700 gurus Deynü's-sâbit Lilolo veled-i Hana Tepsi li-şehâdeh Mustafa Ağa bin Hacı Osmân ve Sa'do veled-i Esmer Meşkeboy

1700 gurus Deyn Hana Hüdâyî veled-i Kerzli es-sâbit bi-şehâdeh Monlâ Mehmed bin Monlâ Abdullah ve Mustafa Ağa bin Hacı Osmân

2300 gurus Deyn-i Hana Hüdâyî Eyzan es-sâbit bi-şehâdeh Şa'ö veled-i Esmer ve Hanoş Devli

1400 guruş Deyn Meryem bint-i Circo Pareli es-sâbit bi-şehâdeh Batoz
Cici veled-i Elyla Hamal

0102 guruş Deyn-i Nasri veled-i Kespo es-sâbit bi-şehâdeh Toma veled-i
Hana Sa'ib ve Lolo veled-i Hana.

7202 guruş

2200 guruş Hüdâyi oğlu zimmî Hana bi'r-rehniyye aldığı menzil nısf-ı
şâ'i'nin semeni

5002 guruş

0080 guruş Deyn-i Mahi veled-i Şemas Hana Asmer es-sâbit bi-şehâdeh
Amos veled-i Garbo ve Emsih veled-i Pilo

5082 guruş

0110 guruş Deyn-i Sa'do veled-i Hava es-sâbit bi-şehâdeh Dahod Bağdi ve
Melki veled-i Şamas Elya Gerzor

5192 guruş

Guremânın ba'zan şâhidleri islâm ve ba'zan şâhidleri nasârî olmak cihetiyle
şâhidleri islâm olanların takdîmi şer'an îcâbından iken bi't-terâzî ne vechile iktisâm
etdikleri işbu mahallde kayd ve beyân olunur

0580 guruş Hisse-i Lolo

0900 guruş Hisse-i Hana Hüdâyi

0700 guruş Hisse-i Meryem

0051 guruş Hisse-i Basri

0040 guruş Hisse-i Mahi

2541 guruş

0055 guruş Circas ve Have

2596 guruş

2541 guruş Bâlâda muharrer bakıyye-i metrukât semeni nakl-i şüdde

2541 guruş cenâhda muharrer sûret-i taksîmi tenzîl

0000 guruş

Varak: 75/b

Medîne-i Mardin sâkinlerinden İlya veled-i Kass Eshan nâm zimmî meclis-i şer‘-i şerîf-i enver ve mahfil-i dîn-i hanîf-i ezherde medîne-i mezbûrenin tâ‘ife-i nasaradan Seydi bint-i Yagob tarafından tescîl ile sâbitü’l-vekâle olan es-Seyyid Yûsuf Efendi bin Abdullâh Efendi müvâcehesinde üzerine da‘vâ ve takrîr-i kelâmında avret-i mezbûre yedinde bulunan Şehidiye mahallesinde vâki‘ etrâf-ı sülesini tarîk-i âmma ve bir tarafı zimmî Hana mülküne mahdûd olunan hâne bundan on sene mukaddem vâlidem Meryem bint-i Moro’ya ikrâr etmiş olduğundan hâne-i mezbûr ma‘lûmu bu ana kadar avret-i mezkûrenin yedimize ve taht-ı tasarrufunda olub bundan dört sene mukaddem vâlidem el-mezbûre hâlîke olduğu evini bana ve karındaşım Moder’e münhasıre olmağla avret-i mezbûre vâlidem el-merkûmeye ikrâr eylediği hâne-i ma‘lûmu şer‘an yedinden nez‘ ve izâle-i dest mutâlebesi matlûbumdur deyü gıbbe’s-su’âl lede’l-istintâk avret-i mezbûre ve gerek vekîli olan efendi-i mûmâ-ileyh cevâb-ı bâ-sevâbında hâne-i ma‘lûmu avret-i mezbûrenin mülkü olub kızı Meryem el-mezbûreye ikrâr itmemiş deyü inkâr ile mücâb olunub müdde‘i-i merkûm iddi‘âsına mutâbık beyyine-i şer‘iyye talep olunmuş ise de ihzâr-ı aczle ba‘de’t-tahlîf mahalle-i mezbûrede vâki‘ hâne-i ma‘lûmu avret-i mersûmeye sâbit olub müdde‘i-i merkûmun iddi‘âsı bâ-vech olmağın hâne-i mezkûru avret-i mersûmeye sâbit ve sübutuna hükm-i şer‘î lâhık birle mâ vaka‘ işbu vesîka-ı şârihatü’l-beyânı bi’t-taleb ketb ve tahrîr olundu tahrîren fî evâ’il-i şehr-i Ramazânî’l-mübârek sene erba‘a ve sittîn ve mi’eteyn ve elf

Şuhûdü’l-hâl: Hâcî Mehmed Sâlih Efendi Mütevellî, Hâcî Ömer Avişe, Süleymân Ağa Mumcuzâde, Mehmed Çelebi, Mehmed Kemâl ve gayrühüm.

Varak: 76/a

Bâ'is-i i'lâmın birinde olan fetvâ-yı şerîfenin mazmûn-ı münîfesi

Velev kâle mâ fî yedeyy ve mâ ya'rifüli ve bi nesebi ümmî fe hüve li-fülân fe hüve efrâd lâ yahtâcü ile'l-kabzı ve't-teslîm fe-hülâsetü'l-me'râmid ... bi-ikrârîhi bi-icmâ'i'l-müslimîn Hazane sülüsü'l-mülk li'l-mukırr lehü bi'l-ikrâr min gayri tasdîk ve kabûlü "Mü'eyyedzâde" izâ sebetü'l-ikrâr vecebü'l-kazâ bimâ akarrabihi "Hayriye" li-ennehü rücû'un ammâ akarra lehü ve'r-rücû' ani'l-ikrâr bâtlün "Surre"

Ma'rûz-ı dâ'îleridir ki

Mardin sâkinelerinden Halime bint-i Mollâ Yûsuf nâm avret meclis-i şer'î şerîf vâcibi'ş-şerîfde inhüve bâ'is-i i'lâm-ı şer'î Yasini bin Mehmed Arabanî nâm kimesnev müvâcehesinde üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüb hasm-ı mezbûr Beygane vâdisinde vâki' meyânemizde me'an ol-hudûd mülk bağıımı ve emvâl ve eşyâ-ı sâ'ire mi takallüben zabt ve tasarruf idiyor su'âl olunub izâle-i dest-i mütalebesi almaya bağçe ve emvâl ve eşyâ-ı sâ'iremi ... teslim eylemek üzre hasm-ı mezbûr Yasini'ye tenbîh olunmak matlûbumdur didikde gıbbe's-su'âl hasm-ı mezbûr Yasini cevâbında averet-i mezkûre Halîme'in yedinde mevcûd ve kendine ma'rûf ve mensûb olan akâr ve bağı ve emvâl ve eşyâ-ı sâ'ire mülküm olub hatta mülküm idüğüne avret-i mezkûre ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î itmişdir deyü def'le mücâb olundukda akîbü'l-inkâr dâfi'-i mezbûr Yasin makâline muvâfik ve def'-i meşrûhasına mutâbık beyyine taleb olundukda udûl-i icrâ ve ricâl-i müslimînden ve Mardin ahâlîsinden Mollâ Mehmed Derviş bin Hâcî İshak ve Sadon bin Mehmed nâm kimesneler li-ecli'ş-şehâdeh meclis-i şer'a hazırân olub istişhâd olundukda fi'l-hakîka avret-i mezkûre Halime yedinde mevcûd ve bana ma'rûf ve mensûb olan akâr ve bağçe ve emvâl ve eşyâ-ı sâ'ire mezbûr Yasin'inin mülk-i sahîhdir deyü ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î itmiş biz bu husûsa bu vech üzre şâhidleriz şehâdet dahi ideriz deyü her biri edâ-ı şehâdeh-i şer'iyye itdikde şehâdetleri ba'de't-ta'dîl hîn-i kabûlde vâki' olmağın mücebiyle ba'de'l-hükm avret-i mezkûre Halime mezbûre mezbûr Yasini'ye bâ-vech-i şer'î mu'ârazadan men'

olunduğu vukû' üzere i'lâm olundu fî 19 Z sene 65. Es-seyyid Mehmed Kemâl en-Nâ'ib bi-Mardin.

Varak: 76/b

Defâtir-i Kassâmiyye

Defter oldur ki

Ve esnâda ber-muktezâ-yı kazâ-yı mütehattimü'l-izmâ-yı hâlîki'l-mevt ve'l-hayât ecl-i mev'ûd ve enfâs-ı ma'dûdesiyle Mollazâde Abdülkâdir Beğ konağında destşû-yı alâ'ık mülk ve irtihâl ser-menzil ve irbikâ eden hocagân-ı Dîvân-ı hümâyûndan mektûbî-i hazret-i müşîr-i a'zamı Âsitâneli es-Seyyid İbrâhîm Edhem Efendi'nin vâris-i ma'rûfu nümûdâr olmadığından nâşî bedîdâr olan metrukât ve mahmiyye-i Mardin'de tebeyyün eden muhallefâtı ma'rifet-i şer'-i şerîf ve ümerâ-yı askeriye ve vücûh-ı ahâlî ma'rifetleriyle yegân yegân küşîde-i silk-i tahrîr ve Bağdad odası ta'bîr olunan oda tahtında vâki' odada vaz' ve temhîr olunduğu ber-vech-i âtî zikrime beyân olunur fî gurre-i B sene 1263.

Nîşân-ı zîşân hocagânı 1 aded	Kitâb-ı târih-i sâmi 1 aded	İnşâ ve dîbâchâ kitâbları 4 aded	Mecmû'a-ı lûgat 2 aded
Beyaz mecmû'a 1 aded	Nâbî hayriyesi 1 aded	Basma sâ'at 1 aded	Mihr-i akîk 1 aded
Mihr gümüş 2 aded	Necef taşı beyaz 1 aded	Kalem beğ tesbih 1 aded	Enfiye kutusu 1 aded
Bosna demürü kılıç 1 aded	Ma'den tas 1 aded	Sırrı gümüş nargile ma'a mârpiç ve kabı 1 aded	Şüşe ser-gümüş sır 1 aded
Makalmedan sırr diviti gümüş 1 aded	Mikrâz 1 aded	Kalemtraş 2 aded	Fener küçük 1 aded
Fener büyük 1 aded	Zarf bakır 14 aded	Fincan 11 aded	Cezve teneke 2 aded
Kahve tepsisi 2 aded	Kahve ortüsü sîm porlu nakş 1 aded	Çubuk tablası 4 aded	Çanta 1 aded
Kakum kürk yüzü	Nâfe kürk yüzü	Setri 1 aded	Sako 1 aded

çuha 1 aded	çuha 1 aded		
Pantur 4 aded	Yelek 9 aded	Al yemeni beyaz 2 aded	Çıt zibûn 1 aded
Gömlek 4 aded	Fis 3 aded	Yatak örtüsü beyaz 1 aded	Askı şerit 1 aded
Tuman 1 aded	Sırmalı kılıç bendi 1 aded	Frenk mumu bir teneke 1 aded	Labçin 1 çift
Al yemeni siyâh çıt 2 aded	Torbada ufak tüfek eczâ-i vadüye ve berz şeker misüllü 1 aded	Katı şeker 1 aded	Köhne kürk 1 aded
Yelek 13 aded	Fırça 1 aded	Tünbek 1 kıyye	Döşek çıt 2 aded
Yüz yasdığı 2 aded	Kırmızı küçük ihrâm 1 aded	Basma çıt yorgan 1 aded	Müsta'mel hurûc
Çuha palan ma'a başlık ve sine bend 1 aded	Atlı akıtma al ata 1 aded	Hoşab kaşığı 3 aded	Müsta'mel pirinç şam'dan 1 aded
Küçük serîr 1 aded	Çizme 1 çift		

Hurrire ed-defter bi-ma'rifet-i ümerâ el-askeriyye vücûhü'l-ahâlî es-Seyyid Ali Nakîbzâde el-müvellâ hilâfuhu bi-Mardin bi-Mardin nemakatü'l-fakîr ileyhi azze şânühü gufiye anhü.

Muharrer eşyâ ber-menvâl hitâm-pezir olduğu üzre işbu mahallde şerh-i şüdde fî gurre-i B sene 263.

Varak: 77/a

Defter oldur ki

Bundan çend rûz mukaddem hâlik olan Eblahad veled-i Simo Mardinî nâm nasrânînin verâseti ashâb-ı fûrûhtan zevce-i menkûha-ı medhûl bihâsı Keti bint-i Kadeh nâm avret ve sahîh-i sulbiye kızları Şemi ve Verdi ve Sisi ve Nesriyye ve Sofi ve Menşi ve bir oğlu Amos nâm kimesnelerin şahslarında münhasır olmağla mezkûr Amos sagîr-i kâsır olmak hasebiyle mersûme vâlidesi üzerine vasiye-i şer'iyye nasb

ve ta'yîn olunmağla hâlik-i mersûmun nümûdâr olan metrukâtı bey' min yezîd ile fûrûht olunduğu ber-vech-i âtî zikr ve beyân olunur fî 11 B sene 1263.

Tencere 1 aded 3 guruş	Sahan 5 aded 28 guruş	Havan ma'a tava ve lengeri 20 guruş	Taş 1 aded 85 guruş
Kapan 1 aded 11 guruş	Yasdık 5 aded 40 guruş	Kilim 1 aded 29 guruş	Yatak kat 3 aded 90 guruş
Taht 1 aded 30 guruş	Kazak 1 aded 50 guruş	Ufak tefek ma'a hatab ve kömür 25 guruş	Meşkin Mahallesinde Hasan'a 700 guruş
Cümle eşyâ-yı mezkûra mersûme Keti'ye fûrûht şüdde	Cem'an yekûn 1197 guruş 0050 guruş resm-i mahkeme ve hidemât-ı vesâ'ire ber-mu'tâd fûrûnihâde 1097 guruş 0300 guruş verese-i mezkûre kibârlarının tasdikleriyle mersûme Kiti'nin deyni tenzîl Kibâr'ın hisseleri 0797 guruş 0097 guruş hâlik-i mersûmun techîz ve tekfinine vesâ'ir masârîfâtına 0700 guruş		

	0700 guruş verese meyânelerinde alâ farzullâh el-kadîr taksîm-i şüdde 0000 guruş		
--	--	--	--

Bâlâda muharrer Şemi ve Verdi ve Sisi bi'l-asâleten ve Nesriyye tarafından vekîle nasb olunan Şemi mersûme meclis-i şer' de hâzır olub hisse-i irsiyyelerini mesfûre Kiti bint-i Kadeh'den ahz ve istîfâ etmiş oldukları ve bir da'vâları kalmış olduğu ikrâr ve i'tirâf etdikleri işbu mahallde şerh-i şüdde fî 12 B sene 263.

Varak: 77/b

Defter oldur ki

Bu esnâda Mardin ahâlîsinden Seyyid Halîl bin Seyyid Ali el-Kelleci nâm kimesnenin ecli-i mev'ûd ve enfâs-ı ma'dûdesiyle vefâtı vâki' olmağla verâseti ashâb-ı fûrûhdan zevce-i menkûha-ı medhûl bihâsı Adile bint-i Bekir ve sulbiye kızı Sâliha ve li-ebeveyn er karındaşları Hasan ve İbrâhîm ve kız karındaşı Fâtıma nâm kimesnelere râci' ve şahslarında münhasır oldukda nümûdâr olan metrukât ve muhaleffâtı sûk-ı sultânîde bey' min yezîd ile fûrûht ve esmân-ı hâsılası müteveffâ-ı merkûmun zimmeti olan düyûnâtına ve tahsîs itdiği ve habbesine ve vücûh-ı hayrât ve müberrâtına ve bâkî kalan meblağ al âmâ farzullâhi'l-kadîr verese meyânelerinde taksîm olunduğu ber-vech-i âtî zikr ve beyân olunur fî 21 B sene 1263.

Hınta 6 kîle kıymeti 25 guruş	Şa'îr 1 kîle kıymeti 48 guruş	Münâza' kıyye bedelet-i ferrâş 3 aded şibitt vâhide kıymetihâ 31 guruş	Batâyih 3 aded kıymeti 8 guruş
Hurç 1 aded kıymeti 12,5 guruş	Heğbe 1 aded kıymeti 2 guruş	Merkeb 3 aded kıymeti 365 guruş	Tas 3 aded sahan 2 aded 25 guruş
Lengeri 1 aded 5 guruş	Taş 1 aded kıymeti 38 guruş	Marş 1 aded kilim münâza' fihi kıymeti 8 guruş	Kilim 4 aded münâza' fihi zevcesine nâ'ib-i şüdde
Çuval-ı harar 2 aded kıymeti 12 guruş	Büyük leğen münâza' fihi zevceye sâbit-i şüdde	Sac 1 aded kıymeti 3 guruş	Hamam satılı zevceye sâbit-i şüdde 1 aded
Yoğurt satılı 1	Cârûb 1 aded	Maşraba 1 aded	Kara üzüm 1 yük

aded kıymeti 10 guruş	kıymeti 8 guruş	kıymeti 6,5 guruş	münâza‘ fihî oğlana sâbit-i şüdde
Tütün 4 batman	Üzüm bağı der-Beyreti 2 kıt‘a münâza‘ fihî zevceye sâbit-i şüdde	Tencere 1 adet kıymeti 28,5 guruş	Şikke 1 adet şerit 1 çift kıymeti 5 guruş
Sade yağ 3 batman kıymeti 50 guruş	Ayina zevceye sâbit-i şüdde 1 adet	Keçe 1 adet oğlana sâbit-i şüdde	Tava 1 adet kıymeti 12 guruş
Yekûn 720 guruş kıymet-i metrukâtı ez-gayr-i masârifât tamga ve tellâliye ve kûsûrât			

0720 guruş kıymet-i metrukât-ı muharrere

0053 guruş minhâ resm-i mahkeme ve ketebe ve muhzırıye ve hidmete mübâşir

0667 guruş

0050 guruş minhâ mihr-i mü’eccel zevcete ba‘de’s-sübût

0617 guruş

0012 guruş minhâ Mehmed bin İbrâhîm’in deyni ikrâr verese ile ba‘de’s-sübût

0605 guruş

0020 guruş minhâ hânesinin kirâsı

0585 guruş

0195 guruş minhâ vesâye-i müteveffâ teslim vasî ya‘nî Mollâ Yûsuf bin Seyyid Mehmed

0390 guruş

0048,5 guruş minhâ semen-i zevce-i menkûha Adile bint-i Bekir

0341,5 guruş

0195 guruş minhâ hisse-i bint-i Saliha

0146,5 guruş

0058,5 guruş hisse-i ah müteveffâ Hasan fûrûnihâde

087,5 guruş

058,5 guruş minhâ ah İbrâhîm el-mefkûd bedest kıymeti ya'nî karındaşı
Hasan el-mezkûre teslîm-i şüdde

029,5 guruş

029,5 guruş minhâ hisse-i uht müteveffâ Fâtıma

000 guruş

Varak: 78a/1

Ma'rûz-ı dâ'îleridir ki

Fî'l-asl belde-i Kayser ahâlîsinden olub mukaddemâ başıbozuk askeri silkine sâlik ve müstahdem iken Nusaybin Kasabasına vürûd ve bu esnâda ecel-i mev'ûd ve enfâs-ı ma'dûdesiyle vefât eden Mehmed Kara Çavuş bin Mehmed bin Mustafa nâm kimesnenin vâris-i ma'rûfu nümûdâr olmadığından şeriki bulunan Tatar Sâlih nâm kimesne indinde olan metrûkât ve muhallefât-ı sâ'iresi yalnız üç bin guruş bâliğ olub merkûm Tatar Sâlih meblağ-ı mezkûru müteveffâ merkûmun vârisi olan vâlidesi Emîne bint-i Kasâb Mustafa'nın tarafından felen vekîle teslîm olunmak üzere Hâcî Ali Ağa bin Hâcî Mehmed Ağa Hâcî Abdülkerîm Çelebizâde'ye te'diye ve tavsîl etmiş olmağla müteveffâ-yı merkûmun hasıra vârisesi olan anası mezbûre Emîne Hatun tarafından vekîl olduğu mûmâ-ileyh Hâcî Ali Ağa'nın tasdikiyle sâbitü'l-vekâle olan Emîn bin Kara Ahmed'e meclis-i şer'-i enverde meblağ-ı mezkûru Kayseri'de Abdullâh bin Hâcî Mehmed Ağa'dan istîfâ olunmak üzere iktizâ eden police havâleyi istedikde mûmâ-ileyh Hâcî Ali Ağa dahi poliçe senedini mezbûr Emîne i'tâ itmeğın birle mâ vaka' bi'l-ibtikâ işbu vesîka-ı atîka-ı şârihati'l-beyânı kütb ve imlâ olunda tahrîren fî evâ'il-i şehri Şa'bâni'l-mu'azzam sene selâseti ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Varak: 78a/2

Defter oldur ki

Ecl-i mev'ûd ve enfâs-ı ma'dûdesiyle Nusaybin'de vefât eden Rumili Kazanlıklı Kasabası sâkinlerinden İbrâhîm nâm kimesnenin vâris-i ma'rûfu nümûdâr olmamağla Erzurumlu Bekir Ağa bin Yûsuf nâm kimesne yedinde bedîdâr olan

metrûkât ve muhallefâtı sûk-ı sultânîde fûrûht olunduğu beyân olunur fî 13 Z sene 63.

Pişto 1 çift 117 guruş	Tüfenk 1 aded 13,5 guruş	Toru at 1 aded 290 guruş	Nükûd 1000 guruş
Yekûnü'l-mâl 1420,5 guruş 0150,5 guruş techîz ve tekfinine ve vücûh-ı hayrâtına 1320,5 guruş 0030 guruş resm-i âdî ve hizmet-i hademe ve dellâliye 1290 guruş 1290 guruş Es'ad Paşa Hazinesinde hıfz olunmuşdur fî 13 Ş sene 63. 000 guruş			

Varak: 78/b

Bi-mennihi te'âlâ

Bundan akdem ecl-i mev'ûduyla vefât eden Ali bin Seyyid Bekir Kullu'nun düyûnu terekesinden ez-yed olduğu hâlde vefâtı vukû'uyla nâs olan zimmeti ve metrûkât ve muhallefât bey' min yezîd ile fûrûht olunarak esmân-ı hâsılası ber-vech-i âtî beyân olunur fî 9 M sene 64.

0350 guruş deyn Süleymân ibn-i ayn-ı fârigati's-sâbit bi-şehâdeh Mehmed bin Yûnus ve Monlâ İbrâhîm el-Cezirevî ba'de't-tahlîf teslîm-i şüdde

0119 guruş deyn Abdi bin Hâcî Hüseyin es-sâbit bi-şehâdeh Ali bin Abbâs ve Halîl bin Müslim ba'de't-tahlîf teslîm-i şüdde

0036 guruş deyn Nu‘mân bin Haydar es-sâbit bi-şehâdeh Ali bin Abbâs ve Taha ibn-i el-Hermûtî ba‘de’t-tahlîf teslîm-i şüdde

0130 guruş deyn Mehmed bin Hâcî Abdülkerîm es-Sâbit bi-şehâdeh Mahmûd bin Hâcî Sâlih ve Monlâ Ömer bin Hâcî Kâsım Efendi ba‘de’t-tahlîf teslîm-i şüdde

0635 guruş

0012 guruş deyn Hâcî Ramazân el-Livâcî es-Sâbit bi-Şehâdeh Dervîş bin Zâ’id ve Abdülkâdir bin Şeyh Ömer ba‘de’t-tahlîf teslîm-i şüdde

0015 guruş deyn Circas veled-i er-Rûmî es-Sâbit bi-şehâdeh Hâcî Ramazân ve Dervîş bin Zâ’id ba‘de’t-tahlîf

0144,5 guruş Deyn Hâcî Ali Helvacı es-Sâbit bi-şehâdeh Dâvûd bin Hâcî Abdurrahmân Kanbur ve Mehmed bin Bero sigâr ba‘de’t-tahlîf

0091 guruş deyn Hâcî Şeyhmus ibn-i Çalkı es-Sâbit bi-şehâdeh Monlâ Mehmed bin Velo ve Mahmûd bin Monlâ İsmâ‘îl ba‘de’t-tahlîf

0897,5 guruş

0057,5 guruş deyn-i Hüso bin Mehmed el-Hindi es-Sâbit bi-şehâdeh İsmâ‘îl bin Monlâ Mustafa ve Ahmed bin Mehmed Reşîd ba‘de’t-tahlîf teslîm-i şüdde

0935 guruş

0065 guruş deyn Ahmed Çekiro

0030 guruş Deyn Keti

0005 guruş Deyn Dirvik

1035 guruş

0060 guruş Ali bin Hâcî Kerimo teslîm-i şüdde

0100 guruş hakk-ı zevceti’l-müteveffâ Fato bint-i Seyyid Ahmed

1195 guruş

Müteveffâ-ı merkûmun emvâl-i metrukesini fûrûht olunduğunun beyânı

0111,5 guruş gazel sof 2 ratl ve 2,5 kıyye Süleymân ibn-i Setiye

0048,5 guruş Temür 2 ratl fiyatı 20 guruş 5 vukıyye Hâcî Ali Helvacı

0012,5 guruş Tagarcık 6 kıyye Hüso Hindi

0020 guruş Gazel Es-seyyid Ali Helvacı

0078 guruş Kutn 1 ratl evân 4 aded ma'a hurc 1 aded Mehmed bin Hâcî Abdülkerîm

0056 guruş cild bakır 1 aded ma'a cild ceml Hâcî Ali Helvacı

0326,5 guruş

0264,5 guruş Yanin ma'a Mevâ'ic ma'lûme ve derâhim min Nusaybin

0591,5 guruş

0400,5 guruş semenü'd-dâri'l-vâki' fi mahalleti't-tekkiyye li'l-eytâm

0991,5 guruş

0031,5 guruş resm-i mahkeme ber-mu'tâd

0960 guruş

0030 guruş techîz-i masârıfata

0925 guruş

Varak: 79/a

Müteveffâ Behzad Ağa'nın müterettib zimmeti olan düyûnât beyân olunur fi 7 Z sene 64.

0052,5 guruş Yûsuf bin Na'îme deyni Dervîş bin Hâcî Gözi ve Kâdir Ağa şehâdetleriyle ba'de't-tahlîf sâbit-i şüdde.

Varak: 79/b

Defter oldur ki

Nefs-i Mardin'de Şehidiye Mahallesinde sâkin iken bundan akdem vefât eden Mahmûd bin Abo Gözüzâde nâm kimesnenin verâseti ashâb-ı fûrûhtdan zevcesi Hazne bint-i Mustafa ve sulbî sigâr oğulları [boşluk] ve sagîre kızı Zemzem nâm kimesnelere inhisârı lede's-şer'î'l-enver zâhir ve mukarrer olub müteveffâ-yı merkûmun ashâb-ı hukûka derkâr olan düyûnu sigâr-ı mezkûrunun vasiye-i şer'îyyeleri olub vâlideleri merkûme Hazne tarafından vekîl-i şer'î olan Dervîş Sa'îde bin Mehmed Ağa nâm vekîlin müvâcehesinde ber-nehc-i şer'î sâbit olduğu beyân olunur fi 28 S sene 65.

0600 guruş Monlâ Abdi bin Hâcî Hüseyin7in deyni Mustafa bin Hatoş ve Monlâ Mehmed bin Hüso eş-Şelo şehâdetleriyle sâbit-i şüdde

0205,5 guruş Deyn-i vereseti Ahmed Cello Sâlih Efendi ve Kazzâz Hüseyin şehâdetleriyle sâbit-i şüdde

0230 guruş Şa'bo bin Hâcî Hamdon deyni Dervîş Ali Efendi Kazzâz ve Mustafa bin Hatoş şehâdetleriyle sâbit-i şüdde ba'de't-tahlîf

0092 guruş Yine Şa'bo'nun deyni Seyyid Diro Beg ve Ali bin Hâcî Hamdo'n şehâdetleriyle sâbit-i şüdde ba'de't-tahlîf

1127,5 guruş

0020 guruş Hami Şori'nin deyni Halîl bin Ahmed şehâdetleriyle sâbit-i şüdde ba'de't-tahlîf

0016 guruş Ahmed bin Şeyhmûs deyni Seyyid Timur bin Timur ve Mustafa bin Hatoş şehâdetleriyle sâbit-i şüdde ba'de't-tahlîf.

0021 guruş Monlâ Abdülfettâh bin Hâcî Taha'nın deyni Mustafa bin Hatoş ve Halîl bin Ahmed sâbit-i şüdde ba'de't-tahlîf

0099,5 guruş Na'mî Basal'ın deyni Mustafa bin Hatoş ve Halîl bin Ahmed şehâdetleriyle sâbit-i şüdde ba'de't-tahlîf

0240 guruş Zimmî Maksî Miho'nun deyni Mustafa bin Hantoş ve Halîl bin Ahmed şehâdetleriyle sâbit-i şüdde ba'de't-tahlîf

1523,5 guruş

0106,5 guruş İbrâhîm bin Mehmed deyni Reşo bin Keleş ve Hâcî İbrâhîm bin Hâcî Halîl şehâdetleriyle sâbit-i şüdde ba'de't-tahlîf

0150 guruş Zelo Hâtûnun deyni Mehmed Çelebi ve Monlâ Mehmed şehâdetleriyle sâbit-i şüdde

0350 guruş Zevcesinin mihr-i mü'eceli Hazne bint-i Seyyid Mustafa şehâdetleriyle

2130 guruş

0200 guruş Hâcî Ali Ağa'nın deyni Halîl bin Ahmed ve Seyyid bin İsmâ'îl sâbit-i şüdde.

Varak: 80/a

Defter oldur ki

Fî'l-asl Der-aliyyede Kadırğa Limanı sâkinelerinden ve Mardin'de ârâmsâz buyurulan tabur nizâmiye-i şâhânenin idâre ve kumandasına me'mûr alay emîni fütüvvetlü Ahmed Beg Efendi'nin zevce-i menkûha-ı medhûl bihâsı iken bundan yedi mâh mukaddem nefsi-i Mardin'de Kolera illetiyle vefât eden Refî'a Hânım bint-i İbrâhîm Ağa'nın nümûdâr olan metrukât ve muhallefâtı ma'rifet-i şer'-i şerîf ve zâbitân-ı askerî ve mu'teberân-ı esnâf ma'rifetleriyle tahrîr ve nidâ ve müzâyede olunduğu ve bey' ve fûrûht olunduğu ber-vech-i âtî zikr ve beyân olunur fî 3 Câ sene 65.

Kur'an-ı azîmi's-şân mütevefiyye-i merkûmenin karındaşı oğlu Rızâ Efendi'ye vasiyet itdiği 1 adet

Mîr-i mûmâ-ileyh Ahmed Beğ'in bi'l-müzâyede üzerinde karâr bulan eşyânın kıymeti

0800 guruş Elmas iğne 3 adet

0400 guruş	Elmas üzük 1 aded
0800 guruş	Elmas üzük 1 aded
0800 guruş	Elmaslı zümrüd küpe 1 çift
0680 guruş	İncü miskâl 8 aded beheri fiyatı 80 guruş
3480 guruş	
0108 guruş	Bilazik halenhâlı altun miskâl 3 fiyatı 36 guruş
0025 guruş	Sadefli çekmece 1 aded
0200 guruş	Yasdık yüzü 10 aded
0100 guruş	Yüzü atlas yorgan 1 aded
3913 guruş	
0100 guruş	Kısa çerkes kürkü 1 aded
0056 guruş	Müsta‘mel sofrâ 1 aded ayna 1 aded pişkîr 1 aded
0029 guruş	Hamâm döşeği 4 aded
0035 guruş	Köhne şal 1 aded
4133 guruş	
0130 guruş	Hamam takımı 1 aded
0180 guruş	Acem şal berükremi
0026 guruş	Çerkes şali setri 1 aded
0100 guruş	Yüzü selîmiye zibûn 1 aded ayakkabı 1 aded
0090 guruş	kısa kürk 2 aded
4659 guruş	
0070 guruş	Canfîs zibûn 1 aded ayakkabı 1 aded
0190 guruş	Zîbûn 2 aded boğça 1 aded
0235 guruş	Yüzü çuka zîbûn 1 aded kısa sevâhî zibûn 1 aded
0013 guruş	yazma müsta‘mel 2 aded
0006 guruş	mecmû‘ 1 aded hâlnâme 1 aded

5173 guruş
[sol taraf]
0025 guruş Pişkir parça 3 aded köhne boğça 1 aded Es'ad Efendi'ye
0032 guruş Ufak tüfek 1 aded Es'ad Efendi'ye
0033 guruş Zarf bakır 1 aded Es'ad Efendi'ye
0070 guruş
0100 guruş Meskûf sâ'at 1 aded kuyumcu Hana'ya
0270 guruş Basma sâ'at 1 aded Abdullâh Ağa'ya
0040 guruş Bakır sahan ve ufak tüfek Hasan Beğ'e
0039 guruş Sandık 1 aded Hasan Beğ'e
0046 guruş Yeşil ferâce 1 aded Hâcî Halîl'e
0036 guruş Fota 1 aded Bölük Emîni Yûsuf Ağa'ya
0601 guruş
0042 guruş Atlas fermâniye 2 aded Baş çavuş Monlâ Hüseyin'e
0032 guruş Bakır kahve tabakı 2 aded mübâya'acı Anton'a
0013,5 guruş terazü 1 aded tas 1 aded ufak tüfek Hana'ya
0030 guruş Köhne döşek 1 aded yan 1 aded mersûma
0070 guruş yorgan 2 aded Hana'ya
0030 guruş Köhne yorgan 2 aded Hana'ya
0818,5 guruş
0050 guruş Döşeme 2 aded yan 1 aded mersûma
0048 guruş İhrâm 2 aded mersûma
0916,5 guruş
6089,5 guruş
0450 guruş müteveffiyenin techîz ve tekfinine vasiyet itdiği ve senk-i
mezâr
5639,5 guruş

0019,5 guruş dellâliye fûrûnihâde

5620 guruş

0140 guruş Resm-i âdî mahkeme-i fûrûnihâde

5480 guruş

Varak: 80/b

Anadolu Ordu-yı Hümâyûn müşiri devletlü Osman Paşa Hazretlerine vârid olan emr-i âlî suretidir.

Düstûr-ı mükerrerem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mûmehhid-i bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâli'l-mahfûfi bi-sunûf-i avâtîfi'l-meliki'l-a'lâ hâlâ Anadolu Ordu-yı Hümâyûnum müşiri vezîr-i ref'et semîrim Osmân Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü tevkî' refi' hümâyûn vâsıl olucak ma'lûm ola ki bi-avnihi ve keremihi te'âlâ tanzîm ve teşkîline muvaffak olduğum Ordu-yı hümâyûnlarım dâ'irelerinde kâ'in mahallerin hüsn-i muhâfazasıyla ahâlî-i mütevattinenin her hâlde istihsâl ve istikmâl arâmiş-i hâl ve bâlleri ordular müşîrân-ı kirâmına muhavvel olduğu misüllü ba'zı mevâki'de serseri ve hayâ dîdi makûlesi zuhûr ile ahâlî ve ebnâ-yı sebîle îsâl rahne ve hasâra ictisâr eyledikleri hâlde o makûlerin dahi serî'an def'-i sâ'illlerine bi'l-mübâderet ıslâhât-ı mülkiye ve mevki'iyeye i'tinâ ve dikkat olunmak üzre dâhil-i dâ'ireleri olan kâffe-i eyâlât ve elviyenin yalnız emr-i muhâfazasına müşîrân-ı müşârün-ileyhimin me'mûriyet ve me'zûniyetleri olmak tensîkât-ı memdûha ve nâfi'a-ı askeriyeye îcâbından olduğundan ve hakkında der-kâr olan teveccühât-ı aliyye-i şâhâne ve vüsûk ve i'timâd-ı pâdişâhânem iktizasından nâşî müşîr olduğun Anadolu Ordu-yı hümâyûnum dâ'iresi dâhilinde bulunan mahallerin ve umûmen Kürdistân'ın bilutfihi ve sübhânihi te'âlâ ıslâhât-ı mülkiyye ve mevki'iyesi ile sekenenin istikmâl-i asâyiş ve istirâhat ve emniyetleri emr-i ehemmine ber-vech-i bâlâ bi't-tab' derkâr olan me'mûriyet ve me'zûniyetin te'kîdi husûsuna irâde-i seniyye-i mülûkânem ta'allukuyla ol-bâbda emr-i hümâyûn şevket-makrûn şehr-i yârânem şeref-efzâ-yı sünûh ve sudûr olmuş olduğunu mütezammın Dîvân-ı hümâyûnumdan işbu emr-i celîli'l-kadrim ısdâr ve i'tâ olunmuş olmağla sen dahi me'mûriyetin iktizâsı ve fitrât-ı zâtiyende merkûz ve merhûz olan kemâl-i mühâm-ı âşinâyı ve besâlet ve mezîd-i

kâr-dânâyı ve fetânet muktezâsı üzre Ordu-yı mezkûr dâ'iresi dâhilinde kâ'in eyâlât ve elviyenin her hâlde emr-i muhâfaza ve muhârasasıyla bi'l-cümle ahâlî ve berâyânın vikâye-i âsâyış veistirâhat ve istihsâl-i huzûr ve emniyet matlûbesi hususlarına mezîd-i ihtimâm ve dikkat ve mücerred-i teshîl-i mesâlih-i mühimme zımnında bu def'a i'tâ olunan ta'lîmât-ı seniyyem me'âl ve mü'eddâsı üzre her hâlde zikr olunan Kürdistân ve havâlisinin dahi nezd-i merhamet peyvend-i mülûkânemde nuhbe-i maksûd olan hüsn-i himâyet teb'a-ı kazıyye-i ehimmesine ve kimesnenin hiçbir vesîle ile mağdur olmamasına ve herkesin hân bî imtinân adl ve dâd-ı pâdişâhânemden hisseyâb olmalarına sarf-ı nakdîne gayret ile hakkında derkâr olan teveccühât-ı mekârim gâyât-ı pâdişâhânemin bir kat dahi tezyîd ve istikrarına bezl-i vüs' ve rü'yet eylesin şöyle bilesin alâmet-i şerîfe i'timâd kılâsin tahrîren fî evâhir-i şehri Rebî'ü'l-evvel sene selâseti ve sittîn ve mi'eteyen ve elf.

Varak: 81a/1

Re'âyâdan ahz oluna gelen resm-i arûs bâ-irâde-i seniyye afv buyurulmuş olduğuna dâ'ir vârid olan emr-nâme-i sâmi hazret-i sadâret-penâhî suretidir.

Memâlik-i mahrûse-i hazret-i şâhânede mütevattın bi'l-cümle re'âyâ-yı devlet-i aliyyeden öteden berü ahz ve istihsâl olunmakda olan arûs-ı resmi mukaddemce bâ-irâde-i seniyye afv ve ilgâ olunmuş olduğu hâlde el-hâletü hazîhi resm-i mezkûrun yine ba'zı mahallerde ahz ve tahsîl olunmakda idüğü rivâyet ve ihbâr kılınmış olduğundan men'î zımnında iktizasının icrâsı husûsu mâliye nâzırı devletlü paşa hazretleri taraflarından bâ-takrîr-i beyân ve inhâ olunmakdan nâşî keyfiyet meclis-i vâlâ-yı ahkâm adliyye lede'l-havâlete vâkî'an zikr olunan arûs resminin mukaddemce bâ-irâde-i seniyye hazret-i şehin-şâhî külliyyen afv buyurulmuş olmasına nazaran re'âyâ-yı merkûmeden yine resm-i mezkûrun ahz ve istihsâl olduğuna vâkî' ise mugâyir irâde-i seniyye olacağından men'î zımnında keyfiyetin bi'l-cümle me'mûrîn Devlet-i Aliyye taraflarına tavsiye ve te'kîd kılınması bi't-tensîb ber-minvâl-i muharrer îcâb-ı hâl-i me'mûrîn müşâr ve mûmâ-ileyhime tahrîr ve iş'âr kılınmış olmağla zât-ı vâlâları dahi zîr-i irâde-i behiyelerinde kâ'in mahallerde resm-i mezkûrun ahz ve istihsaline hiçbir sûretle müsâg gösterilmemesi ve hilâf-ı irâde-i seniyye hâlât-ı vukû'a getürülmemesi husûsuna himmet buyurmaları siyâkında fî 28 M sene 1263.

Varak: 81a/2

Emrnâme-i sâmi mücebince Musul Eyâleti vâlisi atûfetlü Es'ad Paşa Hazretleri taraflarından vürûd eden emrnâme suretidir.

Rıf'atlı Ağa

Memâlik-i mahrûse-i şâhânedede sâkin ve mütevattın re'âyâ-yı Devlet-i Aliyye'den mine'l-kadîm ahz olunmakta olan resm-i urûs mukaddemce bâ-irâde-i seniyye afv ve ilgâ buyurulmuş ise de resm-i mezkûrun yine ba'zı mahallerde ahz ve istihsâl olunmakta olduğu istihbâr-ı âlî buyurulmaktan nâşî mukaddem ki şeref-sünûh eden irâde-i seniyye mücebince resm-i mezkûrun ahz itdirilmemesi tenbîhâtını hâvî şeref-sudûr eden emrnâme-i sâmi-i hazret-i sadâret-penâhînün bir kıt'a sûret-i münîfesi bi'l-ihrac leffen taraflara irsâl ve ittihâc olunmuş olmağla keyfiyet-i mutâla'asından nümâyân olacağı vechile resm-i mezkûrun oralarda istihsâli vâki' ise ba'de izîn ber-müceb emrnâme-i sâmi terk olunub iltimâsı husûsuna mübâderetleri siyâkında terkîm-i şukkaya ibtidâr olundu fî 21 B sene 1263.

Varak: 81/b

Sâye-i teshîlât-vâye-i hazret-i şâhânedede Anadolu ve Rûmilinin müstakil posta müdürü bulunan mahallerine herkeslere tahrîrât ve akçe vesâ'ir emânâtı gidüb gelmekte olduğu misüllü henüz posta müdürü ak'âd olunamayan ve tatar işlemeyen mahallerin dahi yalnız mektûbları kirâhânededen kirâhâneye tesellüsülen sürücü vâsıtalarıyla meclislere âmed-i şüdde iderek meclis ma'rifetiyle ashâbına verilmekte olub bu cihetle her bir mahalden gidüb gelecek tahrîrâtı kimsenin sâ'î ve katırcı vesâ'ir pulcu yedleriyle açıktan irsâl itmemeleri lâzimedden olarak keyfiyet-i mukaddem ve mu'ahhar îcâb edenlere iş'âr olduğu hâlde şu aralık ba'zı mahallerde usûl-ı mezkûreye dikkat ve ri'âyet olunmayarak o makûle yolcu yedleriyle açıktan külliyetlü evrâk gidüb geldiğine ve ber-minvâl-i muharrer müdür olmayan mahallerin meclislerine gönderilen tahrîrâtın dahi ba'zı mühürleri açılıb kırâ'at olunduktan sonra ashâbına verildiği rivâyet kılınmakta olub bu keyfiyet ise posta hakkında herkesin der-kâr olan emniyet ve i'timâdının insilâbını ve ale'l-husûs açıktan kâğıd gidüb gelmesi posta vâridâtının gûn be-gûn tedenni ve tenâkusunu müceb olmakda idüğüne binâ'en ba'de izîn usûl-ı muharrere-i mezbûreye dikkatle kimsenin açıktan kâğıd gönderilmeyüb postalar vâsıtasıyla göndermesi ve hiçbir kâğıdın mührü fekk ve kırâ'at olunmayarak geldiği gibi mührüyle ashâbına i'tâsıyla

ezher-i cihet posta vâridâtının sekteden ve ta'âtı-ı mekâtîb usulünün halelden vikâye kılınması ve bi-mennihi te'âlâ sâye-i âsâyiş-vâye-i hazret-i mülk-dârîde her bir yerde emniyet-i taraf der-kâr ise de cemî' zânda ihtiyât-ı ri'âyet-i lâzimededen idüğünden posta tatarlarının mahûf ve muhâtaralu mahallerden yanlarına lüzûmî mertebe süvârî cebelü neferâtı terfîkıyla o makûle mahallerden âminen imrâr itdirilmesi esbâbı vesâ'ilinin istikmâliyle bu bâbda ale'd-devâm takayyüdât-ı îcâbiyyenin icrâsı husûsu posta nâzırı sa'âdetlü beg efendi tarafından bâ-takrîr inhâ olunduğu mâliye nâzırı devletlü paşa hazretleri tarafından bâ-tezkere ifâde ve izbâr olunmuş ve vâkî'an posta nizamının tatarruk-ı halelden vikâyesi lâzimededen ve bu bâbda hilâf-ı nizâm-ı hâlet vukû'u müceb-i mes'ûliyet olacağı vâzihadan olarak keyfiyet îcâb eden me'mûrîn-i saltanat-ı seniyye taraflarına tavsiye ve iş'âr kılınmış olmağla zât-ı vâlâları dahi ber-minvâl-i muharrer iktizâ-yı hâlin zîr-i idâre-i atûflerinde kâ'in mahallerde dahi icrâsıyla nizâm-ı mezkûrun halel-i tatarrukundan vikâyesi husûsuna ale'd-devâm i'tinâ ve himmet buyurmaları siyâkında kâ'ime-i senâverî tahrîr ve savb-ı vâlâlarına ba's ve tesyîr kılınmıştır fi 23 B sene 63.

Varak: 82a/1

Rıf'atlü Ağâ

Bu def'a şeref-vürûd olub bir kıt'a sûreti bi'l-ihrac leffen eb'âs ve inhac kılınan emrnâme-i sâmi-i hazret-i sadâret-penâhî müfâd-ı celilinden keyfiyet-i bi'l-etrâf ma'lûmunuz olacağı vehcile posta hakkında mukarrer olan usûl ve nizâma şu aralık ba'zı mahallerin dikkat ve ri'âyet olunmayarak yolcu ve katırcı yedleriyle açıktan külliyetlü mekâtîb gelüb gitmekde ve bu cihetle posta vâridâtı tedenni bulmakda idüğü beyânıyla ba'de izîn o makûleler ile kâğıd gidüb gelmemesi ve nizâm-ı mezkûrun tatarruk-ı halelden vikâyesi hususları emr ve iş'âr buyurulmuş ve kâffe-i irâdât-ı seniyyenin tenfîz ve icrâsı lâzime-i zimmet-i me'mûrîn ve teb'a-ı devlet-i ebed-i karîn olduğundan ber-müceb irâde-i seniyye-i nizâm-ı mezkûrun halelden vikâyesine ve Mardin Sancâğı ahâlîsinin o makûleler vâsıtasıyla açıktan kâğıd göndermemeleri esbabının istihsaline mübâderet ve âmed-i şüdd iden posta tatarlarının dahi lüzûmî mertebe cebelü terfîkiyle âmnen ve salimen imrâr itdirilmesi ve nizâm-ı mezkûrun hilâfı bir güne vaz' ve hâlât vukû'a getirülmemesi husûsuna ale'd-devâm ihtimâm ve dikkat eylemeniz siyâkında şukka tahrîr ve tesyîr kılındı fi 17 S sene 63.

Varak: 82a/2

Tapu usulünü icrâ olunmasına dâ'ir atûfetlü Es'ad Paşa Hazretlerinin emrnâmesinin sûretidir

Rıf'atlu Ağa

Arâzî-i mîriyye hakkında müceddeden tanzîm buyurulan nizâmnâme-i behiyyenin bir sûreti akdemce tarafınıza tesyâr ve Mardin Sancâğı arâzîsi keyfiyeti isti'lâm ve istiş'âr olunmuş olduğundan bu def'a ahâlî-i memleket tarafından tanzîm ve takdîm olunan mazbatada Mardin'in cânib-i şark ve şimâl ve garbi taraflarında kâ'in ba'zı tarla ve bağ ve bağçelere Mardin ahâlîsi ber-vech-i mülkiyet ebâ'an-ı cedd mutasarrıf olmakda ve bâ-hüccet-i şer'iyeye bey' ve şirâ' eylemekte olduğu ve şimdiye değin tapu ile alınub verilmesi mesbûk olmadığı ve mütebâkî mahallerde vüs'at arâzî mülâbesesiyle herkes istediği ve dilediği mahallere öşr-i şer'isini verilmek üzere zirâ'at ve hırâset itmekde idüğüne beyân ve iş'âr kılınmış olub mukaddemce dahi iş'âr olunduğu ve gönderilen nizâmnâm-i behiyyede sarâhaten tahrîr ve ezyâr buyurulduğu vechile bundan böyle arâzî-i mîriyyenin hüccet-i şer'iyesi ve senedât-ı sâ'ire ile ahz ve fûrûht-ı mugâyire irâde-i seniyye olarak bâ-tapu bey' ve şirâ' olunmak lâzım geleceğinden Mardin ahâlîsi dahi bâ-hüccet ve sened mutasarrıf oldukları arâzî ba'de izîn fûrûht itmek murâd eylediklerinde nizâmnâme-i mersûlede tasrîh olunduğu vechile fârig ve mefrûzla meclise elüb ba'de't-takrîr îcâb eden tapusu Der-sa'âdet'den celb olunmak üzere keyfiyeti bâ-mazbata bu tarafa iş'âr ve tahrîr olunması ve ba'demâ münâfi-i irâde-i seniyye bir tarlanın hüccet-i şer'iyeye ve sened ile ahz ve fûrûht olunması i'tinâ ve dikkat ve fakat kimesnenin uhde-i tasarrufunda olmayub öşr-i şer'isi verilmek üzere zirâ'at olunan arâzî hakkında ol-bâbda bir gûna tabu teklîfiyle be's ve fûtûr-ı zirâ'atlerini müceb hâlâtın vukû'a getirülmemesi husûsunda ihtimâm ve gayret ve mârû'l-beyân hüccet-i şer'iyeye ve senedât ile mutasarrıf olunan arâzîden mahlûlât nizâmnâme-i mezkûreye tevfikân icrâ-yı îcâbına bakılmak üzere keyfiyeti iş'âr ve işâret kılınması siyâkında terkîm-i şukkaya ibtisâr kılındı fi 12 N sene 63.

Vâlî-i Musul.

Varak: 82b/1

Hamiyetlü Ali Beg'in nüfûs-ı nezaretine me'mûr olduğuna dâ'ir buyuruldu-ı şerîf sûretidir

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Dergâh-ı Âlî kapucubaşlarından Mardin Sancâğı kâ'immakâmımız sa'âdetlü ağa zîde mecdühü ve şerî'at-ı şî'âr ve fazîlet-nisâr nâ'ib ve müftîsi faziletlü fekâhetlü efendiler zîde ilmühümâ ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bu def'a nüfûs nezâreti uhdesinde ibkâ kılınan izzetlü Ali Beg zîde kadrühü ve kıdvetü'l-a'yân vilâyet ve vücûh-ı memleket izzetlü beg ve efendi ve ağalar ve bi'l-cümle erbâb-ı sahn zîdet kâdrühüm ve millet-i patrîk ve kocabaşılar bâ-sırrihüm inhâ olunur ki Mardin nüfûs nezâreti me'mûriyetinde bulunan mûmâ-ileyh Ali Beg şimdiye değın umûr-ı me'mûresinde ber-mûceb irâde-i seniyye hareket ve îfâ-yı hüsn-i hizmet ve sadâkat eylediğı meşhudumuz olduğuna ve bi'l-husûs mîr-i mûmâ-ileyhe oranın hânedânından ve me'mûriyet-i mezkûrenin ber-vefk-i dil-hâh-ı âlî idâresinde muktedir zevâtdan bulunduğuna binâ'en me'mûriyet-i mezbûre kemâ fi's-sâbık memleketden verile gelen bin beş yüz guruş ma'âşla uhdesine ibkâ-ı ihâle olunmuş olmağla imdi siz ki muhâtabûn-ı mûmâ-ileyhimsiz keyfiyet ma'lûm-ı dirâyet-lüzûmunuz oldukda mîr-i mûmâ-ileyhi nüfûs nâzırı bilüb hakkında hürmet-i lâ'ika icrâ ve tesviye-i me'mûriyetine mu'âvenet-i lâzime ibkâ birle her hâlde ittifâkâne harekete dikkat ve i'tinâ iylesiz ve sen ki mîr-i mûmâ-ileyhsin senden me'mûlümüz olan kâr-ı âşinâyı ve dirâyet îcâbınca me'mûriyet-i mezkûrenin irâde-i aliyye ve yedinize verilen lâ'îha-ı seniyye mûcebince hüsn-i rû'yet ve idâresine sa'y ve gayrete ve usûl ve nizamının hilâfı ve irâde-i seniyyenin mugâyiri ferd-i efrîdenin bilâ tezkere mürûr ve güşt ve güzâr idememesine kemâliyle ikdâm ve dikkat ve bu bâbda tesâmuh ve tekâsül vukû'uyla münâfi-i irâde-i seniyye ve nizâm bir güne hâl ve hareket vukû'a getirülmemesine bezl-i ihtimâm ve dikkat eylemek bâbında me'mûriyetini hâvî Dîvân-ı eyâlet-i Musul'dan işbu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve [boşluk] ile ba's ve tesyâr kılınmışdır bi-mennihi te'âlâ vüsûlünde gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu amel ve hareket ve hilâfından fevkü'l-gâye hazer ve mucânebet eylesiz deyü fi 25 Zâ sene 63.

Varak: 82b/2

Hazara Halîl bin Mülham vedde‘a alâ Monlâ Mehmed bin Hüso eş-Şeloel-vekîl an kıbeli Şemi bint-i Abdo ba‘de sübût vekâleti anhâ bi-şehâdeti Evsa veled-i İlya ve Gano veled-i Gano kâbilin bi-enne‘d-dâri‘l-vâki‘ fî mahalleti Bâbü’s-sor i‘l-müştemileti alâ manzarateyni ezecin ve beyti enbûbi ezecin ve beytin âhar anbûb ezecin ve matbahayni ahzühümâ ezecin ve‘l-âher karbeş ve ıstableyni muttasıleyni bi-ba‘zihimâ ezecin ve ma‘berün ve bi‘-reyni mâ‘in ve kenîfin ve havşü‘l-mahdûd kıbleten ile‘t-tarîk ve şarkan eyzan ile‘t-tarîk ve şimâlen eyzan ile‘t-tarîk ve garben ilâ mülkî kadd işterathü Şimmi el-mezkûreti ve zalike semânin ve hamsîn sehmin min asli isnâ ve seb‘în sehmin min Maks Yosef ve Şemas el-Beşaret ve Şimo evlâd-ı Bahdo ve Şimmi bint-i Bahdo ve Neslo bint-i [boşluk] bi-elfeyn ve selase mi‘eti ve hamse ve hamsîn guruş hasbe hüve müşterekün beynehüm ve beynehâ bi‘l-müşâ‘ ve‘l-ân husbânen cârü‘d-dâr erîdü bi‘ş-şüfe‘a gıbbe‘s-su‘âl enne‘d-dâre‘l-mebî‘ate hiye müşterekün müşâ‘un beyne‘l-bâ‘i‘în ve‘l-müşteriyeti ve bade‘t-tasfîk ve‘t-tahkîk lega da‘ve‘l-müdde‘î Halîl el-mezkûr fe-li-zâlike hurrîre hünâ fî 21 Z sene 64.

Varak: 83/a

Mardin Kâ‘immakâmı Rıf‘atlu Hâcî Süleymân Ağa’nın hasebü‘l-icâb azliyle yerine rıf‘atlu Behzâd Ağa nasb buyurulduğuna dâ‘ir vârid olan buyuruldu-ı şerîf suretidir.

İftihârü‘l-emâcid ve‘l-ekârim Dergâh-ı âlî kapucu başlılarından ve müteyahlızâne dâ‘iremizden bu def‘a Mardin Sancağı Kâ‘immakâmlığı uhdesine ihâle kılınan rıf‘atlu Behzâd Ağa dâme mecdühü ve şerî‘at-ı şî‘âr ve fazîlet-nişâr livâ-ı mezkûr nâ‘ib ve müftîsi meveddetlü efendiler zîde fazlühümâ ve kıdvetü‘l-emâsil ve‘l-akrân a‘yân ve vücûh-ı memleket ve müte‘ayyinân-ı vilâyet zîdetmekâdrühüm ve nevâhî ve kurâ ve aşâ‘ir ve ağa ve kethüdâları bâ-cem‘ihim ve livâ-ı mezkûrda mütemekkin re‘âyâ matran ve râhib ve kocabaşlıları bi-esrihim inhâ olunur ki livâ-ı mezkûr kâ‘immakâmı bulunan Hâcî Süleymân Ağa hasebü‘l-icâb azl olunub yerine dirâyet-kâr ve ehliyet ve istikâmetle mevsûf ve mücerrebü‘l-etvâr birinin nasb ve ta‘yîni lâzım gelmiş ve sen ki ağa-yı mûmâ-ileyhsin senin evsâf-ı mezkûre ile müttasîf bulunduğun nezd-i hâlisânemizde ma‘lûm olduğuna binâ‘en kâ‘immakâmlık-ı mezkûr uhde-i liyâkatına ihâle ve tefvîz kılınmış olmağla senden me‘mûl ve matlubumuz olan rüşd ve rü‘yet iktizâsı ve me‘mûriyetin muktezâsı vechile umûr-ı livâ ve mesâlih-i islâm ve re‘âyâ-yı şer‘-i şerîf ve kânûn-ı münîfe

tatbîkan müstakîmâne hüsn-i rü'yet ve nâ'ib ve cümle vücûh-ı mu'teberân ahâlî ile ittifâk ve ittihadâ ri'âyet ve ba'zı esbâb-ı zarûriyeden dolayı öteye berüye müteşettit ve müteferrik olan ahâlî-i fukarâ ve aşâ'irin tedâbir-i lutfiye ve hüsne ile celb ve te'mîn ve me'vâ-yı asliyelerine cem' ve îvâlarına cümle ittifâkıyla kemâl-i sa'y ve gayret ve emvâl virgü ve a'şâr-ı şer'îyye ve mürettebât-ı sâ'irenin kemâl-i hakk ve hakkâniyyet ve mezîd-i adl ve nisfet-i tevfikân yerlü yerinden kâmilen istihsâline müsâra'at idüb sâye-i zulyet-vâye-i hazret-i cihândârîde müstazıl ve mahmî bulunan ve bi'l-cümle acze-i islâm ve re'âyâ ve berâyânın keyd ve gezend eşkıyâdan hüsn-i vikayeleriyle her vechile âsâyiş-i hâl ve istirahat bâlleri kazıyye-i matlûbesinin dahi istihsâl ve istikmâline be-gâyet i'tinâ ve dikkat ve zinhâr ve zinhâr hilâf-ı emr-i bârî ve mugâyir-i rızâ-yı meyâmin-i irtizâ-yı hazret-i şehriye hâlât-ı nâ-marzıyye vukû'undan tehâşî ve mücânebet ve lâzımü'l-iş'âr olan keyfiyâtın bilâ terâhî tarafımıza bâ-i'lâm ve mazbata tahrîr ve iş'ârı husûsuna mübâderet eylesin ve siz ki muhâtabûn-ı mûmâ-ileyhimsiz siz dahi mûmâ-ileyhi livâ-ı mezkûrun kâ'immakâmı bilüb kendüsüne her husûsda mürâca'at ve murâd-ı ma'delet-i i'tinâ ve âliye tevfikân umûr-ı me'mûresinin hüsn-i idâre ve rü'yetine ve emvâl-i virgü ve mürettebât-ı sâ'irenin bilâ te'hîr vakt ü zemânıyla bey' ve istihsaline ve perişân olan aşâ'ir ve fukarânın celb ve cem'leriyle me'vâ-yı kadîmelerine ikâme ve iskânı emr-i ehemmine bi'l-ittihâd mu'âvenet ve müzâheret ederek her hâlde ve kârda cümleden cânib-i seniyyi'l-menâkıb hazret-i pâdişâhî için isticlâb-ı da'vât-ı hayriyeye müşâberet ve zir olunan tenbîhât ve te'kîdâtımızın hilâfi bir güne hâl ve hareket vukû'una getirilmeyüb ezher cihet icrâ-yı levâzım sıdk ve istikâmet ve îfâ-ı merâsim ittifâk ve ittihâd-ı ri'âyete i'tinâ ve dikkat eylemeniz bâbında mülhakatıyla Dîvân-ı eyâlet-i Musul'dan işbu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve kâ'immakâm-ı mûmâ-ileyhe i'tâ-ı ba's ve tesyâr olunmuşdur bi-mennihi te'âlâ vüsûlünde gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu amel ve hareket ve hilâfindan tevakkî ve mübâ'adet eylesiniz deyiş fi 21 N sene 63. Kayd-ı şüdde fi 29 N sene 63.

Varak: 83/b

İki yüz altmış üç senesine mahsûb Mardin Sancâğında olan re'âyânın cizye-i şer'îyyeleri ber-mûceb irâde-i seniyye-i cem' ve tahsîl ve hazineye keyfiyet tavsîli beyân olunur. fi 2 L sene 63.

... ..

150 1669 0665 Der-aliyye'den cizyenin matbû' evrâk bokcası
derûnunda semen (silik)

0000 0000 0649 ednâ tezkereleri adem-i kifayetinden verilen memhûr
beyâz tezkere

150 1669 1314

136 0803 0000 Sarf olmayub gerüye i'âde olunan evrâk matbû'a
ferûnihâde şüdde

014 0866 1314

Behâ behâ behâ

840 25980 19710

46530 guruş yekûn

46535 guruş bâlâda muharrer sarf olunan evrâk-ı cizyenin yekûn behâsı

00360 guruş meblağ-ı mezkûrdan Rıf'atlü Hâcî Süleymân Ağa'nın
ma'rifetiyle sarf olunan evrâkın behâsı

46175 guruş

41686 guruş meblağ-ı mezkûrdan Zihni Efendi'ye ve Hâcî Süleymân
Ağa'ya vâsıl olan meblağ fûrunihâde

04484 guruş Sahha'l-bâkî Ahmed Ağa'nın zimmetine geçmiştir

Ednâ tezkerelerin adem-i kifâfeyitinden der-aliyyeden matbû' hazine evrâkı
gelince tebdîl olunmak üzere müdür-i kazâ ve taraf-ı şer'den temhîr olunan beyaz
tezkerelerin beyânı fi 21 Câ sene 65.

050 guruş Temhîr olunan ednâ beyâz tezkere fi 20 Câ sene 65.

Varak: 84/a

Mardin Kâ'immakâmı Rıf'atlı Behzâd Ağa'dan edâ-ı salavât-ı mefrûza hakkında vârid olan buyuruldu suretidir.

Şerî'at-ı şî'âr Mardin Nâ'ibi meveddetlü efendi zîde fazlühü fazîlet-nişâr müftîsi mükerrermetlü efendi zîde ilmühü ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân ser-a'yânı hamiyetlü beg zîde kadrühü ve nefsi-i Mardin'de kâ'in cevâmi'î ve mesâcidin e'imme ve hutebâları ve mütevelliler vesâ'ir hademeleri efendiler zîde salâhuhüm ve mahallelerin ihtiyâr ve muhtârları bâ-sırrıhim inhâ-i muhibbânemizdir ki mâye-i salâh-ı âlemyân ve sermâye-i felâh-ı edmiyân bulunan salavât-ı hamse-i mefrûza vaktiyle huzûr-ı kalb ve ta'dîl-i erkân ve iltizâm-ı edeb ve husûl-ı itmi'nân ile edâ ve îfâsı farz-ı ayn ve elzem-i dîn bulunmuş ale'l-husûs cemâ'ât ile kıyâm ve cevâmi'î ve mesâcidlerde edâ ve itmâmı sünnet-i seniyye-i nebeviyye ve hediye-i behiyye-i Mustafavîyye bulunmuş olduğu hasebiyle ber-vechile terk ve tekâsülünde mesâg olmayub edâsında terk ve tekâsül eden eşhâs sübk-magzların bilâ-tevkîf icrâ-yı te'dîbât-ı lâ'ika ve îfâ-yı cezâ-yı müstehakaları dahi vâcibe-i zimmet-i millet-i Ahmediyye ve vâcibe-i diyânet-i millet-i Ahmediyye ve vâcibe-i diyânet-i ümmet-i Muhammediyeden idüğü vâreste-i ta'rîf ve izâde-i beyân iken bu esnâda cemâ'atle edâsında kusûr olunur gibi görünmüş ve andan başka dahi cevâmi'î ve mesâcidin pîşgâhları ve ezikka ve turuk ve âlemin memergâhları azerât-ı mü'ezziyye ve kazarât ve envâ'î eziyyeden temyîz ve tathîrleri ve ıslâh ve ta'mîrleri şu'ab-i islâm ve erkân-ı îmândan olub şu hususlara dahi adem-i dikkat ve mübâlât ile turk ve şevâri' ve mesâcid ve cevâmi'ilerin havlu ve pîşgâh ve karşı ve memergâhları işbu ezalardan hâlî bulunmadığından ufunetleriyle âlem-i mariz ve mütezarrır bulunmuşlar ve işbu hâlâtın vukû'u min külli'l-vücûh şer'-i şerîfin hilâfi ve emr ü irâde-i hazret-i şehri-yârîye münâfi idüğünden nâşî bundan böyle mahalle be-mahalle ve taraf taraf ezikka ve sokakları işbu ezâlardan tathîr ve harâb olan yerleri ta'mîr ve cevâmi'ilerin havlu ve pîşgâh ve karşı ve memergâhları kâffe-i kazarâttdan temhîz ve tathîrlerine sa'y ve gayret ve kemâliyle ihtimâm ve dikkat etmek ve salavât-ı hamse-i mefrûza vakitleriyle cevâmi'î ve mesâcidde adâb ve sünnetleriyle huzû' ve huşû' ile ikâmet ve te'diyet etmek ve emr-i ikâme ve ityânında terk ve tekâsül ve cevâmi'ilerin havlu ve pîşgâhları ve âlemin tarîk ve mümergâhları ıslâh ve ta'mîr ve temyîz ve tathîrlerinde ihmâl ve tegâgûl iden olur ise her kim olur ise olsun bilâ-tevakkuf te'dîb

ve gûşmalları icrâ oluna çağından dâ'imü'l-evkât husûsât-ı mezkûreye tarafımızdan tahrîr ve tetebbu' olunacağı yakîn ve cezm etmek bâbında mahsûsan işbu buyurulda tahrîr ve isdâr olunmuşdur bi-mennihi te'âlâ gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu amel ve hareket ve hilâfından tehâşî ve mücânebet olunması matlubumuzdur fî 7 L sene 63.

Behzâd Ağa an- ... emîn Dergâh-ı âlî ve kâ'immakâm-ı sancâk-ı Mardini'l-mahrûse.

Varak: 84b/1

Fî beyân evârimellezî ahberû alâ tarîki's-şehâdeti bi-masârifâti'l-vâkı'ati fî cemî'i'z-zahîreti ve naklihâ li'l-Orduyi'l-hümâyûn bi-mûcebi'd-defteri min ba'di cenâbü'l-eşîmi'l-hâc Süleymân Ağa fe-lizalike harrarnâhüm li-ecli tesviyeti'l-mazbatati ve tanzîmihâ ve kuyyide hünâ fî 8 L sene 63.

İbrâhîm bin İbrâhîm Tirâkîzâde, Şamâs Emsih Elzebal veled-i Circo ulâk.

Varak: 84b/2

Kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'in Mardin Kazâsı nâ'ibi Mevlânâ zîde ilmühü tevkî' refî' hümâyûn vâsıl olucak ma'lûm ola ki Mardin Kazâsına tâbi' Maserti Karyesi kazâ-ı mezbûre mesâfe-i ba'idede olduğundan karye-i mezbûrede mütemekkin Ermeni'ye tâbi' süryânî tâ'ifesinde âyînleri icrâsında papas gelüb gitmekde su'ûbet-i derkâr olduğuna binâ'en karye-i merkûme re'âyâsının tevellüd eden çocuklarını vavtiz ve kadâs etmek ve hasa ve mürdeleri vukû'unda İncîl kırâ'at eylemek misüllü âyînlere icrâsıyçün karye-i merkûmede bir nefer papasın ikâmesine kimesne tarafından dahl ve ta'arruz olunmamak üzere emr-i şerîfim sudûru millet-i merkûme batriki İlyas Matran nâm râhib istirhâm eylediği İstanbul ve tevâbi'î Ermeni Batriki Stefan nâm râhib Südde-i Sa'âdetime memhûr arzihâl takdîmiyle istid'â etmiş ve Dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca'at ve muktezâsı su'âl olundukda Musul Kazâsına tâbi' Çırmığı Karyesinde Ermeni re'âyâsının âyînleri icrâ-ı zımında Papas ikâmesine ruhsatı hâvî emr-i âlî verildiği emsâlinden bulunmuş olmağla bu sûretde ber-vech-i istid'â emr-i şerîfim i'tâsı (silik yer var) tahrîr olunmuş olmağla vech-i meşrûh üzere amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin kasaba-ı merkûma tâbi' süryânî re'âyâsının minvâl-i meşrûh üzere âyînleri icrâsıyçün karye-i merkûmede bir nefer papas ikâmesine ve âyînleri icrâsına ve kurb ve civârında bulunan ehl-i İslâma bir

güne ta'cîz ve mazarrat-ı şer'îsi olmayarak bilâ-def' savt-i İncil kırâ'atine kimesne tarafından müdâale ve mûmâna'at olunmamak bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuştur buyurdum ki hükm-i şerîfimle vüsûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-ı makrûnuyla âmil olasın şöyle bilesin alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın tahrîren fî evâhir-i şehri Recebi'l-ferd sene selâse ve sittîn ve mi'eteyen ve elf.

Varak: 85/a

Emrnâme-i sâmi-i hazret-i sadâret-penâhî sûretidir

Sunûf-ı asâkir-i nizamiyenin memleketleri cânibinde bulunan emlâk ve arâzîden virgü ahzının sûret-i seviyyesi ne vechile olmak lâzım gleeceği ba'zı tarafdân inhâ ve istîzân olunmakda olduğundan icâb-ı hâl-i mâliye nâzırı Devletlü Paşa hazretleri cânibinden lede'l-istiş'âr asâkir-i nizâmiyye-i şâhâne zâbitân ve neferâtından memleketlerinde virgü alındığında hazîne-i celîlede meramına kaydı yoğisede erbâb-ı vukûfun rivâyetine göre yalnız peder ve vâlidesi uzun za'yıfû'l-hâl olanlardan virgü alınmadığı ve erbâb-ı iktidardan temâmı ve ba'zı esbâba mebni sabıkından noksan tahsîl olunduğu anlaşıldığına ve hazîne-i celîlenin başluca vâridâtı ise işbu virgü husûsu dimek olduğuna binâ'en o makûle silk-i askerîde bulunanların memleketlerinde olan tarla ve arâzîsinden virgü ahz olunmadığı hâlde beher sene istibdâl olunan asâkir-i muntazama mahallerinde redîf-i silkine idhâl oluncağına ve bunların peder ve akrabaları evlâdımız silk-i askerîde redîfededir diyerek virgü i'tâsında (silik) ve iddi'â idecekleri ve beher sene istibdâlinde dahi asâkir-i redife tekessür edeceği (silik) bu keyfiyet ilerüde hazîne-i celîle vâridâtına gereği gibi naksıye îrâsını mülzem olacağından (silik) nizâmiye-i şâhânedan virgü alınmaması hakkında bir güne nizâm olmadığından şimdiye kadar ba'zı mahallerde tahsîl olunub bir zâman virgü alınmamış olsa bile sehvi kabilinden olacağından o makûle alınmayan mahallerde dahi istihsâli lâzımeden bulunmuş olmasıyla silk-i askerîde buldukları hâlde dahi ve bunların bulunmadığı takdîrde müste'cirleri taraflarından zirâ'at ve hirâset olunarak kalmayacağından hâl ve tahammüllerine göre her hâlde isâbet eden virgülerinin ahz ve istihsâli lâzımfeleceği meclis-i muhâsebe-i mâliyeden bi't-terkîm nâzır-ı müşârün-ileyh hazretleri taraflarından takdîm olunan mazbatada beyân ve istîzân olunmakdan nâşî meclis-i vâlâ-yı ahkâm-ı aliyye bi'l-havâle sûret-i iş'âra nazaran şimdiye kadar bi'l-cümle asâkir-i nizamiyenin emlâk ve arâzî virgü

emvâlî ise hazîne-i celîlenin başluca vâridâtından bulunduğuna binâ'en kendünden vikâyesi lâzimededen olup şu kadar ki asâkir-i nizâmiye silkinde bulunanların memleketi cânibinde olan emlâk ve arâzîsi akrabâ ve ta'allukâtı idâre ederek veyâhûd îcâr virerek mu'attal kalmamış olduğu hâlde isâbet edecek virgülerinin ahz ve istihsâlî zımında îcâbında mahallince tesviye ve icrâ olunması sûreti meclis-i vâlâ ve umûmîde hâk-pâ-yı âlîlerinden lede'l-istîzân ber-minvâl-i muharrer îcâbının icrâsıyla emlâk vâridât-ı mezkûreden mu'attal kalmış olanlardan virgü alınmayacağına binâ'en şâh-ı perverî-i şâhâne iktizasınca hilâfına hareket etdirilmeyüb bu misüllülerin iz'âcından vikâye-i husûsuna irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne müte'allık ve şeref-sudûr buyurularak mücebince sûret-i hâl taraf-ı senâverîden bâ-tahrîrât lâzım gelen me'mûrîn-i Devlet-i Aliyye taraflarına tavsiye ve (silik) kılınmış olmağla zât-ı vâlâları dahi ber-müceb irâde-i seniyye ve ber-minvâl-i muharrer iktizâ-yı hâl icrâsı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında kâ'im-senâveri tahrîr ve savb-ı sâmiye ba's ve tesyîr kılınmıştır inşallâhü te'âlâ lede'l-vüsûl ber-minvâl-i muharrer himmet buyurmaları me'mûl-ı senâverîdir fî 5 L sene 63.

Varak: 85b/1

Mücebince emrnâme-i hazret-i veliyi'n-ni'amı sûretidir

Rıf'atlı Ağa

Bu def'a şeref-vürûd olup bi'l-ihrac leffen irsâl ve inhâc kılınan sûret-i emrnâme-i sâmi-i hazret-i penâhî me'âlinden ma'lûmunuz olacağı vechile bi'l-cümle sunûf-ı asâkir-i nizâmiyye-i hazret-i şâhâne zâbitân neferâtın memleketleri cânibinde mutasarrıf oldukları emlâk e arâzîsi peder ve birader vesâ'ir akrabâ ve ta'allukâtı ve bunların bulunmadığı hâlde müste'cirleri tarafından zirâ'at ve hırâset birle mu'attal kalmış olduğu takdîrde isâbet edecek virgülerinin ahz ve istihsâl kılınması ve şâyed emlâk ve arâzî-i mezkûreden mu'attal ve metrûk olanlar olur ise o makulelerden virgü ahz olunmaması ve bu bâbda takayyüden lâzime-i icrâsı irâde-i seniyye-i nizâmından bulunmu olmağla bi-mennihi te'âlâ sûret-i emrnâme-i seniyyeyi Mardin Mahkemesi siciline kayd ve tescil birle ber-muktezâ-yı irâde-i seniyye-i icrâ-yı îcâbına dikkat ve hilâfı vaz' ve hâlât vukû'undan mücânebet eylemeniz siyâkında şukka-ı tahrîr ve tesyîr kılındı fî 7 Câ sene 63.

Varak: 85b/2

Namâz husûsuna vârid olan emrnâme-i sâmi sûretidir.

Beyândan müstagnî olduğu vechile salât-ı hamseyi vaktiyle edâ etmek kâffe-i islâma ferîza-ı zimmet-i senâ olduğu misüllü öZR-i şer'îsi olmadıkça evkât-ı hamsede cemâ'ate devam etmek dahi sünnet-i seniyyeden olarak bu emr-i meşrû'a cemî' zemânda ve husûsuyla şühûr-ı selâse-i mübârekede dikkat ve ri'âyet olunması ferîzâdan olduğuna mebni ba'de izîn ind-i şer'îsi olmayanları cemâ'ati terk etmeyüb hamse-i mefrûza vaktiyle edâ eylemeleri ve cemâ'ate müdâvemet etmeleri husûsunda memâlik-i mahrûse-i şâhânedede mütevattın bi'l-cümle ahâl-i islâma tenbîh ve i'lân olunarak me'mûrîn-i hazarânı taraflarından dahi ale'd-devâm takayyüd ve i'tinâ olunması maddesinin iktizâ eden vülât-ı uzâm ve mutasarrıfîn-i kirâm mazarratına iş'âr ve te'kîdi lâzimededen olarak ol-bâbda tahrîrât-ı lâzime tastîr ve tesyîr kılınmış olmağla cenâb-ı müşîrleri dahi keyfiyeti zîr-i idâre-i behiyyelerinde kâ'in mahallere tenbîh ve i'lân ederek bu bâbda müstemirrân takayyüdât-ı kâmilenin îfâsına bezl-i mukadderet buyurmaları siyâkında fî 17

Mûcebince emrnâme-i hazret-i velîyi'n-ni'amîdir

Rıf'atlı Ağa

Salât-ı hamseyi vaktiyle edâ etmek kâffe-i ehl-i İslâma ferîza-ı zimmet olduğu misüllü öZR-i şer'îsi olmadıkça evkât-ı hamsede cemâ'ate devâm etmek dahi sünnet-i seniyyeden olduğuna mebni ba'de izîn öZR-i şer'îsi olmayanlar cemâ'ati terk etmeyüb salât-ı hamse mefrûzayı vaktiyle edâ eylemeleri ve cemâ'ate müdâvemet etmeleri irâdesini şâmil bu kerre şeref-vürûd olan emrnâme-i sâmi-i hazret-i vekâlet-i penâhînin bir kıt'a sûret-i celîlesi bi'l-ihrac leffen tarafınıza ib'âs ve inhâc kılınmış ve salât-ı mefrûza-ı mezkûreyi vaktiyle ve cemâ'ate dikkat bi'l-cümle ehl-i İslâma fermûde-i cenâb-ı rabbi-i izzet olduğu misüllü her bir idâre-i seniyyenin dahi icrâ-yı îcâbı lâzime-i zimmet-i me'mûriyet olmakdan nâşî ber-mûceb irâde-i seniyye husûs-ı mezkûre zîr-i idârenizde bulunan kazâda dahi dikkat olunmak üzere tenbîhât-ı lâzime icrâ kılınması ve bu bâbda ale'd-devâm takayyüdât-ı kâmileye ihtimâm olunması husûsuna mübâderetleri siyâkında şakka-ı tahrîr ve tesyîr kılındı fî 25 N sene 63.

Varak: 86a/1

Rıf'atlı Ağa

Akdemce vâki' olan iş'ârımız vechile işbu altmış üç senesine mahsûben Mardin Sancâğında tevzî' ol-sâlyânesi olan ber-mûceb defter-i mûmzâ mebâliğ ma'lûmunun ber-vech-i hakkâniyyet herkesin hâl ve kudret ve temettu'larına göre ne

vechile tevzî' ve taksîm olunduğunu müş'îr lâzımgelen i'lâm ve mazbatasının ve tevzî' defterinin irsâl kılındığı selefimiz tarafından bâ-tahrîrât-i beyân ve iş'âr olunmuş ve evrâk-ı mezbûre dahi bi'l-vürûd manzûremiz olarak hazinemizde hıfz itdirilmiş ve beyâna hâcet olmadığı üzre tevzî' vakti haylûce mürûr itmiş ve masârifât-i muktedireyenin tesviyesi zımnında akçenin lüzûmu derkâr bulunmuş olduğundan ber-mûceb defter-i mûmzâ mebâliğ-i mezkûrenin bir an evvel istihsâli lâzım gelmiş olmağla bi-mennihi te'âlâ vüsûl-i şukkamızda mebâliğ-i mezbûrenin tevzî' ve taksîm olduğu vechile yerlü yerinden temâmen ve kâmilen tahsîli husûsuna dikkat ve bu bâbda ba'zı kesân sahâbet ve himâyet sûretiyle fukarâ ve berâyaya hâl ve tahammüllerinden hâric hisse-i tarhiyla ferd ü efrîdeye i'tisâf ve ta'addî vukû'undan mücânebet eylemeniz için şakka-ı tahrîr ve tesyîr kılındı fî 3 L sene 63.

Sâlyâne-i mezkûre tevzî' ve taksîm olduğu vechile yerlü yerinden istihsâli husûsu metîn-i şakkamızda iş'âr olunmuş ise de vürûd iden tevzî' defterinde Tayy aşîreti ahâlîsine yirmi bin guruş hisse tarh olduğu muharrer olduğuna ve aşîret-i mezbûre ahâlîsi mâl-ı mîrîlerinden başka sâlyâne alınması mesbûk olmadığı tahkîk ve istihbâr kılınmış olmak mülâbesesiyle mâl-ı mîrîleri mukaddem yirmi beş bin bu kadar guruşa karârlaşdırılmış idüğüne binâ'en şimdi bunlardan sâlyâne ahzı mükerrer görünmüş olduğundan keyfiyetin isti'lâmı lâzım gelmiş olmağla aşîret-i merkûmeye sâlyâne-i livadan hisse tarhından îcâb itmiş ise keyfiyetin îzâhan iş'ârına mübâderetleri me'mûldür

Varak: 86a/2

Kadd bâ'a Hâcî Şeyhmus ed-dâr elleti kâne işterâhâ min Mehmed Emîn Berber Cum'azâde el-vâkı'a fî mahalleti't-Tekkiyye li-cenâbi'l-Eşîm es-Seyyid Ali Efendi el-muhteremi'l-kâdî bi-selâseti alâf ve hamse mi'e ve hamsîn guruş ve işterâ el-mûmâ-ileyh bi's-semeni'l-mezkûr fe-vaka' bey'an bâ'ate sahîhan-ı şer'iiyen fe-li-zalike hurrire ve kuyyide hünâ fî 27 Z sene 63.

Şühûdü'l-hâl: Seyyid Mehmed Emîn bin Seyyid Hasan Küftezâde, Monlâ Mehmed bin Hüso eş-Şülo, Monlâ Bekir bin Mehmed Sa'îd Efendi Hindizâde, Ahmed bin İsmâ'il Efendi, es-Seyyid Fethullâh Sâmi, Halîl Ağa Musulî ve gayrühüm.

Kıymeti'd-dâr:

3550 guruş

2000 guruş havâle minhâ leffen Ramo bin-i Yusuf el-müsellem hâlâ

1550 guruş

1100 guruş el-Hâcc İbrâhîm 560 guruş ve Monlâ Abdî 600 ilâ târîh-i hulûl es-sened

0450 guruş

0450 guruş el-Hâcc Şeyhmus ibn-i Ahmed Ağa hâlâ

Varak: 86/b

İşbu altmış dört senesine mahsûb Mardin Sancağında olan re'âyâdan çend işledecek cem' ve cibâyeti husûsuna şeref-vürûd eden emr-i âlî ve Musul vâlîsi efendimiz hazretleri taraflarından cizye-i matbû' evrak bokçası mûcebince gelen pusula sûreti kayd ve imlâ olunur

Altmış dört senesine mahsûb mâliye hazine-i celîlesinden Musul ve tevâbî'i kazâlarında mütemmekin re'âyâ tâ'ifesi tezvî' olunmak üzere vürûd eden matbû' cizye evrakından Mardin Sancağına tahsîsan vürûd eden evrâkın mikdârı

A'lâ evrâk	evsat evrâk	ednâ evrâk	
240 guruş	1669 guruş	665 guruş	
140 guruş	0619 guruş	000 guruş	mu'ahharan gönderilmek üzere Musul hazinesinde tevkîf olan
100 guruş	1050 guruş	665 guruş	
000 guruş	0000 guruş	385 guruş	Musul evrakından ilâve
100 guruş	1050 guruş	1050 guruş	
000 guruş	0002 guruş	0000 guruş	mahrûse-i Mardin meclisinde ta'dâd olundukda nümûd olan

Düstûr-ı mükerrerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhid-i bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûfu bisunûf-ı avâtıfı'l-meliki'l-a'lâ Musul Vâlîsi vezirim Es'ad Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdenü'l-fezâ'il ve'l-ikelâm eyâlet-i mezkûre ve kâ'in kazâların kuzât ve nüvvâbı zîde fazlühüm ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân zâbitân ve vücûh-ı memleket zîde kadrühüm tevkî' refî' hümâyûn vâsıl olucak ma'lûm ola ki bi'l-cümle re'âyâ-yı Devlet-i Aliyye'min müterettib zimmetleri

olan cizye-i şer'iyelerinin hîn-i cibâyet ve tahsîlinde usûl-i himâyet kârî ve ra'iyet-i perverînin kemâl-i yenbagî icrâsı zımnında bi'l-intihâb ta'yîn olunan me'mûrlar ma'rifetleriyle tâkım tâkım tahsîs kılınan mahalle celb ile milletleri tarafından iktizâ edenler hâzır oldukları cümlesinin îcâb eden cizyeleri esnâf-ı selâse i'tibârıyla ale'r-ru'ûs cibâyet birle a'lâ cizyeye müstehak olan re'âyâ cizyeleri akçesi altmış guruş Muharrem içinde ve evsat-i cizyeye şâyân olanların gurre-i mücerremden i'tibâr Safer gâyetine kadar otuz guruşdan iki mâh zarfında ve ednâ cizyeye lâ'ive bulunanların dahi gurre-i merkûmeden Rebî'ü'l-evvel nihâyetine değin on beşer guruşdan üç mâh müddetle tahsîl ve istîfâsıyla pey-der-pey mâliye-i hazîne-i celîlesine teslîm ve edâ ve cizyesini te'diye ile efrâd-ı re'âyâyâ tekrâr cizye akçesi virmesi teklîf olunmamak için mahsûs tab' ve temsîl itdirilen makbûz senedleri yedlerine i'tâ ve senedât-ı mezkûreye her birinin isim ve şöretleri tahrîr ve imlâ olunması ve evrâk-ı matbû'adan mâ'adâ yazma tezkere vesâ'ire i'tâsı misüllü mugâyire-i vaz' ve hâlet vukû'bulmaması ve ticâret veyâhûd sâ'ir cihetle âher mahallerde bulunan re'âyânın cizye-i ednâ mevsim-i cibâyetde bulunduğu mahallerde tahsîl olunarak yedlerine verilen matbû' makbûz kağıdlarını gerek memleketlerinde ve gerek sâ'ir mahallerde ibrâz eyledikleri hâlde kendülerinden tekrar cizye talep olunmaması ve fakat o misüllülerin yedlerine verilecek evrâk-ı matbû'a zuhruna kangı kazâ ahâlîsinden olduğu işâret ve tahrîr ve her bir mahalden takdîm olunacak cibâyet defterlerinde dahi yerlü ve yabancı başka başka terkîm ve tezkîr olunması ve hilâf-ı şer'-i şerîf sabr ve mürâhık hükmünde bulunanlardan cizye mutâlebe olunmaması ve ba'zı mahaller me'mûrları bu taraftan gönderilen matbû' kağıdlarda re'âyânın isim ve eşkâlini doldurmaksızın i'tâ etmekte ve li-ecli't-ticâre Der-sa'âdetimde bulunanların dahi gönderilmesiyçün hânelerine evrâk virüb akçesini almakda oldukları ve ba'zı mahallerde asla evrâk verilmeyüb icâbında mahall-i âhere gidenlere verilmek üzere bir mikdâr kağıd tevkîf ve mâl-ı cizye temâmen re'âyâdan

Varak: 87a [Devamı]

Tahsil kılınp kusuru evrakı külliyye na tevzi namıyla der saadetime iade olunmakta ve biraz yerlerde dahi cizye evrakı bohçası takımıyla kocabaşlarına ita ve icab eden malı bedeli sabık yollu ahzü istifa kılınmakta ve mekayisi suretiyle cizye emvali istihsal olunarak cizye defteri cildi kocatına nizamı vecihle reayanın isim vesairesi yazılmamakta ve fiyatı muharrereden ziyade akçe alınmakta idüğü tahkik

olunmuş olduğundan fima bade hiçbir şahsa ismi açık bir kağıt verilmeyip isim ve eşkali her ne ise ahvali üzere derç ve tahrir ve reayaya yed be yed evrak tevzii ve vesailinin fiyatı mezkure üzere tahsiliyle cizye defteri cildi kocatına isim ve eşkalinin işaret ve tezvîr kılınması ve diyar ecnebiyeden bulunan reayadan ma ada der saadetimde vesair mahallerde bulunanlar için dahi hanelerine kağıt verilmemesi ve cizye-i mezkurenin hini cibânet ve tahsilinde efradı reayaya bir güne darp ve teaddi ve takdir misüllü halat vukua getirilmemesi ve adına müstehak olanlara evsat ve şayan bulunanlara ala teklifi misillü muamelat ve bilakis reaya tarafından dahi ketmi ahval ve kudret ile tenakus emvali mucibi halatı na maraziyye vukua gelmemesi ve bil cümle reayayı devleti aliyyemden dahi haklarında icra kılınan usul himayet kari ve raiyyet perverinin herhalde kadri şükrünü bilip edası müterettib zimmetleri olan cizye-i şeriyyelerinin nizamı vecihle vaktü zamanıyla tamamen ve kamilen tediyesine dikkat ve hilafı rızayı şahanem vaz-u hareketten münacebet ederek emvali mezkure vaktiyle ve layıkıyla cibâbet ve istihsal ve peyderpey hazine-i mezkureye irsal olunup zinhar bekaya bırakılmaması ve kıpti taifesi bulunan mahllerde reayasında icab eden cizyelerinin dahi usulü meşruha üzere tahsil ve istifa kılınması ve kağıdını zayi edenler semeresi kaydından tebeyyün eylediği ve hüsnü rızasıyla tekrar kağıt almaya talib olduğu her halde o mekulelere akçesiyle kağıt verilmesi ve bir de Gümüşhane madeni hümayunun madenci reayasında mevsim kibayette mahalli ahirde bulunanlara evsat ve edna itibarıyla cizye kağıdı verilerek buldukları mahallerde emval cizyelerinin istihsali hususları ba irade-i seniyyem mmüessil olan şurut ve nizamı iktizasından bulunmuş ve iki yüz altmış dört senesi muharremi dahi tekarrub eylemiş olduğuna binaen işbu sene-i ceddede dahi der saadetimde ve gerek memaliki mahruse-i şahanemde mütevattın ve mütemekkin kaffe-i sünuf reayayı saltanatı seniyyemin icab eden cizye-i şeriyyelerinin esnafı selase ve zikr olunan Gümüşhane-i hümayunun madencilerine dahi evsat ve edna itibarıyla bittevzi bundan dolayı bir güne teaaddi ve rencide vukua getirilmemek üzere icab ve iktizasının icrası hususu vükelayı feham saltanatı seniyyemden bil fiil ümuru maliye nazırı düsturu mükerrem müşiri müfham nizamül alem müşiri sadakat semirim İbrahim Sarim Paşa edamallahü teala iclalühü tarafından ba takrir ifade ve beyan olunmuş ve keyfiyyet hakpayı mekarim peyma şahanemden ledel istizan mucibince tanzim ve tesviye hususuna irade-i seniyye-i mülukanem taallukuyla ol babda

şerefriz sünuh ve südur olan emri hümayun şevket makrun şehriyaranem mantukı münifi vecihle hazinece icabı icra ve lazım gelen mahallere ilmühaberleri ita ve kavli meşruh üzere her bir mahal cizyesinin cibayet ve tahsili babında evamiri şerifim tasdir ve imla ve mukayyed olan nüfuslarına göre surı defatiriyle lüzumu miktarı matbu evrakı tertib ve isra kılınmış olduğu misillü musul eyaletinde mütemekkin reayanın icab eden cizye-i şeriyyelerinin usulü meşruha üzere cibayet ve tahsili zınnında canibi hazine-i celile-i maliyemden terkim olunan bir kıta memhur ve mümzi suret defteriyle reaya yedlerine verilmek üzere iktiza eden malumül miktar evrak bittertib sen ki vali-i müşarun ileysin tarafına irsal ve tesrib olunmuş ve cizye-i mezkure emvali vekatı muayyenesinde maliye hazine-i celilesine tediye ve teslim olunmak üzere ber mucibi nizam kapı kethüdası tarafından ahz olunan memhur taahhüd senedi hazine-i mezkurede hıfz ettirilmiş olmakla veçhi meşruh üzere icab ve iktizasının hüsnü icra ve tesviyesine müzeyyed itina ve sarfı ruyet eylemek ferman olmağın ilanen ve tenbihen işbu emri celilil kadrim ısdar ve tesyar olunmuştur imdi keyfiyet irade-i seniyye-i mülükanem malum hamıyyet melzumun oldukta ber mucibi suret defteri mahalli merkumede mütevattın ve mütemekkin sünuf reayanın sene-i merkumeye mahsuben cizye-i şeriyyelerinin balada muharrer olan (silik) ve nizam ve usulü mukarresesi vecihle güzelce cibayet ve tahsiliyle zinhar bekaya bırakılması esbabı istihsaline kemaliyle ikdam ve gayret ve ber minvali muharrer Gümüşhane madeni hümayunumun fakat madenci reaya

Varak: 87b/1 [Devamı]

mevsimi cibayette mahalli ahirde bulunanlara evsat ve edna itibariyle cizye kağıdı verilerek buldukları mahallerde enval cizyelerinin istihsali ve marül beyan Gümüşhane madeni hümayunum reayasından müsaadeten eyaleti mezkurenin havi olduğu mahallerde mütemekkin vesair reayayı devleti aliyyemin icab eden cizye-i şeriyyelerinin esnafı selase itibarıyla tevzi-i ve bundan dolayı bir güne teaddi ve rencide vukua getirilmemesi velhasıl tebea-i saltanatı seniyyemin asarı zulmü teaddiden vikayesiyle beraber emvali cizye-i şeriyyelerinin ezher cihet telef ve izaadan muhafazası emri ehemmine müzeyyed ihtimam ve bezli hamıyyet eyleyesiz ve siz ki kuzat ve nevabı vesair mumailyhimsiz mazmun emri ali şanınm siz dahi meczumunuz oldukta mucib ve muktezasının icra ve tesviyesine bil ittifak kemaliyle itina ve sarfı mukadderet ve muvağiri vaz-u halat vukuunu tecvizden biğayet tevakki

ve mübaedet eylemeniz babında fermanı ali şanınm sadır olmuştur buyurdum ki hükmü şerifimle vusül buldukta ol babda şeref yafete südur olan fermanı vacibül itba ve lazimül imtisalimin mazmun itaat makrun amel ve hareket eyleyesiz şöyle bilesiz alameti şerife itimad kılāsız tahriran fi evaili şehri zilkade-i şerife sene selasetün vesittin vemieteyn veelf.

Varak: 87b/2

Kıdvetül ülemail muhakkıkin Mardin kazası naib ve müftüsü zide ilmühüma ve mefahirül emasil vel akran müdiri kaza ve vücuhu memleket zide kadrühüm tevki refi-i hümayun vasıl olacak malum ola ki Mardin sakinlerinden Seyyid Halil ve Seyyid Mehmed Sait zide şerefühüm sahihun neseb sadatı kiramdan oldukta ve esbatı neseb eylediklerine yedlerinde der saadetim nakibül eşrafi tarafından memhur ve mamuhulün bih hüccet ve temessükleri olup kaza-i mezbur toprağında bilfiil zabt ve tasarruflarında hane-i avarıza bağı tekliif alınmak icab eder kadimi emlak ve arazileri yok iken kaza-i mezbur zabıtı tarafından resmi ra'iyet ve bila emri şerif tekalifi şaka ve ahalsi caniblerinden hisse-i tekalifi mutalebe olunduğı beyanıyla sani babında emri şerifim suduru mumailiyhima tarafından bu defa ba arzuhal istida olunmuş olup kuyuda ve muktezası divanı hümayunum kaleminden sual olundukta dahil daireyi yanzimat olan mahaller ahalsi emlak ve arazisi memurin marifetleriyle bittahrir havas ve evkaf ve muaf ve gayri muaf tutularak ahalinin vergileri bervechi tadil tesviye kılınmış isede bu mekule sahih ise sadatı kiramdan olup sebatı neseb eylediklerine yedlerinde der saadetim nakibül eşrafi tarafından memhur ve mamulün bih hüccet ve temssükleri olanlardan ve bir karye ve kasaba toprağında bilfiil zabt ve tasarruflarına avarıza bağı tekalif alınmak icab eder ve mucibi temettuğ olur bir güne emlak ve arazileri olmayanlar tekalifi şaka mütalebesiyle rencide olunmaması hususu kavanin sabıka iktizasından hususu mezbur mukaddema meclisi valayı ahkamı adliyemde dahi ittifakı ara ile karargir olup ol babda merhamet efzayı sünuh ve südur olan emri hümayun şahanem muktezayı münifi üzere tanzim ve tahyir kılınan kavanini kalemiyede munderiç bulunduğuna binaen keyfiyyet inha olunduğı üzere olduğı halde ber mucibi kanun emri şerifim itası iktiza eylediğı kalemi mezburdan tahrir olunmuş olmakla siz ki naibi risaleti mumailiyhimsiz mumailiyhima sahihun neseb sadatı kiramdan olup isbatı neseb eylediklerine

yedlerinde der sadetim nakibül eşrafı tarafından memhur ve mamulün bih hüccet ve temessüklerini olduğu ve kaza-i mezbur toprağında bilfiil zabt ve tasarruflarında hane-i avarıza bağlı tekalif alınmak icab eder ve mucibi temettuğ olur bir güne emlak ve arazileri omladığı muvafık nefsül emr olduğu halde tekarifi şaka mütalebesiyle teaddi ve rencide olunmayarak tarafı eşrefi padişahanem için isticlab davatı hayriyelerine dikkat ve eğer böyle olmayıpta mumaileyhimanın tasarruflarında mucibi temettuğ olur emlak ve arazileri olduğu takdirde tekalifi vakiadan hisse-i musibelerinin tanzimatı hayriye

Varak: 88a/1 [Devamı]

Usulüne tevfikân marifetiniz ile garazsızca tadil ve tesviyesiyle tahsiline mübaderet ve hilafından hazır ve mücanebet ve keyfiyyetin kaydı balasına şerh verilmek üzere derbâr şevket karar mülûkaneme inha ve işarına müsareat eylemeniz babında fermanı ali şanın sadır olmakla mazmunu münifinin infaz ve icrasına itina ve mübaderet eyleyesiz şöyle bilesiz alameti şerife itimad kılâsız tahriran fi evahiri şehri zilkade-i şerife sene selasün vesittin vemieteyn veelf

Varak: 88a/2

Hindizade Abdurrahman Efendiye senevi üç kil on iki ölçek hınta verilmek için devletlü Esat Paşanın işbu ilam ve buyruldu meelleri bade izin dahi düstürül amel tutulmak deyu Fi 25 [RA] sene 1263

Varak: 88a/3

Tapu hususuna şeref vürud eden emirname-i sami hazreti sadaret penahi sureti şerifesidir

Geçende 11 Şevval sene 1263 tarihiyle cevaben varid olan tahriratı atufileriyle iki kıta mazbata hulasa meellerinde Musul eyaleti kazaları arazisi arazi-i miriyeden olduğu halde şimdiye kadar bila tapu tasarruf ve bey-ü şıra olunmakta ve Mardin sancağının mukaddema hini fethinde ahâlisi şerifi islamiyetle müşerref olarak emlak ve arazi mevcudeleri kendilerine temlik olunmuş olduğundan ol vakitten beri bazıları aşarı şeriyyelerini vererek bunlar dahi eba an ced bila tapu mutasarrıf olup ekser arazisi dahi Musul (silik) kimesnenin uhdesinde olmayarak herkesi aşarını vermek üzere dilediği mahalle ziraat ve haraset eylemekte ve bazıların yedlerinde huçeci şeriyye bulunarak el an huçeci şeriyye ile bey-ü şıra etmekte oldukları ve bunlar böyle işitmiş olmaları hasebiyle şimdi tapu usulü icra

olunmak lazım gelse ziraat maddesinde kendilere bais fütur olacağı beyanıyla icabının icrası inha ve işar olunmuş ve keyfiyet defter emini saadetlü efendi hazretleriyle muhabere ile Musul ve Mardin sancaklarının hini tahvirinde yalnız resm tapuları ashabı araziye hasıl olunarak suret temlikine dair kayıt bulunmamış ve ahali-i merkumeye meccanen tapu verilse bile hudud ve sünuru malum olmadıkça tapu senedi itası müşkilce olacağı cihetle yine ne vecihle icrası münasib gibi görüldüğü müşarun ileyh tarafından inha kılınmış olmaktan naşi kanun ve iktiza divanı hümayundan sual ile keyfiyet meclisi valaya ledel havale Musul ve Mardin tevabiinde kain sabıkan arazi-i öşriye ve haraciye olmayıp beynen nas arazi-i miriye tabir olunur mahallerden olarak resmi tapu defter hakanide ashabı tımara hasıl kayd olunmuş olduğu halde ashabının tasarrufu bi tarikil ariye olacağından ferağı izn sahib arza muhtaç olduğuna ve emlak gibi hüccet ile ferağı cenabına binaen arazi-i miriye hakkında cari olan ahkamı kanuniyenin be tabaka mahalli mezkurede dahi icra olunması ve bila sened on seneden müteceviz yedinde tarla bulunup be her sene zabt ve ziraat ve öşür eda etmekte olan kesanın mücerred senedleri yoktur deyu yedlerinden tarlaları alınmaması iktiza edeceğinden ve ol vücu icrayı icabı hususunun tarafı müşirlerine bildirilmesi lazım geleceği meclisi valadan ifade ve arazi-i miriye hakkında müahharan karargir olan usul nizamının bir kıta sureti leffen irsal kılınmış olmakla ber minvali muharrer iktizasının icrası hususuna himmet buyurmaları siyakında kaime-i senaveri tahrir ve savbı atufilerine baas ve tesyir kılınmıştır. Fi 25 Rebiulevvel sene 1263.

Varak: 88/b

Emirname-i sami mucibince devletlü Esat Paşa Efendimiz Hazretleri taraflarından varid olan emirname suretidir.

Rifatlü Ağa

Musul ve Mardin ve tevabiinde kain sabangir arazi-i öşriye ve haraciye olmayıp beynen nas arazi-i miriye tabir olunduğundan arazi-i miriye hakkında cari olan ahkamı kanuniyenin be tabaka bu havalide dahi icra olunması ve bila sened on seneden müteceviz yedinde tarla bulunup be her sene zabt ve ziraat ve öşür eda etmekte olan kesanın mücerred senetleri yoktur deyu yedlerinden tarlaları alınması iktiza irade-i seniyyeden olduğuna dair arazi-i miriye hakkında müahharan karargir olan usul ve nizamının bir kıta sureti irsal buyrulduğu beyanıyla iktizasının icra

kılınması iradesine dair bu defa bir kıta emirname-i sami hazreti vekalet penahi şeref vürud olmuş ve ber mucibi irade-i seniyye ve nizamı behiyye dahi burada icrayı iktizasına teşebbüs ve ibtidar olduğu misillü Mardin dahi tenfiz irade-i aliyye lazımeden olduğundan mezkur emirname-i sami ile nizamnamenin birer kıta suretleri bil ihraç leffen irsal ve inhac kılınmış olmakla bimennihi teala lazimül huzur muvacehesinde fethü kıraat ve mantukı münifi cümleye ilam ve işaat olunduktan sonra sicili mahkemeye kayd ve tescil berle ber mucibi irade-i aliyye ve nizamname-i seniyye imal maslahata aled devam ihtimam ve itina ve keyfiyyetin bu tarafa ibnası dikkat ve bu babda hilafı vaz-u halat vukuundan mücanebet eylemeniz için şukka tahrir ve tesyir kılındı. Fi ğurre-i muharrem sene 1264

Bu husus ari bir maslahat nizamına bakılmayıp gönderilen nizamnamenin harf be harf icrasına dikkat eylemeniz lazımeden idüğü malum olmak için tahşir kılındı.

Bu defa tapu hakkında icra olunacak nizamattır ki ber vechi ati beyan olunur Anadolu ve Rumelide kain gayri ez evkaf zuhur eden arazi-i miriye mahlûlatının şimdiye kadar iki bin kuruşun yukarısı canibi hazine-i celileye ve ondan aşığı der uhdecilere ait olmakta ise de bundan böyle mahlûlatı mezkurenin tamamıyla hazine-i celile-i merkume canibine aid ve raci olması

Arazi-i miriyeden bir tarla tapuya müstehak oldu denilmesi mutasarrıf bila veled fevt oldukta ol tarla vikayete zira taifesinden ahar kimesneye tefviz olunmağa müstehak ve şayan oldu demek olarak bundan resmi tapu tabiri dahi ol arazinin muaccele-i misliyesi olup yoksa bazı mahallerde mütearif olmak üzere mahlûl olan arazinin bir senelik hasılatı olmadığı

Öteden beri araziye müteallik senedat bayağı kağıda ve şimdilerde bazen varaka-i sahihaya yazılarak bu suret tedavül etmekte isede işbu arazi canibi devleti aliyyeden tefviz buyurulmakta olmasına nazaran dahi daha itibar ve itinalıca olması ve bunlardan bu tarafta aklamı şahaneden münasib birinde hasene tahtında olarak mukayyed bulunması mazbutiyet maslahat ve ashabı haklarında dahi ve menfaati müstelzim olacağından bundan böyle senedatı mezkure bayağı kağıda varaka-i sahihaya yazılmak araziye mahsus olmak üzere balaları turayı ğarayı hazreti mülûkanemle manûn ve matbu senedatta ve bunların sebt ve kaydına defterhane-i amire kalemi tahsis olunarak senedatı lazıme bu tarafta bulunmak üzere fi ma bad

taşralarda o mekule arazinin tefviz ve ihale ve ferağ ve intikali vukuuna hangi kaza ve karyede vukuu bulmuş ve kime tefviz olunacak ve kimden kime ferağ ve intikal ettirilecek. Tetimme

Varak: 89/a [Devamı]

Tetimme, Ettirilecek ise isim ve şöretleri ve arzının hangi sancak ve kaza ve karye ve tımar ve mukataa dahilinde olduğu ve hudud ve sünuru gösterilerek tabi bulunduğu kaza meclisinde mazbatası yapıp ve ol kazadan dahi mülhak olduğu sancak başına gönderilip mucibinde sancak başında büyük meclisinde dahi senedinin tanzimi zınnında diğer mazbata terkim olunarak kaza meclisi mazbatası sancak başında hıfzı ibka ve iktiza eden mecellat ve harç ferağ ve intikalatı mal memurları marifetiyle ashabından ahzü istifa olunduktan sonra mezkur büyük meclis mazbatası sancak başında bulunacak velatü izam ve mutasarrıfın kiram taraflarından on birinci bent de beyan olunan usul üzereb u tarafta bulunan kapı kethüdarları müdür ümurları caniblerine gönderilip bunlar dahi varid olan mazbataları tevkif ve tehir etmeyerek derhal mahalline takdim ile usul ve nizamına tevfikane kalemi mezbur tarafından senedatı lazımesini istihsal ve nüşar ve mumaileyhim taraflarına serian irsal ederek mahallinde ashabına verilmesi ve ferağ ve intikalat vukuunda mahallinde badel kayd senedatı mezkürenin tecdidini iktiza etmeyip teamül kadimi vecihle etraf ve zuhurlarına yürütölmek ve emini defter hakani tabiriyle tanzim ve tahsis olunacak mühür ile temhir olunmak üzere mazbatasıyla beraber senedatın gönderilmesi ve fakat yazı yazacak mecalli kalmadığı veyahut fersude olarak kabili istimal olmadığı halde ol vakit tecdid olunması ve birde ber minvali muharrer kazalar taraflarından büyük meclise gelecek mazbatalar teaddüd ettiği halde ashabını posta mesarısından vikayete her biri için büyük meclisten başka başka mazbata terkimine hacet olmayarak tecemmu ettikçe birkaç adedini birleştirilip yine kazalar mazbatalarında muharrer isim ve şöret ve hudud ve sünur keyfiyetleri tamamiyle gösterilerek büyük meclis mazbatasına yazılıp bu tarafa ol suretle inha kılınması.

Arazi mahlülatından bedeli macceli ve ferağ ve intikalatından dahi harç mutadı alınacağı misillü müceddiden verilecek sened için dahi masrafı mukabili olarak üç kuruş kağıt beha alınması ve bunlardan be her mah ne miktar hasılat olur ise vergi cetvellerine idhal ile mal memurları taraflarından hulasalarının canibi

hazine-i celileye takdim ve irsal olunması ve fakat verağ ve intikalat harçları nıslarının kaza müdürlerine verilmesi

Kanunu kadime bila veled zükur fevt olan kesanın arazisi hazine meccanen intikal etmediği misillü anadan oğluna dahi meccanen tarla intikal etmeyip fakat mezburlar müstehak tapu olduklarından tapu misillü tabiriyle tefviz olunmakta isede kaffe-i ahali hakkında mebzul olan merhameti seniyye iktizasınca bu dahi bir inayeti cedide-i aleniye olmak üzere bundan böyle arazi-i miriye mutasarrıf olan kimesne fevt oldukta ol arazi müskafat evkafta cari olduğu misillü mutlaka evladına alesseviye intikal etmek yani mutasarrıf olan baba yahut ana fevt oldukta tasarrufunda bulunan tarla ve bağ ve çayır her ne ise oğluna ve kızına meccanen ve mütesaviyen intikal edip fakat bedeli misli yani muaccesesi erbabı vukuf marifetiyle ledet tahkik harç intikal namıyla yüzde beş kuruş alınması ve kezalik arazi-i miriyyeye mutasarrıf olan kesan hak tasarrufunu ahar kimesneye ferağ eyledikte bundan dahi yüz beş kuruş harç ferağ ahz olunması ve eğer ki mutasarrıf ve mutasarrıfesi bila veled fevt olur ise bu defa divanı hümayuna kayd ile ita olunan pusula mucibince meratibi istihkak iyelerine göre (silik) veresesine ve bunlar talib olmadıkları halde akrabalarına ve onlar dahi talib olmadıkları suret ol arazide şeriklerine ve surı mezkurenin hiçbirisi olmadığı halde ihtiyacı olan ahar kaza ve karye ahalisine teamül kadim üzere erbabı vukuf ve meclis (****) marifetiyle

Varak: 89/b [Devamı]

tebayün edecek bedel misliyle teklif olunarak kabul ederler ise tefviz olunup bunlar istemedikleri halde ledel müzayede ecanibden talib olanlara tefviz kılınması

Arazi ashabından bazıları mutasarrıf oldukları tarlalarını bu tarafta dahi ahara ferağ ederek iktizaları muhakemede ru'yet olunmakta isede bu kere tesis olunan nizam icabınca bade izin bu tarafta arazisini ferağ murad edenler oldukta muhakemede ru'yet olunmayarak fariğ mefruğun leh defterhane-i amire emini bulunan zat tarafına gidip orada takrirleri alınarak fariğin sahihan mutasarrıf olduğu tebeyün eyledikten sonra evveli emirde fariğin fil asıl yedinde bulunan atik senedi cedidesinin tebdil olunup bade-ü ferağı hamişine yazılarak iktiza eden harcı ahzü istifa ve senedi mefruğun lehe ita olunması ve bu keyfiyetin icabı vecihle muhakeme dahi bildirilmesi

Arazi senedatı hakkında ittihaz olunan usulü meşruha eğer ki bundan böyle tanzim olunacak senedat hakkında cari olup el haletü hezihi ashabi arazi yedlerinde bulunan senedatı atika-i sahihanın senedatı cedideye tebdili hakkında bir güne cebr sureti olmayarak ashabının reylerine müfevviz isede şu kadar var ki işbu senedatı cedide devletçe verilmiş ve kalemine kayd olunmuş olacağı cihetle adi senedata mukis olmayıp bil vücuh itibar ve ihticaca şayan olmasıyla elbette senedatı atika üzere meçhulül ahval mültezim ve sipahi mühürleriyle memhur şeyler olduğundan buraca muteber ve mevsük olamayacağına ve bu mekule senedatı atikanın tebdiline ashabi talib oldukları halde fakat kendilerinden be her sened için beha olarak üçer kuruş ve birde posta masrafı alınıp bundan dolayı diğer suretle bir güne resm taleb olunmayacağına nazaran bu babda bir güne cebr sureti olmayarak ancak o misillü senedatı atikanın tebdili ashabi hakkında hayırlı olacağına dahi ilanıyla talib olanlar haklarında iktizasının icra kılınması.

Mahlül tarla haber verilmeyerek mektum kalmış olupta sonradan haber alındıkta tasarruf eden şahıs tapuya müstehak olan kesandan bulunur ise erbabı vukufun takrir eylediği muaccele-i misliyesiyle ve eğer ki canibden yani tapuya müstehak olmayan kesandan ise balada beyan olan tevkifat icra ve müzayede olunarak diğer behasıyla tevfiz kılınması

Babadan ve anadan intikalen veyahut akrabadan olan bil istihkak araziye mutasarrıf olanlar gibi on seneden mütecaviz bila sened yedinde tarla bulunan eşhas dahi mutasarrıf olacağından o mekulelerin yedlerinde olan tarlanın mahlül addiyle yedinden alınması muğair kanun olup fakat intikal harcı miktarı resm ahziyle müceddeden sened verilip kema kan yedinde ibka olunması.

Mütearif eşhas uhdelerinde münhal olan çiftligan ve araziden ma ada arazi-i mahlüleyi her kim haber verir ise meclisçe müzayede ve tefvizi icra olunduktan sonra bedeli muaccelinden bil hesap haber veren kimesneye yüzde beş kuruş ihbariye verilmesi ve o mekule mütearif olmayan mahalle

Tetimme

Varak: 90/a [Devamı]

Ve boz ve hali bulunan arazi-i miriye'nin ziraat müdürleri veyahut vekilleri marifetleriyle zaire ihracında bedeli muaccelatından hams haber veren ziraat müdürü ise ona ve müdür vekili ise hamsinin nısfını vekile ve nısfı diğeri tabi olduğu

mahallin ziraat müdürüne ita kılınması mukaddem ki usul iktizasından ise de boz ve hali bulunan araziyi müceddiden açacak olanlardan bendi ahirde gösterildiği vecihle li eclit teşvik muaccele alınmayarak meccanen verileceğinden bu maddede hams mahal kalmayıp fakat mahlulatu vakıyı ziraat müdürleri ve vekilleri haber verdikleri halde hamsinden sarfi nazarla sairleri gibi bunlara dahi kezalik yüzde beş kuruş ihbariye ita olunması.

Ashabı araziden biri mutasarrıf olduğu tarlasını aire ferağ murad eyledikte mesela yalnız mefruğun leh meclise gelip de falan kimesne tarlasını bana ferağ eyledi deyu vaki olan ifade-i mücerredesine itibar olunmayarak fariğ ve mefruğun leh birlikte oldukları halde takrirleri alınarak ona göre mazbatasının tanzim olunması

Usulü meşruhaya tatbikan bu tarafa gönderilecek arazi mazbata ve senetleri ahir evrak ve tobraları karıştırılmayıp mahsus bir zarf derununa konulup zarfın üzerine arazi senedatıdır deyu işaret olunduktan sonra ziri dahi ras sancakta olan büyük meclis mührüyle ve mürekkeple temhir ve postahane tarafına tesyir olunarak hini vürudunda postahane tarafından dahi mahalli vali ve mutasarrıf ve muhassılının kapı kethüdası ve mirasurları tarafına verilip oralardan dahi mührünün alınmaksızın doğruca müşarun ileyh defter hakanı emini tarafına teslim ve onların marifetiyle mührü küşad olup iktizasının icrasıyla serian mahalline gönderilmek üzere müşarun ileyh tarafından dahi memur ve mahallin memuru canibine teslim ve ita ve şayet evrakı mezkurenin hini küşadında araziye dair evraktan başka hile tarikıyla sokuşturulmuş bir şey veya ahar kağıt zuhur eder ise bu mekule şeyler emin müşarun ileyh tarafından postahaneye gönderilip sahibi oradan aramak ve usulü vecihle harç ve resmi postahanedan alınmak üzere iktisasi icra olunması ve işbu evrak arazinin ras sancaktan bu tarafa gönderilmesi için behrinden üçer ve der aliyyeden ras sancağa iadesi için dahi üçer parden be her saat başına ceman altışar pare hesabıyla iktiza eden posta masrafı mahallerinde mal memurları marifetiyle ashabı taraflarından ahzü istifa ve hazine-i celileye irad kayd ve imla olunarak bundan başka mahallerinde ve gerek bu tarafta bunun için postahanelerden liste mütalebe olunmaması ve fakat o mekule tefviz ve ihale ve ferağ ve intikali icra olunacak arazi için büyük meclisten verilecek mazbatayı sahibi bu tarafa kendisi getirmek veyahut aharıyla gönderecek murad eder ise mutlak canibi meclisten gönderilmesine icbar olunmayarak sahibi yedine verilmesi suretinin dahi caiz olması ve kazalardan sancak

başına gelip gidecek mazbata ve senetler zabdiye neferatı veyahut ashabı yediyle gönderileceğinden şu cihetle bunlar için posta resmi vesaire namıyla bir şey alınmaması

Bundan böyle cibali mübahadan ve kara ve çiftligan hayvanatına mahsus olan meradan ve arazi evkaftan ma ada boz ve hali olan yerleri yeniden açıp zer etmek murad edenlere emsalini teşvik için açtıkları yerler meccanen tefviz ve yalnız kağıt behasıyla posta resmi ahz olunup bu misüllülerden birisine ve açtıkları mahal taşlık mahaller ise iki sene öşür alınmaması

Üçüncü bendde muharrer olduğu vecihle arazinin tefviz ve ihale ve ferağ ve intikali vukuunda icab eden muaccelat ve harcı ferağ ve intikali ba'del istifa senedinin celb ve itasına intikal ol tarla hali bırakılmayarak hemen mutasarrıf cedidi tarafından zer ve harasete (silik)

Varak: 90b/1 [Devamı]

Mübaşeret ve işbu senedatın bu tarafta dahi geciktirilmeyerek memuru caniblerinden sürat tanzim ve irsaline ikdam ve dikkat kılınması

Varak: 90b/2

Altmış üç senesi kasdı sani tevziine dair varid olan emirname-i velinnüama suretidir.

Rifatlı Ağa

Akdemce vaki olan işarımız mucibince ruzi kasım itibariyle tevzi-i sani defterine idhal olunmak üzere Mardin sancağında vukuu bulan mesarifatın bir kıta mümzi defteri tanzim ve takdim olduğuna dair varid olan şukkanız meeli malumumuz olmuş ve defter dahi bil vürud manzurumuz olmuş ve mesarifatı mezkureden fahiş olanları badet teftiş eyaletçe vukuu bulan mesarifattan mukannin olduğu üzere zam ve ilave olunan mebalığ memalik ile cümlesi iki yüz doksan iki bin beş yüz doksan dokuz buçuk kuruşa baliğ olmuş idüğünden meblağı mezkur tevzi ve taksim olumak üzere defteri mezkur ziline buyruldu tasdir ve sah keşidesiyle tarafınıza iade ve tesyir kılınmış olmakla ber mucibi buyruldu mebalığı mezkureyi cümle ile bil ittifak nefsi mardin ve nevahi ve kara ahalisine tadil ve tesviye şurutuna birriaye tevzi ve taksim berle yerli yerinden tahsil ve Musul hazinesine ait olan mebalığı malumenin sürat irsal ve tevsiline mübaderet eylemeniz için tezkir tahrir ve tesyir kılındı Fi ğurre Muharrem sene 1264

Der aliyyeden gelen matbu cizye evrakı badet tadad edna tezkireler ademi kifayetinden kaymakam ve hakim efendiler temhir olunan edna beyaz tezkire der aliyyeden matbuğ evrak gelince tebdil olunmak üzere beyanı.

60 Defa-i ula temhir olunan edna tezkireler bedest Mehmed Es Sani Fi 17 Safer sene 1264

83 Defa-i bedest Halil Efendi Fi 21 Safer sene 1264

80 Defa bedest Mehmed Fi 4 Rebiulevvel sene 1264

223/49/174 Evraktan sarf olunmayıp geriye iade olundu.

Varak: 91/a

İki yüz altmış üç senesi Rebî'ü'l-âhirinin guresinden Ramazan'ı gâyetine kadar altı mâh tarafından mikdâri üzere memlekete dâ'ir vukû'bulmuş olan masârifâtının sene-i mezkûrenin kast-ı sâniisine mahsûben tevzî'i defteridir ki ber-vech-i âtî zikr ve beyân olunur

022500 guruş Mardin ve Nusaybin menzilhânelerinin kast-ı sâniisi alacakları

020000 guruş 63 senesi kast-ı sâni i'âne behâviyesi

001500 guruş 63 senesi kast-ı sâni hazariyesi

001800 guruş iki nefer şehir kâhyalarının 63 senesi Rebî'ü'l-âhirinin guresinden Ramazan'ı nihâyetine kadar altı mâhlık beher mâhlık

000240 guruş bir nefer îvâzın 63 senesi Rebî'ü'l-âhirinin guresinden Ramazanı gâyetine kadar altı mâhlık ma'âş beher mâh 40 guruş

046040 guruş

003354 guruş Asâkir-i nizâmiye sâkin oldukları konakların 63 senesi Rebî'ü'l-âhirinin guresinden Ramazan'ı gâyetine kadar altı mâhlık kirâları

001134 guruş matbah ve anbarların ve dâ'ireden ba'zı lâzımü'l-istihdâm ikâmet eden kesânın 63 senesi Rebî'ü'l-âhirinden Ramazân'a değin altı aylık kirâları

000500 guruş Faziletli Müftî Efendinin mu'tâdiyesi

000500 guruş Kezâ a'yân Abdülkadir beğ'in mu'tâdiyesi

001500 guruş Hükûmet sarayının 63 senesi Rebî'ü'l-âhîrinin guresinden Ramazan'ı nihâyetine kadar altı mâhlık kirâsı

057528 guruş

000240 guruş Mahkeme ve kirâhânenin 63 senesi Rebî'ü'l-âhîrinin guresinden Ramazan'ı nihâyetine değin altı mâhlık kirâları

006000 guruş Nüfûs nâzırı Ali Beğ'in 63 senesi Cemâziye'l-âhir ve Receb ve Şa'bân ve Ramazân dört mahın ma'âşın beher mâh 1500

003950 guruş Mardin menzilcisinin 63 senesi Receb guresinden Zî'l-hicce'ti'ş-şerîfenin nihâyetine kadar irkâb itdiği hayvanâtın ücreti emr ile hisse-i mîrî 2450 guruş+ hisse-i menzilci 1500 guruş=3950 guruş.

067718 guruş

000952 guruş Hükûmet sarayının ve gerek kal'anın ba'zı masârifâtıyçün vukû'bulmuş olan esnâf alacağı 427 guruş Rıf'atlü Hâcî Süleyman Ağa vakfindan+525 guruş Rıf'atlü Behzad Ağa vakfindan=952 guruş

002410 guruş Nusaybin menzilcisi 53 senesi Receb'inden Zî'l-hicce'ye kadar hayvanât ücreti

071080 guruş

003000 guruş ber-mu'tâd kethüdâ ve hazinedâr ve kâtib-i divân veliyi'n-ni'amıya râci' olan.

004387 guruş misâfirhâne me'mûru Mehmed Sa'id'in ba'de'l-muhâsebe ve kendüsüne verilen iki bin beş yüz guruşdan başka kalan matlûbu

000182 guruş Asâkir-i nizâmiye-i şâhâne sâkin oldukları konakların kapu ve pencere ve levâzımât-ı sâ'iresine vukû'bulan masârifât

002400 guruş Ordu-yı hümâyûn ba'zı umûr-ı mühimme ile menzilhânedeki hayvanât kaldığından hâric şürût-ı ırkâb ve telef olunan dört bârgîr behâsı

096049 guruş

160000 guruş Musul hazinesinden vukû'bulan masârifâtıdan livâ-ı mezbûr hissesi

01500 guruş Esbâbihâ

271049 guruş

003000 guruş Mardin Kâ'immakâmı sâbık rıf'atlı Hâcî Süleyman Ağa ma'rifetiyle bâ-mürâsele vukû'bulan masârifâtıdan ba'de't-tenkîm kusûr-ı masârifî

013702,5 guruş Yüzde beş i'tibarıyla ber-mu'tâd tahsîlâdireye

287751 guruş

001800 guruş masârifât-ı mezkûreden fâhiş görünülerek tenzîl kılınan 1000 guruş misâfirhâne masârifından+0800 guruş mahf olan bârgîrler masârifından=1800 guruş

285951,5 guruş

006648,5 guruş gayr-i ez i'âne behâviye harç-i imzâ Sadreddin bi-ma'rifeti ma'rifet-i vücûdü'l-ahâlî

292599,5 guruş

005500 guruş nefis-i Mardin'in mu'ahharan zam olunan hizmet buyuruldu

000900 guruş şehir Kahya elviye-i re'âyâ ilkâsıyla zamm

293999,5 guruş

005868 guruş mu'ahharan devlet-i aliyye tarafından Bağdad'a gönderilmek üzere gelen on bin dane duvarlık Mardin'den tasîbinden

000288 guruş Biz Musul ve havâlisinde kâ'in tophâne rûz-ı Kasım i'tibârıyla gelen elbise aşitâniyenin ücreti

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim dergâh-ı âlî kapucubaşlarından Mardin Sancağı Kâ'immakâmı Rıf'atlü Ağa dâme mecdühü ve şer'îta-ı şî'âr nâ'ibi Meveddetlü efendi zîde fazlühü ve a'yân-ı beledi Hamitlü Beğ zîde kadürü ve vücûh-ı (silik) ve esnaf şeyhleri ve aşâ'ir ağaları ve re'âyâ kocabaşları inhâ olunur ki işbu altmış üç senesi taksît-i evvel rûz-ı hızır tevzî'inden sonra rûz-ı Kasım tevzi'ine gelinceye değin altı mâhlık zarfında vukû'bulan masârîfât-ı beldenin mikdâr ve kimini bu def'a tarafında takdîm kılınan mümzâ defter me'âlinden ma'lûmûmuz olub bu taraftan dahi mu'tâdı vechile Musul Hazinesi masârîfâtından akd iden hisse dahi bi'l-'ilâve yalnız iki yük doksan iki bin beş yüz doksan dokuz buçuk guruş bâliğ olub meblağ-ı mezbûru tevzî' hakkında karârgîr olan şürûtu mücebince ma'rifet-i şer' ve cümle ittifakıyla Mardin ve hâvî olduğu kazâ ve kurâ ahâlîsinin hâl ve tahammüle göre umûmî vechile ta'dîl ve tesviye şürûtu bi'l-icrâ tevzî' ve taksîm idüb bi't-tahsîl Musul Hazinesine â'id ve râci' olan mebâliğin sür'at irsâl ve tavsîline mübâderet eylesiz deyü fi 15 Z sene 63.

Varak: 91b/1 [Devamı]

Anh-ı nefis-i şehride olan İslâm ve Re'âyânın hisse-i musîbeleri

Hisse-i islâm-ı şehrleryân 3000 guruş, hisse-i re'âyâ-yı şehrleryân cem'-i yekûnu 6000 guruş yalnız altmış bin guruşdur.

Tevzî'-i mahallahâ-yı İslâm ma'a zamm-ı hidmet ve sarrâfiye	Tevzî'-i mahallehâ re'âyâ
6000 guruş mahalle-i Bâbü's-sor	Bâbü's-sor
1950 guruş mahalle-i Medrese	Şehidiye
2200 guruş mahalle-i Gölasyan	Tekkiye
7500 guruş mahalle-i Tekkiye	Câmi'i-i Kebîr
4600 guruş mahalle-i Şehidiye	Bâbü'l-Cedid
22.250 guruş	Necmeddin
03250 guruş mahalle-i Câmi'i-i Kebîr	Latifiye

00900 guruş mahalle-i Latifiye	Bimaristan
00700 guruş Mahalle-i Bâbü'l-cedid	Mişkin
1330 guruş mahalle-i Şeyh Şeyhullah	Baş
00700 guruş mahalle-i Necmeddin	Kıssis
29.130 guruş	Gölasıyan
00850 guruş mahalle-i Emineddin	
00750 guruş mahalle-i Şeyh Çabuk	
01350 guruş mahalle-i Mişkin	
Yekun 31.810 guruş	

Sayfa: 91b/2

Defter oldur ki

Ecel-i mev'ûduyla vefât eden Zeliha bint-i Monlâ Mehmed'in verâseti isbât-ı nisbiyesinden hasırân vârisi bulunan er karındaşı oğlu Şeyhmus bin Monlâ Pir nâm kimesneye inhisârı tahakkukundan sonra nümûdâr olan metrukâtı müteveffıyye-i mezkûrenin selase malını vücûh birine sarf etmek üzere vasî-i muhtârı olan Mehmed Ağa bin Hâcı Osman ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le eşyası fûrûht ve taksîm olundu fî 1 N sene 65.

Dest 1 aded 47,5 guruş	Tencere 1 aded 30,5 guruş	Sahan 2 aded 9 guruş	Carud ve ... 2 aded 11 guruş
Zibûn kumaş 1 aded 16,5 guruş	Hâm ebyaz 8 guruş	Fevkaniye atlas atık 8 guruş	Menşifa 1 aded kamis 1 aded futo 1 aded ... 1 aded 7 guruş
Zibûn sagîr 1 aded tarlık 2 aded 6 guruş	Çarşab köhne 1 aded 7 guruş	Sebet 1 aded 5 guruş	Tas 1 aded 2 guruş
Taf ve ... ve döşek 30 guruş	Nükûd 288 guruş	Yekûnü'l-eşyâ ve'n-nükûd 476 guruş	Yekûnü'l-ihracât
Techûz ve tekfîn ve vücûh-ı hayrât 190 guruş	Dellâliye 5 guruş	Resm-i tahrîr 12 guruş	Hadâmiye 3 guruş
Kaydiye 5 guruş	Fürûht-ı şukka 5 guruş	Sahha'l-bâkî 256 guruş	Vâris-i mezkûr Şeyhmus'a teslim olunmak üzere Mehmed Ağa'ya teslim olunmuştur.

Varak: 92a [Bir Önceki Hükümün Devamı]

Anhâ-ı tevzî'ât-ı aşâ'ir ve kurâ ve nevâhî			
Aşiret-i Piran Âli 4100 guruş	Aşâyire-i Kalenderan 4150 guruş	Şeyhan Telşair 500 guruş	Aşiret-i Denadi 3500 guruş
Karye-i Piran 2000 guruş	Karye-i Henderlü 300 guruş	Aşâyire-i Bunesri 5000 guruş	Karye-i Bergi 800 guruş
Karye-i Musiki 2000 guruş	Karye-i Tavusu 750 guruş	Karye-i Bilâli ve ... 1350 guruş	Karye-i Cevzat 2500 guruş
Aşiret-i Kikiyan Helecan 17500 guruş	Aşîret-i Ömeryan ma'a Maserti 29100 guruş	Aşîret-i Kikyan Halecan 12500	Aşiret-i Dakkori 7600 guruş
Berifan 500 guruş	Ağras-ı Selasete 1100 guruş	Nusaybin ve havâlisi 11000 guruş	Karye-i Koçhisar 3250 guruş
Karye-i Karadere 3500 guruş	Karye-i Rişmil 3500 guruş	Karye-i Kabala 2500 guruş	Karye-i Benabil 1150 guruş
Karye-i Tuhub 2250 guruş	Karye-i Estelil 1750 guruş	Köçekan 500 guruş	Karye-i Mansuriye 2500 guruş
Aşiret-i Daşi dâhil ve hâric 3250 guruş	Gariben Nahşihan ve tevâbi'i 3500 guruş	Bellükan 350 guruş	Behdinan 350 guruş
Meşkinan 2250 guruş	Ayn-ı Berud 1750 guruş	Milli 5700 guruş	Urban-ı ... 2200 guruş
İbrahimiye 1500 guruş	Mesendile 1750 guruş	Aşiret-i Sürgücü 36350 guruş	Korigi 800 guruş
Telermen 3250 guruş	Urban kiran 2750 guruş	Birek 600 guruş	Surkan 1000 guruş
Miristan 3100 guruş	Tarin 2000 guruş	Dişan 2000 guruş	Harok 1000 guruş
Meykar 3000 guruş	Karaye'l-havâs 18000 guruş	Şemrik 4250 guruş	Kal'atmera 2500 guruş

Varak: 92b/1

Kürdistan Eyâleti Atûfetlü Es'ad Paşa Hazretlerinin uhde-i müşîrânelerine emsâle ve tefvîz olunduğuna dâ'ir vârid olan buyuruldu-ı şerîf sûretidir

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim dergâh-ı âli kapucu başlarından Mardin Kâ'immakâmı rıf'atlı Behzat Ağa dâme mecdühü ve şerî'at-ı şî'âr ve fazîlet-şâr nâ'ib ve müftîsi Meveddetlü efendiler zîde fazlühümâ ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-

akrân a'yân ve vücûh-ı memleket ve müte'ayyinân-ı vilâyet ve nevâhî ve aşâyir ağaları zîdet kâdrühüm ve re'âyâ ve kocabaşları bâ seddühüm inhâ olunur ki bu def'a avâtıf-ı aliyye-i hazret-i şâhâne ve avârif-i behiyye-i cenâb-ı padişâhiyeden Van ve Muş ve Cizre ve Bohtan ve Mardin kazâ ve sancakları Diyarbekir eyaletiyle birleştirilerek Kürdistan vâfîliği unvânıyla uhde-i hâlisânemize ve Musul Eyâleti dahi atûfetlü Vecihi Paşa Hazretlerine tevcih ve ihsân-ı hümâyûn buyurulmuş ve sâl-ı hâl martı ibtidâsından i'tibâren zikr olunan Musul eyâletinde tanzimât-ı hayriye usûl-ı muhâsin-şümûlünün icrâsı iktizâ-yı irâde-i seniyyeden ve müşârün-ileyhin Musul'a vüruduna değin tahsîlât-i emvâl-i mîrîye ve muhâfaza-ı ahâlî ve ra'yye zımında burada tevakkuf ve aramamız lâzimededen bulunmuş olduğu imdi siz ki muhâtıbûn-ı mûmâ-ileyhimsuz ma'lûmlarınız oldukda cümleiniz bi'l-ittifâk sene-i merkûme mâl-ı mürettibâtının bir an evvel yerlü yerinden tahsîliyle Musul Hazinesine irsâl ve tavsîline dikkat ve ahâlî ve fukarânın keyd ü gezend eşkıyadır muhafazasıyla âsâyiş-i hâl âramış balları esbabının istihsaliyle cânib-i seniyyü'l-cevâb cenâb-ı padişâhiyçün herkesden isticlâb-ı da'vât-ı hayriyeye mübâderet ve hilâfından hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında dîvân-ı vâlî eyâlet-i Kürdistan ve arâmgâh-ı Musul'dan işbu buyuruldu ısdâr ve tesyâr olunmuşdur bi-mennihi te'âlâ vüsûlünde gerekdir ki bermûceb buyuruldu amel ve hareket ve hilâfından tevakki ve mübâ'adet eylesesiz deyü fî 21 M sene 64.

Varak: 92b/2

Katl ve cerh husûsunda şeref-vürûd eden emrânâme-i sâmi-i hazret-i vekâlet-penâhî sûretidir

Taşralarda ba'zı vukû'bulan katl ve cerh ve buna mûmâsil uygunsuz maddelere dâ'ir mahallerinden vürûd itmekde olan i'lâm ve mazbatalarda eğerce târih-i tahrîri muharrer isede asl maddenin vakt-i vukû'u yazıldığı ve halbuki bu makûle mevâddın zemânında (silik) târihiyle bilinmesi tedkîk-i mâdde ve mese'le zımında lâzım geleceğinden bundan böyle o makûle vukû'âtı mübeyyin olan i'lâmlarda ahkâm-ı şer'iyyesi beyân olunarak mazbatalarda dahi kangı ay ve kangı günde vukû'bulmuşdur ve sebep-i vukû'u teveccühle olmuşdur mahalleli istintâkı üzere îzâh ve tasrîh olunmak ya'nî sebep-i madde şu vechile olub filan ayın filanca gününde ve filan sa'âtinde ve filan mahallde vâki' olmuşdur gibi açık açık beyân kılınmak üzere iktizâ-yı mâlik re'âyâ-ı vülât ve mutasarrıfın mazarrâtı taraflarına

iş'arı meclis-i vâlâ-yı ahkâm-ı adliyeden tezekkür ve tensîb olunmuş ve vâkı'an ber-minvâl-i muharrer iktizasının icrâ-yı hüsn-i tedkîk maddeyi müceb görünerek keyfiyet ol-vechile müşâr ve mûmâ-ileyhüme bildirilmiş olmağla zât-ı vâlâları dahi rivâyet-i zâtîyeleri iktizâsı üzre ba'de izin o makûle mazbatalarda îzâhât-ı muharrenin derc ve iş'arıyla istikmâl ve sâ'il hüsn-i tesviye-i maslahat-i himmet buyurmaları sıyâkında mahsûsan işbu şukka-ı senâverî terkime ibtidâr kılındı fî 15 Z sene 63.

Varak: 93a/1

Emirnâme-i sâmi mücebince emrnâme-i velîyi'n-ni'âmî suretidir. Rıf'atlı Ağa

Memâlik-i mahrûse-i şâhâne ba'zı vukû'bulan katl ve harç ve buna memâsil uygunsuz maddelere dâ'ir mahallerinden takdîm olunmakda olan i'lâm ve mazbatalarda vakt-i vukû'u yazılmadığından nâşî bu makûle mevâdın zemân-ı vukû'unun târihiyle bildirilmesi ve bundan böyle bu misüllü vukû'âtı mübeyyin i'lâmlarda ahkâm-ı şer'iyyesi beyân olunarak mazbatada dahi kankı ay ve kankı günde vukû'bulmuşdur ve sebep-i vukû'u ne vechile olmuşdur mahalli istintâkı üzre îzâh ve musrîh olunmak ya'nî sebep-i mâdde şu vechile olub filân ayın filanca gününde ve filâ sâ'atde ve filan mahalde vâki' olmuşdur gibi açık açık beyân kılınması tenbîhâtını hâvî şeref-sudûr eden emr-nâme-i sâmi hazret-i sadâret-penâhînin bir kıt'a sûret-i münîfesi bi'l-ihrac leffen tarafınız irsâl ve inhâc olunmuş olmağla bi-mennihi te'âlâ sûret-i mezkûreyi Mardin mahkemesi sicilline kayd ve tescîl birle ba'de izin ber-müceb irâde-i seniyye o misüllü mevâdın zemân vukû'unun îzâh ve tasrîhiyle yazılması husûsuna mübâderetleri sıyâkında şukka-ı tahrîr ve tesyîr kılındı fî 13 M sene 64.

Varak: 93a/2

Rüsûmât-ı muhaddisenin afv ve ilgâsı husûsuna şeref-vürûd eden emrnâme-i sâmi hazret-i sadâret-penâhî sûret-i şerîfesidir

Bu def'a vârid olan bir kıt'a tahrîrât-ı behiyyeleri hülâsa me'âlinde sene-i sâbika Martı ibtidâsından i'tibâren bâ-irâde-i seniyye hazret-i şâhâne avf ve ilgâ olunan rüsûmât-ı muhaddisenin istihsâlinden sarf-ı nazarla ta'rife-i cedîde mücebince tahsîli lâzım gelen rüsûmât-ı kadîmenin kemâkân ahz ve tahsîs olunması zımnında keyfiyet

bâ-tahrîrât senâverî taraf-ı vâlâlarına bildirilmiş ise de Musul Eyâleti mukaddem-i müstesnâ olmak iltizâmen uhde-i behiyyelerine muhavvel bulunmak hasebiyle kâffe-i vâridât ve rüsûmâtı bi'l-müzâyede tâliblerine ihâle ve ilzâm ile senenin nısfî mürûr eylediğine ve mezkûr ta'rifelerde muharrer olan rüsûmâtın ekseri eyâlet-i merkûme dâhilinde olmadığına ve dâhil-i eyâlet olanlar dahi altmış üç senesinde ihâle ve ilzâm kılınan rüsûmât derûnunda ol-bâbda kısmeti takdîrinde karşılığı mûceb olacağına binâ'en işbu irâde-i seniyyenin tenfiz ve icrâsına bi-mennihi te'âlâ işbu altmış dört senesi Martı ibtidâsından binâ ve mübâşeret olunmak üzere şimdilik tevkîf ve te'hîri münâsib-i hâl ve maslahat görüldüğü ve mezkûr altmış dört senesi martında kâffe-i mukâta'at defteri takdîmiyle ne vechile rüsûmât ahzı ba'de'l-istîzân müte'allık buyurulacak irâde-i aliyyeye göre icabına bâkılacağı inhâ ve iş'âr olunmuş olmakdan nâşî keyfiyet kuyûdu ihrâc etdirildikten sonra meclis-i muhâsebe-i mâliyyeye lede'l-havâle rüsûmât-ı muhaddisenin sene-i mezkûreden bi'l-i'tibâr mahall-i sâ'irede ahzı men' olunduğu gibi eyâlet-i mezkûrede dahi ahz ve istihsâl olunmasından sarf-ı nazar kılınması irâde-i seniyye iktizasından olarak ol-vechile icrâsı lâzimededen görünür ise de rüsûm-ı mezkûre rüsûmât dâhillerinde olarak maktû'an mültezimleri uhdesinde olmak takrîbiyle iltizâmâtda karşılık olmak için irâde-i mezkûrenin bi-mennihi te'âlâ işbu altmış dört senesi Martında bi't-tefrîk icrâsına bakılmak üzere şimdilik tevkîfi sûret-i iş'âr-ı müşîrlерinden nümâyân olmasıyla bu takdîrce rüsûm-ı mezkûre hakkında sünûh buyurulan irâde-i seniyyeye ve iş'âr-ı atûffilerine nazaran icâbının icrâsı mâliye nâzırı devletlü paşa hazretleri tarafından bâ-takrîr inhâ olunmuş idüğünden keyfiyet-i meclis-i vâlâyaya havâle ve nâzır-ı müşârün-ileyh ile muhâbere olundukda mâliye hazine-i celflesinden mazbût vâridâtdan ihtisâbı vâridât-ı sâ'ire ile me'an otuz dört bin bu kadar ve Musul Eyâletine mülhak Mardin kazâsı ihtisâb rüsûmu dahi otuz bin gurus bedelât ile eyâlet-i mezkûre dâhilinde bulunan vâridât-ı sâ'ire-i ma'lûme ile beraber altmış üç senesine mahsûben bâ-zât-ı sâ'mîlerine ihâle olunmuş ve zikr olunan Mardin kazâsı geçen elli altı senesinden i'tibâren Diyârbekir eyaletinden bi't-tefrîk Musul'a ilhâk olunması cihetiyle mahallerde ne makûle şeylerden rüsûmât-ı ihtisâbiye alınmakta ise bir kıt'a defterinin ta'riife olarak tanzimiyle tesyârı mahalline bi'd-defa'ât te'kîd ve iş'âr kılınmış ise de cevâbı gelmediğinden altmış dört senesinden i'tibâren mârû'l-beyân mahallerde ilgâ olunacak rüsûmât her ne ise bir kıt'a defterinin tanzîm ve

takdîmi lâzım geleceği meclis-i vâlâdan ifâde kılınmış olmağla muharrer icabının icrasıyla keyfiyetinin iş'arı hususuna himmet ve i'tina buyurmaları siyakında senaveri tahrir ve savb-ı valalarına ba's ve tesyir kılınmıştır. Fi 11 M sene 1264

Varak: 93b/1

Emrnâme-i sâ'ir mücebince vârid olan emrnâme-i velfîy'n-ni'amî sûretidir
Rıf'atlı Ağa

Bu def'a şeref-vürûdla bi'l-ihrac leffen irsâl ve inhac kılınan sûret-i emrnâme-i sâmi-i hazret-i vekâlet-penâhî hülâsa-ı hâl-i âlîsinde işbu altmış dört senesi Martı ibtidâsından i'tibâren Mardin Sancâğında afv ve ilgâ olunacak rüsûmât-ı muhaddese her ne ise bir kıt'a defterinin tanzim ve takdîmi husûsu emr ü irâde buyurulmuş olmağla bi-mennihî te'âlâ livâ-ı mezkûrda ne-makûle şeylerden rüsûmât-ı ihtisâbiyye vesâ'ire alınmakda ise ol-vechile bir kıt'a defter sıhhat eserinin bi't-tertib Bâb-ı âlîye takdîm olunmak üzere bu tarafa irsâl ve tesyîri husûsuna mübâderetleri siyâkında şakka-ı tahrîr ve tesyîr kılındı fî 19 S sene 64.

Varak: 93b/2

Düstûr-ı mükerrerem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhid-i bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâli'l-mahfûfi bi-sunûf-ı avâtıfı'l-meliki'l-a'lâ Kürdistân Eyâleti Vâlîsi vezirim Es'ad Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü ve fahrü'l-ümerâi'l-kirâm mu'temedü'l-kubrâ'i'l-fihâm zû'l-kadr ve'l-ihtirâm sâhibü'l-izzü ve'l-ihtişâmi'l-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-a'lâ mîr-i mîrân-ı kirâmımdan Cizre ve Bohtan ve Mardin Kazâları Kâ'immakâmı Mustafa Paşa dâme ikbâlühü ve kıdvetü'n-nüvâbi'l-müşerri'in Mardin Nâ'ibi Mevlânâ ve Musul evkâf Müdîri Müderriszâde Abdülganî zîde ilmühümâ ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân a'zâ-yı meclis zîde kadrühüm tevkî' refî' hümâyûn vâsıl olucak ma'lûm ola ki Nusaybin'de vâki' hazret-i imâm Zeyne'l-âbidîn radiyallâhü anhü evkâf-ı şerîfesinin vazîfe-i mu'ayyene ile nisf-ı hisse-i tevliyet ve meşihat ve senede bir müdd Amedî hinta du'âgûy cihetlerine mutasarrıfı kâ'inpederi evlâd-ı vâkıfdan Mehmed Necîb Halîfe mukaddemâ kendüye ferâgat itmiş ise de uhdesine tevcîh olunmaksızın merkûm bilâ veled vefât eylediğinden cihât-ı mezkûreyi mahlûlünden Seyyid el-Hâcc Hüseyin zîde salâhü uhdesine tevcîh itdirmiş olduğu beyânıyla merkûm Hâcî Hüseyin ile terâfu' ve ihkâk-ı hakk

olunmaları husûsuna dâ'ir Seyyid Mehmed Kemâlin takdîm eylediği bir kıt'a arzihâli üzerine işbu ve lâzimesi ba'de'l-ihrac mevâlî-i uzamımdan hâlâ evkâf müfettişi vekîli akzâ-ı kuzâti'l-müslimîn Mevlânâ Ömer Hüsâmdîdîn zîde fezâ'ilühü tarafından yazılan i'lâm-ı şer'î nâtik olduğu üzere mezkûr tevliyet ve meşihat hisseleriyle du'âgûy ciheti mutasarrıfı Mehmed Necîb Halîfe'nin mukaddemâ vukû' vefâtına mebni mahlûlünden iki yüz altmış üç senesi Receb-i şerîfi evâsıtında çend seneden berü Der-sa'âdetimde sâkin olub ehl ve müstehak ve merhamet-i seniyyeme lâ'ik idüğü ihbâr olunan mûmâ-ileyh Seyyid Hâcî Hüseyin zîde salâhuya tevcîh olunark el-yevm uhdesinde bulunmuş ve sâhib-arzihâl merkûm Seyyid Mehmed Kemâl meclis-i şer' de mûmâ-ileyhe Seyyid Hâcî Hüseyin zîde salâhu hâzır olduğu hâlde cihât-ı mezkûre her ne kadar müteveffâ-yı merkûmun mahlûlünden mûmâ-ileyh Seyyid Hâcî Hüseyin zîde salâhuya tevcîh olunmuş ise de müteveffâ-yı mûmâ-ileyh hayâtında ber-minvâl-i muharrer kendüye ferâgati takrîr eylediğini ve kendüsü dahi evlâd-ı vâkıfdan bulunduğu bi'l-beyân müteveffâ-yı merkûmun kasr-ı yedinden merkûm Seyyid Hâcî Hüseyin zîde salâhunun keyf-i yedinden kendüye ciheti ifâde ve niyâz ve bir kıt'a i'lâm dahi ibrâz itmiş ve i'lâm-ı mezkûrda her ne kadar evlâd-ı vâkıfdan olduğun sadr bulunmuş ise de diğerk yedinde bulunan i'lâm ve inhâlar hemân kasr-ı yedi hikâyeden mübâderet olduğundan gayri yedinde vakfiyyesi olmayub ve vesâ'itini dahi beyân idemediğinden tetimme

Varak: 94a/1 [Devamı]

Müdde'i-i merkûmun bu mertebe vâki' olan istid'âsı şâyânü't-takât olmadığı taraf-ı şer' den kendü tefhîm olunmuş olmağla bu sûretde ciheteyn-i mezkûreteynin mutasarrıfı merkûm Şeyh Hâcî Hüseyin zîde salâhu uhdesinde kemâkân ibkâsıyla i'lâm-ı hâlî mütezammin evkâf muhasebesine kayd ile bir kıt'a emr-i âlî şânımın ısdârı muvâfık irâde-i aliyem olduğu hâlde mücebince icrâ-yı iktisâsı husûsu hâlâ evkâf-ı hümayûnum nâzırı düstûr-ı mükerrrem müşîr-i mukırr-ı nizâmü'l-âlem müşîr-i hamiyet-sihîrim es-Seyyid Mehmed Hasib Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü tarafından bâ-takrîr inhâ olunmuş ve ol-vechile tesviyesi husûsuna idâre-i aliyem ta'alluk eylemiş idüğünden ol-bâbda sâdır olan fermân-ı âlişânım mücebince keyfiyet muhâsebe-i merkûmeye kayd ve imlâ itdirilmiş olmağla i'lâm-ı hâlî mütezammin işbu emr-i âlişânım ısdâr ve irsâl itmişdir imdi siz ki vâlî ve kâ'immakâm-ı müşâr ve nâ'ib ve evkâf müdürü vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz keyfiyet mantûk-ı emr-i şerifimden

ma'lûmunuz oldukda fermânım olduğu ve bâlâda beyân kılındığı vechile ciheteyn-i mezkûreteyn merkûm Seyyid Şeyh el-Hâcc Hüseyin zîde salâhünün uhdesinde kemâkân arz olunmuş olduğundan yedinde olan berât-ı âlîşânım mücebine mûmâ-ileyhin tasarrufuna bir taraftan müdâhale itdirilmemesi husûsuna bezl-i cell-i himmet ve mezîd-i sa'y ve gayret eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşân sâdır olmuştur buyurdum ki hükm-i şerîfimle ve adl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte sünûh ve sūdûr iden işbu emr-i celîli'ş-şân vâcibü'l-ittibâ' ve lâzım'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla âmil olasız şöyle bilesiz alâmet-i şerîfime i'timâd kulasız tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' aşere min şehr-i Muharremi'l-harâm sene erba'a ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Varak: 94a/2 [Devamı]

Erbâb-ı istihkâkdan işbu râfi' tevkî' reff'i'ş-şân-ı hâkânî es-Seyyid eş-Şeyh el-Hâcc Hüseyin Halife zîde me'alihü takdîm eylediği bir kıt'a arzihâl me'âlînde nezâret-i evkâf-ı hümâyûn-ı mülûkâneme mülhak evkâfdan nasb Hazret-i İmam Zeyne'l-abidin radiyallâhü anhü vakfının vazîfe-i mu'ayyene ile nısf-ı hisse-i tevliyyet ve meşihat behâsınada bir müdd âmedî hinta du'âgûy vazifesine mutasarrıf olan evlâd-ı vâkıfdan es-Seyyid Mehmed Necib Halife vefâtı vukû'una binâ'en ma'a du'âgûy nısf hisse-i ciheteyn-i mezkûreteyn mahlûlünden kendüye tevcîh ve yedine berât-ı âlîşânımın i'tâsı husûsunu niyâz veistirhâm etmiş ve sâhib-i arzihâl mûmâ-ileyhin ceddesi Der-'aliyyemde misâfireten sâkin olub bir taraftan hubbe-i vâhîde medâr-ı ma'âşî olmadığı ve nısf hisse mezkûrteyne ehl ve erbâb bulunduğu ba'zı taraftan rivâyet ve istihbâr kılınmış olduğundan ma'a du'âgûy nısf hisse-i ciheteyn-i mezkûreteyn müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlünden mûmâ-ileyhe ber-mûceb nizâm-ı vakfın umûrunu hüsn-i idâre ve rivâyet ve hayrâtının i'mârıyla şart-ı vâkıfı icrâya i'tinâ ve dikkat eden ve sâl be-sâl lâzım gelen muhâsesini mahallinde ma'rifet-i şer'le görüb memhûr ve mûmzâ deftere nezâret-i evkâf-ı hümâyûnuma bi'l-irsâl yedine sûret almak ve hilâf-ı şart-ı vâkıf ve mugayirden bir güne hareket ve terk ve tekâsül eder ise ref'inden aher ahâlîsine verilmek şartıyla bi't-tevliye berât-ı âlîşânım i'tâ olunmak bâbında hâlâ evkâf-ı hümâyûnum nâzırı düstûr-ı mükerrerem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müşîr-i sadâkat müsmirim es-Seyyid mehmed Hasib Paşa edâmallâhü te'âlâ bâ-tahsîs ifâde eylemiş olmağla mücebine tevcîh olunmak

fermânım olmağın hakkında mezîd-i inâyet-i şehinşâhâneme zühûra gelüb bin iki yüz altmış üç senesi Receb-i şerîfinin onuncu günü târihiyle müverrih verilen rü'us-ı hümâyûnum mücebince bu berât-ı şerîfimi virdüm ve buyurdum ki es-Seyyid el-Hâcc Hüseyin zîde takvâhü mütevfâ-yı mezbûrun mahlûlünden şart-ı mezkûr üzre hisse-i ciheteyn-i mezkûreteyne mutasarrıf olub ma'a vazîfe mu'ayyene senevî bir müdd Amedî hinta evkâf-ı müşârün-ileyhe mahsûlünden ahz ve kabz ile şöyle bileler alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar fi'l-yevmi't-tâsi' ve ısrîn min Receb-i şerîf li-sene selase ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Varak: 94/b

Düstûrûn-i mükerreremûn müşîrûn-ı müfahhamûn nizâmü'l-âlemü'l-müdebbirû umûrû'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmimü mehâmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib memehhüdü bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müşeyyidü erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl el-mahfûfûn bi-sünûf-ı avâtıfı'l-meliki'l-a'lâ Anadolu'nun Sol kolu yemîn ve yesârına varınca vâki' vüzerâ-yı ızâmım edâmallâhü te'âlâ iclâlehüm ve mefâhirü'l-ümerâ'i'l-kirâm mu'temed ve'l-kübrâi'l-fihâm ulû'l-kadr ve'l-ihtirâm ashâbü'l-izzü ve'l-ihtişâm el-mahfûfu bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-âlâ mîr-i mîrân-ı kiramım dâme ikbâlehüm ve ekâzî-i kuzâti'l-müslimîn evâlî-i vülâti'l-muvahhadîn ma'âdenü'l-fezâ'il ve'l-yakîn râfî'ü a'lâmi's-şerîfe ve'd-dîn vârisü ulûmü'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-mahtûssûn bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevâlî-i fihâm zîdet fezâ'ilühüm ve mefâhirü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassûn bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâ'im muhassalîn ve kâ'immakâmlar dâme mecdühü ve mefâhirü'l-ulemâi'l-muhakkakîn nâ'ib ve müftîleri zîde ilmihüm ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân kazâ müdürleri ve a'zâ-yı meclis ve vücûh-ı memâlik zîde kadrühüm tevkî' refî' hümâyûn vâsıl olucak ma'lûm ola ki memâlik-i mahrûse-i şâhâneme işlemekte olan postaların aralık aralık yollarda önlerine kutâ'-ı tarîk ve eşkıyâ takımı çıkub posta tatarlarını katl ve emânetlerini garb ve gâret etmekte ba'zı ve bu keyfiyet ba'zı mahallerden posta

İspanya Altunu 1 dirhem 41 guruş	Yirmi rakımlı sivansek 1 dirhem 1 guruş 29 para	On rakımlı carık 1 dirhem 1 guruş 17 para	Üç beş rakımlı ta'bîr olunan carık 1 dirhem 35 para
(silik) 1 dirhem 1 guruş	Daguza ve kaver altmışlığı 1 dirhem 1 guruş 25 para	Direkli riyal ve nısfıyesini 1 dirhem 110 para	Foşi riyâl ve nısfıyesi 1 dirhem 101 para
Frank 1 dirhem 110 para	Mora riyali 1 dirhem 110 para	Yazılı karbon 1 dirhem 106 para	Kuşlu karbon 1 dirhem 91 para

Varak: 95/a

Ma'rûz-ı dâ'î devâm-ı ömr ve devlet-ı âsıfâneleridir ki

Mardin Sancağında vâki' üç rub'u hâss-ı hümâyûn ve bir rub'u vakf olan Selah nâm karye ile yine hâss-ı hümâyûndan diğer dört rub' Tuhub nâm karyelerden birinin mübhale-i münâsebe ile iştirât Der-sa'âdetde tâlibi zühûr etmiş olduğundan mezkûr karyeler fi'l-vâki' nâs-ı hümâyûn mudur ve kimisinin taht-ı tasarrufunda mıdır deyü hesâblu sâhib-i hâlî midir öyle olduğu hâlde mahallince değeri nedir ve bey' ve fûrûhtuna bir günü mahzûr var mıdır ve şimdiye kadar ne sûretle ve ne taraftan idâre olunmuşdur ve şerâ'en matlubuna merkûmenin hâsılât-ı seneviyesi ne mikdâriside olmakda olduğu bâ-emrnâme-i sâmi hazret-i sadâret-penâhî isti'lâm buyurulmuş olmağla ber-mûceb idâre-i aliyye husûsât-ı mezbûrenin ne tarafda erbâb-ı vükûfdan bi't-tahkîk hâsılât-ı vâki'a sahîhası ile ne mahallden idâre olunmakda idüğü bâ-i'lâm-ı şer'î hâkpâ-yı hâcet-revâ-yı velîyi'n-ni'amîlerine arz ve iş'âr olunması husûsunu amr-i şeref-bahşâ-yı vürûd buyurulan fermânnâme-i kerem-i alâmına hıdvâneleri mûcebince isti'lâm buyurulan husûsât-ı mezbûre ve mezkûr karyelerin senevî ... olan hâsılât-ı vâki'a-ı sahîhası erbâb-ı vükûfdan taharri ve tahkîk ve etrâf-ı eknâfyıla tefahhus ve tedkîk olundukda mezkûr Selah karyesinin üç rub'u hâss-ı hümâyûn ve bir rub'u Kasım Padişah Medresesinin vakfı ve mezbûr Tuhub Karyesinin dört rub'u Hâss-ı hümâyûn-ı ebnisede fakat Tuhub Karyesinin toprağında vâki' iki kıt'a bağ ve zirâ'at için iki tarla ve iki esbâbın hâsılât-ı vâki'aları karye-i Tuhub''ta defn-i Hak-ı İtınak olan Şeyh Davud kaddese sırrihü'l-azîz hazretlerinin tekkiye-i şerîfesine merbût vakf olub gayr-i ez hisse-i mezkûre vakf-ı mezbûr karyelerin hâsılât-ı vâki'aları hâss-ı hümâyûn tarafından kıl ve ta'sîr olduğu ve mezkûr karyeleri yevmen fe-yevm gün be-gün nizâma pezîr ve imâret olmakda idüğünden bey' ve fûrûht olduğu sûretde Mardin Sancağında olan diğer

kurâların ahâlîsi yerlerinden nakl ve mezkûr karyelerde iskân edecekleri mahzuru derkâr ve şimdiye kadar mezkûr karyeler hass-ı hümâyûn tarafından ta'şîrinde yedi kileden bir kîle mîrî anbarına ve altı kîle ashâb-ı zirâ'at bulunan fukarâya siperde ve teslîm ve bu vechile idâre olunmuşdur ve Selah karyesinin hâss-ı hümâyûna râcî' olan üç rub'u a'şârî beher kilesi kîle-i İstanbulfyle yedi kîle olmak üzere senevî iki yüz kîle hınta Mardinî ve yüz elli kîle Mardinî şa'îr bâliğ olduğu bedîdâr ve Selah karyesi a'şârının kıymetleri senevî yirmi üç bin beş yüz guruş idüğü tebeyyün etmiş ve bu tarafda Selah Karyesinin değeri iki yük on bir bin beş yüz guruş ve Tuhub Karyesinin değeri yirmi yedi bin guruş idüğü cümle indinde ma'lûm ve müsellemler olduğu vukû'u üzere huzûr-ı fâ'izü'n-nûr âsafânelerine arz ve i'lâm olundu ol-bâbda her hâlde emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir tahrîren fî evâ'il-i Şehr-i Cemâziye'l-âhir sene selâse ve sittîn ve mi'eteyn ve elf.

Ed-dâ'i li-devletikümi'l-aliyye bi'd-devâm Es-seyyid Ali Nas zâde en-nâ'ib bi-Mardin.

Varak: 95/b

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Dergâh-ı âlî kapucu başlarından Mardin Sancağı Müdiri Rıf'atlü Ağa dâme mecdühü ve şerî'at-ı şî'âr nâ'ibi meveddetlü efendi zîde ulüvvühü ve mefâhîhürü'l-emâsil ve'l-akrân a'zâ-yı meclis ve Diyarbekir gümrükçüsü olub bu def'a zikri âtî vâridât uhdesine ihâle kılınan Bekir Ağa zîdet kâdrühüm inhâ olunur ki işbu altmış dört senesi martı ibtidâsından i'tibâren zabt itmek üzere bâ-irâde-i seniyye-i mülûkâne ref' ve ilkâ olunan rüsûmâtдан başka olarak Mardin Sancağı gümrük ve ihtisâb rüsûmu vâridâtı bedel-i ma'lûme ile mûmâ-ileyh Bekir Ağa uhdesine ihâle ve ilzâm olunmuş ve nizamına tevfikân îcâb eden zabtnâmesi bi't-tahrîr yedine i'tâ birle ol-tarafa tesyîr kılınmış ve vâridât-ı mezkûrenin sene-i merkûme Martı ibtidâsından bi'l-i'tibâr zabtıyla vâridât-ı mezbûreden ber-vech-i emânet istihsâl kılınan mebâliğ ne mikdâra bâliğ olmuş ise kâmilen ağa-yı mûmâ-ileyh tarafına devr ve teslîmi lâzım geleceği siz ki muhâlibûn-ı mûmâ-ileyhimsiz keyfiyet ma'lûmunuz oldukda vâridât-ı mezbûreden Mart'dan şimdiye kadar her neğе tahsîl olunmuş ise bir akçe ketm ve ihfâ olunmayarak temâmen ve kâmilen ağa-yı mûmâ-ileyh tarafına i'tâ ve teslîm itdirilmesi husûsuna dikkat ve mübâderet ve vâridât-ı mezbûrenin bundan böyle dahi ber-mûceb

zabtnâme-i mezbûre ağa-yı mûmâ-ileyh ma'rifetiyle yerlü yerinden istihsaline mu'âvenet ve mugâyir irâde-i seniyye ve ta'rife-i cedîde resm tahsîli misüllü hâlât-ı nâ-marziyyenin vukû'a getirülmemesi imrâhına sarf-ı basîret eyleyesiz ve sen ki mültezim-i mûmâ-ileyhsin sen dahi muktezâ-yı me'mûriyet ve dirâyetin üzre vâridât-ı mezkûrenin ber-mûceb zabtnâme-i sene-i merkûme Martı ibtidâsından i'tibâren zabt birle ibtidâ-yı Mart'dan şimdiye kadar hâsıl olan vâridâtın ber-vech-i emânet tahsîline me'mûr bulunan kesân tarafından temâmen ahz ve kabz birle bundan böyle dahi nizamına tatbîkan ve ta'rife-i cedîdeye tevfikân mülgâ olan rûsûmâtından mâ'adâ resm-i gümrük ve ihtisâbın ma'rifetin ile yerlü yerinden bi'l-istihsâl mugâyir-i nizâm ve ta'rife resm-i istihsaline cesâretle tüccâr vesâ'ireye rencîde ve hasâd yollu hâlât nâ-revânın vukû'unu tecîzden fevkü'l-gâye hazer ve mübâ'adet eylemeniz bâbında dîvân-ı eyâlet-i Kürdistan ve mukırr-ı muvakkata Diyarbekir'den işbu buyuruldu istâr ve tesyâr olunmuşdur bi-mennihi te'âlâ vüsûlünde gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu amel ve hareket ve hilâfından tehâşî ve mücânebet eyleyesiz deyü fi 23 Câ sene 64.

Varak: 96a/1

Sa'âdetlü efendi hazretleri

Hazret-i Ebî Eyyub Ensârî radî anhü'l-bârî selâse-i tahîrelerinden ve Abdülkadir Geylanî kuddise sırrihü'l-'alâ hulefâsından Cizre'de kâ'in olan Şeyh Abdülfettah ve biraderi Şayan aliyye-i seniyye bulduklarına mebni Mardin kazâsında münâsib mahall-i tahsisiyle iskân olunarak ta'ayyünüyçün dahi Mardin ve kurâsından bir yurd gösterilmesi ve kendüsünün bi'l-cümle (silik) mu'âfiyeti bâbında yedine bir kıt'a emr-i âlî i'tâ ve ihsân buyurulmuş ve keyfiyet emr-i âlî mezkûr hatt-ı (silik)sinden dahi ma'lûm sa'âdetleri buyurulacağı derkâr bulunmuş olmağla ber-mantûk emr-i âlî mûmâ-ileyhim hakklarında ri'âyet-i lâzimenin icrâsıyla beraber mümkünü'l-is'âf umûr ve husûsâtın sen rû'yetinde mu'âvenet icâbının ifâsı hissesine himmet buyuruldu siyâseten terkîme-i rekîme muhâlasata ibtidâr olundu efendim fi 9 C sene 64. Defterdâr-ı nâ'ib-i mezbûre, Vâlî-i nâ'ib-i Kürdistan.

Varak: 96a/2

Faziletlü Şeyhmus Efendinin yedinde olan buyuruldu-ı şerîf sûretidir

Mardin Kazâsı Müdîri Rıf'atlü Ağa Mardin kazâsı hânedândan ve eşr-i âlî inhâ Şeyhmus Efendi hazretleri hürmet ve ri'âyete lâyük ve du'âsı iğtinama şâyân bir zât bulunmuş olduğundan efendi-i mûmâ-ileyhin hakkında lâzımgelen hürmet ve ri'âyet kâmilinin icrâsı ferîza-ı zimmetden bulunmuş olmağla bi-mennihi te'âlâ keyfiyet ma'lûm dirâyeti lüzûm-ı behiyyeleri oldukda ber-vech-i muharrer efendi-i mûmâ-ileyh virgüsünü yetmiş gurus bi'l-ahz mûmâ-ileyhin tarafınıza düşen umûr ve husûsâtlara mu'âvenet-i kâmilinin icrâ ve hakkında kemâl-i hürmet ve ri'âyetin îfâsına sarf mukadderet buyurulmak için işbu buyuruldu tahrîr ve ısdâr olunmuşdur bi-mennihi te'âlâ gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu amel ve hareket eyleyesin fi 16 L sene 64.

Varak: 96a/2

Ba'de'l-mürâfa'a ve'l-istintâk Şehiden Salih bin Mollâ Hızır ve Seyyid bin Mehmed Sino bâne hazel himaril boz ellezi fi yedd hazel hasm Kaso bin ... teyyezünü deşti keveli hüve mülki hazel müdde'i Mağruf bin Mahmud el Mardin'i ve ba'det tezkıyyeti ve kabulîş şehadet ve't tahlif ve lühul hükm sellemel himaril mezkur li'l müddeil merkum fe zalike hurrire hüna fi 27 B sene 1265.

Varak: 96/b

Süryani Ya'kubî milletinden patrikhanedeki patrik Yakub nâm piskopos tevcîh ve ihsân buyurulduğı husûsunun berât-ı âlîşân sûretidir

Ermeni patrikliğine dâhil Haleb ve Şam ve Rakka ve Diyarbekir ve Mardin ve Musul ve Kilisa-yı deyr'zafaran ve tevâbi'î Ya'kubî Süryanî patriki olan İlyas Matran râhibin vefâtı vukû'una mebni patrikin mezkûrun birine ihâlesi lâzımgelmiş olduğundan işbu dâ'ire-i berât-ı hümâyûnuma kıdvet-i muhtârü'l-milleti'l-müsîhiyye Yakub Matran râhib zidet rübetehi patriklik mezkûru idâre üzerine muktedir bulunmuş idüğünden patriklik mezkûrun râhib-i merkûma tevcîhi husûsu Süryani Yakubi tâ'ifesinin muhtâr ve kocabaşları tarafından bâ-muhzır inhâ olunmuş olduğundan bahsle resm pişkişi teslîm olunmak şartıyla patriklik mezkûr râhib-i merkûma bi't-tevcîh şürûtu derciyle bir kıt'a berât-ı âlîşânım i'tâsı İstanbul ve tevâbi'î Ermeni Patriki iftihâr muhtârü'l-milleti'l-müsîhiyye Matbos Piskos dâmet rübbetine ile millet-i meclis mihriyle memhûr Südde-i Sa'âdetime takdîm eyledikleri

arizalarında istid'â olunub kuyûda mürâca'at olundukda zikr olunan Haleb ve Şam ve Rakka ve Diyarbekir ve Mardin ve Musul ve Kilisa-yı deyr'zafaran ve tevâbi'i Yakubî Süryanî patrikliği müteveffâ-yı merkûmun üzerinde olduğu mukayyed ve mestûr olarak resm-i pişkişi olan kırk sekiz bin akçe ber-vech-i nakd hazine-i şâhâneme teslîm olunduğu tahrîr ve işâret kılınmış olmağın sâdır olan fermân-ı âlişânım mücebince bu berât-ı hümâyûnumu virdim ve buyurdum ki merkûm Yakub Matran rahib zikr olunan Haleb ve Şam ve Rakka ve Diyarbekir ve Mardin ve Musul ve Kilisa-yı deyr'zafaran ve tevâbi'inde sâkin Ya'kubî Süryani Tâ'ifesi üzerlerine ve öteden berü ola geldiği vechile patrik olub bi'l-fi'il patrikliğine dâhil mahallerde Ya'kubî Süryani matranları ve papasları ve keşişleri vesâ'ir tâ'ife-i mezbûrenin büyük ve küçüğü râhib-i merkûmu üzerlerine patrik bilüb âyinlerine müte'allık umurlarında patrik-i merkûma mürâca'at idüb ve yolunda olan sözünden tecâvüz itmeyüb itâ'atında kusûr iylemeyeler ve patrikliğine ve manastır ve kiliselerine müte'allık azl ve nasba müstehak olan matranları ve papas ve keşiş vesâ'ir râhibleri patrik-i merkûm ayinleri üzre azl ve nasb eyledikde âherden kimesne müdâhale eylemeyüb ve patrikliğine dâhil kasaba ve kurâda vâki' Yakubî Süryani tâ'ifesi yedlerinde terk olunan kilise ve manastırlarına ve âyinlerine müte'allık umurlarında âher milletden kimesne mâni' olmayub vesâ'ir vakflarına müte'allık olan hususları dahi patrik-i merkûm ma'rifetiyle görülüb âher milletden ferd karışmayub kat'an müdâhale eylemeyeler ve ba'zı zî-kudret kimesneler şu papası filan mahalle gönder veyâh^du şu papası azl ve yerine şu râhibi nasb eyle deyü vesâ'ir bahane ile âyinlerine muhâlif ol-vechile edenler ve nizâm-ı kadîmlerinin ihtilâline bâ'is olanlar ma'rifet-i şer'le men' ve def' olunub ve Yakubî Süryani milletinden ba'zıları birbirleriyle münâza'a eylediklerinde patrik-i merkûmun bir dürlü müdâhalesi yoğiken ehl-i örf tâ'ifesi vesâ'ire taraflarından bî-vech ve hilâf-ı şer'-i şerîf tecrîm itdirilmeyüb ve Yakubî Süryani tâ'ifesinden dahi kendü âyînleri üzre kiliseleri terk ve âher zimmileri ihlâl ve ihtilâl için âher milletin kiliselerine ve erenler patrik ma'rifetiyle ve âyinleri üzre men' ve ba'zı Yakubi Süryani ruhbanları dahi patrik-i merkûmun izn ve ma'rifeti yoğiken kasaba ve karyelerde mahalle be-mahalle gezüb hilâf-ı âyîn fesâda bâ'is olanlar patrik-i merkûm ma'rifetiyle şer'an lâzım gelen te'dîbleri icrâ olunub ve ba'zı kiliselerine vekîl olub ruhban fukarasının nafakalarıyçün cem' eyledikleri sadakât ve (silik)

Varak: 97/a [Devamı]

Vesâ'ir mahsûzluk (silik) itmemek için âyinleri üzre muhâsebesin gördük de âhere müdâhale olunmayub ve kadîmden Yakub Süryani kilisesi iken ehl-i örfte istinâd ile âher müddetde tagalliben zabt eyledikleri kilise ve manastırlarına ke'l-evvel Yakub Süryani tarafında zabt itdirilmeyüb sâ'ir milletler müdâhale eylemeyeler ve bilâ vâris mürd olan mazarratların ve papasların ve keşişlerin ve kalogaryaların mu'tâd-ı kadîme üzre patrike â'id olan metruklarına patrik-i merkûm veyâhûd vekîlleri ahz ve kabz eyledikde hilâf-ı mu'tâd ve kadîm Beytü'l-mâl ve kassâm ademleri müdâhale eylemeyüb ve kadîmden Yakubî Süryani tâ'ifesi zabt ve tasarruflarında olan kiliselerine ve manastırlarına ve ziyaretgâhlarına ve âyinleri üzre mu'teber ve kendülere tâbi' hem milletlerine ve kadîmden alâka ide geldiklerine ve bu ana değin âyinlerin icrâ eylediklerine ve izn-i şer'le ve evâmir-i şerîfîmle vaz'-ı kadîmi üzre manastır ve kiliselerinin müremmâtların ehl-i örf tâ'ifesi taraflarından ve taraf-ı âherden bî-vech-i dahl ve ta'arruz olunmayub patrik-i merkûmun izn ve ma'rifeti yoğiken âyinlerine muhâlif kurâ papasları nikâh câ'iz olmağın zimmîye nikâh eylemeyüb ve Ya'kubi Süryani zimmiye avret erinden kaçsa ve bir zimmi avret boşamalı ve elemlü olsa aralarına patrik-i merkûmdan gayri kimesne (silik) ve mürd olan Ya'kubî süryanî mutran tâ'ifesi ve papasları ve keşişleri ve keşiş avretleri vesâ'ir Ya'kubî Süryani tâ'ifesi kendü âyinleri üzre kilise ve manastır fukarasına ve patrik her ne vasiyet ederler ise makbûl olub kimesne tarafından müdâfa'a olunmaya ve âyinlerine muhâlif vaz' ve hareket eden Ya'kubî Süryani papasları ve keşişleri patrik-i merkûm âyinleri üzre te'dîb ve saçların traş ve kendülerin papaslıktan azl ve kiliselerin âhire virdikde kimesne müdâhale iylemeyüb ve patrik-i merkûmun kimesneye sahîh-i sübûbet bulmuş dîni ve kefâleti yoğiken ba'zıları mücerred celb-i mâl kusûruyla Ya'kubî Süryani milletinden şu zimmîlerde alacağımız vardır patrikleri bulunduğun hasebiyle senden aluruz deyü mâdâm ki üzerine şer'an bir nesne sâbit olmadıkça hilâf-ı şer'-i şerîf rencîde itdirilmeyüb ve akd-i nikâh ve fesh-i nikâh ve münâza' fihi olan iki Yakubî Süryanî zimmî mâbeynlerin rızâlarıyla ıslâh idüb ve iktizâsı vechile âyinleri üzre kiliselerinde yemîn virdirüb ve Aforos ta'bîr olunur te'dîb iyledikde hilâf-ı mu'tâd-ı kadîm ehl-i örf tâ'ifesi taraflarından tecrîm ve tağrîm eylemeyeler ve memâlik-i mahrûsede sâkin Ya'kubî Süryânî tâ'ifesinden sadaka cem'iyçün patrik-i merkûm veyâhûd (silik) mürûr ve ubûr eylediği

mahallerde bindikleri bârgîrlerine ve yanında olan hizmetçisine ve ademlerine ve tebdîli câme ve kisve eylediklerine ve patrik-i merkûmun elinde götürdüğü asâr ve kânûn-ı kadîm üzre giydiği libasına mîr-i mîrân ve mîr-livâ paşalar vesâ'ir zâbitan tarafından mûmâna'at ve ta'addî ve müdâhale olunmayub ve bindikleri bârgîr ve katırları olan ve askeri vesâ'irleri tarafından alınmayub ve müdâhale itdirilmeye ve batıklığıne tâbî' kadîm kiliselerine vakf olan bağ ve bağçe ve çiftlik ve cayır ve tarlalarına ve manastırlar ve ayazına ve panayırlarına ve değîrmenlerine ve büyü ve dükkâkîn ve eşcâr-ı müsmire ve gayr-i müsmire vesâ'ir kiliseye vakf olan eşyâ ve davarlarına bundan evvel ve bunun emsâli Yakubî Süryani patriği olanlarına vechile mutasarrıf olagelmışler ise merkûm Yakubu (silik) râhib dahi ol-minvâl üzre zabt ve tasarruf eyleyüb patrikliği umûrunu aherden vechen mine'l-vücûh ve sebeben mine'l-esbâb bir dürlü dahl ve ta'aruz kılmayalar şöyle bileler âlâmet-i şerîfe i'timâd kılalar tahrîren fî evâ'il-i Şehr-i Zî'l-ka'dâti'ş-şerîfe sene selase sittin ve mi'eteyn ve elf.

Varak: 97/b

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim dergâh-ı âlâ kapucu başlarından Mardin Kazâsı Müdîri Rıf'atlü Ağa dâme mecdühü ve şerâ'it-i şî'âr nâ'ib ve müftîsi müveddetlü efendiler zîde ilmühüm ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân a'zâ-yı meclis hamiyetlü beğ ve ağalar zîdet-kâdrühüm ve muhtarân ve muhbir ve re'âyâ kocabaşları ve millet vekilleri bi-esedühüm inhâ olunur ki Ermeni patrikliğine dâhil Haleb ve Şam ve Rakka ve Diyarbekir ve Mardin ve Musul ve Kilis-yı deyr'zafaran ve tevâbi'i Yaku'bî Süryani patriği olan İlyas Matran rahibinin vefâtı vukû'una mebnî patriklik-i mezbûrun yerine ihâlesi lâzım gelmiş ve kıdvetü'l-muhtârü'l-milleti'l-mesihyye Yakub Matran zîdet (silik) patriklik mezkûrun idâre ve rü'yetine muktedir bulunmuş idüğünden patriklik mezbûrun râhib-i merkûma bi't-tevcîh yedine bir kıt'a berât-ı âlîşân inâyet ve ihsân buyurulmuş ve râhib-i mersûma savb-ı hâlisânemize bi'l-vüsûl berât-ı şerîf-i mezbûrun irâ'esiyle ol-bâbda zîr-i idâre-i hâlisânemizde kâ'in elviye-i mülhakadan ma'dûd Mardin Kazâsına hitâben bir kıt'a buyuruldu hâlisânemizin tastîr ve tesyîri husûsu niyâz ve iltimâs etmiş olmağın imdi siz ki müdîr ve nâ'ib vesâ'ir muhâtûn-ı mûmâ-ileyhimsiz keyfiyet ma'lûmunuz oldukda râhib-i mersûmun yedinde bulunan berât-ı âlîşân mezkûrda mûnderiç bulunduğ u misüllü âyin ve milletlerince râhib-i mersûm tarafından ba'zı mertebe mu'âmelât ve tasarrufât vâkı'asına kimesne tarafından müdâhale olunmayarak îcâbı vechile tarafınıza

düŖecek husûsât-ı lâzimesinin dahi ber-nehc-i Ŗer'î ve ber-mûceb berât-ı Ŗerîf-i mezkûr rû'yet ve tesviyesiyle hakkında dahi lâzımgelen hürmet ve ri'âyet râhib-i mersûmun âyinleri iktizasınca vukû'bulacak husûsât ve tenbîhât ma'kûle bir günü dahl ve ta'arruz olunmayarak ezher-i cihet râhib-i mersûme hakkında hürmet ve ri'âyet bâbında dîvân-ı eyâlet-i Kürdistan ve mukırr-ı muvakkat Diyarbekir'den işbu buyuruldu tahrîr ve istâr ve râhib-i mersûma i'tâ ba's ve tesyâr olunmuŖdur bi-mennihi te'âlâ vüsûlünde gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu amel ve hareket olunmak deyü fi 8 M sene 64.

Kayd-ı Ŗüdde fi 16 M sene 64.

Varak: 98/a

Düstûr-ı mükerrem müŖîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cuhmûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mühâmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhid-i bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl müŖeyyid-i erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâlî'l-mahfûfi bi-sunûf-i avâtîfi'l-meliki'l-a'lâ hâlâ Kürdistan eyâleti vâlîsi vezîr-i dirâyet-semîrim Es'ad PaŖa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü ve fahrü'l-ümerâi'l-kirâm mu'temedi'l-küberâ'i'l-fihâm zû'l-kadr ve'l-ihtirâm sâhibü'l-izzü ve'l-ihtiŖâmî'l-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-a'lâ mîr-i mîrân-ı kirâmımdan sâbıkan Vân Kâ'immakâmı olub bu def'a Cizre ve Bohtan ve Mardin Kazâları kâ'immakâmlığı uhdesine ihâle kılınan Mustafa PaŖa dâme ikbâlühü ve iftihârü'l-e'âlî ve'l-e'âzım müstecemmi' cem'ü'l-me'âlî ve'l-müfâzımı'l-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâ'im ricâl-i devlet-i alıyyemden eyâlet-i mezkûre deftedârı tevkîf dâme ulüvvühü ve mefâhirü'l-ulemâi'l-muhakkakîn ma'âdenü'l-fezâ'il ve'l-yakîn nâ'ib ve müftîleri zîde ilmühüm ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân vücûh-ı memleket zîde kadrühüm tevkî' refî' hümâyûn vâsil olucak ma'lûm ola ki bir müddetden berü eyâdi-i mütegalibede kalub bi-tevfikihi te'âlâ sâye-i kudret-vâye-i mülûkânemde bu def'a feth ve teshîr olunan hatta-ı Kürdistan dâ'ire-i nizâm ve hüsn-i intizâm dâ'imi tahtına idhâliyle te'sîs-i benîsân ahâlî-i kazıyye-i matlûbesinde istikmâli zımnında Diyârbekir eyâleti ve Van ve MuŖ ve Hakkari Sancâkları ve Cizre ve Bohtan ve Mardin Kazâları birleŖdirrerek cümlesi bir eyâlet-i adüvv i'tibârıyla Kürdistân eyâleti tesmiye kılınarak eyâlet-i mezkûre vâlî-i müŖârün-ileyh undesine ihâle kılınmış ve vâlî-i müŖârün-ileyh nezâretinde olmak üzere mârû'z-zıkr Cizre ve Bohtan ve Mardin kazâları kâ'immakâmlığına münâsib birinin me'mûriyeti lâzım gelmiş ve sen ki paŖa-yı

müşârün-ileyhsin hüsn-ı sıdk ve istikâmetle muttasıf-ı mütehayyizân bendekân-ı saltanat-ı seniyyemden olarak bu makûle umûr-ı mülkiyenin hüsn-i idâresine liyâket ve ehliyetin bedîdâr olunmuş olmasıyla kâ'immakâmlık-ı mezkûrun uhdene ihâlesi husûsuna irâde-i seniyye-i mülûkânem müte'allık ve şeref-sünûh olmuş ve kazâhâ-yı merkûme dâhilinde vâki' olub mâlie-i hazîne-i celîlesinden mazbût bulunan bi'l-cümle vâridât Musul eyâleti vâridâtıyla me'an mahlûtân zemân-ı zabtları i'tibârıyla iki yüz altmış üç senesine mahsûben vâlî-i müşârün-ileyhin Musul vâliîği hengâmında bir sâbık kapu kethüdâsı ta'ahhüdüyle uhdesine bi'l-ihâle zabtı hâvî emr-i şerîfim tasdîr kılınmış ve kazâhâ-yı merkûme ber-minvâl muharrer teşkîl olunan Kürdistan eyaletine ilhâk olunması ve dâhilinde vâki' bi'l-cümle vâridâtın altmış dört senesinden i'tibâren usûl-ı tanzîmât-ı mülkiyeye tevfikân idâre olunacağı cihetle kazâhâ-yı merkûme dâhilinde olan vâridâtın mikdârını mübeyyin defterinin tanzimi lâzım gelmiş ise de vâridât-ı merkûme ber-vech-i muharrer öteden berü Musul vâridâtıyla me'an mahlûtân ihâle ve idâre olunmak münasebetiyle kayden tefrîk olunamamış eyâlet-i merkûme vâlîsi esbak müteveffâ-yı Tayyar Paşa'nın rû'yet muhasebesine dâ'ir vürûd eden defterin bir aynı ihrâc olunarak eyâlet-i merkûme vâlîsi düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem vezirim Vecihi Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü ile defterdârı iftihârü'l-e'âlî ve'l-e'âzım Mehmed dâme ulüvvühü taraflarına irsâl kılınmış olmağla mahall-i me'mûriyetine vüsûlünde vâlî-i müşârün-ileyh ve defterdâr-ı mûmâ-ileyhümâ ile bi'l-mühâbere vâridât-ı merkûmenin usûl-ı tanzîmât ve nizâmına tevfikân idâre olunmak üzere defter-i mezbûrun dahi bir aynı bi'l-ihrâc ma'lûmât-ı mahalliye olmak ve icrâ-yı îcâbıyla kazâhâ-yı merkûme ahâlîsine hasebü'l-tanzîmât tahsîsi lâzım gelen virgülleriyle a'sârı ve rüsûmu vâridâtının mü'esses olan nizâmlarını tevfikân idâre ve ihalesiyle kemiyet ve keyfiyetin iş'ârı ve kazâhâ-yı merkûm vâridât-ı kadîmesinin usûl-ı tanzîmâta tatbîkân idâresinde vâki' olacak münâfi'yle mîzân ve fazılası beyân olunacak senesi aherinde muhâsebe defterinin esbâli ve birde mâh-be-mâh vâki' olan tahsîlât ve masrûfâtın kemiyeti ve mahall-i sarfı gösterilerek defâtir-i lâzimesinin mâliye-i hazîne-i celîlesine irsâli husûsuna mübâderet ve kazâhâ-yı merkûmenin işbu altmış dört senesi cizyesi Musul eyâleti cizyesi meyânında olarak ber-vech-i maktû' vâlî-i sâbık-ı müşârün-ileyheye bâ-emr-i şerîfim ihâle olunmuş ve kazâhâ-yı merkûme ile eyâlet-i mezkûrenin hâvî olduğu diğerkazâlardan sarf olunan evrâk-ı

sahîha ve mürûr-ı tezâkürü behâsı vâlî-i esbak-ı müşârün-ileyhi ile müteveffâ-yı müşârün-ileyhin zimmetleri bulunmuş ve zikr olunan

Varak: 98/b [Devamı]

Ve zikr olunan Cizre ve Bohtan ve Mardin kazâları cizyesinin keyfiyet ve îcâbı hâlâ Musul ve Kürdistân vâfleri müşârün-ileyhümânın ve sarf olunan evrâk-ı sahîha ve mürûr-ı tezâkîrinin keyfiyeti dahi eyâleteyn-i mezkûreteyn defterdârları mûmâ-ileyhümânın me'mûriyetleri hâvî tasdîr kılınan evâmîr-i aliyemde mûnderiç bulunmuş idüğünden kazâhâ-yı selâse-i mezkûreye Musul'dan gönderilmiş olan sene-i hâliye cizyesiyle evrâk-ı sahîha ve mürûr-ı tezâküründen sarf ve tevzî' olunmuşlarının meclisce hesâblarının rü'yeti ve devr ve teslîm va'desinin icrâsıyla sâl-ı hâl cizye evrakından senin mahalline vüsûlün gününe değîn me'mûr sâbıkları ma'rifetleriyle bi't-tevzî' devren me'hûzun olacak tahsîlâtla li-ecli't-tevzî' tarafına devr olunacak cizye kâğıdının bir kıt'a defteri Kürdistan Vâlîsi müşârün-ileyh ile Der-sa'âdetime ve merbûteyni cihetle mukaddemâ Musul'dan kazâhâ-yı mezkûreye gönderilmiş bulunan mürûr-ı tezâkîri ve evrâk-ı sahîhadan yevm-i mezkûra değîn sarf olunmuşlarının esMân-ı hâsîlalarıyla sûret-i sarf ve mevcudiyeti mübeyyin bi'l-müfredât başka başka defterlerinin Musul Vâlîsi müşârün-ileyhiye ve gayr-i ez sarf mevcûd olub devr-i makbuzun olacakların dahi Kürdistan eyâleti defterdârı mûmâ-ileyheye zimmet-i kayd olunmak üzere ecnâsı tasrîhiyle lâzım gelen müfredât-ı defâtirinin defterdâr-ı mûmâ-ileyh ile keزالik Der-sa'âdetime isbâline müsâra'at ve kâ'immakâmlık-ı mezkûrun usûl ve nizamına tatbîkan hüsn-i idâre birle zât-ı şevket-semât-ı şâhâneme vedî'a-ı cenâb-ı kibriyâ olan ahâlî ve sekene-i memleketin sâye-i mürâhim-vâye-i padişâhânemde bi'l-vücûh himâyet ve sıyanetleriyle cânib-i me'âlî münâkıb şehri-yârânem için da'vât-ı hayriye isticlâbı ve bi'l-cümle vâridât-ı hazîne-i şâhânemin vakt ü zemânıyla tahsîli ve esbâli ve kâ'immakâmlık-ı mezkûrun uhdene târih-i tevcîhi olan iki yüz altmış üç senesinde Zî'l-hiccesinin yirmi altıncı gününde vâki' sene-i merkûme Teşrîn-i sâni'nin yirmi ikinci gününden i'tibâren ber-mûceb sûret-i muhassas olan on yedi bin beş yüz guruş ma'âşın mahalline vüsûlüne kadar nisfi ve hîn-i vüsûlünde temâmını kâ'immakâmlık-ı mezkûr vâridâtı tahsîlâtından ahz ve istîfâ ve meblağ-ı ma'âş mezkûr-ı rûmî hesâbıyla mâh be-mâh ahz olunarak ba'demâ hazîne-i celîle-i merkûmeye takdîm olunacak aylık masraf defterlerine ismi tasrîhiyle idhâl ve imlâ olunması emr-i ehemmine bezl-i mukadderet eylemek

fermânım olmağın me'mûriyetini hâvî işbu emr-i celîli'l-kadrim ısdâr ve i'tâ olunmuşdur imdi keyfiyet-i me'mûriyetin ma'lûmun oldukda ber-minvâl-i muharrer amel ve harekete sarf mâ-hasl-ı kudret eylesesin ve sen ki vâlî-i müşâr ve defterdâr vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz mazmûn-ı emr-i âlişânım sizin dahi meczûmunuz oldukda muhâsebe-i mezkûrenin güzelce rû'yet ve tenmîkiyle defâtir-i lâzimenin bir an akdem bi't-tanzîm sür'at irsâl ve takdîmi emr-i ehemminde vesâ'ir bi'l-cümle mevâdd-ı vâkî'anın kâ'immakâm paşa-yı müşârün-ileyhe mu'âvenet ve müzâheret icâbiyenin kâmilen icrâsına mezîd-i i'tinâ ve sarf-ı rû'yet eylemeniz bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfim vüsûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla âmil olasız şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız tahrîren fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-ışrîn şehr-i Muharremi'l-harâm sene erba'a ve sittîn ve mi'eteyen ve elf.

Varak: 99/a

Fermân-ı âlişân mücebince Kürdistan eyâleti vâlîsi Es'ad Paşa hazretlirinin buyuruldu-ı şerîf sûretidir

Mîr-i mîrân-ı kirâm-i me'âlî-i ittisâmdan Cizre Kâ'immakıma Sa'âdetlü Mustafa Paşa dâme ikbâlühü ve şerî'at-ı şî'âr ve fazilet-i nisâr nâ'ib ve müftîsi meveddetlü efendiler zîde ilmühüm ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân a'zâ-yı meclis ve e'imme ve hutebâ ve mütte'ıyyân-ı vilâyet zîdet mekârühüm inhâ olunur ki muhavvel uhde-i hâlisânemiz olan Kürdistân eyâleti dâhilinde vâkî' Cizre Sancâğı kâ'immakâmlığı bâ-irâde-i seniyye müşârün-ileyh paşa oğlumuzun uhde-i liyâkıtına tevcîh ve ihsân-ı hümâyûn buyurulmuş olduğundan muktezâ-yı me'mûriyetleri üzre bu def'a ol-tarafa azîmet itmiş olub bi-mennihi te'âlâ vüsûlünde icrâ-yı emr-i me'mûrlarına şürû' ve mübâşeret edeceği derkâr bulunmuş olmağla imdi siz ki muhâtabûn-ı mûmâ-ileyhimsiz ma'lûmunuz oldukda müşârün-ileyhin re'y ve irâdesine mütâbık umûr-ı mühâm-ı devlet-i aliyyenin muhavver lâ'ıkında rû'yet ve temşiyetine bi'l-ittifâk mezîd-i i'tinâ ve dikkat ve matlûbât-ı seniyyenin vakt ü zemânıyla yerlü yerinden tahsîl ve tekmîline bezl mâ hasl mâ hasl-ı kudret hilâfi ednâ mertebe-i hâl ve hareketden fevkü'l-gâye hazer ve mübâ'adet olunarak paşa-yı müşârün-ileyhe livâ-ı mezbûrca vâkî' olacak şeker ve şikâyiti nezd-i hâlisânemizde müsemmir olacağı cihetle nizâm-ı muhâsebe intizâm-ı seniyye ve usûl-ı âdileye

tevfikan vukû'bulacak re'yine mugâyir harekât-ı nârivânın zuhûrunda be-gâyet ittikâ ve mücânebet eyleyesiz ve siz ki paşa-yı müşârün-ileyhsiz siz dahi muktezâ-yı (silik) ve iktizâ-yı şeymekâr-ı âgâhı ve rü'yetiniz üzre mahall-i me'mûriyetinize vüsûlünüz de ferîkân-ı kirâm me'ân ittisâmıdan selefîsiz sa'âdetlü Emîn Paşa Hazretleriyle devr ve teslîm-i kâ'idesinde bâlâda zabt ve rabt livâ-ı kazâ ve istihsâl-i asâyîş ve emniyet ebnâ-ı sebîl ve nevâhî ve kurâ ve her âlde sıyânet ve himâyet ahâlî ve fukarâ ve ra'yye hususlarına sarf-ı dikkat ve i'tinâ ve sâye-i asâyîş-vâye-i hazret-i şâhâne ferd-i âfrîdenin bâdî-i rençeş ve hased olacak hâlât-ı nâbicânın vukû'unu tecvizden hazer ve ittikâ ve her bir husûsu (silik) mathara-ı hazret-i nebevîye ve tanzîmât-ı hayriyeye tatbîkan rü'yet ve tesviyesine bezlden ve herkesden cânib-i sünni'l-menâkıb hazret-i şâhâne için da'vât-ı hayriye isticlâb sarf-ı cell-i himmet ve lâzîmü'l-inhâ olan husûsâtın pey-der-pey tarafımıza iş'ârına ve ol-vechile ibrâz-ı mü'esser sadâkat ve dirâyete sarf-ı endişe ve fikret eylmeniz bâbında deyü eyâlet-i Kürdîstân ve murahhale-i Bitlis'den işbu buyuruldu astâr ve tesyâr olunmuşdur ki vech-i meşrûh üzre hareket ve hilâfından mücânebet oluna deyü fî 7 B sene 64.

Varak: 99b/1

Mardin Kazâsı Nâ'ibi meveddetlü efendi ve a'zâ-yı meclis iş erleri ve nâhiye ağaları ve söz sâhibleri ve kocabaşları ve ahâlîleri bi'l-cümle inhâ olunur ki kazânızın müdürî bulunan dergâh-ı âlî kapucu başlarından rıf'atlü Behzâd Ağa'nın dirâyet ve fitânet-i zâtiyeleri derkâr ve umûr-ı müdürlik idâresine muktedir ve mücerribü'l-etvâr bir zât idüğü âşikâr olduğundan müdürlük-i mezbûr kemâkân ağa-yı mûmâ-ileyhin uhdesine ihâle ve tefrîz olunarak ol-tarafa azîmet etmiş olduğu bi-mennihi te'âlâ vüsûlünde icrâ-yı emr-i me'mûrlarına şürû' ve mübâşeret edeceği derkâr bulmuş olmağla imdi siz ki muhâtabûn-ı mûmâ-ileyhsiz ma'lûmunuz oldukda müdür-i mûmâ-ileyhin re'y ve tedbirine mütâbe'atle umûr-ı mühâm-ı seniyye ve masâlih-i vâkî'anın muhavver lâyıkında rü'yet ve temşîtine bi'l-ittifâk mezîd-i dikkat ve i'tinâ ve matlûbât-ı seniyyenin vakt ü zemânıyla yerlü yerinden tahsîl ve tekmîline bezl-i mâ hasl kudret ve gayret ve mugâyir irâde-i seniyye ve tanzîmât-ı hayriye olan mertebe-i hilâf-ı hâl ve hareketden fevkü'l-gâye hazer ve mübâ'adet eyleyesin ve sen ki müdür-i mûmâ-ileyhsin sen dahi muktezâ-yı dirâyet ve fetânetin üzre mahall-i me'mûriyetinize vüsûlünüzde zabt ve rabta kazâ ve nâhiye ve istihsâl-i âsâyîş ve emniyet ebnâ-ı sebîl ve fukarâ ile her hâlde sıyânet ve himâyet-i

ahâlî ve fukarâ ve ra'yye hususlarına sarf-ı gayret ve i'tinâ ve sâye-i asâyiş-vâye-i hazret-i şâhânede ferd-i âfridenin bâdî rençeş ve haşarı olunacak hâlât-ı nâbecânın vukû'unu tecvizden hazer ve ittikâ ve her bir husûsun tanzîmât-ı hayriyeye ve ta'lîmât-ı seniyyeye tatbîkan rü'yet ve tesviyesine bezl-i mukadderet ve herkesin cânib-i sünni'l-cevânib hazret-i şâhâne için da'vât-ı hayriye isticlâbına dikkat ve ber-vech-i muharrer matlûbât-ı mîrîyenin vakt ü zemânıyla tahsîl ve Cizre Mâl sandığına te'diye ve teslîmine kemâl-i hayret eylemeniz bâbında cânib-i kâ'immakâmı livâ-ı Cizre'den işbu buyuruldu tahrîr ve tesyîr olunmuşdur bi-mennihi te'âlâ vüsûlünde gerekdir ki ber-mûceb buyuruldu amel ve hilâfından mücânebet eyleyesiz fi 27 B sene 64.

Varak: 99b/2

Musa veled-i Ahmed'in yedinde olan ma'âş berât-ı şerîfinin sûretidir

Kıbeli't-tensîkât-ı asâkir-i nizâmiyye-i şâhânem piyâde on dördüncü alayının ikinci taburu yedinci bölümünde üçüncü on başının sekizinci neferi Mardinli işbu râfi' tevkî' refî'i ş-şân-ı hâkânî kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Musa veled-i Ahmed zîde kadrühü alîl ve emekdâr olduğundan şart ve kayd-ı hayât-ı şihriyye on beş guruş ma'âş tahsisiyle icrâ-yı tekâ'udlûğü husûsu mütehayyızân ricâl-i Devlet-i Aliyyemden hâlâ masârîfât nâzırı iftihârü'l-e'âlî ve'l-e'âzım mîr-i tevkîf dâme ulüvvühü tarafından ifâde ve enbâ olunmuş olmasıyla ma'âş-ı mezkûrun bi't-tahsîs Mardin Sancâğı emvalinden i'tâ olunmak üzere müceddeden yedine berât-ı şerîfim i'tâsı husûsu vükelâ-yı fihâm saltanat-ı seniyyemden bi'l-fi' il umûr-ı mâliye nâzırı düstûr-ı mükerrerem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müşîr-i sadâkat-semîrim İbrâhîm Hâdim Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü cânibinden bâ-takrîr lede'l-arz mûcebince mâ'âş-ı mezkûrun işbu iki yüz altmış dört senesi Rebî'ü'l-evvelinin yedinci gününde vâki' altmış üç senesi mâh-ı Şubatı ibtidâsından i'tibâren bi't-tahsîs livâ-ı mezbûr emvalinden i'tâsı husûsuna irâde-i aliyyem ta'alluk ederek ol-vechile mûmâ-ileyhe mâhiye-i mezkûr'l-mikdâr ma'âş tahsîs olduğunu mübeyyin yedine berât-ı celîli'l-unvânım verilmek bâbında fermân-ı âlişânım sâdir olmağın hakkında mezîd-i inâyet-i padişâhânem zuhûra gelüb târih-i mezkûrdan i'tibâren berât-ı hümâyûnu virdüm ve buyurdum ki mûmâ-ileyh Musa veled-i Ahmed zîde kadrühü vech-i meşrûh üzere mübeyyin olunan şehriyye on beş guruş tekâ'udlûğü ma'âş livâ-ı mezkûr emvalinden mâdâmü'l-hayât mâh be-mâh alub ol-bâbda istidâme-i eyyâm

ömr ü ikbâl-i şâhânem ed'iyye-i hayriyesine muvâzabet ve iştigâl üzre şöyle bileler alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' aşere şehri Rebî'ü'l-evvel sene erba'a ve sittîn ve mi'eteyen ve elf.

Varak: 100a/1

Hamiyetlü Ali Beg Efendi'nin Mardin Kazâsı Müdîri vekîli olduğuna dâ'ir şeref-vürûd eden buyuruldu-ı şerîf hazret-i veliyi'n-ni'amı suretidir.

Şerî'at-ı şi'âr ve fazîlet-nisâr Mardin Kazâsı nâ'ib ve müftîsi meveddetlü efendiler zîde ilmühümâ ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân bu kere kazâ-yı mezbûre müdîr vekîli nasb olunmuş olan hamiyetlü Ali Beğ ve a'zâ-yı meclis ve vücûh ve müte'ayyinân-ı vilâyet zîdet mekâdrühüm vesâ'ir iş erleri ve söz sâhibleri ve kurâ ve e'imme ve muhtâr ve muhbirleri ve kazâ-yı mezbûrda bulunan re'âyâ Kocabışısı bâ-cem'ihim inhâ olunur ki ma'lûmânuz olduğu üzre kazânız müdîri bulunan Behzâd Ağa'nın vefâtı cihetiyle yerine kazâ-yı mezbûr umurunun hüsn-i rü'yet ve tesviyesine muktedir ve der-ibtikâr ve mücerrebü'l-etvâr birinin nasb ve ta'yîni lâzım gelmiş ve mîr-i mûmâ-ileyh evtâf-ı muharrere ile mevsûf ve bi'l-vücûh hüsn-i idâreye liyâkati derkâr olunmakdan nâşî keyfiyet lede'l-arz ve'l-inhâ irâdesi zuhûruna kadar mîr-i mûmâ-ileyh kazâ-ı mezkûre müdîr vekîli nasb ve ta'yîn olunmuş olduğu imdi siz ki muhâtabûn-ı mûmâ-ileyhimsiz ma'lûmunuz oldukda mîr-i mûmâ-ileyhi kazânızın müdîr vekîli bilüb muvâfık-ı şer'-i şerîf ve kânûn-ı münîf her bir re'y ve ifâdât ma'kûlesine mütâba'atle umûr-ı kazânın bi'l-ittifâk hüsn-i idâre tesviyesine virüb ve rûsûmât-ı sâ'irenin vakt ü zemânıyla yerlü yerinden tahsîl ve tekmiiliyle Cizre mâl sandığına tavsiye cümleliz tarafından bi'l-ittifâk sa'y ve gayret ve sen ki vekîl-i mûmâ-ileyhsin sen dah iktizâ-yı me'mûrine ve dirâyetin üzre cümle ile hüsn-i zindekânî ve mu'âşeret ve oraların nezâket-i hâliyesinin kemâl-i tabassur ve rü'yet-mendâne hareketle vedî'a-ı cenâb-ı sübhânî olan ahâlî ve fukarânın yâd (silik) ve keyd ve gezend eşkiyâdan hıfz ve vikayesiyle cümleden cânib-i sünni'l-menâkıb hazret-i şehri yârî isticlâb da'vât-ı hayriyeye ihtimâm ve gayret ve usûl ve tanzîmât-ı hayriyenin ber-vefk-i mutâlebe bi-temâmühâ hüsn-i icrâsıyla ferd-i âfrîde hakkında bir güne cevri ve ezâ vukû'a getirülmemesine be-gâyet ikdâm ve gayret ve kazâ-yı mezbûr umûr ve husûsâtının şer'-i şerîf ve kânûn-ı münîfe tatbîkan rü'yet ve tanzimine ve lâzımı'l-inhâ olan mevâdın Cizre Kâ'immakâmı Sa'âdetlü Paşa tarafından bâ-mazbada iş'âr ve îmâ ile kâffe-i mevâdın usûl-i âdileye tevfiikan tensik

ve temşitine mâ-hasıl liyâkat eylemek bâbında me'mûriyetini hâvî Dîvân-ı eyâlet-i Kürdistân ve mukırr-ı muvakkat işbu buyuruldu tahrîr ve intâr olunmuşdur gerekdir ki mücebince amel ve hareket ve hilâfından tehâşî ve mübâ'edet olunmak deyü fî 7 Z sene 64.

Varak: 100a/2

Abraham ve Lüli veledi Yunan nâm zimmîler meclis-i şer'-i kadîm-i vâcibü't-ta'zîmde Verdi ve Hiye benât-ı Yohna nâm avretlerin tarafından vekîl-i şer'î bulunan Monlâ Mehmed bin Hüso eş-Şülo müvâcehesinde üzerine da'vâ idüb bundan akdem bilâ veled mürd olan hasmlarımız mezkûr avratların li-ebeveyn er karındaşı Cici nâm zimmînin verâseti ashâb-ı fûrûzdan li-ebeveyn kız karındaşları mezkûrelere ve vâlidesi binti-i Abraham ile Ammizâdesi olduğumuz hasebiyle bizlere râci' olmağla ve mezkûr avretler mezbûrun metrukâtına vâz'ü'l-yed oldukları ecilden minvâl olunub bize düşen irsimizi bi'l-hisse bize tavsîli matlubumuzdur didiklerinde gıbbe's-su'âl mezkûr avretlerin cevâblarında müdde'iyân-ı mersûm ammizâdemiz değildir ve hisse-i irsiyyeleri yokdur deyü inkâr ile mücâb olduklarında müdde'-i mersûmân isbât-i neseb ve vesâ'itü beyân edecek beyyine-i şer'iyeye talep olundukda gıbbe't-temhîl (silik) etyân-ı beyyineden izhâr-ı acz itdikleri ve tahlife tâleb olmadıkları ecilden müdde'iyân-ı mersûmun bir hakları terettüb etmediği üzre işbu mahalde kayd ve imlâ olundu fî 3 M sene 65.

Varak: 100/b

Resm-i da'âvî husûsuna dâ'ir olunan mektûb-ı münîf sûretidir

Devletlü İnâyetlü âtufetlü sünniyi'l-himem efendim hazretleri

Müşîrlük-i nizâm-i âlîsine dâ'ir bundan akdem neşr ve i'lâm kılınan ta'lîmât-ı seniyyede hukûka mütedâ'ir tahsîlâtın yüzde beş hasbiyyen tahsîldâriyesi her bir mahalde dâ'ir ve hademelerine tahsîsan me'mûrlarına terk olunarak şu kadar ki bu makûle mevâd-ı hukûka der-âmmе şerr-i vâkî'adan mahkemede sübt olunan maddelerin zâbıta muhtâc olmaksızın tesviye kabûl edenlerden alınacak resm tamamca hükkâm şerh taraflarından olub zâbıt ma'rifeti mütezammım olan mevâddın resmi hâkimü'ş-şer' ile zâbıt-ı memleket beyninde bi'l-münâsafe ahz kılınması münderiç ve mestûr ve idâre-i seniyye-i şeref-sunûh buyurulmaksızın bundan ziyâde ahzı lâzım geleceği oda kayd-ı mestûr ise de bu def'a vukû'bulan tahkîkâta nazaran ba'zı mahallerde yüzde beş tahsîldâriye başkadan resm dahi yüzde beş olarak yüzde

onar guruş dimek olduğu iki sûretle münfelimdir denilerek tahsildâriye dâ'ir ve hizmet ve resm-i zâbit-ı memleket ile hâkim-i beldeye tahsîs olunarak yüzde onar guruş olunmakta ve bir de mevâd-ı müdde'iyândan alınub hasebü't-tebdîl istid'â-yı cedîdeden dolayı ihtilâf taraflarından dahi tekrâr haz kılınmakta bulunmuş olub hâlbu ki bu keyfiyetin bütün bütün nizâm-ı mezkûrun hilâfı ve tahsildâriye-i resm başka başka olduğunun te'dîlen fi sarf-ı vâhî ve rızâ-yı ma'delet irtizâ-yı hazret-i şâhâneye külliye mugâyir ve münâfî olduğuna ve ta'limât-ı aliyyede münderiç olan rüsûmât mahkemesine mâ'adâ ber-minvâl-i muharrer müşirlik ta'limâtında muharrer olan tahsildâriyye yalnız yüzde bin guruş münhasır olarak fakaz zâbita muhtâc olmaksızın mahkemede re'yin ve tesviye olunan mevâddan alınacak yüzde bin temâmen hâkimü's-şer' tarafına â'id olacağına ve zâbit ma'rifeti münazzım olur ise ol-hâlde yüzde bin guruş yüz parası hâkim ve yüz parası zâbit tarafına verilmek lâzım geleceğine ve tahsîl olunmayan mâl ve eşyâdan bi'l-garaz sübutu takririnde dahi zâbit-ı memleket tarafından tahsildâriyye iltimâsı kat'an câ'iz olmayacağına mütebeyyin ba'de izîn ber-minvâl-i muharrer yüzde beşden ziyâde bir sûretle resm ve tahsildâriyye alınmaması ve tahsîl olunmaması olan mâldan dahi kezâlik tahsildâriyye talep olunmaması husûsu bu def'a meclis-i vâlâ-yı ahkâm-ı adliye ve meclis-i ilm-i umûmîde müzâkere ve tensîb olunarak sûret-i hâl taraf-ı senâverîden vesâyâ-yı lâzime derciyle bi'l-cümle müşîrâne-ı ızâm ve mutasarrıfyen-i kirâm hazretlerine ve sâ'ir lâzım gelenlere bâ-tahrîrât beyân ve iş'âr ve bu bâbda cânib-i cenâb-ı fetvâ-penâhîden dahi hükkâm ve nüvvâb taraflarına tahrîrât-ı tastîr ve tesyâr kılınmış olmağla zât-ı atûfileri dahi ber-minvâl-i muharrer ba'de izîn yüzde beşden ziyâde bir sûretle sikke ve tahsildâriyye alınmaması ve tahsîl olunmamış olan mâlımdan dahi kezâlik tahsildâriyye ahz olunmaması zımnında iktizâ-yı hâlin icrâsıyla hilâf-ı idâre ve nizâm-ı hâl ve hareket vukû'a getirülmemesi esbâb-ı lâzimesinin istihsâlî husûsuna himmet buyurmaları siyâkında şukka-ı senâverî terkîmine ibtidâr kılınmıştır fi 29 Câ sene 60. Ra'uf.

Varak: 101/a

Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mardin Kazâsı Müdiri hamiyetlü beğ ve şerî'at-ı iş'âr nâ'ib ve müftîsi meveddetlü efendiler zîde ilmühümâ ve a'zâ-yı meclis vesâ'ir iş'arleri zîde kadrühüm inhâ olunur ki bi-tevfika tevekkül bu sene-i mübârekede Anadolu Ordu-yı hümâyûnu dâ'iresinde fer'-i şer'iyye neferât-ı cedîde ahzı irâdesine

hazret-i şâhâne iktizâ-yı hâlî ihtivasından bulunmuş ve dâ'ire-i mezkûrenin sâ'ir mahallerinde icrâ olunduğu mislû Mardin Kazâsından dahi ahz neferât-ı cedîde olunması zımnında istâr buyurularak Ordu-yı hümâyûn mezkûr-ı müşiri devletlü paşa hazretleri tarafına şeref-efzâ-yı zuhûr olmuş olan (silik) ve evâmirnâme-i sâmiye ile i'lânnâme ve nizâmnâmeler bu kerre mîr-alây rıf'atlü Mustafa pâyesiyle me'mûren i'zâm ve tesyâr kılınmış ve zikr olunan Mardin Kazâsına dahi iki yüz yirmi sekiz neferât ederek usûl-ı meşrû'a hüsnenin icrâsıyla neferât-ı cedîde ahz olunacağı beyân-ı âliyesiyle ise kur'a-ı usûl-ı mehâsin-i şümûlü tensîfât-ı aliyye-i askeriyenin esen esâsî olmak ve hüsn-i icrâsına i'tinâ mû düvel-i hem üns bulunmak hasebiyle mîr-i mûmâ-ileyhin mevcûd mu'ayyeni olan me'mûriyet-i sâ'ire ile ol-tarafa vüsûlünde usûl-ı hüsne-i mezkûrenin bi'l-ittifâk güzelce icrâsıyla mezkûr-ı'l-mikdâr neferât ahzı husûsu bi'l-emrnâme-i Ordu-yı mezkûr müşiri müşârün-ileyh hazretleri tarafından emr ü iş'âr buyurulmuş ve icâb ve icrâsı lâzimededen bulunmuş olduğu imdi siz ki muhâtabun-ı mûmâ-ileyhimsiz keyfiyet ma'lûmlarınız olup ber-mantûk evâmir-i aliyye ve emrnâme-i sâmiye ve nizâmnâme ve i'lânnâme usûl-ı aliyye-i mezkûrenin mîr-i mûmâ-ileyh ile bi'l-ittifâk hüsn-i icrâsıyla isâbet eden ma'lûm-ı'l-mikdâr nefer ahzın husûsuna dikkat ve bu yüzden emânet ala olan fukarâ ve zu'afâya bir nemîde ve ta'addî vukû'a getürülmeyüb cümleden cânib-i sünni'l-cevânib pâdişâhîyçün da'vât-ı hayriye isticlâbına mübâderet eylemesine bâbında (silik) kâ'immakâm livâ-ı Cizre ise işbu buyuruldu tahrîr ve ile tesyîr kılınmıştır bi-mennihi te'âlâ vüsûlünde ber-mûceb buyuruldu amel ve hareket eyleyesiz fî 29 Câ sene 65.

Varak: 101/b

Kıdvetü'l-ulemâ'il-muhakkakîn Mardin Kazâsı Nâ'ibi ve müftîsi zîde ilmühümâ ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân müdür-i kazâ ve vücûh-ı memleket zîde kadrühüm tevkî' refî' hümâyûn vâsıl olucak ma'lûm ola ki cümlelerin bildiği üzere hakk-ı te'âlâ hazretlerinin avn ve inayetiyle yapılmış ve firâr etmiş olan tensîfât-ı askeriyeye iktizasınca tertîb ve icrâ olunan Ordu-yı hümâyûnlarıma memâlik-i mahrûsemden birer dâ'ire tahsîs olunub ve neferât-ı askeriyemin askerlikde kullanmalarına dahi beş sene müddet ta'yîn kılınub beher sene her bir orduda müddet-i mukarreresi tekâmül eden neferât kendü zirâ'at hırâsetleriyle meşgûl olmak

üzre ellerine tezkereler verilerek vilâyetlerine gönderilüb sınıf-ı cerîde-i redife nakl ile bunlar kankı ordun çıkmış ise ol-ordu dâ'iresi ahâlîsinin yirmi yaşından yirmi beş yaşına kadar olanlarından kur'a-ı şer'iyye illerine ol-mikdâr nefer olarak beher sene işbu istibdâl usûl-ı hayriyesinin icrâsı mukarrer olduğundan bunun kemâl-i hakkaniyyet ve adâlet ile yapılması ya'nî kimse kimseyi nushab ve himâye iderek âhere gadr eylememesi ve yirmiden yirmi beş yaşına kadar ganî ve fakîr ve büyük ve küçük her kim olur ise olsun hiç ferd ber-takrîb hizmet-i askeriyeden istintâk idememesi zımnında bütün Ordu-yı Hümâyûnlarım dâ'irelerine zâbitân-ı asâkîr-i şâhânemden ve e'imme ve müderrisinden mahsûs me'mûrlar ve mümeyyizler gönderilerek nüfûs-ı zükûr-ı mevcûde tahrîr itdirilmiş ve bâlâsı tuğra-yı garrâ-yı şâhânemle müzeyyen mahsûs nizâm-nâme yapılarak her kazâya başka başka gönderilmiş olduğu gibi Anadolu ordu-yı hümâyûnum dâ'iresi dâhilinde evlâd-ı mahallere dahi muhbirde mahsûs me'mûrlar gönderile ahâlî-i mevcûdesi yazdırılıb pey-der-pey defterleri gelmekde olduğuna binâ'en bu def'a vürûd eden defterler mücebince Mardin Kazâsı hissesi yirmi yedi nefer düşmüş olmağla vüsûl-i emr-i şerifimde keyfiyeti idâre-i seniyyem cümleye i'lân ve işâ'at olunarak sâlifü'z-zikr kur'a me'mûrları kazâ-ı mezkûr kangı gûn vâsıl olacaklarını tahrîr ve iş'âr eyledikleri anda bi'l-cümle âsitân-ı askeriyede bulunan ahâlîsi ol-gûn re's-i kazâda veyâhûd kazâca münâsib olan sâ'ir bir mahalde mevcûd bulunmak üzre celb ve cem' olunub zikr olunan me'mûrlar hîn-i vüsûlünde zâbit ve hâkım ve müftî ile ulemâ ve meşâyîh ve muhbirden vücûh bir yere toplanub mahsûs bir kur'a meclisi yapılarak nizâm-nâme-i mezkûrda mûnderiç usûle tatbîkan bir gûn arz ve cibâyat sûreti vukû'bulmaksızın kur'a-ı şer'iyye icrâ ve ismine kur'a isâbet eden neferâtının tesviye husûsuyçün nizâmı mücebince yirmi gün hânlarına azîmine ruhsat i'tâ olunarak bu müddet tekâmül olundukda temâmen re's-i kazâya tutulub ordun me'mûru ma'rifetiyle mevki'ine gönderilmesi ve bu nizâmât-ı adliyenin kadrine bilemeyübde kur'a meclisine gelmeyen veyâhûd firâr eden olur ise ol-makûleler hemân bilâ kur'a askere alınacağından başka bu bâbda gerek firâr suretinde olsun ve gerek sekendülere ber-minvâl-i muharrer rü'yet burada gezerek sonra ele geçdiği vakt ... olmağla gitmiş idim onun için geçikdim gibi iğtirâra saysun bu misüllüler ve mevki-i-i kur'aya gelmekden istintâk eyleyenler haklarında nizamına tevfikân te'dibân-ı lâzime icrâ kılınacağı cihetle me'mûrîn taraflarından buralara güzelce ve firâr

edenlerin arkası bıragulmayub bi'l-ikdâm ahz ve girift olunmalarına dahi sarf-ı mukadderet olunmak îcâb edeceğinden ona göre hareketle uğûr-ı dîn ve Devlet-i Aliyyemde güzel hizmet ve sadâket olunması cümledenizden me'mûl ve matlûb-ı şâhânem olduğu ma'lûmunuz oldukda ol-vechile icrâ-yı

Varak: 102a/1 [Devamı]

Muktezalarına mübâderet ve menâfi-i rızâ-yı şâhânem vaz' ve hâlâtı tecvizden be-gâyet tevakkı ve mücânebet şöyle bilesiz alâmet-i şerîfeme i'timâd kılasız tahrîren fî evâ'il-i şehri-i Şa'bânî'l-mu'azzam sene erba' ve sittîn ve mi'eteyen ve elf.

Varak: 102a/2

Düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhûr bi'l-fikri's-sâkıb mütemmim-i mehâmi'l-enâm bi'r-re'yi's-sâ'ib mümehhid-i bünyânî'd-devleti müşeyyid-i erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclâlî'l-mahfûf bi-sunûf-ı avâtîfî'l-meliki'l-a'lâ mülhakatıyla Musul Vâlîsi vezirim Mehmed Vechi Paşa edâmallâhü te'âlâ iclâlehü ve fahrü'l-ümerâi'l-kirâm mu'temedü'l-kübrâi'l-fihâm zû'l-kadr ve'l-ihtirâm sâhibü'l-izzü ve'l-ihtişâm bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-a'lâ mîr-i mîrân-ı kirâmımdan Cizre Kâ'immakâmı Mustafa Paşa dâme ikbâlühü ve iftihârü'l-ümerâi'l-mükerrremi'l-garrât ve'l-mücâhidîn câmi'ü'l-mutâs ve'l-mefâhir mu'temedü'l-küttâ'ib ve'l-me'âşiri'l-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-kâdir Ordu-yı Hümâyûnum beşinci alây mîr alây olub bu def'a zikri âtî kazâların icrâ-yı kur'asına me'mûr ve ta'yîn (silik) Mustafa Beğ zîde ikbâlühü ve mefâhirü'l-ulemâi'l-muhakkakîn nâ'ib ve müftîler zîde ilmühüm ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân kuzât ve a'zâ-ı meclis ve vücûh-ı memleket zîde kadrühüm tevkî' refî' hümâyûn vâsıl olucak ma'lûm ola ki her bir kazâya başka başka emr-i şerîfim gönderilüb cümledenize bildirildiği üzre hakk-ı te'âlî hazretlerinin avn ü inayetiyle yapılmış (silik) olan tensîfât askeriye iktizasınca işbu altmış dört senesinde Anadolu Ordu-yı hümâyûnumda (silik) eski neferâtın birlerine olunacak beği neferâtının Ordu-yı mezkûr dâ'iresi dâhilinde kâ'in kazâlardan kur'a-ı şer'iyeye ile alınması için zâbitân-ı asâkir-i şâhânemden mahsûs me'mûrlar intihâb ve ta'yîn (silik) askeriye erbabından olub mahall-i kur'aya tecemmu' edecek kimesnelere külliyyen ulûmdan bulunanlarını (silik) etmek ve alîl ve mariz olanlarını mu'âyene ve tefrîk eylemek üzre lâzım gelen mümeyyiz ve kâtib ve tabiler (silik) terfîk kılınmış olduğu gibi mîr-i mûmâ-ileyhin der-kâr olan dirâyet ve sadâkatine mebni zikr olunan Anadolu Ordu-yı

Hümâyûnum dâ'iresinde olan Musul ve Mardin kazâlarına me'mûriyeti bi't-tensîb ol-bâbda emr-i (silik) seniyye-i mülûkânem müte'allık ve şeref-sudûr olarak mücebince iktizâsı icrâ kılınmak olmağın me'mûriyetini mütezammın emr-i şerîfim ısdâr ve i'tâ olunmuşdur imdi siz ki vâlî ve kâ'immakâm-ı müşârün-ileyhümâsız bu madde mevâd-ı (silik) müftîsi olmayub saltanat-ı seniyyemde umûr-ı mühimme ve mu'azzamasından olduğundan ve buna bi'l-cümle me'mûrîn Devlet-i aliyem taraflarından i'tinâ ve dikkat-ı ferîza-ı zimmet idüğüne binâ'en bi-mennihi te'âlâ mîr-i mûmâ-ileyhin refakatine ta'yîn kılınan mümeyyiz ve kâtib ve (silik) ol-tarafa vüsûlünde ber-minvâl muharrer tasvîr ve tesyîr kılınan emr-i şerîfimde ve beraber gönderilen nizâmname tafsîl ve (silik) olduğu vechile mîr-i mûmâ-ileyhin icrâ edeceği kâffe-i husûsâtda tarafınızdan lâzım gelen mu'âvenet ve (silik) kâmilen icrâsı ve işbu kur'a me'mûrları me'mûr oldukları kur'a dârisinde hâvî olduğu kazâlardan her birine ve (silik) bir kadîm gün mukaddem o kazâyâ kangı gün vâsıl olacağı kazâ zâbıtına tahrîr ve iş'âr olunur ise bi'l-cümle (silik) askeriye erbâbı vesâ'ir huzûru lâzım gelenlerin evvel gün re's-i kazâda mevcûd ve müctemi' bulunmak üzere evvelce (silik) oldukları husûsuna kazâlar zâbıtân ve hükkâmı taraflarından mezîd-i ikdâm ve i'tinâ olunması esbâbında istihsaliyle îfâsı muktezâ-yı kârârgahı ve dirâyete bezl-i cisâmınsın ve sen ki mîr-i mûmâ-ileyhsin sen dahi muktezâ-yı me'mûrîn ve dirâyetinde üzere zikr olunan kazâlarda takdîr-i isnân-ı askeriyede bulunanlar var ise ber-vech-i muharrer çend gün ol-cem' ve celb itdirdik kemâl-i bî-taraf ve hakkâniyetle kur'a-ı şer'iyeye usûl-ı adîlesi icrâ birle

SONUÇ

Geçmiş yıllardan günümüze kadar geçen süre içinde birbirinden farklı toplum ve medeniyetin izlerini gözler önüne seren Mardin şehrinin, 1846 ile 1852 yıllarını kapsayan ve arşiv kayıtlarına 217 Numaralı Mardin Şer'iyye Sicili olarak geçen sicil defteri esas alınarak yapılan bu çalışma; mahkemeye intikal etmiş olan idari, sosyal ve ekonomik birçok konu hakkında az da olsa fikir sahibi olmamızı sağlamaktadır.

İncelediğimiz dönemde idari açıdan bir belirsizliğin yaşandığı görülmektedir. Tanzimat'ın ilanıyla yönetsel açıdan farklılaşmaya giden Osmanlı Devleti, bu uygulamayı şehirlere yaydığına farklı tepkiler ile karşılaşmıştı. Özellikle incelediğimiz bölge ve döneme bakıldığında Mardin çevresinde çıkan ayaklanmalar bunun en belirgin göstergelerindendir. Bedirhan Bey öncülüğünde başlatılan ayaklanmanın kontrol altına alınmasından sonra yeni idari yapı bölgede yavaş yavaş uygulanmaya konmuştur. İlk olarak içlerinde Mardin'in de bulunduğu birkaç şehrin idari açıdan birleştirilerek eyalet şeklini alması ve merkezden görevlendirilen bir idarece tarafından yönetilmesi kararlaştırılmıştı. Şehirlerde ki yönetim ise eyalet valisine bağlı kaymakamlar tarafından yürütülmekteydi. Daha sonra idari açıdan eyalet sınırları dahilinde Mardin, Cizre ve Bohtan vilayetlerinin birleştirilerek tek kaymakam tarafından yönetilmesi kararlaştırıldı.

Sosyal yaşama bakıldığında ise idari istikrarsızlık, ayaklanmalar, salgın hastalıklar ve eşkıyalık faaliyetleri gibi hayatı zorlaştıran birçok durum halkı umutsuzluğa sevk etmekteydi. Bu huzursuzluk halkı özellikle duygusal ve psikolojik açıdan etkilemekteydi. Sicil kayıtlarından elde etmiş olduğumuz boşanma sayılarının fazlalığı, toplumun temelini oluşturan aile müessesesinde ki tahribatı göstermektedir. Özellikle yakın ilişkilerin kurulduğu aile müessesinin bu denli çözümlerin yaşanması bireylerde ki duygusal ve psikolojik bozukluğun en somut örnekleri olarak gösterilebilir.

Esnaflık ve meslek gruplarının yapılacak olan iş ve üretim esnasında devletin müdahaleci tutumu önemli derecede ön plana çıkmaktadır. Esnaf arasında rekabet ortamını kaldırarak herhangi bir kişinin fazla ücret kazanarak aralarından

sivrilmesinin önüne geçmekteydi. Devlet tarafından temin edilen hammaddenin, esnaf arasında ki taksimatı da yine devlet tarafından gözetilmekteydi. Sadece bununla yetinmeyerek üretimi yapılacak olan bir ürün taslağı belirlenir ve bütün meslek gruplarının bu taslak dışında üretim yapmasına da engel olurdu. Hamal esnafında da buna benzer durumlar yaşanmaktaydı. Mahallelere yapılacak olan taşıma ücretleri önceden belirlenir fazla veya eksik ücret alınmasının önüne geçilirdi.

Ekonomik ve ticari gelişmelerde yaşanan bu durumdan etkilenmekteydi. Fakat devlet mekanizmasının ekonomi üzerinde uygulamış olduğu baskıcı politika halkın alım gücünü az da olsa olumlu etkilemekteydi. Toplumun beslenme ve günlük yaşam içinde kullandığı bir çok ürünün ücretleri sicil çalışmamızda önemli bir yer tutmaktadır. Halkın sürekli ihtiyaç duyduğu ekmek, pirinç, arpa, et, yağ vs. gibi ürünlerin ücretleri genel olarak herkesin ulaşabileceği ve alabileceği şekilde dengede tutulmaktaydı. Coğrafi konum itibariyle ticaret açısından önemli bir merkez olan Mardin, eşkıyalık ve yol kesme gibi durumlardan önemli ölçüde etkilenmekteydi. Ticari yolların güvenlik sorunları ticaretle uğraşan kesimin farklı yollar kullanmasına neden olmaktaydı. Bu durum geçiş yolları üzerinde olan şehrin ekonomik açıdan gelir kaybı yaşamasına neden olmaktaydı.

Hukuk kurallarının işleyişinde takip edilen kurallar mevcuttu. Geçmiş yaşantılar, örf ve dinin koymuş olduğu kurallar dâhilinde sistem işlemekteydi. Kişi, şahıs, din veya makam ayrımının yapıldığı pek söylenemez. Adli işlemler toplumun her kesiminin uğrayabileceği, hakkını arayabileceği bir sistemdi ve aynı zamanda resmi bir kuruluştur. Kendi işlerinde azda olsa imtiyazlı bırakılan gayrimüslim halkın da çoğu zaman mahkemeye başvurdukları görülmektedir. Alacak-verecek, mülk alım-satım, anlaşmazlıklar ve veraset gibi birçok konuda mahkemeye başvuru yapmaları sadece adli makama duyulan güvenden değil aynı zamanda bu makamda alınan kararların resmi olması ve görüşülen tüm davaların kayıt altına alınmasından kaynaklanmaktaydı.

Kozmopolit bir yapıya sahip olan Mardin, bünyesinde birçok inanç ve düşünceye ev sahipliği yapmaktadır. Bu farklılıkların yaratmış olduğu mistik doku,

bireylerin şehre ve diğer düşüncelere sahip bireyler arasında ki aidiyet bağıını güçlendiren en önemli mihenk taşı olmuştur.

Şehirde ki yaşam sürekli etkileşim halinde bulunan devlet ve toplum mekanizmalarının genel manada birbirlerine ne kadar çok ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Bu durum; devletin yardım talep ettiği durumlarda halkın vergi ve asker yükünü karşılamasıyla, halkın zor durumda kaldığı ve güvenliğini tehdit eden durumlarda devlete başvurusuyla açıklanabilmektedir.

KAYNAKÇA

- ABACI, Nurcan, *Bursa Şehrinde Osmanlı Hukukunun Uygulanması (17.yy.)*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001.
- AKBULUT, İlhan, “Osmanlı Devleti’nde Adalet Düzeni”, *Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt IV, Sayı: 1-2, Erzurum 2000
- AKDAĞ, Mustafa, *Türk Halkının Dirlik ve Düzenlik Kavgası Celali İsyancıları*, Ankara 1999.
- AKGÜNDÜZ, Ahmet, *İslam Hukukunun Osmanlı Devletinde Tatbiki: Şer’iye Mahkemeleri ve Şer’iye Sicilleri*, İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi, 2009
- AKGÜNDÜZ, Ahmet, *Şer’iye Sicilleri*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul, 1988.
- AKIN, Nur, “Ev”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, Cilt. XI, İstanbul, 1995.
- AKKUŞ, Yakup, *Osmanlı Maliyesi Literatüründe İhmal Edilmiş Bir Tartışma: Tevzi Defterlerinden Vergi-i Mahsusa’ya Geçiş*, Tarih Dergisi, Sayı 65 (2017 / 1), İstanbul, 2017.
- AVCI, Casim, “Nâib”, *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Cilt. 32, İstanbul, 2006.
- AYDIN, Suavi; Kudret Emiroğlu; Oktay Özel; Süha Ünsal, *Mardin Cemaat Aşiret Devleti*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2001.
- BEHAR, Cem, *Bir Mahallenin Doğumu ve Ölümü (1494-2008)*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, Mayıs 2014.
- BEŞİRLİ, Mehmet, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Tokat’ta Fiyatlar*, Belleten, Cilt 74, Sayı 270, Ocak, 2010.
- BOZKURT, Gülnihal, *Batı Hukukunun Türkiye’de Benimsenmesi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1996.

- BULDUK, Abdulgani Fahri, (Abdulgani Efendi); *Mardin Tarihi*, Yayına Hazırlayan; Burhan Zengin, Başbakanlık Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999.
- DEVELİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitapevi, İstanbul 2009.
- DÜZBAKIR, Ömer, *XVII. Yüzyıl Sonlarında Bursa'da Ekonomik ve Sosyal Hayat*, Ankara Üniversitesi SBE, Ankara, 2003, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- DİNÇ, Fasih, *235 Nolu Şer'iye Sicili Defterine Göre Mardin*, Dicle Üniversitesi SBE, Diyarbakır, 2007, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- DİNÇ, Güven "*Kıbrıs'ta İhtidâ Hareketleri (1800-1878)*", *Bilgi* / 84, Ocak, 2018.
- DİNÇ, Güven, "*Şer'iyye Sicillerine Göre XIX. yy. Ortalarında Antalya'da Ailenin Sosyo-Ekonomik Durumu*", *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, Sayı: 17, Ankara, 2005.
- EKİNCİ, Ekrem Buğra, "*Tanzimat Devri Osmanlı Mahkemeleri*", *Türkler*, Cilt. XIII, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002.
- ERDAL, İbrahim, *Tereke Defterlerine Göre Anamur'da Sosyo-Ekonomik Hayat (1892-1902)*, *Kafdağı* Cilt:2, Sayı:2, Aralık 2017
- ERGENÇ, Özer, "*Osmanlı Şehrinde Esnaf Örgütlerinin Fiziki Yapıya Etkileri*", I. Uluslararası Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Kongresi, Ankara 1980
- ERPOLAT, Mehmet Salih, "*Tahrir Defterlerine Göre XVI. Yüzyılda Mardin Şancağı'ndaki Aşiretler*", *I.Uluslararası Mardin Tarihi Sempozyumu Bildirileri*, İstanbul 2006.
- ERTAŞ, Mehmet Yaşar, "*Tanzimat Döneminde Mardin ve Çevresinde Devlet Aşiret İlişkileri*", *Makalelerle Mardin*, I. Cilt Tarih-Coğrafya, İstanbul, 2007.
- GEDİKLİ Fethi, "*Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı Olarak Şer'iyye Sicilleri*", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt 3, Sayı 5, 2005

- GENÇ, Mehmet, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Ekonomi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2000.
- GÖYÜNÇ, Nejat, *XVI. Yüzyılda Mardin Sancağı*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1991
- GÜNAY, Ramazan, “Mülk Satışlarında Kullanılan Usul ve Dil”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 27, 2012
- GÜRHAN, Veysel, “Şer’iyye Sicillerine Göre Mardin’de Ailenin Sosyal ve Ekonomik Yapısı (M.1689-1750)”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Cilt:7, Sayı:2, 2018
- HALAÇOĞLU, Yusuf, *XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunun iskân Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi*, Ankara, 1997.
- İNALCIK, Halil, *Devlet-i Aliye*, Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar- I. İstanbul, 2009.
- İPŞİRLİ, Mehmet "Kazasker", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Cilt. 25, Ankara, 2002.
- KANKAL, Ahmet; İbrahim ÖZCOŞAR; Hüseyin H. GÜNEŞ; Ramazan GÜNAY, *252 Numaralı Mardin Şer’iyye Sicili Belge Özetleri ve Mardin*, İstanbul, 2006.
- KANKAL, Ahmet, İbrahim ÖZCOŞAR; Hüseyin H. GÜNEŞ, Veysel GÜRHAN; *183 Numaralı Mardin Şer’iyye Sicili Belge Özetleri ve Mardin*, İstanbul, 2007.
- KAYIRAN, Mehmet, “Ser’iye Sicillerinin Askeri Tarih Bakımından Önemi” “I. Askeri Tarih Semineri, Ankara, 1983.
- KÖSE, Ali, “İhtida”, *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Cilt. 21, İstanbul, 2000.
- KÜTÜKOĞLU, Mübahat S., *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul, 1998.
- MARCUS, Abraham, *Modernliğin Eşiğinde Bir Osmanlı Şehri Halep*, çev. Mehmet Emin Baş, Küre Yayınları, İstanbul, 2008.

- ONGUN, Berna Çaçan, “19. Yüzyıl Ortalarında Osmanlı Esnaf Teşkilatına Bir Örnek”, *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Haziran 2019.
- ORTAYLI, İlber, *Osmanlı Toplumunda Aile*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2000.
- ÖZCOŞAR, İbrahim, *Merkezileşme Sürecinde Bir Taşra Kenti Mardin*, Mardin Artuklu Üniversitesi Yayınları, Mardin 2009
- ÖZCOŞAR, İbrahim, *Şehir ve Cemaat: Mardin Süryanileri ya da Süryanilerin Mardin'i*, Mayıs 2013
- ÖZCOŞAR, İbrahim, “13 Mahalle 7 Cemaat (19. Yüzyıl Mardin’inde Cemaatler Arası Uyuma Sosyal Örnekler)”, Hoşgörü Toplumunda Ermeniler, Cilt II, Kayseri 2007
- ÖZCOŞAR, İbrahim; Hüseyin H. GÜNEŞ; Fasih DİNÇ, *235 nolu Mardin Şer’iye Sicil Belge Özetleri ve Mardin*, İstanbul, 2007.
- ÖZKIRIMLI, Umut, *Milliyetçilik Kuramları*, Doğu Batı Yayınları, Ankara, 2016.
- ÖZTÜRK, Said, *Askeri Kassama Ait Onyedinci Asır İstanbul Tereke Defteri (Sosyo-Ekonomik Tahlil)*, Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul, 1995.
- PAKALIN, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, Cilt. II, İstanbul, 1997.
- PEİRCE, Leslie, *Ahlak Oyunları 1540-1541 Osmanlı’da Ayntab Mahkemesi ve Toplumsal Cinsiyet*, çev. Ülkün Tansel, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2005.
- SEZEN, Tahir, *Osmanlı Yer Adları*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Yayın No: 26, Ankara, 2017.
- ŞAHİN, İlhan, “Nahiye”, *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Cilt. 32, İstanbul, 2006.
- UĞUR, Yunus, “Şer’iyye Sicili”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, Cilt. 39, İstanbul, 2010.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devleti’nin İlmiye Teşkilatı*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1988.

YAMAN, Ahmet, *İslam Aile Hukuku*, Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları, İstanbul, 2015.

YILMAZÇELİK, İbrahim, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1995.

YILMAZÇELİK, İbrahim, *XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Dersim Sancağı*, Elâzığ, 1999.

ÖZGEÇMİŞ

Mehmet DİLMEN, 1993 yılında Mardin’de doğdu. İlk ve orta eğitimini Mardin Cumhuriyet ilköğretim okulunda, lise eğitimini ise Mardin Aziz Sancar Anadolu Lisesinde tamamladı.

2016 yılında Elazığ Fırat Üniversitesi İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi Tarih Bölümü’nde lisans öğrenimini tamamladı. 2016 yılında Fırat Üniversitesi’nde Pedagojik Formasyon eğitimini tamamlayarak öğretmenlik sertifikası aldı. 2017 yılında Mardin Artuklu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı alanında Yüksek Lisans eğitimine başladı. Mardin ilinde ikamet etmektedir.